VNIVERSA

HIPPOCRATIS

ET

GALENI

OPERA.

Desiderius Erasmus Roterodamus
epist. ad Henric. Afinium d.
medicum fol. 153.

haud alia in Arte erratur Periculosius. quo fit ut Cordatissimi quique medicorum hanc studij partem adiungant, breuique futurum arbitror ut impudens uideatur, absque hac medicum profiteri. certe non nihil est principem huius artis Hippocratem et huic proximum Galenum Paulum, Æginetam, Dioscoridem audire suapte Lingua sonantes. sed quemadmodum ciuilitatis est, non protinus suffragiorum ius adimere, ueluti que de ponte deijcere eos, quibus non contigit græce discere: ita par est ut hij sese libenter admoneri patiantur.

LVDOVICVS XIII. GALLIARVM AC NAVARRÆ REX.
LVDOVICI FILIVS DELPHINAT. PRINCEPS.
ARMANDVS CARDINALIS DVX DE RICHELIEV FRANCIÆ PAR.
ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ
ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΚΩΟΥ,
ΚΑΙ
ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΓΑΛΗΝΟΥ
ΠΕΡΓΑΜΗΝΟΥ, ΑΡΧΙΑΤΡΩΝ
ἅπαντα τὰ σωζόμενα
MAGNI
HIPPOCRATIS COI
ET
CLAVDII GALENI
PERGAMENI, MEDICORVM PRINCIPVM
omnia quæ extant opera
in XIII TOMOS distributa
RENATVS CHARTERIVS. Doctor Medicus Paris.
REGIS CHRISTIANISS. Cons. Medicus ordin. ac Professor
edidit.
LVTETIÆ
PARISIORVM
N. Rousselet sculpsit

MAGNI

HIPPOCRATIS
COI, ET CLAVDII
GALENI
PERGAMENI ARCHIATRΩN VNIVERSA QVÆ EXTANT

OPERA

RENATVS CHARTERIVS VINDOCINENSIS, Doctor Medicus Paris. REGIS Christianissimi Cons. Medicus, ac Professor Ord. plurima interpretatus, vniuersa emendauit, instaurauit, notauit, auxit, secundum distinctas Medicinæ partes IN TREDECIM TOMOS digessit, & coniunctim Græcè & Latinè primus edidit;

Astruxit & MEDICAM SYNOPSIN, rerum his in operibus contextarum INDICEM.

LVTETIÆ PARISIORVM.

M. DC. XXXIX.

CVM REGIS PRIVILEGIO.

AD AMPLISSIMVM AC CONSVLTISSIMVM

PARISIENSIVM MEDICORVM ORDINEM

R. CHARTERII PRO GRÆCO-LATINA EDITIONE OPERVM HIPPOCRATIS ET GALENI,

ORATIO.

VI fama percelebres aſſiduis ſtudiorum laboribus, & lucubrationibus in literis ac diſciplinis immortales lauros, victriceſque palmas adepti ſunt (viri clariſſimi) qui artibus ac ſcientiis ſupra vulgus humi repens & indoctum ad ſupremos honorum gradus euecti, quíque diuo animi impetu, ingenii acie, & genii remigio, vt Ganimedes ad Iouem aquilâ, ſic ad veritatis cælum prope Mercurium in priorem chorum promoti, eos ſolos literariorum operum æquiſſimos Iudices, ac digniſſimos Cenſores conſtitui poſſe, ſecundis auſpiciis auguramur. Quamobrem vobis, qui promeritis veſtris primariam in Imperio medico ſedem occupatis, & ſoli, tripodis Apollinei hæredes, germanas illas ſorores SAPIENTIAM ac MEDICINAM ſimul connexas poſſidetis, hanc προοιμιακὴν pro noſtra noua ac illuſtri operum Hippocratis & Galeni editione Græcè & Latinè conditâ, orationem parauimus; non vt diuinos Medicorum omnium principes HIPPOCRATEM & GALENVM, aut eorum monumenta hominum ſaluti conſecrata ab omnibus ſeculis, quibuſcunque ſapientiſſimis ac eruditiſſimis viris accepta & celebrata comprobetis, ſed vt noſtra editio veſtris conſiliis, ſuffragiis, & exhortationibus ſuſcepta, elaborata, ac euulgata, necnon REGIS CHRISTIANISSIMI diplomate nobis conceſſo auctoritatem conſequuta, veſtram cenſuram ſubeat, quâ inuitati Medicinæ ſtudioſi ad artis amplitudinem contendentes, ad hos libros legendos, reuoluendos ac ediſcendos ardentiùs accedant. IMPRIMIS autem motrices huius editionis cauſas validiores apud vos præfaturus, quas artes in libris vtriuſque præceptoris, tum ſola latinitate, tum ſola inſcriptione ſuperſtitibus, indagandis attulerim; quæ deinde in operibus per tomos tredecim dirimendis conſilia, quáſque rationes ſequutus fuerim; poſtremò quas Græco textui Latinas interpretationes copulauerim, quæ, & quo pacto menda emendauerim, & quos libros priùs non editos ediderim, & mutilos inſtaurauerim (ſi modo veſtra mihi affulgeat humanitas, necnon aſpiret aura temperatior) paucis dilucidíſque verbis proferam. Paululum igitur apud vos perpendite (viri ornatiſſimi) me à triginta ſex annis (quibus ad hunc vſque diem Medicinam, diſcendo, docendo, ac medendo, in hominum luce, apud plebeios, diuites, principes, Reges ac Reginas profeſſus ſum) claſſicorum librorum præſtantiſſimos, præceptorum & authorum ſapientiſſimos, & remediorum ſaluberrima, ſedulò inueſtigaſſe. Verùm, ipſam veritatem teſtamur, nihil nos in arte Medica rectè inſtitutum, nihil præclarè inuentum, nihil rationi conſentaneum, nihil experientiâ comprobatum, nihil denique legitimi remedii inſignitum titulo, comperiiſſe, quod non ab Hippocrate, aut Galeno deprromptum fuerit, aut eorum theorematis ac placitis ſtabilitum. Quas ob res vt nobiliora & vtiliora Medicis ornamenta, & ſalubriora ſanitatis tuendæ ac reſtituendæ propugnacula, ſic vniuerſa Hippocratis & Galeni quæ extant opera ſtudioſè indagauimus, & accumulauimus; víxque mediam operum præſertim Galeni partem (ſi ipſi teſti ex eius librorum indice, & libello de propriis libris fides adhibeatur) nobis ſupereſſe cognouimus; alteram verò hîc duntaxat Latinè, illic Græcè typis mandatam, plurimis mendis, lacunis, & erroribus ſcatere conſpeximus. Quamplurimos autem libros Latinè ſolùm editos reuoluimus, qui ſuos authores Græcos vernacula lingua mutilatos, ac obmuteſcentes oculis ſubiiciunt. Imò qui eorum librorum ſeſe interpretes pronunciant, non pauci Græcæ dictionis iactura, aut inopia laborantes, probas ac veras ſententias oblædunt, deprauant, obtruncant; alienas, ac ſpurias imponunt, ſubſtituunt. Quæ Græca vidimus volumina, eorum pauca Lutetiæ, quædam Lugduni, plurima accuratiùs Baſileæ in folio collecta, alia & Venetiis edita fuere. At Latina librorum multitudine locupletiora Lugduni, Baſileæ, & poſtrema Venetiis omnium optima, quæ Iuntarum ſumptibus in lucem prodierunt. Græca Venetiana potiſſimum ceteris deteriora ſunt, quæ neque typi, aut characteris forma, neque librorum ſymmetria, neque doctrinæ ordine, neque textus integritate lecto-

rem oblectant, quibus textus multi, capita multa, multi libri haud ſuppetunt. Latina autem Venetiana in varias claſſes præclarè ac methodicè diſtributa ſunt, quorum poſteriores editiones prioribus deteriores ac mutilatæ, mendis, lacunis & prauis interpretationibus refertæ lectorum oculos decipiunt. Vigilantiſſimis nihilominus tum priorum, tum poſteriorum editionum ſingularium ac vniuerſalium authoribus perpetuas gratias agimus, ac continuis elogiis referendas eſſe ducimus, quòd humanitatis ſtudio ducti, diuina, prout licuit, Hippocratis & Galeni monumenta reſidua τὰ σωζόμενα à ſitu, carie, teredine, ac incendiis vindicata, in beatiorem mortalium vitam ac vitæ ſalutem, typis mandauerint. O tempora, ô mores, ô improbandam priſcorum Principum ac magiſtratuum negligentiam, qui ſuæ, ſuorumq; populorum ſalutis immemores, vt Adamus arboris vitæ perpetuandæ, ſic ſaluberrimorum quæ nobis deſunt quamplurimorum operum, documentis ac remediis ſanitati tuendæ, vitæ prorogandæ, ac ſapientiæ medicæ propagandæ perutilibus decoratorum iacturam fieri non prohibuerunt. HIS OMNIBVS apud me diuturno rationis examine ponderatis meæ huius editionis Græco-Latinæ moliendæ deſiderio meus genius accenſus eſt. Quam prouinciam perarduam vt conſilio conceptam, ſic animosè parturiendam eſſe decreui, ſi nobis opportuniores fortunæ, ſi auxiliatrices medicorum ſapientiſſimorum manus, ſi demum manuſcripti Bibliothecarum codices cumulatè ſuccurrerent. Interea verò nobis ampliſſimam in Hiſpania Regis Catholici bibliothecam eſſe quidã amici renunciarunt, vbi vniuerſa Galeni opera è Græco in Arabicum idioma traducta recondi narrabant, tum quamprimũ ad primarios & cubicularios Regis Hiſpaniarum medicos honorarias literas miſimus, quibus eos hæc opera aut Latinè reddita, aut qualia ſeruantur Arabicè deſcripta ad nos tranſuehi obnixè deprecabamur; verùm neque noſtris epiſtolis, neque votis annuerunt. Deinde verò in Italiam ad celebriora Collegia, famoſas bibliothecas, & principes ciuitates Romam, Venetias, Paduam, Florentiam, & alias noſtræ literæ peruenerunt, ſed pauciſſimam aut nullam inde opem recepimus. Conſtantinopolim præterea vbi Græci ſuas habent bibliothecas, in quibus plurima recondi prædicantur Galeni opera, codicilli noſtri ſupplices deuecti ſunt, ſed opus inde nouum ad nos nullum delatum eſt. In Germaniam quoque ſcripſimus, & ad ſapientiſſimum Hofmanum noſtræ literæ appulerunt, quem nouæ editionis conſtruendæ deſiderio quoque teneri reſciuimus, qui iam libellum Galeni de oſſibus ad Tyrones è regione Græco-Latinum, & in libros de vſu partium commentarios, notas, & varias lectiones typis mandaſſe, conſimileſque in cæteros Galeni libros lucubrationes conſcripſiſſe ad editionem paratiſſimos literis ſignificauit, quas nobis poſtulantibus pollicitus erat, ſed effera belli tempeſtas colloquium noſtrum, & quod expectabamus auxilium prorſus amputauit. Nihilominus quæ ex Caio Britannico & aliis ſapientiſſimis viris in libros de vſu partium ſtudioſè collegit, notauitque, ad noſtræ editionis illuſtrationem non mediocriter contulerunt. Quum in Anglia Sereniſſimæ REGINÆ Magnæ Britanniæ ſanitati tuendæ præfectus archiatros morarer, quæ Galeni opera doctiſſimus Caſaubonus emendauerat, inſpexi; quæque in eis vtiliora oculis obuerſabantur, ea ſtudiosè ſcrutatus collegi, & in Galliam reuerſus cum manuſcriptis codicibus contuli, indéque contextuum multorum menda plurima emendata ſunt. Gulſtonium quoque Anglum vidi, medicum doctiſſimum nouæ operum Galeni editionis ſtudio flagrantem, qui multis vltrocitroque habitis ea de re ſermonibus mihi ſuas patefecit operas, textum Galeni emendatum apicibus, & quibuſdam repoſitis literis, & conſuetas verſiones excuſſis prelo conſimiles. Quædam tamen ante reditum meum dono mihi largitus eſt opuſcula, quódam à Caio Britanno de re literaria ac medica bene merito condita, quæ noſtram editionem emendatiorem non leuibus compertorum textuum incrementis adauxerunt. Quod itaque ab exoticis regionibus, proximis, ac remotis, ad nos acceſſerit ſubſidium, id profectò quàm pauciſſimum animaduertitis. Sed quæ horrida bella tranquillum Muſarum Parnaſſum vireſcere non patiuntur, quæ cytharam Apollinis ſuaue melos edentem infringunt, quæq; dulcia literarum ac ſcientiarum euertunt imperia, noſtrã editioné Græcis libris quibus ad nos pacis libertate faciliores patuiſſent aditus, amplificari prohibuerunt. Iam verò ad noſtros penates reuerſi, ampliſſimas ac liberrimas à noſtratibus tum literatiſſimis viris, tum mirificis bibliothecis ſuppetias nobis oborturas certiori ſpe duximus. Ac primùm Regiam bibliothecam ingredimur, manuſcriptis cuiuſcunque ſcientiæ, doctrinæ, ac linguæ codicibus, ac authoribus locupletiſſimam, cuius tuta conſeruatio penes nobiliſſimum virum Rigaltium eſt, literarum Græcarum & Latinarum ſcientia cedentem nemini, Regi à conſiliis, & forenſibus Lotharingiæ pleno iure nunc præfectum; eum nobis beneuolum alloquimur, eum meliori conſilio, & Neſtoreo iudicio præditum conſulimus; is quamplurima ſcripta Regia Hippocratis & Galeni opera noſtris ſubiecit oculis, operiſque conceſſit, quorum lectione & collatione non paucas mendorum χιλιάδας emendauimus, lacunas multas impleuimus, libros

integros

integros inde depromptos, nondum priùs editos, neque Latinè redditos ſcriptis, verſionibus, typíſque mandauimus. Quæcunque Galeni opera hac editione in lucem prodeunt, quæ priùs hominum oculis ignota deliteſcebant, ea ipſa manuſcriptis Regiis codicibus accepta referenda, Regíque Chriſtianiſſimo pro tanto ac ſalubri beneficio gratias immortales referendas eſſe palam profitemur, & adhortamur. Famoſiſſimam deinde illuſtriſſimorum Thuanorum bibliothecam adiuimus, cuius vigilantiſſimos ac literatiſſimos præfectos, viros clariſſimos Puteanos allocuti ſumus, qui quicquid reconditum religiosè tuebantur, id nobis apertum & oblatum, conceſſerunt. Perpaucos iſtic Galeni manuſcriptos codices conſpeximus, quorum opem plurimorum mendorum obliteratio ſequuta eſt. Præterea verò nos ad æquiſſimi præſidis Memmij illuſtriſſimi viri literarum ac ſcientiarum vniuerſarum peritiſſimi bibliothecam vetuſtiſſimis manuſcriptis codicibus ab Italia huc deuectis adornatam contulimus, vnde quoſdam contextus ac commentarios Græcos nondum priùs conſpectos, eóſque rei medicæ amplificandæ perutiles ſedulò collegimus, quales ad Eunapium Oribaſij libros quatuor, & pulcherrimas authoris antiquiſſimi in Hippocratis aphoriſmos explicandos ſententias tranſcripſimus, quibus quorundam Galeni operum lacunas expleuimus, & aſteriſmos deleuimus. AT quum huiuſce muneris ſuſcipiendi rumor quocunque diuagaretur, tum Rex Galliarum inuictiſſimus in villa Regia febre duplici tertiana correptus decumbebat, vbi Eminentiſſimus Cardinalis aderat, qui tum Regis Auguſtiſſimi ſanitati reſtituendæ incumbens, tum communi Regnorum ſaluti conſulens per febris intermiſſionem, me conſpectum animi recreandi gratia in baſilica cubiculari hiſce verbis ita compellauit. Quid de Hippocratis & Galeni operibus edendis cogitas, Charteri? Quo tempore tantæ moli dabis primordium? Quum nobis (reſpondi) commoda ſuppetent. Tum Eminentia, age, inquit, & conſtanti animo Regiam hanc editionem toties decantatam, toties tentatam, & ab omnibus expectatam, & regi & regno & vniuerſo orbi ſaluberrimam aggredere; Nos arduum onus ope facili leuabimus. Has tanti Eccleſiæ principis, tantíque Galliarum moderatoris vigilantiſſimi ſuaſoriæ orationes quacunque harmonia auribus noſtris ſuauiores editionis noſtræ conceptionem firmarunt, animúmq; noſtrum tam beneuola ac inaugurata eloquutione recreatum compagis huius medicæ conſtruendæ altum ſapere compulerunt. Enimuero Rege paulopoſt alterum in Italiam exercitum ducente, pollicitorum memor Eminentia Regio diplomate, & ſanctioris conſilij decreto, nobis editionis moliendæ priuilegium concedi voluit. Quò verò noſtræ editionis felicius ſuſcipiendæ negotium iuſtum, honeſtum ac vtile, ſanctiori altiorique conſilio ſignificaretur, ad tres Sapientiſſimos viros primarios Medicos opportunè confugimus; imprimis autem Dominum Buuardum Archiatrωn comitem intelligimus, virtutibus ac ſcientiis cumulatiſſimum, penes cuius vigilantiam tuta manet ac vegeta Regis Chriſtianiſſimi ſanitas, ac proindè publica totius Imperij Gallici ſalus. Deinde Dominum Seguinum facultatis Pariſienſis antiquiorem magiſtrum, & Auguſtiſſimæ Galliarum Reginæ Archiatrum, cuius eloquio & doctrina Medica reliqui propè omnes Galliarum Medici, qui plura ſapiunt, edocti medendi ſcientiam exercent. Poſtremò Dominum Cyteſium virum celeberrimum artis Medicæ conſultiſſimum, cuius fidei Eminentiſſimi Cardinalis ſanitas proſperrimè commiſſa eſt. Hi heroes Aſclepiadæi ſuum Charterium ad Dominum Cancellarium deduxerunt, negotium explicarunt, ac animum meum non vulgaribus elogiis extulerunt. Illic aderat ſcientiarum ac literarum omnium peritiſſimus cenſor Dominus Bignonius vir principi ab libellis, & Regi à ſecretis conſiliarius, qui in reipublicæ Medicæ ſplendorem opportunè ſua dedit conſilia. Hiſce verò ſuperis omnibus in noſtra vota piè conſpirantibus oblectati, & ſolidis regiæ Maieſtatis inſtrumentis armati Lugduno Lutetiam appulimus, vbi quoſdam doctores noſtri ordinis, quos æquiſſimos operum literariorum ac medicorum iudices ac opifices, viros βιβλιοφάγυς vtriuſque idiomatis, Græci ac Latini, peritiſſimos exiſtimauimus, ad noſtras ædes accerſitos ſympoſio Medico Dionyſium Guerinum parentem, non minùs Græcæ quàm Latinæ eloquutionis participem ſapientiſſimum; Hieronymum Guillonium Regium Græcæ eloquentiæ profeſſorem literatiſſimum; Michaëlem Vineum in vtroque idiomate Græco & Latino celeberrimum; Iacobum Couſinotum Regium profeſſorem, lectorem, ac Medicum ordinarium; & Renatum Moræum Regium lectorem, & Medicinæ profeſſorem, ſuis operibus vniuerſo iam orbi cognitum excepimus, quibus ſtructuræ noſtræ operum edendorum deformationem, ordinem ſequendum, interpretes meliores præferendos, & libros emendandos, ac vertendos propoſuimus, & ſeriei noſtræ tyrocinium poſtea multis Medicis obtulimus, & quod opportunius, quod vtilius, quódque præclarius ab ipſis iudicatum eſt, id omne ſequuti ſumus. Imò ab vniuerſo ordine peculiari codicillo ad proprios cuiuſque lares miſſo opem implorauimus, meóq; nomine facultas legitimè conuocata noſtris, quos propoſuimus laboribus ſuffragata eſt. Quæ verò codicillus conſcripta ferebat, eiuſ-

modi narrabantur. *Quæ opera Magni Hippocratis Coi,& Galeni Pergameni, medicorum omnis memoriæ principum, ad nos peruenerunt; ea cum Regiis omnibus, aliisque multis manuscriptis codicibus collata Renatus Charterius Regio sacri consistorij decreto fretus, typis tum Græcis ijsque Regiis, tum Latinis, amplissima forma mandare aggreditur. Ea re clarissimos omnes primariæ facultatis doctores obsecrat, vt quicquid in Græco contextu alienum eiecerint, omissum addiderint, rei Medicæ, & summorum auctorum menti minùs consentaneum expunxerint, aut Medico dignum notauerint, id primo quoque tempore Charterio suo aperiant, exscriptúmque largiantur, vt Regia hæc editio ad hominum salutem, Gallici nominis gloriam, & scholæ omnium celeberrimæ sempiternum decus, maioribus auspiciis in lucem prodeat.* Ad hæc duos indices conscripsimus, quorum alter, operum Galeni est Latinè duntaxat editorum, quem in varias variarum regionum vniuersitates ac bibliothecas misimus; Alter verò operum, neque Græcè, neque Latinè, sed solo fortassis inscriptionis nomine superstitum; Quos indices hîc virorum hanc editionem spectantium oculis subiicio, vt qui maiori in hominum salutem pietate feruent, si quod opus Galeni, quod nobis deesse nostri indices indicant, in bibliothecis, aut manuscriptis codicibus nanciscantur, id excribant, & Lutetiam ad Charterium Medicum mittant, quò sensim magnum assurgat editionis incrementum, quod non citra præclara immortalium gratiarum elogia, & perpetuam restaurationis Galenicæ fœturæ memoriam à posteris celebrabitur.

PRIMVS INDEX OPERVM LATINE DVNTAXAT EDITORVM, quorum Græcus textus maximè desideratur.

Galeni

Galeni de attenuante diæta liber vnus.
Galeni liber de consuetudinibus.
Galeni de causis procatarcticis liber.
Galeni de passionibus mulierum fragmentum.
Galeni synopsis librorum suorum sexdecim de pulsibus.
Galeni quæsita in Hippocratem ascripta.
Galeni commentarij tres in Hippocratis librum de humoribus.
Oribasij de hirudinibus, & curatione per reuulsionem ac deriuationem liber 1.
Galeni de oculis liber spurius.
Galeni de colico dolore.
Galeni de cura icteri.
Galeno ascriptus liber de cura lapidis.
Galeni de diæta Hippocr. in morbis acutis liber.
Galeno ascriptus liber de simplicibus medicamentis ad Paternianum.
Galeno ascripti libri duo de dynamidiis.
Galeno ascriptus liber de centaurij facultate.
Galeni liber de catharticis spurius.
Galeno ascriptus liber de plantis.
Galeno ascriptus liber de medicinis expertis cui titulus est, medicinalis experientia.
Galeni secretorum ad Monteum liber spurius.
Galeno ascriptus libellus de incantatione, adiuratione & suspensione.
Galeni de clysteribus liber.

A Γαληνοῦ περὶ λεπτυνούσης διαίτης βιβλίον.
Γαληνοῦ βιβλίον περὶ ἐθῶν.
Γαληνοῦ περὶ αἰτιῶν τῶν προκαταρκτικῶν βιβλίον.
Γαληνοῦ περὶ γυναικείων παθῶν τμῆμα.
Γαληνοῦ σύνοψις βιβλίων αὐτοῦ ἑκκαίδεκα περὶ τῶν σφυγμῶν.
Γαληνοῦ τὰ ζητηθέντα εἰς τὸν Ἱπποκράτην προσγεγραμμένα.
Γαληνοῦ εἰς τὸ περὶ χυμῶν Ἱπποκράτους βιβλίον, ὑπομνήματα τρία.
B Ὀρειβασίου περὶ βδελλῶν, καὶ τῆς ἀντισπάσεως θεραπευτικοῦ, καὶ παροχετεύσεως βιβλίον.
Γαληνοῦ περὶ τῶν ὀφθαλμῶν βιβλίον νόθον.
Γαληνοῦ περὶ κωλικῆς ὀδύνης.
Γαληνοῦ περὶ τῆς τοῦ ἰκτέρου θεραπείας.
Γαληνῷ περὶ θεραπείας λίθου προσγεγραμμένον τὸ βιβλίον.
Γαληνοῦ τὸ περὶ διαίτης ὀξέων νοσημάτων βιβλίον.
Γαληνῷ προσγεγραμμένον βιβλίον περὶ ἁπλῶν δυνάμεων εἰς τὸν Πατερνιανόν.
Γαληνῷ προσγεγραμμένα βιβλία β'. περὶ δυναμιδίων.
Γαληνῷ προσγεγραμμ. βιβλίον περὶ κενταυρείου δυνάμεως.
C Γαληνοῦ τὸ νόθον βιβλίον περὶ τῶν καθαρτικῶν.
Γαληνῷ προσγεγραμμένον βιβλίον τὸ περὶ φυτῶν.
Γαληνῷ προσγεγραμμένον βιβλίον περὶ τῆς ἰατρικῆς ἐμπειρίας, ἢ περὶ φαρμακειῶν τῶν πεπειραμένων.
Γαληνοῦ τῶν ἐκκεκριμένων εἰς τὸν Μόντεον βιβλίον.
Γαληνῷ προσγεγραμμένον βιβλίον περὶ τῆς ἐπῳδῆς, ἐπομόσεως, καὶ ἐπαιωρήσεως.
Γαληνοῦ περὶ τῶν κλυστήρων βιβλίον.

SECVNDVS INDEX OPERVM GALENI QVÆ NEQVE GRÆCE, NEQVE LATINE IN GALLIAM PERVENERVNT.

Hîc autem inseruntur, vt studiosi omnes ad eorum indagationem concitentur, eáque comperta, ac Græcè transcripta, Lutetiam ad Charterium Medicum deferantur, editionem hanc cum insigni inuentorum elogio illustratura.

DE nominibus quæ apud Atticos scriptores sunt libri 48.
De politicis nominibus ad Eupolidem libri 3.
De ciuilibus nominibus apud Aristophanem 5.
De ciuilibus nominibus apud Cratinum 2.
De propriorum Comicis nominum exemplis 1.
An vtilis lectio sit erudiendis vetus Comœdia.
Ad eos qui reprehendunt voce solœcissantes 6.
In alijs 7.
Atticorum insignis oratio 1.
De perspicuitate & obscuritate.
Siquis possit esse criticus, & grammaticus 1.
In librum de interpretatione commentarij 3.
In priorum resolutionum priorem vltra 6.
In priorum resolutionum posteriorem 5.
In posteriorum Analyticorum priorem 6.

D ΠΕΡΙ τῶν παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς συγγραφεῦσιν ὀνομάτων βιβλία μη'.
Περὶ τῶν παρ' Εὐπόλιδι πολιτικῶν ὀνομάτων βιβλία γ'.
Περὶ τῶν παρ' Ἀριστοφάνει πολιτικῶν ὀνομάτων, ε'.
Περὶ τῶν παρὰ Κρατίνῳ πολιτικῶν ὀνομάτων, β'.
Περὶ παραδειγμάτων τῶν ἰδίων κωμικῶν ὀνομάτων α'.
Εἰ χρήσιμον ἀνάγνωσμα τοῖς σολοικίζουσι τῇ φωνῇ ἡ παλαιὰ κωμῳδία.
Πρὸς τοὺς ἐπιτιμῶντας τοῖς σολοικίζουσι τῇ φωνῇ ϛ'.
E Ἐν ἄλλοις ζ'.
Ἀττικῶν παράσημος, ἕν.
Περὶ σαφηνείας, καὶ ἀσαφείας.
Εἰ δύναταί τις εἶναι κριτικός, καὶ γραμματικός, ἕν.
Εἰς τὸ περὶ ἑρμηνείας ὑπομνήματα γ'.
Εἰς τὸ προτέρων ἀναλυτικῶν πρότερον περὶ ϛ'.
Εἰς τὸ προτέρων ἀναλυτικῶν δεύτερον ε'.
Εἰς τὸ δευτέρων Ἀναλυτικῶν πρότερον ϛ'.

Εἰς τὸ δεύτερον ἀναλυτικῶν δεύτερον, ε'.
Εἰς τὰς ι'. κατηγορίας ὑπομνήματα δ'.
Εἰς τὸ περὶ καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως Θεοφράστου ὑπομνήματα ϛ'.
Εἰς τὸ περὶ τοῦ ποσαχῶς, ὑπομνήματα γ'.
Εἰς τὸ πρῶτον κινοῦν ἀκίνητον.
Εἰς τὸ περὶ λέξεως Εὐδήμου ὑπομνήματα γ'.
Περὶ τῶν κατὰ τὸ διότι ἀποδείξεων ἕν.
Περὶ τῶν ἐνδεχομένων προτάσεων, καὶ συλλογισμῶν, ἕν.
Περὶ τῶν ἐκ μικτῶν προτάσεων συλλογισμῶν ἕν.
Περὶ τῆς Πλάτωνος αἱρέσεως, ἕν.
Περὶ τῶν ἐν τῷ Πλάτωνος Τιμαίῳ ἰατρικῶς εἰρημένων ὑπομνήματα δ'.
Πρὸς τοὺς ἑταίρους, ἢ Πλάτων.
Περὶ τῶν ἰδίων δοξάντων γ'.
Περὶ τῆς κατὰ Πλάτωνα λογικῆς θεωρίας.
Πλατωνικῶν διαλόγων συνόψεως η'.
Περὶ τῶν ἐν Φιλήβῳ μεταβάσεων, ἕν.
Περὶ τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν καὶ δυνάμεων γ'.
Περὶ ἠθῶν δ'.
Πρὸς τὸν Φαβουρῖνον κατὰ Σωκράτους περὶ ἀλυπίας, ἕν.
Περὶ τοῦ κατὰ φιλοσοφίαν τέλους ἕν.
Περὶ τῆς τῶν ἐπιδεικνυμένων τοῖς ἀκούοντας συνουσίας, ἕν.
Περὶ τῶν ἀναγινωσκόντων λάθρα ἕν.
Περὶ ἁμαρτημάτων καὶ κολάσεως ἰσότητος, ἕν.
Περὶ παραμυθίας ἕν.
Περὶ τῆς ἐν αὐλῇ Μενάρχου διατριβῆς πρὸς Βακχίδην καὶ Κῦρον, ἕν.
Περὶ τῆς ἐν τοῖς διαλόγοις συνουσίας, ἕν.
Πρὸς τοὺς ἀγοραίους ῥήτορας ἕν.
Περὶ ἡδονῆς καὶ πόνου ἕν.
Περὶ τῶν ἀκολούθων ἑκάστου τῶν βιβλίων, ἕν.
Περὶ τῶν δημοσίᾳ ῥηθέντων πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν αἱρέσεων, ἕν.
Περὶ ὁμονοίας, ἕν.
Περὶ αἰδοῦς β'.
Περὶ τῶν δημοσίᾳ ῥηθέντων κατὰ κολάκων β'.
Περὶ διαβολῆς, ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ ἰδίου βίου.
Κρονίσκοι ἢ χρόνικοι ζ. ἐν ἑνί.
Πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν αἱρέσεων περὶ τῶν ἐπὶ Περτίνακος δημοσίᾳ ῥηθέντων, ἕν.
Μέχρι πόσου, τὸ παρὰ τοῖς πολλοῖς τιμῆς, καὶ δόξης φροντιστέον ἐστίν.
Περὶ διαθηκῶν ποιήσεως.
Περὶ τῆς κατὰ Χρύσιππον λογικῆς θεωρίας ὑπομνήματα γ'.
Τῆς Χρυσίππου συλλογιστικῆς πρώτης ὑπομνήματα γ'.
Δευτέρας, ἕν.
Περὶ τῆς λογικῆς δυνάμεως καὶ θεωρίας ζ.
Περὶ χρείας τῶν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς θεωρημάτων, ἕν.
Ὅτι ἡ γεωμετρικὴ ἀναλυτικὴ ἀμείνων τῆς τῶν Στωϊκῶν, ἕν.
Περὶ χρείας τῶν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς θεωρημάτων, β'.

A *In posteriorem posteriorum Analyticorum 5.*
In decem prædicamenta commentarij 4.
In librum Theophrasti de affirmatione & negatione, sex.
In librum de eo, quot modis, commentarij 3.
In primum mouens immobile.
In librum de dictione Eudemi commentarij 3.
De demonstrationibus penes propter quid 1.
De contingentibus propositionibus & syllogismis 1.
B *De syllogismis ex mixtis propositionibus 1.*
De Platonis secta liber 1.
De Medicè dictis in Platonis Timæo commentarij 4.
Ad socios, seu Plato.
De propriis opinionibus 3.
De rationali contemplatione secundū Platonem.
Compendij dialogorum Platonicorum 8.
De transitionibus in Philebo 1.
De partibus & facultatibus animæ 3.
C *De moribus 4.*
Aduersus Fauorinum pro Socrate de indolentia 1.
De fine secundum Philosophiam 1.
De eorum qui documenta tradunt auditoribus congressu 1.
De clam legentibus 1.
De peccatorum & pœnæ æqualitate 1.
De consolatione, vnus.
De commoratione in aula Menarchi ad Bacchidem & Cyrum, vnus. D
De congressu in dialogis, vnus.
Ad forenses oratores 1.
De voluptate & dolore vnus.
De consentaneis cuique libris 1.
De publicè dictis aduersus Sectarios, vnus.
De concordia vnus.
De pudore 2.
De publicè dictis contra adulatores 2.
E *De calumnia, in quo & de vita sua.*
Saturnales 7. in vno.
Aduersus Sectarios de publicè dictis coram Pertinace, vnus.
Quatenus parui ducere oporteat honorem, & gloriam apud vulgus.
De testamentorum factione.
De rationali secundum Chrysippum contemplatione commentarij 3.
Chrysippi syllogisticæ primæ commentarij 3.
F *Secundæ vnus.*
De rationali facultate & contemplatione 7.
De vsu præceptorum ad syllogismos, 1.
Quod geometrica resolutio præstantior sit, quàm Stoïcorum 1.
De vsu præceptorum ad syllogismos 2.

De Felici

De felici secundum Epicurum, & beata vita 2.	A Περὶ τῆς κατ' Ἐπίκουρον εὐδαίμονος καὶ μακαρίου βίου, β'.
De caduca voluptate secundum Epicurum 2.	Περὶ τῆς κατ' Ἐπίκουρον ἀμυδρᾶς ἡδονῆς, β'.
Quod efficientia voluptatem imperfectè ab Epicuro dicta sint 1.	Ὅτι τὰ ποιητικὰ τῆς ἡδονῆς, ἐλλιπῶς Ἐπικούρῳ λέλεκται, ἕν.
De voluptuaria secta.	Περὶ τῆς ἡδονικῆς αἱρέσεως.
An philologia vtilis sit ad moralem philosophiam 1.	Εἰ ἡ φιλολογία χρήσιμος, εἰς τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν, ἕν.
De ijs quæ aduersus sophistas 1.	Περὶ τῶν πρὸς τοὺς σοφιστάς, ἕν.
Metrodori epistola ad Celsum Epicureum.	B Μητροδώρου ἐπιστολὴ πρὸς Κέλσον Ἐπικούρειον.
Epistola Pudentiani Epicurei.	Ἐπιστολὴ Πουδεντιανοῦ Ἐπικουρείου.
De demonstratione opus ex 15. libris factum.	Περὶ τῆς ἀποδείξεως πραγματεία ἐν ιε'. βιβλίοις πεποιημένη.
De necessarijs ad demonstrationes 1.	Περὶ τῶν ἀναγκαίων εἰς τὰς ἀποδείξεις, ἕν.
De propositionibus prætermissis in tractatione demonstrationum 1.	Περὶ τῶν παραλειπομένων προτάσεων ἐν τῇ λέξει τῶν ἀποδείξεων, ἕν.
De æquipollentibus propositionibus 1.	Περὶ τῶν ἰσοδυναμουσῶν προτάσεων, ἕν.
De demonstrationibus propter quid 1.	Περὶ τῶν κατὰ διότι ἀποδείξεων, ἕν.
De syllogismorum numero 1.	Περὶ τοῦ τῶν συλλογισμῶν ἀριθμοῦ, ἕν.
De exemplo 2.	Περὶ παραδείγματος, δύο.
De inductione 1.	C Περὶ ἐπαγωγῆς, ἕν.
De imagine 1.	Περὶ εἰκότος, ἕν.
De similitudine 3.	Περὶ ὁμοιότητος γ'.
De principijs ex suppositione 1.	Περὶ τῶν ἐξ ὑποθέσεων ἀρχῶν, ἕν.
De ijs quæ secundum genus & speciem coniugatis ipsis significatis nobis spontanea voce 1.	Περὶ τῶν κατὰ τὸ γένος, καὶ τὸ εἶδος, καὶ τῶν συζυγούντων αὐτοῖς σημαινομένων ἡμῖν κατὰ τὴν αὐτόματον φωνήν, ἕν.
De posibili vnus.	Περὶ δυνατοῦ, ἕν.
De ijs quæ multis modis dicuntur 3.	Περὶ τῶν πολλαχῶς λεγομένων, γ'.
De communibus & proprijs in artibus 1.	D Περὶ τῶν ἐν ταῖς τέχναις κοινῶν, καὶ ἰδίων, ἕν.
De orationibus seipsas euertentibus 1.	Περὶ τῶν ἑαυτοὺς περιτρεπόντων λόγων, ἕν.
De propositionibus contingentibus 1.	Περὶ τῶν ἐνδεχομένων προτάσεων, ἕν.
De mixtis propositionibus & syllogismis 1.	Περὶ τῶν μικτῶν προτάσεων, καὶ συλλογισμῶν, ἕν.
Quomodo discernenda sit quæstio rei ab ea quæ nominis, & significati 1.	Ὅπως χρὴ διακρίνειν τὴν πραγματικὴν ζήτησιν τῆς κατ' ὄνομα καὶ τὸ σημαινόμενον, ἕν.
De Clitomacho & demonstrationis eius solutionibus, vnus.	Περὶ Κλειτομάχου, καὶ τῶν τῆς ἀποδείξεως αὐτοῦ λύσεων, ἕν.
De communi ratione 2.	Περὶ τοῦ κοινοῦ λόγου β'.
De vsu syllogismorum.	Περὶ χρείας συλλογισμῶν.
De vsu præceptorum ad syllogismos vnus & duo.	E Περὶ χρείας τῶν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς θεωρημάτων, α'. καὶ β'.
De nominum rectitudine 3.	Περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος, γ'.
De eo, entium quodque tum vnũ, tum plura esse.	Περὶ τοῦ, τῶν ὄντων ἕκαστον, ἕν τε εἶναι καὶ πολλά.
De eo, quòd oppositis, vnum & idem ex necessitate consequens esse impossibile sit. 1.	Περὶ τοῦ, ὅτι τοῖς ἀντικειμένοις, ἓν καὶ ταὐτὸν ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ, ἀδύνατόν ἐστιν, ἕν.
De demonstratiua secta 1.	Περὶ τῆς ἀποδεικτικῆς αἱρέσεως, ἕν.
De rationali altera, & speculatione 1.	Περὶ τῆς λογικῆς δευτέρας καὶ θεωρίας, ἕν.
Dialogi ad Philosophum, & seorsim de eo quod secundum communes notiones.	Διάλογοι πρὸς φιλόσοφον, καὶ ἰδίως περὶ τοῦ κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας.
Aduersus eos qui cõtumeliosè accipiũt nomina, 1.	F Πρὸς τοὺς ἐπηρεαστικῶς ἀκούοντας τῶν ὀνομάτων, ἕν.
De proprijs, & communibus in artibus.	Περὶ τῶν ἰδίων καὶ κοινῶν ἐν ταῖς τέχναις.
De artium constitutione 3.	Περὶ τῆς τῶν τεχνῶν συστάσεως γ'.
De significatis ex voce, speciei & generis, & ipsis adiacentibus.	Περὶ τῶν σημαινομένων ἐκ τῆς κατ' εἶδος καὶ γένος φωνῆς, καὶ τῶν παρακειμένων αὐτοῖς.
Compendium demonstratiuæ contemplationis, 1.	Σύνοψις τῆς ἀποδεικτικῆς θεωρίας, ἕν.

Περὶ κρίσεως τῶν διαφωνούντων ἐν τοῖς δόγμασι.
Ὅτι τῆς πρώτης οὐσίας ἀχώριστος ἡ ποσότης, ἕν.
Περὶ προτέρου.
Περὶ τῆς διὰ ἀδυνάτου ἀποδείξεως, ἕν.
Περὶ τῶν ἕνεκα αὑτοῦ γινομένων ἕν.
Περὶ τῶν πολλαχῶς λεγομένων β'.
Περὶ τῆς κατ' ὄνομα καὶ σημαινόμενον ζητήσεως.
Τῆς Θεοδᾶ εἰσαγωγῆς ὑπομνήματα ε'.
Περὶ τῶν Μηνοδότου, Σεβήρῳ, ἕνδεκα.
Περὶ τῶν Σεραπίωνος πρὸς τὰς αἱρέσεις, δύο.
Περὶ ἰατρικῆς Ἐμπειρίας.
Περὶ τῆς τῶν Ἐμπειρικῶν διαφωνίας γ'.
Πρὸς τὰ ἀντειρημένα τῆς διαφωνίας τῶν Ἐμπειρικῶν, τῶν τε Θεοδᾶ κεφάλαια, ὑπομνήματα γ'.
Εἰς τὸ Μηνοδότου Σεβήρῳ.
Προτρεπτικὸς ἐπὶ ἰατρικήν.
Σύνοψις Ἡρακλειδείων βιβλίων.
Περὶ τῆς Ἐμπειρικῆς αἱρέσεως ζ'.
Μεθοδικῆς αἱρέσεως ς'.
Περὶ τῶν ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων τὸ δέκατον ὀφθαλμῶν, καὶ γλώττης καὶ στομάχου.
Τὸ δ' ἑνδέκατον, τῶν κατὰ τὸν λάρυγγα, καὶ τὸ καλούμενον ὑοειδὲς ὀστοῦν, καὶ τῶν συνεχῶν αὐτοῖς, ἔτι τε τῶν εἰς αὐτὰ παραγινομένων νεύρων.
Τὸ δωδέκατον, ἀρτηριῶν, καὶ φλεβῶν.
Τὸ τρισκαιδέκατον, τῶν ἀπ' ἐγκεφάλου νεύρων.
Τὸ ιδ'. τῶν ἀπὸ νωτιαίου.
Τὸ ιε'. τῶν γεννητικῶν μορίων.
Τὰ ἐπιτομῆς τῶν κ'. Μαρίνου βιβλίων ἀνατομικῶν βιβλία δ'.
Ἐπιτομῆς τῶν Λύκου πάντων ἀνατομικῶν βιβλία β'.
Τὰ περὶ Ἐρασιστράτου ἀνατομῆς βιβλία γ'.
Περὶ τῶν Ἀσκληπιάδου δογμάτων, η'.
Περὶ οὐσίας ψυχῆς κατὰ Ἀσκληπιάδην α'.
Περὶ τῶν συνεκτικῶν αἰτιῶν, α'.
Τὰ τῆς Ἀρχιγένους περὶ σφυγμῶν πραγματείας ἐξήγησιν τε καὶ χρῆσιν ἔχοντα, η'.
Εἰς τὸ Ἱπποκράτους περὶ ἑλκῶν, καὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων, ὑπόμνημα α'.
Εἰς τὸ δεύτερον τῶν ἐπιδημιῶν ὑπομνήματα ς'.
Εἰς τὸ ἕκτον τῶν ἐπιδημιῶν, ὑπόμνημα ζ. καὶ η'.
Εἰς τὸ βιβλίον Ἱπποκράτους περὶ φύσιος ἀνθρώπου ὑπομνήματα τρία τὴν ἐπιγραφὴν ἔχοντα τήνδε. ὅτι καὶ κατὰ τὰ ἄλλα συγγράμματα τὴν αὐτὴν δόξαν ἔχων ὁ Ἱπποκράτης φαίνεται, τῇ κατὰ τὸ τῆς φύσιος ἀνθρώπου.
Εἰς τὸ πρῶτον Ἐρασιστράτου τῶν περὶ πυρετῶν, ὑπομνήματα γ'.
Περὶ φωνῆς δ'.
Ἡ τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς παθῶν διάγνωσις α'.
Περὶ τῆς ἰατρικῆς ἐμπειρίας α'.
Περὶ τῆς τοῦ πνεύμονος καὶ θώρακος κινήσεως, τρία.
Περὶ τεθνεώτων ἀνατομῆς α'.
Περὶ ζώντων ἀνατομῆς β'.
Περὶ τῆς ἀνατομικῆς διαφωνίας β'.
Περὶ τῆς τοῦ θώρακός τε καὶ πνεύμονος κινήσεως γ'.
Περὶ τῆς τῶν καθαρτικῶν δυνάμεως α'.

A *De Iudicio discrepantium in decretis.*
Quòd à prima substãtia inseparabilis sit quãtitas,
De Priori.
De demonstratione per impossibile 1.
De ijs quæ sui gratia fiunt 1.
De ijs quæ multipliciter dicuntur 2.
De quæstione secundũ nomen & significatum.
Theodæ introductionis commentarij 5.
De scriptis Menodoti, Seuero, 11.
De libris Serapionis contra Sectas, duo.
B *De Medica experientia.*
De Empiricorum dissensione 3.
Contra obiecta ijs de dissensione Empiricorũ, & Theodæ summarij commentarij 3.
In librum Menodoti Seuero.
Exhortatio ad Medicinam.
Synopsis Heraclideorum librorum.
De Empirica Secta 7.
Methodicæ Sectæ 6.
De anatomicis administrationibus liber decimus oculorum, linguæ, stomachi. C
Vndecimus partium laryngis, & ossis yformis, & quæ ipsis continuantur, prætereáque neruorum qui ad eas perueniunt.
Duodecimus arteriarum & venarum.
Decimustertius, neruorum à cerebro.
Decimusquartus neruorum à dorsi medulla.
Decimusquintus genitalium partium.
Epitomes librorum anatomicorum 20. *Marini, libri* 4.
D *Epitomes omnium Lyci anatomicorũ lib. libri* 2
Anatomes Erasistrati libri tres.
De Asclepiadæ placitis 8.
De substantia animæ secundum Asclepiadem 1.
De continentibus seu coniunctis causis 1.
Libri operis Archigenis de pulsibus expositionem & vsum continentes 8.
In librum Hippocratis de vlceribus, & vulneribus capitis commentarius 1.
In lib. secundũ Epidemiorũ Hipp. cõmentarij 6.
E *In Epidemiorũ sextũ cõmentarius septimus* & 8.
In librum Hippocratis de natura hominis commentarij tres ita inscripti: Quòd in alijs scriptis suis videatur Hippocrates eandem habere sententiam cum eo de natura hominis.
In primum Erasistrati de febribus commentaria 3.
De voce 4.
Dignotio affectuum oculi, libellus.
De medica experientia 1.
F *De pulmonis & thoracis motu, tres.*
De dissectione mortuorum 1.
De viuorum dissectione 2.
De dissensione anatomica 2.
De motu thoracis & pulmonis 3.
De purgantium medicamentorum facultate 1.

Hæc autem operum quæ Græcè & Latinè desunt Galeni omnium vocabula, aut ex propriorum eius librorum indice, aut libris supestitibus collegimus; quæ licèt multa referantur, his tamen plura extitisse credendum est. Itaque quum quæcunque vestris comitiis in scholis superioribus habitis (vbi medica maioris momenti negotia rationibus agitari, ac dilui consueuerunt) de nostra editione proposita à vobis omnibus mihi applaudentibus, & congratulantibus comprobata fuissent, & aperto conspectu quemque vestrum omnium mihi meóque labori beneuolum & annuentem animaduertissem, ne oneris & honoris vniuersi desiderio ambitiosè flagrans arguerer, quóque magis hoc elaboratum opificium literatorum oculos maiori oblectatione raperet, ad meas operas tanquam ad nuptias singulos nostri ordinis doctores vocaui, mihi consilio, doctrina & lucubrationibus opitulaturos; à quibus in versionibus condendis, aut conditis illustrandis, melioribus deligendis, mendosis emendandis, mutilatis textibus resarciendis, controuersiis diluendis, & pugnantibus sententiis conciliandis vniuersum mihi oborturum subsidium maturè iudicaui. Neque verò me meum fefellit iudicium. Ecce nanque imprimis Sapientissimus Dionysius Guerinus pater, postremam quæ deficiebat libri *quòd animi mores corporis temperamenta sequantur* inscripti partem, seu epilogum, à Doctissimo Casaubono olim traditam, & postea à Federico Morello professorum Regiorum decano, vt fragmentum, Latina versione & notis explicatam, ac primæ luci editam exhibuit. Deinde verò Hieronymus Guillonius Regius Græcarum litterarum professor, Græcum Stephani Atheniensis in Galeni librum de arte therapeutica ad Glauconem pulcherrimum manuscriptum codicem mihi attulit. Sapientissimus vir Guillelmus Vallius collega noster mihi perutile porrexit fragmentum Galeni ex commentariis IV. in Timæum Platonis constructis, ex quo quæ in Iuntarum codice desiderantur, reposuimus. Sapientissimus vir Petrus Rattæus nunc scholæ Parisiensis professor, quæ Venetiana Galeni volumina Græca cum Basiliensibus ac Vaticanis codicibus studiosè contulerat, nobis æquo animo obtulit; ex quibus quam plurimas textuum lacunas expleuimus, asteriscos obliterauimus, & menda emendauimus. Huic certé quod libri ὑποτυπώσεων Basiliensi codici deest principium, id acceptum referendum est, quemadmodum & quamplurimi textus restituti, quos lector beneuolus animaduertet. Sapientissimus vir Iacobus Cusinotus filius, Consiliarius Regis Christianissimi Medicus, ac professor Medicinæ, qnosdam textus Galeni interpretatus est, & fragmentum Galeni ex Traliano de Homerica Medicina indixit. Sapientissimus quoque Dionysius Allanus Doctor Medicus Parisiensis, fragmentum Galeni ex Ioanne Grammatico Philopono depromptum Græco Latinum nobis edendum obtulit. Sapientissimus Moræus Regius Medicinæ professor librorum multitudine locupletissimus, vt nobis frequentiori consilio interfuit: ita libros qui desiderabantur quamplurimos, suo collegæ concessit. Is Græcum Paladij in sextum Epidemiorum commentarium nondum priùs editum tradidit. Is multas quæstiones nobis in textuum lectionibus occurrentes validissimis rationibus, & solidis diorismis diluit & explicauit. Is versionem contextus orationis suasoriæ ad artes, qualem mihi quoq; priùs Sapientissimus Vineus collega noster porrexit, fabricatus est; ex vtriusque verò textura nostram typis diuulgatam construximus. Sapientissimus vir Claudius Seguinus Regius Medicinæ professor sua Græca Galeni opera plurimis in locis emendata & notata concessit, ex quibus plurima menda obliterata suut. Vir sapientissimus Petrus Comes iunior, in eum librum Galeno ascriptum, ac de Philosophi historia inscriptum suas lucubrationes attulit. Vir φιλόπονος sapientissimus Pratellus nonnullos nostræ editionis contextus reuisit, & emendauit. Sapientissimus Blondellus accuratissimam libelli Hippocratis de prisca Medicina versionem attulit. Quum autem quocunque me conferrem, quædam subsidia quæsiturus, illustriores cæteris quosdam extitisse ac esse Medicos tum Parisienses, tum exteros ratus, qui linguæ Græcæ, ac lectionis Galenicæ studiosi quædam doctrinæ laborísque sui vestigia, librorum suorum marginibus inscripta reliquerint; tum Ludouici Dureti nostri (quem alterum fuisse Hippocratem omnes docti prædicant) Galenus ad me peruenit, cuius inspectione quædam menda nobis indicata sunt. Libros quoque Ioannis Monachi Doctoris sapientissimi nostræ facultatis, à sapientissimo Barallio Consiliario Regis, necnon Medico ordinario oblatos conspeximus, ex quibus emendationes non paucæ prodierunt. Libros Galenicos Philberti Sarraceni doctissimi Medici ab eius filio Antonio Sarraceno Lugduno Lutetiam missos reuoluimus, quorum ope octingenta menda deleuimus. Sapientissimus vir Pontius Priuatus Consiliarius Regis, necnon Medicus ordinarius tria nobis opera Galeni detulit, cum quibusdam Græcis codicibus à literatissimo viro Græco doctè ac medicè quondam emendata. Prius quidem, de arte librum; alterum, in prognosticum commentaria Galeni; posterius libros de sanitate tuenda sex complectitur. Neque verò silentio prætermittam Illustrissimum virum Dominum de Monchal Tolosanum Archiepiscopum librorum congerie locupletissimum, & scientiarum omnium encyclopedia decoratum

Ecclesiæ Iubar, qui ex libris suis ab Italia deuectis tomum vnum Græcum Galeni mihi præbuit, vbi duos Galeni de febribus, & quatuordecim θεραπευτικῆς μεθόδου libros cum manuscriptis codicibus collatos, & emendatos comperi, quibus texturam Græcam Galeni emendatiorem reddidimus. PRODVCTIS itaque subsidiis, quibus Græcum nostræ editionis contextum mendis, lacunis, & solœcismis labefactatum instaurauimus, & amplificauimus, nunc ad operum per tomos distributorum ordinem explicandũ accedimus. PRIMVM enim ingens omnium Hippocratis & Galeni operum Chaos congero vndiq; collectorum; deinde verò ea speculor, reuoluo, dirimo; postremò prout Syluius noster consuluit, in certas classes artis medendi partibus analogas digero. Syluius enim libello, qui ordo, & ordinis ratio in legendis Hippocratis & Galeni libris inscribitur, docet vniuersa Hippocratis & Galeni opera medicis genuinam & certam medicinam professuris esse necessaria, quorum alia artis dogmata ceu Imperatoris placita; alia commentaria vt magistratuum senatusconsulta, secundum tritas medicinæ partes simul iisdem voluminibus connectenda esse duxi. Delineatum seriei exemplar sapientissimi Moræi & quorundam aliorum censuræ subieci, ac prout ipsi consuluerunt, in tredecim tomos ita diremi. PRIMVS τὰ βιογραφικὰ, ἢ γνεαλογικὰ vtriusque præceptoris opuscula complectitur. SECVNDVS τὰ εἰσαγωγικὰ introducendis philiatris prælegenda. TERTIVS τὰ στοιχειακὰ de elementis, temperamentis, & humoribus. QVARTVS τὰ ἀνατομικὰ, ἢ τὰ μόρια partes corporis humani. QVINTVS τὰ ψυχικὰ de anima, facultatibus, functionibus, & spiritibus. SEXTVS τὰ ὑγιεινὰ, de sanitatis tuendæ subiecto; de aëre; cibo, & potu; motu, & quiete; somno, & vigilia, excretis, & retentis; & animi pathematis. SEPTIMVS τὰ παθολογικὰ, de morbis, morborum causis, & symptomatis. OCTAVVS τὰ σημειωτικὰ, de signis, ac iudiciis cuiuscunque generis. NONVS τὰ ἐπίμικτα diuersa præcepta ac promiscuam medicinæ materiã continentia. DECIMVS τὰ θεραπευτικὰ, de trium affectuum præter naturam idoneis curationibus. VNDECIMVS τὰ διαιτητικὰ, quæ de legitimo victu ægris præscribendo disserunt. DVODECIMVS τὰ χειρουργικὰ, quæ manu mederi edocent. DECIMVSTERTIVS τὰ φαρμακευτικὰ, de medicamentis tum simplicibus, tum compositis præcepta concludit. DECIMVSQVARTVS vniuersæ librorum aut operum tredecim tomis superioribus inclusorum materiæ locupletissimum indicem amplexatur. His autem operibus in tot classes ac tomos medico ordine dispositis, instrumẽta singula ad rei susceptæ feliciter obeundæ necessaria quæsiuimus; quúmque imprimis Diogenis lucernâ meridie virum indagarem in vtraque loquutione Græca & Latina pręcellentem, qui Gręci contextus Hippocratis & Galeni errores euerteret, literatissimum Tarinum vtriusque eloquentiæ nunc professorem Regium in Græcis alterum Demosthenem, in Latinis Tullium alterum peritissimũ nobis significarunt, quem nulla interposita mora conuenimus, eique textum vtriusque pręceptoris emendandum obtulimus, & ad id munus obeundum nostros codices Græcos & Latinos, cum manuscriptis codicibus collatos, notatis marginibus insignitos, & nostras & quascunque hinc & inde collectas multorũ virorum congesseram lucubrationes, attulimus. Pro Latinis verò Græcorum textuũ versionibus moliendis, quem lapidem non mouimus? Multos sanè viros doctissimos explorauimus, qui Græcas frequentiùs sentẽtias proferẽtes, & authores classicos intelligẽtes suas mihi offerebant operas, sed quod in textu interpretãdo multis priscis interpretibus palmas non eriperẽt, ipsis grates egimus amplissimas, & æquissimum collegarũ consilium sequuti, eas interpretationes delegimus, quarũ Latinæ dictiones Græcis dictionibus, periodi periodis, Latinæ loquutionis amœnitas, Græcæ amœnitati, & Romani artis termini Græcorũ terminis ornatiùs concinerent. At sanè non parui ducendus est priorum interpretum labor, quo Græci idiomatis anima, Græcorúmque authorũ mens doctissima posteris innotuit. Sublimioribus autẽ encomiis prouehendi sunt, qui dictionem dictione, & periodum periodo Græcas literas explicantes ditiori latinitate donarunt. INTER Hippocratis interpretes omnium optimi celebrantur Ianus Cornarius, & Anutius Foësius Mediomatricus, sed ille dictionum significationẽ & angustiam, hic altiora verba, & periodorum amplitudinẽ sequutus est. Zuinggerus in paucis quos explicauit Hippocratis textibus inter vtrumq; mediũ consequutus est. Gorrhæus facultatis Parisiensis decus, pauca Hippocratis & Galeni opuscula interpretatus est, vbi mẽtẽ potius authoris, quàm dictione dictionem explicat. At Galenus pro librorum multitudine ac varietate, multos ac uarios sortitus est interpretes, qui honoris referendi gratia in vestrũ omniũ conspectũ memorandi, ac nominandi prodeunt. Ianus Cornarius; Iulianus Martianus Rota; Ianus Antoniacus; Ioannes Alexandrinus; Iunius Paulus Crassus Patauinus; Ioannes Guinterius Andernacus; Ioannes Fichardus Frãcofordianus; Ioannes Bernardus Felicianus; Ioannes Baptista Rasarius Nouerięsis; Iulius Alexãdrinus Tridẽtinus; Iosephus Struthius; Iacobus Antonius Mariscotus Florent. Iosephus Tectander Crauiẽsis; Augustinus Gadaldinus; Augustinus Riccus; Archãgelus Piccolhominus Ferariẽsis; Antonius Fortatus Ioseriẽsis; Bartholomęus Syluanus Salonensis; Bauilius Pacuuius Apanæus; Ioannes Caius Britannus; Dominicus Castellus;

Desiderius

Desiderius Erasmus Roterodamus; Demetrius; Franciscus Vertunianus; Ferdinandus Balamius Siculus; Horatius Limanus; Georgius Valla Placentinus; Hermanus Cruserius Campensis; Hieronymius Donzellius Veronensis; Guillelmus Copus Basiliensis; Hubertus Barlandus; Ludouicus Bellisarius; Laurentius Laurentianus; Marinus Nizorius Bruxellensis; Martinus Akakia Parisiensis; Marcus Toletanus; Martinus Gregorius; Magister Abrahamus Massiliensis; Nicolaus Rheginus, siue Regius Calaber; Nicasius Ellebodius Cassletanus; Nicolaus Leonicenus Thomæus Patauinus; Nicolaus Marchellus; Thomas Lynacer Anglus; Theodoricus Gerardus Gandanus; Grumus Placentiæ iudex; Thomas Rodericus Auega Eborensis; Sebastianus Sirof; Stephanus Manialdus; Victor Trincauellius; Valerianus Centannius Vicentinus; Vidus Vidius Florentinus. At horum omnium pauci, quales Cornarius, Andernacus, Lynacer, & Rasarius celebrantur, ampliora ac plura opera versionibus interpretati sunt. Fatemur equidem nos ipsos Hippocratis textum vniuersum conspexisse, ipsúmque emendatiorem ac integriorem capitibus, sententiis, titulis, notis, aliísque ornamentis distinxisse, & quæ huius interpretes feliciter verterunt, eorum nihil quicquam prætermisisse. Galeni verò textum plurimorum librorum cum manuscriptis codicibus, & doctorum animaduersionibus collatum oculis & mente lustrauisse; plurimas dictiones barbarè ac ineptè redditas abstulisse; elegantiores & idoneas restituisse; sed versiones omnium præstantissimas à celebrioribus authoribus proditas elegisse, eásque emendatiores, & perfectiores typis mandasse. Iam verò vniuersos textus, libros, & commentarios Græcos qui meâ operâ nunc in lucem prodeuntes editionem hanc illustrant, enarraturus sum. Nemo vestrum nescit Græcos codices omnium esse locupletissimos, qui Basileæ typis mandati ex officina Heruagiana in lucem prodierunt, sed eos qui reuoluunt, hisce operibus quorum hic index tertius astruitur, planè destitui comperiunt.

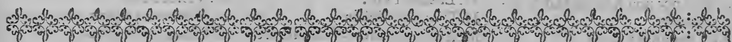
INDEX TERTIVS TEXTVVM ET OPERVM GRÆCORVM Charteriana editione in lucem recens prodeuntium.

Ἱπποκράτους περὶ τροφῆς βιβλίον, καὶ Γαληνοῦ εἰς αὐτὸ ὑπομνήματα δ'.	A	*Hippocratis de alimento liber, & Galeni in eum commentarij 4.*
Γαληνοῦ παραθήκη περὶ τῆς τοῦ ἀνθρωπείου σώματος κατασκευῆς· περὶ τῆς τεσσάρων τῶν ὡρῶν τε καὶ ιβ'. μηνῶν διαίτης.		*Galeni præceptum de humani corporis constitutione, de diæta quatuor anni tempestatum, & duodecim mensium.*
Περὶ ὑδάτων ἐκ Γαληνοῦ, Ὀριβασίου, Ῥούφου, Διοκλοῦς, καὶ Ἀθηναίου, τομίον.		*De aquis ex Galeno, Oribasio, Rufo, Diocle, Athenæo, fragmentum.*
Γαληνοῦ περὶ δίψης τομίον.		*Galeni fragmentum de siti.*
Γαληνοῦ περὶ οἴνων ἐξ Ἀθηναίου, τομίον.		*Galeni de vinis fragmentum ex Athenæo.*
Γαληνοῦ περὶ ἀφροδισίων, τομίον.		*Galeni fragmentum de venereis.*
Γαληνοῦ περὶ κώματος βιβλίον παρ' Ἱπποκράτην.	B	*Galeni de comate liber ex Hippocrate.*
Γαληνοῦ περὶ ἡμιτριταίου ἡ πραγματεία.		*Galeni tractatus de Hemitritæo.*
Γαληνοῦ περὶ γυναικείων παθῶν βιβλίον.		*Galeni de mulierum affectibus liber.*
Γαληνοῦ περὶ σφυγμῶν εἰς Ἀντώνιον φιλόσοφον, βιβλίον.		*Galeni de pulsibus ad Antoniũ philosophũ liber.*
Γαληνοῦ περὶ οὔρων ἐν συντόμῳ.		*Galeni de vrinis compendium.*
Περὶ οὔρων ἐκ τῶν Ἱπποκράτους, καὶ Γαληνοῦ, καὶ ἄλλων τινῶν, βιβλίον.		*De vrinis ex Hippocrate, Galeno, & alijs quibusdam libellus.*
Θεοφίλου Ἰατροσοφιστοῦ περὶ οὔρων βιβλίον.		*Theophili Iatrosophistæ de vrinis liber.*
Γαληνοῦ περὶ προγνώσεως βιβλίον.	C	*Galeni de prænotione libellus.*
Γαληνοῦ πρόγνωσις πεπειραμένη καὶ παναληθής.		*Galeni experta & omnino vera præsagitio.*
Γαληνοῦ περὶ φλεβοτομίας τομίον.		*Galeni de venæ sectione fragmentum.*
Γαληνοῦ εἰς τὸ δεύτερον τῶν ἐπιδημιῶν ὑπόμνημα α'.		*Galeni in secundum Epidemiorũ cõmentarius 1.*
Παλλαδίου εἰς ἕκτον τῶν ἐπιδημιῶν ὑπόμνημα ζ.		*Palladij in sextum Epidemiorũ cõmentarius 7.*
Ὀριβασίου περὶ βδελλῶν καὶ τῆς ἀντισπάσεως θεραπευτικοῦ, καὶ παροχετεύσεως, βιβλίον.		*Oribasij de hirudinibus, & curatione per reuulsionem & deriuationem.*
Ἱπποκράτους περὶ φλεβοτομίας τομίον.		*Hippocratis de phlebotomia fragmentum.*
Γαληνοῦ περὶ ἰσχιάδος, ἀρθρίτιδος, καὶ ποδάγρας.		*Galeni de ischiade, arthritide, & podagra.*
Γαληνοῦ τομίον ἐκ Τραλλιανοῦ περὶ τῆς καθ' Ὅμηρον ἰατρικῆς.	D	*Galeni fragmentum ex Tralliano, de Homerica medicatione.*
Ἀρχὴ βιβλίου πρώτου περὶ εὐπορίστων ἀποκατασταθεῖσα.		*Initium libri primi de remedijs paratu facilibus restitutum.*
Ἱπποκράτους καὶ Ὀσάνθρου τῶν ἰατρῶν Ἱππιατρική.		*Hippocratis & Osantri medicorũ Hippiatria.*
Γαληνοῦ περὶ τῶν ἐπιδέσμων βιβλίον.		*Galeni de fascijs libellus.*
Ὀριβασίου περὶ βρόχων ἐκ τῶν Ἡρακλᾶ.		*Oribasij de laqueis ex Heraclide liber.*
Ὀριβασίου περὶ μηχανημάτων ἐξ Ἡλιοδώρου βιβλίον α'.		*Oribasij de machinamentis ex Heliodoro, lib. 1.*
Γαληνοῦ σύνοψις τῶν ἁπλῶν φαρμάκων.		*Galeni synopsis simplicium medicamentorum.*
Γαληνοῦ περὶ κλυστήρων.		*Galeni de clysteribus.*

De typographicis autem mendis quæ aut in literis, aut dictionibus, aut periodis prætermissis, exuberantibus, suppositis, obliteratis, euersis, confusis, & à symmetria deiectis notantur, qua arte, quoque studio emendauerimus, iam discendum. Qui typographiæ officinas lustrarunt, & libros typis mandarunt, ij soli rem typographicam luculenter agnoscunt. Noscant itaque Lutetiæ hisce temporibus characteres Græcos & Latinos omnium esse præstantissimos, sed emendatores paucissimos aut nullos eo dignos titulo, qui typica folia erroribus liberent. Vtinam lege cautum esset solos libros amputatis prius erroribus solutos in lucem prodire, solosque Græcæ & Latinæ loquutionis peritissimos typographicam prouinciam suscipere, & eruditissimis emendatoribus stipendia consuetis ampliora statui; & cuique folio emendando tres emendatores præfici, qui seorsim ac vicissim folium semel tantum inspicerent, legerent, emendarent. Nos verò excussa prelo folia præter consuetudinem literatis viris emendanda tradidimus, qui vniuersum textum recens editum cum integro exemplari contulerunt, qui quos animaduerterunt errores è directo marginibus inscripserunt, quos postea singulos explorauimus, & collegimus, eorumque alios typico prelo, alios solis typis, alios penna, alios denique notulis tam accuratè deleuimus, vt vix vllis, aut quàm paucissimis mendis principum Medicinæ opera scatere nunc conspiciantur. Sed me seruatum editionis nostræ ordinem, enunciatas textuum interpretationes, euulgata operum incrementa græca & latina, ac arte inuentas editorum foliorum emendationes vobis declarasse satis, arbitror. Ecce meam industriam, meos labores, meos immensos sumptus agnoscitis. Nihil equidem

me ad

me ad id opus oculis vestris dignũ, singulis hominibus salubre, nostræ scholæ, ac patriæ gloriosum efformandum prætermisisse animaduertitis. Emendatiores Principum Medicinæ textus conspicitis, Regio charactere non minùs legentis oculum recreaturos, quàm seruata ordinis symmetria sapientis animum oblectaturos, quibus vetustorum codicum procul abesse mẽda profitemur. Enimuero pacta fide pollicemur, milliariam mendorum decadem obliteratam & ademptam conspici, milliariam Latinarum dictionum barbariem deletam legitimis artis terminis concessisse, milliarias denique interpretationum fraudes euulsas mentem authorum apertam reliquisse. Quis hominum nostram editionem acerbiore censura criminabitur? Quis hasce laboriosas diuinorum operum iam editorum operas præclarissimis elogiis non euehet? Qui nanque sapientes solius rationis examine cuncta perpendunt, qui doctrina textuum dictiones ac periodos explorant, qui sensum culto ac maturo iudicio capiunt, si superiores editiones legerint, & nostræ recenti contulerint, ipsos certo scio hanc nostram editionem cęteris omnibus elaboratiorem, locupletiorem, sanctiori fide explicatam, ac emendatiorem iudicaturos, ac proinde nostrum laborem non parui ducturos, ambabus vlnis amplexuros, & sublimiori encomiorum gradu euecturos. Qui verò Athenarum noctuam, non Mineruam coluerunt, qui vix alphabeti Græcas literas proferũt, in nostram fortassis architecturam inuidia turgidi suas iaculabuntur contumelias. Sed in calumniis ab omni morum probitate, & Christiana pietate alienis, tum Græci idiomatis, tum artis medendi imperitos, aut læsæ conscientiæ reos sese prodent. Non tamen hæc mente concepta proferimus, vt alteram deinceps editionem negemus, tum compertis, qui quamplurimi desiderantur, libris, tum lucubratis facundioribus interpretationibus locupletiorem ac illustriorem dari posse, sed alijs succedaneis ornamentis adaugeri vix crediderimus. Calumniari quibusdam facile est, verùm præclarius operari maximè perarduum. Nobis verò satis sit maturiora vestra consilia sequutos fuisse, nostrósq; labores vobis ita pergratos & acceptos vestris decretis comprobari, vt iam ipsi ad genuinam, quam profitemur, medendi scientiam edocendam, & ad hominum sanitatem tuendam, instaurandámque per vniuersum orbem velis remisque securioribus ducti testentur vestrum Charterium, vestri ordinis minimum, id suscepisse ac perfecisse, quod ad hunc vsque diem aggressus nemo, nemo consequutus est. Dixi.

IN EDITIONIS CHARTERIANÆ OPERVM HIPPOCRATIS & Galeni approbationem, & amplissimam gratiarum actionem, saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Decretum.

QVVM Magni Hippocratis Coi, & Claudij Galeni Pergameni Medicorum omnium principum Opera, priorum temporum iniuriis, aut negligentia iamdudum in puluere laterent, ætatis nostrę damnis, alia in bibliothecis recondita, nondum euulgata, alia peregrino donata sermone, lacunis & mendis quamplurimis passim conspurcata atque deprauata iacerent, obtritis, tandémq; deperditis Græcis codicibus, ADFVIT M. R. CHARTERIVS Vindocinensis, Doctor Medicus Parisiensis, Christianissimo Regi à consiliis, eiusdémq; Medicus, ac Professor, qui de salute publica sollicitus, habita palàm oratione in scholis Medicinæ superioribus, 4. non. Quintiles anni 1633. indictis in eam rem more solito pridiè comitiis, operam suam, & industriam polliceretur, vt tam illustria Hippocratis & Galeni monumenta, cum Græci & Latini idiomatis contextu, in lucem exirent vniuersa, maiori & venustiori forma, nitidissimo & probatissimo Regio charactere, vitiis omnibus, quæ tanto temporis spatio irrepserant, accuratè repurgata, & in proprium ordinem singulari methodo digesta, atque distributa; séque opus tam arduum, & hactenus intentatum æquo suscepturum animo, propriis sumptibus ac vigiliis proponeret, sponderétque, si propositum suum vniuersus ordo paribus suffragiis comprobaret. Quod quum Facultas Medica æquissimis auribus excepisset, & eius authorem amplissimis prosequuta laudibus ad id institutum tam laudabile implendum vltro compulisset. Idem CHARTERIVS polliciti memor, & pro suscepta editione priuilegium amplissimum Regis inuictissimi placito & beneficio consequutus, operi promouendo operam ita suam & industriam impendit, vt pars eius melior, & maxima, nouissimè iam in lucem prodeat maximo literatorum omnium, ac præcipuè Medicorum applausu, quibus hæc editio plenissima & ornatissima non minus præferre venustatis & gratiæ, quàm fructus & vtilitatis opus tam necessarium videtur polliceri.

PROPTEREA saluberrima Medicinæ Facultas Parisiensis, cōuocatis pridiè per schedulam, more maiorum, Doctoribus; decreuit M. R. CHARTERIO eius alumno maximas agendas esse gratias, quòd munus tam necessarium, ac laudabile, prioribus ignotum seculis, ætati nostræ gloriosum, optandum posteris, vtilissimum patriæ, singulis denique ac vniuersis mortalibus saluti suæ arte medendi tutò consulentibus fructuosum ac saluberrimum, vigilias, facultates & operas suas contulerit, tantum laborem tam animosè aggressus, ac tam feliciter consequutus. Ac proinde PRIMAM HANC EDITIONEM GRÆCO-LATINAM, cæterarum omnium locupletissimam, & præstantissimam, omnibus artem medicam profitentibus comparandam, hocce solenni decreto statuit, sanciuit, comprobauit. Datum Lutetiæ VI. Idus sextiles anni 1637.

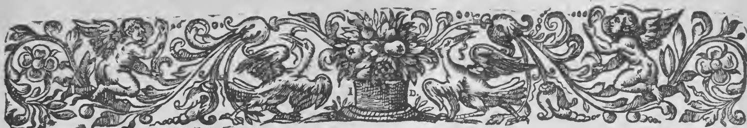
CONSVLTISSIMVS SAPIENTISSIMORVM SALVBERRIMÆ Facultatis Medicinæ Parisiensis Doctorum hodiernam vitam degentium ordo.

MAGISTER Petrus Seguynus Antiquior Medicus, ac Professor Regius, Reginæ Archiatros, in vtroque Regis Consistorio Secretiori Consiliarius.
M. Iacobus Cousinot.
M. Nicolaus Pietre.
M. Simeon Bazin.
M. Simeon le Teillier Cons. ac Medicus Regius.
M. Michaël Toutain.
M. Ioannes Riolan Professor Regius, nec non Reginæ Matris Archiatros.
M. Dionysius Guerin.
M. Quirinus le Vignon.
M. CAROLVS BOVVARD, Regiorum Archiatrωn Comes, & in vtroque Regis Consistorio Secretiori Consiliarius.
M. Georgius Arbaud.
M. Renatus Chartier, Consiliarius, Medicus, ac Professor Regius, nec non Serenissimæ Reginæ Magnæ Britanniæ Archiatros.
M. Ioannes Degorris, Consil. ac Medicus Regius.
M. Gabriel Biard.
M. Ioannes Cousin.
M. Nicolaus Henaut.
M. Gaspardus Brayer.
M. Guillelmus du Val, Professor Regius.
M. Georgius Cornuty.
M. Franciscus Lespicier.
M. Iacobus Perreau.
M. Michaël de la Vigne.
M. Gabriel Harduyn de saînct Iacques.
M. Ioannes Merlet.
M. Franciscus Guenaut.
M. Claudius Geruais.
M. Guillelmus de Vailly.
M. Petrus le Comte.
M. Claudius de Pois.
M. Mauricius de Monstrœil.
M. Ioannes Bourgeois.
M. Carolus le Clerc.
M. Bartholomæus Baralis Cons. ac Medicus Regius.
M. Dionysius le Soubs.
M. Antonius le Rat.
M. Robertus Tulouë.
M. Ioannes Texier.
M. Petrus Beaurains.
M. Iacobus Cousinot, Consiliarius & Professor Regius.
M. Lazarus Pena.
M. Dionysius Allain.
M. Renatus Moreau, Professor Regius.
M. Claudius Lienard.
M. Franciscus Mandat.
M. Ioannes Berault.
M. Franciscus Boujonier.
M. Ludouicus Robillard.
M. Ioannes de Bourges.
M. Nicolaus Regnier.
M. Franciscus Pijart.
M. Antonius Charpentier.
M. Thomas Gamare.
M. Claudius Quiquebeuf.
M. Ioannes de Cledat.
M. Franciscus des François.
M. Helias Beda.
M. Philippus Harduyn de S. Iacques, Decanus.
M. Hermanus de Launay.
M. Petrus Sauare.
M. Iacobus Iouuin.
M. Carolus Guillemeau, Cons. ac Medicus Regis ordinar.
M. Iacobus Cornuty.
M. Philbertus Morisset.
M. Guillelmus du Pré.
M. Antonius Suart.
M. Vrbanus Bodineau, Consil. ac Medicus Regius.
M. Iacobus Theuart.
M. Guido Patin.
M. Cyprianus Hubaut.
M. Nicolaus Brayer.
M. Petrus Guenaut.
M. Sebastianus Rainssant.
M. Simeon le Lettier.
M. Ioannes Ferrand.
M. Claudius Seguyn, Professor Regius.
M. Ioannes Vacherot.
M. Nicolaus Heliot.
M. Hugo Chasles.
M. Georgius Ioudouyn.
M. Victor Pallu.
M. Gilbertus Puylon.
M. Claudius Chrestien.
M. Nicolaus Langlois.
M. Iacobus Renaut.
M. Petrus Hommets.
M. Carolus du Pré.
M. Nicolaus Matthieu.
M. Iacobus Mantel.
M. Lancelotus de Frades.
M. Franciscus Blondel.
M. Mathurinus Alton.
M. Petrus le Comte.
M. Ludouicus Renoüart.
M. Germanus Preaux.
M. Claudius Germain.
M. Petrus Yon.
M. Ioannes Pietre.
M. Ioannes Chartier M.R.
M. Petrus Legier.
M. Franciscus le Vignon.
M. Mathurinus Denyau.
M. Petrus Richer.
M. Petrus Yuelin.
M. Claudius Guerin.
M. Petrus le Mercier.
M. Nicolaus Richard.
M. Nicolaus Cappon.
M. Petrus Constant.
M. Leo le Tourneurs.
M. Nicolaus Colletet.
M. Durandus Franciscus Yon.

AD CANDIDVM, BENEVOLVM, STVDIOSVM, AC Sapientissimum Lectorem R. CHARTERIVS.

VC accedas velim his epithetis decoratus (lector amplissime.) Si nanq; græcolatinam hãc nostram operum Hippocratis & Galeni editionem accuratè legeris, candidéq; perpenderis, eam mentis tuæ candore illustratam, fortunatiorem fore augurabimur. Si beneuolus, tuum Charterium, qua consultissimus Medicorum Parisiensium ordo congratulatione complexus est, eadem ascolopaca pictam gerens complecteris, neq; zoilus, neq; liuore marcescens in meas operas virus atrum euomes. Si studiosus, nostra hæc studia non parui duces, quæ saluti publicæ, tibíq; sacrata vniuersa cõspicis. Si sapientissimus, quadrato-incumbens sapientissimos Medicorum omnium principes Hippocratem & Galenum non vulgaribus epiniciis & encomiis sectaberis, eorúmq; monumẽta à me hodierno die edita osculaberis & suauiaberis, editori non minimas gratias acturus. HÆC præfatus te paucis aggredior (lector beneuole.) PRIMO, si meam editionem censura scrutari desideres, nostram precor adeas orationem, scholæ Medicæ Parisiensi dicatã, quâ tui animi mens, meo iudicio, abundè rebus desideratis explebitur. ALTERO, si ad artem medendi adipiscendam viam apertã inire peroptes, vita Galeni à me conscripta tibi prælegenda est, vbi operum omnium tum Hippocratis, tum Galeni series, necnon partium vniuersæ Medicinæ ediscẽdarum ordo amplissimus subiicitur oculis. TERTIO, si vtriusq; præceptoris contextus euoluere, interpretari, ac paucissimis intelligere volueris, imprimis concisas nostras notulas, ac varias lectiones cuiusq; tomi fini appositas intuere, & mendorum emendatorum subscripto indice, quæ pauca desiderantur in textibus, ea mucronata scalpelli acie, scriptorióq; calamo restitue. QVARTO, si varias interpretationes aut versiones, ac proinde variam latinitatis texturam pro librorum, ac textuum varietate cõperias, certo scias, velim, multos fuisse præclarissimos interpretes suprà honoris gratiâ commemoratos, quorum versiones retinuimus. Satius enim esse duximus versiones iam comprobatas, eásq; amœniores tuis oculis apponere, quàm nouas fortassis deteriores condere. Sed quãplurimas barbaras ac ineptas dictiones & periodos collegarum consiliis nos abiecisse, ac nouas Græco textui, & arti Medicæ consonas, eásq; præstantiores construxisse, fatemur. QVINTO, si Græcos libros hîc quamplurimos principum Medicorum typis haud mandatos desideres, eos nequaquam ad nos peruenisse credideris: qui si aliquando pacis libertate accesserint, eos pro meo munere quamprimum in lucem prodituros. Interea si quędam opera, aut folia Galeni, aut Hippocratis comperias in Charteriana editione non edita, ipsa trãscripta (si Medicam doctrinã humanus perames) ad nos mittas vehemẽter oramus, pacto polliciti, nos tui nominis ac muneris memoriam perpetuam esse celebraturos, impensísq; satisfacturos. SEXTO, licet nostri indices librorum & tomorum numerum & seriem amplissimè tibi explicent, & cuiq; pro arbitrio liceat pauca, aut plura construere volumina; in eorum tamen voluminibus concinnandis hancce symmetriam seruari, & ex quatuordecim tomis decem volumina construi ita consulo. *Primum* volumen, tres priores minusculos tomos operum τῶ βιογραφικῶν, εἰσαγωγικῶν, καὶ στοιχειακῶν complectatur. *Secundum* volumen, tomum quartum τῶ ἀνατομικῶν duntaxat coaceruet. *Tertium* volumen, duos tomos quintum τῶ ψυχικῶν, & sextum τῶ ὑγιεινῶν contineat. *Quartum* volumen, tomum septimum τῶ παθολογικῶν inuoluat. *Quintum* volumen, tomum octauum τῶ σημειωτικῶν includat. *Sextum* volumen, nonum tomum τῶ ἐπιμικτῶν comprehendat. *Septimum* volumen, tomum decimum τῶ θεραπευτικῶν deuinciat. *Octauum* volumen, duos tomos vndecimum τῶ διαιτητικῶν, & duodecimum τῶ χειρουργικῶν colligat. *Nonum* volumen, tomum decimumtertium τῶν φαρμακευτικῶν congerat. *Decimum* denique volumen, decimumquartum ac vltimum tomum construat, qui tum rerum, tum verborum cuiuscunque operis indicem, ac tabulam coërcet. Sic vniuersa tomorum cõpages in decem volumina, mole propè consimilia, dirimẽda est. SEPTIMO, quòd si Græcos Hippocratis & Galeni libros quosdam typis mãdatos, aut manuscriptos comperias, quorum textus à quibusdam viris Medicis, aut Philosophis, aliisve emendati tibi videantur, caue, precor, ne ita decipiaris, vt legitimos textus pro spuriis obliteres, & nothos pro veris substituas. Multi nanque ad me delati sunt codices, quorum Græci textus ex nonnullis Latinis versionibus emendati ac aucti apertis quamprimum foliis apparuere; sed quum vtrosq; textus meis oculis explorassem, & alterum alteri contulissem, fraudulentas emẽdationes detexi proscripsique. Imò iuuenem quendam Græcæ dictionis peritum ac egenum nactus, ipsi manuscripta quædam Regia, maximè verò de anatomicis administrationibus cum Basiliensi codice conferenda commisi; hic autem improbus minimè textum editum cũ manuscripto codice conferebat, sed voluminis mei margines spuriis quibusdã notulis, syllabis, ac dictionibus passim inficiebat: quas deprauationes mea industria detectas vehementer iratus deleui, ac impudẽtem nebulonem procul expuli. NONO, quum nostris in notulis concisis, variis lectionibus, ac emendationibus literæ, syllabæ ac notulæ quædam conscribãtur, quid ipsæ significent, ita tibi aperiendum. v. versum notat; p. paginam; MR. manuscripta Regia; Cal. Caluum interpretẽ; Al. Aldum, qui Galenum edidit; Cod. vel C. Vat. Codices Vaticanos; Cod. Ald. Codices Aldinos; C. Bas. Codices Basilienses; C. Ven. Codicem Venetianum; Zuin. Zuingerum Hippocratis & Galeni interpretẽ; Foë. Foësium Hippocratis interpretem; Cor. Cornarium Hippocratis & Galeni interpretẽ; S. vel Ser. Seruinum; M. Martinum; F. Feureum significat. Martinus doctor fuit Medicus Parisiensis sapientissimus, cuius vitam scripsit vir illustrissimus Petrus Seguinus serenissimæ Galliarum Reginæ Archiatros. Feureus seu Faber doctor quoque Medicus Parisiensis. Hi duo, vt & Seruinus (vir celeberrimus ac doctissimus in senatu Parisiensi Galliarum primario Regius orator eloquentissimus) Græcos codices manuscriptos Hippocratis ad Foësium miserunt, ex quibus varias lectiones, & emendationes ipse collegit. p. pone; scr. scribe; d. dele notat. Si inter duas, aut plures literas, vel syllabas, vel dictiones hunc characterem videris] ipsas præpositas dele, subsequentes restitue. DECIMO quæ hîc integra, ac prorsus instaurata, aut emendatiora opera conspicis (lector sapientissime) hisce probandis annuas & subscribas, vt quæ minùs studiosè animaduersa, aut posita, aut versa, aut emendata, aut mutila tibi occurrent, in ea altiores animaduersiones, æquiores emendationes, opportuniores interpretationes, & additiones magis necessarias construas, & ad me mittas pro tua humanitate, sapientia, ac feruente in hominum salutem beneuolentia, te obnixè precibus compello, quò vir ac lector candidus, quò beneuolus, quò studiosus, quò denique sapientissimus vbique terrarum nostris editionibus publiceris. Vale.

INDEX VNIVERSVS OPERVM HIPPOCRATIS ET GALENI, QVAEQVE SINGVLA SINGVLI TOMI COMPLECTVNTVR.

TOMVS I.

Τὰ βιογραφικὰ, ἢ γενεαλογικὰ, quæ ad vitam, ac genus tum Hippocratis, tum Galeni spectant.

TOMVS II.

Τὰ εἰσαγωγικά, quæ in artem medicam introducunt, opuſcula.

HIPPOCRATIS iuſiurandum.
Galeni Pergameni Paraphraſtæ Menodoti ſuaſoria ad artes oratio.
Galeni de optima doctrina liber 1.
Galeni de Hiſtoria philoſophica liber 1. †
Galeni fragmentum ex Ioanne Grammatico. †
Galeno aſcriptus liber, Quòd qualitates incorporeæ ſint.
Galeni fragmentum ex Simplicio. †
Galeni fragmentum ex Auerroë. †
Galeni notæ in Hippocratem ex Ioanne Stobæo.
Galeni de ſophiſmatis penes dictionem, liber 1.
Galeni linguarũ exoletarũ Hippocratis, explicatio.
Erotiani dictionarium. †
Herodoti dictionarium quarundam dictionum Hippocratis.
Hippocratis lex.
Hippocratis de arte liber.
Hippocratis de priſca medicina liber.
Hippocratis præceptiones, liber.
Galeni de conſtitutione artis medicæ ad Patrophilum, liber.
Galeni ars medica, liber 1.
Galeni definitiones medicæ, liber 1.
Galeni de partibus artis medicæ, liber 1. *
Galeni de ſectis ad eos qui introducuntur, liber.
Galeni de optima ſecta ad Thraſybulum, liber.
Galeni fragmentum aſcriptum, ſeu ſermo aduerſus Empiricos medicos. *
Galeni de ſubfiguratione Empiricæ ſectæ. *
Hippocratis de medico, liber.
Hippocratis de decenti habitu, liber.
Galeni, quòd optimus medicus ſit quoque philoſophus, liber.
Galeni introductio aſcripta, ſeu medicus, liber 1.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ὅρκος.
Γαληνοῦ Περγαμηνοῦ Παραφραστοῦ τοῦ Μηνοδότου προτρεπτικὸς λόγος ἐπὶ τὰς τέχνας.
Γαληνοῦ περὶ ἀρίστης διδασκαλίας βιβλ. α'.
Γαληνοῦ περὶ φιλοσόφου ἱστορίας βιβλ. α'.
Γαληνοῦ τμίον ἐξ Ἰωάννου τοῦ Γραμματικοῦ. †
Γαληνοῦ, ὅτι αἱ ποιότητες ἀσώματοι, βιβλίον προσγεγραμμένον.
Γαληνοῦ τμίον ἐκ Σιμπλικίου. †
Γαληνοῦ τμίον ἐξ Ἀβερρόεως. †
Γαληνοῦ χαρακτηριάζοντα εἰς Ἱπποκράτην ἐξ Ἰωάννου Στοβαίου. †
Γαληνοῦ περὶ τῶν παρὰ τὴν λέξιν σοφισμάτων βιβλ. α'.
Γαληνοῦ τῶν Ἱπποκράτους γλωσσῶν ἐξήγησις.
Ἐρωτιανοῦ ὀνομαστικόν. †
Ἡροδότου λεξικὸν τῶν παρ' Ἱπποκράτει λέξεών τινων. †
Ἱπποκράτους νόμος.
Ἱπποκράτους περὶ τέχνης βιβλίον.
Ἱπποκράτους περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς βιβλίον.
Ἱπποκράτους παραγγελίαι, βιβλίον.
Γαληνοῦ πρὸς Πατρόφιλον περὶ συστάσεως ἰατρικῆς, βιβλίον.
Γαληνοῦ τέχνη ἰατρική, βιβλίον α'.
Γαληνοῦ ὅροι ἰατρικοί, βιβλίον α'. †
Γαληνοῦ περὶ τῶν τῆς τέχνης ἰατρικῆς μορίων, βιβλίον.
Γαληνοῦ περὶ αἱρέσεων τοῖς εἰσαγομένοις, βιβλίον.
Γαληνοῦ πρὸς Θρασύβουλον περὶ ἀρίστης αἱρέσεως, βιβλίον.
Γαληνοῦ τμίον προσγεγραμμένον, ἢ λόγος πρὸς Ἐμπειρικοὺς ἰατρούς.
Γαληνοῦ περὶ ὑποτυπώσεως τῆς Ἐμπειρικῆς.
Ἱπποκράτους περὶ ἰητροῦ, βιβλίον.
Ἱπποκράτους περὶ εὐσχημοσύνης, βιβλίον.
Γαληνοῦ, ὅτι ἄριστος ἰατρὸς, καὶ φιλόσοφος, βιβλίον.
Γαληνοῦ εἰσαγωγή, ἢ ἰατρὸς, βιβλίον α'.

TOMVS III.

Φυσιολογικὰ τὰ στοιχειακὰ opera; elementa, temperamenta, humores.

GALENI de elementis ex Hippocrate, libri duo.
Galeni de temperamentis libri tres.
Hippocratis de natura hominis libri duo, & Galeni in eos commentarij duo.
Galeni de humoribus liber. †
Galeni, an ſanguis in arteriis naturâ contineatur, liber.

ΑΛΗΝΟΥ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων, βιβλία, β'.
Γαληνοῦ περὶ κράσεων βιβλία τρία.
Ἱπποκράτους περὶ φύσιος ἀνθρώπου βιβλία δύο, καὶ Γαληνοῦ εἰς αὐτά, ὑπομνήματα δύο.
Γαληνοῦ περὶ χυμῶν βιβλίον. †
Γαληνοῦ, εἰ κατὰ φύσιν αἷμα ἐν ἀρτηρίαις περιέχηται, βιβλίον.

TOMVS IV.

Τὰ ἀνατομικά, ἢ τὰ μόρια· Dissectiones, aut partes.

TOMVS V.

Τὰ φυσιολογικὰ ψυχικά, quæ ad animam spectant facultates, functiones, spiritus.

Hippocratis, de septimestri partu, liber.
Galeni, de septimestri partu, liber. †
Hippocratis, de octimestri partu, liber.
Galeni, de instrumento odoratus, liber.
Galeni, de motu musculorum, libri duo.
Galeno ascriptus liber, de motibus manifestis & obscuris. *
Galeni, fragmentum ex Themistio in paraphrasi quarti de physica auscultatione. †
Ex eadem paraphrasi Themistij, fragmentum. †
Ex Michaële Ephesio, de insomniis, fragmentum. †
Galeni fragmentum, de motu thoracis, & pulmonis. *
Galeno ascriptus liber, de respirationis vsu. *
Galeni, de respirationis vsu, liber legitimus.
Galeni, de causis respirationis, liber 1.
Galeno ascriptus liber, de voce & anhelitu.
Galeni, de vsu pulsuum, liber.
Galeni, Quod animi mores corporis temperamenta sequantur, liber vnus.
Hippocratis segmẽtum, ex Philone de mũdi opificio.

Ἱπποκράτους, περὶ ἑπταμήνου, βιβλίον.
Γαληνοῦ, περὶ ἑπταμήνων βρεφῶν, βιβλίον. †
Ἱπποκράτους, περὶ ὀκταμήνου, βιβλίον.
Γαληνοῦ, περὶ ὀσφρήσεως ὀργάνου, βιβλίον.
Γαληνοῦ, περὶ μυῶν κινήσεως, βιβλία δύο.
Γαληνῷ προσγεγραμμένον βιβλίον, περὶ κινήσεων εὐδήλων τε, καὶ ἀδήλων. *
Γαληνοῦ τομίον ἐκ Θεμιστίου ἐν τῇ παραφράσει τῆς τοῦ τετάρτου φυσικῆς ἀκροάσεως. †
Ἐκ τῆς αὐτῆς τοῦ Θεμιστίου παραφράσεως, τομίον. †
Ἐκ Μιχαήλου Ἐφεσίου, περὶ ἐνυπνίων, τμῆμα. †
Γαληνοῦ τομίον, περὶ κινήσεως τοῦ θώρακός τε καὶ πνεύμονος. *
Γαληνῷ προσγεγραμμένον βιβλίον περὶ χρείας ἀναπνοῆς.
Γαληνοῦ, περὶ χρείας ἀναπνοῆς, βιβλίον.
Γαληνοῦ, περὶ τῶν τῆς ἀναπνοῆς αἰτιῶν, βιβλίον α'.
Γαληνῷ, περὶ φωνῆς τε καὶ ἀναπνοῆς, προσγεγραμμένον βιβ. *
Γαληνοῦ, περὶ χρείας σφυγμῶν, βιβλίον.
Γαληνοῦ βιβλίον α', ὅτι τὰ τῆς ψυχῆς ἤθη ταῖς τοῦ σώματος κράσεσιν ἕπεται.
Ἱπποκράτους, τομίον, ἐκ τῆς τοῦ Φίλωνος κοσμοποιΐας. †

TOMVS VI.

Τὰ ὑγιεινὰ *Salubria*, ad sanitatem tuendam spectantia.

ALENI, de optima nostri corporis constitutione, liber.
Galeni, de bono habitu, liber.
Galeni, ad Thrasybulum liber, vtrum Medicinæ sit, vel Gymnastices hygieine.
Galeni, libri sex, de sanitate tuenda.
Hippocratis liber, de aëre, locis, & aquis; & Galeni in eum librum, commentarij tres. *
Hippocratis, de flatibus, liber.
Hippocratis vel Polybi liber, de salubri victus ratione priuatorum, & Galeni in eum cõmentarius.
Hippocratis, de alimento, liber; ac in eum Galeni commentarij quatuor. †
Galeni, de alimentorum facultatibus, libri tres.
Galeno ascriptus liber, de dissolutione continua, seu de alimentorum facultatibus, quartus. *
Galeni, de attenuante victus ratione, liber I.
Galeni, de probis prauisq; alimentorum succis, lib. I.
Præceptum Galeni, de humani corporis constitutione; de diæta quatuor anni tempestatum, & duodecim mensium.
Hippocratis, de liquidorum vsu.
Hippocratis, de sanorum victus ratione, libri tres.
De aquis ex Galeno, Oribasio, Rufo, Diocle, Athenæo, fragmentum. †
Galeni, de vinis, ex Oribasio, fragmentum. †
Galeni, de vinis, ex Oribasij, libro quinto collectionum medicarum, fragmentum.

ΑΛΗΝΟΥ, περὶ ἀρίστης κατασκευῆς τοῦ σώματος ἡμῶν, βιβλίον.
Γαληνοῦ, περὶ εὐεξίας, βιβλίον.
Γαληνοῦ, πρὸς Θρασύβουλον, πότερον ἰατρικῆς, ἢ γυμναστικῆς ἐστὶ τὸ ὑγιεινὸν, βιβλίον α'.
Γαληνοῦ ὑγιεινῶν λόγοι ς'.
Ἱπποκράτους, περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων, βιβλίον. καὶ εἰς αὐτὸ τὰ τοῦ Γαληνοῦ ὑπομνήματα τρία. * †
Ἱπποκράτους, περὶ φυσῶν, βιβλίον.
Ἱπποκράτους, ἢ Πολύβου βιβλίον, περὶ διαίτης ὑγιεινῆς τῶν ἰδιωτῶν, καὶ εἰς τοῦτο Γαληνοῦ ὑπόμνημα.
Ἱπποκράτους, περὶ τροφῆς, βιβλίον. καὶ εἰς αὐτὸ Γαληνοῦ, ὑπομνήματα δ'. †
Γαληνοῦ, περὶ τροφῶν δυνάμεως, βιβλία τρία.
Γαληνῷ προσγεγραμμένον βιβλίον, περὶ διαλύσεως συνεχοῦς, ἢ περὶ τῆς τῶν τροφῶν δυνάμεως, βιβλίον δ'. *
Γαληνοῦ, περὶ λεπτυνούσης διαίτης, βιβλίον α'.
Γαληνοῦ, περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας τροφῶν, βιβλ. α'.
Γαληνοῦ διαθήκη, περὶ τῆς τοῦ ἀνθρωπείου σώματος κατασκευῆς· περὶ τῆς τεσσάρων τῶν ὡρῶν τε, καὶ ιβ'. μηνῶν διαίτης. †
Ἱπποκράτους, περὶ ὑγρῶν χρήσιος.
Ἱπποκράτους, περὶ διαίτης ὑγιαινόντων, βιβλία τρία.
Περὶ ὑδάτων ἐκ Γαληνοῦ, Ὀριβασίου, Ῥούφου, Διοκλοῦς, καὶ Ἀθηναίου, τομίον. †
Γαληνοῦ, περὶ οἴνων ἐξ Ὀριβασίου, τομίον.
Γαληνοῦ, περὶ οἴνων ἐξ Ὀριβασίου βιβλίου πέμπτου τῶν ἰατρικῶν συναγωγῶν, τομίον.

TOMVS VII.

Τὰ παθολογικά, quæ ad morbos, morborum cauſas, & ſymptomata ſpectant.

Παθολογικὰ κατὰ μέρη, καὶ θεραπευτικά.

TOMVS VIII.

Τὰ σημειωτικά, κριτικά, προγνωστικά, προῤῥητικά.

ALENI de pulsibus ad Tyrones libellus.
Galeni de pulsuum differentiis libri IV.
*Galeni de pulsibus dignoscendis lib.*IV.
*Galeni de causis pulsuum lib.*IV.
*Galeni de præsagitione ex pulsibus lib.*IV.
Galeni synopsis librorum suorum XVI.*de pulsibus.* *
Galeni ad Antonium philosophum de pulsibus lib. †
Galeno ascriptum pulsuum compendium. *
Galeno ascriptus liber de vrinis.
Galeni de vrinis compendium.
De vrinis ex Hippocrate, Galeno & aliis quibusdam libellus. †
Theophili iatrosophistæ de vrinis liber.
Hippocratis de iudicationibus liber.
Hippocratis de diebus indicatoriis liber I.
Galeni de crisibus libri tres.
Galeni de diebus decretoriis libri tres.
Hippocratis de humoribus liber, & Galeni in eum commentarij tres. *
Hippocratis prognosticon, & Galeni in eum librum commentarij tres.
Hippocratis prædictionum libri duo, & Galeni in primum librum commentarij tres.
Galeni de prænotione ad Posthumum liber.
Hippocratis Coacæ prænotiones.
Galeni de prænotione libellus. †
Galeni omnino vera expertáque præsagitio. †
Galeni de venæ sectione fragmentum.
Galeni de decubitu prognostica ex Mathematica scientia.
Galeni liber, quomodo morbum simulantes sint deprehendendi.
Galeni ascripta quæsita in Hippocratem. *

ΑΛΗΝΟΥ περὶ σφυγμῶν τοῖς εἰσαγομένοις.
Γαληνοῦ περὶ διαφορᾶς σφυγμῶν λόγοι δ'.
Γαληνοῦ περὶ διαγνώσεως σφυγμῶν λόγοι δ'.
Γαληνοῦ περὶ τῶν ἐν τοῖς σφυγμοῖς αἰτιῶν λόγοι δ'.
Γαληνοῦ περὶ προγνώσεως διὰ σφυγμῶν βιβλία δ'.
Γαληνοῦ σύνοψις βιβλίων αὐτοῦ ις'. περὶ σφυγμῶν. *
Γαληνοῦ πρὸς Ἀντώνιον φιλόσοφον περὶ σφυγμῶν βιβλ. †
Γαληνῷ προσγεγραμμένη σύνοψις τῶν σφυγμῶν. *
Γαληνῷ προσγεγραμμένον βιβλίον περὶ οὔρων.
Γαληνοῦ περὶ οὔρων ἐν συντόμῳ. †
Περὶ οὔρων ἐκ τῶν Ἱπποκράτους, καὶ Γαληνοῦ, καὶ ἄλλων τινῶν βιβλίον. †
Θεοφίλου Ἰατροσοφιστοῦ περὶ οὔρων βιβλίον. †
Ἱπποκράτους περὶ κρισίων βιβλίον.
Ἱπποκράτους περὶ κρισίμων βιβλίον α'.
Γαληνοῦ περὶ κρίσεων βιβλία τρία.
Γαληνοῦ περὶ κρισίμων ἡμερῶν βιβλία τρία.
Ἱπποκράτους περὶ χυμῶν βιβλίον, καὶ τὰ εἰς αὐτὸ Γαληνοῦ ὑπομνήματα τρία. * †
Ἱπποκράτους προγνωστικόν, καὶ Γαληνοῦ εἰς τοῦτο ὑπομνήματα τρία.
Ἱπποκράτους προῤῥητικῶν βιβλία δύο, καὶ Γαληνοῦ εἰς τὸ πρῶτον ὑπομνήματα τρία.
Γαληνοῦ περὶ τοῦ προγινώσκειν πρὸς Ἐπιγένην βιβλ. α'.
Ἱπποκράτους Κωακαὶ προγνώσεις.
Γαληνοῦ περὶ προγνώσεως βιβλίον. †
Γαληνοῦ πρόγνωσις πεπειραμένη καὶ παναληθής.
Γαληνοῦ περὶ φλεβοτομίας, τμῆμα. †
Γαληνοῦ περὶ κατακλίσεως προγνωστικὰ ἐκ τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης.
Γαληνοῦ βιβλίον περὶ τοῦ, πῶς δεῖ ἐξελέγχειν τοὺς προσποιουμένους νοσεῖν.
Γαληνῷ προσγεγραμμένα τὰ ζητηθέντα εἰς τὸν Ἱπποκράτην. *

TOMVS IX.

Τὰ ἐπίμικτα, permixta opera.

IPPOCRATIS liber primus Epidemiorum, & Galeni hunc in librum commentarij III.
Hippocratis Epidemiorum liber secundus, & Galeni in hunc librum commentarius I. †
Galeni in eundem librum fragmentum.
Hippocratis liber tertius Epidemiorum, & Galeni in hunc librum commentarij III.
*Hippocratis Epidemiorum lib.*IV.
*Hippocratis Epidemiorum lib.*V.

ΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ τὸ πρῶτον βιβλίον τῶν ἐπιδημιῶν, καὶ εἰς τοῦτο τὰ Γαληνοῦ ὑπομνήματα γ'.
Ἱπποκράτους δεύτερον βιβλίον τῶν ἐπιδημιῶν, καὶ εἰς αὐτὸ Γαληνοῦ ὑπόμνημα α'. †
Γαληνοῦ εἰς τοῦτο βιβλίον τμῆμα.
Ἱπποκράτους βιβλίον τρίτον τῶν ἐπιδημιῶν, καὶ Γαληνοῦ εἰς αὐτὸ ὑπομνήματα τρία.
Ἱπποκράτους βιβλίον τέταρτον τῶν ἐπιδημιῶν.
Ἱπποκράτους βιβλίον πέμπτον τῶν ἐπιδημιῶν.

TOMVS X.

Τὰ θεραπευτικά, quæ ad morborum curationem spectant.

Galeno aſcriptus liber de incantatione, adiuratione, & ſuſpenſione. *

Galeni fragmentum ex Tralliani libro IX. *inſcriptum de Homerica medicatione.* †

Galeni de remediis parabilibus liber I.

Galeni de remediis parabilibus ad Solonem medicorum principem liber II. *aſcriptitius.*

Galeni de remediis parabilibus liber III. *aſcriptus.*

Galeni de dunamidiis. [propriis remediorum facultatibus] *libri duo, aſcriptitij.*

Hippocratis & Oſantri veterinaria medicina. †

Γαληνῷ προσγεγραμμένον βιβλίον περὶ γοητείας, ἐπομώσεως, καὶ ἀπαιωρήσεως.

Γαληνοῦ τμῆμα ἐκ τοῦ θ'. Τραλλιανοῦ ἐπιγεγραμμένον περὶ τῆς καθ' Ὅμηρον ἰατρικῆς. †

Γαληνοῦ περὶ εὐπορίστων βιβλίον α'.

Γαληνοῦ περὶ εὐπορίστων Σόλωνι ἀρχιατρῷ βιβλίον β'. προσγέγραπται.

Γαληνοῦ περὶ εὐπορίστων βιβλίον γ'. προσγέγραπται.

Γαληνοῦ περὶ δυναμιδίων βιβλία β'. προσγεγραμμένα.

Ἱπποκράτους καὶ Ὀσάντρου τῶν ἰατρῶν ἱππιατρική.

TOMVS XI.

Τὰ διαιτητικά, ad ægrotantium victus rationem ſpectantia.

HIPPOCRATIS de diæta in morbis acutis liber, & Galeni in eum commentarij IV.

Galeni de diæta in morbis acutis libellus. *

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ περὶ διαίτης ὀξέων νοσημάτων βιβλίον, καὶ εἰς αὐτὸ Γαληνοῦ ὑπομνήματα δ'.

Γαληνοῦ τὸ περὶ διαίτης ὀξέων νοσημάτων βιβλίον. *

TOMVS XII.

Τὰ χειρουργικά, ad Chirurgiam ſpectantia.

HIPPOCRATIS de medici officina, & Galeni in hunc libellum commentarij III.

Hippocratis de capitis vulneribus liber I.

Hippocratis de vlceribus liber I.

Hippocratis de fiſtulis liber I.

Hippocratis de hæmorrhoidibus liber I.

Hippocratis de fracturis liber, & Galeni in eum commentarij III.

Palladij ſcholia in librũ Hippocratis de fracturis.

Hippocratis de articulis liber, & Galeni in hunc librum commentarij IV.

Galeni de faſciis liber. †

Oribaſij de laqueis ex Heraclide libellus.

Oribaſij de machinamentis ex Heliodoro liber. †

Hippocratis vectiarium liber I.

Hippocratis de fœtus mortui extractione liber I.

Hippocratis de anatome liber.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ κατ' ἰητρεῖον, καὶ Γαληνοῦ εἰς τοῦτο ὑπομνήματα γ'.

Ἱπποκράτους περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων βιβλίον α'.

Ἱπποκράτους περὶ ἑλκῶν βιβλίον α'.

Ἱπποκράτους περὶ συρίγγων βιβλίον α'.

Ἱπποκράτους περὶ αἱμορροΐδων βιβλίον α'.

Ἱπποκράτους περὶ ἀγμῶν βιβλίον, καὶ εἰς αὐτὸ Γαληνοῦ ὑπομνήματα γ'.

Παλλαδίου σχόλια εἰς τὸ περὶ ἀγμῶν Ἱπποκράτους.

Ἱπποκράτους περὶ ἄρθρων βιβλίον, καὶ εἰς αὐτὸ Γαληνοῦ ὑπομνήματα δ'.

Γαληνοῦ περὶ ἐπιδέσμων βιβλίον. †

Ὀριβασίου περὶ βρόχων ἐκ τῶν Ἡρακλᾶ.

Ὀριβασίου περὶ μηχανημάτων ἐξ Ἡλιοδώρου βιβλίον. †

Ἱπποκράτους μοχλικὸν βιβλίον α'.

Ἱπποκράτους περὶ ἐγκατατομῆς ἐμβρύου βιβλίον α'.

Ἱπποκράτους περὶ ἀνατομῆς βιβλίον α'.

TOMVS XIII.

Τὰ φαρμακευτικά, quæ ad Pharmaciam & medicamenta ſpectant.

GALENI de ſimplicium medicamentorum facultatibus ac temperamentis libri XI.

Galeni de compoſitione medicamentorum ſecundum locos libri X.

Galeni de compoſitione medicamentorum ſecundum genera libri VII.

ΓΑΛΗΝΟΥ περὶ κράσεως τε καὶ δυνάμεων τῶν ἁπλῶν φαρμάκων βιβλία ια'.

Γαληνοῦ περὶ συνθέσεως φαρμάκων τῶν κατὰ τόπους βιβλία ι'.

Γαληνοῦ περὶ συνθέσεως φαρμάκων τῶν κατὰ γένη βιβλία ζ'.

OPERVM

HIPPOCRATIS

COI, ET

GALENI

PERGAMENI, MEDICORVM OMNIVM PRINCIPVM

TOMVS I.

Τὰ βιογραφικὰ καὶ γενεαλογικὰ ad vtriusque principis vitam ac genus ſpectantia.

RENATVS CHARTERIVS VINDOCINENSIS, Doctor Medicus Pariſ. REGIS Chriſtianiſsimi Conſ. Medicus, ac Profeſſor Ord. plurima interpretatus, vniuerſa emendauit, inſtaurauit, notauit, auxit edidit.

M. Van Lochom fecit

LVTETIÆ PARISIORVM.

M. DC. XXXVIII.

TOMO I.

Τὰ βιογραφικὰ, ἢ γενεαλογικὰ Hippocratis & Galeni opera continentur.

[illegible]

LVDOVICO IVSTO GALLIARVM ET NAVARRÆ REGI CHRISTIANISSIMO,

RENATVS CHARTERIVS, S.

ETSI Perſarum imperium, aut prouinciarum numero, aut populorum multitudine, aut rei militaris peritia, aut continuo ordinis tenore, aut adminiſtrationis ſplendore, aut Regum excellentia, plerique laudibus efferunt (REX INVICTISSIME) in eo tamen quiddam haud minimum, ad

ſummam gloriam deſiderari arbitramur, quòd Artaxerxes duos viros inſignes, ſibi neceſſarios, in tam vaſto ſuæ ditionis orbe non inuenerit; alterum, qui ſapientia & conſilio rebus agendis idoneò præpolleret; alterum, qui peſtem, Perſicos exercitus depopulantem, arte medendi profligaret. Hinc ad exteras, ſibi etiam hoſtiles reſpublicas legatos miſit, ſapientem ab Europa, & à Græcia Medicum accerſituros. Tuam verò Chriſtianiſſimam Majeſtatem, imperiò virorum, armis & literis, ſapientia & magnanimitate florentiſſimorum feraci, fortunatiorem admiramur (Rex Avgvstissime) quòd vtrumque virum in ſui principatus ambitu, feliciori cœlo & ſolo compertum poſſideat. Vnde moderatum & incolumem, tum opulentiſſimæ tuæ monarchiæ, tum ſacri tui corporis ſtatum, aliàs periculosè fluctuantem, hiſce duabus ſolidioribus anchoris fulciri, communi omnium ſuffragio verè augurati

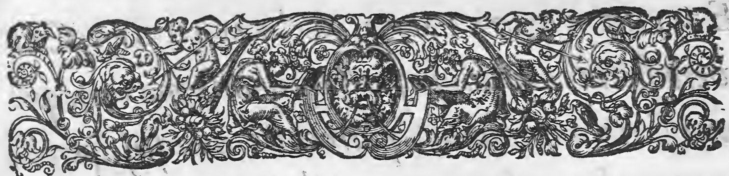
conjicimus.

conjicimus. Ille nanque vir Europæus, qui tum ſapientia, tum cæteris virtutibus heroas ſupereminet omnes, Dux magnus RICHELIVS tibi peruigil aſsidet, vt Pyrrho quondam Cyneas; vt Agamemnoni Neſtor, vt Tamerlani Axalla. Quare profiteri neceſſe eſt, eo viuo ac ſaluo tuorum conſiliorum, rerúmque duce, perenni felicitate in immenſum incrementum tuum imperium propagari, triumphales tuorum exercituum victorias denunciari, continuas hoſtium clades oboriri, & gloriæ tuæ hoſtes ac æmulos ad leoninos & igneos tuorum Gallorum impetus contremiſcere, qui minacia ſui Iouis fulmina cæſim fragoséque iaculantur. Hic verò Græcus, ſpretis hoſtis Græcorum muneribus & honoribus, iam iam tuus accedit, altero viro Aſiatico Claudio Galeno concomitatus, magnus Hippocrates, Theſſaliæ, Macedoniæ, Thraciæ, & Græciæ ſoſpiter. Hi duo Medicorum omnium prin-

cipes ſua tuæ Majeſtati diuina Opera Græcè Latinéque coniunctim per me, vnico EMINENTISSIMI CARDINALIS verbo impulſum edita, meis manibus aduehunt, quorum plurima ad interitum prolabentia noſtro ſtudio inſtauraui-mus, plurima deprauatis textibus obtenebrata, in dilucidiorem ſenſum ac notitiam noſtris lucubrationibus adduximus. Hæc autem Medica monumenta, Sibyllinis libris ſanctiora, à te cæteriſque deinceps orbis vniuerſi Regibus, ſuæ ſanitati ac vitæ prudenter conſulentibus, feruidiùs peramari, maioris æſtimari, opportuniùs excipi ac ſeruari, quàm Homerica ab Alexandro Magno promerentur; quum his ipſis legitima artis medendi præcepta, dogmata, theoremata, & placita, tum ad Medicos doctiùs erudiendos, tum ad morbos validiùs propulſandos, & ſanitatem tutiùs conſeruandam neceſſaria concludantur. Quas ob res iure regio inter vegeta tui

imperij

imperij lilia, inter eminentiſſimas tuæ iuſtitiæ, pietatis, fortitudinis, magnanimitatis, conſtantiæ, liberalitatis, & cæterarum, quibus tui throni iubar accenſum eſt, virtutum, ac rerum præclariſſimè geſtarum quercus ac cedros, indulgeas, precor, iamiam immortales Apollinis & AEſculapij lauros vireſcere, quibus hæreditario iure coronantur duo Græciæ lumina ac numina; diuina, inquam, Hippocratis & Galeni offerri Opera, quæ IMPERANTE LVDOVICO IVSTO, in ſummum ſceptri Gallici ornamentum, & in communem omnium mortalium ſalutem, meis laboribus in lucem tum prodeunt, quum applaudentibus Gallis vniuerſis, tibi *IAM NOVA PROGENIES COELO DEMITTITVR ALTO.* Vale.

ARMANDO IOANNI EMINENTISSIMO CARDINALI, DVCI RICHELIO, GALLIARVM PARI,

RENATVS CHARTERIVS, S.

ΙΜΑ ΙΑΤΡΟΝ, ΚΑΙ ΓΑΡ ΑΥΤΟΝ ΕΚΤΙΣΕΝ Ο ΚΥΡΙΟΣ, (*Cardinalis Eminentissime.*) *Artis medendi inuentores celebrantur Apollo & AEſculapius; ſoror, ſapientia; dux, ratio; comes, experientia; ſubiectum, corpus humanum; opifex, Medicus; hoſtes, morbi; auxilia, cæli, elementa, mixta; inſtrumenta, victus, manus, medicamenta; finis, ſanitas; Principes ac præceptores, Hippocrates, & Galenus; Propugnator,*

Eminentissimvs Armandvs. Cur verò ſcientiæ omnium præſtantiſsimæ, maximéque neceſſariæ mortalibus, patrocinia non ſuſciperes, quum ipſa multoties tum Chriſtianiſsimæ Maieſtati, tum conſultiſsimæ Eminentiæ, fugatis morbis, ſanitatem ac vitam reſtituerit? Quemadmodum qui graſſantur hoſtes, arcibus erigendis, propugnaculis aſtruendis, præſidiis collocandis, armis comparandis, optimis Gubernatoribus & Polemarchis conſtituendis materiam ſuggerunt: ſic præter naturam affectus, periculoſis incurſionibus ſæuientes, ad ſalubriora primariorum Medicorum dogmata, & conſilia, opportunioráque remedia confugere, conſultos homines compellunt. Enimuerò illæſam Regis ſanitatem Regno proſperrimam eſſe, pernicioſiſsimum verò principatui ac Miniſtris morbum, bis potiſsimùm expertus es (Dvx Vigilantissime.) Quum enim grauiſsimi duo morbi Regiam Maieſtatem obſiderent, tu vniuerſi orbis Gallici vnicus Atlas conſpiciebaris; quúmque inter ſpem metúmque Iuſtiſsimus Princeps cum morbo colluctaretur, tantis in anguſtiis adamantinam tuam conſtantiam, in conſiliis herculeum

 animi

animi robur, in negotiis ſummam vigilantiam, in omnibus denique inſignem pietatem, & amorem in Regem febre proſtratum, & Gallias intus foríſque ab hoſtibus oppugnatas, feruentiſsimum admirabamur. Quot enim quantiſque curis ac ſtudiis de ancipiti Regis ſalute ſolicitus, peritiſsimos Hippocraticos & Galenicos accerſiri Medicos, ac optima comparari remedia conſuluiſti, quibus ſæuiores morborum impetus profligarentur? Sedulus Medicorum conſultationibus præfuiſti; Medicis ſuam mentem publicè ac priuatim explicantibus, communíque omnium perorationi patientiſsimas aures præbuiſti. Interea verò priore Regis graſſante febre, exercitus colligebas, armatas claſſes apparabas, aggeres Oceani fluctibus, & hoſtilibus ſubſidiis obmoliebaris, quibus artibus tum hoſtes, tum perduelles euerterentur, perduellioníſque domicilium ac Palladium prorſus excideretur. Poſteriore Lugdunenſi, rebus Italicis prouidebas, tacitas ſceleratiſsimorum hominum machinationes, & nefarias inſidias conſultò detegebas & propulſabas; quibus tutiſsimis prudentiæ ac prouidentiæ clypeis, & Regi ſanitatem, & Franciæ, tibique ſalutem reſtitutam fuiſſe

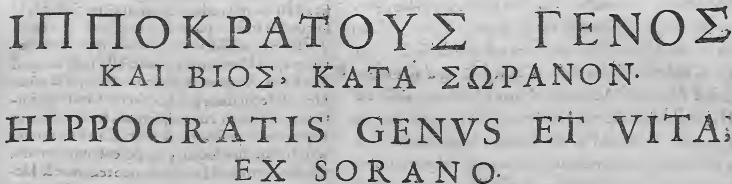
& profitemur, & gloriamur. Vt autem saluberrimas morborum curationes, ac medica miracula non sorti, sed arti; non agyrtis & ignaris, sed sapientissimis Medicis ascribis: Ita verò quum vniuersa Medicorum ratiocinia, præcepta, dogmata, ac remedia in saluberrimis primariorum Medicinæ principum monumentis conscribantur, æquissimo iudicio duxisti, celebrandos esse Medicorum omnium principes, non aris, non templis, non victimis, quibus eorum Maiores Apollinem & AEsculapium, tanquam Deos immortales, decorauit antiquitas; neq; aurea corona, quâ suum Hippocratem Græcia, beneficiorum acceptorum memor, donauit; verùm Operum, quibus immortales ipsi facti sunt, Græco-latina editione, tuis sub auspiciis promulgata; quam ad hunc vsque diem præter Charterium, solis tuis imperiis animatum, tuis cum votis conspirantem, tuísque eloquiis obtemperantem aggressus nemo, nemo consequutus est. In acerbissimis siquidem animi doloribus, quos in Villa Regia diuturnus Regis morbus EMINENTIÆ TVÆ *parturiebat, viuæ vocis tuæ oraculo significasti, editionem hanc mihi suscipiendam esse, suscipienti*

manus

manus tuas auxiliares minimè defuturas pollicitus. Hoc vnico TVÆ EMINENTIÆ verbo erecti ac inflammati, rete quamprimùm expandimus ac iecimus, tanto muneri obeundo idonei iudicati, & rem tuis votis ad alta, ardua, ac præclara perpetuò assurgentibus consonam, gratámque moliri, satis esse, augurati sumus. Quanquam verò operosæ huic prouinciæ obluctabar; nihilominus, quum tuis consiliis armatæ Galliarum classes, æstuantes maris vndas ac tempestates, à quocunque naufragio ac prælio liberæ traiectæ superauerint, & ab insulis nostris hostes depulerint; quum copiæ nostræ hostilium tormentorum tonitrua, flammas, ac fulmina sospites ac victrices transuolauerint, in arces ac vrbes hostium, illæsis muris irruperint, & castra nostras ac confœderatas vrbes obsidentia citra pugnam profligauerint; hisce prodigiis ac miraculis excitatus ac roboratus, tantæ moli condendæ ita operam nauaui, vt Hippocratis & Galeni iam nunc Opera in lucem prodeant. Hac editione, cæterarum primaria ac suprema, hi Græci viri, Medicorum omnium proceres, Galliarum nunc incolæ ac hospites tutelares facti, non imbecillioribus subsi-

diis Regi, tibi, Galliæ, fœderatis, ac cæteris, aduersus morbos aderunt, quàm Allobroges, quàm Heluetii, quàm Scoti, quàm Germani, & Aquilonares reliqui, qui ad Galliarum hostes expugnandos, auxiliares copias adduxerunt. His enim Operibus, nunquam deinceps defuturis, Medici doctiores euadent, morbi vehementiùs propulsabuntur, & cuique sanitas securiùs instaurabitur, seruabitúrque. Hæc salubria & celebria hominum subsidia, tui sunt consilii, tui beneficii, tuæ vigilantiæ. Hæc, inquam, Opera Medica, nullis secunda, imò omnium dignißima, quæ tuo æuo, tuo nutu, ductu, ac auspicio lucem videant, inaugurat EMINENTIÆ TVÆ *addictißimus obsequentissimúsque Charterius. Vale.*

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΓΕΝΟΣ ΚΑΙ ΒΙΟΣ, ΚΑΤΑ ΣΩΡΑΝΟΝ.

HIPPOCRATIS GENVS ET VITA; EX SORANO.

Hippocratis ortus, patria, maiores; educatio, praeceptores, peregrinatio; curationes tabis, insaniae, pestis, belli; honores, doctrina, mores, mors, sepultura; imago; scripta.

HIPPOCRATES genere quidem fuit Cous, Heraclidæ & Phænaretes filius; ad Herculem autem & Æsculapium genus referebat, ab hoc quidem vigesimus, ab illo verò nonus decimus. Eius autem generis seriem commemorant Eratosthenes, & Pherecydes, & Apollodorus, & Arius Tarsensis. Heraclidæ verò parentis sui discipulus extitit, deinde Herodici, at ex quibusdam etiam Gorgiæ Leontini rhetoris, philosophi autem Democriti Abderitæ. Peloponnesiacis autem temporibus viguit natus (vt tradit Histomachus in primo de Hippocratis secta) primo octogesimæ Olympiadis anno; vt verò Soranus Cous, quæ in Co erant tabularia perscrutatus addit, imperante Abriada, mensis Agriani septimo & vigesimo die, à quo & ipso, huc vsque Coos Hippocrati parentare ait. Arte autem Medica & liberalibus disciplinis excultus, vita functis parentibus, è propria patria migrauit, vt quidem malignè Andreas in libro de Medicinæ origine prodit, quòd tabularium Cnidi incendisset; alij verò asserunt eo proposito, vt quæ aliis in locis producebantur, spectaret, séque maiori varietate exerceret. Vt verò Soranus Cous narrat, somnium ei adstitit, iubens Thessaliam terram incolere. Vniuersæ autem Græciæ medendo admirationi fuit, adeò vt & à Perdicca Macedonum Rege, qui tabidus habebatur, publicè vocatus cum Euryphonte qui ætate ipso maior erat, ad eum venerit, & animi affectum eum esse significarit. Nam post Alexandri patris mortem, Philam eius pellicem deperibat, ad quam re delata, quum eâ conspectâ illum prorsus mutari animaduertit, & morbum depulit, & Regem sanitati restituit. Ab Abderitis etiam vocatus est, vt ad eos proficisceretur, & Democritum quidem vt insania laborantem curaret, totam verò vrbem peste liberaret. Quin & in Illyriorum, & Pæonum Barbarorum terras peste ingruente, & earum gentium regibus ad se venire ipsum rogantibus, à legatis edoctus quinam

Ἱπποκράτους γένος, ἡ πατρὶς, καὶ γονεῖς· παιδομάθεια, διδάσκαλοι· ἐκδημίαι· θεραπεῖαι τῆς τε φθίσεως, καὶ τῆς μανίας, λοιμοῦ τε καὶ πολέμου· τιμαί· διδασκαλία· ἤθη· θάνατος· τάφος· εἰκών· συγγράμματα.

A ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ γένει μὲν ἦν Κῷος, υἱὸς Ἡρακλείδου καὶ Φαιναρέτης, εἰς Ἡρακλέα δὲ καὶ Ἀσκληπιὸν τὸ γένος ἀναφέρων. ἀφ' οὗ μὲν εἰκοστός· ἀφ' οὗ δὲ ἐννεακαιδέκατος. μνημονεύει δὲ τῆς γενεαλογίας αὐτοῦ Ἐρατοσθένης, καὶ Φερεκύδης, καὶ Ἀπολλόδωρος, καὶ Ἄρειος ὁ Ταρσεύς. μαθητὴς δὲ γέγονεν Ἡρακλείδου τοῦ ἰδίου πατρὸς, εἶτα Ἡροδίκου, κατὰ δέ τινας καὶ Γοργίου τοῦ Λεοντίνου ῥήτορος· φιλοσόφου δὲ Δημοκρίτου Ἀβδηρίτου. κατὰ δὲ τοὺς Πελοποννησιακοὺς ἤκμασε χρόνους γεννηθεὶς, ὥς φησιν Ἰσόμαχος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τῆς Ἱπποκράτους αἱρέσεως, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ὀγδοηκοστῆς Ὀλυμπιάδος. ὡς δὲ Σωρανὸς ὁ Κῷος, ἐρευ-
B νήσας τὰ ἐν Κῷ γραμματοφυλακεῖα, προστίθησι, μοναρχοῦντος Ἀβριάδα, μηνὸς Ἀγριανοῦ ἑβδόμῃ καὶ εἰκοστῇ, παρ' ὃ, καὶ ἐναγίζειν ἐν αὐτῇ μέχρι νῦν Ἱπποκράτει φησὶ τοὺς Κῴους. συνασκηθεὶς δὲ ἐν τῇ ἰατρικῇ, καὶ τοῖς ἐγκυκλίοις μαθήμασι, τῶν γονέων αὐτοῦ τελευτησάντων, μετέστη τῆς ἰδίας πατρίδος· ὡς μὲν κακοήθως Ἀνδρέας φησὶν ἐν τῷ περὶ τῆς ἰατρικῆς γενεαλογίας, διὰ τὸ ἐμπρῆσαι τὸ ἐν Κνίδῳ γραμματοφυλακεῖον. ἄλλοι δέ φασιν ὅτι προθέσει τοῦ τὰ κατὰ τόπους ἀποτελούμενα θεάσασθαι, καὶ συγγυμνασθῆναι ποικιλώτερον. ὡς δὲ Σωρανὸς ὁ Κῷος ἱστορεῖ, ὄνειρος αὐτῷ παρέστη, κελεύων τὴν Θεσσαλῶν γῆν κατοικεῖν. τὴν δὲ σύμπασαν Ἑλλάδα θεραπεύων ἐθαυμάσθη. ὥστε καὶ ὑπὸ Περδίκκα τοῦ Μακεδόνων βασιλέως φθισικοῦ νομισθέντος,
C παρακληθέντα δημοσίᾳ, πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν μετ' Εὐρυφῶντος, ὃς καθ' ἡλικίαν πρεσβύτερος ἦν αὐτοῦ, καὶ σημειώσασθαι ψυχῆς εἶναι τὸ πάθος. ἤρα γὰρ μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς Ἀλεξάνδρου θάνατον, Φίλας τῆς παλλακίδος αὐτοῦ, πρὸς ἣν δηλώσαντα τοῦ γεγονότος, ἐπὶ τούτοις παρεφύλαξεν, ταύτης βλεπομένης παντελῶς ἐκεῖνον τρέπεσθαι, λῦσαι μὲν τὴν νόσον, ἀνακτήσασθαι δὲ τὸν βασιλέα. παρεκλήθη δὲ ὑπὸ τῶν Ἀβδηριτῶν, πρὸς αὐτοὺς ἀπελθεῖν, καὶ Δημόκριτον μὲν, ὡς ἐν μανίᾳ θεραπεῦσαι, ῥύσασθαι δὲ λοιμοῦ τὴν πόλιν ὅλην. ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἰλλυριῶν, καὶ Παιόνων βαρβάρων γῆν λοιμοῦ κατασκήψαντος, καὶ δεομένων τῶν ἐκεῖ βασιλέων πρὸς αὐτοὺς ἐλθεῖν, παρὰ τῶν πρεσβέων, τίνα ἦν ἐκεῖ

A τὰ πολλὰ τῶν πνευμάτων μαθὼν, ἐκείνοις μὲν ἀπράκτους ἀπέπεμψε· συλλογισάμενος δὲ τὴν νόσον ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἥξειν, προειπὼν τὸ γενησόμενον, καὶ τῶν πόλεων, καὶ τῶν μαθητῶν ἐπεμελήθη. τοσοῦτον δὲ φιλέλλην ὑπῆρξεν, ὥστε τῆς δόξης αὐτοῦ μέχρι Περσῶν διαπλεύσου γενομένης, καὶ διὰ τοῦτο, καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου διὰ Ὑστάνιδος τοῦ Ἑλλησποντίων ὑπάρχου ἐπὶ μεγάλαις δωρεαῖς δεομένου πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, διὰ τὸ σεμνὸν, καὶ ἀφιλάργυρον, καὶ φιλοικεῖον, ἀρνήσασθαι· ὡς καὶ τοῦτο διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῆς δηλοῦται. ἐρρύσατο δὲ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα πολεμεῖσθαι μέλλουσαν ὑπὸ Ἀθηναίων, Θεσσαλοὺς δεηθεὶς ἐπιβοηθῆσαι. B διὸ καὶ λαμπρῶν ἔτυχε τιμῶν παρὰ Κῴοις· ἀλλὰ καὶ Θεσσαλοῖς, καὶ Ἀργείοις, καὶ Ἀθηναίοις· οἵ τινες καὶ δεύτερον αὐτὸν ἀφ' Ἡρακλέους δημοσίᾳ τοῖς Ἐλευσινίοις ἐμύησαν, καὶ πολίτην ἔγραψαν, καὶ τὴν ἐν Πρυτανείῳ σίτησιν ἔδοσαν εἰς ἐκγόνους. ἀφθόνως δὲ τοὺς ἐπιτηδείους ἐδίδασκε τὴν τέχνην, μετὰ τοῦ προσήκοντος ὅρκου. Ἐτελεύτα δὲ παρὰ Λαρισσαίοις, ὅτε καὶ Δημόκριτος φέρεται τελευτῆσαι. καὶ οἱ μὲν ἐννενήκοντα ἐτῶν. οἱ δὲ πε΄. φασίν. ἄλλοι ρδ΄. τινὲς ρθ΄. τέθαπται δὲ μεταξὺ Γυρτῶνος καὶ Λαρίσσης. καὶ δείκνυται ἄχρι δεῦρο τὸ μνῆμα, ἐν ᾧ μέχρι πολλοῦ, σμῆνος ἦν, ἐργαζόμενον μέλι, ἀφ' οὗ τὰ ἀφθῶντα C παιδάρια χρίουσαι παρὰ τῷ τάφῳ, ῥᾳδίως ἀπήλλαττον αἱ τίτθαι. ἐν δὲ ταῖς πολλαῖς εἰκόσιν, ἐσκεπασμένος τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ γράφεται. ὡς μὲν τινες λέγουσιν, ἐν πίλῳ, παράσημον εὐγενείας, καθάπερ Ὀδυσσεύς· ἄλλοι δὲ τῷ ἱματίῳ. καὶ τούτων, οἱ μὲν, δι' εὐπρέπειαν, ἐπεὶ φαλακρὸς ἦν. οἱ δὲ διὰ τὸ ἀσθενὲς τῆς κεφαλῆς. οἱ δὲ δι' ἔμφασιν, τοῦ δεῖν τὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ χωρίον φρουρεῖν. οἱ δὲ τοῦ φιλαποδήμου τεκμήριον. οἱ δὲ τῆς ἐν τοῖς συγγράμμασιν ἀσαφείας. οἱ δὲ πρὸς παράστασιν τοῦ δεῖν κἂν τῷ ὑγιαίνειν φυλάσσεσθαι τὰ βλάπτοντα. τινὲς δέ, ὅτι χειρίζων, πρὸς τὸ τὰς χεῖρας ἀπαραπόδιστον, συμπεριλαμβάνων τὸ τοῦ D ἱματίου περικεχυμένον, ἐπετίθει τῇ κεφαλῇ. περὶ δὲ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, πολλὴ γέγονε διαφωνία, ἄλλων ἄλλα δοξασάντων. ὅθεν οὐκ εὐμαρὲς τὸ περὶ αὐτῶν ἀποφήνασθαι, διὰ τὸ πολλὰς αἰτίας ἐπισκοτεῖν τῇ κρίσει. πρῶτον τὴν ἐπωνυμίαν· δεύτερον τὸ δύνασθαι τὸν χαρακτῆρα τῆς φράσεως τηρῆσαι· τρίτον διὰ τὸ ἕνα, καὶ τὸν αὐτὸν, ποτὲ μὲν ῥωμαλεώτερον, ἄλλοτε δὲ ἀσθενέστερον, διὰ τὴν ἡλικίαν συγγράφειν. καὶ ἄλλας δὲ μετὰ τούτων αἰτίας ἔστιν εἰπεῖν. ἀφιλάργυρος δέ, καὶ τὸν τρόπον σεμνὸς, καὶ φιλέλλην ὑπῆρχεν, ὅτι καὶ τοὺς ὁμοεθνεῖς ἐθεράπευσε συμπάσῃ σπουδῇ, ὡς καὶ λοιμῶν ὅλας ῥύσασθαι πόλεις, καθάπερ E εἴρηται. ὅθεν καὶ λαμπροτάτων ἔτυχε τιμῶν οὐ παρὰ Κῴοις μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἀργείοις, καὶ Ἀθηναίοις· παῖδας δὲ κατέλιπε θανὼν δύο, Θεσσαλὸν καὶ Δράκοντα, καὶ μαθητὰς παμπληθεῖς. ἐπιφανεστάτους δὲ τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας λέγεται καταλιπών.

illic venti plurimùm flarent, illos quidem re infecta dimisit: Ratiocinatus verò, morbũ in Atticam venturum, prædicto futuro, & ciuitatibus, & discipulis prospexit. Græcorum autem amicus adeo extitit, vt sparsa eius gloriæ ad vsq; Persas fama, eáq; de causa etiã Artaxerxi per Hystanidẽ Hellespontiorum præfectum cum magnis muneribus petenti, vt ad se veniret, id grauitate, & pecuniæ contẽptu, & amore suorũ, negauerit, vt & id missis ad eũ literis proditur. Suam autẽ patriam à bello quod ei inferre parabãt Athenienses liberauit, Thessalis in auxiliũ vocatis, ideóq; splendidos honores apud Coos consequutus est; imò & apud Thessalos, Argiuos, & Athenienses, qui & eũ ab Hercule secundum publicè sacris Eleusinijs initiarunt, & ciuem conscripserunt, & ei victum in Prytaneo, ac posteris dederunt. Candidè autem, idoneos artem edocuit, cum decenti iureiurando. Obiit autem apud Larissæos, quo tempore & Democritus decessisse fertur, ætatis, vt quidam tradunt, anno nonagesimo, vt alij verò, octuagesimo quinto, alij centesimo quarto, quidã etiam centesimo nono. Inter Gyrtonem & Larissam sepultus est. Et in hunc vsq; diem monumentũ eius ostenditur, in quo multo tẽpore examen fuit, quod mel conficiebat, quo nutriculæ infantes aphthis affectos, ad tumulum illinentes, facilè liberabant. In plerisque autem statuis capite velato pingitur, in pileo vt quidam dicunt, velut Vlysses, quod nobilitatis insigne; alij verò, in pallio; & ex his alij quidem propter decorum, quod caluus esset; alij verò propter capitis imbecillitatem; alij autem ex significatione, quòd principis animæ sedem munitam esse oporteat; alij peregrinandi studium indicare id dicunt; alij scriptorum eius obscuritatem; alij verò, vt demonstretur, etiam quum valeas, vitanda quæ noceant; quidam verò, quòd manu curans, vt liberæ sibi manus essent, comprehensum quod amiculi circumflueret in caput reiiciebat. De ipsius autem scriptis multa fuit dissensio, aliis alia opinatis. Vnde, quòd variæ causæ iudicio tenebras offundant, de his non est facile pronũciare. Primò quidem cognomen. Secundò, posse locutionis characterẽ obseruare. Tertiò, quòd vnus & idem quandoque robustiùs, aliàs autem remissiùs propter ætatẽ conscribat: sed & alias prętérea causas proferre licet. Pecunię non cupidus, & moribus grauis, & Græcorũ amans fuit, quare etiam populares suos omni studio curauit, adeo vt vniuersas ciuitates, quemadmodum dictum est, pestilentia liberauerit. Vnde & præclaros honores, non apud Coos tantùm, sed & Argiuos & Athenienses adeptus est. Moriens duos reliquit filios, Thessalum & Draconem; ac discipulos permultos. Clarissimos autẽ filios suos reliquisse dicitur.

Δόγμα Ἀθηναίων. α΄.

Ἀθηναῖοι, τῷ δόγματι τὸν Ἱπποκράτην διὰ τὸ γένος τε, καὶ τὴν τοῦ λοιμοῦ διαφυγὴν, καὶ τὴν τῆς Ἑλλάδος σωτηρίαν, καὶ τοὺς πεπαιδευμένους μαθητὰς, ἰατρικά τε συγγράμματα, καὶ τὴν τῶν ἐχθρῶν καταφρόνησιν, τὰ μυστήρια τὰ μεγάλα μυοῦσι, χρυσῷ στεφάνῳ στεφανοῦσι, πολιτείαν F αὐτῷ καὶ σίτησιν, καὶ πᾶσι τῶν Κῴων παισὶν ἐφηβεύειν ἐν Ἀθήναις ἐξεῖναι ἔδοξαν.

ΕΔΟΞΕ τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων. ἐπεὶ Ἱπποκράτης Κῷος, ἰατρὸς ὑπάρχων, καὶ γεγονὼς ἀπὸ Ἀσκληπιοῦ, μεγάλην εὔνοιαν μετὰ σωτηρίας ἐνδέδεικται τοῖς Ἑλ-

Decretum Atheniensium. I.

Athenienses decreto Hippocratem ob genus, pestis fugam, Græciæ conseruationem, edoctos discipulos, scripta medica, & hostium contemptum; magnis mysterijs, aurea corona, iure ciuitatis, victu, & libera Coorum liberorum Athenis educatione donant.

SENATVS populusque Atheniensis sic censuit. Quandoquidem Hippocrates Cous, medicus, & ab Æsculapio oriundus, sũmam beneuolentiam cum salute Græcis prestitit,

quum

quum & peste à barbaris in Græciam peruadente, missis per loca suis discipulis, præcepit quibus medelis vtendum esset, vt instantem pestem tutò effugerent; quóque modo Medicina Græcis tradita, eorum ægros tutò seruaret. Sed & præcepta de arte Medica accuratè conscripta edidit, quum multos esse optaret Medicos, qui seruare possent. Persarum etiam Rege ipsum ad honores suis optimatibus pares, & munera quæ ipse Hippocrates postularet, accersente, Barbari promissa, quòd hostis, & communis Græcorum inimicus esset, contempsit. Vt igitur constet populum Atheniensem, Græcis semper vtilia consulere, vtque dignam pro meritis Hippocrati gratiam referat, visum est populo; in magnis mysteriis, eum vti Herculem Iouis filium publicè initiare, & corona aurea mille aureorum coronare, & coronam ipsam, Quinquatribus magnis, in gymnico certamine proclamare. Et omnibus Coorum liberis licere, non secus ac Atheniensium liberis, Athenis pubertatem agere, quandoquidem patria ipsorum eiusmodi virum procreauit. Esse autem Hippocrati, & ius ciuitatis, & victum in Prytaneo, quoad viuat.

Thessali Hippocratis filij legati oratio. 2.

Thessalus quò Athenienses bello Coos aggredi dehortaretur, & fœderatos conciliaret, Athenas ab Hippocrate missus est, qui orationis exordio primùm suum nomen ac genus diuulgat; deinde legationis causas narrat; Postremò, quæ peroratione cõclusa est, postulatio, eã productis suis aut suorũ in Atheniẽses quatuor summis beneficiis æquissimam esse confirmat.

CONVENIRE arbitror, viri Athenienses, prodeuntem ad vos, & cunctæ multitudini haud notum, primùm quis, & vnde sit, renunciare; deinde verò reliquam orationem persequi. Mihi equidẽ pater, Hippocrates, quem vos quantam habeat in Medicina facultatem agnoscitis; nomen verò, Thessalus. Notus autem & ego sum, nec postremis vestrum, neque paucis. Patria verò mihi Cos est, quæ quo modo vobis ab antiquo coniuncta sit, cæteri dicent qui in narranda historia plus valent. Veni autem à patre missus, collata quatuor in vos à nobis beneficia memoraturus. Primum quidem vetus, maiorum memoria, commune in omnes Amphictyones, quorum vos non minima pars estis. Alterum verò illo etiam maius, quódq; ad plerosque Græcorum pertinet. Et hęc quidem ab vrbe nostra, & maioribus nostris profecta reperientur. At tertium patris est proprium, & tantum, quantum nemo vnus vir, apud vos, & multos Græcorum posuit. Postremum è quatuor, cõmune patris est, & meum; neq; iam ad multos, sed ad vos ipsos peruenit. Quod cum prioribus quidem meritis comparatum, paruum videri queat, ad aliorum autem beneficia expensum, magnum est. Atque huiusmodi quidem beneficia, vt paucis comprehendam, quemadmodum dixi, ita se habent. Decet porrò, non ea prædicare solùm, sed vera etiam esse demonstrare. Sermonis igitur principium, officiorum nostrorum principium faciam, ac vetustissima, prima referam, in quibus

A λησιν, ὅτε καὶ λοιμοῦ ἰόντος ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, κατὰ τόπους ἀποστείλας τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς, προήγγελλε τίσι χρὴ θεραπείαις χρωμένοις ἀσφαλῶς διαφεύξασθαι τὸν ἐπιόντα λοιμόν· ὅπως τε ἰητρικὴ δοθεῖσα τοῖς Ἕλλησιν, ἀσφαλῶς σώζει τοὺς κάμνοντας αὐτῶν· ἐξέδωκε δὲ καὶ συγγράψας ἀκριβῶς τὰ περὶ τῆς ἰητρικῆς τέχνης, πολλοὺς βουλόμενος τοὺς σώζοντας ὑπάρχειν ἰητρούς. τοῦ τε Περσῶν βασιλέως μεταπεμπομένου αὐτὸν ἐπὶ τιμαῖς ταῖς καὶ αὐτὸν ἴσαις, καὶ δώροις ἐφ᾽ οἷς ἂν αὐτὸς Ἱπποκράτης αἱρῆται, ὑπερεῖδε τὰς ὑποσχέσεις τοῦ βαρβάρου, ὅτι πολέμιος, καὶ κοινὸς ἐχθρὸς ὑπῆρχε τοῖς Ἕλλησιν. ὅπως οὖν ὁ δῆμος Ἀθηναίων φαί-

B νηται προαιρούμενος τὰ χρήσιμα διὰ παντὸς ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἵνα χάριν ἀποδῷ πρέπουσαν Ἱπποκράτει ὑπὲρ τῶν εὐεργετημάτων, δεδόχθαι τῷ δήμῳ, μυῆσαι αὐτὸν τὰ μυστήρια τὰ μεγάλα δημοσίᾳ, καθάπερ Ἡρακλέα τὸν Διός, καὶ στεφανῶσαι αὐτὸν στεφάνῳ χρυσῷ ἀπὸ χρυσῶν χιλίων, ἀναγορεῦσαί τε τὸν στέφανον Παναθηναίοις τοῖς μεγάλοις ἐν τῷ ἀγῶνι τῷ γυμνικῷ. καὶ ἐξεῖναι πᾶσι Κῴων παισὶν ἐφηβεύειν ἐν Ἀθήναις, καθάπερ παισὶν Ἀθηναίων, ἐπειδή περ ἡ πατρὶς αὐτῶν ἄνδρα τοιοῦτον ἐγέννησεν. εἶναι δὲ Ἱπποκράτει, καὶ πολιτείαν, καὶ σίτησιν ἐν Πρυτανείῳ διὰ βίου.

C

Πρεσβευτικὸς Θεσσαλοῦ Ἱπποκράτους υἱοῦ. β´.

Θεσσαλὸς ὅπως Ἀθηναίους κωλύσῃ κατὰ τῶν Κῴων ὅπλα λαβεῖν, καὶ ὑποσπόνδους ποιήσῃ, εἰς Ἀθήνας ὑφ᾽ Ἱπποκράτους ἐπέμφθη· καὶ κατ᾽ ἀρχὴν τοῦ λόγου, πρῶτον μὲν τὸ γένος τε καὶ τοὔνομα αὐτοῦ δηλοῖ· δεύτερον δὲ τὰς τῆς πρεσβεύσεως αἰτίας ἐξηγεῖται· τέλεον δέ, ἥπερ ἐστὶν ὁ ἐπίλογος, παραίτησις· ἣν, προειπὼν τέτταρας τὰς αὐτοῦ τε, ἢ τῶν προγόνων ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους μεγίστας εὐεργεσίας, δικαιοτάτην λέγει ὑπάρχειν αὐτήν.

D ΠΡΟΣΗΚΕΙΝ ἡγέομαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν καθιστάμενον εἰς ὑμέας, καὶ μὴ γινωσκόμενον παντὶ τῷ πλήθει, πρῶτον δηλῶσαι μέν, ὅς τις, καὶ ὅθεν ἐστί· μετὰ δὲ ταῦτα, τῶν ἄλλων λόγων ἅπτεσθαι. ἐμοὶ μὲν πατήρ, Ἱπποκράτης, ὃν ὑμεῖς γινώσκετε, ἐν ἰητρικῇ ἡλίκην δύναμιν ἔχει· τοὔνομα δέ, Θεσσαλός. γινώσκομαι δὲ κἀγώ, οὐκ ἐν ὑστέροις ὑμέων, οὐδ᾽ ὀλίγοις. πατρὶς δέ μοι Κῶς, ἣν ὅπως ὑμῖν οἰκείη ἐστὶν ἐξ ἀρχαίων, ἕτεροι ἐροῦσιν, οἵ τινες ἱστορίην ἐξηγήσασθαι δυνατώτε-

E ροι. ἦλθον δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρός, τέσσαρας ἔχων εὐεργεσίας εἰπεῖν παρ᾽ ἡμῶν εἰς ὑμᾶς γεγενημένας. τὴν μὲν μίαν παλαιήν, ἐπὶ τῶν προγόνων, κοινὴν ἐς ἅπαντας τοὺς Ἀμφικτύονας, ὧν ὑμέες οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα. τὴν δὲ ἑτέρην ἔτι μείζω ταύτης, καὶ διήκουσαν ἐς Ἑλλήνων τοὺς πλείστους. καὶ αὗται μὲν φανήσονται τῆς πόλιος, καὶ τῶν προγόνων τῶν ἐμῶν ἐοῦσαι. ἡ δὲ τρίτη, τοῦ πατρὸς ἰδίη, καὶ τηλικούτη, ὅσην εἷς ἀνὴρ οὐδείς, ὑμῖν τε, καὶ πολλοῖς Ἑλλήνων κατέθετο. ἡ δ᾽ ὑστάτη τῶν τεσσάρων, κοινὴ τοῦ πατρὸς καὶ ἐμή. καὶ οὐκ ἔτι ἐς πλείονας, ἀλλ᾽ εἰς ὑμᾶς

F αὐτοὺς διήκουσα. ἣ πρὸς μὲν τὰς προτέρας εὐεργεσίας, μικρὴ ἂν φανείη· πρὸς δὲ ἑτέρων χάριτας μετρεομένη, μεγάλη. αἱ μὲν δὴ εὐεργεσίαι τοιαῦται, οὕτως ἔχουσιν ἃς ἔφην εἶναι, ὡς συνελόντι εἰπεῖν. δεῖ δὲ μὴ μοῦνον φάναι, ἀλλὰ καὶ ἀποδεῖξαι ὡς εἰσὶν ἀληθέες. ἀρχὴν οὖν τῷ λόγῳ, τὴν ἀρχὴν τῶν ὑπουργιῶν ποιήσομαι, τὰ δὲ ἀρχαιότατα, πρῶτα λέξω, ἐν οἷς

τάχ᾽ ἄν με καταλάβοιτε μακρότερα, καὶ μυθωδέστερα εἰπεῖν· ποθεῖ δὲ πᾶς ἀρχαῖος λέγεσθαι. ἦν γὰρ χρόνος ὅτ᾽ ἦν Κρισαῖον ἔθνος. ἐῴκεον μὲν περὶ τὸ Πυθικὸν ἱερόν. γῆν δ᾽ εἶχον, ἣ γε νῦν τῷ Ἀπόλλωνι καθιέρωται. καλέεται δὲ τὸ μὲν Κρισαῖον πεδίον ᾧ Λοκροὶ προσοικέουσι, καὶ ᾧ Μέλαινα προσέχουσι. τὸ δὲ Κίρφιον ὄρος, ᾧ Φωκέες παράκεινται. οὗτοι δὲ οἱ Κρισαῖοι γενόμενοι τότε πολλοί, καὶ ἰσχυροί, καὶ πλούσιοι, τουτέοις τοῖς ἀγαθοῖς ἐπὶ κακῷ ἐχρήσαντο. ἐξυβρίσαντες γὰρ, πολλὰ δεινὰ καὶ παράνομα πράγματα εἰργάσαντο, εἰς τὸν θεὸν ἀσεβεῦντες, Δελφοὺς καταδουλούμενοι, περιοίκους ληϊζόμενοι, γεωργοὺς συλέοντες, γυναῖκας δὲ, καὶ παῖδας ἀγινέοντες, καὶ εἰς τὰ σώματα ἐξυβρίζοντες· ἀνθ᾽ ὧν Ἀμφικτύονες ὁρμηθέντες, καὶ στράτευμα ἐς τὴν γῆν ἐμβαλόντες αὐτέων, καὶ μάχῃ νικήσαντες, τὴν χώρην ἐδήωσαν, καὶ τὰς πόλιας ἐπόρθουν. ἔνθα πολλὰ καὶ ἀνόσια ποιήσαντες, σχετλίως ἀπήντησαν, καὶ οὐ μείω ὧν ἔπραξαν, τίνοντες. μακάριστοι δ᾽ ἦσαν αὐτέων οἱ ἐν χερσὶ τελευτήσαντες. δεύτεροι δὲ οἱ δορυάλωτοι γενόμενοι, οἵτε ἐς ἑτέρην χώρην καὶ πόλιας ἐπεραιώθησαν. τὰ γὰρ σφέτερα κακὰ οὐκ εἶχον ἐν ὀφθαλμοῖς. οἱ δὲ αὐτοῦ μείναντες τῶν αἰχμαλώτων, ἀτυχέστατοι ἦσαν, ὅσοι οἰκίζοντο ἐν χώρῃ τῇ ἑωυτῶν, ξὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ἀγρούς τε καὶ ἄστεα πυρὶ παραδιδόμενα ἐθεώρευν. ἔτι δὲ τουτέων κάκιον διῆγον, οἱ ἐν τοῖς τείχεσι διαρκέοντες, ὁκότε τῶν εἰρημένων κακῶν, ἃ μὲν ἔβλεπον, ἃ δ᾽ ἐπυνθάνοντο, πλέον ἀκούοντες τῶν ἀληθέων· οὕτω γάρ που ἔθος γίνεσθαι· καὶ δὴ κακὰς ἐλπίδας σωτηρίης εἶχον. ἦν δέ σφι πόλις ἐγγὺς τούτου τοῦ τόπου μεγίστη, ὅκου νῦν ὁ ἱππικὸς ἀγὼν τίθεται· ἧς τὰ τείχη ἐπεσκευάζοντο, καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων διαφεύγοντας ἐδέχοντο· τὰ δὲ ἀχρεῖα ἐξέβαλον, καὶ τὰ ἀναγκαῖα ἐσεκομίζοντο, καὶ διενοοῦντο ὑπομένειν, ἐλπίσαντες μήτε ἐφ᾽ ὧν μάχῃ τὴν πόλιν αἱρεθῆναι, μήτε κατὰ μῆκος χρόνου. οἱ δ᾽ Ἀμφικτύονες τά ἄλλα τε καθεῖλον, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πόλει φρούριον ποιησάμενοι, καὶ ἐς πολιορκίην σκευάσαντες, τὸ ἄλλο στράτευμα, κατὰ πόλιας ἀφῆκαν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ λοιμώδεος τὸ στρατόπεδον ἐμπεσόντος, καὶ τῶν στρατιωτῶν νοσεόντων, τινῶν δὲ καὶ ἀποθνησκόντων, τῶν δὲ καὶ ἐκλιπόντων τὸ φρούριον διὰ τὴν νοῦσον, οἱ Ἀμφικτύονες ἐταράσσοντο, καὶ ἄλλοι ἄλλα ἐβουλεύοντο. φιλεῖ δὲ τὰ κοινὰ οὕτω πως γίνεσθαι. τέλος δὲ ἀγανακτέοντες τοῖς πάθεσι, καὶ ἀπογνωσιμαχήσαντες, τῷ θεῷ ἐπέτρεψαν, καὶ ἤροντο ὅ, τι χρὴ ποιεῖν. ὁ δ᾽ ἐκέλευσε πολεμεῖν, καὶ ὑπισχνεῖτο κρατήσειν, ἢν ἐς Κῶ ἐλθόντες, Ἐλάφου παῖδα ἐς ἐπικουρίην ἀγάγωνται, ξὺν χρυσῷ σπεύσαντες, ὡς μὴ πρότερον οἱ Κρισαῖοι ἐν τῷ ἀδύτῳ τὸν τρίποδα συλήσωσιν. εἰ δὲ μή, τὴν πόλιν οὐχ ἁλώσεσθαι. οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, καὶ ἐλθόντες ἐς Κῶ, τὰ μαντευθέντα ἀπήγγειλαν. ἀπορεόντων δὲ τῶν Κώων, καὶ ἀγνοεύντων τὸ ἀπομάντευμα, ἀνέστη ἀνήρ, γένος μὲν Ἀσκληπιάδης, πρόγονος δὲ ἡμέτερος, ἰητρὸς δὲ Ἑλλήνων κράτιστος ὁμολογούμενος, τῶν τότε. ὄνομά οἱ ἦν Νεβρὸς, ὅς τις ὀνομάζων ἔφη τὸ θέσφατον ἥκειν πρὸς ἑωυτόν. εἶπερ ὁ θεὸς οὕτως προήνεσεν ὑμῖν, ἐλθόντας ἐς Κῶ, Ἐλάφου παῖδα ἐς ἐπικουρίην ἀγαγεῖν. Κῶς μὲν γὰρ αὕτη. τὰ δὲ Ἐλάφων ἔκγονα, νεβροὶ καλέονται, Νεβρὸς δέ μοι οὔνομα. ἐπικουρίη δ᾽ ἂν ἄλλη τις προτέρη γένοιτο στρατοπέδῳ νοσέοντι, ἢ ἰητροῦ; καὶ μὴν τό, τε εὐθὺ, ἐχόμενον οὐ δοκέω, ὅτι τοὺς τοσοῦτον Ἑλλήνων ὄλβῳ ὑπερέχοντας, ἐς Κῶ προσελθόντας ἔταξεν ὁ θεὸς, νόμισμα χρυσοῦν αἰτεῖν. ἀλλὰ τοῦτο τὸ θέσφατον, ἐς τὴν ἐμὴν οἰκίην ἔρχεται. Χρυσὸς γάρ μοι κεκλέαται ἀρρένων παίδων ὁ νεώτατος. ἔστι δὲ πάντη, καὶ ἰδέῃ,

A longiora fortasse & fabulosiora narrare me deprehenderitis. At vetus quisque dici expetit. Tempus enim fuit, quum Crisæa gens erat, & circa Pythicum templum habitabat, terram autem incolebat, quæ nunc Apollini consecrata est. Crisæus verò campus vocatur, quem Locri accolunt, & cui Melæna proxima. Cirphius autem mons, cui Phocenses adiacent. Crisæi verò isti quum numerosi tum essent, & potentes & diuites, his bonis ad malum vsi sunt. Per iniuriam enim multa grauia & iniusta perpetrarunt, in Deum impiè se gerētes, Delphos in seruitutem agentes, vicinos diripientes, colonos spoliantes, vxores, & liberos abducentes, & eorum B corporibus vim inferentes. Ex quibus ira commoti Amphictyones, immisso in eorum agros exercitu, iisque prælio superatis, regionem deuastarunt, & vrbes populati sunt. Hic, qui multa & nefaria patrarāt, miserè discesserunt, neque minora quàm quæ fecerant, persoluerunt. Eorum autem fœlicissimi fuere, qui in hostium manibus perierunt: secundū hos autem, qui capti sunt, quique in aliam regionem & vrbes trāsmissi sunt. Neque enim sua mala in oculis habebant. At qui illic remanserunt, captiuorum infœlicissimi fuerunt, qui suam regionem incolentes, cum vxoribus & liberis, agros & C vrbes igni tradi videbant. His autem peius etiam degebant, qui intra mœnia permanebant: cùm ex malis istis alia quidem viderent, quæ verò sciscitabantur, veris maiora audirēt, sic enim fieri solet, & iam salutis malam spem habebant. Erat autem illis vrbs prope hunc locum maxima, vbi nunc equestre certamen celebratur, cuius mœnia reficiebantur, & eos qui ex cæteris vrbibus profugerant, recipiebant, inutilibus verò eiectis necessaria comportabant, & de tolerando bello cogitabant, sperantes neque vi, neque temporis diuturnitate vrbem capi posse. Amphictyones verò tum reliqua destruxe- D runt, tum præsidio ad eam vrbem extructo, & ad obsidionem comparato, reliquum exercitum per vrbes dimiserunt. Processu verò temporis quum pestis castra inuasisset, & milites ægrotarent, quidam verò etiā interirēt, alij quoque propter morbum, præsidium reliquissent: Amphictyones turbabantur, & alius aliud consilium afferebat. Sic autem cōmunes res quodammodo se habere solent. Demum verò cladē indignati, & de bello desperantes, rem Deo permiserunt, & quid opus facto esset interrogarunt. At ille bellum gerere iussit, & victoriam pollicebatur, si Co peterent, Ceruique E filium in subsidiū adducerent, cum auro properantes, vt ne priùs Crisæi in adyto tripodē diriperēt: sin minùs, vrbē captum non iri. His illi auditis, Co profecti oraculū renunciauerūt. Dubitantibus autem Cois, nec vaticinium intelligentibus, surrexit vir ex Asclepiadarū quidē genere, proauus autem noster, Medicus inter Græcos eius tēporis, omniū confessione prēstātissimus: ei nomen erat Nebrus, qui dixit oraculum nominatim præcipere vt ad se venirent. Siquidem Deus vobis consuluit, vt Co profecti, Cerui filium in subsidium adduceretis. Hæc enim est Cos, Ceruorum autē fœtus Nebri appellantur, Nebrus autē mihi nomen est. Quod- F nam verò subsidiū ægroto exercitui potius fuerit quàm Medicus? At statim certè, cōsentaneum nō arbitror, eos qui in tantū Grēcos diuitijs superant, Deum Co venire iussisse, vti aureum nummum peterent. Verùm oraculum istud ad meā familiam pertinet. Chrysus enim mihi vocatus est filiorum natu minimus. Hic autem omninò & specie,

&

& animi virtute (si patri dicere licet) omnibus ciuibus præcellit. Ego igitur, nisi quid aliud vobis videatur, & ipse proficiscor, & filium ducam, naui quinquaginta remorum meis sumptibus instructa, & auxilia medica bellicáque, vt in vtramque partem vobis opitulemur. Et ille quidem dixit, hi verò probauerunt, iique dimissi sunt. Secum autem vnà Nebrus iste, etiam virum Calydonium apud se educatum, cuius statim, cùm res tulerit, mentio fiet, conscendere iussit. Cùm igitur eò vbi exercitus complebatur, hi viri peruenissent, Deus lætatus est. Nam & militum mortes cessarunt, & cùm diuino quodam casu, equus Eurylochi, qui Thessalus, & originem ab Heraclidis longè repetens, belli dux erat, canalem quo aqua in vrbem ducebatur, vngula percussisset, cùm in puluere volutari vellet, Nebrus aquam venenis infecit, ex quo Crisæorum ventres corrupti sunt, idque multùm certè ad capiendam vrbem contulit. Indéque velut Deo apertè auxilium ferente, obsidentium animi sublati sunt. Cùm autem impressiones facerent, & iis qui primi mœnia ascendissent præmia proponerent, acerrimum certamen erat, vrbsque capiebatur. Chrysus enim primus in murum ascendit, & turrim occupauit. Eum autem è vestigio sequebatur, coniuncto scuto, vir ille Calydonius, de quo antè dixi. Et Chrysus quidem ex summa turri decidit, hasta percussus à Mermode Lyci fratre, qui cùm tripodem direpturus in adytum venisset, lapidibus obrutus periit. Sic igitur vrbem ceperunt, Nebríque auxilium cum Chryso, tum in medicis, tum in bellicis rebus bene cessit, Deúsque verax fuit, & quæ promiserat præstitit. Quibus de causis Amphictyones, Apollini templum quod nunc Delphis est dicarunt, certaménque Gymnicum & equestre, quod nunquam antea, nunc constituerunt, totámque Crisæorum regionem consecrarunt, danti, ea quæ edito oraculo dederat, dantes, Chrysúmque Nebri filium in circo sepelierunt, & statuerunt vt ei Delphi publicè parentarent. Asclepiadis verò Cois, in Nebri gratiam, vaticinandi prærogatiua concessa est, quemadmodum Pylagoris, siue iis qui à sacrorum memoria sunt. Calydoniis autem, ob illum virum & officium illud, etiam nunc apud Delphos primæ vaticinandi partes, & victus tribuitur. Verùm ad nostra redeo: quòd enim vera memoro, cùm pater & ego eò venissemus, Amphictyones hæc renouarunt, & attribuerunt, Delphísque columnæ inscripta legenda proposuerunt. Atque huius quidem orationis hîc mihi exitus, liquidò ostendit maiores nostros de vobis bene esse meritos. Ea verò relicta, aliam de iisdem, non tamen eandem sumam. Cùm enim Magnus Rex, cum Persis cæterísque Barbaris, in eos è Græcis qui aquam & terram ei denegarant, exercitum duceret, patria nostra maluit funditus perire, vt ne in vos, & eos qui vobiscum sentirent arma sumeret, & exercitum naualem mitteret: sed abnuit, honestum quiddam & maioribus suis dignum excelso animo sentiens, qui & terra editi, & Heraclidæ dicuntur. Ipsis igitur placuit, cùm quatuor in insula oppida essent, omnia deserere, & in montes confugere, & salutem tutari. Ex quo sanè, quid mali non euenit, regione deuastata, liberis corporibus in seruitutem abductis, & hostili more interfectis, vrbéque & cæteris munitionibus ac templis in fauillam redactis:

A καὶ ἐς ψυχὴν, ἀρετῇ, ὡς πατέρα λέγειν, διὰ πάντων τῶν πολιτῶν. ἐγὼ μὲν οὖν, εἰ μὴ ὑμῖν ἄλλο δοκέῃ, αὐτός τε εἶμι, καὶ τὸν παῖδα ἄξω, πεντηκόντορον πληρώσας τοῖς ἐμοῖς τελίσμασιν, ὑπηρεσίας τε ἰητρικὰς καὶ πολεμικὰς, ἵνα εἰς ἀμφότερα βοηθῶμεν. ὁ μὲν εἶπε, τοῖς δὲ ἔδοξεν. οἱ δὲ ἀπεστάλησαν. συνεβίβασε δὲ ὁ Νεβρὸς ἔτι, καὶ Καλυδώνιον ἄνδρα, παρ' ἑωϋτῷ τρεφόμενον, ὑπὲρ οὗ τὸ αὐτίκα ὁ λόγος δηλώσει, ὅταν ἡ χρῆσις ἔλθῃ. ὅτε δὲ οὖν ἀφίκοντο οὗτοι οἱ ἄνδρες, οὗ τὸ στρατόπεδον ἐπετελέετο, ὁ θεὸς ἔχαιρεν· οἵ τε γὰρ θάνατοι τῶν στρατιωτῶν ἔληξαν. καὶ θείῃ τύχῃ ἵππου τοῦ Εὐρυλόχου, ὃς ἡγεῖτο
B τοῦ πολέμου, Θεσσαλὸς ἐὼν, καὶ ἄνωθεν ἐξ Ἡρακλειδῶν, κρούσαντος τὸν σωλῆνα τῇ ὁπλῇ δι' οὗ τὸ ὕδωρ ἤγετο ἐς τὸ τεῖχος, ὁκότε διακυλίεσθαι ἤθελεν, Νεβρὸς φαρμάκοισιν ἐμίηνε τὸ ὕδωρ. ἔνθεν αἱ κοιλίαι τῶν Κιρραίων ἐφθάρησαν. καὶ μεγάλα δή τι ξυνεβάλετο πρὸς τὸ ἁλῶναι τὴν πόλιν, καὶ ἐντεῦθεν αἱ γνῶμαι ἐπήρθησαν τῶν πολιορκεόντων, ὡς τοῦ θεοῦ ἐπικουρέοντος ἤδη σαφῶς. προσβολὰς δὲ ποιευμένων, καὶ ἆθλα προτιθέντων τοῖς πρώτοις ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβῆσασιν, ὁ ἀγὼν ἦν ὁ καρτερώτατος, καὶ ἡ πόλις ᾑρέετο. ἀνέβη γὰρ πρῶτος ἐπὶ τὸ τεῖχος Χρυσὸς, καὶ κατέλαβε τὸν πύργον. ξυνείπετο
C δὲ αὐτέῳ ἐκποδὼς ξυνασπίζων, ὁ ἀνὴρ ὁ Καλυδώνιος, περὶ οὗ προέλεξα. καὶ μὲν Χρυσὸς δόρατι πληγεὶς, ἔπεσε κατ' ἄκρα ἐκ τοῦ πύργου, ὑπὸ Μερμοδέω, τοῦ Λύκου δὲ ἀδελφεοῦ, ὃς ἀπέθανεν λευσθεὶς, ὅτε ἦλθεν εἰς τὸ ἄδυτον τὸν τρίποδα συλήσων. οἱ δὲ οὖν πόλιν οὕτως εἷλον. ἥ τε τοῦ Νεβροῦ ἐπικουρίη, σὺν Χρυσῷ, ὀρθῶς ἀπήντησεν, καὶ κατὰ τὰ ἰατρικὰ, καὶ κατὰ τὰ πολεμικά. ὅ, τε θεὸς ἠλήθευσε, καὶ ἃ ὑπέσχετο ἐποίησεν· ἐφ' οἷς οἱ Ἀμφικτύονες, τῷ μὲν Ἀπόλλωνι νηὸν ἀνέθεσαν τὸν νῦν ἐόντα ἐν Δελφοῖς· ἀγῶνά τε γυμνικὸν, καὶ ἱππικὸν, πρότερον οὐ τιθέντες, νῦν τι-
D θέασι. τήν τε τῶν Κιρραίων χώρην ἅπασαν καθιερώσαντο, δόντι, ἃ δέδωκε, διδόντες, καθ' ὅ, τι ἔχρησε. τόν τε τοῦ Νεβροῦ παῖδα Χρυσὸν ἔθαψαν ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. καὶ ξυνέταξαν δημοσίῃ Δελφοῖς ἐναγίζειν. Ἀσκληπιάδαις δὲ τοῖς ἐν Κῷ ἔδοσαν Νεβροῦ χάριτι, προμάντεια πρὸς μαντεῖον, καθάπερ τοῖσιν Ἱερομνήμοσι. Καλυδωνίοις δὲ, ἀπ' ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ἐκείνης τῆς ὑπουργίης, καὶ νῦν ἐν Δελφοῖς προμαντεύειν, καὶ διασιτίη δέδοται. ἀλλ' ἐπάνειμι ἐπὶ τὰ ἡμέτερα. ὅτι γὰρ ἀληθέα λέγω, τοῦ πατρὸς, καὶ ἐμεῦ ἐπελθόντων, Ἀμφικτύονες ἀνενεώσαντο ταῦτα, καὶ ἀπέδοσαν,
E καὶ ἐν στήλῃ ἀναγράψαντες ἐν Δελφοῖς ἀνέθεσαν· καὶ τούτου μὲν μοι τοῦ λόγου τέλος ἐνθάδε, καθαρῶς δεικνύει τοὺς ἡμετέρους προγόνους ὑμέων εὐεργέτας. τοῦτον δὲ καθέμενος, ἄλλον αἱρήσομαι περὶ τῶν αὐτῶν, οὐ τὸν αὐτόν. ὅτε γὰρ βασιλεὺς ὁ μέγας ξὺν Πέρσαισι, καὶ τοῖς ἄλλοις Βαρβάροις, ἐστράτευσεν ἐπὶ τοὺς μὴ διδόντας ὕδωρ, καὶ γῆν, Ἑλλήνων· ἡ πατρὶς ἡ ἡμετέρη εἵλετο μᾶλλον πανδημεὶ ἀπολέσθαι, ὡς μὴ καθ' ὑμέων τε, καὶ τῶν ταὐτὰ ὑμῖν γινωσκόντων, ὅπλα πολέμια λάβῃ, καὶ ἐν νηυσὶ στρατιὴν ἀποστείλῃ· ἀλλ' ἀνένευσε, καλόν τι καὶ ἄξιον πατέρων μεγαλοφρονευμένη, οἳ λέ-
F γονται γηγενέες τε εἶναι, καὶ Ἡρακλεῖδαι. ἔδοξεν οὖν σφιν τεσσάρων ἐόντων τειχέων ἐν τῇ νήσῳ, πάντ' ἐκλείπειν, καὶ ἐς τὰ ὄρεα καταφυγεῖν, ἀντέχεσθαι σωτηρίης. ὅθεν δὴ, τί κακὸν οὐκ ἀπήντησε, χώρης λεηλατευομένης, καὶ σωμάτων ἐλευθέρων ἀνδραποδιζομένων, καὶ κτεινομένων ἐχθρῷ νόμῳ, τῆς δὲ πόλιος, καὶ τῶν ἄλλων ἐρυμάτων, καὶ ἱερῶν καταιθαλουμένων·

A ἔτι δὲ καὶ τῇ θυγατρὶ τοῦ Λυγδάμιος Ἀρτεμισίῃ, κατὰ πατέρων νῖκος, δοθέντων ἐξαγινεῦσαι πάντα ὅσα λοιπὰ ἦν. ἀλλὰ γὰρ ὡς ἔοικε, θεοῖς οὐκ ἠμελεύμεθα· χειμώνων δὲ γινομένων ἐξαισίων, αἵ τε νῆες τῆς Ἀρτεμισίης ἐκινδύνευσαν ἅπασαι ἀπολέσθαι, πολλαὶ δὲ καὶ ἀπώλοντο, ἔς τε τὸ στράτευμα αὐτέης πολλοὶ κεραυνοὶ ἐνέπεσον, σπάνιόν τι τῆς νήσου κεραυνουμένης. λέγεται δὲ καὶ φάσματα Ἡρώων τῇ γυναικὶ ὀφθῆναι. ἃ δὴ πάντα φοβηθεῖσα, ἀπέστη ἔργων ἀνηκέστων, ὁμολογίην πικρὴν ποιησαμένη, καὶ λίην πικρὴν λέγεσθαι. ὥς τε ἀφείσθω. B ἀποδώσω δὲ καὶ ἐνταῦθα προγόνοις τοῖς ἐμοῖς κυριώτατα, οὐ ψευδέα, τοῦ μήτ' ἐφ' ὑμέας, μήτ' ἐπὶ Λακεδαιμονίους, ἢ ἑτέρους ἄλλους Ἑλλήνων, Κώους ἑκούσια ὅπλα λαβεῖν. καίτοι πολλῶν τῶν ὁμοῦ νήσους τε καὶ Ἀσίην οἰκεόντων, συναψαμένων τοῖς βαρβάροις τοῦ πολέμου, οὐ βίῃ. οἱ γὰρ προεστῶτες τότε τῆς πόλεως ἦσαν, Κάδμος τε, καὶ Ἱππόλοχος. ἐπ' ἀληθεῖ δὲ κεῖται, προγόνους ἐμοὺς εἶναι, τόν τε Κάδμον, καὶ τὸν Ἱππόλοχον. ὁ μὲν γὰρ Κάδμος, ὃς καὶ τὴν βουλὴν αὐτὴν ἤρτυσεν, ἐστὶ τῆς ἐμῆς μητρός. ὁ δὲ Ἱππόλοχος ἐξ Ἀσκληπιαδέων, τέταρτος ἀπὸ Νέβρου, τοῦ Κρισαίους συγκαθελόντος. C ἡμεῖς δὲ Ἀσκληπιάδαι κατ' ἀνδρογένειαν. ὥστε καὶ τοῦτο τὸ καλὸν τῶν ἡμετέρων προγόνων προσέλεσθε. ἐπάνειμι δ' ἐπὶ τὸν Κάδμον. οὕτω γὰρ δὴ ὁ ἀνὴρ, οὕτως ἔσπευδε τὰ τῶν Ἑλλήνων καλὰ, ὥστε ὁκότε ἔληξεν ἡ χώρη πολιορκεομένη ὑπὸ Ἀρτεμισίης, αὐτοῦ καταλιπὼν τὴν γυναῖκα καὶ γενεὴν, ᾤχετο ξὺν τοῖς τὰ αὐτὰ αἱρεομένοις ἐπὶ Σικελίης, ὅπως Γέλωνα, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, κωλύσῃ φιλίην ξυνθέσθαι κατὰ Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Βαρβάρους. διεπρήξατο δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ καλὰ ἔργα, ἃ μηκύνειν οὐ πρόσκαιρον. αἱ μὲν δὴ δημόσιαι, καὶ ἡμέων προγόνων ὑπουργίαι ἐς ὑμέας, D καὶ ἐπὶ ἄλλους Ἕλληνας, αὗται καὶ τοιαῦται. καὶ γὰρ ἐκλείπει ἡ δύναμις τοῦ λόγου. ἔρχομαι δ' ἤδη οὐκ εἰδόσιν, εὐεργεσίην Ἱπποκράτους πατρὸς ἐμέο προσεύχεσθαι. λέγων δ' ἂν ἀληθεύοιμι οὕτως. ὁκότε λοιμοῦ ῥέοντος διὰ τῆς Βαρβάρου, ἣ ὑπέρκειται Ἰλλυριῶν, καὶ Παιόνων. ὁκότε δὲ ἐπὶ ταύτην τὴν χώρην ἧκεν τὸ κακὸν, οἱ τούτων τῶν ἐθνέων βασιλῆες, κατὰ δόξαν ἰητρικὴν, ἣ ἀληθὴς ἐοῦσα, πάντοθεν ἴσχυεν ἔρχεσθαι καὶ κατὰ πατρὸς τοῦ ἐμέο, πέμπουσιν ἐπὶ Θεσσαλίης· ἐκεῖ γὰρ δὴ ὁ ἐμὸς πατὴρ, καὶ πρότερον, καὶ νῦν οἴκησιν εἶχε, καλέοντες αὐτὸν ἐς ἐπικουρίην· χρυσοῦ τε, καὶ ἀργύρου, καὶ ἄλλων κτεάνων, οὐ μόνον ἔφασαν πέμψειν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ ἀποίσεσθαι ὁκόσα αὐτὸς ἐθέλῃ, E ἐπαμύναντα. ὁ δὲ ἐρώτησιν ποιησάμενος, ὁκοῖαί τινες ἐν μέρει κινήσιες γίνονται, καὶ τά τε καύματα, καὶ ἀνέμους, καὶ ἀχλύας, καὶ τἄλλα ἃ πέφυκε τὰς ἕξιας κινεῖν παρὰ τὸ καθεστηκός. ὁκότε δὴ πάντων μαθήσιας ἀνείλετο, τοὺς μὲν χωρεῖν ἐκέλευσεν ὀπίσω, ἀποφηνάμενος μὴ οἷός τε εἶναι ἐς χώρην τὴν ἐκείνων ἰέναι. ὅκως δὲ εἶχε τάχεος, αὐτὸς μετὰ Θεσσαλοῖς ἤρξατο παραγγέλλειν, ὁκοίοις χρὴ τρόποις κακοῦ τοῦ προσιόντος εὐλαβείην ποιέεσθαι. καὶ ξυγγράφων θεραπείην, ἐξετίθει περὶ τὰς πόλιας. ἐμὲ δὲ ἐπὶ Μακεδονίης ἐξαπέστειλε. βασιλεῦσι γὰρ Ἡρακλειδέων, οἳ ἐκεῖ κατέχουσι, πατρικὴ ξενίη ὑπῆρχεν ἡμῖν. F κἀγὼ μὲν ἤειν, ἵνα με ὁ πατὴρ ἐκέλευσεν, ἀπὸ Θεσσαλίας, ἀρήξων τοῖς ἐκεῖ. συνετέτακτο δέ μοι ξυμβαλεῖν ἐς πόλιν τὴν ὑμετέρην. ἀδελφεὸν δὲ τὸν ἐμὸν Δράκοντα ἐκ Παγασέων ὁρμηθέντα, πλοῦν ποιέεσθαι ἐφ' Ἑλλησπόντου ἐκέλευσε. παραπλησίην δοὺς ὑποθήκην, ᾗ αὐτὸς ἐχρήσατο, οὐ γὰρ πάντες τόποι τὰ αὐτὰ φέρουσι βοηθήματα· διὰ τὸ μὴ πάντα τὰ περιέχοντα ἐξ ἀέρος, ὅμοια εἶναι. Πολύβιον δὲ τὸν τὴν θυγατέρα ἔχοντα, ἐμὴν δὲ ἀδελφεὴν, καὶ ἄλλους

quinetiam Artemisiæ Lygdamis filiæ, pro patrum victoria, datis ad asportandũ omnibus quæcunq; reliqua erant. Atenim à Dijs (vt res docuit) derelicti non sumus: sed insanis exortis tempestatibus, naues Artemisiæ omnes in periculũ adductæ sunt, multæ etiam perierunt, & in eius exercitũ crebra fulmina deciderunt, cùm insula nostra rarò fulmine appetatur. Feruntur etiam Heroum spectra mulieri esse visa, quibus omnibus perterrita, atrocibus cœptis destitit, dura compositione, ac dictu nimiùm dura, facta: itaque omittatur. Hoc verò etiã loco, maioribus meis propriissima, neq; falsa reddam, Coos nunquam aduersus vos, neq; Lacedæmonios, aut alios Græcos, sponte arma sumpsisse: quamuis multi, qui simul insulas & Asiam incolunt, bello cum Barbaris nulla vi coacti, coniuncti essent. Tunc enim vrbi præerant Cadmus & Hippolochus: constat autem maiores meos Cadmum, & Hippolochũ esse. Nam Cadmus qui & Senatũ ipsum, seu consilium instruxit, ex matris meæ maioribus est. Hippolochus verò ex Asclepiadarũ gente, à Nebro qui Crisæos euertit, quartus est. Nos autem Asclepiadæ ex virili stirpe sumus. Proinde præclarum hoc maiorũ nostrorum facinus amplectimini. Ad Cadmũ autem redeo. Hic enim vir Græcorum cõmoda sic amauit, vt Artemisiæ obsidione soluta regione, relicta isthic vxore & liberis, cum ijs qui eadem sentiebant, in Siciliam profectus sit, vti Gelonem eiúsque fratres, ab amicitia cum Barbaris cõtra Græcos componenda demoueret: multa porrò alia præclara facinora perpetrauit, quæ verbis producere tempestiuum non est. Hæc sanè eiusmodi sunt & publica, & maiorum nostrorum in vos, & reliquos Græcos officia, nam me dicendi facultas deficit. Iamverò eò venio vt Hippocratis patris mei beneficiũ quod ignoratis, prædicem, quod sic memorans, vera dixero. Quum pestis ex Barbarorum regione, quæ supra Illyrios & Pæonas sita est, manaret, quúmque malum ad hanc regionem peruenisset, istarum gentium Reges, pro rei medicæ fama, quæ vera de patre meo, in omnem partem inualuerat, in Thessaliam mittunt, ibi enim meus sanè pater, & antea, & nunc domicilium habet, ipsum in auxilium accersentes. Neque aurum solum & argentum, reliquásque opes se missuros receperunt, verumetiam cùm succurrisset, quæcunque vellet reportaturum. Ille verò, percontatus quænam apud eos particulares motiones contingerent, & æstus, & ventos, & caligines cæteráque quæ corporum habitus ex præsenti statu mouere solent: postquam sanè omnia edoctus est, eos abire iussit, affirmans se non posse ad illorum regionem adire. Quàm citissimè autem potuit, ipsis quidem Thessalis præcipere constituit, quibusnam modis ab ingruente malo sibi cauerent, & conscriptam medelam, per vrbes proposuit. Me autem in Macedoniam dimisit. Cum Regibus enim Heraclidis, qui illic rerum potiuntur, paternum hospitium nobis est. Et ego quidem quò me paterire iussit, è Thessalia discessi, auxilium illis laturus. Mihi verò constitutum erat, vt in vrbem vestram me conferrem. Draconem autem fratrem meum, ex Pagasis profectum, in Hellespontum nauigare iussit, simili præceptione instructum, qua ipse vtebatur. Neq; enim loca omnia, eadẽ ferunt auxilia, quòd quæ ab aëre ambiũt, similia non sint omnia. At Polybium, qui filiã eius, sororem meam, in matrimonio habebat, & alios

discipulos,

discipulos, in alias aliorum vrbes transmisit, qui ad fora & compita profecti, quamplurimis subuenirent. Rebus in Thessalia perfectis, ad vicinas gentes, vt illis auxilio esset, se conferebat. Pylas verò cùm venisset, Doriensibus & reliquis simul Phocensibus auxiliũ tulit. Quúmq; Delphos peruenisset, pro Græcis Deo supplicauit: & sacris peractis, ad Bœotos se contulit: iisque simili modo opitulatus, ad vos venit, & multa quæ nunc ego profero, salutaria vobis penitus ex animo dixit. Vera autem à me dici, multos vestrum scire arbitror. Non enim ita diu est, sed nonus hic annus agitur, ex quo discessi, & in Pelopōnensum missus sum, ijs quoque qui eam incolunt auxiliũ laturus. Nobis autem vndique & verbis, & re, dignus honor obueniebat, vt minimè nos pœniteat, eum cum Illyriorum aut Pæonum quæstu non commutasse. Sed præter cæteras vrbes, quæ à vobis donata nobis sunt, magna sunt. Nam & respublica vestra reliquis prestat. Athenæ quippe ad gloriam reliquis vrbibus altius quiddam sunt. Et corona illa aurea in theatro vestro imposita, ad summum gloriæ culmen ipsum perduxit. Sed & decus illud cumulastis, dum patrem méque, publicè Cereris & Proserpinæ mysteriis ac sacris initiastis. Atque hæc quidem tria mihi memorata sunt, velut verba eximere, & funem præuertere properanti, tum vrbis, tum maiorum nostrorum, & patris mei, in vos & multos Græcorum beneficia. Quartum verò officium oratione repetam, quod, vt proposui, in vos ego paterq; meus collocauimus. Quum enim Alcibiadem in Siciliam cum magno quidem exercitu mitteretis, neq; tam magno tamen, quàm admirabili, siquidem facta spectetur, & in concione sermo de medico incidisset, quem exercitũ sequi oporteret, in medium progressus pater meus, me quoad classis abesset, suis sumptibus instructum, citra vllam mercedem, ad curanda vestra corpora daturum recepit, dignus qui crederetur vtilitatem suam postponere, dũ vestrum id cōmodum esset. Ego enim, non tantùm facultates meas insumebã, quod faciebam vobis inseruiens, verumetiam aliis magnis operibus præfectus eram. Idque minimũ est eorum quæ dicturus sum. Maluit enim pater, in me filio, & in terra aliena fluctuare, & mari, & in belli ac morbi periculis, quæ ijs qui erraticam vitam degunt magis incumbere solent, quàm ijs qui statam vitæ rationem sequuntur. Nouerat enim gratiam gratiâ remetiri, & non ceu qui aliquid emerint, ex manu in manum semel tradito, discedere. Et hæc ille quidem præstitit. Ego autem, illius vtpote filius, dum vobis auxilium fero, nihil diligentiæ neque artis prætermitto, méque cùm occasio tulerit, vobiscũ periculis obiicio, neq; me ab vtrisque his aut morbus, aut labor, aut in mari, quíque in hostium manibus est, metus prohibet. Cuius rei testimonium non penes alios, sed penes vos ipsos est. Quare si quis contradicere velit, confestim surgat: sed mentiri non videor. His autem per trienniũ præstitis, & corona aurea donatus, & longè honorificentiùs laudatus, domũ ad nuptias redij, vt artis & generis nostri successores relinquerem. Et hæc quidem à ciuitate, majoribus nostris, & patre, méque, in vos profecta sunt. Dictum etiam est quid à vobis consecuti fuerimus. Multos autem ex vobis mirari arbitror, quorsum hæc à me recensa sint. Vt igitur & vos sciatis, & quæ cupio, ea mihi eueniant, dicendi tēpus est. Pater meus & ego (viri Athenienses) à vobis petimus,

A τῶν μαθητέων, διέπεμπεν ἐς ἑτέρας ἑτέρων, καὶ πρὸς ἀγορὰς καὶ ὁδοὺς πορευσομένους, ὅπως ὅτι πλείστοις ἐπαρήξαι. ὡς δὲ δὴ τὰ κατὰ Θεσσαλίην ἠνύσατο, ἐπορεύετο τοῖς ἐχομένοις ἔθνεσι βοηθέων. ἐπὶ Πύλας δὲ ἐλθὼν, Δωριεῦσι καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ Φωκέων ἐπήρκεσε. καὶ ὁκότε δὴ ἐς Δελφοὺς ἀφίκετο, ὑπὲρ Ἑλλήνων ἱκεσίην ἔθετο τῷ θεῷ· καὶ θύσας, ἤιε τὴν ἐπὶ Βοιωτῶν. τοῖς δ' ἐκεῖ ἐπαμύνας ἀναλόγως, ἐν τῇ ὑμετέρῃ ἧκε. καὶ ἴχθμα, ἃ νῦν ἐγὼ ἐπαγορεύω, τὰ ὑμῖν σωτήρια ἐκ θυμοῦ πάντως εἶπε. δοκέω δ' ὑμέων ὅτι ἀληθεύω, πολλοὺς γινώσκειν. οὐ γὰρ πάλαι. ἀλλ' ἔτος ἐστὶ τοῦτο ἔνατον, ἐξ οὗ διελήλυθα, καὶ ἐπὶ Πελοπόν-
B νησον ἐστελλόμην, καὶ τοῖς ἐκείνην οἰκέουσι βοηθήσων. πάντοθεν δ' ἡμῖν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἀξίη τιμὴ ἀπήντα, ὥστε μὴ μεταμελέεσθαι, ὅτι οὐκ ἠλλαξάμεθα χρηματισμοῦ τοῦ ἐξ Ἰλλυριῶν, καὶ Παιόνων. παρὰ δὲ τὰς ἄλλας πόλιας, τὰ παρ' ὑμέων δοθέντα, μεγάλα ἦν. ἥτε γὰρ πολιτείη ἡ ὑμετέρη ὑπερῆγε τὰς ἑτέρων. αἱ γὰρ Ἀθῆναι ὑψηλότεραί τι τῶν ἄλλων πολέων ἐς δόξαν. καὶ ὁ ἐν τῷ ὑμετέρῳ θεάτρῳ χρύσεος στέφανος ἐπιτεθεὶς, ζήλου πρὸς τὸ ἄκρον ἦγεν. ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ καλὸν ὑπερεβάλεσθε, μυήσαντες τὰ Δήμητρος καὶ Κόρης μυστήρια καὶ ὄργια, καὶ τὸν πατέρα καὶ ἐμὲ δημοσίᾳ. τρεῖς μὲν αὗταί μοι εἰσὶν ἀνύον-
C τι ἐξέλκειν τε τοὺς λόγους, καὶ σχοινίων παρέχεσθαι, πόλιός τε καὶ προγόνων, καὶ πατρὸς τοῦ ἐμέο χάριτες ξὺν πολλοῖς Ἑλλήνων. τετάρτην δ' ἀναληψόμενος λέγειν ὑπουργίην ἦν, ὡς ὑπεθέμην, εἰς ὑμᾶς ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς κατεθέμεθα. ὅτε γὰρ Ἀλκιβιάδην ἐξέπεμπεν ἐπὶ Σικελίης, πολλῇ μὲν δυνάμει, οὐχ οὕτω δὲ πολλῇ, ὡς θαυμαστῇ, εἰ γὰρ ὡς ἔργα, λόγου ἐν ἐκκλησίῃ ὑπὲρ ἰητροῦ παραπεσόντος, ὃν δέοι ἀκολουθεῖν τῷ στρατεύματι, παρελθὼν ὁ πατὴρ, ὑπέσχετο ἐμὲ ἐπὶ τὰ ὑμέτερα σώματα δώσειν, τοῖς ἰδίοις δαπανήμασι κατεσκευασμένον, καὶ ἄτερ μισθῶν αἰτήσιος, ἕως ἂν ὁ στόλος ἀποδημῇ,
D ἐν ἐλάσσονι τιθέμενος τὸ λυσιτελὲς, ἀξιόχρεως ἐὼν, τῆς ὑμέων χρείης ἐσομένης. ἐγὼ γὰρ οὐχ ὅπως μὲν τὰ ὑπάρχοντα κατεδαπανῶν, ὃ ἐποίεον ὑμῖν ὑπουργέων, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοισι μεγάλοισιν ἔργοισιν ἐτετάγμην. καὶ τοῦτο ἐλάχιστον τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι. παρεῖλεν γὰρ μᾶλλον ὁ πατὴρ ἐν ἐμοὶ τῷ υἱεῖ, καὶ ἐν γῇ ὀθνείῃ σαλεύειν, καὶ κατὰ θάλασσαν, καὶ κατὰ κινδύνους πολεμικοὺς, καὶ κατὰ ἀρρωστίας, αἳ τοῖς ἐν πλανώδεσι βίοις εἰθισμέναι εἰσὶ μᾶλλον προσκαθίζειν, ἢ τοῖς ἐν τεταγμένῃ ζωῇ. ἠπίστατο γὰρ χάριτα χάριτι μετρέεσθαι. καὶ μὴ οἷόν περ τι ὠνευμένοις, ἐκ χερὸς εἰς χεῖρας συναλλάξας
E ἅπαξ ἀπιέναι. ὁ μὲν δὴ τοιούτων ὑπῆρξεν. ἐγὼ δὲ, ἅτε παῖς ἐὼν ἐκείνου, οὐδὲν ἐλλείπω φιλοτιμίης καὶ τέχνης, βοηθέων, καὶ κινδυνεύων σὺν ὑμῖν ὁκότε που καιρὸς εἴη. καὶ ἐς ταῦτά με ἀμφότερα, οὔτε νοῦσος, οὔτε κακοπαθείη, οὔτε φόβος ἐν θαλάσσῃ, καὶ ὁ ἐν χερσὶ πολεμίων εἴργει. μαρτυρεῖν δὲ οὐκ ἐν ἄλλοις τισὶν, ἐν δ' ὑμῖν αὐτοῖς κεῖται. ὥστε εἴ τῳ ἀντιλεκτέον, ἀναστήτω μηδὲν ὀκνήσας. ἀλλ' οὐ δοκέω ψεύδεσθαι. ταῦτα δὲ πρήξας ἐπὶ τρία ἔτεα, στεφανωθείς τε χρυσέῳ στεφάνῳ, καὶ ἔτι κάλλιον εὐφημευόμενος, ἐς τὴν ἰδίην ἀπῆλθον ἐπὶ γάμον. ὡς διαδόχους καταστήσαιμι καὶ τέχνης καὶ γενεῆς ἡμε-
F τέρης. ἃ μὲν δὴ παρὰ πόλιος, προγόνων, πατρός τε, καὶ ἐμέο ὑμῖν ὑπάρχει, ταῦτ' ἐστίν. εἴρηται δὲ καὶ ὧν ἡμεῖς παρ' ὑμέων ἐπαυρόμεθα. δοκέω δὲ πολλοὺς ὑμέων θαυμάζειν, ὁτέων χάριν ταῦτα ἀναμεμέτρηται. ὡς οὖν καὶ ὑμέες εἰδῆτε, καὶ ἐμοὶ γίνηται ἃ ἐγὼ ἐπιθυμέω, καιρὸς λέγειν· ὁ πατὴρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐγὼ, αἰτεόμεθα ὑμέας.

οὕτω γὰρ εἰπεῖν ἐλευθέρους, καὶ φίλους παρὰ φίλων τυχεῖν ἐλευθέρων, ἐκ πατρίδος τῆς ὑμετέρης ὅπλα πολέμια μὴ ἀείρεσθαι. Εἰ δὲ δεῖ, ὥσπερ ἴσως δεῖ, τοὺς ὑπὲρ τῆς αὐτῶν προεληλυθότας, καὶ δεόμεθα, μὴ ἡμέας ἐόντας ἀξιωμάτων μεγάλων, καὶ τοιουτέων προϋπάρξαντας, ἐν δούλων μοίρῃ τίθεσθαι· ἔπι δὲ, καὶ γὰρ οὕτως ἁρμόσει λέγειν, ἱκετεύομεν, μὴ ποιήσεσθαι τὰ ἡμέτερα, ὑμῖν αὖθις δουρίκτητα· πολὺ μειόνων ἢν ἐπάνω γένησθε, ἀλλ' ὑπίδεσθε καὶ τοῦτο, ὅτι ἑτέρως ἑτέρα ἡ τύχη ταχινή. καί ποτε μικρῶν μεγάλοι προσεδεήθησαν. καὶ οἱ καρτεροὶ, δι' ἀσθενέας, σωτηρίης ἔτυχον. δοκέω δὲ σύνδηλον, ὡς μὴ ἐνδηλότερον εἴπω, ὅτι ἐφ' ἑνὶ ἀνδρὶ, οὐ πόλις, ἀλλὰ πολλὰ ἔθνεα, ἤδη ποτὲ ὤφθη ὠφεληθέντα, ἐν πολεμικοῖς· καὶ ἔνθα τέχνη ἰσχύει, μηδὲ ἡμέας ἀποβάλησθε. καὶ γὰρ οὐδὲ ἀπόβλητοί ἐσμεν, ὡς ἐν ὑμῖν μαρτυρέειν κεῖται. ἀλλ' ἀρχὴν μὲν οἱ θεοὶ, ἔνθεν γένος εὐχόμεθ' εἶναι, Ἀσκληπιὸς, καὶ Ἡρακλῆς, ἐπ' ὠφελείῃ ἀνθρώπων ἐγένοντο· καὶ τούτους δι' ἀρετῆς τῆς ἐνταῦθα, ἐν θεῶν χώρῃ ἔχουσι πάντες. πόλις δὲ ἐμὴ καὶ ἐγὼ ὁ λέγων, ἐς τοιούτους ἀνερχόμεθα, ὡς ἀνθρώπων λόγοι κατέχουσιν. ὅθεν δὴ καὶ ὑπὲρ Ἑλλήνων φαινόμεθα ἀμφότεροι ταύτῃ προεστάμενοι, καὶ ἐπὶ πρήξει καλλίστῃ. οὐ γὰρ μῦθος τὰ Τρωϊκὰ, ἀλλ' ἔργα. ἐν οἷς ἡ Κῶς σὺν τῇσιν ἑωυτῆσι νήσοισιν, οὐ πολλοστὴ, μεγίστη δ' ἐς συμμαχίην ἐστίν. οὕτως δὲ καὶ Ἀσκληπιοῦ παῖδες, οὐ τέχνῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅπλοις ἐπήρκεσαν Ἕλλησι. Μαχάων γέ τοι ψυχὴν κατέθετο ἐν τῇ Τρωάδι, ὅτε, ὡς οἱ ταῦτα γράφοντες λέγουσιν, ἐξ ἵππου ἐς πόλιν τὴν Πριάμου εἰσῆλθε. μὴ δὴ, μήτε καθότι ἔμφυλοι, μήτε καθότι ἐξ ἐπαρηγόντων ἐπαρήγοντες γεγόναμεν Ἕλλησιν, ἀδικήσητε ἡμέας. οὐ μανέω δὲ, οὐδὲ τὰ Κρισαῖα αὖθις, οὔτε τὰ Περσικὰ λέγων. ὁκότε καὶ ἀκηκόατε, καὶ ἐν χερσὶν μᾶλλον, τῶν ἀρτίως εἰρημένων ἐστίν. ἐν θυμῷ δὲ λάβετε καὶ οὕτως, εὐεργέτας μὴ ὅσιον ἀδικεῖν. ἡμέας δὲ εὐεργέτας, ὡς τὰ ἔργα φησί. τίνες φανέεσθε, εἰ πατέρων γεγονότες, οἷον μυθολόγοι εἶπον, τὸ ἀδικεῖν, ἀντὶ τοῦ χρηστοὶ εἶναι, αἱρέεσθε; οὐ γὰρ ἐθέλω πικρότερον λέγειν. κεῖνοι γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Ἡρακλείδαις μὲν ἔτινον χάριτας· ἑτέροις δὲ πολλοῖς εὐεργετηθέντες ἐπήρκεσαν. ὑπολείποι δ' ἄν με ἡ ἡμέρη μακρὰ λέγοντα, εἰ διεξίοιμι ὁκόσοις ὁκόσα ἀπώνηκεν ἀγαθὰ οὐδὲν ἐν χρείῃ ὑμῖν ἐγγεγονόσι. περιβλέψατε δὲ ἑωυτούς· καὶ μηδὲ ἐμεῦ εἰπόντος, γνῶτε ὁκοῖα πρήσσετε. κακὸν ἐξουσίη, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. οὐ γὰρ ἐπίσταται τὰ ἑωυτῆς μέτρῳ ταμιεύεσθαι. ἀλλὰ δή τινας καὶ πόλιας καὶ ἔθνεα ἐλυμήνατο. ἐς ἑτέρους δὲ, οἷον ἐς κάτοπτρον βλέψαντες, ἴδετε αὐτοὶ ἃ ποιέετε, καὶ ἐγὼ ἀληθέα λέγω. καὶ νέος δὲ νόμος· ὅς τις εὐτυχίῃ πεποιθὼς, μὴ καὶ ἐς τὰ δυσπετέα βλέπειν, οὐχ ὑμέτερον. πολλὰ γὰρ καὶ ὧδε δαίμονος πεπείρησθε. οὐδὲν ὑμέας ἀδικέομεν. Εἰ δὲ καὶ ἀδικέομεν, μὴ ὅπλοις, ἀλλὰ λόγῳ κριθῶμεν. παραιτέομαι δὲ ὑμέας καὶ τοῦτο, μὴ ποιῆσαι, χάριν ἑτέροις ὀφλῆσαι, ἐπικουρήσασιν ἡμῖν. ἐπικουρήσουσι γὰρ, ἢν ὀρθῶς ποιέωσιν, οἵ τε ἐντὸς Θεσσαλίης, Ἄργεος, Λακεδαίμονος, Μακεδονίης βασιλέες. καὶ εἴκου ἕτεροι Ἡρακλεῖδαι, ἢ Ἡρακλειδέων συγγενέες οἰκέουσι. κρέσσον ἄτερ βίης τὰ δίκαια ποιέειν, ἢ βιασθέντας. οὐκ εἶπον δὴ ἐπανάστασιν. τοῦτο δὲ φανερὸν ποιέω, ὅτι πολλοῖσι μελόμεθα, ἢ μελησόμεθα, εἰ μὴ πανταχόθεν οἴχεται τὸ χρηστοὺς ἀνθρώπους ἔτι εἶναι. ἐγὼ μὲν οὖν, μικρὴ γάρ μοι δύναμις λόγου, ἅτε πρὸς ἑτέρων ἐπιμέλειαν ἡρμοσμένῳ, ἐνταῦθα καταπαύσω.

A (hoc enim loqui liberos, & amicos ab amicis liberis impetrare decet) contra patriam nostram arma hostilia ne feratis. Quòd si decet, quemadmodum fortasse decet eos qui patriæ suæ causa prodierũt, etiam rogamus, ne nos, qui magna dignitate sumus, quiq; talia priores in vos cõtulimus, seruorũ loco habeatis. Ad hæc etiam (sic enim dicere conueniet) supplicamus, ne res nostras bello partas vobis habeatis, si nos longè inferiores viceritis, sed & istud cõsideretis, quòd alia aliter fortuna citò versat, & quandoq; magni paruorũ eguerunt, potentésq; per infirmos salutẽ consecuti sunt. Manifestũ quoq; arbitror, vt ne manifestius dicam, quod B in re belli, ab vno homine, non ciuitas solùm, verumetiam multæ nationes iam aliquando vtilitatẽ consecutæ sint: & vbi ars valet, neq; nos despexeritis. Nec enim despiciendi sumus, vt vos testes estis. At principio quidẽ, Dij illi quorũ nos stirpe creati, Æsculapius & Hercules, ad hominũ vtilitatem nati sunt, eósq; ob virtutẽ inter mortales suã, in deorũ numero omnes habent. Vrbs autẽ mea, & ego qui apud vos dico, velut hominũ sermones continent, ad tales originẽ referimus. Ex quo sanè etiam pro Græcis vtriq; hac in parte, & in præclarissimo quoq; facinore stetisse cõperiemur. Neq; C enim res Troianæ fabulæ, sed facta sunt: in quibus Cos cum suis insulis, non vna de multis, sed maxima in auxilio ferendo fuit. Sic verò etiam Æsculapij filij, non arte solùm, verumetiam armis, Grecis auxilium tulerunt. Machaon certè animam in Troade reliquit, cùm, vt tradũt qui de his scribũt, ex equo, Priami vrbẽ intrauit. Proinde sanè, neq; quod tribules sumus, neque quod ex auxiliaribus Grecis auxiliares nati sumus, iniuria afficiatis. Nõ cõtaminabo autẽ, neq; Criseorũ res, neq; Persarũ repetens, quãdo & ea audiuistis, & magis sunt in D manibus, quã quę nuper cõmemorata sunt. Quinetiam sic animo accipite, pium non esse de se bene meritis iniuriam facere: nos autem de vobis bene meritos, vt facta testantur. Qui eritis, si ex maioribus orti, quales fabularũ scriptores ferũt, iniuriam facere quàm benigni esse malueritis? neque enim acerbius quicquã dicere volo. Illi enim (viri Athenienses) Heraclidis quidẽ gratias retulerunt, aliis autẽ multis à quibus beneficia acceperant, auxilio fuerũt. Dies autẽ me deficiat prolixè narrantem, si persequar, quanta bona iis obuenerint, qui nullo vobis vsu fuerant. Sed circunspicite vosmetipsos, E & vel tacente me, cognoscite quid agatis. Mala res est potentia, (viri Athenienses) neq; enim se suáque, modo cõparcere nouit, verũ quibusdã & vrbibus & gentibus exitio fuit. In alios autẽ, tãquam in speculũ intuentes, videte ipsi quæ facitis: & ego vera dico: & noua lex, qui rebus secũdis fretus, non etiam aduersa respicit: non est vestrũ. Plerunque enim sic quoq; fortunã estis experti. Nulla vos lędimus iniuria: quòd si lædimus, non armis, sed ratione disceptemus. Vos autem etiam deprecor, ne cõmittatis, vt aliis qui nobis auxilium tulerint, hoc beneficium debeamus. Auxilium enim ferent, si F quidẽ rectè facient, qui intra Thessaliam, Argo, Lacedæmona, Macedoniam sunt Reges, & sicubi alij habitant Heraclidæ, aut Heraclidis cognatione cõiuncti. Præstat citra vim, quã vi coactos iustè facere. Nihil dico de defectione: verũ hoc vobis aperio, nos multis curę esse, aut certè fore, nisi vbique periit, benignos adhuc homines esse. Ego igitur, nã tenuis mihi dicẽdi facultas, vt qui me ad aliarũ rerũ studiũ adiũxerim, hic finẽ dicẽdi faciã.

Peto

Peto autem à vobis per hospites vestros, & eos qui vobis consulere consueuerunt, & Deorum & Heroum causâ, & gratiarum quæ inter homines mutuæ sunt, vt depositis vestris in nos inimicitiis, vos ad amicitiam conuertatis. Nisi enim hæc in ciuitate vestra offenderimus, haud scio quò profecti, quæ cupimus consequemur.

A ἀξιῶ δὲ πρὸς ξένους ὑμετέρους, καὶ τοὺς ὑμῖν συμβούλους εἰθισμένους εἶναι, καὶ θεῶν καὶ ἡρώων ἕνεκα, καὶ χαρίτων, αἳ ἀνθρώποις παρ' ἀνθρώπων γίνονται, ἔχθρας μὲν εἴργειν τὰς ὑμετέρας ἐς ἡμέας, εἰς δὲ φιλίας προτρέπεσθαι. εἰ γὰρ μὴ ἐν τῇ ὑμετέρῃ πόλει τουτέων ἐπιτευξόμεθα, οὐκ οἶδ' ὅκου ἐλθόντες, ὧν ἱμειρόμεθα, ἐγκυρήσομεν.

Hippocratis oratio ad aram. 3.

Hippocrates seipsum, liberos, patriam Thessalis commendat; eosque rogat vt Co Atheniensium seruam, in libertatem asserant. B

OMVLTI, & multarum vrbium incolæ, in summa dignitate constituti, cõmune nomẽ Thessali. Omnibus hominibus amara necessitas, fati sortẽ ferre; valet enim vi exprimere quæ velit. Cui nunc ego quoque cedens, cum prole mea oleæ ramulis coronatus, in Mineruæ ara supplex sedeo, quis autem, iis qui non norunt narrare oportet. Hippocrates medicus, ô viri, per sanctam & honestam causam, meipsum pariter, & liberos vobis commendo. Nostis me, ô plebs: etenim, viri familiares, vt inter vos verum loquar, compluribus vestrum, & vrbium vestrarum notus sum, vt summatim dicam. C Nomen verò etiam vlterius quàm forma processit. Id autem puto, ex arte mea, sanitatis & vitæ causa hominibus, non solum iis qui vestram regionem incolunt, verumetiam multis Græcorum vobis finitimis, notus sum. Iam verò cur tantum negotium re peragendum susceperim, referam. Athenienses (ô viri Thessali) metropolim nostram Co, potestate malè vtentes, seruæ loco habent, ex maiorum possessione libera, propria sibi facientes: neque cognationem reueriti, quæ illis est ab Apolline & Hercule, quæ sanè ad Ænium & Sunium D eorum liberos pertinet: neque illis in mentem venit Herculis beneficiorum, quæ communis ille & vobis & nobis Deus, rectè faciens, in illos contulit. At vos, per Iouem supplicem, & per cognatos Deos, prodite, defendite, in libertatem asserite, munificentiæ vestræ nihil intermittentes.

Ἐπιβώμιος. γ'.

Ἱπποκράτης ἑαυτόν τε, καὶ τοὺς παῖδας, καὶ τὴν πατρίδα ξυνίστησι τοῖς Θεσσαλοῖς· καὶ εὔχεται αὐτοῖς ἵνα τὴν Κῶ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐν δούλης μέρει διατεθειμένην, ἐλευθερώσωσι.

ΩΠολλοὶ καὶ πολλῶν πολίων οἰκηταὶ, ἐν ἀξίῃ μεγάλῃ γεγονότες, κοινὸν οὔνομα Θεσσαλοί· πᾶσιν ἀνθρώποισι πικρὴ ἀνάγκη τὰ μεμοιραμένα φέρειν. καρτερεῖ γὰρ βιάζεσθαι ἃ βούληται. ᾗ καὶ νῦν ἐγὼ εἴκων ξὺν ἐμῇ γενεᾷ θαλλοὺς στέψας, ἐπ' Ἀθηναίης βωμοῦ ἱκέτης ἵδρυμαι, τίς ἐὼν χρὴ λέγειν τοῖς ἀγνοέουσιν. Ἱπποκράτης, ὦ ἄνδρες, ὁ ἰητρὸς, ὁμοίως, ὑπὸ σεμνῆς καὶ καλῆς αἰτίης, ἐμὲ ἑωυτὸν καὶ παῖδας, ὑμῖν ξυνίστημι· γινώσκετε, ὦ πλῆθος. καὶ γὰρ δὴ ὦ ἄνδρες οἰκεῖοι, ἐν οἷς ὡς εἰπεῖν ἀληθὲς, πολλοῖσιν ὑμέων, καὶ πολίων ὑμετέρων γινώσκομαι, ὡς τύπῳ εἰπεῖν. οὔνομα δ' ἰδέης καὶ προσωτέρω κεχώρηκε. δοκέω δὲ τοῦτο, ἐκ τέχνης ἐμῆς, ὑγιείης τε καὶ ζωῆς αἴτιον ἀνθρώποισιν, οὐ μόνον τοῖσι τὴν ὑμετέρην οἰκέουσιν, ἀλλὰ καὶ πολλοῖσιν Ἑλλήνων ἐστὶ τοῖς ὑμέων, γινώσκομαι. ἤδη δὲ, ὅτι ἐγὼ ὑπέμεινα τὸ τηλικοῦτον πρῆγμα ἔργῳ πρῆξαι, ἐρέω. Ἀθηναῖοι, ὦ ἄνδρες Θεσσαλοὶ, κακῶς ἐξουσίῃ χρεώμενοι, μητρόπολιν ἡμετέρην Κῶ, ἐν δούλης μέρει διατίθενται, τὰ ἐλεύθερα διὰ προγόνων κτήσιος, ἰδιόκτητα ποιεύμενοι. οὔτε ξυγγενείην αἰδεσθέντες, ἥ ἐστιν αὐτέοις ἀπὸ Ἀπόλλωνός τε, καὶ Ἡρακλέους, ἥ τις ἐς Αἴνιόν τε καὶ Σούνιον, τοὺς κείνων παῖδας ἱκνέεται. οὔθ' Ἡρακλέους εὐεργεσιῶν εἵνεκεν πειθοῦς νόον βαλόμενοι, ἃς ὁ κοινὸς ὑμῖν τε, καὶ ἡμῖν, ὀρθῶς ποιέων θεὸς, ἐς ἐκείνους κατέθετο. ὑμεῖς τε, ἀλλὰ πρὸς Διὸς ἱκεσίου, καὶ θεῶν ὁμογνίων, ἐξέλθετε, ἀμύνατε, ἐλευθερώσατε, τῆς ἰδίης φιλοτιμίης μηδὲν ἐλλείποντες.

Magnus Artaxerxes Rex regum Pæto. S. 4.

Pestis Castra Persica obsidentis feritatem describit, ad quam propulsandam consilia & auxilia expostulat. E

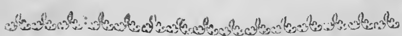
MORBVS qui pestilens dicitur, nostris exercitibus se applicuit, & cùm sæpè multa moliti simus, nihil remisit. Quare omnibus modis, pro omnibus à me tibi datis beneficiis oro, vt aliquid, aut ex ingenio tuo excogitatum, aut aliquam ex arte actionem, aut alius cuiuspiam hominis qui mederi queat, consilium ad nos confestim mittas. Cæde, oro, hoc malum. Vulgo enim magna inuasit anxietas, quæ flatum F magnum & crebrum habet. Non pugnantes expugnamur quum hostem habeamus feram quæ greges nostros deuastat; multos sauciauit; insanabiles reddidit; acerba iacula iaculis immittit. Impos animi sum, neque habeo quid iam consilij cum familiaribus capiam. Solue hæc omnia, neque nos optimo tuo consilio destitue. Vale.

Βασιλεὺς βασιλέων μέγας Ἀρταξέρξης Παίτῳ, χαίρειν. δ'.

Περιγράφει λοιμὸν τὸν τὰ στρατεύματα Περσικὰ λυμαινόμενον· καὶ πρὸς τὸ ἰάσασθαι αὐτὸν, συνείδησίν τε καὶ βοηθήματα ἀξιοῖ.

ΝΟυσὸς προσπέλασεν, ἡ καλουμένη λοιμικὴ, τοῖς στρατεύμασιν ἡμῶν· καὶ πολλὰ πολλάκις ποιησαμένων ἡμῶν, ἔνδοσιν οὐκ ἔδωκεν. ὅθεν ἀξιῶ παντοίως, καὶ πάσαις ταῖς παρ' ἐμοῦ διδομέναις δωρεαῖς, ἤτι τῆς ἐκ φύσεώς σου ἐπινοημάτων, ἤτι τῶν ἐκ τέχνης πρήξεων, ἤ τινος ἑτέρου ἀνδρὸς ἑρμηνείην δυναμένου ἰήσασθαι, πέμπε τάχος· μάστιξον, ἀξιῶ, τὸ πάθος, ἄλωκε γὰρ κατὰ τὸν ὄχλον, καὶ πολὺς ἅλις, πνεῦμα μέγα, καὶ πυκνὸν ἔχων. οὐ πολεμοῦντες, πολεμούμεθα, ἐχθρὸν ἔχοντες τὸν θῆρα, λυμαινόμενον τὰ ποίμνια. τέτρωκε πολλούς. δυσιάτους ἐποίησε. πικρὰ βέλη βελῶν καταπέμπει. οὐ φέρω γνώμην, οὐκ ἔτι ἔχω μετ' ἀνδρῶν γονίμων βουλεύσασθαι. λῦε ταῦτα πάντα, μὴ ὑπερλείψας ἀγαθῇ συνειδήσει. ἔρρωσο.

A

Παῖτος βασιλεῖ βασιλέων τῷ μεγάλῳ Ἀρταξέρξῃ χαίρειν. ε΄.

Ἀποκρίνεταί τε καὶ συμβουλεύει Ἱπποκράτην διὰ τὸ γένος καὶ τὴν τέχνην σεμνότατον, τὸν λοιμὸν ἰασόμενον μεταπέμψασθαι.

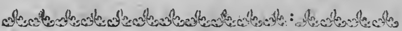
Τὰ φυσικὰ βοηθήματα, οὐ λύει τὴν ἐπιδημίαν λοιμικοῦ πάθους. ἃ δὲ ἐκ φύσεως γίγνεται νοσήματα, αὐτὴ ἡ φύσις ἰᾶται κρίνουσα. ὅσα δὲ ἐξ ἐπιδημίας, τέχνη, τεχνικῶς κρίνουσα τὴν τροπὴν τῶν σωμάτων. Ἱπποκράτης δὲ ἰητρὸς, ἰῆται τοῦτο τὸ πάθος. B τῷ γένει μὲν οὖν ἐστι Δωριεύς· πόλεως δὲ Κῷ· πατρὸς δὲ Ἡρακλείδα τοῦ Ἱπποκράτεος, τοῦ Γνωσιδίκου, τοῦ Νέβρου, τοῦ Σωστράτου, τοῦ Θεοδώρου, τοῦ Κλεομυττάδα, τοῦ Κρισάμιδος. οὗτος θείᾳ φύσει κέχρηται. καὶ ἐκ μικρῶν καὶ ἰδιωτικῶν, εἰς μεγάλα καὶ τεχνικὰ προήγαγε τὴν ἰητρικήν. γένος μὲν οὖν ὁ θεῖος Ἱπποκράτης, ἔνατος μὲν ἀπὸ Κρισάμιδος τοῦ βασιλέως. ὀκτωκαιδέκατος δὲ ἀπὸ Ἀσκληπιοῦ. εἰκοστὸς δὲ ἀπὸ Διός. μητρὸς δὲ Πραξιθέας, τῆς Φαιναρέτης, ἐκ τῆς οἰκίας τῶν Ἡρακλειδῶν. ὥστε κατ᾽ ἀμφότερα τὰ σπέρματα, θεῶν ἀπόγονός ἐστιν ὁ θεῖος Ἱπποκράτης. πρὸς μὲν πατρὸς, Ἀσκληπιάδης ὤν. πρὸς C δὲ μητρὸς, Ἡρακλείδης. ἔμαθε δὲ τὴν τέχνην, παρά τε τῷ πατρὶ Ἡρακλείδῃ, καὶ παρὰ τῷ πάππῳ Ἱπποκράτει. ἀλλὰ παρὰ μὲν τούτοις, ὡς εἰκὸς, τὰ πρῶτα ἐμυήθη τῆς ἰητρικῆς, ὅσα πιθανὸν ἦν καὶ τούτους εἰδέναι. τὴν δὲ σύμπασαν τέχνην, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐδίδαξεν, θείᾳ φύσει κεχρημένος, καὶ τοσοῦτον ὑπερβεβηκὼς τῇ τῆς ψυχῆς εὐφυΐᾳ τοὺς προγόνους, ὅσον διενήνοχεν αὐτῶν, καὶ τῇ τῆς τέχνης ἀρετῇ. καθαιρεῖ δὲ οὐ θηρίων μὲν γένος, θηριωδῶν δὲ νοσημάτων, καὶ ἀγρίων· πολλὴν γῆν καὶ θάλατταν, διασπείρων πανταχόθεν, ὥσπερ ὁ Τριπτόλεμος τὰ τῆς Δήμητρος σπέρματα, τὰ τοῦ Ἀσκληπιοῦ βοηθήματα· τοιγαροῦν ἐνδικώτατα D καὶ αὐτὸς ἀνιέρωται πολλαχοῦ τῆς γῆς, ἠξίωταί τε τῶν αὐτῶν Ἡρακλεῖ τε καὶ Ἀσκληπιῷ, ὑπὸ Ἀθηναίων δωρεῶν. αὐτὸν μεταπέμψαι, κελεύων, ἀργύριον καὶ χρυσίον ὅσον ἂν βούληται δώσειν αὐτῷ. οὗτος γὰρ ἐπίσταται οὐχ ἕνα τρόπον τῆς ἰήσιος τοῦ πάθους. οὗτος πατὴρ ὑγείας, οὗτος σωτὴρ, οὗτος ἀκεσώδυνος, οὗτος ἁπλῶς ἡγεμὼν τῆς θεοπρεποῦς ἐπιστήμης. ἔρρωσο.

Pætus Regi regum Magno Artaxerxi. S. 5.

Respondet ac consulit Hippocratem ortu & arte percelebrem qui pestem sanet accersiri.

QVÆ à natura præsidia petuntur, morbi pestilentis aduentum in populum non soluunt. Morbos autem ex natura ortos, natura ipsa per iudicationem curat. Qui verò ex aduentu in populum, eos ars, artificiosè iudicans corporum mutationem, curat. At Hippocrates Medicus hunc morbum sanat. Ac genere quidē Doriensis est, ciuitate autem Co, patre vero Heraclide Hippocratis filio, qui Gnosidici, qui Nebri, qui Sostrati, qui Theodori, qui Cleomyttadæ, qui Crisamidæ. Hic diuina natura præditus est, & ex paruis ac vulgaribus initiis in magna & artificiosa Medicinam prouexit. Est igitur diuinus Hippocrates, nonus quidem à Crisamide rege ab Æsculapio verò decimus octauus, à Ioue vigesimus: matre verò Praxithea Phenaretes filia, ex Heraclidarum familia. Quare ex vtroq; semine Diis oriundus est diuinus Hippocrates: à patre quidem Asclepiades, à matre verò Heraclides. Artem verò tum ex patre Heraclide tum ex auo Hippocrate didicit. Verùm ab his quidem, vt par fuit, primis artis elementis initiatus est, quæ & hos tenuisse credibile est, artem verò vniuersam sese ipse docuit, diuino vsus ingenio, & tantò bonitate mentis maiores supergressus, quantum ipsos quoque artis præstantia superauit. Tollit autem non ferarum quidem genus, sed ferorum & agrestium morborum, multa terra & mari, Æsculapij auxilia, non secus ac Triptolemus Cereris semina dispergens. Quamobrem optimo iure multis terrarum locis, diuinis ipse quoque honoribus consecratus, & ab Atheniensibus, iisdem quibus Hercules & Æsculapius, muneribus cohonestatus est. Hunc accersiri iube, aurique & argenti quantum volet dari iube. Hic etiam non vnum huius mali sanandi modum tenet. Hic est sanitatis pater, hic conseruator, hic dolorum sanator, hic planè diuinæ scientiæ princeps est. Vale.

Βασιλεὺς βασιλέων μέγας Ἀρταξέρξης Ὑστάνει E Ἑλλησπόντου ὑπάρχῳ. ϛ΄.

Ἀρταξέρξης γράφει τῷ Ὑστάνει ὅπως πέμψῃ τὸν Ἱπποκράτην, καὶ τὸν κατ᾽ Εὐρώπην συμβουλεύοντα ἀγαθὸν ἄνδρα πιθῇ.

Ἱπποκράτεος ἰητροῦ Κῴου, ἀπὸ Ἀσκληπιοῦ γεγονότος, καὶ ἐς ἐμὲ κλέος ἀφῖκται τῆς τέχνης. δὸς οὖν αὐτῷ χρυσὸν ὁκόσον ἂν βούληται, καὶ τὰ ἄλλα χύδην ὧν σπανίζει, καὶ πέμπε ἐς ἡμέας. ἔσται γὰρ ἰσότιμος Περσέων τοῖς ἀρίστοις. καὶ εἴ τις ἐστὶν ἄλλος ἀνὴρ κατ᾽ Εὐρώπην ἀγαθὸς, φίλον οἴκῳ βασιλέως τίθεσο, μὴ φειδόμενος ὄλβου. ἄνδρας γὰρ εὑρεῖν δυναμένους F τι κατὰ συμβουλίην, οὐ ῥηΐδιον. ἔρρωσο.

Rex regum Magnus Artaxerxes Hystani Hellesponti Præfecto. 6.

Artaxerxes Hystani scribit vt sibi Hippocratem mittat, & virum Europæum qui consilio polleat, comparet.

HIPPOCRATIS Medici Coi, ab Æsculapio oriundi, artis gloria etiam ad me peruenit. Auri igitur ei quantum volet, reliquáque quibus indiget effusè exhibeto, & ad nos mittito. Cum Persarum enim optimatibus eodem erit honore. Et si quis alius in Europa vir bonus est, eum Regis domui amicum, nihil diuitiis parcens comparato. Neque enim viros qui consilio aliquid valeant, inuenire est facile. Vale.

Hystanes

A

Hystanes Hellesponti Præfectus, Hippocrati ex Asclepiadarum familia oriundo. S. 7.

Hystanes Hippocratem regiis muneribus & honoribus ad Regem Persarum accersire contendit.

REx Magnus Artaxerxes tui egens, ad nos præfectos misit, iubens tibi argentum & aurum, cæteráque quibus opus habes, & quæcunq; vis, largiter exhibere, téq; ad se quamprimum mittere. Te enim Persarum optimatibus honore parem fore. Tu igitur confestim adesto. Vale. B

Hippocrates Medicus Hystani Hellesponti Præfecto. S. 8.

Respondet se Regem Persarum non aditurum tum quòd barbarus, tum quòd patriæ sit hostis.

AD epistolam quam misisti, à Rege venisse affirmans, Regi quæ respondeo quàm celerrimè rescribe. Nos victu, vestitu, domo, omníque re ad vitam necessaria frui. Persarum autem opibus vti, neque mihi fas est, neque barbaros morbis liberare, qui hostes sint Græcorum. Vale. C

Hippocrates Demetrio. S. 9.

Renunciat Demetrio Hippocrates quòd Regis Persarum imperio abnuerit, se vtili honestum, auro sapientiam prætulisse.

REx Persarum nos ad se accersit, ignarus potiorem esse apud me sapientiæ, quàm auri rationem. Vale. D

Regi regum Magno meo Domino Artaxerxi, Hystanes Hellesponti Præfectus. S. 10.

Hystanes Hippocratis scriptum ad Regem Persarum mittit, quo eius maiestas spreta & læsa denunciatur.

QVAM ad me misisti epistolam, iubens vt ad Hippocratem Coum, ex Asclepiadarum gente mitterem, misi, & ab eo responsum tuli, quod scriptum dedit, & vt domum ad te mitterem iussit. Gygmnasben igitur Dieutychen, qui perferat ad te misi. Vale. E

Rex regum Magnus Artaxerxes Cois hæc dicit. 11.

Læsa maiestas à Cois iniurium Hippocratem petit, aliàs Co Metropolin & totam insulam euersura.

HIPPOCRATEM medicum malis moribus præditū, & in me & Persas proteruè iniurium, nunciis meis dedite. Sin minus, noscetis vos etiam primæ culpæ pœnas persoluturos. Vestram enim vrbem deuastatā, & insulam conuulsam in pelagus dabo, vt neque in posterum dignoscatur, illic ne loci insula, aut vrbs Cos fuerit. F

Ὑστάνης ὕπαρχος Ἑλλησπόντου, Ἱπποκράτει Ἀσκληπιαδῶν ὄντι ἀπογόνῳ. χαίρειν. ζʹ.

Ὑστάνης ταῖς βασιλικαῖς δωρεαῖς τε καὶ τιμαῖς πειρᾶται τὸν Ἱπποκράτην μεταπέμψασθαι πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν.

ΒΑσιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης σου χρήζων, ἔπεμψε πρὸς ἡμέας ὑπάρχους, κελεύων σοι ἀργύριον καὶ χρυσὸν, καὶ τὰ ἄλλα χύδην, ὧν σπανίζεις, καὶ ὅσα βούλει, διδόναι. καὶ πέμπειν πρὸς ἑωυτὸν ἐν τάχει. ἔσεσθαι γὰρ Περσέων τοῖς ἀρίστοις ἰσότιμον. σὺ οὖν παραγίνου ξυντόμως. ἔρρωσο.

Ἱπποκράτης ἰητρὸς, Ὑστάνει Ἑλλησπόντου ὑπάρχῳ, χαίρειν. ηʹ.

Ἀποκρίνεται ἑαυτὸν μὴ ἀφικόμενον πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν, διὰ τὸ ὑπάρχειν αὐτὸν βάρβαρόν τε καὶ ἐχθρὸν τῶν Ἑλλήνων.

ΠΡὸς τὴν ἐπιστολὴν, ἣν ἔπεμψας φάμενος παρὰ βασιλέως ἀφῖχθαι, πέμπε βασιλεῖ, ἃ λέγω, γράφων ὅτι τάχος. ὅτι καὶ προσφορῇ, καὶ ἐσθῆτι, καὶ οἰκήσει, καὶ πάσῃ τῇ ἐς βίον ἀρκεούσῃ οὐσίῃ χρεόμεθα. Περσέων δὲ ὄλβου, οὔ μοι θέμις ἐπαυρέσθαι. οὐδὲ βαρβάρους ἄνδρας νούσων παύειν, ἐχθροὺς ὑπάρχοντας Ἑλλήνων. ἔρρωσο.

Ἱπποκράτης Δημητρίῳ ὑγιαίνειν. θʹ.

Παραγγέλλει τῷ Δημητρίῳ Ἱπποκράτης ὅτι τε ἀπειθήσει τῇ βουλῇ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, καὶ τὸ καλὸν τοῦ χρηστοῦ, καὶ τὴν σοφίαν τοῦ χρυσοῦ προκρίνῃ.

ΒΑσιλεὺς Περσέων ἡμέας μεταπέμπεται, οὐκ εἰδὼς ὅτι λόγος ἐμοὶ σοφίης, χρυσοῦ πλέον δύναται. ἔρρωσο.

Βασιλεῖ βασιλέων τῷ ἐμῷ μεγάλῳ δεσπότῃ Ἀρταξέρξῃ Ὑστάνης Ἑλλησπόντου ὕπαρχος, χαίρειν. ιʹ.

Ὑστάνης τὸ Ἱπποκράτους γράμμα πέμπει πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν, ἐν ᾧ ἡ μεγαλειότης αὐτοῦ καταφρονουμένη τε φαίνεται καὶ βεβλαμμένη.

ΗΝ ἔπεμψας ἐπιστολὴν, λέγων πέμψαι Ἱπποκράτει Κῴῳ, ἀπὸ Ἀσκληπιαδῶν γεγονότι, ἔπεμψα· καὶ παρ' αὐτοῦ δὲ ἐκομισάμην ἀπόκρισιν, ἣν γράψας ἔδωκε, καὶ ἐκέλευσεν εἰς τὸν οἶκον πέμπειν. φέροντα οὖν ἀπέσταλκά σοι φλύαι Γυμνάσβην Διευτύχη. ἔρρωσο.

Βασιλεὺς βασιλέων μέγας Ἀρταξέρξης Κῴοις τάδε λέγει. ιαʹ.

Ἡ μεγαλειότης βεβλαμμένη τὸν ἀσελγαίνοντα Ἱπποκράτην αἰτεῖ ἀπὸ τῶν Κῴων, ἄλλως τὴν Μητρόπολιν Κῶ καὶ πᾶσαν τὴν νῆσον κατάσπασασα.

ΔΟτε ἐμοῖς ἀγγέλοις Ἱπποκράτην ἰητρὸν, κακοὺς τρόπους ἔχοντα, καὶ εἰς ἐμὲ, καὶ εἰς Πέρσας ἀσελγαίνοντα. εἰ δὲ μὴ, γνώσεσθε καὶ τῆς προτέρης ἁμαρτίας τιμωρίαν τίσοντες. δηιώσας γὰρ τὴν ὑμετέραν πόλιν, καὶ νῆσον κατασπάσας, εἰς πέλαγος ποιήσω, μηδὲ εἰς τὸν ἐπίλοιπον χρόνον γνῶναι, εἰ ἦν ἐπὶ τούτῳ τῷ τόπῳ νῆσος, ἢ ἡ πόλις Κῶ.

Ἀπόκρισις Κῴων. ιβʹ. A

Κῷοι τῷ Ἀρταξέρξῃ τὸν Ἱπποκράτην οὐ δώσουσι.

Ἔδοξε τῷ δάμῳ, ἀποκρίνασθαι τοῖς παρὰ Ἀρταξέρξου ἀγγέλοις, ὅτι Κῷοι οὐδὲν ἀνάξιον πράξοισιν, οὔτε Μέροπος, οὔτε Ἡρακλέους, οὔτε Ἀσκληπιοῦ· ὧν ἕνεκεν πάντες οἱ πολῖται, οὔτε δώσοισιν Ἱπποκράτεα, οὐδὲ εἰ μέλλοιεν ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ ἀπολέσθαι. καὶ γὰρ Δαρείου, καὶ Ξέρξου, ἀπὸ πατέρων, ἐπιστολὰς γραψάντων, γαῖαν καὶ ὕδωρ αἰτεόντων, οὐκ ἔδωκεν ὁ δᾶμος, ὁρέων αὐτοὺς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἀνθρώ- B
ποις θνητοὺς ἐόντας, ἐπ' αὐτοὺς ἰόντας. καὶ νῦν τὴν αὐτὴν ἀπόκρισιν δίδοι. ἀπὸ Κῴων ἀναχωρέετε, ὅτι Ἱπποκράτην οὐ διδόντι ἔκδοτον. ἀπαγγέλλετε οὖν αὐτῷ οἱ ἄγγελοι, ὅτι οὐδ' οἱ θεοὶ ἀμελήσοισιν ἁμέων.

Coorum Responsum. 12.

Negant Coi se Artaxerxi Hippocratem daturos.

Visum est populo, Artaxerxis nuntiis respondere, Coos nihil Merope, neque Hercule, neque Æsculapio indignum facturos. Itaque ciues omnes Hippocratem minimè reddent, etiamsi pessimam mortem oppetituri sint. Quum enim Darius & Xerxes literis scriptis terram & aquam à maioribus nostris peterent, populus negauit: quum eos videret, aduersum se venientes, æquè ac alios homines mortales esse. Atque etiam nunc idem responsum reddit: à Cois recedite, quia Hippocratem non dedunt. Hoc igitur illi perferte vos nuntij, neque Dijs nos neglectui fore.

Ἀβδηριτέων ἡ βουλὴ, καὶ ὁ δᾶμος, Ἱπποκράτει χαίρειν. ιγʹ.

Μεταπέμπεται ἀπὸ τῶν Ἀβδηριτέων ὁ Ἱπποκράτης θεραπεύσων τὸν Δημόκριτον· κἀνταῦθα μὲν ποικίλαι Δημοκρίτου κατὰ πολλοὺς C
παρακοπαί, Ἱπποκράτους δὲ εὐεργεσίαι ἐξηγοῦνται.

Κινδυνεύεται τὰ μέγιστα τῇ πόλει νῦν, Ἱππόκρατες, ἀνὴρ ἡμετέρων, ὃς καὶ παρεόντι χρόνῳ καὶ τῷ μέλλοντι, αἰεὶ κλέος ἠλπίζετο τῇ πόλει· μηδὲ νῦν δὲ, ὦ πάντες θεοί, φθονηθείη. οὗτος ὑπὸ πολλῆς τῆς κατεχούσης αὐτὸν σοφίης νενόσηκεν, ὥστε φόβος οὐχ ὁ τυχὼν, ἂν φθαρῇ τὸν λογισμὸν Δημόκριτος, ὄντως δὴ τὴν πόλιν ἡμέων Ἀβδηριτέων καταλειφθήσεσθαι. ἐκλαθόμενος γὰρ ἁπάντων, καὶ ἑωυτοῦ πρότερον, ἐγρηγορὼς καὶ νύκτα καὶ ἡμέρην, γελᾷ ἕκαστα μικρὰ καὶ μεγά- D
λα, καὶ μηδὲν οἰόμενος εἶναι τὸν βίον ὅλον, διατελεῖ. γαμεῖ τις, ὁ δὲ ἐμπορεύεται· ὁ δὲ δημηγορεῖ· ἄλλος ἄρχει· πρεσβεύει· χειροτονεῖται· ἀποχειροτονεῖται· νοσεῖ· τιτρώσκεται· τέθνηκεν· ὁ δὲ γελᾷ πάντα· τοὺς μὲν κατηφέας τε, καὶ σκυθρωποὺς, τοὺς δὲ χαίροντας ὁρῶν. ζητεῖ δὲ ὁ ἀνὴρ, καὶ περὶ τῶν ἐν ᾅδου, καὶ γράφει ταῦτα· καὶ εἰδώλων φησὶ πλήρη τὸν ἠέρα εἶναι, καὶ ὀρνέων φωνὰς ὠτακουστεῖν. καὶ πολλάκις νύκτωρ ἐξαναστὰς, μόνος ἡσυχῇ ᾠδὰς ᾄδοντι ἔοικε. καὶ ἀποδημεῖν ἐνίοτε λέγει εἰς τὴν ἀπειρίην, καὶ Δημοκρίτους εἶναι ὁμοίως ἑωυτῷ ἀναριθμήτους. καὶ συνδιεφθορὼς τῇ γνώμῃ τὸ χρῶμα, ζῇ. E
ταῦτα φοβούμεθα, Ἱππόκρατες, ταῦτα ταρατλόμεθα. ἀλλὰ σῶζε, καὶ ταχὺς ἐλθὼν νουθέτησον τὴν πατρίδα, μηδὲ ἡμᾶς ἀποβάλῃς. καὶ γὰρ οὐδὲ ἀπόβλητοί ἐσμεν, καὶ ἐν ἡμῖν μαρτυρία κεῖται. οὐκ ἂν ἀμάρτοις οὔτε δόξης τῆς ἐπ' αὐτῷ περισωθέντι, οὔτε χρημάτων, οὔτε παιδείας. καί τοι τὰ παιδείης, πολλῷ σοι βελτίω τῶν τῆς τύχης. ἀλλ' οὖν καὶ ταῦτα συχνὰ παρ' ἡμέων, καὶ ἄφθονα γενήσεται. τῆς γὰρ Δημοκρίτεω ψυχῆς, ἀλλ' οὐδ' εἰ χρυσὸς ἦν ἡ πόλις, ἀνταξία βουλήσιος, οὐδ' ὁτιοῦν ἀφυστερήσομεν. τοὺς νόμους ἡμέων F
δοκέομεν νοσεῖν, Ἱππόκρατες, τοὺς νόμους παρακόπτειν. ἴθι θεραπεύσων ἀνδρῶν φέριστε, ἄνδρα ἀρίσημον· οὐκ ἰητρὸς, ἀλλὰ κτίστης ἐὼν ὅλης τῆς Ἰωνίης, περιβάλλων ἡμῖν ἱερώτερον τεῖχος. πόλιν, οὐκ ἄνδρα θεραπεύσεις. βουλὴν δὲ νοσέουσαν, καὶ κινδυνεύουσαν ἀποκλεισθῆναι, μέλλοις ἀνοιγνῦναι, αὐτὸς νομοθέτης, αὐτὸς δικαστὴς, αὐτὸς ἄρχων, αὐτὸς σωτὴρ, καὶ τούτων τεχνίτης ἀφίξῃ. ταῦτά σε προσδοκῶμεν,

Senatus Populúsque Abderitanus Hippocrati. S. 13.

Accersitur ab Abderitanis Hippocrates Democritum curaturus, & hic varia Democriti ex vulgo deliria & Hippocratis merita diuulgantur.

Civitati nostræ nunc maximo periculo est, ô Hippocrates, is vir qui & nunc, & in posterum æternum decus ciuitati fore sperabatur. At neque nunc (ô Dij omnes) id nobis inuideatur. Hic præ multa quæ ipsum habet sapientia, ægrotat, vt non mediocriter verendum sit, ne si Democritus mente captus fuerit, re sanè vrbs nostra Abderitarum habeatur derelictui. Omnium enim, imprimísque sui oblitus, vigilans noctu & diu, singula parua & magna deridere, ac pro nihilo putare totam hominum vitam pergit. Ducit aliquis vxorem, alius mercaturam exercet, alius concionem habet, alius magistratum gerit, legationem obit, designatur, abrogatur, ægrotat, vulneratur, moritur, hic verò ridet omnia, quum hos quidem demissos, & tetrico vultu, illos verò hilares videt. Quin & ea inquirit quæ apud inferos fiunt, & de his scribit, & imaginum plenum aërem esse dicit, séque auium voces audire, & sæpe de nocte surgens, solus placidè carmina canere videtur, séque aliquando in infinitionem peregrinari dicit, & innumerabiles sui similes esse Democritos, vnáque cum mente colore perdito viuit. Hæc metuimus, ô Hippocrates, his de rebus perturbati sumus. Verùm serua nos, & citò profectus admone patriam, neque nos despexeris. Neque enim despiciendi sumus, & in nobis testimonium situm est, neque gloria de seruato eo, neque pecuniis, neque eruditione carebis. Et quanquam apud te, doctrina plusquam fortuna valeat, hæc tamen tibi à nobis, & multa & ampla euenient. Etenim Democriti vitæ, non si vrbs aurum sit, voluntati par sit, si vel quidquam defuerit. Leges nostras, Hippocrates, ægrotare, leges delirare existimamus. Adsis virorum optime, virum eximium curaturus, non medicus, sed velut totius Ioniæ conditor, nos sacratiore muro circundans. Vrbem, non virum curabis, Senatum ægrotantem, & ne claudatur periclitantem, aperies, ipse legislator, ipse iudex, ipse magistratus, ipse seruator, & horũ artifex aduenies. Hanc in rem te expectamus Hippocrates,

Hippocrates, hæc etiam fueris si veneris. Ciuitatum vna, non obscura, imò potius tota Græcia te orat, vt sapientiæ corpus conserues. Ipsam verò doctrinam apud te legationem obire puta, vt se hac dementia liberes, orantem. Cognata certè, vt videtur, omnibus sapientia est, at iis qui ad eã propius accessere, vt nobis, multò etiam magis. Certò scito, te futuro quoque sæculo gratificaturum, si Democritum, veritate in qua primum se futurum sperat, non destitueris. Tu enim Æsculapio genere & arte coniunctus es, hic verò Herculis ex fratre nepos, ex quo Abderus, vt profectò audisti, cuius nomen hæc ciuitas gerit: vt illi quoque gratiæ futura sit Democriti curatio. Quum igitur videas, Hippocrates, & populum, & virũ egregium ad sensuum stuporem delabi, ad nos festina, rogamus. Heus vt etiam bona cùm exuperarũt, morbi existunt. Democritus enim quantũ sapientiæ acumine valuit, tantum nunc periclitatur, ne mentis stupore, & vecordia vexetur. At cæteri quotquot è plebe sunt Abderitarum, cùm inerudití manserint, sensu certè cõmuni fruuntur. At nunc quod sagaciores sunt, ad sapientis morbũ iudicandum, priùs imprudentes. Ades igitur cum Æsculapio patre: ades cum Herculis filia Epione: ades cum filiis qui Ilium in expeditionem profecti sunt: ades nunc Pæonia morbi remedia afferens. Terra autem radicibus, & herbis, & floribus ad depellendam insaniam ferax est, neque fermè vnquam fœcundiùs producent, neque terra, neque montium iuga, quàm nunc quæ ad Democriti salutem faciunt. Vale.

Ἱππόκρατες, ταῦτα καὶ γένοιο ἐλθών. μία πόλεων, οὐκ ἄσημος, μᾶλλον δὲ ἡ Ἑλλὰς ὅλη, δεῖταί σου φυλάξαι σῶμα σοφίης. αὐτὴν δὲ δόκει παιδείαν πρεσβεύειν πρός σε, τῆς παρακοπῆς ταύτης ἀπαλλαγῆναι δεομένην. ξυγγενὴς μὲν οὖν, ὡς ἔοικε, πᾶσι σοφία. τοῖς δ' ἐγγυτέρω κεχωρηκόσιν αὐτῆς ὥσπερ ἡμῖν, καὶ μάλα πλέον. εὖ ἴσθι, χαριῇ καὶ τῷ μέλλοντι αἰῶνι, μὴ περιεκλιπὼν Δημόκριτον, ἧς ἐλπίζει προτερήσειν ἀληθείης. σὺ γὰρ Ἀσκληπιῷ προσανέπλεξαι γένος καὶ τέχνην. ὁ δὲ Ἡρακλέους ἐστὶν ἀδελφιδοῦς, ἀφ' οὗ Ἄβδηρος, ὥς που πυνθάνῃ πάντως, ᾧ ἐπώνυμος ἡ πόλις· ὥστε κἀκείνῳ χάρις, ἡ Δημοκρίτου γένοιτ' ἂν ἴησις. ὁρῶν οὖν, ὦ Ἱππόκρατες, εἰς ἀναισθησίαν ἀπορρέοντα καὶ δῆμον, καὶ ἄνδρα ἀρίσημον, σπεῦδε πρὸς ἡμέας, δεόμεθα. φεῦ ὡς καὶ τὰ ἀγαθὰ περιπλεύσαντα, νόσοι τυγχάνουσιν. ὁ Δημόκριτος γὰρ ὅσον ἐρρώσθη πρὸς ἄκρα σοφίης, ἴσα κινδυνεύει νῦν, ἀποπληξίᾳ διανοίας, καὶ ἠλιθιότητι κεκακῶσθαι. οἱ δ' ἄλλοι ὅσοι πολλοί εἰσιν Ἀβδηριτῶν, μείναντες ἐν ἀπαιδευσίῃ, τόν γε κοινὸν κατέχουσι νοῦν· ἀλλὰ νῦν γε φρενιμώτεροι νόσον σοφοῦ κρίνειν, οἱ πρὶν ἄφρονες. ἴθι οὖν μετ' Ἀσκληπιοῦ πατρός. ἴθι μετ' Ἡρακλέους θυγατρὸς Ἠπιόνης. ἴθι μετ' παίδων τῶν ἐπὶ Ἴλιον στρατευσαμένων. ἴθι νῦν Παιώνια νούσου φέρων ἄκη. εὐκαρπίζει δὲ γῆ ῥίζας καὶ βοτάνας, ἀλεξιφάρμακα μανίης αὕτη. σχεδὸν οὖν οὐδέποτε γονιμώτερον εὐφορήσουσιν, οὔτε γῆ, οὔτε ὀρῶν ἀκρώρειαι, ἢ νῦν Δημοκρίτῳ τὰ πρὸς ὑγείαν. ἔρρωσο.

Hippocrates Senatui populóque Abderitarum. S. 14.

Abderitis respondet se Abderam profecturum, Democritum curaturus; hìc proborum consilia & artes celebrantur, pecuniarum insatiabilis cupiditas damnatur.

Civis vester Amelesagoras Co appulit, & erat forte Virgæ assumptio eo die, & anniuersarium, vt scitis, festum, & publicus nobis conuentus, pompaq; magnifica ad cupressum, quam pro more deducunt qui Deo cõiuncti sunt. Quum autẽ & ex verbis, & ex aspectu festinare videretur Amelesagoras, ratus, id quod erat, vrgere negotium, epistolã vestrã legi, & miratus sum, quòd de vnius hominis salute, ciuitas quasi homo vnus cõturbamini. Et certè beati sunt populi, qui viros bonos sua esse propugnacula intelligunt, non turres, non mœnia, sed sapientum virorũ proba consilia. Ego verò artes quidẽ Deorum esse munera existimans, homines autẽ naturæ opera, neque indignamini, viri Abderitæ, non vos, sed naturam ipsam, me vocare arbitror, ad opus suum conseruandum, quod periclitatur ne morbo corruat. Quare præ vobis ego nunc, Naturæ & Diis auscultans, festino Democritum ægrotantem sanaturus, si iste sanè morbus est, ac non potiùs (quod opto) erroris tenebris offundimini. Ac maius fuerit beneuolentię vestræ testimonium, quod etiam ad suspicionem turbati estis. Argentũ verò mihi venienti, neque natura, neq; Deus promiserit. Itaq; neque vos, viri Abderitæ, vim facite: sed liberæ artis libera esse finite & opera. Qui autem mercedem capiunt, hi scientias seruire cogunt, tanquam eas ex priore libertate, mãcipia redigẽtes. Tum, vt probabile est,

Ἱπποκράτης Ἀβδηριτῶν τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. ιδ'.

Ἀποκρίνεται τοῖς Ἀβδηρίταις ἑαυτὸν ἀπιόντα πρὸς τὴν Ἄβδηραν ἰασάμενον τὸν Δημόκριτον· ἐνταῦθα αἱ μὲν τῶν σοφῶν γνῶμαί τε καὶ τέχναι ἐπαινοῦνται, ἡ δὲ ἀφόρητος φιλαργυρία κατηγορεῖται.

Ὁ πολίτης ὑμέων Ἀμελησαγόρης ἦλθεν εἰς Κῶ, καὶ ἔτυχε τότ' ἐοῦσα τῆς ῥάβδου ἡ ἀνάληψις ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρῃ, καὶ ἐτήσιος ἑορτή, ὡς ἴστε, πανήγυρις ἡμῖν, καὶ πομπὴ πολυτελὴς ἐς κυπάρισσον, ἣν ἔθος ἀνάγειν τοῖς τῷ θεῷ προσήκουσιν. ἐπεὶ δὲ σπουδάζειν ἐῴκει, καὶ ἐκ τῶν λόγων, καὶ ἐκ τῆς προσόψιος ὁ Ἀμελησαγόρης, πεισθεὶς ὅπερ ἦν, ἐπείγειν τὸ πρῆγμα, ἀνέγνων τε ὑμέων τὴν ἐπιστολήν, καὶ ἐθαύμασα ὅτι περὶ ἑνὸς ἀνθρώπου, ὡς εἷς ἄνθρωπος ἡ πόλις θορυβέεσθε. καὶ μακάριοί γε δῆμοι, ὁκόσοι ἴσασι τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐρύματα ἑωυτῶν, καὶ οὐ τοὺς πύργους, οὐδὲ τὰ τείχεα, ἀλλὰ σοφῶν ἀνδρῶν σοφὰς γνώμας. ἐγὼ δὲ πειθόμενος, τέχνας μὲν εἶναι θεῶν χάριτας, ἀνθρώπους δὲ ἔργα φύσιος, καὶ μὴ νεμεσήσητε, ἄνδρες Ἀβδηρῖται, οὐχ ὑμᾶς δοκέω, ἀλλὰ φύσιν αὐτὴν καλέειν με, ἀνασώσασθαι ποίημα ἑωυτῆς κινδυνεῦον ὑπὸ νούσου διαπεσεῖν. ὥστε παρ' ὑμέων ἐγὼ νῦν φύσει καὶ θεοῖς ὑπακούων, σπεύδω νοσέοντα Δημόκριτον ἰήσασθαι, εἴπερ δὴ καὶ τοῦτο νοῦσός ἐστιν, ἀλλὰ μὴ ἀπάτῃ συσκιάζεσθε, ὅπερ εὔχομαι. καὶ γένοιτο πλέον τῆς ἐν ὑμῖν εὐνοίας τεκμήριον, καὶ πρὸς ὑπόνοιαν ταραχθῆναι. ἀργύριον δέ μοι ἐρχομένῳ, οὔτ' ἂν φύσις, οὔτ' ἂν θεὸς ὑπόσχοιτο. ὥστε μηδ' ὑμεῖς, ἄνερες Ἀβδηρῖται βιάζεσθε, ἀλλ' ἐᾶτε ἐλευθέρης τέχνης ἐλεύθερα καὶ τὰ ἔργα. οἱ δὲ μισθαρνεύοντες, δουλεύειν ἀναγκάζουσι τὰς ἐπιστήμας, ὥσπερ ἐξανδραποδίζοντες αὐτάς, ἐκ τῆς προτέρης παρρησίης. εἶτ', ὡς εἰκός,

A καὶ ψεύσαιντο ἂν, ὡς περὶ μεγάλης νούσου, καὶ ἀρνηθεῖεν ἄν, ὡς περὶ μικρῆς· καὶ οὐκ ἂν ἔλθοιεν ὑποσχόμενοι· καὶ πάλιν ἔλθοιεν μὴ κληθέντες. οἰκτρὸς γὰρ ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὅτι δι᾿ ὅλου αὐτοῦ, ὡς πνεῦμα χειμέριον, ἡ ἀφόρητος φιλαργυρίη διαδέδυκεν· ἐφ᾿ ἣν, εἴθε μᾶλλον ἅπαντες ἰητροὶ ξυνήεσαν, ἐλθόντες ἀποθεραπεῦσαι χαλεπωτέρην μανίης νοῦσον. ὅτι καὶ μακαρίζεται νοῦσος ἐοῦσα, καὶ κακοῦσα. οἶμαι δὲ ἔγωγε καὶ τὰ ψυχῆς νοσήματα πάντα, μανίας εἶναι σφοδράς, ἐμποιούσας δόξας τινάς, καὶ φαντασίας τῷ λογισμῷ. ὧν ὁ δι᾿ ἀρετῆς ἀποκαθαρθεὶς, ὑγιάζεται. ἐγὼ δέ, εἰ πλουτέειν ἐξ ἅπαντος ἐβουλόμην, ὦ ἄνδρες Ἀβδηρῖται, οὐκ ἂν B εἵνεκα δέκα ταλάντων διέβαινον πρὸς ὑμέας, ἀλλ᾿ ἐπὶ τὸν μέγαν ἠρχόμην Περσέων βασιλέα, ἔνθα πόλιες ὅλαι προσήεσαν τῆς ἐξ ἀνθρώπων εὐδαιμονίης γεγεμισμέναι. ἰώμην δ᾿ ἂν τὸν ἐκεῖσε λοιμὸν αὐτῶν. ἀλλ᾿ ἀπηρνησάμην ἐχθρὴν Ἑλλάδι χώρην ἐλευθερῶσαι κακῆς νόσου. κἀγώ, τό γε ἐπ᾿ ἐμοί, κατεναυμάχεον τοὺς βαρβάρους· εἶχον δ᾿ ἂν αἰσχύνην, τὸν παρὰ βασιλέως πλοῦτον, καὶ πατρίδος ἐχθρὸν περιουσίην. περικείμην δ᾿ ἂν αὐτά, ὡς ἑλέπολις τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχων. οὐκ ἔστι πλοῦτος, ὃ πανταχόθεν χρηματίζεσθαι. μεγάλα γὰρ ἱερὰ τῆς ἀρετῆς ἐστιν, ὑπὸ δικαιοσύνης οὐ κρυ- C πτόμενα, ἀλλ᾿ ἐμφανέα ὄντα. ἢ οὐκ οἴεσθε ἴσον ἁμάρτημα εἶναι σώζειν πολεμίους, καὶ φίλους ἰᾶσθαι μισθοῦ; ἀλλ᾿ οὐχ ὧδε ἔχει τὰ ἡμέτερα, ὦ δῆμε. οὐ καρποῦμαι δὲ νούσους. οὐδὲ δι᾿ εὐχῆς ἤκουσα τὴν Δημοκρίτεω παράκρουσιν· ὃς εἴτε ὑγιαίνει, φίλος ἔσται, εἴτε νοσέει, θεραπευθεὶς, πλέον ὑπάρξει. πυνθάνομαι δὲ αὐτόν, ἐμβριθέα καὶ στερρὸν τὰ ἤθεα καὶ τῆς ὑμετέρης πόλιος ἐόντα κόσμον. ἔρρωσθε.

A &mentiantur, velut in graui morbo, & negent vt in leui: aut vbi promiserint, non veniant, rursusque veniant non vocati. Misera sanè est humana vita, quod eam totam intolerabilis argenti cupiditas, velut hibernus ventus peruaserit: ad quam vtinam medici omnes potiùs cócurrerent, grauiorem insania morbum curaturi: quia etiam beata censetur, quum morbus sit, & vexet. Equidem & omnes animi morbos vehementes insanias reputo, quæ opiniones quasdam & visa rationi suscitent, quibus qui per virtutem repurgatus est, sanus euadit. Ego verò, si omnibus modis ditescere voluissem, viri Abderitæ, non vtique B decem talentorum gratia ad vos traiecissem, sed ad Magnum Persarum Regem venissem, vbi vrbes totæ humana felicitate refertæ occurrissent, ipsarum autem, qui isthic grassabatur, pestilentem morbum curassem. Sed regionem Græciæ inimicam, malo morbo liberare nolui. Et ego, quantum in me erat, Barbaros nauali prælio superabam: regias autem opes ignominiæ ducebam, & opulentiam patriæ inimicam; quibus circumfluens, vrbium Græciæ fatalis machina existerem. Diuitiæ non sunt, pecunias vndequaque corradere. Magna enim sunt virtutis sacra, C quæ à iustitia non occultantur, sed in aperto sunt. Annon putatis æquale peccatum esse, hostes seruare, & amicos mercede curare? At non ita, ô populus, se habent res nostræ. Ex morbis porrò quæstum non facio, neque ex voto, Democriti dementiam audiui, qui siue sanus est, amicus erit, siue ægrotat, curatus magis amicus erit. Eum autem grauibus & firmis moribus esse præditum audio, & vrbis vestræ esse ornamentum. Valete.

Ἱπποκράτης Φιλοποίμενι· χαίρειν. ιε΄. D

Γράφει τῷ Ἀβδηρίτῃ φίλῳ Ἱπποκράτης αὐτὸν εἰς Ἄβδηραν ἀπιόντα, αὐτόν τε παραιτεῖ τὴν αὐτῷ προσφερομένην ξενίην καταρτύεσθαι· κἀνταῦθα τὰ τῶν τε μελαγχολικῶν καὶ φιλοσόφων ἤθη, παθήματα, οἰκίαι παραγράφονται.

ΟΙ τὴν τῆς πόλιος ἐπιστολὴν ἀναδόντες μοι πρέσβεις, καὶ τεὴν ἀπέδοσαν. ἥσθην τε κάρτα, καὶ ξενίην ὑπισχνεομένου σέο, καὶ τὴν ἑτέρην διαίτην. E ἔλθοιμεν δ᾿ ἂν αἰσίᾳ τύχῃ, καὶ ἀφιξόμεθα, ὡς ὑπολαμβάνομεν, χρηστοτέρῃσιν ἐλπίσιν, ὡς ἐν τῇ γραφῇ παραδεδήλωται, οὐ μανίην, ἀλλὰ ψυχῆς τινα ῥῶσιν ὑπερβάλλουσαν διασαφηνέοντος τοῦ ἀνδρός, μήτε παίδων, μήτε γυναικός, μήτε ξυγγενέων, μήτε οὐσίης, μήτε τινὸς ὅλως ἐν φροντίδι ἐόντος· ἡμέρην δὲ καὶ εὐφρόνην πρὸς ἑωυτὸν καθεστεῶτος, καὶ ἰδιάζοντος· τὰ μὲν πολλὰ ἐν ἄντροισι, καὶ ἐρημίῃσιν, ἢ ὑπὸ σκιάσεσι δενδρέων. ἢ ἐν μαλθακῇσι ποίῃσιν, ἢ παρὰ στιχοῖσιν ὑδάτων ῥεέθροις. συμβαίνει μὲν οὖν τὰ πολλὰ τοῖς μελαγχολικοῖς τὰ τοιαῦτα. σιγηροί τε γὰρ ἐνίοτε εἰσί, F καὶ μονήρεες, καὶ φιλέρημοι τυγχάνουσιν. ἀπανθρωπέονταί τε ξύμφυλον ὄψιν, ἀλλοτρίην νομίζοντες· οὐκ ἀπεοικὸς δέ, καὶ τοῖσι περὶ παιδείην ἐσπουδακόσι, τὰς ἄλλας φροντίδας ὑπὸ μιῆς τῆς ἐν σοφίῃ διαθέσεως σεσοβῆσθαι. ὥσπερ γὰρ δμῶες τε καὶ δμωΐδες, ἐν τῇσιν οἰκίῃσι θορυβέοντες, καὶ στασιάζοντες, ὁκόταν ἐξαπιναίως αὖθις ἡ δέσποινα ἐπιστῇ, πτοηθέντες ἀφησυχάζουσι·

Hippocrates Philopœmeni. S. 15.

Ad Abderitam amicum scribit Hippocrates se Abderam profecturum, eúmque rogat oblatum sibi hospitium parari; hic melancholicorum & Philosophorum mores, pathemata & domicilia describuntur.

REGATI qui vrbis epistolam tuam quoque mihi reddiderunt, teque hospitium, & reliquum vitæ apparatum E promittente valdè gauisus sum. Auspicatò autem proficiscemur, & vt coniicimus, meliore spe veniemus: cùm, velut literæ declarant, non insaniam, sed eximium quoddam animi robur vir hic demonstret, qui neque liberûm, neque vxoris, neque cognatorum, neque rei familiaris, neque cuiusquam omnino curam habeat: sed dies & noctes solus secum ipse habitet, in antris plerunque, & solitudinibus, aut sub arborum vmbraculis, aut in mollibus herbis, aut ad crebros aquarum riuos. Talia igitur plerunque melancholicis accidunt. Interdum enim taciturni sunt, solitarij, solitudinum amantes, & familiarium conspectum, tanquam alienum, auersantur. Neque etiam dissentaneum est, & iis qui alicui disciplinæ student, omnes alias curas, ab vna sapientiæ affectione excussas esse. Sicut enim ministri & ministræ, in domibus tumultuantes, ac seditiosè contendentes, quum derepente his hera superuenerit, consternati conquiescunt:

similiter etiam reliquæ animi cupiditates, malorum hominibus sunt administræ: at vbi sapientia in conspectum se dederit, tanquam mancipia reliqui affectus loco cedunt. Non omnes amentes, speluncas & quietem expetunt, verumetiam qui res humanas negligunt, studio tranquillitatis. Quum enim mens curis externis fracta, corpori quietem dare voluerit, tunc citò in quietem concedit, deinde erecta & stans, in sese veritatis locum circumspicit, in quo non pater, non mater, non vxor, non liberi, non frater, non cognati, non ministri, non fortuna, neque prorsus quicquam eorum quæ tumultum mouerunt: exclusa verò quæcunque perturbant, præ metu subsistunt, nec vel appropinquare audent, præ eorum reuerentia qui isthic inhabitant. Illum autem locum habitant, & artes, & virtutum omne genus, & dij, & dæmones, & consilia, & sententiæ. Et magnus polus illic loci, stellis multò mobilibus tanquam corona cinctus est, quò fortè & Democritus ob sapientiam translatus est. Deinde eos qui in vrbe sunt ampliùs non videns, vt qui procul domo agat, ob solitudinis amorem, morbum insaniæ habere creditur. At Abderitæ, pecunia quam ad me deferunt cōuinci properant, se Democritū non nosse. Tu verò amice Philopœmen, hospitium nobis præparato. Neque enim perturbatæ vrbi molestus esse volo, quum te, vt nosti, veterem habeam & proprium hospitem. Vale.

Hippocrates Dionysio. S. 16.

Hippocrates Abderam profecturus amico suo Dionysio profectionis causas aperit; patriam, familiam, & vxoris curam committit; hîc imperitorum consuetudo, hîc mulierum intemperantia notatur.

AVT me Halicarnassi expecta, aut, ô amice, venire occupa. Necessariò enim mihi Democriti gratia Abderam abeundum est, ad quem ægrotantem vrbs me accersiuit. At mirabilis, Dionysi, quædam est eorum hominum affectus consensio, qui, vt vno animo, cum ciue suo ægrotent, vt & mihi curatione ipsi quoque indigere videantur. Ego verò ne eum quidem morbum esse puto, sed immodicam doctrinam, quæ re quidem vera immodica non est, sed rerum imperitis putatur; quum neque virtutis vnquam immoderatio noxia sit; in illa verò quod exuperat, propter eorum qui iudicant inscitiam, morbi opinionem præbet. Quisque autem, ex iis quæ non habet, quod in alio abundat, modum excedere censet. Vt sanè & timidus fortitudinem, & auarus animi magnitudinem, modum excedere censet; omnisque defectus, virtutis moderationem, excessum putat. Illum igitur vbi viderimus, cum ea quæ nobis inde suppetet prænotione, eiusque sermonem audierimus, meliùs cognoscemus. Tu verò, Dionysi, festina vt ipse adsis. Volo enim te in patria mea morari quoad rediero, vt tu rerum nostrarum, imprimisque vrbis curam habeas, quandoquidem casu nescio quo salubris annus est, & pristinam naturam retinet. Quare neque multi morbi molesti erunt: veruntamen adesto. Domum porrò meam, nimio quàm opportunam habitabis, quum vxor, propter meam profectionem apud parentes maneat,

A παραπλησίως καὶ αἱ λοιπαὶ κατὰ ψυχὴν ἐπιθυμίαι ἀνθρώποις κακῶν ὑπηρέτιδες. ἐπὴν δὲ σοφίης ὄψις ἑωυτέην ἐπιστήσῃ, ὡς δοῦλα τὰ λοιπὰ πάθεα ἐκκεχώρηκεν. ποθέουσιν αὐτέα, καὶ ἡσυχίην οὐ πάντες οἱ μανέντες, ἀλλὰ καὶ οἱ τῶν ἀνθρωπίνων πρηγμάτων ὑπερφρονήσαντες, ἀταραξίης ἐπιθυμίῃ. ὁκόταν γὰρ ὁ νοῦς ὑπὸ τῶν ἔξω φροντίδων κοπιώμενος, ἀναπαῦσαι θελήσῃ τὸ σῶμα, τότε ταχέως εἰς ἡσυχίην μετήλλαξε. εἶτα διαστὰς ὄρθιος ἐν ἑωυτῷ, περιεσκόπει κύκλῳ, χωρίον ἀληθείης. ἐν ᾧ, οὐ πατὴρ, οὐ μήτηρ, οὐ γυνὴ, οὐ τέκνα, οὐ κασίγνητος, οὐ συγγενέες, οὐ δμῶες, οὐ τύχη, οὐχ ὅλως οὐδὲν τὸν θόρυβον ἐμ-
B ποιησάντων, πάντα δ' ἀποκεκλεισμένα τὰ ταράσσοντα, ἕστηκεν ὑπὸ φόβου. οὐδὲ πλησιάσαι τολμέοντα, ὑπ' εὐλαβείης τῶν αὐτόθι ἐνοικεόντων. οἰκέουσι δὲ τὸ χωρίον ἐκεῖνο, καὶ τέχναι, καὶ ἀρεταὶ παντοῖαι, καὶ θεοὶ, καὶ δαίμονες, καὶ βουλαὶ, καὶ γνῶμαι. καὶ ὁ μέγας πόλος ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ τοὺς πολυκινήτους ἀστέρας κατέστεπται. εἰς ὃ τάχα καὶ Δημόκριτος ὑπὸ σοφίης μετῴκισται. εἶτ' οὐκ ἔτι ὁρέων τοὺς ἐν τῇ πόλει, ἅτε τηλοῦ ἐκδεδημηκὼς, δοξάζεται μανίης νοῦσον διὰ τὸ φιλέρημον. σπεύδουσι δὲ Ἀβδηρεῖται, ἀργυρίου ἐξελεγχθῆναι, ὅτι οὐ ξυνίασι Δημόκριτον. ἀλλὰ σύ γε ἡμῖν κατάρ-
C τυε τὴν ξενίην, ὦ ἑταῖρε Φιλοποίμην, οὐ γὰρ ἐθέλω τεταραγμένῃ τῇ πόλει παρέχειν ὄχλησιν, ἐκ παλαιοῦ ἴδιον ἔχων ξένον σε, ὡς οἶσθα. ἔρρωσο.

Ἱπποκράτης Διονυσίῳ, χαίρειν. ιϛ'.

Ἀπιὼν εἰς Ἄβδηρα Ἱπποκράτης ἑταίρῳ αὐτοῦ Διονυσίῳ τὰς τῆς ἐκδημίας ἐνδείκνυσιν αἰτίας· τὴν πατρίδα τε καὶ τὰ αὐτοῦ, καὶ τὸ γυναῖον ξυνίστησιν. ἐνθαῦθα τὸ τῶν ἰδιωτῶν ἔθος, καὶ τὸ τῶν γυναικῶν ἀκόλαστον ἐξελέγχεται.

D Ἢ περίμεινόν με ἐν Ἁλικαρνασσῷ, ἢ φθάσον αὐτὸς ἐλθεῖν, ὦ ἑταῖρε. κατὰ πᾶσαν γὰρ ἀνάγκην ἀπιτέον εἰς Ἄβδηρα μοι Δημοκρίτου χάριν, ἐφ' ὃν νοσέοντα μετεπέμψατό με ἡ πόλις. ἀλλ' ἔκτοπός τις ἡ συμπαθείη τῶν ἀνθρώπων, Διονύσιε, ὡς μιᾷ ψυχῇ ξυννοσέειν τῷ πολίτῃ, ὥστε μοι δοκέουσι καὶ αὐτοὶ θεραπείης δέεσθαι. ἐγὼ δὲ, οἶμαι, οὐδὲ νοῦσον αὐτὴν εἶναι, ἀλλ' ἀμετρίην παιδείης, οὐκ οὖσαν γε τῷ ὄντι ἀμετρίην, ἀλλὰ νομιζομένην τοῖσιν ἰδιώτῃσιν· ἐπεὶ οὐ-
E δέποτε βλαβερὸν, τῆς ἀρετῆς τὸ ἄμετρον. δόξα δὲ νούσου γίνεται τὸ ὑπερβάλλον, διὰ τὴν τῶν κρινόντων ἀπαιδευσίην. δοκιμάζει δὲ ἕκαστος, ἐξ ὧν αὐτὸς οὐκ ἔχει, τὸ ἐν ἄλλῳ πλεονάζον περισσεύειν. ὥς που καὶ ὁ δειλὸς, ἀμετρίην τὴν ἀνδρείην ὑπείληφε. καὶ ὁ φιλάργυρος τὴν μεγαλοψυχίην, καὶ πᾶσα ἔλλειψις ὑπερβάλλειν δοκεῖ τὸ ἀρετῆς ξύμμετρον. ἐκεῖνον μὲν οὖν αὐτὸν ἰδόντες μετὰ τῆς ἐνθένδε προγνώσιος, καὶ ἀκούσαντες τῶν λόγων αὐτοῦ, ἄμεινον εἰσόμεθα. σὺ δὲ ἔπειξον, ὦ Διονύσιε, αὐτὸς παραγενέσθαι. βούλομαι γὰρ ἐνδιατρίψαι σε τῇ πατρίδι μου, μέχρις ἂν
F ἐπανέλθω, ὅκως τῶν τε ἡμετέρων φροντίσῃς, καὶ πρῶτον ἡμέων τῆς πόλιος. ἐπεὶ οὐκ οἶδ' ὅκως, ἐκ συντυχίης ὑγιεινὸν τὸ ἔτος ἐστὶ, καὶ τὴν ἀρχαίην φύσιν ἔχον. ὥστε οὐδὲ πολλαὶ παρενοχλήσουσι νοῦσοι· πλὴν ὅμως πάρεσο. οἰκήσεις δὲ τὴν ἐμὴν οἰκίην ὑπερευκαιρέουσαν, ἅτε καὶ τοῦ γυναίου μένοντος πρὸς τοὺς γονέας, διὰ τὴν ἐμὴν ἐκδημίην.

A ἐπισκόπει δὲ ὅμως καὶ τὰ ἐκείνης, ὅκως διάγῃ σωφρόνως, καὶ μὴ τῇ ἀνδρὸς ἀπουσίῃ, ἄλλους ἄνδρας νομίσῃ. κόσμιον μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἦν, καὶ γονέας ἀστείους εἶχεν. τὸν δὲ πατέρα ἐκτόπως ἀνδρικόν τε, καὶ μάλα μισοπόνηρον ὑπερφυῶς γερόντιον. ἀλλ' ὅμως ἀεὶ χρήζει γυνὴ σωφρονίζοντος. ἔχει γὰρ φύσει τὸ ἀκόλαστον ἐν ἑωυτῇ, ὅπερ εἰ μὴ καθ' ἡμέραν ἐπικόπτοιτο, ὡς τὰ δένδρα καθυλομανέει. ἐγὼ δὲ, φίλον οἴομαι ἀκριβέστερον γονέων, εἰς φυλακὴν γυναικός. οὐ γὰρ, ὡς ἐκείνοις, καὶ τουτέῳ ξυνοικέει πάθος εὐνοίης, δι' οὗ πολλάκις ἐπισκιάζονται τὴν νουθεσίην. φρονιμώτερον B δὲ ἐν παντὶ, τὸ ἀπαθέστερον, ἅτε μὴ ἐπικλώμενον ὑπ' εὐνοίας. ἔρρωσο.

A illius tamen vitam obserua, quò pudicè degat, & ne ob viri absentiam, alios viros putet. Namque ab initio pudica fuit, & probos habuit parentes, patrem autem mirum in modum fortem, & acrem improborum osorem, supra modum vetulum. Semper tamen eo qui moderetur, mulier indiget. Naturâ enim insitam intemperantiam habet, quæ nisi quotidie amputetur, velut arbores, materia inutili luxuriat. At ego amicum, parentibus diligentiorem in muliere custodienda existimo. Neque enim, vt illis, ita huic, beneuolentiæ affectus conjunctus est, quo plerunque ipsis admonitio B opacatur. In omni autem re prudentius est, quod ab affectu liberius, vtpote quod beneuolentiâ non infringatur. Vale.

Ἱπποκράτης Δαμαγήτῳ, χαίρειν. ιζ.

Αἰτεῖ τὴν ναῦν διὰ τὸ εἰς Ἄβδηρα πάνυ ταχέως διαπλεῦσαι· τὰς τῆς ἐκδημίας ἐξηγεῖται αἰτίας, καὶ πολλὰ περὶ τοῦ γέλωτος ἐρεῖ.

C Εἶδα παρά σοι γινόμενος ἐν Ῥόδῳ, Δαμάγητε, τὴν ναῦν ἐκείνην, ἥλιος ἐπιγραφὴ ἦν αὐτῇ, πάγκαλόν τινα καὶ εὔπρυμνον, ἱκανῶς τε τετροπισμένην. καὶ διάβασιν εἶχε πολλήν. ἐπῄνεις δὲ καὶ τὸ ναυτικὸν αὐτῆς, ὡς ὀξὺ, καὶ ἀσφαλὲς, καὶ εὔτεχνον ὑπουργῆσαι. καὶ τοῦ πλοῦ τὴν εὐδρομίην. ταύτην ἔκπεμψον ἡμῖν, ἀλλ' εἰ οἷόν τε, μὴ κώπαις, ἀλλὰ πτεροῖς ἐρετμώσας αὐτήν. ἐπείγει γὰρ τὸ πρῆγμα, φιλότης, μάλα εἰς Ἄβδηρα διαπλεῦσαι πάνυ ταχέως. βούλομαι γὰρ νοσέουσαν ἰήσασθαι πόλιν, διὰ νοσέοντα ἕνα Δημόκριτον. ἀκούεις ποτ' ἀνδρὸς τὸ κλέος· τοῦτον ἡ πατρὶς ἠτίηται μανίῃ κεκακῶσθαι. ἐγὼ D δὲ βούλομαι, μᾶλλον δὲ εὔχομαι, μὴ ὄντως αὐτὸν παρακόπτειν, ἀλλ' ἐκείνοισι δόξαν εἶναι. γελῇ, φασὶν, ἀεὶ, καὶ οὐ παύεται γελῶν ἐπὶ παντὶ πρήγματι. καὶ σημεῖον αὐτέοισι μανίης τοῦτο δοκέει. ὅθεν λέγε τοῖσιν ἐν Ῥόδῳ φίλοισι, μετριάζειν ἀεὶ, καὶ μὴ πολλὰ γελῆν, μηδὲ πολλὰ σκυθρωπάζειν, ἀλλὰ τουτέων ἀμφοῖν τὸ μέτριον κτήσασθαι. ἵνα τοῖς μὲν χαριέστατος εἶναι δόξειας, τοῖς δὲ φροντιστὴς, περὶ ἀρετῆς μερμηρίζων. ἔνι μέντοι τι, Δαμάγητε, κακὸν, παρ' ἕκαστον αὐτοῦ γελῶντος. εἰ γὰρ ἡ ἀμετρίη φλαῦρον, τὸ διὰ παντὸς φλαυρότερον. καὶ εἴποιμ' ἂν αὐτῷ, Δημόκριτε, καὶ νοσέοντος, καὶ κτεινομένου, καὶ τεθνεῶτος, E καὶ πολιορκουμένου, καὶ παντὸς ἐμπίπτοντος κακοῦ, ἑκάστου τῶν πρησσομένων, ὕλη σοι γέλωτος ὑπόκειται. οὐ θεομαχεῖς δὲ, εἰ δύο ἐόντων ἐν κόσμῳ, χαρᾶς καὶ λύπης, σὺ θάτερον αὐτῶν ἐκβέβληκας; μακάριος τ' ἂν ἦς, ἀλλ' ἀδύνατον, εἰ μήτε μήτηρ σοι νενόσηκε, μήτε πατὴρ, μήτε τὰ ὕστερον τέκνα, ἢ γυνὴ, ἢ φίλος, ἀλλὰ διὰ τὸν σὸν γέλωτα, ἵνα διασώζηται, εὐτυχὴς πάντα τὰ ἄλλα. νοσεόντων γελᾷς, ἀποθνησκόντων χαίρεις, εἴ τί που πύθοιο κακὸν, εὐφραίνῃ· ὡς πονηρότατος εἶ, ὦ Δημόκριτε, καὶ πόρρω γε σοφίης, ἣν νομίζεις αὐτὰ μηδὲ κακὰ εἶναι. μελαγχολᾷς οὖν, Δημόκριτε, κινδυνεύων καὶ αὐτὸς Ἀβ- F δηρίτης εἶναι, φρονιμωτέρη δὲ ἡ πόλις. ἀλλὰ περὶ μὲν δὴ τουτέων, ἀκριβέστερον ἐκεῖ λέξομεν, Δαμάγητε. ἡ δὲ ναῦς, καὶ τὸν χρόνον ὃν ἐπιστέλλω σοι, χρονίζει. ἔρρωσο.

Hippocrates Damageto. S. 17.

Nauem petit quâ Abderam celeriter vehatur; profectionis causas narrat, & multa de risu loquutur.

C Cvm apud te Rhodi essem, Damagete, nauem illam vidi cui Solis inscriptio inerat, perpulchram, probâ puppi, & idonea carinâ multis quoque transtris ornatam. Tu verò, & nautas eius laudabas, vt qui ad nauigandum acres essent, & certi, & ad ministerium solertes, & ad facilem nauigationis cursum. Eam ad nos mittito, sed si fieri possit, non remis, sed alarum remigio instructam. Res enim vrget, amice, vt quàm citissimè Abderam traiiciam. Ægrotantem enim vrbem, propter vnum ægrotantem Democritum, sanare volo. De viri fama audisti aliquando, hunc patria dementiæ insimulat. D At ego volo, imò potiùs opto, illum re vera non delirare, sed illis id opinionis esse. Ridet semper, inquiunt, neque in quouis negotio ridere cessat, hócque illis insaniæ signum videtur. Quare, amicis qui Rhodi sunt dicito, semper modum tene, neque multùm ride, neque multùm tetricus esto, sed inter hæc ambo modum tene, vt his quidem gratissimus esse videaris, illis verò meditationi deditus, de virtute anxiè cogitans. Inest certè Damagete, vitij aliquid, quod ad singula rideat. Si enim immoderatio malum est, id quod perpetuum, peius est. Eum autem sic alloquar; Democrite, si quis ægrotat, si inter- E ficitur, si moritur, & obsidetur, & si malum omne incidit, quicquid fit, materiam tibi rursus præbet. An non verò Deo repugnas, si quum duo sint in mundo, gaudium, & tristitia, tu alterum eiecisti? Beatus certè mihi videaris, verùm id fieri nequit, si neque mater tibi ægrotat, neque pater, neque qui pòst sunt liberi, aut vxor, aut amicus. Sed propter tuum risum consequetur cætera fortunatus, vt cùm ægrotant rides, cùm moriuntur gaudes, si quod malum audieris, hilaris es: quàm improbissimus es, ô Democrite, F & longè certè à sapientia, si ea neque mala putas. Atra igitur bile vexaris, Democrite, & periclitaris ne & ipse Abderita sis, prudentior autem sit ciuitas. Verùm de his quidem, Damagete, illic exactiùs dicemus. Nauis autem etiam hoc tempore quo ad te scribo, moratur. Vale.

A

Hippocrates Philopœmeni. S. 18.

Somnium explicat, quo Democritum non insanire, sed sanum sapere didicit.

QVVM cogitabundus, & solicitus de Democrito, illâ ipsâ nocte obdormissem, sub auroræ initium somnium vidi, ex quo nihil admodum periculosi euenturum existimo. Mirandum enim in B modum excitatus sum. Ipsum enim Æsculapium ibi præsentem videre videbar; & iam ad Abderitarum portas perueneramus. At Æsculapius, non vt solebant eius imagines, miti, ac leni aspectu videbatur, sed habitu concitato, & visu terribilior. Sequebantur autem eum dracones serpentium quiddam naturam supra longo ipso tractu festinantes, & horrendum quiddam, velut in solitudinibus & cauis vallibus subsibilantes. Ponè ibant comites, medicamentorum cistas probè obturatas habentes. Deinde manum mihi Deus porrexit, quâ C lubenter prehensâ, rogabam mecum vti veniret, neque me in curatione desereret. Ille verò, nihil, inquit, meâ operâ impræsentia indiges, verùm hæc communis tùm immortalium, tum mortalium Dea, te nunc deducet. At ego conuersus, mulierem tum pulchram, tum magnam aspicio, simplici capillorum nexu, splendida veste, eius autem oculorum orbes puro quodam lumine micabant, vt stellarum fulgores viderentur. Et Deus quidem discessit, mulier verò illa, pressa manu, molli quadam firmitate per vrbem comiter deduxit. Vt verò propius domum venimus, vbi D mihi hospitium paratum putabam, velut spectrum discessit, id solum dicens, cras te apud Democritum tenebo. Qua iam discedente, quæso optima inquam, quænam es, quam te nuncupamus? Et illa, veritas, inquit. Ista verò, quam accedentem vides, confestímque altera quædam mihi visa est, nec ea quidem inuenusta, verùm commoto aspectu, Opinio est, inquit, apud Abderitas verò habitat. Experrectus igitur, mihi ipsi somnium interpretatus sum, quòd medici nihil egeret Democritus, quandoquidem is qui curat, Deus E discessisset, tanquam curationis non habens materiam: sed veritas ipsa, quòd sanus sit, apud Democritum manet; opinio verò quòd ægrotet, re vera apud Abderitas habitat. Hæc vera esse credo, Philopœmen, & sunt: neque somnia reiicio, præsertim cùm ordinem etiam seruant. Medicina autem & Diuinatio, magnam inter se cognationem habent, quandoquidem & duarum illarum artium pater est vnus Apollo, qui & progenitor noster, præsentes & futuros morbos prædicit, & ægrotantes, & ægrotaturos sanat. Vale.

F

Ἱπποκράτης Φιλοποίμενι· χαίρειν. ιη'.

Ὑποκρίνεται τὸ ὄναρ ἐξ οὗ τὸν Δημόκριτον μὴ μαινόμενον, ἀλλ' ὑγιαίνοντα σωφρονεῖν ἐδίδαξεν.

Σύννους καὶ περιφροντικῶς ὑπὲρ Δημοκρίτεω, αὐτέῃ ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ καταδαρθὼν, πρὸς ἀρχομένην τὴν ἕω, ὄναρ ἐφαντάσθην, ἐξ οὗ νομίζω κάρτα μηδὲν ἐπισφαλὲς γενήσεσθαι. ἐκπάγλως γὰρ διηγέρθην. ἐδόκεον γὰρ αὐτὸν τὸν Ἀσκληπιὸν ὁρῇν φαίνεσθαι αὐτέου πλησίον. ἤδη δὲ πρὸς ταῖς τῶν Ἀβδηριτέων πύλαις ἐτυγχάνομεν. ὁ δὲ Ἀσκληπιὸς, οὐχ ὡς εἰώθεσαν αὐτέου αἱ εἰκόνες, μείλιχόν τε καὶ πρᾶον ἰδέσθαι κατεφαίνετο. ἀλλὰ διεγηγερμένος τῇ σχέσει, καὶ ἰδέσθαι φοβερώτερος. εἵποντο δὲ αὐτῷ δράκοντες, χρῆμά τι ἑρπετῶν ὑπερφυὲς, ἐπειγόμενοι δὲ καὶ αὐτοὶ μακρῷ τῷ ἐπισύρματι, καί τι φρικῶδες ὡς ἐν ἐρημίῃσι καὶ νάπῃσι κοίλῃσιν ὑποσυρίζοντες. οἱ δὲ κατόπιν ἑταῖροι, κίστας φαρμάκων εὖ μάλα περιεσφηκωμένας ἔχοντες, ᾔεσαν. ἔπειτα ὤρεξέ μοι τὴν χεῖρα ὁ θεός. κἀγὼ λαβόμενος ἀσμένως, ἐλιπάρεον ξυνέρχεσθαι, καὶ μὴ καθυστερεῖν μου τῆς θεραπείης. ὁ δὲ, οὐδέν τι, ἔφη, ἐν τῷ παρεόντι ἐμεῦ χρήζεις, ἀλλά σε αὕτη τὰ νῦν ξεναγήσει θεὸς κοινὴ ἀθανάτων τε καὶ θνητῶν. ἐγὼ δὲ ἐπιστραφεὶς, ὁρέω γυναῖκα, καλήν τε, καὶ μεγάλην, ἀφελὲς πεπλοκισμένην, λαμπρείμονα. διέλαμπον δ' αὐτέης οἱ τῶν ὀμμάτων κύκλοι, καθαρόν τι σαφῶς, οἷον ἀστέρων μαρμαρυγὰς δοκέειν. καὶ ὁ μὲν δαίμων ἐχωρίσθη. κείνη δὲ ἡ γυνὴ πιέσασά με τοῦ καρποῦ, μαλθακῇ τινι εὐτονίῃ, διὰ τοῦ ἄστεος ἦγε φιλοφρονεομένη. ὡς δὲ πλησίον τῆς οἰκίης ἦμεν, ἵνα τὴν ξενίην ἐδόκεον εὐτρεπεῖσθαι, ἀπῄει ὡς φάσμα οἷον εἴπουσα· αὔριόν σε παρὰ Δημοκρίτεω καταλήψομαι. ἤδη δὲ αὐτῆς μεταστρεφομένης, δέομαι, φημὶ, ἀρίστη, τίς εἶ, καὶ τίνα σε καλέομεν; ἡ δὲ, ἀλήθεια, ἔφη. αὕτη δὲ ἣν προσιοῦσαν ὁρῇς, καὶ ἐξαίφνης ἑτέρη τις κατεφαίνετό μοι, οὐκ ἀκαλλὴς μὲν οὐδ' αὐτὴ, θρασυτέρη δὲ ἰδέσθαι, καὶ σεσοβημένη, δόξα, ἔφη, καλέεται. κατοικέει δὲ παρὰ τοῖσιν Ἀβδηρείτῃσιν. ἐγὼ μὲν οὖν ἀναστὰς, ὑπεκρινάμην ἐμαυτῷ τὸ ὄναρ, ὅτι οὐ δέοιτο ἰητροῦ Δημόκριτος. ὅπου γε αὐτὸς ὁ θεραπεύων θεὸς ἀπέστη, ὡς οὐκ ἔχων ὕλην θεραπείης. ἀλλὰ ἡ μὲν ἀλήθεια τοῦ ὑγιαίνειν, παρὰ Δημοκρίτεω μένει. ἡ δὲ τοῦ νοσέειν αὐτὸν δόξα, παρὰ Ἀβδηρείταις ὄντως κατῴκηκε. ταῦτα πιστεύω ἀληθέα εἶναι, Φιλοποίμην, καὶ ἔστιν. καὶ οὐκ ἀπογινώσκω τὰ ὀνείρατα, μάλιστα δὲ ὁκόταν καὶ τάξιν διαφυλάττει. ἰητρικὴ δὲ καὶ μαντικὴ, καὶ πάνυ ξυγγενεῖς εἰσιν. ἐπειδὴ καὶ τῶν δύο τεχνέων πατὴρ εἷς Ἀπόλλων, ὁ καὶ πρόγονος ἡμέων, ἐούσας καὶ ἐσομένας νούσους προαγορεύων, καὶ νοσέοντας, καὶ νοσήσοντας ἰώμενος. ἔρρωσο.

Ἱπποκράτης Κρατεύᾳ, χαίρειν. ιθ'.

Δέεται ῥιζοτόμον Ἱπποκράτης ἵνα ῥιζοτομῇ τε καὶ πέμπῃ ὁκόσα καὶ ὁκοῖα τὸν Δημόκριτον ἰάσασθαί τε, καὶ τῆς μανίας καθαίρεσθαι δύναται· ἐνταῦθα τὰ περὶ τῆς τῶν ἁπλῶν ἐκλέξεώς τε καὶ διαφυλάξεως, καὶ χρείας δόγματα λέγονται.

Ἐπίσταμαί σε ῥιζοτόμον ἄριστον, ὦ ἑταῖρε, καὶ διὰ τὴν ἄσκησιν, καὶ διὰ προγόνων κλέος· ὡς μηδὲν ἀποδεῖν σε δυνάμει τοῦ προπάτορος Κρατεύα. νῦν οὖν εἰ καί ποτε ἄλλοτε, βοτανολόγησον ὁκόσα τε καὶ ὁκοῖα δύνασαι. ἀναγκαίη γὰρ ἐπείγει· καὶ διάπεμψαί μοι ταῦτα, ἐπ' ἄνδρα, ὅλῃ πόλει ἰσοστάσιον, Ἀβδηρίτην μὲν, ἀλλὰ Δημόκριτον. νοσέειν γάρ φασιν αὐτὸν, καὶ καθάρσιος μάλα χρήζειν, ἐκ τοῦ μανίης ἐόντα. μὴ χρησαίμεθα μὲν οὖν τοῖς φαρμάκοις, ὥσπερ καὶ πέπεισμαι, ἀλλ' ὅμως εὐτρεπεῖσθαι χρὴ πανταχόθεν. τὸ δὲ χρῆμα τῶν βοτανῶν, παρά σοι πολλάκις ἐθαύμασα, ὡς καὶ τὴν τῶν ὅλων γε φύσιν τε, καὶ διάταξιν. καὶ τὸ ἱερώτατον γῆς ἵδρυμα, ἐξ ἧς ζῶα, καὶ φυτὰ, καὶ τροφαὶ, καὶ φάρμακα, καὶ τύχη, καὶ ὁ πλοῦτος αὐτὸς ἀναφύεται. οὐδὲ γὰρ ἂν εἶχεν οἷ ἐπιβῇ ἡ φιλαργυρίη. οὐδ' ἂν Ἀβδηρῖταί με νῦν δέκα ταλάντοις ἐδελέαζον, ἀντὶ ἰητροῦ μισθωτὸν ἐλέγχοντες. εἰ δ' ἐδύνασο, Κρατεύα, τῆς φιλαργυρίης τὴν πικρὰν ῥίζαν ἐκκόψαι, ὡς μηδὲν λείψανον αὐτῆς ἀφεῖναι, εὖ ἴσθι, ὡς ἐκαθήραμεν ἂν, τῶν ἀνθρώπων, μετὰ τῶν σωμάτων καὶ τὰς ψυχὰς νοσεούσας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εὐχαί. σὺ δ' ἡμῖν τὸ παρεὸν, μάλιστα τὰς ὀρεινὰς, καὶ ὑψηλόφους βοτάνας ῥιζοτόμει. στερεώτεραι γὰρ τῶν ὑδρηλοτέρων εἰσὶν, καὶ δριμύτεραι μᾶλλον, διὰ τὴν τῆς γῆς πυκνότητα, καὶ τὴν λεπτότητα τοῦ ἠέρος. ὅ, τι γὰρ ἕλκουσιν ἐμψυχότερόν ἐστι. πειρήθητι δ' ὅμως καὶ τὰς παρὰ λίμνας ἑλείους πεφυκυίας ἀνθολογῆσαι. καὶ τὰς ποταμίους, ἢ κρηνίτιδας, ἢ πιδακίτιδας παρ' ἡμῖν καλεομένας, ἃς δὴ ἀσθενέας, καὶ ἀτόνους, καὶ γλυκυχύλους εἶναι πέπεισμαι. πάντα δὲ ὁκόσα, χυλοί τε καὶ ὀποὶ ῥέοντες, ἐν ὑαλίνοισιν ἀγγείοισιν φερέσθωσαν. ὁκόσα δ' αὖ φύλλα, ἢ ἄνθεα, ἢ ῥίζαι, ἐν κώθωσι καινοῖσι περιεσφηκωμένοις· ὅκως μὴ διαυγαζόμενα τῇσι πνοῇσι, ἐκλείπῃ τὸν τόνον τῆς φαρμακείης, ὥσπερ λειποψυχήσαντα, ἀλλ' εὐθὺς ἡμῖν ταῦτα πέμψον. καὶ γὰρ ἡ ὥρη τοῦ ἔτεος ἁρμόδιος. καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς λεγομένης μανίης ἐπείγει. τέχνης μὲν γὰρ πάσης ἀλλότριον ἀναβολὴ, ἰητρικῆς δὲ, καὶ πάνυ, ἐν ᾗ ψυχῆς κίνδυνος ἡ ὑπέρθεσις. ψυχαὶ δὲ τῶν θεραπειῶν οἱ καιροί. ὧν ἡ παραφυλακὴ, τὸ τέλος. ἔλπομαι μὲν οὖν, ὑγιέα εἶναι τὸν Δημόκριτον, καὶ δίχα ἰήσιος. εἰ δ' ἄρα τι σφάλμα φύσεως, ἢ καιροῦ, ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίης γένοιτο. πολλὰ γὰρ ἡμέας θνητοὺς ἐόντας λήθει, ἅτε μὴ πάγχυ δι' ἀτρεκίης εὐτονέοντας, ἐπὶ τὸ ἄδηλον πᾶσαν χρέος δύναμιν ἠθροῖσθαι· οὐ γὰρ ἀρκέεται ὁ κινδυνεύων, οἷς δυνάμεθα. ἀλλ' ἐπιθυμεῖ καὶ ἃ μὴ δυνάμεθα. καὶ σχεδὸν πρὸς δύο στρατευόμεθα τέλεα, τὸ μὲν ἀνθρώπου, τὸ δὲ τέχνης, ὧν τὸ μὲν ἄδηλον, τὸ δὲ τῇ ἐπιστήμῃ ὥρισται. δεῖ δὲ ἐν ἀμφοτέροισι τουτέοισι, καὶ τύχης. τὸ γὰρ ἀτέκμαρτον, ἐν ταῖς καθάρσεσι δι' εὐλαβείης ἰόντων. καὶ γὰρ καὶ στομάχου κάκωσιν ὑφορώμεθα, καὶ ξυμμετρίην φαρμακείης, πρὸς ἀγνοουμένην φύσιν στοχαζόμεθα. οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ καὶ μία φύσις ἁπάντων.

Hippocrates Crateuæ. S. 19.

Hippocrates herbarium rogat vt sibi herbas Democrito sanando, aut insaniæ profligandæ aptas deligat ac mittat. Hîc de simplicium delectu, reseruatione & vsu præcepta sunt.

SCIO te, ô amice, optimum esse herbarium & propter exercitationem tuam, & propter maiorum gloriam, vt Crateuæ proauo tuo facultate nihil cedas. Nunc igitur, si vnquam aliàs, quantas & qualescunque poteris herbas lege, cùm necessitas vrgeat, eásque mihi transmitte, ad virum toti ciuitati parem, Abderitam quidem, verùm Democritum. Eum enim ægrotare aiunt, & insania correptum, purgatione valde indigere. Ac medicamentis quidem (vt etiam confido) non vtamur, sed tamen vndequáque instructum esse oportet. Rem autem herbariam apud te sæpè admiratus sum, vt & vniuersorum naturam, & ordinem, sanctissimúmque terræ fanum, ex qua animantia, plantæ, alimenta, medicamenta, fortuna, diuitiæque ipsæ exoriuntur. Neque enim alioqui pecuniæ cupiditas haberet quò progrederetur, neque me nunc Abderitæ decē talentis inescarēt, pro medico mercenarium arguētes. Quod si, Crateua, posses amaram auaritiæ radicē excindere, vt nullas eius reliquias sineres, probè scito, nos hominum cum corporibus etiam ægrotātes animos purgaturos fuisse. Sed hæc quidem vota. Tu verò nobis, quod præsens est, mōtanas maximè, & editorū collium herbas legito. Nam ob soli densitatē, & aëris tenuitatē, aquosioribus sunt solidiores & vehementiores. Quod enim attrahunt, magis est animatum. Conare tamen vt etiam ex iis quæ circa stagna palustria nascuntur, flores colligas, & eas quæ fluuiales, aut fontanæ, aut ex scaturigine, apud nos vocantur, quas sanè imbecillas, & remissas, ac dulcis succi esse mihi persuadeo. Cæterum omnia, & succi & liquores fluidi, in vitreis vasis adferantur; cuncta verò folia, aut flores, aut radices, in fictilibus nouis probè obturatis; vt ne ventis difflata, vim medicam, tanquam animo defecerint, amittant; verùm hęc ad nos confestim mitte. Nam & anni tempestas commoda est, & istius quam vocāt insaniæ necessitas vrget. Quum enim ab omni arte aliena sit procrastinatio, tùm verò maximè à Medicina, in qua dilatio, vitæ periculū est. Temporum autem opportunitates, curationū animæ sunt, quarum obseruatio finis. Democritū sane quidē etiam citra medelam sanum esse spero. Si quod autem erratum naturæ, aut occasionis, aut alterius alicuius causæ contingat, multa namq; nos mortales latent, vtpote non planè veritate corroboratos, ad incertum casum, facultatem omnem congregatam esse opus est. Neque enim ei cui periculum est, satis sunt ea quæ possumus, verùm etiam quæ non possumus desiderat, ferèque duos ad fines militamus, vnum quidem hominis, alterum verò artis, quorum alter quidem obscurus est, alter verò scientiâ circumscriptus est, in ambobus autem his, fortunâ quoque opus est. Nec enim coniectura est iis, qui in purgationibus cum cautione procedunt. Nam & stomachi vitium suspectamus, & medicationis conuenientem modum, ad ignotam naturam coniectamus. Neque enim eadem & vna est omnium natura,

alterum

alterum autem semper etiam ad semetipsam definiens conciliat, interdum verò totum perdit. Quinetiam reptilia multa, herbis venenum immittunt, & suo, circum eam quæ intus est auram hiatu, maleficium pro auxilio ipsis inspirant. Idque ignorabitur, nisi certè macula quædam, aut labes, aut ferinus & ferus odor, eius rei quæ accidit notam dederit. Deinde ars ipsa, propter fortunæ euentum, à via recta aberrat. Certiores autem semper sunt per veratrum purgationes, quibus etiam Melampus in Prœti filiabus, & Anticyreus in Hercule vsi fuisse traduntur. At ne vtamur nos horum vllo in Democrito, sed efficacissimorum & saluberrimorum medicamentorum finis illi sapientia contingat. Vale.

A ἕτερον δ' αἰεὶ καὶ πρὸς ἑωϋτὴν ὁρίζουσα οἰκειοῖ. ἐνίοτε δὲ τὸ πᾶν ἀπώλεσε, καὶ ταῖς βοτάναις πολλὰ τῶν ἑρπετῶν ἐνιοβόλησε, καὶ παρεγχέοντα τῇ ἐντὸς αὔρῃ, κακώσιν ἀντ' ἀλεξήσιος αὖθις προσέπνευσεν. καὶ τούτου ἄγνοια ἔσται, εἰ μή τις ἄρα κηλὶς, ἢ σπίλος, ἢ ὀδμὴ θηριώδης, καὶ ἀπηνὴς, τοῦ γινομένου ξύμβολον φανείη. εἶθ' ἡ τέχνη διὰ τὸ ξύμπτωμα τῆς τύχης, τῆς κατορθώσιος ἀφήμαρτε. βεβαιότεραι δ' ἂν ἀεὶ αἱ δι' ἐλλεβόρων καθάρσιές εἰσιν, αἷς καὶ Μελάμπους ἐπὶ τῶν Προίτου θυγατέρων, καὶ Ἀντικυρεὺς ἐφ' Ἡρακλέους, ἱστορέονται κεχρῆσθαι· μὴ χρησαίμεθα δὲ ἡμεῖς ἐπὶ Δημοκρίτεω μηδενὶ τούτων· ἀλλὰ γένοιτο
B ἐκείνῳ τῶν δραστικωτάτων, καὶ ἰητικωτάτων φαρμάκων σοφίη τέλος. ἔρρωσο.

Hippocrates Damageto. S. 20.

Narrat quæ Abderæ de Democrito habuerit; hîc Hippocratis prudentia & gloria; hîc Democriti sapientia, risus & ridendi causæ.

HOc erat quod coniiciebamus, Damagete, non delirabat Democritus, sed in omnibus supra modum sapiebat, nósque sapientes faciebat, & per nos, omnes homines. Dimisi autem ad te, amice, re vera Asclepiada nauem, cui cum Sole, signum etiam Sanitatem apponito, quum re ipsa, prospero numine vela fecerit, eóque die Abderam nauigarit, quo me peruenturum, ipsis scripseram. Omnes igitur pro portis frequentes offendimus, nos, vt verisimile est, expectantes, non viros solum, verumetiam mulieres, atque etiam verò senes, & pueros tristes, per Deos, itémque infantes. Hi sanè sic affecti erant, tanquam Democritus insaniret: at ille tunc summa cum diligentia, præcellentérque philosophiæ incumbebat. Vbi autem me viderunt, paululùm ad se rediisse visi sunt, & bonas spes percipiebant. Philopœmen vero, me ad hospitium ducere properabat, quod & illis placebat. At ego (viri Abderitæ) inquam, nihil mihi prius faciendum existimo, quàm vt Democritum videam. Quo audito collaudarunt & lætati sunt, méque continuo per forum deduxerunt, alij quidem sequentes, alij præcurrentes, alia ex parte alij, clamantes serua, adiuua, medere. At ego bono animo esse iubebam, Etesiarum tempestate fretus, tanquam nihil fortè mali esset, aut si quid, etiam breue, & quod facile corrigi posset. Simúlque hæc dicens pergebam, neque enim procul domus erat, imò neque tota ciuitas. Adiuimus igitur, nam propè mœnia erat, méque placidè deducunt. Deinde post turrim collis erat altus, proceris & densis populis opacus, indéque Democriti domicilium conspiciebatur. Ipséque Democritus sub frondoso & humillima platano, sedebat in crasso amiculo citra humeros desinente, solus, squalidus, in lapidea sella, pallidus admodum, & macilentus, barba promissa. Iuxta eum ad dextram, tenuis aquula per decliuem tumulum decurrens leniter murmurabat. Erat autem delubrum quoddam supra tumulum illum, vt quidem erat coniectanti suspicio, Nympharum sacrum, sponte enatis vitibus opacum. Is autem sanè quàm honestè librum super genibus habebat, & alij quidam vtraq; ex parte ei adiacebant: crebra autē animalium cadauera, per totū dissecta, accumulata erāt.

Ἱπποκράτης Δαμαγήτῳ. χαίρειν. κ'.

Ἐξηγεῖται ἅπερ ἐν Ἀβδήροις περὶ Δημοκρίτου ἐδίδαξεν· ἐνταῦθα ἡ τοῦ Ἱπποκράτους σωφροσύνη τε καὶ δόξα· ἐνταῦθα ἡ Δημοκρίτου σοφία, γέλως, καὶ τὰ τοῦ γέλωτος αἴτια.

Τοῦτ' ἐκεῖνο, Δαμάγητε, ὅπερ εἰκάζομεν, οὐ παρέκοπτε Δημόκριτος, ἀλλὰ πάντα ὑπερεφρόνεε, καὶ
C ἡμᾶς ἐσωφρόνιζε, καὶ δι' ἡμέων πάντας ἀνθρώπους. ἐξέπεμψα δέ σοι, φιλότης, ὡς ἀληθέως, τὴν Ἀσκληπιάδα νῆα, ᾗ προσέθηκα μετὰ τοῦ ἡλίου, ἐπίσημον καὶ ὑγιείην, ἐπεὶ κατὰ δαίμονα τῷ ὄντι ἱστιοδρόμηκε. καὶ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρῃ κατέπλευσεν εἰς Ἄβδηρα, ᾗπερ αὐτέοις ἐπεστάλκειν ἀφίξεσθαι. πάντας οὖν ἀολλέας περὶ τὰς πύλας εὕρομεν, ὡς εἰκὸς, ἡμέας περιμένοντας, οὐκ ἄνδρας μόνους, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας, ἔτι δὲ καὶ πρεσβύτας, καὶ παιδία, νὴ θεοὺς, κατηφέα, καὶ τὰ νήπια. οὗτοι μέντοι ὧδε εἶχον, ὡς ἐπὶ μαινομένῳ τῷ Δημοκρίτῳ· ὁ δὲ
D μετ' ἀκριβείης τότε ὑπερεφιλοσόφεεν. ἐπεὶ δέ με εἶδον, ἔδοξαν που σμικρὸν ἐφ' ἑωϋτῶν γεγονέναι, καὶ χρηστὰς ἐλπίδας ἐποιοῦντο. ὁ δὲ Φιλοποίμην, ἄγειν ἐπὶ τὴν ξενίην με ὥρμητο. κἀκείνοισι ξυνεδόκεε τοῦτο. ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες, ἔφην, Ἀβδηρῖται, οὐδὲν ἐστί μοι προὔργου, ἢ Δημόκριτον θεήσασθαι· οἱ δ' ἐπῄνουν ἀκούσαντες, καὶ ἥσθησαν, ἦγόν τέ με ξυντόμως διὰ τῆς ἀγορῆς, οἱ μὲν ἑπόμενοι, οἱ δὲ προθέοντες, ἑτέρωθεν ἕτεροι· σῶζε, λέγοντες, βοήθει, θεράπευσον. κἀγὼ παρῄνεον θαρρέειν, ὡς τάχα μὲν οὐδενὸς ἐόντος κακοῦ, πίσυνος ἐτησίαις ὥραις. εἰ δ' ἄρα, καί τινος βραχέος,
E εὐδιορθώτου. καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, ᾔειν, οὐδὲ γὰρ πόρρω ἦν ἡ οἰκίη, μᾶλλον δ' οὐδ' ἡ πόλις ὅλη. παρήκομεν οὖν. πλησίον γὰρ τοῦ τείχεος ἐτύγχανεν. καὶ ἀνάγουσί με ἡσυχῇ. ἔπειτα κατόπιν τοῦ πύργου, βουνὸς ἦν τις ὑψηλὸς, μακρῇσι καὶ δασείῃσιν αἰγείροισιν ἐπίσκιος. ἔνθεν τε ἐθεωρέετο τὰ τοῦ Δημοκρίτου καταγώγια. καὶ αὐτὸς ὁ Δημόκριτος, καθῆστο ὑπό τινι ἀμφιλαφεῖ, καὶ χθαμαλωτάτῃ πλατανίστῳ, ἐν ἐξωμίδι παχείῃ, μοῦνος αἰνώλιφος ἐπὶ λιθίνῳ θώκῳ, ὠχριηκὼς πάνυ, καὶ λιπόσαρκος. κουριῶν τὰ γένεια. παρ' αὐτὸν δ' ἐπὶ δεξιῆς, λεπτόρρυτον ὕδωρ κατὰ πρηνοῦς
F τοῦ λόφου θέον ἠρεμέως ἐκελάρυζεν. ἦν δέ τι τέμενος ὑπὲρ ἐκεῖνον τὸν λόφον, ὡς ἐξ ὑπονοίης κατεικάζοντι, νυμφέων ἱδρυμένον, αὐτοφύτοις ἐπηρεφὲς ἀμπέλοις. ὁ δ' εἶχεν ἐν εὐκοσμίῃ πολλῇ ἐπὶ τοῖν γουνάτοιν βιβλίον. καὶ ἕτερα δέ τινα, ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν αὐτέῳ παρεβέβλητο. ἐστόρεστο δὲ καὶ ζῷα συχνὰ, ἀνατετμημένα δι' ὅλων.

ὁ δὲ, ὁτὲ μὲν ξυντόνως ἔγραφεν ἐγκείμενος, ὁτὲ δὲ ἠρέμει πάμπολύ τι ἐπέχων, καὶ ἐν ἑωυτῷ μερμηρίζων. εἶτα μετ' οὐ πολὺ τουτέων ἐρδομένων, ἐξαναστὰς περιεπάτει. καὶ τὰ σπλάγχνα τῶν ζώων ἐπεσκόπει. καὶ καταθεὶς αὐτὰ, μετελθὼν πάλιν ἐκαθέζετο. οἱ δὲ Ἀβδηρῖται περιεστῶτές με κατηφέες, καὶ οὐ πόρρω τὰς ὄψεις δακρυόντων ἔχοντες, φασίν· ὁρῇς μέντοι τὸν Δημοκρίτου βίον, ὦ Ἱππόκρατες, ὡς μέμηνεν, καὶ οὔτε ὅ, τι θέλει οἶδεν, οὔτε ὅ, τι ἔρδει; καί τις αὐτέων, ἔτι μᾶλλον ἐνδείξασθαι βουλόμενος τὴν μανίην αὐτοῦ, ὀξὺ ἀνεκώκυσεν, εἴκελον γυναικὶ ἐπὶ θανάτῳ τέκνου ὀδυρομένῃ. εἶτ' αὐώμωξεν πάλιν ὑποκρινόμενος παροδίτην, ἀπολέσαντά τι ὧν διεκόμιζεν. καὶ ὁ Δημόκριτος ὑπακούων, τὰ μὲν, ἐμειδία, τὰ δὲ, ἐξεγέλα. καὶ οὐκ ἔτι οὐδὲν ἔγραφεν. τὴν δὲ κεφαλὴν θαμινὰ ἐπέσεισεν, ἐγὼ δὲ· ὑμεῖς μὲν, ἔφην, ὦ Ἀβδηρῖται, αὐτόθι μίμνετε. ἐγγυτέρω δ' αὐτὸς, καὶ λόγων, καὶ σώματος τἀνδρὸς γενηθεὶς, ἰδών τε καὶ ἀκούσας, εἴσομαι τοῦ πάθεος τὴν ἀλήθειαν. καὶ ταῦτ' εἰπὼν, κατέβαινον ἡσυχῇ. ἦν δὲ ὀξὺ καὶ ἐπίφορον ἐκεῖνο τὸ χωρίον. μόλις δ' οὖν διαστηριζόμενος διῆλθον. ἐπεὶ δὲ ἐπλησίαζον, ἔτυχεν, ὅτε ἐπῆλθον αὐτέῳ, ὅ, τι δή ποτε γράφων ἐνθουσιωδῶς, καὶ μεθ' ὁρμῆς. εἱστήκειν οὖν αὐτόθι, περιμένων αὐτέου τὸν καιρὸν τῆς ἀναπαύσιος. ὁ δὲ μετὰ μικρὸν τῆς φορῆς λήξας τοῦ γραφίου, ἀνέβλεψέ τε εἰς ἐμὲ προσιόντα, καί φησι. χαῖρε ξένε· κἀγὼ, πολλά γε καὶ σὺ, Δημόκριτε ἀνδρῶν σοφώτατε. ὁ δὲ αἰδεσθεὶς, οἶμαι, ὅτι μὴ ὀνομαστὶ προσεῖπέ με. σὲ δὲ, ἔφη, τί καλέομεν; ἄγνοια γὰρ τοῦ σοῦ ὀνόματος, ἦν πρόφασις τῆς τοῦ ξένου προσηγορείας. Ἱπποκράτης, ἔφην, ἔμοιγε τοὔνομα, ὁ ἰητρός. ὁ δὲ εἶπεν. ἡ τῶν Ἀσκληπιαδῶν ἀγλαΐα, πολύ τε σοῦ τὸ κλέος τῆς ἐν ἰητρικῇ σοφίης πεφοίτηκεν, καὶ ἐς ἡμέας ἀφῖκται. τί δὲ χρέος, ἑταῖρε, δεῦρό σε ἤγαγε; μᾶλλον δὲ πρὸ πάντων κάθισο. ὁρῇς δὲ, ὡς ἔστιν οὗτος οὐκ ἀηδὴς φύλλων θῶκος, ἔτι χλωρὸς, καὶ μαλθακὸς, ἐγκαθίσαι προσηνέστερος τῶν τῆς τύχης ἐπιφθόνων θώκων. καθισαμένου δέ μου, πάλιν φησίν. ἴδιον οὖν, ἢ ἐπιδήμιον πρῆγμα διζήμενος, δεῦρο ἀφῖξαι; φράζεο σαφῶς. καὶ γὰρ ἡμεῖς ὅ, τι δυναίμεθα, συνεργοῖμεν ἄν. κἀγὼ, τὸ μὲν κατ' ἀλήθειαν, ἔφην, αἴτιον, δεῦρο σέο χάριν ἥκω, ξυντυχεῖν σοφῷ ἀνδρί. ἔχει δὲ πρόφασιν ἡ πατρὶς, ἧς πρεσβείην τελῶ. ὁ δὲ, ξενίῃ τοίνυν, φησὶ, τὰ πρῶτα χρῆσο ἡμετέρῃ. πειρώμενος δὲ κἀγὼ κατὰ πάντα τἀνδρὸς, καίπερ ἤδη μοι καταδήλου μὴ παρακόπτειν ἐόντος, Φιλοποίμενα οἶσθα, ἔφην, πολίτην ἐόντα ὑμέτερον; ὁ δὲ, καὶ μάλα, εἶπεν, τὸν Δάμωνος λέγεις υἱόν. τὸν οἰκοῦντα παρὰ τὴν Ἑρμαΐδα κρήνην. τοῦτον, εἶπον· οὗ καὶ τυγχάνω ἐκ πατέρων ἴδιος ξένος. ἀλλὰ σὺ Δημόκριτε, τῇ κρείσσονί με ξενίῃ δέχου. καὶ πρῶτόν γε, τί τοῦτο τυγχάνεις γράφων, φράζε. ὁ δ' ἐπισχὼν ὀλίγον, περὶ μανίης ἔφη. κἀγὼ, ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, φημί. εὐκαίρως γε ἀντιγράφεις πρὸς τὴν πόλιν. ὁ δὲ ποίην, φησὶ, πόλιν, Ἱππόκρατες; ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἔφην, ὦ Δημόκριτε. ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως προσέπεσεν. ἀλλὰ τί περὶ μανίης γράφεις; τί γὰρ εἶπεν ἄλλο, πλὴν ἥτις τε εἴη, καὶ ὅκως ἀνθρώποις ἐγγίνεται, καὶ τίνα τρόπον ἀπολωφέοιτο; τά τε γὰρ ζῷα ταῦτα ὁκόσα, ἔφη, ὁρῇς, τουτέου μέντοι γε ἀνατέμνω εἵνεκα, οὐ μισέων θεοῦ ἔργα, χολῆς δὲ διζήμενος φύσιν, καὶ θέσιν. οἶσθα γὰρ ἀνθρώπων παρακινήσιος, ὡς αἰτίη ἐπιτοπολὺ αὕτη πλεονάσασα.

A Is porrò, interdum vno tenore scribebat incumbens, interdum quiescebat diu multúmque inhibens, & apud se cogitans. Deinde non multò post his peractis, exurgens deambulabat, & animalium viscera attentè inspiciebat, iisque depositis reuersus, rursus desidebat. At verò Abderitæ, tristes me circumsistentes, nec procul à lachrymantibus oculos habentes, Vides enimuerò, inquiunt, Hippocrates, Democriti vitam, vt insaniat, neque quid velit, aut quid faciat norit? Et eorum aliquis, quum adhuc eius insaniam mihi magis demonstrare vellet, acutè eiulauit in modum mulieris filij mortem lugentis, deinde rur-
B sus ingemuit, viatorem simulans, qui aliquid eorum quæ ferebat perdidit. Quibus auditis Democritus partim ridere, partim subsannare, nihilque amplius scribere: caput verò crebrò concutiebat. At ego, vos quidem, inquam, Abderitæ, hîc manete, ipse autem, vbi viri & sermoni & corpori propior fuero, & videro, & audiero, affectionis veritatem cognoscam, hísque dictis placidè descendi. Erat autem arduus ille & accliuis locus: vix igitur perreptans eò perueni. Vbi verò propiùs accessi, fortè cùm in eum incidi, tum sanè aliquid diuino furore actus, & cum impetu scri-
C bebat. Isthic igitur constiti, tempus dum ipse cessaret, expectans. At ille paulò post sensim à scriptionis impetu desinens, ad me accedentem respexit, &, Salue, inquit, hospes. Et ego, tu quoque plurimùm, Democrite virorum sapientissime. Ille verò pudore suffusus, opinor quod me nomine non compellasset. Te verò, inquit, quem vocamus? Tui enim nominis ignoratio, occasio fuit cur te hospitem appellarim. Hippocrates, inquam, ille medicus vocor. At ille, Asclepiadarum, inquit nobilitas, & magna tuæ in arte medica sapientiæ gloria permanauit, & ad nos perue-
D nit. Quodnam verò te negotium, ô amice, huc adduxit? Quin potiùs ante omnia considero. Vides autem quàm sit hæc non iniucunda foliorum sedes, viridis adhuc & mollis, & ad insidendum blandior inuidiosis fortunæ sellis. Quum verò assedissem, rursus inquit; priuatum igitur an publicum animo agitans negotium, huc venisti? eloquere apertè. Nos enim pro viribus adiuuabimus. Et ego, quæ vera causa est, huc tui gratia venio, qui cum viro sapiente congrediar; prætextum autem habet patria, cuius legationem obeo. At ille, Hospitio igitur primùm nostro vtere. Ego quoque virum per omnia pertentans, etsi
E eum minimè delirare iam mihi constabat, Philopœmenem, inquam, nosti, ciuem vestrum? Ille verò, maximè, inquit, Damonis filium dicis, qui habitat iuxta fontem Hermaida. Illum ipsum, inquam, cuius & sum à maioribus proprius hospes. Tu verò Democrite, potiore me hospitio excipito, imprimisque quidnam scribas eloquere. Ille verò paululum moratus, de insania, inquit. Tum ego, Iupiter Rex, inquam, peropportunè sane ciuitati rescribis. At ille, cui ciuitati, Hip-
F pocrates? Nihil, inquam, ô Democrite, sed nescio quo modo mihi excidit. Verùm quid de insania scribis? Quidnam verò, inquit, aliud, quàm & num quæ sit, & quomodo hominibus innascatur, & quanam ratione desinat? Hæc enim, inquit, quotquot vides animantia, huius certè rei gratia reseco, Dei opera non exosus, sed bilis naturâ & sedē inquirens. Nosti enim quòd hæc vbi abundarit, vt plurimum hominū insaniæ causa est.

In

In omni quidem natura inest, sed in aliis quidem minùs, in aliis verò quidpiam ampliùs. Huius autem immoderatio morbi sunt, vt materiâ, interdũ quidem bonâ, aliquãdo verò malâ subiecta. Tum ego, per Iouem, inquam, ô Democrite, verè & sapienter ais. Proinde te beatum iudico, qui tanta quiete fruaris; eius autem partem capere nobis nõ licet. At eo interrogante, cur autem, ô Hippocrates, non licet? Quia inquam, aut agri, aut domus, aut liberi, aut æs alienũ, aut morbi, aut mortes, aut serui, aut nuptiæ, aut eiusmodi quædam, opportunitatem nobis succidunt. Hîc sanè, vir ille in solitã affectionem delapsus est, & valdè effusè cachinnauit, & irrisit, ac de cætero quieuit. At ego, quid enimverò Democrite, inquam, rides? num bona aut mala quæ dixi? Ille verò adhuc magis ridebat. Quod procul videntes Abderitæ, partim quidem capita, partim verò frõtem cędebant, quidã etiam capillos euellebant. Nam quemadmodum postea narrarunt, largiùs quàm solitus esset riserat. Tum ego succedens. At verò, inquam, sapientum optime Democrite, huius enim tui affectus causam deprehendere cupio, quonam tibi risu dignus visus sum, aut ea quæ dicta sunt, vt hoc cognito, culpa liberer, vel tu reuictus, importunos hos risus summoueas. Tum ille, Perhercle, inquit: si enim redarguere me poteris, curationem, Hippocrates, qualem nullus vnquam, feceris. Et quomodo, inquam, optime, reprehensione dignus non videaris? an te absurdum esse non censes, qui hominum mortem rideas, aut morbum, aut dementiam, aut insaniam, aut melancholiam, aut cædem, aut aliud quid peius? aut contra, nuptias, aut celebritates, aut liberûm procreationẽ, aut mysteria, aut magistratus, aut honores, aut aliud quid prorsus bonũ? Quę enim commiseratione digna sunt, rides, & quibus lætari oporteat, ea etiam derides adeo, vt apud te neque boni, neq; mali vllum sit discrimen. At ille, rectè tu quidem ista Hippocrates, verùm risus nostri causam nondum nosti; quum autem didiceris, certus sum, quòd meliorem tua legatione curationem, risum meum, patriæ, tibiq; ipsi vicissim auehens reportabis, aliósque sapientes reddere poteris. Pro quibus, fortasse me quoque medicinam mutuò docueris, vbi cognoueris, quanto studio erga res nullo studio dignas, quæ nullius sunt pretij ambitiosè certãtes facere, omnes homines vitam consumãt, risu digna tractantes. Tum ego, dic per Deos, inquam, nunquid omnis mundus se ægrotare ignorat, neque habet quò legationem dimittat vt curetur: quid enim extra ipsum esse queat? Ille autem excipiens, multæ, inquit, sunt Hippocrates, mundorum infinitates, & nequaquam, amice, naturam quæ diues sit, verbis extenues. Sed hæc Democrite (inquam) suo tempore docebis. Vereor enim, ne & infinitatem percensens, ridere incipias. Nunc verò tui risus, scias vitæ communi rationem te redditurum. At ille, admodum apertè in me intuens, Duas, inquit, mei risus causas existimas, bona & mala. At ego vnum hominem rideo, amentia quidem refertum, rectè autem factis vacuum, in omnibus consiliis pro infante se gerentẽ, nullius vtilitatis gratia infinitos labores tolerantem, terræ fines, & infinitos recessus immoderata cupiditate peragrantem, argentum quærentem & aurum, & nunquam ab his comparandis cessantem, semper verò ad copiam tumultuãtem, vt ipse inops non fiat, nec pudore suffũdatur, quum fœlix non dicitur, quòd terræ hiatum effodit inquirens,

ἐπὶ πάσῃ μὲν φύσει ἐνυπάρχει, ἀλλὰ παρ' οἷς μὲν ἔλαττον,
A παρ' οἷς δέ τι πλέον. ἡ δ' ἀμετρίη αὐτέης, νοῦσοι τυγχάνουσιν, ὡς ὕλης, ὁτὲ μὲν ἀγαθῆς, ὁτὲ δὲ φαύλης ὑποκειμένης.
κἀγὼ, νὴ Δία, ἔφην, ὦ Δημόκριτε, ἀληθέως γε καὶ φρονίμως λέγεις. ὅθεν εὐδαίμονά σε κρίνω, τοσαύτης ἀπολαύοντα ἡσυχίης. ἡμῖν δὲ μετέχειν ταύτης οὐκ ἐπιτέτραπται. ἐρεομένου δὲ, διὰ τί, ὦ Ἱππόκρατες, οὐκ ἐπιτέτραπται; ὅτι ἔφην, ἢ ἀγροὶ, ἢ οἰκίη, ἢ τέκνα, ἢ δάνεια, ἢ νοῦσοι, ἢ θάνατοι, ἢ δμῶες, ἢ γάμος, ἢ τοιαῦτά τινα, τὴν εὐκαιρείην ἡμῶν ὑποτέμνεται. ἐνταῦθα δὴ ὁ ἀνὴρ εἰς τὸ εἰωθὸς πάθος κατηνέχθη, καὶ μάλα ἀθρόον τι ἀνεκάγχασε, καὶ ἐπετώθασε. καὶ τὸ λοι-
B πὸν ἡσυχίην ἦγε. κἀγὼ, τί μέντοι, Δημόκριτε, ἔφην, γελᾷς; πότερον τὰ ἀγαθὰ ὧν εἶπον, ἢ τὰ κακά; ὁ δὲ ἔτι μᾶλλον ἐγέλα. καὶ ἄποθεν ὁρέοντες οἱ Ἀβδηρῖται, οἱ μὲν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἔπαιον, οἱ δὲ τὰ μέτωπα. οἱ δὲ τὰς τρίχας ἔτιλλον. καὶ γὰρ, ὡς ὕστερον ἔφησαν, πλεονάζοντι παρὰ τὸ εἰωθὸς τῷ γέλωτι ἐχρήσατο. ὑποτυχὼν δ' ἐγὼ, ἀλλὰ μὲν, ἔφην, σοφῶν ἄριστε Δημόκριτε, ποθέω γὰρ αἰτίην τοῦ περί σε πάθεος καταλαβέσθαι, τίνος ἄξιος ἐφάνην ἐγὼ γέλωτος, ἢ τὰ λεχθέντα· ὅκως μαθὼν, παύσωμαι τῆς αἰτίης, ἢ σὺ ἐλεγχθεὶς, διακρούσῃ τοὺς ἀκαίρους γέλωτας. ὁ δὲ Ἡράκλεις, ἔφη. εἰ
C γὰρ δυνήσῃ με ἐλέγξαι, θεραπείην θεραπεύσεις, οἵην οὐδένα οὐδεπώποτε, ὦ Ἱππόκρατες. καὶ πῶς οὐκ ἐλεγχθείης, ἔφην, ὦ ἄριστε; ἢ οὐκ οἴει ἄτοπός γε εἶναι γελῶν ἀνθρώπου θάνατον; ἢ νοῦσον; ἢ παρακοπήν; ἢ μανίην; ἢ μελαγχολίην; ἢ σφαγήν; ἢ ἄλλο τι χεῖρον; ἢ τοὔμπαλιν γάμους, ἢ πανηγύριας, ἢ τεκνογονίην, ἢ μυστήρια, ἢ ἀρχὰς, ἢ καὶ τιμὰς, ἢ ἄλλο τι ὅλως ἀγαθόν; καὶ γὰρ, ἃ δέον οἰκτείρειν, γελᾷς. καὶ ἐφ' οἷς ἥδεσθαι χρὴ, καταγελᾷς τουτέων. ὥστε μήτε ἀγαθὸν, μήτε κακὸν παρά σοι διακεκρίσθαι. ὁ δὲ, ταῦτα μὲν,
D ἔφη, εὖ λέγεις, ὦ Ἱππόκρατες. ἀλλ' οὐκ οἶσθά πω τοῦ ἡμετέρου γέλωτος αἰτίην· μαθὼν δ', εὖ οἶδ', ὅτι κρέσσονα τῆς πρεσβείης ἀντιφορτισάμενος ἀποίσεις θεραπείην τὸν ἐμὸν γέλωτα, τῇ πατρίδι, καὶ ἑωϋτέῳ. καὶ τοὺς ἄλλους δυνήσῃ σωφρονίζειν. ἀνθ' ὧν ἴσως κἀμὲ διδάξεις ἰατρικὴν ἀμοιβηδόν. γνοὺς ὅση σπουδὴ περὶ τὰ ἀσπούδαστα, φιλοτιμεύμενοι πρήσσειν τὰ μηδενὸς ἄξια, πάντες ἄνθρωποι τὸν βίον ἀναλίσκουσι, γελώτων ἄξια διοικεῦντες. ἐγὼ δέ φημι, λέγε πρὸς θεῶν, μήποτε γὰρ διαλανθάνει ἅπας ὁ κόσμος νοσέων. καὶ οὐκ ἔχει ὅκου διαπέμψηται πρεσβείην πρὸς θε-
E ραπείην. τί γὰρ ἂν εἴη ἔξω αὐτέου; ὁ δ' ὑπολαβὼν, πολλοί γε, φησὶν, ἀπειρίαι κόσμων εἰσὶν Ἱππόκρατες, καὶ μηδαμῶς ἑταῖρε κατασμικρολόγει πλουσίην τὴν φύσιν ἐοῦσαν. ἀλλὰ ταῦτα ἔφην, Δημόκριτε, διδάξεις ἐν ἰδίῳ καιρῷ. εὐλαβεῦμαι γὰρ μήπως, καὶ τὴν ἀπειρίην διεξιὼν, γελᾷν ἄρξῃ. ἴσθι δὲ νῦν περὶ τοῦ σέο γέλωτος, τῷ βίῳ λόγον δώσων. ὁ δὲ μάλα τρανὸν ἀπιδών με, δύο, φησὶ, τοῦ ἐμοῦ γέλωτος αἰτίας δοκέεις, ἀγαθὰ καὶ φαῦλα. ἐγὼ δὲ ἕνα γελῶ τὸν ἄνθρωπον ἀνοίης μὲν γέμοντα, κενεὸν δὲ πρηγμάτων ὀρθῶν, πάσαις ἐπιβουλαῖς νηπιάζοντα, καὶ μηδεμιῆς
F ἕνεκεν ὠφελείας ἀλγέοντα τοὺς ἀνηνύτους μόχθους, πείρατα γῆς, καὶ ἀορίστους μυχοὺς, ἀμέτροισιν ἐπιθυμίῃσιν ὁδεύοντα, ἄργυρον κτώμενον, καὶ χρυσὸν, καὶ μὴ παυόμενον τῆς κτήσεως ταύτης. αἰεὶ δὲ θορυβεύμενον περὶ τὸ πλέον, ὅκως αὐτὸς ἐλάσσων μὴ γένηται, καὶ οὐδὲ αἰσχύνηται μὴ λεγόμενος εὐδαίμων· ὅτι χάσμα τῆς γῆς ὀρύσσει, δεσμίων χερσὶν,

ὧν οἱ μὲν ὑπὸ συμφυῆς ἐπιπιπτούσης τῆς γῆς ἐφθάρησαν, οἱ δὲ πολυχρονίως ταύτην ἔχοντες τὴν ἀνάγκην, ὡς ἐν πατρίδι τῇ κολάσει παραμένουσιν, ἀργύρεον καὶ χρυσίον μαστεύοντες, ἴχνη κόνεως, καὶ ψήγματα ἐρευνῶντες. ψάμμον ἄλλην ἀλλαχόθεν ἐγείροντες, καὶ τῆς γῆς φλέβας ἐκτέμνοντες. ἐς περιουσίην αἰεὶ βωλοποιέοντες ἐκ γῆς τῆς μητρὸς, τὸ δὲ μίην γῆν, καὶ τὴν αὐτὴν ἐοῦσαν, καὶ θαυμάζοντες πατέουσιν. ὅσος γέλως, ἐπιμόχθου, καὶ κρυφίης γῆς ἐρῶσι, τὴν φανερὴν ὑβρίζοντες. κύνας ὠνέονται, οἱ δ' ἵππους, οἱ δὲ χώρην πολλὴν περιορίζοντες, ἰδίην ἐπιγράφουσιν. καὶ πολλῆς ἐθέλοντες δεσπόζειν, οὐδὲ αὐτέων δύνανται. γαμεῖν σπεύδουσιν, ἃς μετ' ὀλίγον ἐκβάλλουσιν. ἐρῶσιν, εἶτα μισοῦσι. μετ' ἐπιθυμίης γεννῶσιν εἶτ' ἐκβάλλουσι τελείους. τίς ἡ κενὴ σπουδὴ, καὶ ἀλόγιστος, μηδὲν μανίης διαφέρουσα; πολεμοῦσιν ἔμφυλον, ἠρεμίην οὐχ αἱρετίζοντες. ἀντενεδρεύουσιν βασιλέας. ἀνδροφονοῦσι. γῆν ὀρύσσοντες, ἀργύρεον ζητοῦσιν. ἀργύρεον εὑρόντες, γῆν ἐθέλουσι πρίασθαι. ὠνησάμενοι γῆν, καρποὺς πιπράσκουσι. καρποὺς ἀποδόμενοι, πάλιν ἀργύρεον λαμβάνουσιν· ἐν ὅσαις μεταβολαῖς εἰσιν, ἐν ὅσῃ κακίῃ; οὐσίην μὴ ἔχοντες, οὐσίην ποθέουσιν· ἔχοντες, κρύπτουσιν, ἀφανίζουσιν. καταγελῶ ἐφ' οἷς κακοπραγέουσιν. ἐπιτείνω τὸν γέλωτα, ἐφ' οἷς δυστυχέουσι. θεσμοὺς γὰρ ἀληθείας παραβεβήκασι. φιλονεικέοντες ἔχθρην πρὸς ἀλλήλους δῆειν ἔχουσι. μετὰ δὲ ἀδελφῶν, καὶ τοκήων, καὶ πολιτῶν, καὶ ταῦτα ὑπὲρ τοιούτων κτημάτων, ὧν οὐδεὶς θανὼν δεσπότης ἐστὶν, ἀλληλοκτονέουσιν. ἀθεσμόβια φρονεῦντες, φίλων καὶ πατρίδων ἀπορίην ὑπερορῶσι, πλουτίζουσι τὰ ἀνάξια καὶ τὰ ἄψυχα. ὅλης τῆς οὐσίης ἀνδριάντα ὠνέονται, ὅτι δοκέει λαλεῖν τὸ ἄγαλμα. τοὺς δὲ ἀληθέως λαλέοντας, μισοῦσι. τῶν γὰρ μὴ ῥηιδίων ἐφίενται. καὶ γὰρ ἤπειρον οἰκεῦντες, θάλασσαν ποθέουσι. καὶ πάλιν ἐν νήσοις ἐόντες, ἠπείρου γλίχονται. καὶ πάντα διαστρέφουσιν ἐς ἰδίην ἐπιθυμίην. καὶ δοκέουσι μὲν ἐν πολέμῳ ἀνδρείην ἐπαινέεσθαι, νικῶνται δὲ καθ' ἡμέρην, ὑπὸ τῆς ἀσελγείης, ὑπὸ φιλαργυρίης, ὑπὸ τῶν παθέων πάντων νοσέουσι. Θερσῖται δ' εἰσὶ τοῦ βίου πάντες. τί δὲ τὸν ἐμὸν, Ἱππόκρατες, ἐμέμψω γέλωτα; οὐ γὰρ αὐτὸς τῆς ἰδίης ἀνοίης, ἀλλὰ ἄλλος ἄλλου καταγελῆται. οἱ μὲν τῶν μεθυόντων, ὅταν αὐτοὶ δοκέουσι νήφειν. οἱ δὲ τῶν ἐρώντων, χαλεπωτέρην νόσον νοσεῦντες αὐτοί. οἱ δὲ τῶν πλεόντων ἄλλοι δὲ τῶν περὶ γεωργίην ἀσχοληθέντων. οὐ συμφωνέουσι γὰρ, οὔτε ταῖς τέχναις, οὔτε τοῖς ἔργοις. ἐγὼ δὲ, ταῦτα μὲν, ἔφην, χρήγυα, Δημόκριτε. οὐδ' ἄλλος τις ἂν εἴη λόγος ἁρμοδιώτερος ἐξαγγέλλων ταλαιπωρίην θνητῶν. ἀλλ' αἱ πρήξιες νομοθετοῦσι τὴν ἀναγκαίην. οἰκονομίης τε εἵνεκα, καὶ ναυπηγίης, καὶ τῆς ἑτέρης πολιτείης, ἐν ᾗ χρεὼν εἶναι τὸν ἄνθρωπον. οὐ γὰρ εἰς ἀργίην αὐτὸν ἡ φύσις ἐγέννα. ἐκ τουτέων δὲ πάλιν φιλοδοξίη χυθεῖσα, ἔσφηλε πολλῶν ὀρθογνώμονα ψυχήν. σπουδαζόντων μὲν ἅπαντα, ὡς ἐπὶ ἀδιαπτωσίῃ, μὴ κατευτονούντων δὲ τὴν ἀδηλότητα προορῆσθαι. εἴπου γάρ τις, ὦ Δημόκριτε, γαμέων, ἢ χωρισμὸν, ἢ θάνατον προσεδόκησεν; τίς δ' ὁμοίως παιδοτροφέων, ἀπώλειαν; ἀλλ' οὐδ' ἐν γεωργίῃ, καὶ πλοίῳ, καὶ βασιλείῃ, καὶ ἡγεμονίῃ, καὶ πάνθ' ὅσ' ὑπάρχει κατὰ τὸν αἰῶνα. οὐδεὶς γὰρ προὔλαβεν πταῖσαι. ἀλλ' ἀγαθοῖσιν ἕκαστος τουτέων ἐλπίσι φέρβεται· τῶν δὲ χειρόνων οὐδὲ μέμνηται. μή ποτ' οὖν ὁ σὸς γέλως τουτέοις ἀνάρμοστος; ὁ δὲ Δημόκριτος, μάλα, ἔφη, νωθὴς τὸν νόον ὑπάρχεις, καὶ μακρήν γε τῆς ἐμῆς γνώμης ἀπόδημος, Ἱππόκρατες,

A manibus reorum, quorum alij quidem laxa irruente terra interierũt, illi verò diutiùs hac necessitate detenti, in supplicio tanquam in patria permanẽt, aurum & argẽtum perquirentes, pulueris vestigia & ramenta scrutantes, arenam aliam aliunde excitantes, & terræ venas excindentes, ad opulentiam semper è matre terra in glebas formantes, vnam eandémq́. terram etiam admirantes calcãt. Quantum risus, laboriosam & abditam terram amant, apertam contumelia afficiunt. Canes emunt, quidam autem equos, quidã verò amplam regionem circũscribentes, propriam sibi adscribũt, & quum latè dominari velint, ne sibi quidẽ ipsis imperare
B queunt. Vxores ducere festinant, quas paulo post eiiciunt. Amant, deinde oderunt, cum cupiditate liberos creant, deinde eos adultos abdicãt. Quodnam hoc inane studium, & rationis expers, nihilq; ab insania discrepans? Bellum intestinum gerunt, quietem optabilem non ducunt, reges vicissim insidiis petunt, homines necãt, terram fodientes argentum quærũt, argento reperto, terram emptum eunt, terra empta fructus diuendunt, fructibus distractis, rursus argentum capiunt. Quot in mutationibus, quãta in improbitate versantur? Quum opes non habent, opes expetunt; quũ habent, amouent,
C occultant, perdunt. Eorum res aduersas derideo, in eorum infortunia risum intendo. Veritatis enim iura migrarunt, per contentionem, hostiles inter se rixas habent. Cum fratribus verò, & parẽtibus, & ciuibus mutuas cædes exercent, idq; pro iis possessionibus, quarum nemo post mortem dominus esse potest. Iniustam vitam sectantes, amicorum & patriæ inopiam despiciunt, indigna & inanima ditant, vniuersis facultatibus statuam mercantur, quia simulachrũ loqui videtur, at eos qui verè loquuntur oderunt. Nam quæ facilia non sunt, appetunt: continentẽ enim habitantes, mare expetunt, rursúsq; cùm in insulis sunt, continẽtem affectant,
D cunctáque in suam cupiditatem peruertunt. Et in bello quidem, fortitudinem laudare videntur, at in dies, à petulãtia & auaritia vincuntur, & ex omnibus affectionibus ægrotant. Thersitæ porrò vitæ omnes sunt. Quid autẽ meum, Hippocrates, risum reprehendisti? Neq; enim quisquã ipse suam, sed alter alterius amentiam deridet, hi quidem ebrios, quum ipsi sibi sobrij videntur, alij amãtes, ipsi grauiore morbo laborantes, hi verò nauigantes, alij agriculturæ deditos. Neque enim artibus, neque operibus inter se consentiunt. Tum ego, hæc quidem proba sunt, Democrite, neque alia quæpiam
E oratio, ad declarãdam mortalium miseriam commodior esse possit. Verùm ipsæ res hãc necessitatem sanciũt, & ad curam rei domesticæ, & nauium fabricationẽ, & cæteram rerũ administrationem, in qua versari hominem oportet. Neque enim ad inertiam eum natura procreauit. Ex his rursus ambitio effusa, multorum rectè sentientem animum fefellit, qui omnia quidem, velut in re, certa ac stabili futura, student facere, at incertum præuidere non valent. Quando enim, ô Democrite, vxorem ducens, quisquam diuortium aut mortem cogitat? aut liberos educans, interitum? Sed neque in agri-
F cultura, & nauigatione, & regno, & imperio, & omnibus quæ sunt in vita. Nemo enim se aberraturum, animo præcepit, sed quisque horum bona spe pascitur, deteriorũ verò, ne meminit quidem. Num igitur risus tuus his non congruit? Tum Democritus, tardo, inquit, es admodum ingenio, procúlque à mea sententia peregrinaris, Hippocrates, tran-

tranquillitatis, & perturbationis modum, propter A ignorantiam non conſiderans: hæc enim ipſa prudenti cogitatione diſponentes, & ipſi facilè liberarentur, & meum riſum ſedarent. Nunc verò in rebus vitæ veluti firmis, mente capti cęcutiunt, mēte inconſiderata, inordinatum impetum difficilè addiſcentes. Sufficiens enim admonitio ipſis ſuppetebat, rerum omnium commutatio, ſubitis cōuerſionibus incidens, omnigenam repente circumrotationem excogitans. Illi verò, tanquã in adaptata & firma, caſuum continenter incidentium obliti, aliàs alius quæ moleſtiam afferūt expetentes, quæ non expediunt quærentes, in multis calamitatibus B volutãtur. Quòd ſi quis pro viribus ſuis omnia facere cogitaret, vitam ab omni caſu immunem ſeruaret, ſe ipſe noſcens, & ſui ipſius comparationem apertè intelligēs: nec cupiditatis ſtudium in infinitum extenderet, ſed diuitem naturam, & omnium altricem, contentus ſequeretur. Quemadmodum autem vigor affectionum, certum periculum eſt, ſic magnus rerum ſucceſſus lubricus eſt, inſignes autem in rebus aduerſis conſpiciuntur. Alij verò, res proximorum non videntes, propria fraude perierunt, manifeſta velut obſcura non præuidentes, cùm tamen lōgam vitam, exemplum habeant eorum quæ fiunt & non fiunt, ex quibus etiam futurū C cognoſcere oportebat. Hic meus riſus, homines imprudentes, improbitatis ſuæ pœnas pendentes, auaritiæ, inexplebilis cupiditatis, inimicitiarum, inſidiarum, doli, inuidentię. Difficile eſt explicare multiplex malorū artificium: infinitas enim quædam eſt. Et in his dolis ac ſutelis inter ſe agunt, mente obliqui. At virtutis apud ipſos forma eſt, id quod eſt deterius. Mendacij enim ſtudium exercent, amorem voluptatis ornant: legibus nec obedientes. Hic autē riſus, eos leuitatis ac temeritatis condemnat, cùm neq; viſus, neque auditus participes ſint. At ſolus hominis ſenſus, veritas intelli- D gentia illuſtris, & præſens & futurum præuidet. Omnibus offenduntur, ac rurſus iiſdem ſe adiungunt: nauigationem auerſantes, nauigant: agriculturam cùm abiecerunt, rurſus agrum colūt: eiectâ vxore, aliam inducūt: ſuſceptos liberos ſepeliunt; ſepultis, creant: creatos rurſus educant: ſenectutem optarunt; ad eam autem vbi peruenerint, ingemiſcunt, nullóq; in ſtatu firmam mentem obtinent. Principes ac reges, priuatum beatum prædicant: at priuatus regnum appetit. Qui rempublicam regit, artificem, tãquam periculi expertem, laudat, artifex verò illum, velut in omnibus potentē. Rectam E enim virtutis viam, puram, & planam, ac inoffenſam non cernunt, quam nemo ingredi auſus eſt. Feruntur autem per contumacem, & tortuoſam, per aſpera: delati præcipites, & offenſantes: pleriq; autem iam corruentes, velut ſi quis perſequatur, exanimati rixantur, prætereuntur, antecellunt. Et eorum quidem alios impudentiæ obſecutos, nefandi, alieni cubilis corrumpendi amores ſuccendunt, alios autem infinitus auaritiæ morbus tabefacit, alij inter ſe inſidiantur. Alij verò glorioſę ſtudio in aërē ſublati, vitij grauitate in exitij profundum deferuntur: diruunt, deinde ſuperædificant: F gratificantur, deinde pœnitet: aut etiam adimunt, amicitiæ iura ad inimicitiam violant, & cognationem in bellum vertunt: horúmque omnium auaritia cauſa eſt. Quid ab infantibus ludētibus diſcrepant? quibus ſuum quidem propoſitum iudicio caret, quod autem adeſt, placet. In cupiditatibus autem, quid brutis animantibus fecerunt reliqui?

A ἀπρηξίης καὶ ταραχῆς μέτρα μὴ ἐπισκοπέων, δι᾽ ἄγνοιαν. ταῦτα γὰρ αὐτὰ, διανοίῃ φρενήρεϊ διοικέοντες, αὐτοί τε ῥηϊδίως ἀπήλλασσον, καὶ τὸν ἐμὸν ἐλώφεον γέλωτα. νῦν δὴ, ὡς ἐπ᾽ ἀρηρόσι τοῖς ἐν τῷ βίῳ φρενοβλαβέες τετύφλωνται, ἀσυλλογίστῳ διανοίῃ τῆς ἀτάκτου φορῆς δυσδίδακτοι. νουθεσίη γὰρ αὐτάρκης ὑπῆρχεν ἡ τῶν ξυμπάντων μεταβολὴ, ὀξείῃσι τροπῇσιν ἐμπίπτουσα, αἰφνίδιον τροχηλασίην παντοίην ἐννοέουσα. οἱ δὴ, ὡς ἐπ᾽ ἀρηρυίῃ καὶ βεβαίῃ, ἐκλελησμένοι παθέων κατὰ τὸ ξυνεχὲς ἐμπιπτόντων, ἄλλοτε ἄλλως ποθεῦντες τὰ λυπέοντα, διζήμενοι τὰ μὴ ξυμφέροντα, ἐγκαλινδεῦνται πολ- B λῇσι ξυμφορῇσιν. εἰ δέ τις ἐμερμήριζεν κατὰ δύναμιν ἰδίην τὰ ξύμπαντα ἔρδειν, ἀδιάπτωτον ἐφεύρεε ζωὴν, ἑωυτὸν ἐξεπιστάμενος, καὶ ξύγκρισιν ἰδίην σαφῶς κατανοήσας, καὶ μὴ τῆς ἐπιθυμίης τὴν σπουδὴν ἀόριστον ἐκτείνων. τὴν δὲ πλουσίην φύσιν, καὶ πάντων τιθηνὸν, δι᾽ αὐταρκείης ὁδοιπορέων. καθάπερ δὲ τῶν παθέων εὐεξίη, κίνδυνος πρόδηλος, οὕτω τὸ μέγεθος τῶν εὐτυχημάτων σφαλερόν ἐστιν. ἀρίσημοι δὲ ἐν τῇσι κακοδαιμονίῃσι ξυνθεωρεῦνται. ἄλλοι δὲ τὰ τῶν πέλας μὴ ἱστορέοντες, ὑπὸ τῆς ἰδίης κακοπραγίης ἀπώλοντο, τὰ δῆλα, καθάπερ ἄδηλα μὴ προθεωρεῦντες. ὑπόδειγμα C τὸν μακρὸν βίον ἔχοντες, γινομένων καὶ μὴ γινομένων. ἐξ ὧν καὶ τὸ ἐσόμενον ἐχρῆν κατανοῆσαι. ταῦθ᾽ ὁ ἐμὸς γέλως· ἄφρονες ἄνθρωποι, πονηρίης δίκας ἐκτίνοντες, φιλαργυρίης, ἀπληστίης, ἔχθρης, ἐνεδρίης, ἐπιβουλίης, βασκανίης, ἀργαλέον ἐξειπεῖν πολυμηχανίην κακῶν· ἀπειρίη γάρ τίς ἐστι· κἂν τουτέοις δολοπλοκίῃσιν ἀνθομιλεῦντες, σκολιόφρονες· ἀρετῆς δὲ παρ᾽ αὐτέοις τρόπος ἐστὶ, τὸ χέρσον. φιλοψευδίην γὰρ ἀσκέουσι. φιληδονίην κοσμέουσι, νόμοις ἀπειθεῦντες. ὁ δὲ, αὐτέων καταχρίνει τὴν ἀπροαιρεσίην, μήτε ὁρήσιος, μήτε ἀκοῆς μετέχοντας. μούνη δὴ αἴσθησις ἀνθρώπου ἀτρεκείη D διανοίη τηλαυγὴς, τό, τε ὂν, καὶ τὸ ἐσόμενον προορεομένη. δυσαρεστεῦνται πᾶσι, καὶ πάλιν τοῖς αὐτέοις ἐμπελάζονται. ἀρνησάμενοι πλόον, πλέουσι, γεωργίην ἀπωσάμενοι, αὖθις γεωργέουσιν. ἐκβάλλοντες γαμετὴν, ἑτέρην εἰσάγονται. γεννήσαντες, ἔθαψαν· θάψαντες, ἐγέννησαν, γεννήσαντες, πάλιν τρέφουσι· γῆρας ηὔξαντο, ἐς αὐτὸ δὲ ἀφικόμενοι στενάζουσιν· ἐν οὐδεμιῇ καταστάσει βέβαιον ἔχοντες τὴν γνώμην. ἡγεμόνες καὶ βασιλέες, μακαρίζουσι τὸν ἰδιώτην. ὁ δὲ ἰδιώτης, ὀρέγεται βασιλείης· ὁ πολιτευόμενος, τὸν χειροτεχνεῦντα, ὡς ἀκίνδυνον· ὁ δὲ χειροτέχνης ἐκεῖνον, ὡς εὐτονεῦντα κατὰ πάν- E των. τὴν γὰρ ὀρθὴν κέλευθον τῆς ἀρετῆς οὐ θεωρέουσι καθαρὴν, καὶ λείην, καὶ ἀπρόσπταιστον, εἰς ἣν οὐδεὶς τετόλμηκεν ἐμβαίνειν. φέρονται δὲ ἐπὶ τὴν ἀπειθῆ, καὶ σκολιὴν τρηχυβατέοντες καταφερόμενοι, καὶ προσκόπτοντες· οἱ δὲ πλεῖστοι ἐκπίπτοντες, ἀσθμαίνοντες, ὡς διωκόμενοι, ἐρίζοντες, ὑστερέοντες, προηγούμενοι· καὶ οὓς μὲν αὐτέων, ἔρωτες ἀτάσθαλοι ὑποπεπρήκασιν ἀλλοτρίης εὐνῆς φθορῇ, ἀναιδείης πισύνους· οὓς δὲ τήκει φιλαργυρίης νοῦσος ἀόριστος· οἱ δὲ ἀλλήλοις ἀντεπιτίθενται· οἱ δὲ ὑπὸ φιλοδοξίης εἰς ἠέρα ἀνενεχθέντες, βρίθει κακίης, εἰς βυθὸν ἀπωλείας καταφέ- F ρονται· κατασκάπτουσιν, εἶτα ἐποικοδομέουσι· χαρίζονται, εἶτα μετανοέουσιν, ἢ καὶ ἀφαιρεῦνται· τὰ φιλίης δίκαια κακοπραγεῦντες εἰς ἔχθρην, τὰ ξυγγενείης πολεμοποιεῦντες· καὶ τουτέων πάντων αἰτίη φιλαργυρίη. τί νηπίων ἀθυρόντων διαφέρουσι; παρ᾽ οἷς ἄκριτος μὲν ἡ γνώμη, τὸ δὲ παρεσὸν, τερπνόν. ἐν δὲ τοῖς θυμοῖς, τί πλεῖον ζώοις ἀλόγοις παραλελοίπασιν;

πλὴν ὅτι ἐν αὐταρκείῃ μίμνουσιν οἱ θῆρες. τίς γὰρ λέων ἐς γῆν A κατέκρυψε χρυσόν; τίς ταῦρος πλεονεξίην ἐκορύξατο; τίς πάρδαλις ἀπληστίην κεχώρηκε; διψῇ μὲν ἄγριος σῦς, ὅσον ὕδατος ὀρεχθῇ. λύκος δὲ σπαράξας τὸ προσπεσὸν τῆς ἀναγκαίας τροφῆς, ἀναπέπαυται. ἡμέρῃσι δὲ καὶ νυξὶ ξυναπλομένῃσιν, οὐκ ἔχει θοίνης κόρον ἄνθρωπος. καὶ χρόνων μὲν ἐνιαυσίων τάξις, ὀχείης ἀλόγων τέρμα ἐστίν· ὁ δὲ τὸ διηνεκὲς, οἰστρομανίην ἔχει τῆς ἀσελγείης. Ἱππόκρατες, μὴ γελάσω τὸν κλαίοντα δι' ἔρωτα, ὅτι ξυμφερόντως ἀποκέκλεισται; μάλιστα δ' ἢν ῥιψοκίνδυνος ᾖ, καὶ φέρηται κατὰ κρημνῶν, ἢ βυθῶν πελάγεος, ἐπιτείνω τὸν γέλωτα; μὴ γελάσω τὴν B νῆα πολλοῖσι φορτίοισι βαπτισάμενον, εἶτα μεμφόμενον τῇ θαλάττῃ, ὅτι κατεβύθισεν αὐτὴν πλήρη; ἐγὼ μὲν οὐδαμῶς δοκέω γελῆν, ἐξευρεῖν δὲ κατ' αὐτέων ἤθελόν τι λυπηρόν· ἀλλ' οὐδὲ ἰητρικὴν ὑπὲρ τουτέων ἐχρῆν εἶναι, μήτε τεχνώμενον παιώνια φάρμακα· ὁ σὸς πρόγονος Ἀσκληπιὸς νουθεσίη σοι γινέσθω. σώζων ἀνθρώποις, κεραυνοῖς ηὐχαρίστηται· οὐχ ὁρῇς ὅτι κἀγὼ τῆς κακίης μοῖρά εἰμι; μανίης διζήμενος αἰτίην, ζῶα κατακτείνω καὶ ἀνατέμνω, ἐχρῆν δὲ ἐξ ἀνθρώπου τὴν αἰτίην ἐρευνῆσαι. οὐχ ὁρῇς ὅτι καὶ ὁ κόσμος μισανθρωπίης πεπλήρωται; ἄπειρα κατ' αὐτέου πάθεα ξυνήθροικεν· C ὅλος ἄνθρωπος ἐκ γενετῆς νοῦσός ἐστι. τρεφόμενος, ἄχρηστος, ἱκέτης βοηθείης· αὐξανόμενος, ἀτάσθαλος, ἄφρων· ἐνδεὴς παιδαγωγίης· θρασὺς ἀκμάζων· παρακμάζων, οἰκτρὸς· τοὺς ἰδίους πόνους ἀλογιστίῃ γεωργήσας. ἐκ μητρῴων γὰρ λύθρων, ἐξέθορε τοιοῦτος. διὰ τοῦτο, οἱ μὲν θυμικοὶ, καὶ ὀργῆς ἀμέτρου γέμοντες, ἐν ξυμφορῇσι καὶ μάχῃσι, οἱ δ' ἐν φθορῇσι, καὶ μοιχείῃσι διὰ παντός· οἱ δ' ἐν μέθῃσιν· οἱ δ' ἐν ἐπιθυμίῃσι τῶν ἀλλοτρίων· οἱ δ' ἐν ἀπωλείῃσι τῶν σφετέρων· ὄφελον δύναμις ὑπῆρχε, τὰς ἁπάντων οἰκήσιας ἀνακαλύψαντα, μηδὲν ἀφεῖναι τῶν ἐντὸς παρακάλυμμα, εἶθ' D οὕτως ὁρῆν τὰ πρησσόμενα ἔνδον. εἴδομεν ἂν, οὓς μὲν ἐσθίοντας· οὓς δὲ ἐμέοντας, ἑτέρους δ' αἰκίῃσι στρεβλέοντας· τοὺς δὲ, φάρμακα κυκῶντας· τοὺς δὲ ξυννοέοντας ἐπιβουλίην· τοὺς δὲ ψηφίζοντας· ἄλλους χαίροντας· τοὺς δὲ κλαίοντας· τοὺς δὲ ἐπὶ κατηγορείην φίλων ξυγγράφοντας· τοὺς δὲ διὰ φιλοδοξίην ἔκφρονας· καί γέ τινες βαθύτεραι πρήξιες, τῶν κατὰ ψυχὴν κευθομένων· καὶ τουτέων ὁκόσοι μὲν νέοι, ὁκόσοι δὲ πρεσβῦται, αἰτέοντες, ἀρνεόμενοι, πενόμενοι, πλουσιάζοντες, λιμῷ θλιβόμενοι· οἱ δὲ ἀσωτίῃ βεβαρυμένοι, ῥυπῶντες, δέσμιοι· οἱ δὲ τρυφῇσι γαυριῶντες, τρέφοντες· ἄλλοι E σφάζοντες, ἄλλοι θάπτοντες· ὑπερορέοντες ἃ ἔχουσι, πρὸς τὰς ἐλπιζομένας κτήσιας ὡρμημένοι· οἱ μὲν ἀναίσχυντοι, οἱ δὲ φειδωλοὶ, οἱ δὲ ἄπληστοι, οἱ μὲν φονεύοντες, οἱ δὲ τυπτόμενοι· οἱ δὲ ὑπερηφανεύοντες, οἱ δὲ ἐπτοημένοι κενοδοξίῃ· καὶ οἱ μὲν ἵπποισι παρεστῶτες, οἱ δὲ ἀνδράσιν, οἱ δὲ κυσὶν, οἱ δὲ λίθοις, ἢ ξύλοις, οἱ δὲ χαλκῷ, οἱ δὲ γραφῇσι· καὶ οἱ μὲν πρεσβείαις, οἱ δὲ στρατηγίαις, οἱ δὲ ἱερωσύνῃσιν, οἱ δὲ στεφανηφορίαις· οἱ δὲ ἔνοπλοι· οἱ δ' ἀποκτεινόμενοι. φέρονται δὲ τουτέων ἕκαστοι, οἱ μὲν ἐπὶ ναυμαχίην, οἱ δὲ ἐπὶ στρατείην, οἱ δὲ ἐπ' ἀγροικίην· ἕτεροι δὲ ἐπὶ φορτίδας ναῦς· οἱ δὲ εἰς ἀγο- F ρήν· ἕτεροι δ' ἐπ' ἐκκλησίην, οἱ δὲ ἐπὶ θέητρον· οἱ δὲ ἐς φυγήν· ἄλλοι δὲ ἀλλαχόσε· καὶ οἱ μὲν ἐς φιληδονίην, καὶ ἡδυπαθείην, καὶ ἀκρασίην· οἱ δὲ εἰς ἀργίην καὶ ῥαθυμίην· τὰς ἀναξίους οὖν καὶ δυστήνους ψυχὰς ὁρέοντες καὶ τοσαύτας, πῶς μὴ χλευάσωμεν τὸν τοιῶνδε ἀκρασίην ἔχοντα βίον αὐτέων;

A nisi quod feræ in eo quod satis est se continent. Quinam enim leo, aurum in terram abdidit? Quinam taurus vt plus haberet, depræliatus est? Quæ pardalis insatiabilitatem cepit? Sitit quidem aper, sed quantum aquæ appetierit. Lupus verò, dilaniato quod sese obtulit necessario alimento, quiescit. At diebus & noctibus coniunctis, hominem non capit dapis satietas. Et anniuersariorum temporum ordo, coitus brutorum terminus est, hic verò insano libidinis œstro perpetuò agitatur. Non ridebo Hippocrates, eiulantem ex amore, quod vtiliter exclusus est? maximè verò si quis B periculorum contemptor sit, & per præcipitia aut alta pelagi feratur, risum non intendam? Non ridebo eum qui nauem multis oneribus onustam demersit, deinde mare incusantem, quod eam plenam submerserit? Equidem minimè ridẽdum censeo, verùm in eos aliquid molesti excogitasse vellem. At neque pro his medicinam esse oportuit, neque qui Pæonia medicamenta conficeret. Admoneat te tuus ille progenitor Æsculapius: seruans homines, fulmine muneratus est. Non vides me quoq; vitij partem esse? insaniæ causam inquirens, animantia macto ac reseco, ex homine autem causam scrutari oportuit. Nonne vides mundum C ipsum hominum odij plenum esse? infinita aduersus ipsum mala congregauit. Totus homo ab ortu morbus est. Dum educatur inutilis, auxilium supplex implorat; dum crescit, proteruus, insipiens, pædagogo indigens; in vigore, audax; decurso vigore, miserabilis, suos labores inconsiderantia excolens. Talis enim ex maternis cruoribus promicuit. Propterea hi quidem iracundi, & immodica ira pleni, in calamitatibus & pugnis, alij in adulteriis, & stupris perpetuò versantur, alij in ebrietate, alij in rerum alienarum cupiditatibus, alij in suis perdendis. Vtinam possemus omnium D habitationes, nullo eorum quæ intus sunt velamento relicto, detegere, deinde ita quæ intus agerentur inspicere! hos quidem edentes videremus, illos verò vomentes, alios autem fœdis modis torquentes, alios venena miscentes, alios insidias struentes, alios rationes ponentes, hos gaudentes, plorantes illos, hos amicorum accusationem commentari, illos verò gloriæ cupiditate insanos desipere. Quanquam sunt quædam retrusiores actiones, quæ in animo delitescunt. Et horum quot iuuenes, quot verò senes, petentes, repulsi, pauperes, rebus affluentes, fame pressi. Alij E verò luxu grauati, sordidi, vincti: illi autem deliciis gestientes, alentes. Alij iugulantes, alij sepelientes: ea quæ habent despicati, speratas possessiones inhiantes: alij quidem impudentes, alij verò parci, alij inexplebiles, alij interficientes, alij vapulantes, alij superbientes, alij inani gloria attoniti. Et hi quidem equis adsistunt, alij hominibus, alij canibus, alij lapidibus, aut lignis, alij æri, alij picturis. Et alij quidem legationibus, alij militaribus imperiis, alij sacerdotiis, alij coronis gestandis, alij armati sunt, alij verò interficiũtur. Et horum singuli feruntur, partim quidem in rem nauticam, partim in militiam, partim in agriculturam. Alij verò in F naues onerarias, alij in forum, alij in concionem, alij in theatrum, alij in exilium, alij verò aliorsum. Et alij quidem in vitam voluptuariam, alij in mollitiem & intemperantiam, alij ad otium ac desidiam. Cùm igitur indignas & infelices animas totque videamus: quomodo eorum vitam eiusmodi intemperantia affectam non subsannemus?

Valde

Valde namque spero, ne artem quidem tuam medicam ipsis placere. Fastidiunt quippe propter intemperantiam omnia, & sapientiam, insaniam putant. Et profectò, non incertò suspicor, pleraque in arte tua, aut per inuidiam, aut propter ingratum animum contumelia affici. Ægroti enim simul ac seruati sunt, causam Diis vel fortunæ attribuunt. Plerique verò hoc suæ naturæ assignantes, bene meritum oderunt, propè vt indignentur, si debitores putentur. Multi etiam artis ignorationem in se habentes imperiti cùm sint, extenuant quod præstãtius est. Nam penes stolidos suffragia sunt. Neque verò ægroti, adstipulatores esse volunt, neque artis socij testari: inuidia enim obstat. Nec tu huiusmodi maledicentiæ expers es, imò probè scis, id te in grauibus affectionibus sæpè fuisse, neque criminationi aut inuidiæ conuitiatum esse. Veritatis enim nulla cognitio est, neque testimonium. Quæ cùm diceret, adridebat, mihique, Damagete, diuina quadã specie esse videbatur, & prioris formæ oblitus. Tum ego, ô magnifice Democrite, magna sanè hospitalitatis tuæ munera mecum Co reportabo, multa enim me sapientiæ tuæ admiratione impleuisti. Præco enim tui decedo, qui naturæ humanæ veritatem inuestigaris, & mente complexus sis. Accepta autem abs te mentis meæ curatione discedo, cum id tempus postulet, & cura corporis. Cras verò ac deinceps, vnà erimus. Hæc cùm dixissem surrexi, ille verò sequi paratus erat. Cuidam autem, qui haud scio vnde accesserat, libros tradidit. Et ego contentiùs festinaui. Et ad Abderitas qui erant in speculis expectantes me, viri inquam, pro vestra ad me legatione magnas habeo gratias. Democritum enim vidi virum sapientissimum, qui solus potentissimus est, homines ad sanam mentẽ reducere. Hæc habui, Damagete, quæ de Democrito tibi narrarem lætus admodum. Vale.

Democritus Hippocrati benè agere. 21.

Democritus Hippocrati scribit Abderitis opportuniùs quàm sibi veratrum exhibendum esse; hîc iudicium, hîc diagnosticum Hippocratis.

ADVENISTI, Hippocrates, nobis, vt insanis veratrum daturus, cùm stultis hominibus paruisses, apud quos virtutis labor, insania iudicatur. Tum autem fortè, de mundi dispositione, & poli, ac insuper siderum cœlestium scribebamus; Quum autem horum naturam cognouisses, quàm valde aptè essent fabricata, & quàm procul ab insania ac dementia essent posita, ingenium quidem meum laudasti, illos verò amẽtes, & feros, & insanos iudicasti. Quæ enim simulacris per aërem vagantia nos fallunt, quæ sanè mundus esse conspiciuntur, & vicissitudine succedunt, ea mens mea naturæ scrutata veritatem, in lucem produxit. Horum autem testes sunt libri à me conscripti. Oportet igitur te quoque Hippocrates, cum huiusmodi viris non congredi, & versari, quorum mens fluctuat & inconstans est. Nam si ab his persuasus, mihi tanquam insano veratrum propinasses, prudentia in insaniam euasisset, artemque tuam velut dementiæ causam vituperassent. Veratrum enim sanis exhibitum, menti tenebras offundit, insanis verò, multùm prodesse consueuit. Existimo enim, quod si me non scri-

A κάρτα γὰρ ἔλπομαι μηδὲ τὴν σὴν ἰητρικὴν ἀνδάνειν αὐτέοισιν· δυσαρεστέονται γὰρ ὑπ' ἀκρασίης ἅπασι· καὶ μανίην τὴν σοφίην νομίζουσιν· ἤπου γὰρ ὑπονοέω ὡς σαφέως λωβᾶσθαί σευ τὰ πολλὰ τῆς ἐπιστήμης, ἢ διὰ φθόνον, ἢ δι' ἀχαριστίην· οἵ τε γὰρ νοσέοντες ἅμα τῷ σώζεσθαι, τὴν αἰτίην θεοῖς, ἢ τύχῃ προσνέμουσι· πολλοὶ δὲ τῇ ἰδίᾳ φύσει προσάψαντες, ἐχθαίρουσι τὸν εὐεργετήσαντα, μικροῦ δεῖν προσαγανακτεῦντες, εἰ νομίζονται χρεωφειλέται· οἵ τε πολλοὶ τὸ τῆς ἀτεχνίης ἐφ' ἑωϋτέοις ἔχοντες, ἀΐδριες ἐόντες, καθαιρεῦσι τὸ κρέσσον· ἐν ἀναισθήτοις γάρ εἰσιν αἱ ψῆφοι, οὔτε δ' οἱ πάσχοντες συνόμιλοι εἶναι θέλουσιν, B οὔτε οἱ ὁμοτεχνεῦντες μαρτυρέειν· φθόνος γὰρ ἐνίσταται· οὐκ ἄπειρος σὺ τῶν τοιουτέων λεγομένων· σαφέως δὲ εἰδὼς, ταῦτα ἐν ἀξιοπαθείῃσί σε πολλάκις γενηθέντα, καὶ οὐδὲ αἰτίην ἢ βασκανίην φιλοτιθάσσοντα· ἀτρεκίης γὰρ οὐδεμία οὔτε γνῶσις, οὔτε μαρτυρίη· ἐπεμειδία δὲ λέγων ταῦτα· καί μοι, Δαμάγητε, θεοειδής τις κατεφαίνετο, καὶ τὴν προτέρην αὐτέου μορφὴν ἐκλελησμένος· καὶ, φημὶ, ὦ Δημόκριτε μεγαλόδοξε, μεγάλας γε τῶν σῶν ξενίων δωρεὰς εἰς Κῶ ἀποίσομαι· πολλοῦ γάρ με τοῦ σοφίης θαυμασμοῦ πεπλήρωκας· ἀπονοστέω γάρ σευ κῆρυξ, ἀληθείης ἀνθρωπίνης φύσιν ἐξιχνευσάμενος, καὶ νοησάμενος. θερα- C πείην δὲ λαβὼν τῆς ἐμῆς διανοίης παρὰ σεῦ, ἀπαλλάσσομαι τῆς ὥρης τοῦτο ἀπαιτούσης, καὶ τῆς τοῦ σώματος ἐπιμελείης· αὔριον δὲ, καὶ κατὰ τὸ ἑξῆς, ἐν ταὐτῷ γενησόμεθα. ἀνιστάμην ταῦτα εἰπὼν, καὶ ὃς ἦν ἕτοιμος ἀκολουθεῖν. προσελθόντι δέ τινι, οὐκ οἶδ' ὁκόθεν, ἀπεδίδου τὰ βιβλία· κἀγὼ ξυντονώτερον ἤπειξα· καὶ πρὸς τοὺς ὄντας Ἀβδηρίτας ἐπὶ τῇ σκοπιῇ, ἀναμένοντάς με, ἄνδρες ἔφην, τῆς πρὸς ἐμὲ πρεσβείης, χάρις ὑμῖν πολλή. Δημόκριτον γὰρ εἶδον, ἄνδρα σοφώτατον, σωφρονίζειν ἀνθρώπους μοῦνον δυνατώτατον· ταῦτ' ἔχω σοι περὶ Δημοκρίτεω, Δαμάγητε, φράζειν, γηθοσύνως πάνυ. ἔρρωσο.

D

Δημόκριτος Ἱπποκράτει εὖ πράττειν. κα΄.

Δημόκριτος Ἱπποκράτει γράφει ἐλλέβορον Ἀβδηρίταις μᾶλλον ἢ ἑαυτῷ δοτέον· ἔνθα ἡ Ἱπποκράτους κρίσις τε καὶ διαγνωστικόν.

ΕΠῆλθες ἡμῖν ὡς μεμηνόσιν, ὦ Ἱππόκρατες, ἐλλέβορον δώσων, πεισθεὶς ἀνοήτοις ἀνδράσι, παρ' οἷς ὁ πόνος τῆς ἀρετῆς, μανίη κρίνεται· ἐτυγχάνομεν δὲ E τότε, περὶ κόσμου διαθέσεως, καὶ πολογραφίης· ἔτι δὲ ἄστρων οὐρανίων ξυγγράφοντες· γνώσας δὲ τὴν ἐπὶ τούτοις φύσιν, ὡς εὐκαίρως κάρτα εἴη ἐπιδεδημιουργημένα, καὶ ὡς τηλοῦ μανίης καὶ παραφρενήσιος καθέστηκεν, ἐμεῦ μὲν φύσιν ἐπῄνεσας, ἄφρονας δὲ, καὶ ἀπηνέας, καὶ μεμηνότας κείνους ἔκρινας· ὁκόσα γάρ ἰνδαλμοῖς διαλλάττοντα ἀνὰ τὸν ἠέρα πλάζει ἡμέας, ἃ δὴ κόσμος ξυνορᾶται, καὶ ἀμείβοντα τέτευχε, ταῦτα νόος ἐμὸς, φύσιν ἐρευνήσας ἀτρεκέως, εἰς φῶς ἤγαγεν· μάρτυρες δὲ τουτέων, βίβλοι ὑπ' ἐμεῦ γραφεῖσαι. F χρὴ οὖν καί σε, ὦ Ἱππόκρατες, μὴ τοιουτοτρόποισιν ἀνδράσι ξυνέρχεσθαι, καὶ ξυνομιλέειν, ὧν νόος ἀκρόπλοος, καὶ ἀβέβαιος καθέστηκεν. εἰ γάρ τοι πεισθεὶς, ὡς μεμηνότα με ἐπότισας ἐν ἐλλεβόρῳ, ἡ πινυτὴ μανίη ἂν ἐγεγόνει· καὶ σεο τέχνην κατεμέμψαντο, ὥσπερ αἰτίην παρακοπῆς γεγενημένην· ἐλλέβορος γὰρ ὑγιαίνουσι μὲν δοθεὶς, ἐπισκοτεῖ διανοίην, μεμηνόσι δὲ, κάρτα ὠφελέειν εἴωθεν· φήθην γὰρ, εἰ μὴ κατειλήφεις με γρά-

φόντα, ἀνακείμενον δὲ, ἢ σχεδὸν περιπατοῦντα, καὶ προσομιλέοντα ἐμεωυτῷ, ὁτὲ μὲν δυσχεραίνοντα ὁτὲ δὲ μειδιῶντα ἐπὶ τοῖς ἐννοουμένοις ὑπ' ἐμοῖο· καὶ τοῖς προσομιλέουσι τῶν γνωρίμων, οὐ προσέχοντα· ἐφιστάντα δὲ τὴν διάνοιαν, καὶ σκεπτόμενον ἐκπάγλως, ᾠήθης ἂν Δημόκριτον, κατά γε ὄψιος κρίσιν, ἐκ τῶν ὁρεομένων, μανίης εἰκόνι ἐοικέναι. χρὴ οὖν τὸν ἰητρὸν, μὴ μόνον ὄψει τὰ πάθη κρίνειν, ἀλλὰ καὶ πρήγματι· τοῖς τε ῥυθμοῖς ἀνακρίνειν, ὡς ἐπιτοπλεῖστον, καὶ πότερον ἄρχοιτο τὸ πάθος, ἢ μεσάζοι, ἢ λήγοι· καὶ διαφορὴν, καὶ ὥρην, καὶ ἡλικίην παρατηρεῦντα, ἰητρεύειν τὸ πάθος, ουλομελίην τε τοῦ σκήνεος. ἐκ γὰρ τουτέων ἁπάντων, εὐχερῶς τὴν νοῦσον εὑρήσεις. ἀπέσταλκα δέ σοι τὸν περὶ μανίης λόγον· ἔρρωσο.

A bentem, sed recumbentem, aut fermè deambulantem offendisses, & mecum colloquentem, modo quidem mihimet ipsi displicentem, modò etiam cogitationibus meis arridentem, & alloquentibus me familiaribus non attendentem, sed mente defixâ, & stupendum in modum considerantem, ex oculorum quidem iudicio, ex iis quæ videres, Democritum insaniæ imagini similem esse censuisses. Medicum igitur decet, non solum oculis, sed re ipsa, affectus iudicare, & modulos, vt plurimum recensere, & num morbus incipiat, aut in medio sit, aut desinat, & differentiam & anni tempus, & ætatem obseruantem, affectionem curare, & totam compagem corporis. B Ex his enim omnibus, facilè morbum deprehendas. Ad te autem misi scriptum illud de insania. Vale.

Ὁ περὶ μανίης λόγος. κβ'.

Τὰ τῆς μανίης αἴτια χολή τε καὶ φλέγμα· διαφοραί· διαγνωστικὰ σημεῖα· θεραπεία.

C Μαινόμενοι δὲ, ὡς ἔφην, ἐν τῷ περὶ ἱερῆς νούσου, ὑπὸ ὑγρότητος τοῦ ἐγκεφάλου, ἐν ᾧ ἐστὶ τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα ὅταν ὑγρότερος τῆς φύσιος ᾖ, ἀνάγκη κινεῖσθαι· κινουμένου δὲ, μήτε τὴν ὄψιν ἀτρεμίζειν, μήτε τὴν ἀκοήν· ἀλλὰ ἄλλοτε ἀλλοῖα ὁρᾶν τε, καὶ ἀκούειν. τήν τε γλῶσσαν τοιαῦτα διαλέγεσθαι, οἷα ἂν βλέπῃ τε καὶ ἀκούῃ ἑκάστοτε· ὅσον δὲ ἂν ἀτρεμίσῃ ὁ ἐγκέφαλος, τοσοῦτον καὶ φρονεῖ χρόνον ὁ ἄνθρωπος· γίνεται δὲ ἡ διαφθορὴ τοῦ ἐγκεφάλου ὑπὸ φλέγματος, καὶ χολῆς· γνώσῃ δὲ ἑκάτερα, ὧδε· οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ φλέγματος μαινόμενοι, ἥσυχοί τέ εἰσι, καὶ οὐ βοῶνται, οὐδὲ θορυβώδεες· οἱ δὲ ὑπὸ D χολῆς, πλῆκται, καὶ κακοῦργοι, καὶ οὐκ ἠρεμαῖοι· ἢν μὲν ξυνεχῶς μαίνωνται, αὗται αἱ προφάσιές εἰσιν. ἢν δὲ δείματα, καὶ φόβοι, ὑπὸ μεταστάσιος γίνονται τοῦ ἐγκεφάλου θερμαινομένου ὑπὸ χολῆς, ὁρμώσης ἐπ' αὐτὸν κατὰ φλέβας τὰς αἱματίτιδας. ὅταν δὲ ἀπέλθῃ ἡ χολὴ πάλιν ἐς τὰς φλέβας, καὶ τὸ σῶμα πέπαυται. ἀνιῆται δὲ καὶ ἀσῆται, καὶ ἐπιλήθεται παρὰ καιρὸν, ψυχομένου τοῦ ἐγκεφάλου ὑπὸ φλέγματος, καὶ ξυνισταμένου παρὰ τὸ ἔθος· ὅταν δὲ ἐξαπίνης ὁ ἐγκέφαλος διαθερμαίνηται ὑπὸ χολῆς, κατὰ τὰς φλέβας τὰς εἰρημένας ἐπιζέσαντος τοῦ αἵματος, ἐνύπνια ὁρῶσι φοβερά· E καὶ ὡς ἐγρηγορότος τὸ πρόσωπον φλογιᾷ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐρυθραίνονται, καὶ ἡ γνώμη ἐπινοεῖ τι κακὸν ἐργάζεσθαι· τοῦτο καὶ ἐν τῷ ὕπνῳ πάσχει· ὅταν δὲ τὸ αἷμα σκεδασθῇ πάλιν ἐς τὰς φλέβας, πέπαυται· ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ τῶν ἐπιδημιῶν, ἱστορήσας ὡς ἐγίνετο ἀφωνίη, ἄγνοια, παραληρήσιες συχναὶ, καὶ ὑποστροφαί· ἡ δὲ γλῶσσα σκληρὴ, καὶ εἰ μὴ διακλύσαιτο, λαλεῖν οὐχ οἷόν τε ἦν, καὶ σφόδρα πικρή· τὰ πολλὰ φλεβοτομίη ἔλυσεν, ὑδροποσίη, μελίκρητον, ἐλλεβόρων πόσιες· οὗτος ὀλίγον ἐπιζήσας χρόνον, ἐτελεύτησεν· ἄλλος ἦν, ὃς ὅτε εἰς πότον ὁρμῴη, φόβος τῆς αὐλητρίδος F ἐλάμβανεν, εἰ ἀκούσειεν αὐλούσης. ἡμέρης δὲ ἀκούων, οὐδὲν ἔπασχε.

De insania, tractatio. 22.

Insaniæ causæ, bilis & pituita; differentiæ; signa diagnostica; curatio.

INsanienti autem, vt dixi in libro de morbo sacro, ob humiditatem cerebri, in quo animæ sunt functiones, cùm humidius natura fuerit, moueri necesse est: cùm verò mouetur, neque visum, neque auditum quiescere, sed aliàs alia & videre, & audire: linguámque talia loqui, qualia semper viderit & audierit. Quanto verò tempore cerebrum quieuerit, tanto etiam homo sapit. Cerebri verò corruptio, ex pituita & bile oritur. Vtrumque autem hoc modo dignosces. Qui enim à pituita insaniunt, taciti sunt, neque clamosi, neque tumultuosi. Qui verò à bile, percussores, & malefici sunt, neque quieti. Et, si quidem continenter insaniant, eæ causæ sunt. Sin autem terrores & metus, à transmutatione fiunt, calefacto cerebro à bile, in ipsum per venas illas sanguinarias irruente. Vbi verò bilis rursus in venas discesserit, etiam corpus quiescit. Tristatur verò & fastidit, & intempestiuè obliuiscitur, dum cerebrum à pituita refrigeratur, & præter morem obducitur. Quum verò derepente cerebrum à bile calefactum fuerit, vbi sanguis in iis, quas dixi, venis inferbuit, horrenda vident insomnia, ac velut euigilati facies flammescit, oculi rubent, mensque aliquid mali patrare cogitat: idque etiam in somno contingit. Vbi verò sanguis rursus in venas dispersus fuerit, quiescit. Porrò in quinto libro de Morbis vulgaribus, memorans quomodo vocis defectio eueniret, ignoratio, crebra deliria, & morbi reuersiones. Lingua autem dura erat, ac, nisi colluceretur, loqui non poterat, & valdè amara: plerunque venæ sectio soluit, aquæ potio, aqua mulsa, veratri potiones. Hic cùm non diu superuixisset, mortuus est. Erat & alius, quem, cùm ad conuiuium procederet, tibicinæ metus inuadebat, si tibia canentem audisset; interdiu verò si audiret, nihil patiebatur.

Hippocrates Democrito benè agere. 23.

Artem medendi plus reprehensionis quàm honoris sortiri, & Abderitas insanos, Democritum verò sapientißimum fuisse.

ARTIS medicæ, ô Democrite, rectè quidē facta, plerique hominum non admodum laudant, sæpè verò Diis attribuunt. At si quid aduersata natura, eum qui curatur intereme-rit, numen prætermittentes, medicos incusant. Et arbitror equidem, plus reprehensionis quàm honoris artem illam sortitam esse. Ego enim, quamuis iam senex, ad finem artis medicæ non perueni, nam neque etiam eius inuentor Æsculapius, sed & ipse à sese in multis dissensit, velut historicorum libri nobis tradiderunt. Quæ ad nos igitur abs te missa est epistola, per veratrum medicinam reprehendebat. Accitus ergo sum, Democrite, velut insanientem veratro purgaturus, quum non diuinassem, qualis tandem esses. Postquam verò congressus agnoui, non per Iouem desipientiæ opus, sed fermè omninò approbandum: magnopere ingenium tuum laudaui, téque præstantissimū naturæ & mundi interpretem iudicaui: eos autem qui me ad te introduxerant, tanquam insanos vituperaui, cùm ipsi medicina indigerent. Quando igitur casus nos in vnum coëgit, rectè feceris, si ad nos crebriores literas dederis, & conscriptos à te commentarios nobis impertieris. Misi autem etiam ad te de veratri purgatione libellum. Vale.

Hippocrates Democrito, de Veratri Purgatione. 24.

Quos, quà, & quando, veratro aut alio pharmaco purgare oporter; hîc veratri & purgationis effectus.

QVI non facilè per superiora purgantur, iis corpora copiosiore cibo, & quiete, ante potionem prçhumectanda sunt. Postquā autem veratrū biberit, corpora magis ad motionē ducēda, quàm ad somnos. Quòd verò motio corpora turbet, indicat nauigatio. Quum voles vt veratrum plus ducat, corpora moueto; veratrū iis, qui carnes sanas habēt, periculum creat. Qui in medicamentorū potionibus nō sitiunt, purgari non desinunt, prius quàm sitiant. Ex veratro cōuulsio, lethalis. Immodicæ purgationi si superuenerit conuulsio, aut singultus, malo est. In alui perturbationibus & vomitionibus spōte obortis, si, qualia purgari conuenit, purgentur; & conducit, & facile ferūt; sin minùs, contra accidit. Quemadmodū autem in Prænotionibus dictum est, per superiora purgatio accōmoda est ei, in quo sine febre, cibi fastidium, aut oris ventriculi morsus, aut tenebricosa vertigo, aut os amarum est, in summa omnibus supra septum transuersum doloribus. Per inferiora verò, vbi citra febrem tormina, lumborum dolor, genuum grauitas, menses ægrè prodeuntes, & dolores sunt in partibus sub septo transuerso. In medicamentorum autem potionibus, cauere oportet qui scito corpore sunt, præcipuè verò nigri, & humida carne præditi, sed & subsicci, & balbi, & blæsi. At qui per morbi initia, inflammationes, vt in libro de ptisana dixi, confestim per medicamenti potionem soluere nituntur, ij de distento quidem ac inflammato nihil auferunt:

A

Ἱπποκράτης Δημοκρίτῳ εὖ πράττειν. κγ'.

Τὴν ἰατρικὴν τέχνην πλείονα μεμψιμοιρίην ἢ τιμὴν κληροῦσθαι· καὶ τοὺς μὲν Ἀβδηρίτας μεμηνότας, τὸν δὲ Δημόκριτον σωφρονίσαι.

Ἡ ἰητρικῆς τέχνης, ὦ Δημόκριτε, κατορθώματα μὲν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, οὐ παντάπασιν ἐπαινοῦσιν, θεοῖς δὲ πολλάκις προσγράφουσιν· ἢν δέ τι ἡ φύσις ἀντιπρήξασα, ἀπολέσῃ τὸν θεραπευόμενον, ἰητροὺς καταμέμ-
B φονται, παρέντες τὸ θεῖον· καὶ ἔγωγε δοκέω πλείονα μεμψιμοιρίην, ἢ τιμὴν κεκληρῶσθαι τὴν τέχνην. ἐγὼ μὲν γὰρ ἰητρικῆς ἐς τέλος οὐκ ἀφῖγμαι, καίπερ ἤδη γηραλέος καθεστώς· οὐδὲ γὰρ ὁ τῆσδε εὑρετὴς Ἀσκληπιός· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐν πολλοῖς διεφώνησε· καθάπερ ἡμῖν αἱ τῶν ξυγγραφέων βίβλοι παραδεδώκασιν. ἡ μὲν οὖν ὑπὸ σέο ἐπισταλεῖσα ἡμῖν ἐπιστολή, κατεμέμφετο περὶ τῆς φαρμακείης τοῦ ἐλλεβόρου· εἰσήχθην μὲν οὖν, ὦ Δημόκριτε, ὡς μεμηνότα ἐλλεβοριῶν· οὐ καταμαντευσάμενος ὅς τίς ποτ' εἴης· ὡς δ' ἐντυχὼν, ἔγνων, οὐ μὰ Δία, παραφρονήσεως ἔργον, ἀλλὰ σχεδὸν ἀποδοχῆς πάσης. κάρτα σὴν φύσιν ἐπῄ-
C νεσα· ἄριστόν τε φύσεως ἑρμηνευτὴν, καὶ κόσμου ἔκρινα· τοὺς δ' εἰσαγαγόντας με, ἐμεμψάμην ὡς μεμηνότας· φαρμακείης γὰρ αὐτοὶ ἔχρῃζον· ἐπεὶ τοίνυν τὸ αὐτόματον ἡμέας εἰς τὸ αὐτὸ συνήγαγεν, ὀρθῶς ποιήσεις ἐπιστέλλων ἡμῖν πυκνότερον, καὶ μεταδιδοὺς τῶν ὑπὸ σέο γραφομένων ξυνταγμάτων· ἀπέσταλκα δέ σοι καὶ αὐτὸς τὸν περὶ τοῦ ἐλλεβορισμοῦ λόγον. ἔρρωσο.

Ἱπποκράτης Δημοκρίτῳ, περὶ ἐλλεβορισμοῦ. κδ'.

D Οὕστινάς τε, καὶ πῆ, καὶ πότε δεῖ ἐλλεβόρῳ ἢ ἄλλῳ τινὶ φαρμάκῳ καθαίρειν· ἐνταῦθα αἱ τοῦ ἐλλεβόρου καὶ τῆς καθάρσεως ἐνέργειαι.

Τοῖς μὴ ῥηϊδίως ἄνω καθαιρομένοις, πρὸ τῆς πόσιος προϋγραίνειν τὰ σώματα, πλέονι τροφῇ καὶ ἀναπαύσει· ἐπὴν δὲ πίῃ ἐλλέβορον, πρὸς τὰς κινήσιας τῶν σωμάτων μᾶλλον ἄγειν, μὴ πρὸς ὕπνους· δηλοῖ δὲ ἡ ναυτιλίη, ὅτι κίνησις τὰ σώματα ταράσσει· ἐπὴν βούλῃ μᾶλλον ἄγειν ἐλλέβορον, κίνει τὰ σώματα· ἐλλέβορος ἐπικίνδυνος τοῖς σάρκας ὑγιέας ἔχουσιν· ὅσοι ἐν ταῖς φαρμακοποσίαις μὴ
E διψῶσι, καθαιρόμενοι οὐ παύονται, πρὶν ἢ διψήσωσι· σπασμὸς ἐξ ἐλλεβόρου, θανάσιμον· ἐπὶ ὑπερκαθάρσει, σπασμὸς ἢ λυγμὸς ἐπιγινόμενος, κακόν· ἐν ταῖς ταραχαῖς τῆς κοιλίης, καὶ τοῖσιν ἐμέτοις τοῖς αὐτομάτοις γινομένοισιν, ἢν μὲν οἷα δεῖ καθαίρεσθαι, καθαίρωνται, ξυμφέρει τε, καὶ εὐφόρως φέρουσιν· εἰ δὲ μή, τοὐναντίον. ὡς δὲ ἔφην ἐν τῷ προγνωστικῷ, κάθαρσις εὔθετη ἡ ἄνω ἐπ' ἀπυρέτῳ, ἀσιτίη, ἢ καρδιωγμὸς, ἢ σκοτόδινος, ἢ στόμα ἐπιπικρούμενον, καθόλου ταῖς ὑπὲρ τῶν φρενῶν ὀδύναις· ἡ δὲ κάτω, ὅπου χωρὶς πυρετοῦ στρόφος, ὀσφύος ὀδύνη, γουνάτων βάρος, καταμή-
F νια δυσπορεύοντα, ὀδύναι ἐν τοῖς ὑπὸ τὸ διάφραγμα· φυλάσσεσθαι δὲ ἐν ταῖς φαρμακοποσίαις τοὺς ἀστείους τὰ σώματα· μάλιστα δὲ τοὺς μέλανας, καὶ ὑγροσάρκους· καὶ τοὺς ὑποξήρους δὲ, καὶ ψελλοὺς, καὶ τραυλούς· ὁκόσοι δὲ τὰ φλεγμαίνοντα ἐν ἀρχῇ τῆς νούσου, ὡς ἔφην ἐν τῷ περὶ πτισάνης, εὐθέως ἐπιχειροῦσι λύειν φαρμακείῃ, τοῦ μὲν ξυντεταμένου, καὶ φλεγμαίνοντος οὐδὲν ὠφελέουσιν·

A οὐδὲ γὰρ διαδίδωσιν ὠμὸν ἐὸν τὸ πάθος· τὰ δὲ ἀντέχοντα τῷ νοσήματι, καὶ ὑγιεινά, ξυντήκουσι· ἀσθενέος δὲ τοῦ σώματος γινομένου, τὸ νόσημα ἐπικρατεῖ, καὶ ἀνιήτως ἔχουσι· ἐλλεβορίζειν δὲ χρή, οἷς ἀπὸ κεφαλῆς φέρεται ῥεῦμα· μὴ διδόναι δὲ ἐπὶ ἐμπύων. μὴ φαρμακεύειν τοὺς ἀχρόους, τοὺς βραγχώδεας, τοὺς σπληνώδεας, τοὺς ἀφαίμους, τοὺς πνευματώδεας, καὶ ξηρὰ βήσσοντας, διψώδεας, φυσώδεας, ἐντεταμένους ὑποχόνδρια, καὶ πλευράς, καὶ μετάφρενα, τοὺς ἀπονεναρκωμένους, καὶ ἀμαυρὰ βλέποντας, καὶ οἷς ἦχοι τῶν ὤτων, καὶ τῆς οὐρήθρας ἀκρατεῖς· B μηδὲ τοὺς ἰκτερώδεας, ἢ κοιλίης ἀσθενέας, ἢ αἱμορρώδεας, ἢ ἐν φύμασιν· ἢν δὲ φαρμακεύσαι δοκῇ, ἐλλεβόρῳ ἀσφαλὴς ἄνω κάθαιρε· κάτω δὲ μή· κράτιστον δέ, τούτους διαιτᾶν· ὡς δὲ ἔφην ἐν τῷ προρρητικῷ, μὴ φαρμακεύειν, μηδὲ τοὺς ἐπανεμοῦντας μέλανα, ἀποσίτους, καὶ παραφόρους, καθεύδειν μικρά, ὀδυνώδεας, ὄμμα θρασὺ κεκλιμένον ἔχοντας, ἀποιδέοντας, σκοτώδεας, ἀχρόους, μηδὲ τοὺς ἐν πυρετῷ καυματώδεας, κατακεκλασμένους. ὡς δὲ ἔφην περὶ πτισάνης, σησαμοειδὲς ἄνω καθαίρει. ἡ πόσις, ἥμισυ δραχμῆς ἐν ὀξυμέλιτι τετριμμένῳ. ξυμμίσγεται δὲ καὶ τοῖς ἐλλεβόροις τὸ τρίτον μέρος τῆς πόσιος, καὶ ἧσσον πνίγει· C καθαίρει δὲ καὶ τοὺς ἐν χρονίοις τεταρταίοις, καὶ τοὺς ἐν λιπυριώδεσι πυρετοῖς χρονίοις· καὶ ὧν οὐκ ἔστι δίψος, μηδὲ ἀπόκρισις. τούτους δὲ μὴ πρότερον τῶν τριῶν ἑβδομάδων· ποτὲ δὲ καὶ πλευριτικούς, καὶ εἰλεώδεις· ὡς δὲ ἔφην ἐν τῷ περὶ γυναικείων, καθαίρειν καὶ ἢν αἱ μῆτραι καθάρσιος δέονται.

A nec enim cedit affectus, cùm crudus ſit: quæ verò morbo obſiſtunt & ſana ſunt, contabefaciunt, imbecillo autem reddito corpore, morbus ſuperior euadit, & inſanabiles ſunt. Veratrum autem exhibendum quibus de capite fluxio fertur, at ſuppuratis minimè dandum. Medicamentum ne dederis decoloribus, raucis, lienoſis, exanguibus ſpirituoſis, & ſicca tuſſientibus, ſiticuloſis, flatuoſis, quibus hypochondria, & latera, & dorſum diſtenta ſunt, qui torpore affecti ſunt, & obſcurè vident, & quibus aurium ſonitus; & meatus vrinæ impotentibus, neque qui morbo regio la- B borant, & aluo ſunt debili, quibus ſanguis erumpit, aut qui tubercula habent. Quòd ſi medicamento purgandum videatur, veratro per ſuperiora ſecurus purgato; at per inferiora, minimè. Optimum autem eſt, victus rationem his præſcribere. Neque verò, quemadmodum in Prorrhetico dixi, medicamento purgandi ſunt, qui nigra euomunt, cibos auerſantur, delirant; cum dolore parum dormiunt, qui aſpectum ferocem deflexum habent; extumeſcentes, vertiginoſos, decolores, neque in febre æſtuoſos, & confractos. Seſamoïdes verò, vt dixi in libro de Ptiſana, per ſuperiora purgat; potio drachmæ dimidium, in aceto mulſo tritum. Admiſcetur etiam veratris tertia C potionis parte, & minus ſuffocat. Purgat autem & qui in diuturnis quartanis, & qui in vetere lipyria febri, & eos quibus neque ſitis, neque excretio eſt, hos tamen non ante tres hebdomadas. Interdum etiam pleuriticos & voluulo laborantes. Quinetiam purgandum eſt, ſi vteri purgatione opus habeant, veluti dixi in libro de Morbis mulierum.

Ἱπποκράτης πρὸς τὸν υἱὸν Θεσσαλόν. κέ.

Τὰς Γεωμετρικὴν τε καὶ Ἀριθμητικὴν ἱστορίας ἰατρῷ ἀναγκαίας εἶναι.

Ἱστορίης δὲ μελέτω σοι, ὦ παῖ, γεωμετρικῆς, καὶ ἀριθμήσιος· οὐ γὰρ μόνον σέο καὶ τὸν βίον εὐκλέα, καὶ ἐπὶ πολλὰ χρήσιμον ἐς ἀνθρωπίνην μοίρην ἐπιτελέσει· ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν ὀξυτέρην τε, καὶ τηλαυγεστέρην κατὰ τὸ ἐν ἰητρικῇ ὀνῆσθαι πᾶν ὅ, τι χρήζει· καί τοι ἡ μὲν τῆς γεωμετρίης ἱστορίη, ἐοῦσα πολύσχημός τε, καὶ πολυειδής, καὶ πᾶν μετ' ἀποδείξεως E περαινομένη, ἔσται χρησίμη πρός τε τὰς τῶν ὀστέων θέσιας, καὶ ἐξαρθρήσιας, καὶ τὴν λοιπὴν τῶν μελέων τάξιν· εἰς τὴν γὰρ τούτων πολυτροπίην, εὐεπιγνωστότερον ἐμβολῇ τε ἄρθρων καὶ τῇ τῶν ὀστέων τῶν συντριβομένων διαπρίσει τε, καὶ ἐκτρυπήσει, καὶ συνθέσει, καὶ ἐξαιρέσει, καὶ τῇ λοιπῇ θεραπείῃ χρῆσθαι· εἰδότι ὁκοῖόν τε χωρίον ἐστί, καὶ τὸ ἐκ τούτου ἐξορθούμενον ὀστέον· ἡ δὲ τῆς ἀριθμήσιος τάξις, πρός τε τὰς περιόδους, καὶ ἀλόγους τῶν πυρετῶν μεταστάσιας, καὶ τὰς κρίσιας τῶν νοσεόντων, καὶ τῆς ἐν νούσοις ἀσφαλείης ἀρκέουσα ἔσται. F μάλα γὰρ σεμνὸν ὑπηρεσίαν ἔχειν ἐν ἰητρικῇ τοιήνδε, ἥτις σοι τὰ μέρεα τῆς ἐπιτάσιος, καὶ τῆς ἀνέσιος, ὅταν ἄνισα ὄντα τὴν μοῖραν, εὔγνωστα παρέχεται, χωρὶς ἀμπλακίης· διὸ δὴ κάρτα ἐς δύναμιν ἀφικνέο τῆς τοιῆσδε ἐμπειρίης. ἔρρωσο.

D *Hippocrates ad Theſſalum filium. 25.*

Geometricam & Arithmeticam ſcientias medico eſſe neceſſarias.

COGNITIONIS autem geometricæ, & arithmeticæ cura tibi ſit, mi fili. Neque enìm ſolùm vitam tuam glorioſam, & ad multa vtilem erga humanam ſortem efficiet, verumetiam mentem acutiorem, & clariorem, vt in arte Medica iuuetur ad id omne cuiuſcunque indiget. Et quidem geometriæ cognitio, cùm figuris & formis multiplex ſit, & omnia cum demonſtra- E tione tranſigat, vtilis erit & ad oſſium poſitus, & articulos emotos, & ad reliquum membrorum ordinem. Nam ad horum affectuum varietatem, facilius ad cognitionem eſt articulorum repoſitione, & oſſium contritorum reſectione, & perforatione, & compoſitione, & exemptione, reliquáque curatione vti, cùm ſcieris & qualis ſit locus, & os quod ex eo exceſſit. At ordo numerationis, & ad circuitus, & ad febrium tranſmutationes quæ præter rationem fiunt, & ad iudicationes ægrotantium, & ſecuritatis morborum ſatis futura eſt. F Nam ſanè quàm ſplendidum eſt, miniſterium habere in re Medica eiuſmodi, quod intenſionis ac remiſſionis partes, cùm ex parte inæquales ſunt cognitu, faciles tibi abſque errore exhibet. Quapropter ad eiuſmodi experientiæ facultatem valdè contendito. Vale.

Democritus Hippocrati, de natura humana. 26.

Medicinæ cognitionem omnibus hominibus necessariã, sapientiæ sororem ac consortem esse, concisam partium corporis descriptionem oculis subiicere.

OMNES homines artem Medicam scire oportet, ô Hippocrates, nam præclarum simul est, & ad vitam vtile; ex his autem maximè, eruditionis & eloquẽtiæ peritos. Sapientię quippè cognitionem, Medicinę sororẽ ac consortem esse duco. Sapientia siquidem, animi perturbationes exhaurit. At Medicina corporũ morbos tollit. Mens autem augescit, cùm adest sanitas, cui prospicere, eos qui rectè sentiunt honestũ est. Vbi verò corporis habitus dolet, neque mens ad virtutis meditationem alacris est. Præsens enim morbus animum vehementer obscurat, & intelligentiam in eandem secum affectionẽ ducit. Humanæ verò naturæ descriptio speculationẽ habet huiusmodi. Cerebrum quidem summam corporis partẽ custodit; ei securitas concredita est; in membranis neruosis habitat; supra quod, duplicium ossium naturę ad necessitatem adaptatę, dominum mentis custodem cerebrũ tegunt. Pilorum decor, cutẽ exornare. At oculorum cernendi vis, in multiplici tunica delitescens, ab humoris instillationibus, sub frõtis moderatione collocata est, cernẽdi autẽ causa est. Pupilla verò summum tenens, palpebræ oram opportunitatis custodẽ sustinet. Nares autem duplices, odoratus cognitrices, oculorũ viciniam dirimunt. Labrorum autem mollis tactus os circumplexus, verborum sensum & exactã articulationẽ dum regitur, efficit. Mentum autem in extremitatem desinens, & in chelys modum, dentium clauis coaptatũ est. At sermonum conceptacula aures, opifex aperuit, quibus cùm inest ira, nõ tuta inconsiderantiæ ministra euadit. Loquelæ mater lingua, animi nuncia, gustus ostium seruans, firmis dentium septis munita est. Guttur autem & gula inter sese aptata, vicina sunt. Illud enim in spiritus viam, hæc verò in ventriculi profundum alimentum præmittit, vehementer impulsæ. At coniforme cor, ceu rex, iræ nutricius, aduersus omnes insultus thoracem induit. Crebræ autẽ spiritus cauernæ, aëri peruiæ, spiritum vocis causam pariunt. At quod sanguinem suppeditat, & in alimentum transmutat, cum lobis plerunque vena caua circunfluum hepar cupiditatis causa est. Bilis autem pallida ad hepar manens, corporis humani labes fit, cùm redundauit. Noxius autem & inutilis humani corporis incola splen ex aduerso dormit, rem nullam poscens. Horum autẽ medius suppeditator est omnia suscipiens ventriculus, & recumbit concoctionem gubernans. Intestina verò ventris compositione contenta, quę ex sua conditione vnà agitantur, circa ventrem conuoluuntur, sumptionis & excretionis causæ. At gemini renes in coxis firmati, & adipe vestiti, vrinarũ excretionis non alieni nati sunt. Totius autẽ ventris dominus is qui omentum vocatur, totum ventrem, solo liene excepto, amplectitur. Vesica deinceps neruosa, ore in coxam stabilito, complicatis vasis, vrinarum excretionis causa existit. Huic vicina infantium mater, grauis ille dolor, sexcentarum in muliere ærumnarum causa vterus delitescit. Pylorus

A

Δημόκριτος Ἱπποκράτει, περὶ φύσιος ἀνθρώπου. κϛ΄.

Τὴν τῆς ἰατρικῆς ἱστορίαν πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις ἀναγκαίαν, τῆς σοφίης ἀδελφὴν καὶ ξυνοικον ὑπάρχειν, καὶ σύντομον τὴν τοῦ σώματος μορίων ὑπογραφὴν ἐκθέσθαι.

ΧΡΗ πάντας ἀνθρώποις ἰητρικὴν τέχνην ἐπίστασθαι, ὦ Ἱππόκρατες· καλὸν γὰρ ἅμα, καὶ ξυμφέρον ἐς τὸν βίον· τουτέων δὲ μάλιστα, τοὺς παιδείας καὶ λόγων
B ἴδριας γεγυμνασμένους· ἱστορίην σοφίης γὰρ, δοκέω ἰητρικῆς ἀδελφὴν καὶ ξύνοικον· σοφίη μὲν γὰρ, ψυχὴν ἀναρύεται παθῶν, ἰητρικὴ δὲ, νόσους σωμάτων ἀφαιρέεται· αὔξεται δὲ νόος, παρεούσης ὑγείης· ἣν καλὸν προνοέειν τοὺς ἐσθλὰ φρονέοντας· ἕξεως δὲ σωματικῆς ἀλγεούσης, οὐδὲ προθυμίην ἔχει νόος, ἐς μελέτην ἀρετῆς· νοῦσος γὰρ παρεοῦσα, δεινῶς ψυχὴν ἀμαυροῖ, φρόνησιν ἐς συμπάθειαν ἄγουσα· φύσεως δὲ ἀνθρωπίνης ὑπογραφὴ, θεωρίην ἔχει τοιήνδε· ὁ μὲν ἐγκέφαλος, φρουρέει τὴν ἄκρην τοῦ σώματος· ἀσφάλειαν ἐμπεπιστευμένος, ὑμέσι νευρώδεσι συνεσκαθικέων·
C ὑπὲρ ὃν, ὀστέων διπλῶν φύσιες ἀναγκαῖαι, ἐρηρυῖαι, δεσπότην φύλακα διανοίης, καλύπτουσιν ἐγκέφαλον. τριχῶν εὐκοσμίη, χρῶτα κοσμοῦσαι· ὃ δὲ τῶν ὀμμάτων ὁρητικὸν, ἐν πολυχίτωνι φωλεῦον, ὑγροῦ ἐνσταξίαις ὑπὸ μετώπων κολασίῃ συνίδρυται· θεωρίης δὲ αἴτιον· ἀκριβὴς δὲ κόρη, φύλακα ταρσὸν εὐκαιρίης ὑπομένει· διπλοῖ δὲ ῥώθωνες, ὀσφρήσιος ἐπιγνώμονες, διορίζουσιν ὀφθαλμῶν γειτνίην· μαλακὴ δὲ χειλέων ἀφὴ στόματι περιστελλομένη, ῥημάτων αἴσθησιν, ἀκριβῆ τε διάρθρωσιν παρέσχηκε κυβερνωμένη· γένειον δὲ, ἀκροτελὲς, καὶ χελυῶδον, γόμφοις συνηρμοσμένον· ἐνδοχεῖα
D δὲ μύθων ὦτα, δημιουργὸς ἀνέῳξεν· οἷς ἐπεὼν ὁ θυμὸς, οὐκ ἀσφαλὴς διήκονος ἀλογιστίης γίνεται· λαλιῆς μήτηρ γλῶσσα, ψυχῆς ἄγγελος, πυλωροῦσα τὴν γεῦσιν, ὀχυροῖς ὀδόντων θριγκοῖσι πεφρούρηται· βρόγχος δὲ, καὶ φάρυγξ, ἡρμοσμένοι ἀλλήλοις, γειτνιῶσιν· ὁ μὲν γὰρ ἐς κέλευθον πνεύματος· ὁ δὲ, εἰς βυθὸν κοιλίης, τροφὴν προπέμπει, λάβρον ὠθεύμενος· κωνοειδὴς δὲ καρδίη βασιλὶς, ὀργῆς τιθηνὸς, πρὸς πᾶσαν ἐπιβουλὴν ἐνδέδυκε θώρηκα· θαμιναὶ δὲ πνευμάτων σήραγγες ἠέρι διοδευόμεναι, φωνῆς αἴτιον πνεῦμα τίκτουσι. ὃ δὲ χορηγὸν αἵματος, καὶ μετα-
E βάλλον εἰς τροφὴν, σὺν λοβοῖς πολλάκις κοίλη περίπλοος ἔστι ἧπαρ ἐπιθυμίης αἴτιον. χλωρὴ δὲ χολὴ πρὸς ἥπατι μένουσα. καὶ διαφθορὴ σώματος ἀνθρωπηίου ὑπερβλύσασα γίνεται. βλαβερὸς δὲ σώματος ἀνθρωπίνου, καὶ ἀνωφελὴς ἔνοικος, σπλὴν ἀπέναντι εὕδει, πρῆγμα μηδὲν αἰτεύμενος· μέση δὲ τουτέων, χορηγεῖ πανδέκτειρα κοιλίη, καὶ κατευνάζεται διοικέουσα τὴν πέψιν· ἔνοχα δὲ κοιλίης συνθέσεως, δημιουργίῃ συνοδευόμενα, εἴλεται περὶ κοιλίην ἔντερα, λήψεως καὶ ἀποκρίσεως αἴτια· δίδυμοι δὲ νεφροὶ, ἰσχίοισιν ἐνιδρυσμένοι, καὶ ἠμφιεσμένοι δημῷ, οὔρων ἐκκρίσιος οὐκ ἀλ-
F λότριοι πεφύκασι, κύριος δὲ ἁπάσης κοιλίης, ὁ καλεύμενος ἐπίπλους, γαστέρα πᾶσαν ἐμπεριείληφε, μόνου σπληνὸς ἄτερ· ἑξῆς νευρώδης κύστις, ἰσχίῳ στόμα ἐνιδρυσμένη, συμπεπλεγμένων ἀγγείων, οὔρων ἐκκρίσιος αἰτίη γίνεται. ἡ δὲ γειτνιῶσα ταύτῃ μήτηρ βρεφέων, ἡ δεινὸν ἄλγος, τῶν ἐν γυναικὶ μόχθων μυρίων παραιτίη, μήτρη πεφώλευκεν. ἡ πυλωρὸς

μυχοῖς ἰσχίων βεβῶσα σὰρξ, σφίγγεται νεύροισιν· ἐκ δὲ A
πλήθεος ἐκχέουσα γαστρὸς φύσιος, ἐκ τόκου προνοίης. ἐκ δὲ σώματος κρεμαστοὶ ἐκτὸς, οἰκίην νέμονται ἔκγονοι κύστιαι ὄρχις, πολυχίτωνες ἐόντες· εὔνοον ἥβη ἀπὸ φλεβέων τε καὶ νεύρων πλέγμα, οὔρων ἔκχυσιν ποιεύμενον, συνουσίας ὑπουργὸν, φύσιος ὑπὸ δεδημιούργηται· ὄρεξιν ἥβης πυκαζόμενον· σκέλη δὲ καὶ βραχίονες, καὶ τὰ προσηρτημένα τουτέοις ἄκρα, διηκονίης πᾶσαν ἀρχὴν συνηθροισμένα ἔχοντα, νεύρων τε ἀσφαλῆ λειτουργίην τελέουσιν. ἡ δὲ ἀσώματος ἐν μυχοῖς φύσις, ἐξέτευξε παντόμορφα σπλάγχνων γένη· ἃ δὴ θάνατος ἐπιστὰς, ὠκέως ἔπαυσε B
λειτουργίης.

A coxarum recessibus emersa caro, neruis constringitur, ex plenitudine autem naturæ ventris effundens, ex partus prouidentia. Porrò extra corpus pensiles, domicilium incolunt, in genitura conditores testiculi, tunicis multiplices. Pubes autem ex venis & neruis amicum textum, vrinarum effusionem facit, coitus minister à natura conditus est, ad pubertatis appetitum densatur. Crura autem & brachia, hisque annexa extrema, totum ministerij principium coaceruatum habet, & neruorum tutum officium perficiunt. At incorporea in imis recessibus natura, omnis formæ viscerum genera fabricauit, quæ sanè mors cùm institit, celeriter ab officio cessare coëgit.

Ἱπποκράτους ὑγιεινὸν πρὸς Δημήτριον βασιλέα. Ἱπποκράτης Κῷος βασιλεῖ Δημητρίῳ χαίρειν. κζ'.

Ἐκ τῆς τῶν οὐ φύσει συμμέτρου χρείας ἡ τοῦ βασιλέως ὑγίεια διαφυλάττεταί τε καὶ ἀπαλλάσσονται αἱ νόσοι.

ἩΜΕΙΣ καὶ πρότερον σπουδάζοντες, ὦ βασιλεῦ, C
περὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσιος ἐν κεφαλαίῳ θεωρῆσαι τὰ μέρη, ταῦτα συγγράψαντες, καθάπερ ἠξίωσας, ἀπεστείλαμεν· νῦν δὲ περὶ ὧν δεῖ μάλιστα σπουδάζειν τοὺς ἔμφρονας, ἡμεῖς τὰ μὲν καὶ παρὰ τῶν προτέρων παρειληφότες, τὰ δὲ καὶ νῦν αὐτοὶ προσεξευρίσκοντες, γεγράφαμέν σοι· οἷς σὺ τῶν προτέρων ἀρρωστημάτων σημείοις γινομένοις ἐπακολουθῶν, καὶ χρώμενος πλεισάκις, ἄνουσος ἂν εἴης τὸν ἅπαντα χρόνον. ἔστι δὲ δύο γένη ἀρρωστιῶν ἁπάντων ζώων· ἡ μὲν, κατὰ γένος· ἡ δὲ, κατὰ πάθος, ἀνόμοιαι· τὰς δ' ἐπιθυμίας τὰς κατὰ τὴν τροφὴν, ἐκ τῶν ὑπεναν- D
τίων ἕξεις· σημαινομένων τῶν κενουμένων τὰ πλήρη, τῶν πληρούντων δὲ, τὰ κενά· τὰς δὲ νούσους ἁπάσας, ἐξ ὑπεναντίων ὄψει καθεστηκυίας, καὶ νούσους ἀπὸ νούσων γινομένας· ἀπὸ σπασμῶν πυρετὸς ἐπιγινόμενος, ἵστησι τὸ νόσημα. κεφαλῆς δὲ πολλὰς περιωδυνίας, αἷμα κατὰ τὰ ὦτα ῥαγὲν, ἢ κατὰ τὰς ῥῖνας· σπασμοὶ πᾶσι τοῖς μελαγχολικοῖς ἐπιγινόμενοι, παύουσι τὰς μελαγχολίας, καὶ καθόλου μέν ἐστι, καὶ ῥίζα τῶν ἀνθρωπίνων νοσημάτων ἡ κεφαλή, καὶ τὰ ἀρρωστήματα τὰ μέγιστα, ἐκ ταύτης παραγίνεται· ἐπικειμένην γὰρ αὐτὴν τῷ σώματι, ὥσπερ σικύαν, τῶν εἰσφερομένων E
ἁπάντων συμβαίνει αὐτὴν ἕλκειν περιττώματα, καὶ τοὺς λεπτομερεῖς χυμούς. δεῖ δὲ προσέχειν τὸν νοῦν, καὶ ἰδίως ζῆν, αὐτὸν παρασκευάσαντα εἰς ταῦτα τὰ μέρη, ὅπως μηδεμίαν αὔξησιν λαμβάνοντα τὰ προσπίπτοντα τῶν ἀρρωστημάτων, διά τε τῆς ἐπιμελείας, καὶ τῆς εὐταξίης τῆς παρὰ σοὶ γινομένης, καὶ μήτε ταῖς τῶν ἀφροδισίων ἀκρασίαις, μήτε ταῖς τῶν διαφόρων ἐδεσμάτων, μήτε τοῖς ὕπνοις τοῖς ὑπερκολαστικοῖς· ἀγυμνάστου ὄντος τοῦ σώματος χρώμενος, ἀλλ' ἐπακολουθοῦντα τοῖς σημείοις τοῖς γινομένοις ἐν τῷ σώματι, διατηρεῖν τὸν καιρὸν ἑκάστου σώματος· ὅπως ἂν φυ- F
λαξάμενος τὸ ἀρρώστημα τὸ μέλλον ἐπιφέρεσθαι, ταῖς θεραπείαις, αἷς αἱ ἐγὼ γράφω, χρώμενος, διατελῇς ἄνουσος ἐών.

Hippocratis salubre consilium ad Regẽ Demetrium. Hippocrates Cous Regi Demetrio, S. 27.

Ex moderato rerum non naturalium vsu, Regis sanitas conseruatur & morbi vitantur.

NOs etiam antea, ô Rex, studentes humanæ naturæ partes in summa contemplari, eas ad te conscriptas, vt censuisti, misimus. Nunc verò ea quibus maximè studere prudentes decet, nos quum partim quidem etiam à maioribus acceperimus, partim verò etiam nunc adinueniamus, scripsimus tibi. Quæ tu, priorum morborum signis, quæ euenerunt, assequens, iisque persæpè vtens, expers morbi per omne tempus fueris. Duo autem sunt morborum genera, omnium animantium: ille quidem secundum genus, hic verò secundum affectionem, dissimiles. At alimenti cupiditates, ex repugnantibus deprehendes, dum quæ vacuantur, eorum quæ plena sunt, & quæ implent, vacuorum indicationem faciunt. Morbos autem omnes ex subcontrariis conflatos deprehendes, & morbos ex morbis oriri. A conuulsionibus succedens febris, morbum compescit. Capitis autem magnos dolores, sanguis per aures, aut nares proruptus. Conuulsiones melancholicis omnibus superuenientes, melancholias sedant. Et in summa quidem, humanorum morborum radix caput est, ex eóque maximæ ægrotationes adueniunt. Ipsum enim toti corpori incumbens, eorum omnium quæ ingeruntur, superflua & tenues humores, non secus ac cucurbitulam in se attrahere contingit. Intendere autem animum oportet, vt ipse in has partes præparatus peculiariter viuas, vt nullum incrementum capientibus morbis qui accidunt, & propter diligentiam, & eum, qui apud te sit, rectum ordinem; neque rerum venerearum immoderrtione, neque diuersorum eduliorum, neque somnis supra modum noxiis, inexercitato corpore vtaris, sed signa quæ in corpore fiunt sequens, cuiusque corporis tempus obserues, vt eo, qui ingruit, morbo euitato, iis medelis quas ego scribam, expers morbi perseueres.

A

EROTIANI COLLECTIO dictionum Hippocratis.

Hippocratem laudibus euehit qui eius opera manibus utilia esse docet, quorum dictiones obscuriores explanat, & libros in certas classes distribuit.

PROOEMIVM.

HIPPOCRATIS opera, Archiatre Andromache, vidés non parum vtilitatis cōferre omnibus hominibus, quicunque rationalem disciplinam amplectuntur, ac præcipuè medicis, qui veterem artis scientiam deprędicant, studioséque, ac sanè quàm laboriosè & quæ ignorant discere cupiunt, & quæ iam didicerunt, iudicare nituntur, indoctum quod est, vt inops; iudicij autem expers, vt indignum fide detrectantes, meritò voluisti, me, quę in eius scriptis ferūtur obscuræ multúmque à communi consuetudine sermonis remotæ dictiones, exponere: quæ sanè si ignorentur, satis ostendūt animi promptitudinem ad se intendendū; explicatæ verò, & in maiorem claritatem perductæ, multùm lucis præbebunt, vt facilè comprehendatur ea quæ in sensu est compositio: maximéque quum multi eorum qui ex facili omnia nosse volunt, medicorum, partim, ne in manibus quidem eius opera habentes, rem ridiculam facere connitantur, quasi obscurus videri studuerit Hippocrates, ideóque remotæ copiam habere dictionis affectarit, ídque artem quidem longam, vitam autem breuem deputans: propterea enim aperto sermone vsus est, & qui omnibus notus esset. Datus enim nobis à natura sermo est, vt quæ in animo fuerint cogitationes, aliis deformemus. Ignorant autē, qui ista de viro apud pueros nugantur, cuiúsvis id potiùs esse quā Hippocratis. Quò magis inscitiam illi suam sub diūm produnt. Si enim solus, aut primus voces effingit, fortasse ipsius curiositatē iure quis vituperet: sed quoniam iampridem cōsuetudo, hoc in loquendo cursu vsa est, vt & qui è vetere comedia fuêre ostendunt, & è philosophis Democritus, ex historicis autem Thucydides, & Herodotus, & vniuersus fermè veterū scriptorum grex: cur tandem, quod omnibus antiquis dicitur contigisse, id de solo Hippocrate existimarunt? ostendetur enim in singulorum expositione veterū in eiusmodi loquela cōsensus: quandoquidem extitit vir hic locutione Homericus, & in nominibus dexter, & seutentiam suam circumscribere idoneus, & è cōmuni, ac in uulgus cadēte dictione, magis propriā eligere, quàm veluti quædam figuræ ac sigilla, eæ quibus rerum expositio cōcredita est, dictiones ponunt. Ob hāc sanè causam, multi præstātium non medicorum solùm, sed etiam grammaticorum, virum hūc explanare studuerunt, eiúsq; dictiones ad vulgariorē sermonis consuetudinem deducere. Nam Xenocritus Cous grāmaticus, vt ait Tarentinus Heraclides, primus desumpsit eiusmodi dictiones explicādas, vt verò etiā Cittieus narrat Apollonius, Callimachus ille de Herodophili familia: post quem, aiunt Tanagræum Bacchium, negotiū suscepisse, & libris tribus propositum impleuisse, multis apposiris ad id poëtarū testimoniis, vt ei sanè Empiricus ille eius ęqualis Philinus, opere librorum VI. cōtradixerit: cū & Parepiceleustus Cres, Bacchij dictiones per cōmentarios addiderit, & Apollonius Coluber id

ΕΡΩΤΙΑΝΟΥ ΤΩΝ ΠΑΡ' Ἱπποκράτους λέξεων συναγωγή.

Ἀποκηρύττει τὸν Ἱπποκράτην ὁ τὰ αὐτοῦ συγγράμματα πᾶσιν ἀνθρώποις συμβάλλεσθαι διδάσκων, ὧν τὰς ἀσαφεστέρας λέξεις ἐξηγεῖται· καὶ τὰ βιβλία εἰς τὰς τάξεις διανέμει.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΤΗΝ Ἱπποκράτους πραγματείαν, ἀρχιατρὲ Ἀνδρόμαχε, οὐκ ὀλίγα συμβαλλομένην πᾶσιν ἀνθρώποις ὁρῶν, ὅσοι λογικῆς ἀντιποιοῦνται παιδείας, καὶ τούτων ἐξαιρέτως τοῖς ἰατροῖς, οἳ δὴ τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν ἀποκηρύττουσι τῆς τέχνης, φιλοτίμως δὲ καὶ σφόδρα ἐπιπόνως, ἅ τε οὐκ ἴσασι μαθεῖν ἐπιθυμοῦσιν, ἃ δὲ καὶ ἤδη μεμαθήκασι, κρίνειν σπουδάζουσι, τὸ μὲν ἀδίδακτον, ὡς ἐνδεές, τὸ δὲ ἄκριτον, ὡς ἄπιστον παραπέμποντες, εἰκότως ἠβουλήθης τὰς ἐμφερομένας αὐτοῦ τοῖς συγγράμμασιν ἀσαφεῖς, καὶ κατὰ πολὺ τῆς κοινῆς ἀνακεχωρηκυίας ὁμιλίας, ἐξηγήσασθαι λέξεις· αἳ δὴ ἀγνοούμεναι μὲν, ἱκανῶς ἀφηροῦνται τῆς διανοίας τὸ πρὸς ἐπίπασιν ἕτοιμον, ἐξαπλωθεῖσαι δὲ, καὶ ἐπὶ τὸ τηλαυγέστερον ἀχθεῖσαι, πολὺ παρέξονται φῶς πρὸς τὸ εὐκατάληπτον τῆς ἐν τῇ διανοίᾳ συνθέσεως· καὶ μάλιστα ἐπεὶ πολλοὶ τῶν ἐκ τοῦ ῥᾴστου πάντα γινώσκειν ἐθελόντων ἰατρῶν, οἱ μὲν οὐδ' ὅλως κατὰ χεῖρας ἔχοντες σπουδάζουσι τὴν πραγματείαν τινὸς χλεύης ποιοῦντες· οἷς ἐπετήδευσεν Ἱπποκράτης ἀσαφὴς φανῆναι· καὶ διὰ τοῦτο ἀποκεχωρηκυίας εὐπορῆσαι λέξεις σπουδάσαι· καὶ ταῦτα μακρὰν μὲν τὴν τέχνην, βραχὺν δὲ τὸν βίον οἰόμενος· διὰ τὸ σαφῆ ποιῆσαι τὴν ὁμιλίαν, καὶ πᾶσι φανεράν· δέδοται γὰρ ἡμῖν ὑπὸ τῆς φύσεως λόγος, πρὸς τὰς κατὰ διάνοιαν γεννηθείσας φαντασίας τοῖς πέλας ἐκτυποῦν· λελήθασι δὲ οἱ ταῦτα περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ τῶν μειρακίων φλυαροῦντες, ὡς οὐ μᾶλλον καὶ Ἱπποκράτους ταῦτα ὅσον τὴν αὑτῶν ἀμαθίαν εἰς ὕπαιθρον ἄγουσιν· εἰ μὲν γὰρ μόνος, ἢ πρῶτος ἐπιπλάττει τὰς φωνάς, ἴσως αὐτοῦ τὸ περίεργον ἐμέμψατο ἄν τις· ἐπεὶ δὲ πάλαι αἱ συνήθειαι ταύτῃ κέχρηνται τῇ περὶ διάλεκτον φορᾷ, ἐξ ὧν οἵ τε περὶ τὴν ἀρχαίαν κωμῳδίαν καταγινόμενοι ἐμφαίνουσι, καὶ τῶν μὲν φιλοσόφων Δημόκριτος, τῶν δὲ ἱστορικῶν Θουκυδίδης, καὶ Ἡρόδοτος· καὶ σχεδὸν ὁ σύμπας τῶν ἀρχαίων χορὸς συγγραφέων· τί δήποτε τὸ πᾶσι τοῖς ἀρχαίοις εἰρημένον συμβεβηκέναι, τοῦτο καθ' Ἱπποκράτους νενομίκασι μόνου; δειχθήσεται γὰρ ἐν τῇ κατὰ μέρος ἐξηγήσει, τὸ περὶ τὴν τοιαύτην ὁμιλίαν, τῶν ἀρχαίων ὁμόνοιαν· ἐπεὶ γέγονεν ἀνὴρ Ὁμηρικὸς τὴν φράσιν, καὶ τὴν ὀνοματοποιΐαν εὐχερής, περιγράψαι καὶ διάνοιαν ἱκανός· καὶ τῆς κοινῆς, καὶ εἰς πολλοὺς πιπτούσης λέξεως ἐκλέξασθαι τὴν κυριωτέραν, ἣν καθάπερ τινὲς τύποι, καὶ σφραγῖδες, αἱ τῆς ἑρμηνείας πεπιστευμέναι τιθέασι λέξεις· παρὰ ταύτην γέ τοι τὴν αἰτίαν πολλοὶ τῶν ἐλλογίμων οὐκ ἰατρῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ γραμματικῶν, ἐσπούδασαν ἐξηγήσασθαι τὸν ἄνδρα, καὶ τὰς λέξεις ἐπὶ τὸ κοινότερον τῆς ὁμιλίας ἀγαγεῖν. Ξενόκριτος γὰρ ὁ Κῷος γραμματικὸς ὤν, ὥς φησιν ὁ Ταραντῖνος Ἡρακλείδης, πρῶτος ἐξελάβετο τὰς τοιαύτας ἐξαπλοῦν φωνάς· ὡς δὲ καὶ ὁ Κιτιεὺς Ἀπολλώνιος ἱστορεῖ, καὶ Καλλίμαχος ὁ ἀπὸ τῆς Ἡροφίλου οἰκίας· μεθ' ὃν φασὶ τὸν Ταναγραῖον Βακχεῖον ἐπιβαλεῖν τῇ πραγματείᾳ, καὶ διὰ τριῶν συντάξεων πληρῶσαι τὴν πρόθεσιν· πολλὰς παραθέμενον εἰς τοῦτο μαρτυρίας ποιητῶν· ὡς δὴ τὸν ἐμπειρικὸν συγχρονίσαντα Φιλῖνον δι' ἑξαβίβλου πραγματείας ἀντειπεῖν· καὶ Παρεπικελεύσου τοῦ Κρητὸς ἐπιθεμένου τὰς Βακχείου λέξεις διὰ συντάξεων. Ἀπολλωνίου τε τοῦ Ὄφεως τοῦτο ποιήσαντος,

καὶ Διοσκουρίδου τοῦ Φακᾶ, πᾶσι τούτοις ἀντειπόντος δι' ἑπτὰ A βιβλίων· Ἀπολλωνίου τε τοῦ Κιτιέως ὀκτωκαίδεκα πρὸς τὰ τοῦ Ταραντίνου τρία, πρὸς Βακχεῖον διαγράψαντος· καὶ Γλαυκίου τοῦ ἐμπειρικοῦ δι' ἑνὸς πολυστίχου πάνυ, καὶ κατὰ στοιχεῖον πεποιημένου, τοῦτο ἐπιτηδεύσαντος· πρός τε τούτοις Λυσιμάχου τοῦ Κῴου, καὶ βιβλίον εἰ ἀποσυνήσαντος πραγματείαν, μετὰ τοῦ τὰ τρία μὲν γράψαι πρὸς Κυδίαν τὸν Ἡροφίλειον· τρία δὲ πρὸς Δημήτριον· καὶ γὰρ ὁ ἀναλεξάμενος αὐτὸν Εὐφορίων, πᾶσαν ἐσπούδασε λέξιν ἐξηγήσασθαι διὰ βιβλίων ἕξ. τῶν δὲ γραμματικῶν οὐκ ἔστιν ὅστις ἐλλόγιμος φανείς, παρῆλθε τὸν ἄνδρα· ἔτι δὲ Ἀρίσταρχος· περὶ ὧν γε- B γράφασιν Ἀριστοκλῆς, καὶ Ἀριστοπέας οἱ Ῥόδιοι· καὶ μετὰ πάντας Ἀντίγονος, καὶ Δίδυμος οἱ Ἀλεξανδρεῖς· ὅθεν ἐπεί τινας τῶν ἀρχαίων, οὐκ ἀποδοχῆς, ἀλλὰ μέμψεως ἀξιοῦσι. δι' αὐτὸ τοῦτο μετὰ τοὺς ἥρωας, καὶ αὐτοὶ τετολμήκαμεν, περὶ τοῦ ἀνδρὸς συντάξαι. εὔλογον οὖν ἡγοῦμαι προειπεῖν τοῦτο· ὅτι πολλαὶ τῶν ἐπὶ τὰς γραφὰς ὁρμώντων γεγόνασιν ὑπολήψεις· ἢ γὰρ ὅσα τινὲς εὗρον, ἐσπούδασαν φιλανθρώπως ἀναγράψαι, ἢ ὅσα εὑρόντες οὐκ ἐφθόνησαν ἐμφανῆ ποιῆσαι ταῦτα τινες ἕτεροι δείξαντες, τῆς ἀμισοῦς μεταδόσεως ἱκανὴν ἀπηνέγκαντο μαρτυρίαν, ἢ καὶ τὰ μὴ συμφερόντως ἱστορηθέντα διορθοῦν ἐσπούδασαν· κατηγορι- C κὴν οὐκ ὀλίγοι πεποίηνται τῆς συντάξεως ἀφορμήν· οἷς πάλιν ἀντειπόντες ἕτεροι, σφόδρα που τὸ Ὁμηρικὸν ἐξεπλήρωσαν.

Ὁπποῖόν κ' εἴπησθα ἔπος, τοῖόν κ' ἐπακούσαις.

ὧν αἰτικατηγόρησαν ἐμφρόνως εἰδότες τινές,

Ἄνδρ' ἐπαμύνασθαι, ὅτις πρότερος χαλεπήνῃ·

πολλοὶ τὰ σποράδην τισὶν εἰρημένα, ἐφ' ἓν συναγαγόντες, οὐκ ἀκάρπου γραφῆς ἐπινοίας ηὐπόρησαν. καὶ τὰ ἀναποδείκτως ἱστορηθέντα μετὰ λόγου παραθέμενοι· οἱ δὲ καὶ τὸ ἀσαφῶς λεγόμενον ἐξαπλῶσαι, καὶ τοῦτο ἐπὶ μακρόν, συντομώτερον ἀποστεῖλαι, καὶ τὰ ἀμφίβολα ἐκεῖνα ἑρμηνεῦσαι, εὔλογον δόξαν ἀπε- D νεγκάμενοι· τῶν δὲ εἰρημένων χαρακτήρων εἷς ἕκαστος εὐλόγου τετύχηκεν ἐπαίνου, πῶς οὐ μείζων ἀξιοῦσθαι δικαία τυγχάνει τῆς παρούσης γραφῆς ἡ ὑπόθεσις, διὰ πάντων τῶν εἰρημένων ἰδιωμάτων κεχωρηκυῖα; καὶ γὰρ οὐ ῥήσεως ἕνεκα πολὺν εἰσφέρεται πόνον, καὶ κριτικῶς παρατίθεται τὴν ἐν ταῖς φωναῖς ἀλήθειαν· διορθουμένη τὰ μὴ κατὰ τρόπον ἀναγεγραμμένα· στρογγυλώτερον δὲ ἀπαγγέλλουσα τὰ κοινότερον εἰρημένα· τοῦ σαφοῦς καὶ τεταγμένου πολὺν ἔχουσα λόγον, μετὰ τοῦ τὰ σποράδην πολλοῖς εἰρημένα ὑφ' ἓν συναγαγεῖν· τοσαύτης οὖν συντάξεως καταβαλλόμενοι πλῆθος, οἱ μὲν ἕνεκα ταύτης E δικαίαν οὐδεμίαν ἀπηνέγκαντο δόξαν· ἐπεὶ προσκορὲς ἰδίως πᾶν τὸ πολύ· οἱ δὲ διὰ τὸ ἄγαν ματαίως τὸ ἀκριβὲς ἐξηγούμενοι, τί ἐστι γένος, καὶ τί τὸ πλατύ, καὶ τί τὸ ἀστρονομικόν, καὶ τί τὸ ἀκρόπλοον, καὶ στενωπές, καὶ τὰ ἔτι τούτων φανερώτερα ῥήματα· εἰ γὰρ μέλλοιμεν τὰς πᾶσι γινωσκομένας ἐξαπλοῦν φωνάς, ἤτοι πάσας ὀφειλήσομεν ἐξηγήσασθαι, ἢ τινάς· ἀλλὰ πάσας μὲν ἀδύνατον, τινὰς δὲ δίκαιον· ἢ γὰρ διὰ συνήθων ἐξαπλώσομεν αὐτὰς ῥημάτων, ἢ διὰ τῶν μὴ συνήθων. ἀλλ' αἱ μὲν ἀσυνήθεις ἐς τοῦτο ἀφυεῖς φαίνονται, δεκτὸν γὰρ τὰ ἧττον γινωσκόμενα διὰ τῶν μᾶλ- F λον γινωσκομένων ἐξαπλοῦν· αἱ δὲ συνήθεις, τῷ ἐπίσης εἶναι φανεραί, πρὸς τὸ δηλωτικὸν τῆς ἑρμηνείας οὐκ ἔσονται, ὡς φησὶν Ἐπίκουρος· ἀπόλλυται γὰρ ἰδίως τῆς ἑρμηνείας τὸ φανερόν, ὅθ' ὑπὸ λόγου, καθάπερ τινὸς οἰκείου μαγγανεύεται φαρμάκου· τῶν δὲ ἄλλων, Ἐπικλῆς μέν, ὁ κατὰ στοιχεῖον ποιησάμενος τὴν

fecerit, & Dioscorides Phacas, istis omnibus contradixerit in libris VII. & Apollonius Cittieus XVIII. aduersus illos Tarentini tres, ad Bacchium præscripserit, & Glaucias Empiricus vno valdè multorum versuum, & litterarum ordine confecto libro id studuerit: præterque hos Lysimachus Cous, librorum XX. opus elaborarit; præterquam quòd tres quidem ad Herophileum Cydiam, tres autẽ ad Demetrium scripserat: nam qui eum collegit Euphorion, omnem dictionem libris VI. explicare studuit. E Grammaticis autem, nemo eximius habitus, hunc virum præteriit, neque Aristarchus; de quibus scripsere Aristocles, & Aristopeas Rhodij: pósque omnes Antigonus, & Didymus Alexandrini. Vnde quia nonnullos veterum, non approbatione, sed reprehensione dignos censent, ob idipsum, post heroas illos, ipsi quoque ausi sumus de viro hoc commentari. Æ quum itaque censeo hoc præfari, diuersa eorum qui ad scribendum appulerunt, consilia fuisse. Nam vel quæcunque aliqui inueneråt, & benignè scribere studuerant, aut quæcunque à se inuenta, palàm facere haud inuiderant, ea quidam alij cùm ostendissent, traditionis sine odio, idoneum testimonium reportarunt, aut etiam quæ non vtiliter erant exposita corrigere nisi sunt. Reprehensoriam non pauci commentandi occasionem arripuerunt: quibus cùm rursus alij contradixissent, valdè quidem Homericum id impleuerunt,

Qualia dixsti, capies quoque talia verba.

in quos crimen nonnulli reiecerunt, prudenter scientes,

Vlcisci, quicunque virum se sponte lacesset.

Multi verò, iis quæ sparsim aliqui dixissent in vnũ cõtractis non infructuosæ scripturæ excogitatione. s. laude abundarũt; & qui ea quæ sine demonstratione erãt exposita, cũ ratione apposuerũt: alij verò, & quod obscurè dictũ erat cũ explicassẽt, & quod longũ, in breuiculum cõtraxissent, & dubia illa essent interpretati, probabilem laudem retulerunt. Porrò si earum quas dixi scribendi formarũ quælibet iustam laudem sortita est, quomodo non maior haberi meretur huius scriptionis promissio, quæ per cunctas eas quæ dictæ sunt proprietates ierit? Nec enim dictionis causa multum laborem infert, & criticè apponit eam quæ in vocibus est veritatem, corrigens ea quæ non rectè scripta sunt, rotundiùs autem enuncians, quæ nouiùs sunt dicta, perspicuitatis & ordinis magnam rationem habens; quin quòd, & quæ sparsim à multis dicta sunt in vnum coëgit. Qui ergo tantæ commentationis multitudinem congesserunt, alij quidem ob eam, nullam meritò laudẽ abstulerũt, quia satietatem propriè affert omne quod multũ est: alij verò, quòd nimis inania exactè explicẽt, quid sit genus, quid latum, quid astronomicũ, quid in summo nauigãs, & angustum, & his etiam apertiora verba. Si enim voces omnibus notas explicatum eamus aut omnes explanare debebimus, aut aliquas: sed omnes quidem non possis, quasdam autem æquum est. Nam aut consuetis eas verbis explicabimus, aut non consuetis, verùm inconsueta quidem ad id inepta apparent: acceptum quippe est, quæ minus nota sunt, per magis nota explanare: consuetæ autem quod ęquè notæ sint, declarandæ interpretationi non erunt, vt ait Epicurus. perit enim propriè interpretationis euidentia, cùm sermone, velut proprio quodam medicamento fucatur, Cęterorum autem, Epicles quidem qui literarũ ordine scriptionem

ſcriptionẽ confecit, vanę breuitatis affectator fuit. Nam prǽterquã quòd non omnes expoſuit, etiam commẽtarios, in quibus earum quælibet conſcripta erat reticens, non extra culpam legẽtibus fuit. Cõtra enim, debuerat in quauis ſcriptura exponere, non lectionẽ, an ea eſſet quę poſſet intelligi, ſed & dictionẽ, an rectè poſita eſſet. Et Glaucias ſimiliter elementarẽ ordinem æmulatus, longior viſus eſt, in ſingulis dictionibus apponens cõmentarios, in quibus ſcriptæ ſunt eæ voces. Quare nos in ſingulis operibus, electis quæ ſcriptæ ſũt dictionibus, hoc quidẽ ſcripto indicabimus quales poſitæ ſint, & quibus in libris memorentur quæ conſuetæ non ſunt: per explanationem autẽ declarabimus quot ſignificent; mentionem facientes etiam earũ quæ ſemel dictæ ſunt, & ab vſu remotiores, Didymi teſtimonio confirmantes, & quæ ita obſcuræ non ſunt vno exemplo declarãtes: explicantes inſuper & eas quę ab aliis penitùs omiſſę ſunt. Nam & finẽ affectus nemo ipſorũ exponit. & ſuperficiarias puſtulas, & aſperas inæqualitates habens, & tumores nigros, & ferinũ, & pandiculationem, & duriculũ, & explicatũ vterum, & obumbrari, & cruẽta arida, & folliculoſum, & ſanguineum neruũ, & propè, & alias cõplures dictiones, de quibus, in ſingulis dicemus. Vnde cùm & eorũ, quæ germana cẽſentur Hippocratis ſcripta, alia quidẽ ad ſigna pertineant, alia verò naturalia ſint, & cauſas explicent, alia ad curationẽ ſpectent, quædam verò ad artis rationẽ pertineant: & ad curationes ſpectantium, alia quidem rationẽ victus pręcipiant, alia medicã manus operã, alia omnino miſta ſint: æquum arbitror, vbi librorum ipſius numerũ pręnarraro, ita demum ad dictionũ explicationem accedere. Ad ſigna igitur ſpectantes, hi ſunt. Prænotiones. Prædictionum primum, & ſecundum, non eſſe Hippocratis alibi oſtendemus. De humoribus. Cauſarũ autem rationem continentes, & naturales. De flatibus. De natura hominis. De ſacro morbo. De natura pueri. De locis, & anni tẽporibus. Ad curationem autem pertinẽtium, ij quidem qui ad manus operam ſpectant. De fracturis. De Articulis. De vlceribus. De vulneribus & telis, & De vulneribus capitis. De Officina medici. Vecte curans. De hæmorrhoidibus, & de Fiſtulis. Ad victus rationem attinẽt. De morbis primus, & ſecundus. De ptiſana. De locis qui in homine. Muliebrium primus, & ſecundus. De alimento. De ſterilibus. De Aquis. Miſta verò hæc ſunt. Aphoriſmi. Popularium morborum VII. Eorum autẽ qui ad artis rationem ſpectant. Iuſiurandum. Lex. De Arte. De priſca medicina. Nam oratio Hippocratis legati, & ad Aram, patriæ amãtem magis quàm medicum, vitum eum oſtendũt. Itaq; in iſtis quoſdã certò ſcimus eſſe Hippocratis perſpicuę doctrinæ gratia. Incipiendũ igitur fuerit ab iis qui ſigna cõtinent: quandoquidem omnem cauſæ explicationẽ, & curationem anteire ſignorũ notatio debet: de cętero incipiemus à Prænotione.

A ἀναγραφήν, ματαίου συντομίας ἐγένετο ζηλωτής· παρὰ τῷ γὰρ μὴ πάσας ἐξηγήσασθαι, ἔτι καὶ τὰ συντάγματα ἐν οἷς αὐτῶν ἕκαστον κατεγέγραπτο, σιωπὴ ἱκανὴ αἴτιον ἐγένετο τοῖς ἀναγινώσκουσι· πάλιν γὰρ ἔδει ὡσεὶ καθ' ἑκάστην γραφὴν ἐξηγεῖσθαι, μὴ τὴν ἀνάγνωσιν, εἰ νοητή τίς ἐστιν· ἀλλὰ καὶ τὴν λέξιν εἰ καλῶς τέτακται. Γλαυκίας τε ὁμοίως τὸ κατὰ στοιχεῖον ζηλώσας, μακρότερος ἐφάνη, καθ' ἑκάστην φωνὴν παρατιθέμενος τὰς ἐν αἷς καταγεγραμμέναι τυγχάνουσιν αἱ γλῶτται συντάξεις. διόπερ ἡμεῖς καθ' ἑκάστην γραφὴν ἐκλεξάμενοι τὰς καταγεγραμμένας λέξεις, διὰ μὲν τοῦ συγγράμματος δηλώσομεν ὁποῖαι

B τυγχάνουσι κείμεναι, ἐν ὅσαις τε βίβλοις ἱστοροῦνται, αἱ μὴ συνήθεις· διὰ δὲ τῆς ἐξαπλώσεως ἐμφανίσομεν πόσα σημαίνουσι, μεμνησκόμενοι καὶ τῶν ἅπαξ εἰρημένων, καὶ τὰς ἀνακεχωρηκυίας, Διδύμου πιστούμενοι μαρτυρίαις, τὰς δὲ οὐχ οὕτως ἀσαφεῖς, εἰς δὲ αὐθ' ἑνὸς δηλουμένας ὑπάρχοντες· προσεξαπλοῦντες δὲ καὶ τὰς παρὰ τοῖς ἄλλοις τέλεον παραλελειμμένας· τό, τε γὰρ τέρθρον τοῦ πάθους, οὐδεὶς αὐτῶν ἐξηγεῖται· καὶ τὰς αἰθόλικας, καὶ τὸ κερχνῶδες, καὶ τὰς τερμίνθους, τό, τε θηριῶδες, καὶ τὸ σκορδίνημα, καὶ τὸ σκίρρον, καὶ τὴν ἐκνυπτὴν μήτραν· καὶ τὸ ἐπηλυγάζεσθαι· τά τε αἱμόκερχνα, καὶ τὸ φολλικῶδες, καὶ τὸ ἔναιμον νεῦρον, καὶ

C τὸ ἴκταρ, καὶ ἄλλας πλείους λέξεις, ὑπὲρ ὧν ἐν τοῖς κατὰ μέρος ἐροῦμεν· ὅθεν καὶ ἐπεὶ τῶν ἀληθῶν νομιζομένων συνταγμάτων, ἔστι μὲν ἃ σημειωτικά, ἃ δὲ φυσικὰ καὶ αἰτιολογικά, ἔνια δὲ εἰς τὸν περὶ τέχνης συντείνοντα λόγον· καὶ τῶν θεραπευτικῶν, ἃ μὲν διαιτητικά, ἃ δὲ χειρουργούμενα, καὶ πάντως μικτά, δίκαιον ἡγοῦμαι περιϊστορήσας τὸν τῶν βιβλίων ἀριθμόν, τηνικαῦτα ἐπὶ τὴν τῶν λέξεων ἐξάπλωσιν ἥκειν· σημειωτικὰ μὲν οὖν ἐστι ταῦτα. Προγνωστικόν. Προρρητικῶν πρῶτον, καὶ δεύτερον, ὡς οὐκ ἔστιν Ἱπποκράτους ἐν ἄλλοις δείξομεν. Περὶ χυμῶν. Αἰτιολογικὰ δέ, καὶ φυσικά. Περὶ φυσῶν. Περὶ φύσεως

D ἀνθρώπου. Περὶ ἱερᾶς νόσου. Περὶ φύσεως παιδίου. Περὶ τόπων, καὶ ὡρῶν. Θεραπευτικὰ δέ, τῶν μὲν εἰς χειρουργίας ἀνηκόντων. Περὶ ἀγμῶν. Περὶ ἄρθρων. Περὶ ἑλκῶν. Περὶ τραυμάτων, καὶ βελῶν, καὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τραυμάτων. Κατὰ ἰητρεῖον. Μοχλικόν. Περὶ αἱμορροΐδων, καὶ συρίγγων. Εἰς δίαιταν δὲ. Περὶ νούσων πρῶτον, καὶ δεύτερον. Περὶ πτισάνης. Περὶ τόπων τῶν κατὰ ἄνθρωπον. Γυναικείων πρῶτον, καὶ δεύτερον. Περὶ τροφῆς. Περὶ ἀφόρων. Περὶ ὑδάτων. Ἐπίμικτα δὲ ἐστι ταῦτα. Ἀφορισμοί. Ἐπιδημίαι ζ'. τῶν δὲ εἰς τὸν περὶ τέχνης τεινόντων λόγον. Ορκος. Νόμος. Περὶ τέχνης. Περὶ

E ἀρχαίας ἰατρικῆς. Πρεσβυτικὸς γὰρ, καὶ Ἐπιβώμιος, φιλόπατριν μᾶλλον, ἢ ἰατρὸν ἐμφαίνουσι τὸν ἄνδρα· ὥστε ἐπὶ ταύταις τινὰς βεβαίως Ἱπποκράτους εἶναι λέγομεν διδασκαλίας εὐσήμου ἕνεκεν. Ἀρκτέον οὖν ἂν εἴη ἀπὸ τῶν σημειωτικῶν· ἐπεὶ πάσης αἰτιολογίας καὶ θεραπείας προηγεῖσθαι ὀφείλει σημείωσις. λοιπὸν ἀρξόμεθα ἀπὸ τοῦ προγνωστικοῦ.

EX SVIDA.

Hippocratis vita, ſeptem Hippocrates, duo Dracones, tres Sorani, & Galeni vita.

HIPPOCRATES Cous medicus, Heraclidæ filius, medicorum omnium facilè princeps. Præfertur enim etiam auo, Heraclidæ patri, quamuis eſſet ei cognominis, quòd ſidus & lumen illius vitæ hominũ vtiliſſimæ medicinæ fue-

ΕΚ ΤΩΝ ΣΟΥΙΔΑ.

F Ἱπποκράτους βίος, Ἱπποκράτεις ἑπτά, Δράκοντες δύο, Σωρανοὶ τρεῖς, καὶ βίος τοῦ Γαληνοῦ.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ Κῷος ἰατρός, Ἡρακλείδου υἱός. προτέτακται γὰρ καὶ τοῦ πάππου, τοῦ Ἡρακλείδου πατρός, εἰ καὶ ὁμώνυμος ἦν, διὰ τὸ ἀστέρα, καὶ φῶς τῆς βιωφελεστάτης ἰατρικῆς γενέσθαι.

ἀπόγονος δὲ Χρύσου τοῦ ὠνόματι καὶ Ἐλάφου τοῦ ἐκείνου παιδὸς, ἰατρῶν καὶ αὐτῶν. οὗτος μαθητὴς γέγονε, τὸ μὲν πρῶτον τοῦ πατρὸς· μετὰ δὲ ταῦτα Ἡροδίκου τοῦ Σηλυβριανοῦ, καὶ Γοργίου ῥήτορος, καὶ φιλοσόφου· ὡς δέ τινες, Δημοκρίτου τοῦ Ἀβδηρίτου· ἐπιβαλεῖν γὰρ αὐτῷ νέον πρεσβύτῃ· ὡς δέ τινες, καὶ Προδίκου· διέτριψε δὲ ἐν Μακεδονίᾳ φίλος ὢν σφόδρα τῷ βασιλεῖ Περδίκκᾳ· παῖδας δὲ ἔσχεν δύο, Θεσσαλὸν καὶ Δράκοντα, κατέστρεψε τὸν βίον, ἐνιαυτῶν γεγονὼς δ΄. καὶ ρ΄. καὶ τέθαπται ἐν Λαρίσσῃ τῆς Θετταλίας· ἐν δὲ ταῖς εἰκόσιν, ἱστορεῖται τὸ ἱμάτιον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀναβεβλημένος, καὶ σκεπόμενος· ἢ ὅτι τοῦτο ἔθος ἦν αὐτῷ, ἢ διὰ τὸ φιλαπόδημον, ἢ τὸ ἴδιον ἐν ταῖς χειρουργίαις· οὗτος ἔγραψε πολλὰ, καὶ πᾶσιν ἐγένετο διάδηλος· ὥστε καὶ τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα, τὸν καλούμενον Ἀρταξέρξην, γράψαι πρὸς Ὑστάνην, τῆς τοῦ ἀνδρὸς σοφίας δεόμενον. βασιλεὺς βασιλέων, καὶ τὰ λοιπά. αἱ μὲν οὖν γραφεῖσαι παρὰ Ἱπποκράτους βίβλοι, πᾶσι τοῖς μετερχομένοις τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην, ἔκδηλοι· καὶ οὕτως αὐτὰς κατασπάζονται, ὡς θεοῦ φωνὰς, καὶ οὐκ ἀνθρωπίνου προελθούσας ἐκ στόματος· πλὴν τὰς ἐν πρώτοις, καὶ ἡμεῖς ἀπομνημονεύσομεν. πρώτη μὲν οὖν βίβλος ἡ τὸν ὅρκον περιέχουσα. δευτέρα δὲ, ἡ τὰς προγνώσεις ἐμφαίνουσα· τρίτη, ἡ τῶν ἀφορισμῶν, αἳ θεσπίζειν ὑπερβαίνουσα σύνεσιν· τετάρτην τάξιν ἐχέτω ἡ πολυθρύλλητος, καὶ πολυθαύμαστος ἑξηκοντάβιβλος, ἡ πᾶσαν ἰατρικὴν ἐπιστήμην τε καὶ σοφίαν ἐμπεριέχουσα.

Ἱπποκράτης Γνωσιδίκου υἱὸς, Κῷος· πατὴρ Ἡρακλείδου τοῦ πατρὸς Ἱπποκράτους, ἰατρὸς καὶ αὐτὸς τοῦ γένους τῶν Ἀσκληπιαδῶν· ἰατρικήν.

Ἱπποκράτης Θεσσαλοῦ· Κῷος ἰατρός. ἔγγονος δὲ Ἱπποκράτους τοῦ δευτέρου, τοῦ υἱοῦ Ἡρακλείδου· ἔγραψε καὶ αὐτὸς ἰατρικά.

Ἱπποκράτης τέταρτος ὁ Δράκοντος ἰατρὸς, Κῷος καὶ αὐτὸς, τοῦ αὐτοῦ γένους· ὃς ἰάτρευσε μὲν Ῥωξάνην· ὑπὸ δὲ Κασσάνδρου τελευτᾷ, τοῦ υἱοῦ Ἀντιπάτρου· ἔγραψε καὶ αὐτὸς ἰατρικά.

Ἱπποκράτεις δύο, πέμπτος καὶ ἕκτος ἰατροὶ, Θυμβραίου παῖδες, Κῷοι καὶ αὐτοὶ τοῦ γένους τοῦ αὐτοῦ· ἔγραψαν ἀμφότεροι εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιστήμην.

Ἱπποκράτης ζ΄. Κῷος, καὶ αὐτὸς ἰατρὸς, Πραξιάνακτος παῖς· καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ· ἔγραψε καὶ αὐτὸς εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΥΤΟΥ.

Δράκων υἱὸς Ἱπποκράτους τοῦ διασήμου ἰατροῦ, ἀπὸ Θεσσαλοῦ, πατὴρ δὲ Ἱπποκράτους, οὗ πάλιν γέγονε Δράκων, ἰατρὸς καὶ αὐτὸς, ὃς Ῥωξάνην ἐθεράπευσε συνοικοῦσαν Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΥΤΟΥ.

Σωρανὸς, Μενάνδρου καὶ Φοίβης, Ἐφέσιος ἰατρὸς, διατρίψας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ ἐν Ῥώμῃ δὲ ἰατρεύσας ἐπὶ Τραϊανοῦ καὶ Ἀδριανοῦ τῶν βασιλέων· βιβλία τε συντάξας πλεῖστα καὶ κάλλιστα.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΥΤΟΥ.

Σωρανὸς Ἐφέσιος ἰατρὸς νεώτερος, γυναικείων βιβλία δ΄. βίους ἰατρῶν, καὶ αἱρέσεις, καὶ συντάγματα βιβλία δέκα, καὶ ἄλλα διάφορα. Ἀσκληπιόδοτος ὁ φιλόσοφος, καὶ τὴν ἰατρικὴν ἐκμαθὼν, τῶν μὲν νεωτέρων οὐδένα ἀπεδέχετο, πλὴν Ἰακώβου· τῶν δὲ πρεσβυτέρων μετὰ τὸν Ἱπποκράτην, Σωρανὸν τὸν Κίλικα, τὸν Μαλλώτην ἐπίκλην.

A rit: gentilis autem Chrysi, & Elaphi eius filij, qui & ipsi medici fuere. Hic discipulus fuit, primùm quidem patris, postea verò Herodici Selybriani, & Gorgiæ rhetoris ac philosophi. Vt verò quidam tradunt, Democriti Abderitæ. Ipsum enim iuuenem seni congressum esse. Vt verò nõnulli, etiam Prodici. Commoratus autem est in Macedonia, vehementer charus Perdiccæ Regi. Duos autem quum suscepisset filios, Thessalum, & Draconem, viuis excessit, annos natus CIV. Sepultus est Larissę Thessaliæ. In imaginibus autem, ponitur reiecto in caput pallio, & opertus: vel quòd hic ei mos erat, vel ob peregrinandi studium, aut proprium

B in medicæ manus operâ. Is multa scripsit, & apud omnes præclarus euasit, vt etiam Persarum Rex Artaxerxes, ad Hystanem scripserit, huius viri sapientiam desiderans. Rex Regum magnus Artaxerxes, &c. Ergo scripti ab Hippocrate libri, omnibus noti sunt iis qui medicinæ scientiam tractant, eósque sic amplectuntur, quasi Dei voces, & non humano ab ore profectas. Cæterùm præcipuos nos quoque recensebimus. Primus igitur liber est is qui Iusiurandum continet: alter verò is qui Prænotiones declarat: tertius, Aphorismorum, humanam intelligentiam superans. Quartum

C ordinem teneat, illud à multis celebratum, & multorum admirationem habens Opus librorum LX. quod omnem medicam & scientiam & sapientiam in se continet.

HIPPOCRATES Gnosidici filius, Cous, pater Heraclidæ patris Hippocratis, Medicus & ipse de gente Asclepiadarum, medicinam scripsit.

HIPPOCRATES Thessali F. Cous Medicus, nepos Hippocratis secundi, Heraclidæ filij, res medicas ipse quoque scripsit.

HIPPOCRATES IV. Draconis F. Cous & ipse, eiusdem generis, qui Roxanen quidem cu-

D rauit, sub Cassandro autem diem obiit, filio Antipatri, Medica & ipse scripsit.

HIPPOCRATES duo, quintus & sextus medici, Thymbræi filij, Coi & ipsi eiusdem generis, scripserunt vtrique in eandem scientiam.

HIPPOCRATES VII. Cous & ipse medicus, Praxianactis filius eiusdem & ipse generis. Scripsit ipse quoque ad eundem modum.

EX EODEM.

E DRACON, nepos Hippocratis illius perinsignis medici, ex Thessalo F. Pater autem Hippocratis, ex quo rursus natus est Dracon, & ipse medicus, qui Roxanen curauit Alexandri Macedonis coniugem.

EX EODEM.

SORANVS Menandri & Phœbes F. Ephesius Medicus, Alexandriæ commoratus est. Et Romæ verò medicinam fecit sub Traiano, & Adriano Impp. & libros composuit plurimos & pulcherrimos.

EX EODEM.

SORANVS Ephesius medicus iunior, scripsit Rerum muliebrium libros IV. Vitas Medico-

F rum & Sectas, & commentaria libris X. & alia diuersa. Asclepiodotus Philosophus, & medicinam edoctus, recentiorum quidem nullum probabat, præter Iacobum, antiquiorum autem, post Hippocratem, Soranum Cilicem, Mallotem cognomento.

EX

EX EODEM.

GALENVS illustrissimus ille Medicus Pergamenus, Romæ fuit sub Marco, & Commodo, & Pertinace Cæsaribus, filius Niconis Geometræ, & architecti: multa composuit, & medica, & philosophica, itémque grammatica, & rhetorica, quæ quidem quòd omnibus sunt nota, percensere in præsentia intempestiuum duxi. Vixit annos LXX. Γαληνὸς etiam Tranquillum, Serenum significat.

A

ΕΚ ΤΩΝ ΑΥΤΟΥ.

ΓΑληνὸς ὁ διασημότατος ἰατρὸς, Περγαμηνὸς, γεγονὼς ἐπὶ Μάρκου, καὶ Κομμόδου, καὶ Περτίνακος Καισάρων ἐν Ῥώμῃ, υἱὸς Νίκωνος, Γεωμέτρου, καὶ ἀρχιτέκτονος, πολλὰ συντεταχὼς ἰατρικά τε καὶ φιλόσοφα, ἔτι τε γραμματικὰ, καὶ ῥητορικά· ἅ τινα, διὰ τὸ πᾶσιν εἶναι γνώριμα, καταλέγειν ἄκαιρον ἡγησάμην ἐν τῷ παρόντι· ἐβίω ἔτη ο΄. σημαίνει δὲ καὶ τὸν Ἡσύχιον.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΓΡΑΦΗ.

GALENI DE LIBRIS PROPRIIS LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Ενταῦθα ἀναριθμοῦνται ἅπαντα ἴδια τὰ τοῦ Γαληνοῦ βιβλία.

ARGVMENTVM LIBRI.

Hic enumerantur proprij omnes Galeni libri.

PROOEMIVM.

Quis & quid Galenum ad hunc librum edendum impulit; de libris falsò ei adscriptis, ac de indice suorum commutato.

RE proditum est consilium tuum, Basse optime, de librorum à me conditorum libello. Nam in Sandalario vico, vbi plurimæ Romæ sunt venalium librorum officinæ, vidimus contendentes quosdam, meúsne is esset qui venibat liber, an alterius cuiuspiam; erat enim sanè inscriptus, GALENVS MEDICVS. Quum autem emeret quidam pro meo; tituli nouitate permotus vir quidam literarum studiosus, eius promissum explorare voluit, & duobus statim lectis versibus, scriptum id abiecit, hoc solum effatus. Non est ista dictio Galeni, & falsò hic liber inscriptus est. Qui igitur id dixit, prima eruditione institutus erat, qua apud Græcos pueri ab initio imbuebantur apud & Grammaticos & Rhetoras. Plerique autem eorum qui nunc ad Medicinam, aut Philosophiam accedunt, ne benè quidem legere queuntes, ad eos ventitant, qui & maxima & pulcherrima quæ in hominibus sunt præcepta edoceant, quæ & Philosophia, & Medicina docent. Cœpta igitur erat eiusmodi inertia multis ante annis, cùm ego etiamtum adolescentulus essem, at non quantum iam aucta est, tantum progressa erat quoad id temporis. Propter id igitur ipsum, & quia libros meos multifariam multi labefactarunt, alij per alias gentes eos legentes pro suis, cùm etiam alia quidem demerent, alia verò adderent, alia immutarent: præstare arbitror, ipsius labefactationis primùm causam aperire,

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Ὅτις καὶ ὅ,τι Γαληνὸν τὴν ταύτην γραφὴν προφέρειν ἐποίησε· περὶ βιβλίων ψευδῶς αὐτῷ προσγεγραμμένων· καὶ περὶ ἐλέγχου τῶν ἰδίων ἀλλοιωθέντος.

A ΕΡΓΩι φανερὰ γέγονεν ἡ συμβουλή σου, κράτιστε Βάσσε, περὶ τῆς γραφῆς τῶν ὑπ᾽ ἐμοῦ γεγονότων βιβλίων· ἐν γάρ τοι τῷ Σανδαλαρίῳ, καθ᾽ ὃ δὴ πλεῖστα τῶν ἐν Ῥώμῃ βιβλιοπωλείων ἐστὶν, ἐθεασάμεθά τινας ἀμφισβητοῦντας, εἴτ᾽ ἐμὸν εἴη τὸ πιπρασκόμενον αὐτὸ βιβλίον, εἴτ᾽ ἄλλου τινός· ἐπεγέγραπτο δὴ γὰρ, Γαληνὸς ἰατρός· ὠνουμένου δέ τινος, ὡς ἐμὸν, ὑπὸ τοῦ ξένου τῆς ἐπιγραφῆς κινηθείς τις ἀνὴρ τῶν φιλολόγων, ἐβουλήθη γνῶναι τὴν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ· καὶ δύο τοὺς πρώτους στίχους ἀναγνοὺς, εὐθέως ἀπέρριψε τὸ γράμμα· τοῦτο μόνον ἐπιφθεγξάμενος, ὡς οὐκ ἔστι λέξις αὕτη Γαληνοῦ, καὶ, ψευδῶς ἐπιγέγραπται τουτὶ τὸ βιβλίον· ὁ μὲν οὖν τοῦτο εἰπὼν ἐπεπαίδευτο τὴν πρώτην παιδείαν,

B ἣν οἱ παρ᾽ Ἕλλησι παῖδες ἐξ ἀρχῆς ἐπαιδεύοντο, παρά τε γραμματικοῖς καὶ ῥήτορσιν· οἱ πολλοὶ δὲ, τῶν νῦν ἰατρικὴν, ἢ φιλοσοφίαν μετιόντων, οὐδ᾽ ἀναγνῶναι καλῶς δυνάμενοι, φοιτῶσι παρὰ τοὺς διδάξοντας τά τε μέγιστα καὶ κάλλιστα τῶν ἐν ἀνθρώποις, τὰ θεωρήματα, ἃ φιλοσοφία τε καὶ ἰατρικὴ διδάσκουσιν. ἦρκτο μὲν οὖν ἡ τοιαύτη ῥᾳδιουργία πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἡνίκ᾽ ἔτι μειράκιον ἦν ἐγώ· οὐ μὴν εἰς τοσοῦτόν γε, εἰς ὅσον νῦν ηὔξηται, προεληλύθει, τὸ κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον. διά τε οὖν αὐτὸ τοῦτο, καὶ διότι πολυειδῶς ἐλωβήσαντο πολλοὶ τοῖς ἐμοῖς βιβλίοις, ἄλλοι κατ᾽ ἄλλα τῶν ἐθνῶν, ἀναγινώσκοντες, ὡς ἴδια, μετὰ τοῦ τὰ μὲν ἀφαιρεῖν, τὰ δὲ προστιθέναι, τὰ δὲ, ὑπαλλάττειν· ἄμεινον ἡγοῦμαι δηλῶσαι πρῶτον, αὐτοῦ τοῦ λελωβῆσθαι τὴν αἰτίαν·

εἶτα περὶ τῶν ὄντως ὑπ' ἐμοῦ γεγραμμένων, ἥ τις γε καθ' A ἕκαστον αὐτῶν ἐστιν ἐπαγγελία. τὸ μὲν δὴ πολλοὺς ἀναγινώσκειν, ὡς ἴδια, τὰ ἐμά, τὴν αἰτίαν αὐτὸς οἶσθα, κράτιστε Βάσσε· φίλοις γὰρ, ἢ μαθηταῖς ἐδίδοτο, χωρὶς ἐπιγραφῆς, ὡς ἂν οὐδὲν πρὸς ἔκδοσιν, ἀλλ' αὐτοῖς ἐκείνοις γεγονότα, δεηθεῖσιν, ὧν ἤκουσαν, ἔχειν ὑπομνήματα. ἐνίων μὲν οὖν ἀποθανόντων, οἱ μετ' ἐκείνους ἔχοντες, ἀρεσθέντες αὐτοῖς, ἀνεγίνωσκον, ὡς ἰδίους· οἱ δὲ * παρὰ τῶν ἐχόντων κοινωνησάντων αὐτοῖς, εἰς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα πορευθέντες, τῇ δ' ὑποδιατρίψαντες, ἄλλος ἄλλως αὐτὰ τὰς ἐπιδείξεις ἐποιοῦντο· φωραθέντων δ' ἁπάντων τῷ χρόνῳ, πολλοὶ τῶν αὖθις κτησαμένων ἐπέγραψαν τ' ἐμοῦ τοὔ- B νομα· καὶ διαφωνοῦντα τοῖς παρ' ἄλλοις εὑρόντες, ἐκόμισάν πρός με, παρακαλέσαντες ἐπανορθώσασθαι. Γεγραμμένων οὖν, ὡς ἔφην, οὐ πρὸς ἔκδοσιν αὐτῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τῶν δεηθέντων ἕξιν τε, καὶ χρείαν, εἰκὸς δήπου, τὰ μὲν ἐκτετάσθαι, τὰ δὲ, συνεστάλθαι, καὶ τὴν ἑρμηνείαν, αὐτήν τε τῶν θεωρημάτων τὴν διδασκαλίαν, ἢ τελείαν ὑπάρχειν, ἢ ἐλλιπῆ. τὰ γοῦν τοῖς εἰρημένοις γεγραμμένα, πρόδηλον δήπου, μήτε τὸ τέλειον τῆς διδασκαλίας ἔχειν, μήτε τὸ διηκριβωμένον· ὡς ἂν οὔτε δεομένων αὐτῶν, οὔτε δυναμένων ἀκριβῶς μανθάνειν πάντα, πρὶν ἕξιν τινὰ σχεῖν ἐν τοῖς ἀναγκαίοις. ὑποτυπώσεις C γοῦν ἔγραψαν ἔνιοι τῶν πρὸ ἐμοῦ, τὰ τοιαῦτα βιβλία, καθάπερ τινές, ὑπογραφάς· ἕτεροι δ' εἰσαγωγάς, ἢ συνόψεις, ἢ ὑφηγήσεις· ἐγὼ δ' ἁπλῶς δοὺς τοῖς μαθηταῖς, οὐδὲν ἐπέγραψα· καὶ διὰ τοῦθ' ὕστερον εἰς πολλοὺς ἀφικομένων, ἄλλος ἄλλην ἐπιγραφὴν ἐποιήσατο· τὰ δ' οὖν εἰς ἐμὲ κομισθέντα πρός τινων, ἐπανορθώσεως ἕνεκεν, ἠξίωσα τοῖς εἰσαγομένοις ἐπιγεγράφθαι· περὶ πρώτων οὖν τούτων ποιήσομαι τὸν λόγον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'. D

Περὶ τῶν γεγονότων ὑπομνημάτων ἐν Ῥώμῃ, κατὰ τὴν πρώτην ἐπιδημίαν.

ΕΓΩ μὲν οὖν, οὐδ' εἶχον ἁπάντων αὐτῶν ἀντίγραφα, μειρακίοις ὑπαγορευθέντων ἀρχομένοις μανθάνειν, εἰ καί τισι φίλοις ἀξιώσασι δοθέντων, ὕστερον δ' ὁπότε τὸ δεύτερον ἧκον ἐν Ῥώμῃ, κομισθέντων, ὡς εἴρηται, πρός με, διορθώσεως ἕνεκεν, ἐκτησάμην τε, καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ἐπέθηκα, Περὶ αἱρέσεων τοῖς εἰσαγομένοις· ὃ πρῶτον ἂν εἴη πάντων ἀναγνωστέον τοῖς μαθη- E σομένοις τὴν ἰατρικὴν τέχνην· ἐν αὐτῷ γὰρ, αἱ κατὰ γένος ἀλλήλων αἱρέσεις διαφέρουσαι διδάσκονται· κατὰ γένος δ' εἶπον, ἐπεὶ καὶ διαφοραί τινες ἐν αὐταῖς εἰσι, καθ' ἃς ὕστερον οἱ εἰσαχθέντες ἐπεκδιδάσκονται· τὰ δὲ τῶν τριῶν αἱρέσεων ὀνόματα σχεδὸν ἅπαντες ἤδη γινώσκουσιν, τὴν μὲν τινα δογματικήν τε καὶ λογικὴν ὀνομάζεσθαι· τὴν δὲ δευτέραν ἐμπειρικήν· τὴν τρίτην δὲ, μεθοδικήν· ὅσα τοίνυν ἐστὶν ἑκάστης ἴδια, ἢ καθ' ἃ διαφέρουσιν ἀλλήλων, ἐν ἐκείνῳ τῷ βιβλίῳ γέγραπται· τοῖς δ' εἰσαγομένοις ὑπηγορεύθη τὸ περὶ τῶν ὀστῶν, καὶ τὸ περὶ τῶν σφυγμῶν. ἐδόθη δὲ F καὶ φίλῳ Πλατωνικῷ, κατὰ τὴν ἐπιδημίαν ταύτην εἰσαγωγικὰ δύο βιβλία, τὸ μὲν, ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν, τὸ δὲ, νεύρων ἔχον ἀνατομήν· καί τινι ἑτέρῳ, τῆς ἐμπειρικῆς ἀγωγῆς ὑποτύπωσις· ὧν οὐδὲν ἔχων ἐγώ, παρὰ τῶν ἐχόντων ἔλαβον, ἡνίκα τὸ δεύτερον ἧκον εἰς Ῥώμην.

tum de iis qui reuera à me sunt scripti, quæ cuiusq; ipsorum professio sit. Quòd igitur meos pro suis multi legāt, causam ipse nosti, Basse optime. Nam amicis aut discipulis dati erant sine inscriptione, vt neque ad editionem, sed illis ipsis facti, cùm flagitassent, eorum quæ ex me audierant cōmentarios habere. Mortuis itaque nōnullis, ij ad quos ab illis deuenerant, ipsis delectati, tanquam suos legebāt: alij verò, nostros habentes, ab iis sibi communicatos qui primum habebant, in patriam suam profecti, ibiq; interea morati, alius aliter specimen sui ex ipsis faciebāt. Omnibus autem tempore deprehensis, multi eorum qui deinde possedere, nomen meum inscripserunt: cúmque ab iis discrepantia quæ penes erant alios, inuenissent, ad me detulerunt, vt corrigerem rogantes. Cùm ergo scripti ij essent, vti dixi, non ad editionem, sed pro flagitantium ingenio & vsu, par videlicet erat, alios quidem prolixos, alios verò contractos esse, & explanationem, ipsamque adeò præceptorum doctrinam, aut perfectam, aut mancam esse. Qui igitur iis quos memoraui, scripti sunt, planum est scilicet, neque perfectionem habere doctrinæ, neque exactam diligentiam, vt pote cùm aut opus non haberent ipsi, aut non possent omnia exquisitè addiscere, priusquam habitum essent aliquem in necessariis adepti. Deformationes igitur, ante me nonnulli, libros eiusmodi inscripserunt, vt quidam Designationes: alij porrò Introductiones, aut Conspectus, aut Dictata. Ego verò cùm discipulis tantùm dedissem, nihil inscripsi, eáque re, cùm ad multos postea peruenissent, alius alium iis titulum fecit. Qui igitur ad me ab aliquibus delati sunt emendandi gratia, Ad eos qui introducuntur, inscribendos censui. De his ergo primùm verba faciam.

CAPVT PRIMVM.

De iis commentariis quos Romæ in prima peregrinatione scripsi.

EGo igitur, neque ipsorum omnium exemplaria habebam, qui adolescentulis dictati erant discere incipientibus, aut etiam amicis quibusdam flagitantibus dati, postea verò, cùm secundò veni, Romæ, vt dictum est, ad me, emendationis causa delatos, adeptus sum, & inscriptionem apposui vni quidem, de Sectis ad eos qui introducuntur. Qui primùm legendus fuerit iis qui artis medicæ disciplinam accepturi sunt. In ea enim, genere inter se differentes sectæ docentur. Genere autem dixi, quia priuatim quædam etiam in ipsis differentiæ insunt in quibus postea plenius instituuntur qui introducti sunt. Trium autem sectarum nomina iam fermè omnes norunt, vnam quidem & Dogmaticam, & Rationalem appellari, alteram Empiricam, tertiam verò Methodicam. Quæcunque igitur cuiusque sunt propria, aut etiam in quibus mutuò differunt, illo in libro scriptum est. Iis autem qui introducuntur, dictatus est liber de ossibus, & de pulsibus. Dati porrò Platonico amico sunt per eam peregrinationem, introductorij libri duo, alter quidem arteriarum & venarum alter verò neruorum dissectionem continens: & alteri cuidam, Empiricæ institutionis Deformatio, quorum cùm haberem nullum, accepi ab iis qui habebant, cùm secundò Romam veni.

Aliorum autem quorundam, qui tum amicis ſcripti ſunt, penes me exempla manſerunt, quia perfectè elaborati erant: quorum ſunt & de cauſis Reſpirationis duo, & de voce IV. nuncupati viro cuidam è conſularibus nomine Boëtho, Ariſtotelis ſectam philoſophanti. Huic quoque & ij de Hippocratis Anatome, poſteáque & de Eraſiſtrati, nuncupati ſunt, ambitioſiùs ſcripti, propter Martialem, cuius duo libri Anatomicorum ſeruantur etiamnum apud multos, qui per id tempus magnopere celebrabantur. Inuidus porrò, & contentioſus admodum vir iſte fuit, tametſi annos natus plus LXX. Cùm ergo audiſſet, quæ ad Anatomicum Problema dicta à me eſſent, & docta publicè, ab omnibus qui aſſequuti eſſent maiorem in modum commendari, percontatus eſt amicorum quemdam, cuius eſſem ſectæ; & audito, ſeruos appellare me, qui ſe Hippocrateos renunciaſſent, aut Praxagoreos, aut omninò à quoquam hominum; eligere autem quæ apud quemque bona eſſent; quæſiuit iterum, quem de veteribus maximè laudarem, ... mirabilem autem Eraſiſtratum, & artis cætera, & hæc declarant. Propter illum igitur, ſtudioſiùs ſcripſi libros VI. de Anatome Hippocratis, & de Eraſiſtrati, III. Cúmque aliquando publicè dicerem in veterum medicorum libros, oblato mihi eo Eraſiſtrati de ſanguinis eductione; & ſtilo in eum pro more defixo, tum traducto in eam libri partem in qua venæ ſectionem detrectat, plura in eum dixi, vt Martialem vrerem, qui Eraſiſtrateus eſſe affectabat. Cùm autem oratio noſtra ſatis probata eſſet, orauit me amicus quidam, ipſi infenſus, vt quæ tum dixiſſem, dictarem ei quem ad me miſſurus eſſet, celeriter notis ſcribere exercitato, vt ſi ex vrbe domum proficiſceretur, ea poſſet Martiali dicere in ægrorum inſpectionibus. Poſtea, neſcio quo pacto, cùm iterum Romam veni ab Impp. accerſitus, qui à me habuerat, diem quidem obierat, librum autem habebant non pauci, pro illius temporis ambitione compoſitum, cùm publicè arguebam. Etenim & adhuc iuuenis id egi, quartum annum agens & triceſimum. Ex illo porrò, ſtatui neque ampliùs docere publicè, neque ſpecimen facere, cùm maximè in iis quos curabam, maior voto me felicitas excepiſſet. Cùm enim artis æmulos viderem, ſi laudaretur medicus quiſpiam, quàm inuiderent, logiatrum ipſum denominantes, inuidam eorum linguam obturare volui, neque in iis, quos curabam, quidquam loquens vltra neceſſitatem, neque in turba docens ſicut antea, neque oſtentans, ſed artis operibus ſolùm, quem in eius theorematis habitum poſſidebam, oſtendens. Annos autem alios tres Romæ moratus, cùm cœpiſſet magna peſtis, ilico vrbe exceſſi in patriam properans: nemini . . . eo tempore, de Hippocratis quidem, & Platonis placitis libros VI. adhortato ad id me Boëtho ſcripſi: de partium autem vſu vnum, qui primus eſt. Quibus Boëthus acceptis, prior me vrbe digreſſus eſt Palæſtinæ Syriæ tum imperaturus, in qua & mortuus eſt: eáque re, multo poſt tempore, vtrumque opus conſummaui, cùm mihi occupationes ſuperueniſſent poſt illam domum reditionem, quarum deinceps mentionem faciam.

A ἄλλων δέ τινων τότε γραφέντων φίλοις, ἔμεινεν ἀντίγραφα παρ' ἐμοί, διὰ τὸ τελέως ἐξειργάσθαι· ὧν ἐστι, καὶ τὰ περὶ τῶν τῆς ἀναπνοῆς αἰτίων δύο, καὶ τὰ περὶ φωνῆς δ'. προσφωνηθέντα τινὶ τῶν ὑπατικῶν ἀνδρῶν, Βοηθῷ τοὔνομα, κατὰ τὴν Ἀριστοτέλους αἵρεσιν φιλοσοφοῦντι· τούτῳ δὲ τὰ περὶ τῆς ἀνατομῆς Ἱπποκράτους, καὶ μετὰ ταῦτα περὶ τῆς Ἐρασιστράτου προσπεφώνηται, φιλοτιμότερον γεγραμμένα διὰ Μαρτιάλιον, οὗ δύο βιβλία διασώζεται τῶν ἀνατομικῶν, ἔτι καὶ νῦν ὄντα παρὰ πολλοῖς, ἃ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον εὐδοκιμεῖ μεγάλως. βάσκανος δὲ καὶ φιλόνεικος ἱκανῶς ἦν ὁ ἀνὴρ οὗτος, καί τοι πλείω
B γεγονὼς ἐτῶν ο'. πυθόμενος οὖν, εἰς ἀνατομικὸν πρόβλημα, τούς τε λόγους καὶ τὰ διδαχθέντα μοι δημοσίᾳ, πρὸς ἁπάντων τῶν ἀκολουθησάντων ἐπαινεῖσθαι μεγάλως, ἤρετό τινα τῶν ἐμῶν φίλων, ἀπὸ ποίας εἴην αἱρέσεως· ἀκούσας δ' ὅτι δούλους ὀνομάζω, τοὺς ἑαυτοὺς ἀναγορεύσαντας Ἱπποκρατείους, ἢ Πραξαγορείους, ἢ ὅλως ἀπό τινος ἀνδρὸς, ἐκλέγοιμι δὲ τὰ παρ' ἑκάστοις καλὰ, δεύτερον ἤρετο, τίνα μάλιστα τῶν παλαιῶν ἐπαινοίμι. . . . : θαυμάσιον δὲ τὸν Ἐρασίστρατον ἀποφαίνεται καὶ τὰ ἄλλα τῆς τέχνης, καὶ ταῦτα· δι' ἐκεῖνον οὖν ἔγραψα φιλοτιμότερον τὰ περὶ τῆς Ἱπποκράτους ἀνατομῆς ς'. βιβλία, καὶ τὰ περὶ τῆς
C Ἐρασιστράτου γ'. καὶ λέγων γέ ποτε εἰς τὰ τῶν ἰατρῶν τῶν παλαιῶν βιβλία, δημοσίᾳ προβληθέντος μοι τοῦ περὶ αἵματος ἀναγωγῆς Ἐρασιστράτου, καὶ γραφείου καταπαγέντος εἰς αὐτὸ, κατὰ τὸ ἔθος, εἶτα διαχθέντος ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ βιβλίου, καθ' ὃ τὴν φλεβοτομίαν παραιτεῖται, πλείω πρὸς αὐτὸν εἶπον, ὅπως λυπήσαιμι τὸν Μαρτιάλιον, Ἐρασιστράτειον εἶναι προσποιούμενον· ἐπεὶ δὲ ἱκανῶς ὁ λόγος ηὐδοκίμησεν, ἐδεήθη μού τις φίλος, ἐπαχθῶς ἔχων πρὸς αὐτὸν, ὑπαγορεῦσαι τὰ ῥηθέντα τῷ πεμφθησομένῳ παρ' αὐτοῦ πρὸς με, διὰ σημείων εἰς τάχος ἠσκημένῳ γράφειν, ὅπως, ἂν ἐξορμήσῃ τῆς πόλεως οἴκαδε, δύ-
D ναιτο λέγειν αὐτὰ πρὸς τὸν Μαρτιάλιον ἐν ταῖς τῶν νοσούντων ἐπισκέψεσιν. ἔπειτα, οὐκ οἶδ' ὅπως, ὅτε τὸ δεύτερον ἧκον εἰς Ῥώμην, ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων μετακληθεὶς, ὁ μὲν λαβὼν ἐτεθνήκει, τὸ βιβλίον δ' εἶχον οὐκ ὀλίγοι, κατὰ τὴν ἐν τῷ τότε καιρῷ φιλοτιμίαν συγκείμενον, ἡνίκα ἤλεγχον δημοσίᾳ· καὶ γὰρ δὴ καὶ νέος ὢν ἔτι, τοῦτ' ἔπραξα, τέταρτον ἔτος ἄγων καὶ τριακοστόν· ἐξ ἐκείνου δ' ὥρισα μήτε διδάσκειν ἔτι δημοσίᾳ, μήτ' ἐπιδείκνυσθαι, προσδεξαμένης με τῆς κατὰ τοὺς θεραπευομένους εὐτυχίας μείζονος εὐχῆς· εἰδὼς γὰρ τοὺς ἀντιτέχνους, ὅταν ἐπαινῆταί τις ἰατρὸς, ὡς φθονοῦσιν, αὐτὸν λογίατρον ἀπο-
E καλοῦντες, ἀποῤῥάψαι τὴν βάσκανον γλῶτταν αὐτῶν ἐβουλήθην· οὔτ' ἐπὶ τῶν θεραπευομένων φθεγγόμενός τι, περαιτέρω τῶν ἀναγκαίων, οὔτε διδάσκων ἐν πλήθει, καθάπερ ἔμπροσθεν, οὔτ' ἐπιδεικνύμενος· ἀλλὰ διὰ τῶν ἔργων τῆς τέχνης μόνον, ἐνδεικνύμενος ἣν εἶχον ἕξιν ἐν τοῖς θεωρήμασιν αὐτῆς· ἔτεσι δὲ τρισὶν ἄλλοις ἐν Ῥώμῃ διατρίψας, ἀρξαμένου τοῦ μεγάλου λοιμοῦ, παραχρῆμα τῆς πόλεως ἐξῆλθον, ἐπειγόμενος εἰς τὴν πατρίδα· μηδενὶ . . . . . ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ περὶ μὲν τῶν Ἱπποκράτους, καὶ Πλάτωνος δογμάτων ς'. βιβλία προτρεψαμένου με τοῦ Βοηθοῦ. περὶ δὲ μορίων χρείας, ἓν τὸ πρῶτον·
F ἃ λαβὼν ὁ Βοηθὸς ἐξῆλθε τῆς πόλεως ἐμοῦ πρότερος, ἄρξων τότε τῆς Παλαιστίνης Συρίας, ἐν ᾗ καὶ ἀπέθανεν· καὶ διὰ τοῦτο μετὰ πολὺν χρόνον, ἑκατέραν τὴν πραγματείαν συνετέλεσα, προσγινομένων μοι κωλυμάτων μετὰ τὴν εἰς οἶκον ἐπάνοδον, ὧν ἐφεξῆς μνημονεύσω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Τίνα μοι μετὰ τὴν ἐκ Ῥώμης ἐπάνοδον, οἴκαδε παραγενομένῳ, βιβλία παρά τινων ἐδόθη, τῶν ὑπ᾽ ἐμοῦ γεγραμμένων.

Ἐπανῆλθον μὲν οὖν ἐκ Ῥώμης εἰς τὴν πατρίδα, πεπληρωμένων μοι τῶν ἐκ γενετῆς ἐτῶν ζ. καὶ λ΄. τρία δέ μοι βιβλία παρά τινων ἐδόθη, γεγραμμένα πρὶν εἰς Σμύρναν ἐκ Περγάμου μεταβῆναι, Πέλοπός τε τοῦ ἰατροῦ, καὶ Ἀλβίνου τοῦ Πλατωνικοῦ χάριν. ἦν δὲ τὸ μὲν τι, μήτρας ἀνατομὴ, μικρὸν βιβλίδιον, τὸ δέ τι, τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς παθῶν διάγνωσις· μικρὸν καὶ αὐτό. τρίτον δ᾽ ἀξιόλογον τῷ μεγέθει, περὶ τῆς ἰατρικῆς ἐμπειρίας· ἐδόθη δὲ, τὸ μὲν α΄. εἰρημένον, μαίᾳ τινί· τὸ δὲ δεύτερον, ὀφθαλμοὺς θεραπεύοντι νεανίσκῳ· τὸ δὲ τρίτον, ἡνίκα Πέλοψ μετὰ Φιλίππου τοῦ ἐμπειρικοῦ διελέχθη δυοῖν ἡμεραῖν· τοῦ μὲν Πέλοπος, ὡς μὴ δυναμένης τῆς ἰατρικῆς, δι᾽ ἐμπειρίας μόνης συστῆναι· τοῦ Φιλίππου δ᾽ ἐπιδεικνύντος, δύνασθαι· τοὺς οὖν ὑφ᾽ ἑκατέρου λόγους ῥηθέντας, εἰς τάξιν καταστήσας, ἔγραψά τι γυμνάσιον ἐμαυτῷ, καὶ τοῦτο, οὐκ οἶδα πῶς ἐξέπεσεν ἐμοῦ μηδὲν εἰδότος αὐτό· τρία δ᾽ ἄλλα περὶ πνεύμονος καὶ θώρακος κινήσεως, ἡνίκα ἐν Σμύρνῃ διέτριβον, ἔγραψα, συμφοιτητῇ χαρισάμενος, μέλλοντι μετὰ τὴν ἀποδημίαν, εἰς τὴν πατρίδα πορεύεσθαι, χάριν τοῦ, μελετήσαντα κατ᾽ αὐτὰ, ποιήσασθαί τινα ἐπίδειξιν ἀνατομικήν· ἀποθανόντος οὖν ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ νεανίσκου, τὰ βιβλία παρά τισιν ἦν, ὑπονοούμενα τῆς ἐμῆς ἕξεως εἶναι. καί τις ἠλέγχθη προοίμιόν τι τεθεικὼς αὐτοῖς, εἶτ᾽ ἀναγινώσκων, ὡς ἴδια· τούτων τῶν βιβλίων τῷ τρίτῳ, κατὰ τὸ τέλος προσέγραψά τινα τῶν ὑπ᾽ ἐμοῦ προσεξευρισκομένων ἐπαγγελίαν ἔχοντα· τὰ γὰρ ἐν τοῖς τρισὶ γεγραμμένα, Πέλοπος ἦν τοῦ διδασκάλου δόγματα· παρ᾽ ᾧ διατρίβων κατὰ Σμύρναν ἔγραψα ταῦτα καθιδρύσας ἐμαυτὸν ἐν τῇ πατρίδι μετὰ τὴν ἐκ Ῥώμης ἐπάνοδον, εἰχόμην τῶν συνήθων· ἀφίκετο δ᾽ εὐθέως ἐξ Ἀκυλίας, τὰ παρὰ τῶν αὐτοκρατόρων γράμματα, καλούντων με· προῄρηντο γὰρ αὐτοὶ χειμάσαντες, ἐπὶ τοὺς Γερμανοὺς ἐξελαύνειν· ἐπορεύθην μὲν οὖν ἐξ ἀνάγκης· ἐλπίζων δὲ τεύξεσθαι παραιτήσεως, ἤκουον γὰρ εἶναι τὸν ἕτερον αὐτῶν, τὸν πρεσβύτερον, εὐγνώμονά τε καὶ μέτριον, ἥμερόν τε καὶ πρᾷον, ὃς ἐκαλεῖτο μὲν ἐξ ἀρχῆς Βῆρος· ἐπεὶ δ᾽ Ἀντωνῖνος, ὁ μετὰ τὸν Ἀδριανὸν ἄρξας, διάδοχον αὐτὸν ἔθετο τῆς ἀρχῆς, τὸν μὲν ἔμπροσθεν ὀνομαζόμενον Λούκιον, κοινωνὸν ἐποιήσατο, καλέσας Βῆρον, ἑαυτὸν δὲ μετωνόμασεν Ἀντωνῖνον· ἐπιβάντος οὖν μου τῆς Ἀκυλίας, κατέσκηψεν ὁ λοιμὸς, ὡς οὔπω πρότερον· ὥστε τοὺς μὲν αὐτοκράτορας αὐτίκα φεύγειν εἰς Ῥώμην, ἅμα στρατιώταις ὀλίγοις· ἡμᾶς δὲ τοὺς πολλοὺς, μόλις ἐν χρόνῳ πολλῷ διασωθῆναι, πλείστων ἀπολλυμένων· οὐ μόνον διὰ τὸν λοιμὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ διὰ μέσου χειμῶνος εἶναι τὰ πραττόμενα· μεταστάντος δ᾽ ἐξ ἀνθρώπων τοῦ Λουκίου κατὰ τὴν ὁδὸν, εἰς Ῥώμην αὐτοῦ κομίσας τὸ σῶμα, τὴν ἀποθέωσιν Ἀντωνῖνος ἐποιήσατο· καὶ μετὰ ταῦτα τῆς ἐπὶ τοὺς Γερμανοὺς στρατείας εἴχετο, περὶ πλείστου ποιούμενος ἀπάγειν με· πεισθεὶς δ᾽ ἀφεῖναι, λέγοντος ἀκούσας, τἀναντία κελεύειν τὸν πάτριον θεὸν Ἀσκληπιόν, οὗ καὶ θεραπευτὴν ἀπέφαινον ἐμαυτόν· ἐξ ὅτου με θανατικὴν διάθεσιν ἀποστήματος ἔχοντα διέσωσε, προσκυνήσας τὸν θεὸν, καὶ περιμεῖναί με τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ κελεύσας, ἤλπιζε γὰρ ἐν τάχει κατορθώσειν τὸν πόλεμον,

CAPVT II.

Quinam mihi post reditum Româ, vt domum perueni, libri à quibusdam dati sint eorum quos scripseram.

REVERSVS itaque sum Româ in patriam,
completis mihi à natu VII. annis & XXX.
Tres mihi porrò à quibusdam libri sunt dati,
scripti, priusquam Smyrnam Pergamo migrarem,
& Pelopis medici, & Albini Platonici gratia.
Erat autem vnus quidem vuluæ Dissectio,
B paruus libellus: alter autem Dignotio affectionum
quæ in oculis sunt, & ipse paruus: tertius
autem iustæ magnitudinis, de Medica experientia.
Datus autem est primus memoratus, obstetrici
cuidam: alter autem iuueni oculos curanti:
tertius autem, cùm Pelops aduersus Philippum
empiricum biduò disputauit; Pelope quidem,
per experientiam solam medicinam consistere
non posse: Philippo verò demonstrante,
posse: in ordinem itaque redactis vtriusque verbis,
exercitationem mihi quandam scripsi quæ
nescio quo pacto insciente me euolauit. Tres
autem alios De pulmonis & thoracis motu, in-
C terea dum Smyrnæ sum, scripsi, condiscipulo
gratificatus, qui post peregrinationem in patriam
abiturus erat, vt ad eum librum meditatus,
demonstrationem quandam anatomicam faceret.
Demortuo verò interim adolescente, libri
apud quosdam erant, mei habitus esse crediti.
Et conuictus quidam est, præposito iis quopiam
procemio, tum eos quasi suos legere: horum
librorum tertio, ad finem adscripsi quædam,
adinuentorum à me professionem continentia.
Nam quæ in tribus erant scripta, Pelopis
magistri mei placita erant, apud quem Smyr-
D næ agens eos scripsi. Post illam igitur Româ reuersionem
cùm in patria consedissem, solita munia
obibam. Statim autem venerunt Aquileia
Imperatorum litteræ me euocantium. Nam
statuerant ipsi peracta hyeme, in Germaniam
mouere. Necessitate igitur profectus sum, sperans
autem me excusationem consequuturum,
audiebam enim alterum ipsorum, natu maiorem,
& æquum & moderatum, & clementem
& lenem, qui initio quidem Verus vocabatur,
postquam verò Antoninus, qui post Adrianum
imperauit, successorem ipsum fecit imperij, eum
E quidem, qui prius Lucius nominabatur, consortem
fecit, & Verum appellauit, se verò ipsum
Antoninum denominauit. Ingresso igitur me
Aquileiam, inuasit pestilentia, vt nondum antea;
vt Impp. quidem, Romam ilico confugerint
cum militibus paucis, nos autem vulgus, vix
multo tempore euaserimus, cùm plurimi periissent,
non propter pestilentiam tantùm, sed quia
media hyeme ista gerebantur. Cùm autem Lucius
in itinere ex hominibus migrasset, Romam
eius corpore deportato, relationem eius inter
Deos Antoninus fecit; posteàque expeditionem
in Germanos exequebatur, rebus omnibus an-
F tehabens abducere me. Sed dimittere persuasus,
cùm dicentem audisset, contra iubere patrium
Deum Æsculapium, cuius & cultorem
me demonstrabam, ex quo me lethali affectione
abscessus laborantem seruasset; Deum veneratus,
& reditum suum expectare iusso me, sperabat
enim se bellum id breui confecturum,
ipse

ipse quidem abiit, filio autem Commodo relicto, etiamtum valdè puero mandauit eius nutritoribus, conarentur quidem sanum eum seruare, si verò quandoque ægrotasset, ad eum curandum me vocarent. Eo ergo tempore, & collegi, & in habitum stabilem perduxi, quæque à magistris didiceram, quæque ipse inueneram: tum si quid, aliqua quærens circa ipsorum inuentionem habebam, multa scripsi, in multis me & medicis & philosophis quæstionibus exercens: quorum pleraque in magno illo incendio, in quo templum Pacis, vnà cum multis aliis conflagrauit. Cúmque diu moratus esset in progressione, præter spem omnem Antoninus, totum illud tempus, memoratu dignissimam mihi exercitationem præbuit, vt & opus de vsu partium, in septemdecim libris absoluerim, & quæ deerant illi de Hippocratis & Platonis decretis, addiderim. Prætérque ea præcepta quædam anatomica quærens quæ Boëtho dederam, primum scilicet de partium vsu, in secundo demonstratum est, musculos cuiusque digiti articulum mouentes, à me adinuentos esse, ad multum tempus mihi omnes incognitos, vt & ante me, omnibus. Distuli autem in illa tractatione, & de motu superiorum palpebrarum dicere, quum rursus in ea id tantum demonstrassem, veros non esse eos qui à nonnullis dicuntur. Postquam autem, & mihi, & aliis quibus monstraueram, persuasi, & hunc à me inuentum esse, & cætera quæcunque in dissectionibus, aut perperam à prioribus dicta, aut penitus omissa sunt, tum verò & Anatomicas administrationes scripsi. Quumque illi de Partium vsu ad multos antea peruenissent, & studiosè legerentur ab omnibus propè medicis, quotquot veterem medicinam tractabant, & philosophorum iis, qui ex Aristotelis schola, quia etiam eiusmodi ab illo tractatio peracta erat; quidam maleuoli per inuidiam flagitiosis vrbem rumoribus impleuerant, me, vt priores multum viderer superasse, multa, quæ nequaquam apparerent, in Anatomicis scribere, nec enim fieri posse vt omnibus latuerint. Ego itaque & ridebam, & eos contemnebam. Indignati autem amici, hortabantur vt publicè monstrarem in aliquo è magnis auditoriis, veritatem scriptorum à me Anatomicorum præceptorum. Quumque mihi non persuaderetur, iam enim ita eram affectus, vt gloriam non curarem, arbitrati maleuoli posse coargui me metuentem, non contemnentem nugas suas, magnanimitatem assimulare, neque dicteriis abstinebant; in templum Pacis venientes quotidie, vbi etiam antequam deflagrasset, congregari omnibus mos erat, qui artes doctrinarum tractarent. Coactus igitur ab amicis, quum dies complures publicè demonstrassem me quidem nihil mentitum, multa verò priores ignorasse, scripsi ab iis compulsus, commentarios eorum quæ monstraram, & dixeram. Inscripti verò sunt ij, ignoratorum Lyco in dissectionibus, propter hanc causam. Quum processi monstraturus nihil falsum me in Anatomicis commentariis prodidisse, in medium proposui omnium Anatomicorum libros, data potestate singulis, qui aderant, proponendi, quam vellent partem dissecari, ostensurum pollicens quæcunque à prioribus discreparent, verè à me scripta. Et proposito thorace, & ab antiquissimis initium faciente me, & eorum libros

A αὐτὸς μὲν ἐξῆλθε, καταλιπὼν δὲ τὸν υἱὸν Κόμμοδον, παιδίον ἔτι ὄντα κομιδῆ νέον, ἐνετείλατο τοῖς τρέφουσιν αὐτό, πειρᾶσθαι μὲν ὑγιαίνοντα φυλάττειν, εἰ δέ ποτε νοσήσειε, καλεῖν ἐπὶ τὴν θεραπείαν ἐμέ· κατὰ τοῦτον οὖν τὸν χρόνον, συνελεξάμην τε, καὶ εἰς ἕξιν ἤγαγον μόνιμον, ἅ τε παρὰ τῶν διδασκάλων ἐμεμαθήκειν, ἅ τ' αὐτὸς εὑρήκειν· εἴ τι τε, ζητῶν ἔνια περὶ τὴν εὕρεσιν αὐτῶν εἶχον, ἔγραψα πολλά, γυμνάζων ἐμαυτὸν ἐν πολλοῖς προβλήμασιν ἰατρικοῖς τε καὶ φιλοσόφοις· ὧν τὰ πλεῖστα διεφθάρη κατὰ τὴν μεγάλην πυρκαϊάν, ἐν ᾗ τὸ τῆς Εἰρήνης τέμενος, ἅμα καὶ πολλοῖς ἄλλοις ἐκαύθη· καὶ χρονί-
B σαντός γε κατὰ τὴν ἀποδημίαν, παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα τοῦ Ἀντωνίνου, σύμπας ἐκεῖνος ὁ χρόνος, ἀξιολογωτάτην τὴν ἄσκησίν μοι παρέσχεν· ὡς τήν τε περὶ χρείας μορίων πραγματείαν ἐν ἑπτὰ καὶ δέκα πληρῶσαι βιβλίοις, προσθεῖναί τε τὰ λείποντα τῇ περὶ τῶν Ἱπποκράτους, καὶ Πλάτωνος δογμάτων· ἔτι δὲ ζητῶν τινα τῶν ἀνατομικῶν θεωρημάτων, ἃ ἐδεδώκειν τῷ Βοηθῷ, τὸ περὶ χρείας μορίων πρῶτον, ἐν τῷ δευτέρῳ δεδήλωται, τοὺς κινοῦντας τὸ ἄρθρον ἑκάστου δακτύλου μῦς προσεξευρῆσθαί μοι, ἅπαντας ἀγνοηθέντας ἄχρι πολλοῦ, καθάπερ ἅπασι τοῖς πρὸ ἐμοῦ· ἀνεβαλόμην δ' ἐν
C ἐκείνῃ τῇ πραγματείᾳ, καὶ περὶ τῆς κινήσεως τῶν ἄνω βλεφάρων ἐρεῖν, αὖθις ἐπιδείξας ἐν αὐτῇ τοῦτο μόνον, ὡς αἱ λεγόμεναι πρός τινων, οὐκ εἰσὶν ἀληθεῖς· ὁπότε δ' ἐμαυτόν τε ἔπεισα, καὶ τοὺς ἄλλους οἷς ἔδειξα, καὶ ταύτην εὑρῆσθαί μοι, καὶ τἆλλα ὅσα κατὰ τὰς ἀνατομάς, ἢ κακῶς εἴρηται τοῖς ἔμπροσθεν, ἢ ὅλως παραλέλειπται, τηνικαῦτα ἤδη καὶ τὰς ἀνατομικὰς ἐγχειρήσεις ἔγραψα· φθασάντων δὲ τῶν περὶ χρείας μορίων εἰς πολλοὺς ἀφῖχθαι, σπουδαζομένων δὲ τοῖς ἰατροῖς σχεδὸν ἅπασιν, ὅσοι τὴν παλαιὰν ἰατρικὴν μετεχειρίζοντο, καὶ τῶν φιλοσόφων τοῖς ἀπ' Ἀριστοτέλους, ἐπειδὴ κἀκείνῳ τοιαύτη τις ἐγεγόνει
D πραγματεία, τῶν βασκάνων τινὲς ὑπὸ φθόνου, τὴν πόλιν ἐπλήρωσαν, εἰς μοχθηρὰς φήμας, ὡς ἕνεκα τοῦ δόξαι πάμπολυ τοὺς ἔμπροσθεν ὑπερβεβλῆσθαι, πολλὰ τῶν οὐδ' ὅλως φαινομένων, ἐν ταῖς ἀνατομαῖς γράψαιμι· μὴ γὰρ ἂν ἅπαντας αὐτὰ λαθεῖν· ἐγὼ μὲν οὖν ἐγέλων τε, καὶ κατεφρόνουν αὐτῶν. ἀγανακτοῦντες δ' οἱ φίλοι, παρεκάλουν με δημοσίᾳ δεῖξαι κατά τι τῶν μεγάλων ἀκουστηρίων, τὴν ἀλήθειαν τῶν ὑπ' ἐμοῦ γεγραμμένων ἀνατομικῶν θεωρημάτων· ἐπεὶ δ' οὐκ ἐπειθόμην, ἤδη γὰρ οὕτως εἶχον, ὡς μὴ πεφροντικέναι τῆς δόξης, οἰηθέντες οἱ βάσκανοι ἔχειν ἐξελεγχθῆναί με, φοβούμενον, οὐ καταφρονοῦντα τῆς
E φλυαρίας αὐτῶν προσποιεῖσθαι μεγαλοφροσύνην, οὐδὲ τοῦ σκώπτειν ἀπείχοντο· καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰς τὸ τῆς εἰρήνης τέμενος ἀφικνούμενοι· καθότι καὶ πρὸ τοῦ καυθῆναι, πᾶσιν ἦν ἔθος ἀθροίζεσθαι, τοῖς τὰς λογικὰς τέχνας μεταχειριζομένοις· ἀναγκασθεὶς οὖν ὑπὸ τῶν φίλων, καὶ δείξας δημοσίᾳ πολλαῖς ἡμέραις, ἐμαυτὸν μὲν οὐδὲν ἐψευσμένον, ἠγνοηκότας δὲ πολλὰ τοὺς ἔμπροσθεν, ἔγραψα παρακληθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ὑπομνήματα τῶν δειχθέντων τε καὶ λεχθέντων· ἐπιγέγραπται δὲ ταῦτα, τῶν ἀγνοηθέντων τῷ Λύκῳ κατὰ τὰς ἀνατομὰς διὰ τήνδε τὴν αἰτίαν. ὁπότε προῆλθον, ἐπιδείξων ἐμαυτὸν οὐδὲν ἐψευσμένον ἐν τοῖς
F ἀνατομικοῖς ὑπομνήμασιν, εἰς τὸ μέσον ἀνέθηκα τῶν ἀνατομικῶν ἁπάντων βιβλία, τὴν ἐξουσίαν δοὺς ἑκάστῳ τῶν παρόντων, ὃ βούλεται μόριον ἀνατμηθῆναι προβάλλειν, ἐπαγγειλάμενος δείξειν ὅσα διεφώνησε τοῖς ἔμπροσθεν, ἀληθῶς ὑπ' ἐμοῦ γεγραμμένα· προβληθέντος δὲ θώρακος, ἐμοῦ τε τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν παλαιοτάτων ποιουμένου, προχειριζομένου τε βιβλίους

αὐτῶν, ἠξίωσάν τινες τῶν ἀξιολόγων ἰατρῶν, ἐν προεδρείᾳ καθεζόμενοι, μὴ κατατρίβειν με τὸν χρόνον. ἀλλ' ἐπεὶ Λύκος ὁ Μακεδὼν, Κοΐντου μαθητὴς γεγονὼς, ἀνδρὸς ἀνατομικωτάτου, τὰ μέχρι τῶν καθ' ἑαυτὸν εὑρημένα πάντα ἔγραψεν, ἐάσαντα τοὺς ἄλλους, μόνα τὰ πρὸς ἐκείνους γεγραμμένα τοῖς ἐμοῖς ἀντεξετάσαι· προσιέμενος οὖν αὐτῶν τὴν ἀξίωσιν, οὕτως ἐπὶ πάντων τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν προβαλλομένων, ἐποίησα· πάντα δὲ ταῦτα διὰ τοῦτ' ἠναγκάσθην εἰπεῖν, ὅπως ἴδωσιν οἱ μέλλοντες ἀναγνώσεσθαί τι τῶν ἐμῶν, κατὰ τίνα τὴν ἡλικίαν ἕκαστον ἔγραψα, καὶ κατὰ τίνα τὴν αἰτίαν. ἐκ τούτων γὰρ εἴσονται, τά τε ἐλλιπῶς γεγραμμένα, διορίζειν ἀπὸ τῶν τελέως ἐξειργασμένων, τά τε κατὰ τὸν πρὸς τοὺς ἀλαζονευομένους ἔλεγχον, ἀπὸ τῶν διδασκαλικῶν· ἐπισημανοῦμαι δὲ ταῦτα, καὶ διὰ τῶν ἑξῆς, ἐάν που γένηται χρεία· νυνὶ δὲ τὰ διασωζόμενα τῶν ὑπ' ἐμοῦ γραφέντων δηλώσω, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν ἀνατομικῶν ποιησάμενος.

proferente rogarunt quidam præstantium medicorum, primas sedes obtinentes tempus ne contererem. Sed quum Lycus Macedo, discipulus Quinti viri summè Anatomici, quæcunque ad suum tempus inuenta erant, scripsisset; omissis aliis, sola aduersus eos ab eo scripta, cum meis conferrem. Eorum igitur voluntati morem gerens, in omnibus quotidie propositis ita feci. Quæ omnia memorare propterea necesse habui, vt scirent, qui meorum aliquid lecturi essent, qua ætate quodque scripserim, quaque de causa, hinc enim cognoscent quæque imperfectè scripta sunt, ab iis quæ perfectè sunt elaborata discernere, quæque in arrogantium reprehensione, à doctrinis dijudicare. Hæc autem adsignificabo & in sequentibus, sicubi vsus fuerit. Iam verò scriptorum à me ea, quæ seruata sunt, indicabo, ducto ab Anatomicis initio.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γʹ.

Περὶ τῶν κατὰ τὴν ἀνατομικὴν θεωρίαν.

Πρῶτον μὲν ἐν τούτοις, τὸ περὶ τῶν ὀστῶν, τοῖς εἰσαγομένοις γεγραμμένον· μετὰ τοῦτο δὲ, ἔστιν ἄλλα τοῖς εἰσαγομένοις βιβλία· τὸ μὲν ἕτερον αὐτῶν φλεβῶν τε, καὶ ἀρτηριῶν ἀνατομὴν περιέχον· τὸ δὲ ἕτερον, νεύρων· ἔστι δέ τι καὶ ἄλλο, μυῶν ἀνατομὴ, ἐν συντόμῳ διδάσκων ἅπαντα ἀκριβῶς, ὅσα κατὰ τὰς ἀνατομικὰς ἐγχειρήσεις γέγραπται περὶ μυῶν. εἰ δέ τις βούλοιτο, μετὰ τὴν τῶν ὀστῶν ἀνατομὴν, ἐπὶ τὰς ἀνατομικὰς ἐγχειρήσεις εὐθέως ἔρχεσθαι, δυνατόν ἐστιν αὐτῷ παρελθεῖν τὰς περὶ τῶν ἀγγείων τε, καὶ νεύρων ἀνατομὰς, ὥσπερ γε καὶ τὴν τῶν μυῶν· ἅπαντα γὰρ τὰ τῆς ἀνατομῆς, ἐν ταῖς ἐγχειρήσεσι γέγραπται. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐν αὐταῖς, περὶ τῶν κατὰ τὰς χεῖράς ἐστι μυῶν, καὶ συνδέσμων. τὸ δὲ δεύτερον, περὶ τῶν κατὰ τὰ σκέλη μυῶν καὶ συνδέσμων· τὸ δὲ τρίτον, περὶ τῶν ἐν τοῖς κώλοις νεύρων καὶ ἀγγείων· τὸ δὲ τέταρτον, περί τε τῶν τὰς γνάθους, καὶ τὰ χείλη, κινούντων μυῶν, καὶ τῶν περὶ τὴν κάτω γένυν· ἔτι τε τῶν τὴν κεφαλὴν, καὶ τράχηλον, καὶ ὠμοπλάτας· τὸ δὲ πέμπτον, περὶ τῶν τοῦ θώρακος μυῶν· καὶ τῶν κατ' ἐπιγάστριον, καὶ τῶν ψοῶν, καὶ τῶν κατὰ ῥάχιν· τὸ δ' ἕκτον, περὶ τῶν τῆς τροφῆς ὀργάνων, ἅπερ ἐστὶν ἔντερα, καὶ γαστὴρ, ἧπάρ τε, καὶ σπλὴν, καὶ νεφροὶ, καὶ κύστις, ὅσα τἄλλα σὺν τούτοις· τὸ δ' ἕβδομον, καὶ ὄγδοον, τῶν πνευματικῶν μορίων ἀνατομὴν περιέχει· τὸ μὲν ἕβδομον, τῶν κατὰ τὴν καρδίαν, καὶ τὸν πνεύμονα, καὶ τὰς ἀρτηρίας τεθνεῶτός τε, καὶ ζῶντος, ἔτι τοῦ ζώου· τὸ δὲ ὄγδοον, τὸν καθ' ὅλον τὸν θώρακα· τὸ δὲ ἔννατον, ἐγκεφάλου τε καὶ νωτιαίου ἀνατομὴν ἔχει· τὸ δὲ δέκατον ὀφθαλμῶν, καὶ γλώττης, καὶ στομάχου, καὶ τῶν τούτοις συνεχῶν· τὸ δ' ἑνδέκατον, τῶν κατὰ τὸν λάρυγγα, καὶ τὸ καλούμενον ὑοειδὲς ὀστοῦν, καὶ τῶν συνεχῶν αὐτοῖς, ἔτι τε τῶν εἰς αὐτὰ παραγινομένων νεύρων· τὸ δὲ δωδέκατον, ἀρτηριῶν, καὶ φλεβῶν· τὸ δὲ τρισκαιδέκατον, τῶν ἀπ' ἐγκεφάλου νεύρων· τὸ ιδʹ. τῶν ἀπὸ νωτιαίου· τὸ δὲ ιεʹ. τῶν γεννητικῶν μορίων. τὰ μὲν οὖν ἀναγκαῖα τῆς ἀνατομικῆς θεωρίας ταῦτ' ἐστίν· ἐπὶ δὲ τοῖς ἀναγκαίοις, ἄλλα χρήσιμα, καὶ ταυτὶ γέγραπται· τῶν Μαρίνου βιβλίων ἀνατομικῶν, εἴκοσιν ὄντων, ἐν τέτταρσιν ἡμετέροις ἐπιτομή· καθάπερ καὶ τῶν Λύκου πάντων, ἐν δυοῖν· ὑπογράψω δ' αὐτῶν ἑκάστου τὰ κεφάλαια, κατὰ τὴν πρώτην ἐπιτομήν· τῶν Μαρίνου βιβλίων ἀνατομικῶν, ἐξ αὐτοῦ τὰ πρῶτα περιέχεται.

CAPVT III.

De libris Anatomicæ speculationis.

Primus est in his liber de ossibus, scriptus iis qui introducuntur. Post hunc autem alij sunt libri ad Tyrones. Alter quidem eorum, venarum & arteriarum dissectionem continens. Alter verò neruorum. Est autem & alius musculorum dissectio, compendio exactè docens quæcunque in Anatomicis administrationibus de musculis scripta sunt. Si quis autem velit post ossium dissectionem ad Anatomicas statim Administrationes venire, potest is & vasorum & neruorum Dissectiones præterire, vt & musculorum. Omnia quippe, quæ Anatomes sunt, in Administrationibus scripta sunt. Primus igitur in iis, de manuum est musculis, & ligamentis. Alter verò de crurum musculis & ligamentis. At tertius, de artuum neruis, atque vasis. Quartus de mouentibus genas & labra musculis, & de iis qui circa inferiorem maxillam sunt; præterea etiam de mouentibus caput, & ceruicem & scapulas. Quintus verò de thoracis musculis, & abdominis, & lumborum, & spinæ. Sextus de instrumentis nutritionis, quæ sunt intestina, & venter, & iecur, & lien, & renes, & vesica, & quæque alia cum his. Septimus & Octauus partium spirabilium anatomen continet. Septimus quidem earum, quæ ad cor attinent, & pulmonem, & arterias, & mortui, & viui etiam animalis. Octauus autem earum, quæ ad totum thoracem. Nonus verò & Cerebri & spinalis medullæ dissectionem habet. At decimus oculorum, & linguæ, & stomachi, & his continentium. Vndecimus earum quæ ad laryngem, & quod vocatur os hyoides *vel Yforme*, & quæ ipsis continuantur, prætereaque neruorum qui ad ea perueniunt. Duodecimus arteriarum & venarum. Decimustertius neruorum qui à cerebro oriuntur. Decimus quartus eorum qui à Dorsi medulla. Decimus autem quintus genitalium partium. Anatomicæ igitur speculationis necessaria hæc sunt. At præter necessaria, alia vtilia, & hæc scripta sunt. Librorum Anatomicorum Marini xx. in IV. nostris Epitome, quemadmodum & omnium Lyci, in duobus. Subscribam autem cuiusque ipsorum præcipua capita, ac primum eorum qui in prima sunt Epitome, in quo Marini Librorum Anatomicorum primi comprehenduntur.

Scribit

Scribit autem in primo de VI. illis, totius speculationis procœmium, tum de cute, tum deinde de pilis, hinc de vnguibus, & carnibus, & adipe, & pinguedine. In secundo de glandulis, & membranis, & membranosis tunicis, & peritonæo, & subcingente, & intersepto. In tertio autem de vasis ratione spectabilibus, & venarum, & arteriarum Dissectione, & An naturâ in arteriis sanguis contineatur. In quarto autem, Quæ functio arteriæ, & quis vsus, & vnde incipiant, cæteræque de iis quæstiones; tum deinceps de vreteribus, de vrinariis meatibus, & vracho, ex quo hæret, pendétque fœtus ad vmbilicum, & vasis seminariis, & bilis vasis, & meatibus, & glandulis, & de vase quod est à glandulis, déque gutture, déque vasis mammarum in quibus lac, déque fusis in corpore, & quæ vasis continentur. Et qui in quibus humores contineantur; & fusâ, & de alimento. In V. autem de iis quæ in capite sunt, tum cæteris, tum suturis, adeóque de iis quæ in facie sunt suturis & iuncturis, & cunctis capitis ossibus, déque ipsius, & faciei foraminibus, & de inferiori maxilla, eiúsque foraminibus, & an sibi ipsi coniuncta sit. Et de dentibus, & adiacente capiti gutturis osse, & ipsi continuis quæ ad tonsillas tensa sunt. In VI. & de scroto scribit, & sacro osse, & coxendice, & latere, & pectore, & scapulis, & armis summis, & de clauiculis, & brachio, & cubito, radio, & ossibus brachialis, & digitorum, & de femore, & de iis quæ vtrinque genu sunt ossa cartilaginea. In II. autem commentariorum nostrorum, in quo Anatomicæ Marini speculationis est Epitome. VII. & VIII. & IX. & X. Marini librorum continentur. Capita verò in VII. qui de cranij communione cum meningibus & aliis membranis, déque totius faciei neruis, déque crotaphitis. I. temporum musculis, & maseteribus & iis qui ad maxillas & labra pertinent musculis, & de præsepiorum, & qui ad maxillas sunt, musculis, dum de iis qui intra inferiorem maxillam, musculis; déque iis qui circa ipsam seorsim, & de naribus, & iis qui circa exortus earum, déque iis qui in lingua, tum de lingua eiúsque musculis, atque etiam de oculorum musculis. In VIII. autem Marini libro, capita hæc sunt, de ore & de labris, & dentibus & gingiuis, & columella, & frumine, & lingula, & tonsillis, & amygdalis, & naso, & naribus, & auribus, & collo, eiúsque musculis, & musculo, qui sub latus est; déque eo qui sub ventrem, & de colli natura. In nono verò de musculis septi transuersi, & spinæ, & intercostalibus, I. abdominis; atque etiam de brachij, & scapulæ musculis, & cubiti, & manus extremæ. In decimo verò, de cubito & eius musculis, & cruribus, ipsorúmque musculis, & articulo qui in genu est. At tertia Epitome vndecim & duodecim & quindecim Marini librorum est; scripsit autem Marinus in vndecim quidem capita. An feratur aliquid humoris à dorso in pulmonem; & in esu, spiritus in ventrem. secundò verò, de stomacho, pósque ipsum de gutture, & de pulmone, & corde, & pericardij thymo. In duodecimo verò suæ tractationis, scripsit Marinus de iecore, & quæ in eo est, bile, & de liene, & ventriculo, & mesenterio. In decimo verò tertio de primis intestinis,

A γράφει δ' ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τῶν ἕξ, τὸ προοίμιον τῆς ὅλης θεωρίας, εἶτα περὶ δέρματος, εἶθ' ἑξῆς περὶ τριχῶν· εἶτα περὶ ὀνύχων, καὶ σαρκῶν, καὶ πιμελῆς, καὶ στέατος· ἐν τῷ δευτέρῳ, περὶ ἀδένων, καὶ ὑμένων, καὶ ὑμενωδῶν χιτώνων περιτοναίου τε, καὶ ὑπεζωκότος, καὶ διαφράγματος· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, περὶ τῶν λόγῳ θεωρητῶν ἀγγείων, καὶ φλεβῶν, καὶ ἀρτηριῶν ἀνατομῆς· καὶ εἰ κατὰ φύσιν ἐν ἀρτηρίαις αἷμα περιέχεται· κατὰ δὲ τὸ τέταρτον, τίς ἐνέργεια ἀρτηρίας, καὶ τίς χρεία, καὶ πόθεν ἄρχονται, καὶ τἄλλα ζητούμενα περὶ αὐτῶν· εἶθ' ἑξῆς, περὶ οὐρητήρων, περὶ οὐρητικῶν πόρων, καὶ οὐράχου, B καὶ σπερματικῶν ἀγγείων· καὶ χολωδῶν ἀγγείων, καὶ πόρων, καὶ ἀδένων· καὶ περὶ τοῦ ἀπὸ τῶν ἀδένων ἀγγείου. καὶ περὶ βρόγχου· καὶ περὶ τῶν κατὰ τοὺς μαστοὺς ἀγγείων, ἐν οἷς τὸ γάλα· καὶ περὶ τῶν ἐν τῷ σώματι κεχυμένων, καὶ ἀγγείοις περιεχομένων. καὶ τίνα ἔν τισι περιέχεται τῶν ὑγρῶν, καὶ τῶν κεχυμένων· καὶ περὶ τροφῆς· ἐν δὲ τῷ ε΄ περὶ τῶν κατὰ τὴν κεφαλὴν, τῶν τ' ἄλλων, καὶ τῶν ῥαφῶν· καὶ μέντοι καὶ τῶν κατὰ τὸ πρόσωπον ῥαφῶν τε καὶ συμφύσεων· καὶ πάντων τῶν τῆς κεφαλῆς ὀστῶν· καὶ περὶ τῶν κατ' αὐτήν τε, καὶ τὸ πρόσωπον τρημάτων· καὶ περὶ τῆς κάτω γνάθου, καὶ τῶν κατ' αὐτὴν τρημάτων, καὶ εἰ ἔστι σύμφυτος ἑαυτῇ· περί τε τῶν C ὀδόντων, καὶ τοῦ προσκειμένου τῇ κεφαλῇ τοῦ βρόγχου ὀστοῦ· καὶ τῶν συνεχῶν αὐτῶν, τῶν κατὰ τὰ παρίσθμια τεταμένων· ἐν δὲ τῷ ς΄. περί τε ὀσχέου γράφει, καὶ ἱεροῦ ὀστοῦ· καὶ ἰσχίου, καὶ πλευροῦ, καὶ στέρνου, καὶ ὠμοπλατῶν, καὶ ἀκρωμίων. καὶ περὶ κλειδῶν, καὶ βραχίονος, καὶ πήχεος, καὶ κερκίδος. ὀστῶν τε τοῦ καρποῦ, καὶ τῶν δακτύλων καὶ περὶ μηροῦ, καὶ τῶν ἑκατέρωθεν τοῦ γόνατος, χονδρωδῶν ὀστῶν· ἐν δὲ τῷ β΄. τῶν ἡμετέρων ὑπομνημάτων, ἐν ᾧ ἡ τῆς ἀνατομικῆς Μαρίνου θεωρίας ἐστὶν ἐπιτομὴ, ὁ ζ. καὶ η΄. καὶ θ΄. καὶ ι΄. περιέχεται τῶν Μαρίνου βιβλίων· κεφάλαια δὲ, κατὰ μὲν τὸ ζ. ἔτι περὶ τῆς τοῦ κρανίου κοινωνίας, πρός τε τὰς μήνιγγας, καὶ D τοὺς ἄλλους ὑμένας, περί τε τῶν καθ' ὅλον τὸ πρόσωπον νεύρων· περί τε κροταφιτῶν μυῶν, καὶ μασητήρων· καὶ τῶν ἐπὶ τὰς γνάθους, καὶ τὰ χείλη μυῶν, ἀπὸ τῶν φατνίων, καὶ τῶν κατὰ τὰς γνάθους μυῶν· εἶτα τῶν ἐντὸς τῆς κάτω γνάθου μυῶν, τῶν τε περὶ αὐτὴν, χωρίς· καὶ τῶν μυκτήρων, καὶ τῶν περὶ ... ἐκφύσεις· καὶ τῶν κατὰ τὴν γλῶτταν· εἶτα περὶ γλώττης, καὶ τῶν κατ' αὐτὴν μυῶν, ἔτι τε περὶ τῶν κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς μυῶν· ἐν δὲ τῷ ὀγδόῳ τῶν τοῦ Μαρίνου βιβλίων, κεφάλαια ταῦτ' ἐστί· περὶ στόματος καὶ περὶ χειλῶν, καὶ ὀδόντων, καὶ οὔλων, καὶ κίονος, καὶ φαρυγέθρου, ἐπιγλωττίδος τε, καὶ παρισθμίων, καὶ ἀντιάδων, καὶ ῥινὸς, καὶ E μυκτήρων, ὤτων τε, καὶ τραχήλου, καὶ τῶν κατ' αὐτὸν μυῶν, καὶ τοῦ ὑπὸ τὴν πλευρὰν μυὸς, καὶ τοῦ ὑπὸ τὴν κοιλίαν, καὶ περὶ τραχήλου φύσεως· ἐν δὲ τῷ θ΄. περὶ μυῶν τῶν κατὰ τὰς φρένας, καὶ τὴν ῥάχιν, καὶ τὰ μεσοπλεύρια, καὶ τὸ ἐπιγάστριον· ἔτι τε περὶ τῶν τοῦ βραχίονος, καὶ τῆς ὠμοπλάτης· πήχεώς τε, καὶ χειρὸς ἄκρας· ἐν δὲ τῷ δεκάτῳ, πήχεως καὶ τῶν περὶ αὐτὸν μυῶν, καὶ σκελῶν, καὶ τῶν κατ' αὐτὰ μυῶν, καὶ ἄρθρου τοῦ κατὰ γόνυ· ἡ δὲ τρίτη τῶν ἐπιτομῶν ια΄. τε καὶ ιβ΄. καὶ ιε΄. τῶν τοῦ Μαρίνου βιβλίων ἐστίν· ἔγραψε δὲ Μαρῖνος ἐν μὲν τῷ ια΄. τὰ μὲν κεφάλαια. εἰ φέρεταί τι ἀπὸ νώτων ὑγρὸν F εἰς πνεύμονα, κατά τε τὰς ἐδωδὰς, εἰς γαστέρα πνεῦμα· δεύτερον δὲ περὶ στομάχου· καὶ μετ' αὐτὸν, περὶ βρόγχου, καὶ περὶ πνεύμονος, καὶ καρδίας, καὶ περικαρδίου θυμοῦ· κατὰ δὲ τὸ ιβ΄. τῆς ἑαυτοῦ πραγματείας, ὁ Μαρῖνος ἔγραψε περὶ ἥπατος, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ χολῆς, καὶ περὶ σπληνὸς, καὶ κοιλίας, καὶ μεσεντερίου· κατὰ δὲ ιγ΄. περὶ πρώτων ἐντέρων.

εἶτα περὶ νεφρῶν, καὶ οὐρητῆρος, καὶ κύστεως, καὶ οὐράχου, καὶ πόρου τοῦ ὀρητικοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα περὶ καυλοῦ ἄρρενος, καὶ αἰδοίου τοῦ ἄρρενος, καὶ θηλείας, καὶ περὶ μήτρας, καὶ τῶν κυουμένων, καὶ περὶ τῶν ὄρχεων, οὓς διδύμους ὀνομάζει· καὶ μετ᾽ αὐτοὺς, περὶ ἀδενοειδῶν· ἐν δὲ τῷ ιδ᾽. τὴν ἀνατομὴν τῶν δύο τοῦ ἥπατος ἁπασῶν φλεβῶν ἐποιήσατο· κατὰ δὲ τὸ ιε᾽. περί τε τῆς ἀπὸ καρδίας ἐπὶ ἧπαρ φερομένης φλεβός· καὶ τῶν κάτω τοῦ διαφράγματος ἁπασῶν· καὶ μετὰ ταῦτα, περὶ τῶν καθ᾽ ὅλον τὸ ζῶον ἀρτηριῶν· ἡ δὲ τετάρτη τῶν ἐπιτομῶν, κατὰ τὰ λοιπὰ τοῦ Μαρίνου ε᾽ βιβλία· μετὰ τὸ ε᾽. καὶ ι᾽. ἄχρι τοῦ κ᾽. περιέχων. γέγραπται δὲ ἐν τῷ ἑκκαιδεκάτῳ τὰ περὶ τοῦ ἐγκεφάλου ζητούμενα, καὶ φαινόμενα, οἷον εἰ σφυγμώδης ἐν αὐτῷ κίνησις, καὶ εἰ ἀναπνέομεν εἰς αὐτόν· εἶθ᾽ ἑξῆς περὶ νωτιαίου, καὶ μηνίγγων· ἐν δὲ τῷ ιζ᾽. περὶ κυριότητος ἐγκεφάλου, τὸν λόγον ἐποιήσατο· κατὰ δὲ τὸ η᾽. καὶ ι᾽. περὶ τῶν κατὰ προαίρεσιν ἐνεργειῶν· καὶ περὶ τὰς κατὰ μέρος διαφορὰς τῶν νεύρων, καὶ πόθεν τινὰ ἐκπέφυκεν αὐτῶν· ἐν δὲ τῷ θ᾽, καὶ ι᾽. περὶ τῶν ἀπ᾽ ἐγκεφάλου πεφυκότων νεύρων, καὶ περὶ τῶν ῥύσεων, καὶ πόθεν ἄρχεται τὸ αἰσθητήριον αὐτῆς· καὶ περὶ τῶν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς νεύρων. ἃ καλοῦσιν Ἡρόφιλός τε καὶ Εὔδημος πόρους. εἶτα . . περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς, καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν συμπτωμάτων· ἕπεται δὲ, τῷ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς, τὸ τὰς αἰτίας τούτων διδάσκον ἓν βιβλίον· τῷ δὲ περὶ τῆς τῶν συμπτωμάτων διαφορᾶς, τὰ περὶ τῶν ἐν τοῖς συμπτώμασιν αἰτιῶν τρία· καὶ τούτοις, τὰ περὶ τῶν πεπονθότων τόπων. τὸ περὶ τῶν ἐν ταῖς νόσοις καιρῶν, ἐκ τῶν προηγουμένων τῆς θεραπευτικῆς πραγματείας ἐστί. καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν πυρετῶν διαφορᾶς. τό, τε περὶ πλήθους, καὶ τὸ περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων· ἔτι τε τὸ περὶ τῶν προκαταρκτικῶν αἰτιῶν, καὶ πρὸς τούτοις, τὸ περὶ τῶν συνεκτικῶν· καὶ τὸ περὶ τρόμου, καὶ ῥίγους, καὶ παλμοῦ, καὶ σπασμοῦ, καὶ τὸ ἐπιγεγραμμένον, τέχνη ἰατρική.

A tum de renibus & vretere & vesica, & vracho, & vrinario meatu; pόstque ista de cole viri, & pudendo maris & fœminæ, & de matrice, & fœtibus, & de testibus, quos geminos appellat; pόstque hos de glandulosis. In quarto autem decimo omnium quæ supra sunt iecur, venarum dissectionem fecit. In x. autem v. & de ea quæ à corde in iecur fertur vena, déque omnibus iis, quæ infra intersèptum sunt, pόstque ea de omnibus in toto animali arteriis. At i v. Epitome iuxta reliquos v. Marini libros post v. & x. ad xx. vsque complectitur. B In sexto autem decimo scripta sunt, quæ de cerebro quæruntur, & apparent; vt, an pulsatilis in ipso motus: & an in ipsum respiremus: tum deinceps de spinæ medulla, & inuolucris eius. In xvii. de dominatu cerebri verba fecit. In viii. autem & x. de motibus ex voluntate, & de particularibus neruorum differentiis, & vnde quidam ipsorum exoriantur. In 9. verò & x. de neruis ortis à cerebro, & de odoratu, & vnde incipiat eius sensorium: & de neruis qui ad oculos pertinent, quos & Herophilus & Eudemus, meatus vocant. tum * ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ij de mor- C borum differentia, & ille de differentia symptomatum. sequitur autem illum de differentia morborum, liber vnus qui horum causas docet. at illum de symptomatum differentia, tres illi de causis symptomatum, & hos, illi de locis affectis, Liber de temporibus morborum ex iis est, qui curatricem tractationem præcedunt. Et is de differentia febrium, & is de Plenitudine, & is de Tumoribus præter naturam, prætereáque is de causis euidentibus, & præter hos, is de continentibus, & is de Tremore, & Ri- D gore, & Palpitatione, & Conuulsione; & qui inscriptus est, Ars medica.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Τὰ θεραπευτικά.

Τεσσαρεσκαίδεκά εἰσι μεθόδου θεραπευτικῆς· δύο τε τῶν πρὸς Γλαύκωνα θεραπευτικῶν, καὶ τρία περὶ φλεβοτομίας· τὸ μὲν πρῶτον πρὸς Ἐρασίστρατον, τὸ δὲ δεύτερον, πρὸς τοὺς ἐν Ῥώμῃ Ἐρασιστρατείους· τρίτον δ᾽ ἐπ᾽ αὐτοῖς ἄλλο, κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην συγκείμενον θεραπευτικόν· ἔστι δὲ καὶ τὸ περὶ μαρασμοῦ, τῶν θεραπευτικῶν· ἐδόθη δέ τινι φίλων βιβλίδιον μικρὸν, οὗ νῦν εἰς πολλοὺς ἐκπεσόντος, ἔλαβον τὸ ἀντίγραφον, ἔχον ἐπιγραφὴν, ὑποθήκη παιδίων ἐπιλήπτων, τῆς θεραπευτικῆς πραγματείας· θείη δ᾽ ἄν τις, καὶ τὰ περὶ τῶν ἐν ταῖς τροφαῖς δυνάμεων τρία, καὶ τὸ περὶ τῆς λεπτυνούσης διαίτης, καὶ τὸ περὶ εὐχυμίας, καὶ κακοχυμίας· οὐδὲν ἧττον τῶν προειρημένων, τῆς θεραπευτικῆς πραγματείας εἴη ἄν, καὶ τὰ περὶ τῶν Ἐρασιστράτου θεραπευτικῶν λογισμῶν, καὶ τῷ Γλαύκωνι τῷ φιλοσόφῳ δοθέντα δύο· τὸ δὲ περὶ τῆς Ἱπποκράτους διαίτης ἐπὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων, ταχθείη μὲν ἂν καὶ μετὰ τούτων, ταχθείη δ᾽ ἂν καὶ μετὰ τῶν εἰς τὰ Ἱπποκράτους γεγονότων ὑπομνημάτων· ἐν οἷς πάμπολλα περιέχεται θεραπευτικὰ θεωρήματα· καθάπερ γε καὶ διαγνωστικὰ, καὶ προγνωστικά.

CAPVT IV.

Libri Curationum.

QVATVORDECIM sunt Methodi medendi; & duo Curationum ad Glauconem; & de venæ sectione tres. Primus quidem aduersus Erasistratum. Alter verò aduersus eos qui Romæ erant Erasistrateos. Tertius E præter hos alius Curationum ex meâ sententiâ compositus. Est & is de Tabe è therapeuticis. Datus porrò est cuidam amicorum paruus libellus, cuius nunc ad multos delapsi, exemplum accepi, titulum ferens, Consilium pro puero Epileptico. Sed therapeutico operi adscripserit quis, & tres de alimentorum facultatibus, & eum de Attenuante victus ratione, & de probis prauísque alimentorum succis. Nihilo prædictis minus, medendi operis fuerint & ij de Erasistrati Curandi rationibus; & Glauconi Philosopho dati duo. At is de Hip- F pocratis victus ratione in morbis acutis, & cum his quidem poni queat, ponatur verò & cum commentariis in Hippocratem factis, in quibus multa medendi præcepta continentur, quemadmodum & dignoscendi, & prænoscendi.

CAPVT V.

Qui sint Prognosticæ speculationis Libri.

PRIMI quidem tres sunt de diebus criticis; & præter hos secundi, tres de crisibus. Tum opus de Pulsibus, in quo primò sunt IV. de ipsorum differentia, secundo verò alij totidem de Dignotione; & tertiò præter eos, pari numero de ipsorum causis; quartò autem de Prænotione ex ipsis; sexdecim vniuersi. Et seorsim extra ipsos, is de vsu Pulsuum, tyronibus scriptus, in quo nonnulli quæsierunt, cur febrientium proprius pulsus dictus non sit? quibus respondimus, maiorem esse quàm pro tyronibus speculationem, si magnam quæstionem sortita sit. Sed initio eius libri tantùm diximus, duas Medicis opiniones fuisse; alteram quidem existimantium sentire se & arteriarum contractionem, alteram autem insensilem eam esse affirmantium; & volebamus tyronem in faciliori priùs exerceri, in qua insensilis dicitur esse contractio. Porrò iuxta hanc sectam, persuasi eramus, febris proprium signum in pulsibus nullum esse: iuxta alteram verò, quàm in magno librorum XVI. opere scripsi, signum id dictum nobis est. At qui à præceptoribus non didicerunt, *sed gubernatoribus ex libro*, sicuti est in prouerbio, similes ista quærunt. Mihi verò sunt, & * dictum est, aliam esse tyronum institutionem, aliam eorum qui perfectè omnia edocentur. Scriptus autem mihi est, & alius quidam liber vnus, in quo librorum sexdecim Synopsin feci. Extra hos verò omnes, octo libri sunt; Archigenis Tractationis de Pulsibus, & expositionem, & vsum continentes. In hac parte Artis, & tres de Difficultate spirandi quis collocarit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Ποῖα τῆς προγνωστικῆς θεωρίας βιβλία.

ΠΡῶτα μέν ἐστι τρία, περὶ κρισίμων ἡμερῶν· δεύτερα δ' ἐπ' αὐτοῖς, τρία περὶ κρίσεων. εἶτα ἡ περὶ τῶν σφυγμῶν πραγματεία· καθ' ἣν πρῶτα μέν ἐστι δ' περὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν· δεύτερα δ', ἄλλα τοσαῦτα, περὶ τῆς διαγνώσεως. καὶ τρίτον πρὸς αὐτοῖς, ἴσα τὸν ἀριθμὸν, περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς αἰτιῶν, καὶ τέταρτον, περὶ τῆς δι' αὐτῶν προγνώσεως· ἑκκαίδεκα τὰ πάντα, καὶ χωρὶς αὐτῶν ἔξωθεν, τὸ περὶ χρείας σφυγμῶν τοῖς εἰσαγομένοις γεγραμμένον. ἐν ᾧ τινες ἐζήτησαν διὰ τί, τῶν πυρεττόντων ὁ ἴδιος οὐκ εἴρηται σφυγμός; οἷς ἀπεκρινάμεθα, μεῖζον ἢ κατὰ τοὺς εἰσαγομένους εἶναι τὸ σκέμμα, μεγάλης ζητήσεως τετυχός· ἀλλά τό γε τοσοῦτον εἴρηται κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου τούτου· δύο δόξας γεγονέναι τοῖς ἰατροῖς. τὴν μὲν ἑτέραν, τῶν ἡγουμένων αἰσθάνεσθαι, καὶ τῆς συστολῆς τῶν ἀρτηριῶν· τὴν δὲ δευτέραν, τῶν ἀναίσθητον αὐτὴν εἶναι λεγόντων· ἠξιοῦμεν τε τὸν εἰσαγόμενον, ἐπὶ τῆς ῥᾴονος πρότερον γυμνάσασθαι, καθ' ἣν ἀναίσθητος ἡ συστολὴ γίνεται· κατὰ ταύτην δὲ τὴν αἵρεσιν, ἡμεῖς ἐπεπείσμεθα, πυρετοῦ σημεῖον ἴδιον, ἐν σφυγμοῖς οὐδὲν εἶναι· κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν, ἣν ἐν τῇ μεγάλῃ πραγματείᾳ τῶν ἑκκαίδεκα βιβλίων ἔγραψα, λέλεκται τὸ σημεῖον· ἀλλ' οἱ μὴ μαθόντες παρὰ διδασκάλοις, ἐοικότες δὲ κατὰ τὴν παροιμίαν τοῖς ἐκ βιβλίου κυβερνήταις, τοιαῦτα ζητοῦσιν· ἐμοὶ δὲ καὶ κατ'* εἴρηται, τὴν μὲν τῶν εἰσαγομένων διδασκαλίαν, ἑτέραν εἶναι· τὴν δὲ τῶν ἐκδιδασκομένων ἅπαντα τελέως, ἑτέραν. γέγονε δ' οὖν μοι καὶ ἄλλο τι βιβλίον ἓν, ἐν ᾧ τὴν σύνοψιν ἐποιησάμην τῶν ἑκκαίδεκα βιβλίων· ἔξωθεν δὲ τούτων ἁπάντων ἐστὶν ὀκτὼ βιβλία, τῆς Ἀρχιγένους περὶ σφυγμῶν πραγματείας ἐξήγησίν τε καὶ χρῆσιν ἔχοντα. ἐκ τούτου τοῦ μέρους τῆς τέχνης ἄν τις θείη καὶ τὰ περὶ δυσπνοίας τρία.

CAPVT VI.

De Commentariis in Hippocratem.

NEQVE alium quemquam librorum qui à me sunt amicis dati, sperauí habituros multos, neque libros eos qui Hippocratis scripta explanant. Primò enim, nullum eorum, memet exercens, in istos vnquam commentarios scripseram; quemadmodum feci, totius medicæ speculationis in quauis parte paratis mihi iis, quibus omnia, quæ in Arte medica ab Hippocrate dicta sunt, continentur, doctrinam habentia & perspicuam simul, & vndequaque elaboratam. Seorsim enim de Diebus criticis scripsi ex Hippocratis sententia, priuatim verò de crisibus, priuatim autem de Difficultate spirandi & vnoquoque cæterorum. Vniuersamque medendi Methodum, similiter quatuordecim libris construxi omnes therapeutici, ac præterea, qui ex illius mente sunt. Quumque in singulas eius dictiones, scirem expositiones, multis ante me, non absurdè scriptas esse, si quid mihi non rectè dixisse videbantur, arguere superuacaneum putabam. Id verò ostendi in illis quos nuper deprecatis, dedi; raró quicquam locutus in ipsis contra eos qui commentarios istos exponunt. Primò enim neque ipso-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς'.

Περὶ τῶν Ἱπποκρατείων ὑπομνημάτων.

ΟΥτ' ἄλλο τι τῶν παρ' ἐμοῦ δοθέντων φίλοις, ἤλπισα πολλοὺς ἕξειν· οὔτε τὰ τῶν Ἱπποκρατείων συγγραμμάτων ἐξηγητικά· τὴν ἀρχὴν γὰρ αὐτῶν οὐδὲν γυμνάζων ἔγραφον εἰς αὐτὰ ποθ' ὑπομνήματα, καθάπερ ἐποίησα, τῆς ἰατρικῆς θεωρίας ἁπάσης καθ' ἕκαστον μέρος, ἐμαυτῷ παρασκευάσας, αἷς ἅπαντα, τὰ κατὰ τὴν ἰατρικὴν τέχνην ὑφ' Ἱπποκράτους εἰρημένα, περιέχεται, διδασκαλίαν ἔχοντα, σαφῆ τε ἅμα, καὶ παντοίως ἐξειργασμένην· ἰδίᾳ μὲν γὰρ περὶ κρισίμων ἡμερῶν ἔγραψα, κατὰ τὴν Ἱπποκράτους γνώμην· ἰδίᾳ δὲ περὶ κρίσεων· ἰδίᾳ δὲ περὶ δυσπνοίας· ἑκάστου τε τῶν ἄλλων· ὅλην τε τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον, ὡσαύτως ἐν τέσσαρσι καὶ δέκα βιβλίοις ἐποιησάμην. ἅπαντα τὰ θεραπευτικὰ, καὶ πρὸς αὐτοῖς ταύτην ἅτε κατὰ τὴν ἐκείνου γνώμην· ἐξηγήσεις δὲ καθ' ἑκάστην αὐτοῦ λέξιν, ἤδη πολλοῖς τῶν πρὸ ἐμοῦ, γεγραμμένας οὐ φαύλως εἶναι, εἴ τι μοι μὴ καλῶς ἐδόκουν εἰρηκέναι, περιττὸν ἡγούμην ἐλέγχειν· ἐνεδειξάμην δὲ τοῦτο, δι' ὧν πρώην ἔδωκα τοῖς παρακαλέσασι· σπανιάκις ἐν αὐτοῖς εἰπών τι, πρὸς τοὺς ἐξηγουμένους αὐτά. τὴν ἀρχὴν γὰρ, οὐδ'

εἶχον αὐτῶν ἐν Ῥώμῃ τὰ ὑπομνήματα, πάντων ὧν ἐκεκτήμην βιβλίων ἐν Ἀσίᾳ μεινάντων. εἴπου τοίνυν ἐμεμνήμην, ὑπό τινος αὐτῶν πάνυ τι μοχθηρῶς εἰρημένον, ὡς μεγάλως βλάπτεσθαι περὶ τὰ τῆς τέχνης ἔργα, τοὺς πιστεύσαντας αὐτοῖς, ἐπεσημηνάμην τοῦτο· τὰ δ' ἄλλα πάντα κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην εἶπον, ἄνευ τοῦ μνημονεῦσαι τῶν ἄλλως ἐξηγουμένων· καὶ τά γε εἰς τοὺς ἀφορισμοὺς ὑπομνήματα· καὶ τὸ περὶ ἀγμῶν, καὶ τὸ περὶ ἄρθρων· ἔτι τε τὸ προγνωστικόν· καὶ τὸ περὶ διαίτης ὀξέων· τό, τε περὶ ἑλκῶν, καὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων· τό, τε α' τῶν ἐπιδημιῶν, οὕτως ἐγράφη· μετὰ ταῦτα δέ, τινὸς ἀκούσας ἐξήγησιν ἀφορισμοῦ μοχθηρὰν ἐπαινοῦντος, ὅσα τοῦ λοιποῦ τισιν ἔδωκα, πρὸς κοινὴν ἔκδοσιν ἀποβλέπων, οὐκ ἰδίαν ἕξιν ἐκείνων μόνων τῶν λαβόντων, οὕτως συνέθηκα· ταῦτα δ' ἐστὶν ἐπιδημιῶν μέν, τὰ εἰς τὸ δεύτερον, καὶ τρίτον, καὶ ἕκτον ὑπομνήματα γεγραμμένα· πρὸς τούτοις δέ, καὶ τοῦ περὶ χυμῶν, καὶ περὶ τροφῆς, καὶ προρρητικοῦ· περί τε φύσεως ἀνθρώπου, καὶ τοῦ κατ' ἰητρεῖον· ὥσπερ καὶ τοῦ περὶ τόπων, καὶ ἀέρων, καὶ ὑδάτων, ὃ ἐγὼ περὶ οἰκήσεων, καὶ ὑδάτων, καὶ ὡρῶν, καὶ χωρῶν ἐπιγεγράφθαι φημὶ δεῖν· ἔτι δέ, τὰ μὲν εἰς τοὺς ἀφορισμοὺς ἑπτά· τὰ δὲ εἰς τὰ περὶ ἀγμῶν γ'. τὰ δὲ εἰς τὰ περὶ ἄρθρων δ'. τὰ δ' εἰς τὸ προγνωστικὸν γ'. τὰ δ' εἰς τὸ περὶ διαίτης ὀξέων, γ' μὲν εἰς τὸ γνήσιον αὐτοῦ μέρος, δύο δ' εἰς τὰ προσκείμενα· τὸ δὲ περὶ ἑλκῶν, καὶ τὸ περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων, ἑκάτερον ἐξηγησάμην δι' ἑνὸς βιβλίου· τὸ δὲ α' τῶν ἐπιδημιῶν· ὥσπερ γε καὶ τὸ γ'. διὰ γ'. ἑκάτερον· τὸ δὲ δεύτερον διὰ ϛ'. δι' ὀκτὼ δέ, τὸ ἕκτον· εἰς δὲ τὸ περὶ χυμῶν, ὑπομνήματά μοι τρία γέγονεν· ὥσπερ γε καὶ εἰς τὸ προγνωστικόν, καὶ εἰς τὸ κατ' ἰητρεῖον· καὶ εἰς τὸ περὶ τόπων, καὶ ἀέρων, καὶ ὑδάτων, ὅ φημι ἐγὼ περὶ οἰκήσεων, καὶ ὑδάτων, καὶ ὡρῶν, καὶ χωρῶν ἐπιγεγράφθαι δεῖν· εἰς δὲ τὸ περὶ τροφῆς, ὑπομνήματά μοι δ'. γέγονεν· εἰς δὲ τὸ περὶ φύσιος ἀνθρώπου, δύο· ὧν ἤδη γεγονότων, ἀκούσας ὑπό τινων διαβάλλεσθαι τὸ βιβλίον, ὡς οὐ γνήσιον, ἔγραψα τρία τὴν ἐπιγραφὴν ἔχοντα τήνδε· ὅτι καὶ κατὰ τὰ ἄλλα συγγράμματα, τὴν αὐτὴν δόξαν ἔχων ὁ Ιπποκράτης φαίνεται, τῷ κατὰ τὸ φύσιος ἀνθρώπου· τῷ δ' Ιπποκράτει προσήκοντά ἐστι καὶ ταῦτα· περὶ τῆς καθ' Ιπποκράτους διαίτης ἐπὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων· ὥσπερ γε καὶ ἡ τῶν παρ' αὐτοῦ γλωττῶν ἐξήγησις· καὶ τὸ πρὸς Λύκον, περὶ τοῦ ἀφορισμοῦ οὗ ἡ ἀρχή· τὰ αὐξανόμενα, πλεῖστον ἔχει τὸ ἔμφυτον θερμόν· ὥσπερ γε καὶ πρὸς Ιουλιανὸν τὸν Μεθοδικόν, ὑπὲρ ὧν ἐνεκάλεσεν τοῖς Ιπποκρατείοις ἀφορισμοῖς. Ιπποκράτει δὲ προσήκει καὶ ἄλλο τι βιβλίον σμικρόν, ἐν ᾧ δείκνυμι καὶ τὸν ἄριστον ἰατρόν, πάντως εἶναι καὶ φιλόσοφον· ἐπιγράφεται δὲ τὸ βιβλίον καὶ διὰ συντομωτέρας ἐπιγραφῆς οὕτως. *

A rum commentarios Romæ habebam, quum libri quos possederam, omnes in Asia mansissent. Si cuius igitur memineram improbè dicti ab eorum aliquo, vt magnopere læderent in operibus artis qui ipsis credidissent, id annotabam. Cætera autem omnia ex mea sententia dixi, nulla eorum facta mentione, qui aliter interpretantur. Et Commentarij in Aphorismos, & in eum de Fracturis, & eum de Articulis; prætereaque in Prænotiones; & libros de Victus ratione acutorum; & eum de Vlceribus; & Capitis vulneribus; & in primum Epidemiorum ad eum modum scripti B sunt. Postea verò, quum quendam audissem, prauam Aphorismi cuiusdam expositionem laudantem, aliquibus, quæcunque de cætero dedi, publicam æditionem spectans, non proprium tantùm ingenium eorum qui acceperant, ita composui. Ij verò sunt, epidemiorum quidem morborum qui in secundum & tertium & sextum scripti sunt Commentarij; & præter hos, eius de Humoribus, & de Alimento, & Prædictione, & de Natura hominis, & de medici Officina; vt & in C eum de Locis, & aëre, & aquis; quem ego aio de habitationibus, & aquis, & anni temporibus, & regionibus inscribendum fuisse; insuper verò VII. qui in Aphorismos. III. verò in eum de Fracturis. IV. autem in eum de Articulis. III. verò in Prænotiones, in eum porrò de Victus ratione in acutis, III. quidem in germanam eius partem, vnum autem in ea, quæ ipsi adiacent. De vlceribus autem, & de Capitis vulneribus, vtrumque vno libro exposui. Primùm autem Vulgarium; quemadmodum & tertium, tribus vtrumque; secundum verò, sex; octo verò, sextum. In librum D autem de Humoribus tres mihi commentarij scripti sunt: vt & in Prognostica & in eum de Medicatrina; & in eum de Locis & aëre & aquis, quem equidem de Habitationibus, & aquis, & anni temporibus, & locis, inscribi oportuisse dico; in eum autem de Alimento IV. mihi commentarij scripti sunt, in eum verò de Natura hominis, duo; quibus iam perfectis, quum audissem à nonnullis traduci librum quasi non germanum, III. scripsi, hac inscriptione. Quod in aliis scriptis suis videatur Hippocrates eandem habere sententiam, cum eo de Natura hominis. Ad Hippocratem autem & hæc pertinent. De ratione E victus secundum Hippocratem in acutis morbis; quemadmodum & Glossarum eius expositio; & aduersus Lycum, de Aphorismo cuius initium, *Quæ crescunt plurimum habent innatum calorem*; quemadmodum & contra Iulianum Methodicum, de iis in quibus Hippocrateos Aphorismos incusarat. Ad Hippocratem quoque attinet & alius liber paruus, in quo dico, Optimum medicum prorsus etiam philosophum esse; inscribitur porrò liber is & breuiori titulo sic. ∴

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ τῶν εἰς Ἐρασίστρατον διαφερόντων.

Εἰς μὲν τὸ πρῶτον τῶν περὶ πυρετῶν ὑπομνήματα γέγραπται γ'. τοῦ γ' δὲ περὶ πυρετῶν, τὰ πρῶτα τῆς Ἐρασιστράτου θεραπευτικῆς πραγματείας ἐστὶν ὑπομνήματα. αὕτη δὲ ἡ θεραπευτικὴ πραγματεία, τὴν μὲν ἐπιγραφὴν ἔχει περὶ τῶν Ἐρασιστράτου θεραπευτικῶν λογισμῶν· γέγονε δὲ

F

CAPVT VII.

De libris ad Erasistratum pertinentibus.

IN primum quidem *Erasistrati* de Febribus III. scripti sunt: III. autem de Febribus primi Erasistrati operis medendi commentarij sunt: ipsum verò medendi opus, titulum quidem habet, de Erasistrati curandi rationibus, id autem commentariis V. scriptum est. Sunt autem

A tem Erasistrati quoque Anatomes libri tres, & de venæ sectione duo; & is, qui aduersus ipsum Erasistratum scriptus est, & is ad eos, qui Romæ erant, Erasistrateos. Ad Erasistratum autem & liber ille attinet, in quo quærimus, An naturâ sanguis in arteriis contineatur; quemadmodum & is de Vsu respirationis; & III. de Naturalibus facultatibus, qui iudicium continent omnium quæ in vniuersè dictis, de Naturalibus actionibus scripsit Erasistratus.

ἐν ὑπομνήμασιν ε΄. ἔστι δὲ καὶ τὰ περὶ Ἐρασιστράτου ἀνατομῆς γ΄. βιβλία. καὶ περὶ φλεβοτομίας δύο· τό τε πρὸς Ἐρασίστρατον αὐτὸν γεγραμμένον, καὶ τὸ πρὸς τοὺς ἐν Ῥώμῃ Ἐρασιστρατείους. προσήκει δὲ Ἐρασιστράτῳ κἀκεῖνο τὸ βιβλίον, ἐν ᾧ ζητοῦμεν, εἰ κατὰ φύσιν ἐν ἀρτηρίαις αἷμα περιέχεται· καθάπερ γε καὶ τὸ περὶ χρείας ἀναπνοῆς, καὶ τὰ περὶ φυσικῶν δυνάμεων τρία, ἃ περιέχει κρίσιν ἁπάντων, ὧν ἔγραψεν Ἐρασίστρατος ἐν τοῖς καθόλου λόγοις, ὑπὲρ τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν.

B

CAPVT VIII.

De iis qui ad Asclepiadem spectant.

OCto quidem de Asclepiadæ placitis inscripti. Paruus autem alius inscriptionem habens, de Substantia animæ secundum Asclepiadem.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ τῶν Ἀσκληπιάδῃ προσηκόντων.

Ὀκτὼ μὲν περὶ τῶν Ἀσκληπιάδου δογμάτων ἐπιγεγραμμένα· μικρὸν δὲ ἄλλο τὴν ἐπιγραφὴν ἔχον, περὶ οὐσίας τῆς ψυχῆς κατὰ Ἀσκληπιάδην.

CAPVT IX.

De libris ad Empiricos medicos spectantibus.

C THeodæ Introductionis commentarij v. de scriptis Menodoti, Seuero, XI. Librorum Serapionis contra sectas, duo. Descriptiones Empiricæ. De medica experientia. De Empiricorum dissensione III. Contra obiecta iis de dissensione Empiricorum, & Theodæ summarij commentarij III. In librum Menodoti Seuero. Exhortatio ad medicinam. Synopsis Heraclideorum de Empiricâ secta libri VII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Περὶ τῶν, τοῖς ἐμπειρικοῖς ἰατροῖς διαφερόντων.

Τῆς Θεοδᾶ εἰσαγωγῆς ὑπομνήματα ε΄. περὶ τῶν Μηνοδότου, Σεβήρῳ ἕνδεκα· τῶν Σεραπίωνος, πρὸς τὰς αἱρέσεις δύο· ὑποτυπώσεις ἐμπειρικαί. περὶ τῆς ἰατρικῆς ἐμπειρίας· περὶ τῆς τῶν ἐμπειρικῶν διαφωνίας γ΄. πρὸς τὰ ἀντειρημένα τῆς διαφωνίας τῶν ἐμπειρικῶν, ἔτι τε Θεοδᾶ κεφαλ. ὑπομνήματα γ΄. εἰς τὸ, Μηνοδότου Σεβήρῳ· προτρεπτικὸς ἐπὶ ἰατρικήν· σύνοψις τῶν Ἡρακλειδείων περὶ τῆς ἐμπειρικῆς αἱρέσεως ζ΄.

CAPVT X.

De libris ad Methodicos pertinentibus.

D MEthodicæ sectæ libri VI. Ad obiecta Iuliani aduersus Aphorismos Hippocratis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Περὶ τῶν τοῖς μεθοδικοῖς διαφερόντων.

Μεθοδικῆς αἱρέσεως ϛ΄. πρὸς τὰ ὑπὸ Ἰουλιανοῦ ἀντειρημένα τοῖς Ἱπποκράτους ἀφορισμοῖς.

CAPVT XI.

De libris ad demonstrationes vtilibus.

QVum viderem omnes homines, in quibus contendunt, & demonstraturos se promittere, & alios arguere conari; nihil ita studui omnium primum addiscere, vt demonstratiuam speculationem.
E Et postulaui à Philosophis, illos enim audiebam ipsam docere, si quid aliud quoque in logica philosophiæ parte docerent, id in posterum seruarent; dolorem autem, ceu partus demonstrationum desiderij mei sedarent, docentes quæ tandem sit via ac ratio quam, qui didicerit, & alio demonstratiuum sermonem dicente, ad amussim cognoscat an re vera talis sit, an veluti nummus quidam adulterinus, probo quidem similis videatur, re autem vera improbus sit; & ipse queat in singulis, de quibus quæritur, via quadam vtens, ad ea inuenienda peruenire. Quum igitur me omnibus per illud tempus celebribus, & Stoicis & Peripateticis tradidissem,
F nulla quidem alia didici logica præcepta, quæ posteriori tempore perpendens, ad demonstrationes inutilia comperi: paucissima verò, vtiliter quidem ipsis quæsita, & propositum scopum consequi desiderantia, sed de quibus etiam illi inter se dissentiant, quædam verò naturalibus notionibus contraria. Ac per Deos, quan-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Περὶ τῶν εἰς τὰς ἀποδείξεις χρησίμων βιβλίων.

Ἅπαντας ἀνθρώπους ὁρῶν, ἐν οἷς ἀμφισβητοῦσιν, ἑαυτούς τε ἀποδεικνύειν ἐπαγγελλομένους, ἐλέγχειν τε τοὺς πέλας ἐπιχειροῦντας, οὐδὲν οὕτως ἐσπούδασα μαθεῖν ἁπάντων πρῶτον, ὡς
E τὴν ἀποδεικτικὴν θεωρίαν· ἠξίωσά τε παρὰ τῶν φιλοσόφων· ἐκείνους γὰρ ἤκουον αὐτὴν διδάσκειν, εἰ μέν τι καὶ ἄλλο κατὰ τὸ λογικὸν μέρος τῆς φιλοσοφίας διδάσκεται), φυλάττειν εἰς αὖθις, τὴν ὠδῖνα τῆς περὶ τὰς ἀποδείξεις ἐπιθυμίας παῦσαι, διδάξαντας ἥτις ἄρα μέθοδός ἐστιν, ἣν ὁ μαθὼν, ἑτέρου τε λέγοντος λόγον ἀποδεικτικὸν, ἀκριβῶς γνωρίσει, πότερον ὄντως ἐστὶ τοιοῦτος, ἢ καθάπερ τι νόμισμα κίβδηλον, ἔοικε μὲν τῷ δοκίμῳ, μοχθηρὸς δὲ κατ᾽ ἀλήθειάν ἐστιν, αὐτός τε δυνήσεται καθ᾽ ἕκαστον τῶν ζητουμένων, ὁδῷ τινι χρώμενος, ἐπὶ τὴν εὕρεσιν αὐτοῦ παραγενέσθαι· πᾶσιν οὖν τοῖς κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐνδόξοις, Στωϊκοῖς τε καὶ
F Περιπατητικοῖς, ἐμαυτὸν ἐγχειρίσας, πολλὰ μὲν ἔμαθον ἄλλα τῶν λογικῶν θεωρημάτων, ἃ τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ σκοπούμενος, ἄχρηστα πρὸς τὰς ἀποδείξεις εὗρον· ὀλίγιστα δὲ, χρησίμως μὲν αὐτοῖς ἐζητημένα, καὶ τοῦ προκειμένου σκοποῦ τυχεῖν ἐφιέμενα, διαπεφωνημένα δὲ καὶ ταῦτα παρὰ τοῖς ἐκείνοις, ἔνια δὲ καὶ ταῖς φυσικαῖς ἐννοίαις ἐναντία· καὶ νὴ τοὺς θεοὺς, ὅσον

ἐπὶ τοῖς διδασκάλοις, εἰς τὴν τῶν Πυρρωνείων ἀπορίαν ἐμπεπτώκειν ἂν καὶ αὐτός, εἰ μὴ καὶ τὰ κατὰ γεωμετρίαν, ἀριθμητικήν τε, καὶ λογιστικὴν κατέχων, ἐν αἷς ἐπὶ πλεῖστον ὑπὸ τῷ πατρὶ παιδευόμενος, ἐξ ἀρχῆς προεληλύθειν, ἀπὸ πάππου τε καὶ προπάππου διαδεδεγμένων τὴν θεωρίαν· ὁρῶν οὖν οὐ μόνον ἐναργῶς ἀληθῆ φαινόμενά μοι τὰ κατὰ τὰς ἐκλείψεων προρρήσεις, ὡρολογίων τε καὶ κλεψυδρῶν κατασκευάς, ὅσα τ᾽ ἄλλα τὰ κατὰ τὴν ἀρχιτεκτονίαν ἐπινενόηται, βέλτιον ᾠήθην εἶναι τῷ τύπῳ τῶν γεωμετρικῶν, ἀποδείξεων χρῆσθαι· καὶ γὰρ, καὶ αὐτοὺς τοὺς διαλεκτικωτάτους, καὶ φιλοσόφους, οὐ μόνον ἀλλήλοις, ἀλλὰ καὶ αὑτοῖς ηὕρισκον διαφερομένους, ἐπαινοῦντας ὁμοίως ἅπαντας ὡσαύτως τὰς γεωμετρικὰς ἀποδείξεις· κατὰ τοῦτο τοίνυν, ἔτι καὶ μᾶλλον ἔγνων, δεῖν ἀποστῆναι μὲν ὧν ἐκεῖνοι λέγουσιν, ἀκολουθῆσαι δὲ τῷ χαρακτῆρι τῶν γραμμικῶν ἀποδείξεων· ἀλλήλοις μὲν λέγω διαφέρεσθαι τοὺς φιλοσόφους ἐν τῇ λογικῇ θεωρίᾳ, τοὺς Περιπατητικούς τε, καὶ Στωϊκούς, καὶ Πλατωνικούς· ἑαυτῶν δὲ πάλιν ἰδίᾳ, τοὺς καθ᾽ ἑκάστην αὐτῶν· μικρὰ μὲν δή πώς ἐστιν ἡ παρὰ τοῖς Περιπατητικοῖς διαφωνία, μεγάλη δὲ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς, καὶ Πλατωνικοῖς· ὅσοι τοίνυν ἐθέλουσι κατὰ τὰς γραμμικὰς ἀποδείξεις ἀσκηθῆναι, παιδευθῆναι μέν τι ἑαυτοὺς ἐν ἐκείναις συμβουλεύω· μετ᾽ ἐκείνας δέ, τὴν ἡμετέραν ἀναλέξασθαι περὶ τῆς ἀποδείξεως πραγματείαν· ἣν ἐν πεντεκαίδεκα βιβλίοις ἐποιησάμην· ἔγραψα δὲ ἄλλα πολλά, γυμνάζων ἐμαυτόν· ὧν ἔνια μὲν ἀπώλετο κατὰ τὴν γενομένην πυρκαϊάν, ἡνίκα τὸ τῆς Εἰρήνης τέμενος ἐκαύθη· τινὰ δὲ φίλοις δεδομένα, διασωθέντα, παρὰ πολλοῖς ἐστι νῦν· ὥσπερ καὶ τἄλλα τὰ ἡμέτερα· καὶ μέντοι καὶ τῶν ὑπομνημάτων, ὧν ἔγραψα, τὰ μέν, ὑπ᾽ ἐμοῦ δοθέντα φίλοις, τὰ δ᾽ ὑπὸ τῶν οἰκετῶν κλεψάντων, ἐκδοθέντα, παρ᾽ ἄλλων ἔλαβον ὕστερον· ἔστι δ᾽ ἐν αὐτοῖς γ᾽. μὲν, εἰς τὸ περὶ ἑρμηνείας Ἀριστοτέλους· τέτταρα δ᾽ εἰς τὸ πρότερον τῶν περὶ συλλογισμῶν· καθάπερ γε καὶ εἰς τὸ δεύτερον, ἴσα τὸν ἀριθμόν· ἐπιγράφουσι δ᾽ αὐτὰ σχεδὸν ἅπαντες οἱ νῦν, ἀναλυτικῶν προτέρων, ὥσπερ γε καὶ δευτέρων τὰ περὶ τῆς ἀποδείξεως· αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης τῶν μὲν προτέρων, ὡς περὶ συλλογισμοῦ γεγραμμένων αὐτῷ μέμνηται, τῶν δὲ δευτέρων, ὡς περὶ ἀποδείξεως· ὧν ἐστι καὶ αὐτῶν ὑπομνήματα διασωζόμενα τῶν ἐμῶν, εἰς μὲν τὸ πρότερον ϛ᾽. εἰς δὲ τὸ δεύτερον ε᾽. τούτων τῶν ὑπομνημάτων ἁπάντων οὐδὲν ὡς πρὸς ἔκδοσιν, ἐγράφη· καθάπερ οὐδὲ τὰ ϛ᾽. τὰ εἰς τὸ Θεοφράστου βιβλίον, ὃ περὶ καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως ἔγραψε· τὰ δ᾽ εἰς τὸ πρότερον λέξεως Εὐδήμου, πρότερον ἑτέροις ἀξιώσασιν ἐποίησα· τὸ δὲ τῶν δέκα κατηγοριῶν, οὐκ ἐποιησάμην οὔτ᾽ ἐμαυτῷ τι τοιοῦτον ὑπόμνημα πρόσθεν, οὔθ᾽ ἑτέροις ἔδωκα, καὶ διὰ τοῦθ᾽, ὕστερόν ποτε, τῶν ἑταίρων τινί, δεηθέντι ὑπομνήματα ἔχειν, ὅσα κατὰ τὸ βιβλίον ἤκουσεν, εἰς τὰς τῶν ἐν αὐτῷ ζητουμένων λύσεις, κοινωνεῖν ἐκέλευσα τῶν ὑπομνημάτων, ἐκείνοις μόνοις, τοῖς ἀνεγνωκόσι παρὰ διδασκάλου τὸ βιβλίον· ἢ πάντως γε προεισηγμένοις δι᾽ ἑτέρων ἐξηγητικῶν, ὁποῖά τε Ἀδράσου καὶ Ἀσπασίου ἐστίν· ἔτι δὲ παῖς ὤν, ἡνίκα πρῶτον ὁ πατήρ με τὰ τὴν λογικὴν θεωρίαν Χρισίππου, καὶ τῶν ἐνδόξων Στωϊκῶν διδάξαντι παρέδωκεν, ἐποιησάμην ἐν αὐτῷ τῶν Χρισίππου συλλογιστικῶν βιβλίων ὑπομνήματα· καὶ ταῦθ᾽ ὕστερον ἐφάνησαν ἔχοντές τινες, ἐν Περγάμῳ μὲν καταλειφθέντα μετὰ πολλῶν ὑπομνημάτων, ἃ μειράκιον ὢν ἐποιησάμην, ἐκδοθέντα δὲ ὑπὸ οἰκέτου, τισὶ τῶν αἰτησάντων.

A tum in præceptoribus meis erat, in Pyrrhoniorum dubitationem ipse quoq; incidissem, nisi geometriam, & numerandi, & computandi artem tenuissem; in quibus plurimùm, sub patre edoctus, ab initio processeram, qui ab auo, & proauo contemplationem eam acceperat. Videns igitur, non solùm euidenter veras mihi apparere eclipsium prędictiones, & horologiorum, ac clepsydrarum constructiones, cæteráque adeò quæ in architectonica excogitata sunt, optimam esse duxi formã geometricam, demõstratione vti. Etenim & ipsos disserendi peritissimos, & philosophos, nõ modo inter se, sed secum etiam dissidentes reperiebã, laudantes tamen omnes pariter geometricas demonstrationes. Ex eo itaque magis adhuc intellexi, oportere quidem absistere ab iis quæ illi dicunt, sequi autem formulam linearium demonstrationum. Inter se quidẽ discrepare dico philosophos in rationali speculatione, & Peripateticos, & Stoicos, & Platonicos; à se verò ipsis rursùm seorsim, vniuscuiusque earum *sectarum* homines: parua sanè quædam est inter Peripateticos dissensio, magna verò inter Stoicos & Platonicos. Quicunque ergo volunt in linearibus demõstrationibus exerceri, instituti nonnihil eos in illis consulo: post illas verò, nostram perlegere de demõstratione tractationem, quam xv. libris confeci. Alia verò multa scripsi memet exercens, quorum nonnulla quidẽ perierunt in eo, quod accidit, incẽdio, quum templum Pacis conflagrauit, quædam autem amicis data, apud multos nunc salua sunt, quemadmodũ & alia nostra. Verumtamen, & eorum commentariorum, quos scripsi, alios quidem à me datos amicis, alios verò à famulis qui surripuerant, editos, ab aliis denuò accepi: sunt autem in iis, tres quidẽ in librum de Interpretatione Aristotelis, quatuor verò in priorem de Syllogismis, quemadmodum sanè & in secundum, totidem numero. Inscribunt porrò ipsos ferè omnes nunc, Resolutionum priorum, quemadmodum & Posteriorum, eos de demõstratione: porrò ipse Aristoteles, Priorum quidem, veluti de syllogismo scriptorum à se meminit; Posteriorum autẽ, vt de demonstratione: quorum etiam ipsorum commentarij mei supersunt, in priorem quidem sex, in secundum verò quinque. Horum commentariorum omnium, nullus tanquam ad editionem scriptus est, quemadmodum neque sex ij in Theophrasti librum, quem de affirmatione & negatione scripsit. At priorem, in priorem dictionis Eudemi, aliis qui rogarant, feci. Decem autem prædicamentorum, nec feci mihi vllum talem commentarium antea, nec aliis dedi: eáque re postea tandem, cuidam sodalium, qui poposcerat, commentarios habere eorum quæcunque istum librum attinent, ad solutiones eorum, quæ in ipso quæruntur, communicare iussi meos commentarios iis duntaxat, qui apud præceptorem, librum eum legissent, aut omninò sanè priùs introducti fuissent per alios libros Expositionum, quales ij Adrasti, & Aspasij sunt. Puer autem etiam tum, quum me primùm pater, ei qui logicam speculationem Chrysippi, & celebrium Stoicorum doceret, tradidit, feci in ipso Chrysippi Syllogisticorum librorum commentarios. Et hos, visi postea quidam sunt, qui haberent, Pergami quidem relictos cum multis commentariis, quos adolescentulus feceram, editos autem à famulo quibusdam, qui poposcerant.

A

CAPVT XII.

De libris fusius elaboratis ad demonstrationem spectantibus.

QVæ autem ego post opus de demonstratione scripsi, fusiùs elaborata, iis quæ concisè in illis dicta fuerant, hæc sunt. De necessariis ad demonstrationes, I. De propositionibus prætermissis in Tractatione demonstrationum, I. De æquipollentibus propositionibus, I. De demonstrationibus propter quid, I. de Syllogismorum numero, I. De Exemplo, II. De Inductione, I. De Imagine, I. De verisimili, I. De similitudine, III. De Principiis ex suppositione, I. De iis quæ secundum genus, & speciem, & coniugatis ipsis, significatis nobis, spontanea *s. ex temporali* voce, I. De possibili, I. De iis quæ multifariam dicuntur, III. De communibus & propriis in artibus, I. De sermonibus qui seipsos euertunt, I. De propositionibus contingentibus, I. De mixtis propositionibus & syllogismis, I. Quomodo discernenda sit negotiolis quæstio rei, ab ea quæ nominis & significati, I. De Clitomacho, & demonstrationis eius solutionibus I. De communi ratione, II. De optima doctrina aduersus Phauorinum pro Epicteto, I. De vsu syllogismorum. De vsu præceptorum ad syllogismos, I. & II. De optima secta, I. De nominum rectitudine, III. De eo, quod quæ eorum, quæ sunt, & vnum esse, & plura. De eo, quòd oppositis, vnum & idem ex necessitate consequens esse impossibile sit, I. De demonstratiua secta, I. De rationali altera, & speculatione, I. Dialogi ad Philosophum, & seorsim de eo quod secundum communes notiones. Aduersus eos qui contumeliosè accipiunt nomina, I. De propriis & communibus in artibus. De artium constitutione III. De significatis ex voce, speciei & generis, & ipsis adiacentibus. Synopsis demonstratiuæ contemplationis, I. De iudicio discrepantium in decretis. Quòd à primâ substantiâ, inseparabilis sit quantitas, I. De priori I. De demonstratione per impossibile, I. De iis quæ sui causa fiunt, I. De iis quæ multipliciter dicuntur, II. De quæstione secundum nomen & significatum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ τῶν πλατύτερον ἐξειργασμένων εἰς τὰς ἀποδείξεις χρησίμων.

Ἃ δ' ἐγὼ μετὰ τὴν περὶ τῆς ἀποδείξεως πραγματείαν ἔγραψα, πλατύτερον ἐξειργασμένα τῶν ἐν ἐκείνοις συντόμως εἰρημένων, ταῦτ' ἐστί. περὶ τῶν ἀναγκαίων εἰς τὰς ἀποδείξεις, ἕν. περὶ τῶν παραλειπομένων προτάσεων ἐν τῇ λέξει τῶν ἀποδείξεων, ἕν. περὶ τῶν ἰσοδυναμουσῶν προτάσεων, ἕν. περὶ τῶν κατὰ B διότι ἀποδείξεων, ἕν. περὶ τοῦ τῶν συλλογισμῶν ἀριθμοῦ, ἕν. περὶ παραδείγματος, δύο. περὶ ἐπαγωγῆς, ἕν. περὶ εἰκόνος, ἕν. περὶ εἰκότος, ἕν. περὶ ὁμοιότητος γ'. περὶ τῶν ἐξ ὑποθέσεως ἀρχῶν, ἕν. περὶ τῶν κατὰ τὸ γένος, καὶ τὸ εἶδος, καὶ τῶν συζυγούντων αὐτοῖς σημαινομένων ἡμῖν, κατὰ τὴν αὐτόματον φωνήν, ἕν. περὶ τοῦ δυνατοῦ, ἕν. περὶ τῶν πολλαχῶς λεγομένων γ'. περὶ τῶν ἐν ταῖς τέχναις κοινῶν, καὶ ἰδίων, ἕν. περὶ τῶν ἑαυτοὺς περιτρεπόντων λόγων, ἕν. περὶ τῶν ἐνδεχομένων προτάσεων, ἕν. περὶ τῶν μικτῶν προτάσεων καὶ συλλογισμῶν, ἕν. ὅπως χρὴ διακρίνειν τὴν πραγματικὴν ζήτησιν, τῆς κατ' ὄνομα καὶ τὸ σημαινόμενον, ἕν. περὶ Κλειτομάχου, καὶ τῶν τῆς ἀποδείξεως αὐτοῦ λύσεων, ἕν. περὶ τοῦ κοινοῦ λόγου, β'. περὶ τῆς ἀρίστης διδασκαλίας, C ὑπὲρ Ἐπικτήτου πρὸς Φαβωρῖνον, ἕν. περὶ χρείας συλλογισμῶν. περὶ χρείας τῶν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς θεωρημάτων, α'. καὶ β'. περὶ τῆς ἀρίστης αἱρέσεως, ἕν. περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος γ'. περὶ τοῦ, τῶν ὄντων ἕκαστον, ἕν τε εἶναι καὶ πολλά. περὶ τοῦ, ὅτι τοῖς ἀντικειμένοις ἓν καὶ ταὐτὸν ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖν ἀδύνατόν ἐστιν, ἕν. περὶ τῆς ἀποδεικτικῆς αἱρέσεως, ἕν. περὶ τῆς λογικῆς δευτέρας, καὶ θεωρίας, ἕν. διάλογοι πρὸς φιλόσοφον, ἰδίως οὐ κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας. πρὸς τοὺς ἐπηρεαστικῶς ἀκούοντας τῶν ὀνομάτων, ἕν. περὶ τῶν ἰδίων καὶ κοινῶν ἐν ταῖς τέχναις. Περὶ τῆς τῶν τεχνῶν συστάσεως γ'. περὶ τῶν σημαινομένων ἐκ τῆς καθ' εἶδος καὶ γένος φωνῆς, καὶ τῶν παρακει- D μένων αὐτοῖς. σύνοψις τῆς ἀποδεικτικῆς θεωρίας, ἕν. περὶ τῆς κρίσεως τῶν διαφωνούντων ἐν τοῖς δόγμασιν. ὅτι τῆς πρώτης οὐσίας ἀχώριστος ἡ ποσότης, ἕν. περὶ τοῦ προτέρου, α'. περὶ τῆς δι' ἀδυνάτου ἀποδείξεως, ἕν. περὶ τῶν ἕνεκ' αὐτοῦ γινομένων, ἕν. περὶ τῶν πολλαχῶς λεγομένων, β'. περὶ τῆς κατ' ὄνομα καὶ σημαινόμενον ζητήσεως.

CAPVT XIII.

Libri ad moralem Philosophiam spectantes.

DE moralis autem philosophiæ quæsitis, quæcunque mihi videntur per infra scriptos libros, declaraui. De propriorum cuique affectuum & peccatorum dignotione, II. De moribus, IV. Aduersus Fauorinum pro Socrate. De indolentia, I. De fine secundum philosophiam, I. De eorum congressu qui demonstrant ad auditores, I. De iis qui clàm legunt, I. De peccatorum & pœnæ æqualitate, I. De consolatione, I. De commoratione Menarchi in aula, ad Bacchidem & Cyrum, I. De congressu in Dialogis, I. Ad forenses oratores, I. De voluptate & labore, I. De consentaneis cuique vitæ generibus, I. De publicè dictis aduersus sectarios, I. De concordia, I. De pudore, II. De publicè dictis contra adulatores, II. De calumnia, in quo & de vita sua. Saturnales VII. in vno. Aduersus sectarios. De publicè dictis coram Pertinace, I. Quatenus paruiducere oporteat honorem & gloriam apud vulgus. De testamentorum factione.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Τὰ τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας βιβλία.

E Περὶ δὲ τῶν τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας ἐζητημένων, ὅσα μοι δοκεῖ, διὰ τῶν ὑπογεγραμμένων βιβλίων, ἐπεφηνάμην. Περὶ τῶν ἰδίων ἑκάστου παθῶν, καὶ ἁμαρτημάτων τῆς διαγνώσεως β'. περὶ ἠθῶν δ'. πρὸς τὸν Φαβωρῖνον κατὰ Σωκράτους. περὶ ἀλυπίας, ἕν. περὶ τοῦ κατὰ φιλοσοφίαν τέλους, ἕν. περὶ τῆς τῶν ἐπιδεικνυμένων τοὺς ἀκούοντας συνουσίας, ἕν. περὶ τῶν ἀναγινωσκόντων λάθρα, ἕν. περὶ ἁμαρτημάτων καὶ κολάσεως ἰσότητος, ἕν. περὶ παραμυθίας, ἕν. περὶ τῆς ἐν αὐλῇ Μενάρχου διατριβῆς, πρὸς Βακχίδην καὶ Κῦρον, ἕν. περὶ τῆς ἐν τοῖς διαλόγοις συνουσίας, ἕν. πρὸς τοὺς ἀγο- F ραίους ῥήτορας, ἕν. περὶ ἡδονῆς καὶ πόνου, ἕν. περὶ τῶν ἀκολούθων ἑκάστου τῶν βιβλίων, ἕν. περὶ τῶν δημοσίᾳ ῥηθέντων, πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν αἱρέσεων, ἕν. περὶ ὁμονοίας, ἕν. περὶ αἰδοῦς, β'. περὶ τῶν δημοσίᾳ ῥηθέντων κατὰ κολάκων β'. περὶ τῆς διαβολῆς, ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ ἰδίου βίου. χρονίσκοι ζ'. ἐν ἑνί. πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν αἱρέσεων. περὶ τῶν ἐπὶ Περτίνακος δημοσίᾳ ῥηθέντων, ἕν. μέχρι πόσου, τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς τιμῆς, καὶ δόξης φροντιστέον ἐστί. περὶ διαθηκῶν ποιήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Τὰ πρὸς τὴν Πλάτωνος φιλοσοφίαν ἀνήκοντα.

Περὶ τῆς Πλάτωνος αἱρέσεως, ἕν. περὶ τῶν ἐν τῷ Πλάτωνος Τιμαίῳ ἰατρικῶς εἰρημένων, ὑπομνήματα δ'. πρὸς τοὺς ἑταίρους, ἢ Πλάτων. περὶ τῶν ἰδίων δόξαις, γ'. περὶ τῆς κατὰ Πλάτωνα λογικῆς θεωρίας. Πλατωνικῶν διαλόγων συνόψεως η'. περὶ τῶν ἐν Φιλήβῳ μεταβάσεων, ἕν. περὶ τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν καὶ δυνάμεων, γ'. ὅτι ταῖς τοῦ σώματος κράσεσιν αἱ τῆς ψυχῆς ἕπονται δυνάμεις β'. καὶ ἄλλο, καθ' ἑτέραν ἔκδοσιν. περὶ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων θ'.

A

CAPVT XIV.

Libri ad Platonis Philosophiam attinentes.

De Platonis secta, I. De medicè dictis in Platonis Timæo, commentarij IV. Ad sodales, seu Plato. De propriis opinionibus III. De ea quæ secundum Platonem est, Rationali contemplatione. Platonicorum dialogorum compendia VIII. De iis quæ in Philebo sunt, transitionibus, I. De animæ partibus & facultatibus III. Quòd corporis temperamenta, animę facultates sequuntur II. & alius, ex alia editione. De Hippocratis & Platonis decretis IX.

B

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Περὶ τῶν πρὸς τὴν Ἀριστοτέλους φιλοσοφίαν ἡκόντων.

Εἰς τὸ περὶ ἑρμηνείας ὑπομνήματα γ'. προτέρων ἀναλυτικῶν τοῦ προτέρου περὶ ς'. τοῦ δευτέρου ὑπομνήματα ε'. εἰς τὰς ι'. κατηγορίας ὑπομνήματα δ'. εἰς τὸ περὶ καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως Θεοφράστου, ὑπομνήματα ς'. εἰς τὸ περὶ τοῦ ποσαχῶς τὰ ὑπομνήματα γ'. εἰς τὸ πρῶτον κινοῦν ἀκίνητον. εἰς τὸ περὶ λέξεως Εὐδήμου, ὑπομνήματα γ'. περὶ τῆς κατὰ τὸ διότι ἀποδείξεων, ἕν. περὶ τῶν ἐνδεχομένων προτάσεων καὶ συλλογισμῶν, ἕν. περὶ τῶν ἐκ μικτῶν προτάσεων συλλογισμῶν, ἕν. περὶ τῆς κατὰ τὴν λέξιν σοφισμάτων.

CAPVT XV.

De libris ad Aristotelis philosophiam pertinentibus.

In eum de interpretatione commentarij III. Priorum Resolutionum in priorem vltra VI. In priorem posterioris Commentarij VI. in posteriorem commentarij V. In X. prædicamenta commentarij IV. In eum Theophrasti de affirmatione & negatione Commentarij sex. In eum de eo quot modis, Commentarij III. In primum mouens immotũ. In eum de dictione Eudemi Commentarij III. De demonstrationibus quare, I. De contingentibus propositionibus & syllogismis, I. De syllogismis ex mixtis propositionibus, I. De captionibus penes dictionem.

C

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ις'.

Τὰ πρὸς τὴν τῶν Στωϊκῶν φιλοσοφίαν διαφέροντα.

Περὶ τῆς κατὰ Χρύσιππον λογικῆς θεωρίας, γ'. τῆς Χρυσίππου συλλογιστικῆς πρώτης, ὑπομνήματα, γ'. δευτέρας, ἕν. περὶ τῆς λογικῆς δυνάμεως καὶ θεωρίας ζ'. περὶ τῆς χρείας τῶν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς θεωρημάτων, ἕν. ὅτι ἡ γεωμετρικὴ ἀναλυτικὴ ἀμείνων τῆς τῶν Στωϊκῶν, ἕν. περὶ τῆς χρείας τῶν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς θεωρημάτων, β'.

CAPVT XVI.

Qui ad Stoicorum philosophiam conferunt.

De Rationali secundum Chrysippum contemplatione commentarij III. Chrysippi syllogisticæ primæ commentarij III. Secundæ, I. De rationali facultate & contemplatione VII. De vsu præceptorum ad syllogismos, I. Quòd Geometrica resolutio præstantior sit quàm Stoïcorum I. De vsu præceptorum ad syllogismos II.

D

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

Τὰ πρὸς τὴν Ἐπικούρου φιλοσοφίαν ἀνήκοντα.

Περὶ τῆς κατ' Ἐπίκουρον εὐδαίμονος, καὶ μακαρίου βίου, β'. περὶ τῆς κατ' Ἐπίκουρον ἀμυδρᾶς ἡδονῆς, β'. ὅτι τὰ ποιητικὰ τῆς ἡδονῆς, ἐλλιπῶς Ἐπικούρῳ λέλεκται, ἕν. περὶ τῆς ἡδονικῆς αἱρέσεως. εἰ ἡ φιλολογία χρήσιμος, εἰς τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν, ἕν. περὶ τῶν πρὸς τοὺς σοφιστάς, ἕν. Μητροδώρου ἐπιστολή, πρὸς Κέλσον Ἐπικούρειον. ἐπιστολὴ Πουδεντιανοῦ Ἐπικουρείου.

CAPVT XVII.

Qui ad Epicuri philosophiam spectant.

De felici secundum Epicurum, & beata vita, II. De caduca voluptate secundum Epicurum, II. Quod efficientia voluptatem imperfectè ab Epicuro dicta sunt, I. De voluptuaria secta. An Philologia vtilis sit ad Morum Philosophiam, I. De iis quæ aduersus Sophistas, I. Metrodori Epistola ad Celsum Epicureum. Epistola Pudentiani Epicurei.

E

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Τὰ τοῖς γραμματικοῖς καὶ ῥήτορσι κοινά.

Τῶν παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς συγγραφεῦσιν ὀνομάτων, μη'. τῶν παρ' Εὐπόλιδι πολιτικῶν ὀνομάτων, γ'. τῶν παρὰ Ἀριστοφάνει πολιτικῶν ὀνομάτων, ε'. τῶν παρὰ Κρατίνῳ πολιτικῶν ὀνομάτων, β'. τῶν ἰδίων κωμικῶν ὀνομάτων παραδείγματα, ἕν. εἰ χρήσιμον ἀνάγνωσμα τοῖς παιδευομένοις, ἡ παλαιὰ κωμῳδία. πρὸς τοὺς ἐπιτιμῶντας τοῖς σολοικίζουσι τῇ φωνῇ, ς'. ἐν ἄλλοις ζ'. Ἀττικῶν παράσημος, ἕν. περὶ σαφηνείας, καὶ ἀσαφείας. εἰ δύναταί τις εἶναι κριτικός, καὶ γραμματικός, ἕν.

CAPVT XVIII.

Qui Grammaticis, & Rhetoribus communes.

De vocalibus quæ apud Atticos scriptores, XLVIII. Ciuilium apud Eupolim vocabulorum, III. Ciuilium vocabulorum quæ apud Aristophanem, V. Ciuilium vocabulorum quæ apud Cratinum, II. Propriorum comicis vocabulorum exempla, I. An vtilis lectio sit iis, qui erudiuntur, vetus comœdia. Ad eos qui reprehendunt, voce solœcissantes, VI. in aliis VII. Atticorum Insigne, I. De perspicuitate, & obscuritate. An possit aliquis esse Criticus & Grammaticus, I.

F

ΓΑΛΗΝΟΥ

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ, ΠΡΟΣ ΕΥΓΕΝΙΑΝΟΝ.

GALENI DE ORDINE LIBRORVM SVORVM AD EVGENIANVM.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Ἐνταῦθά ἐστιν ἡ ἑπομένη τάξις τῶν Γαληνοῦ βιβλίων, ἵνα ῥᾳδίως ἡ αὐτοῦ διδασκαλία παραλαμβάνηται.

ARGVMENTVM LIBRI.

Hic librorum Galeni sequendus ordo, quò eius doctrina facilè percipiatur.

Honeste mihi videris, ô Eugeniane, postulasse, condi Librum aliquem, ordinem eorũ qui à me scripti sunt, explicantem. Neque enim vnus eorum omnium scopus est, neq; facultas, neq; *idem* argumẽtum. Alij namq; amicis, vt scis, rogantibus scripti sunt, illorum duntaxat captũ spectantes; quidã verò adolescentibus introducendis rudiùs dictati sunt; scopũ in neutris habente me, ipsis hominibus tradi, aut post vitã meã seruari, quòd animaduertissem, & libros antea scriptos, à perpaucis hominibus percipi. Mirãtur ergo, alius alium, & medicorũ & Philosophorũ, qui neq; præcepta ipsorũ scripta didicerint, neq, scientiã demõstratiuam excoluerint, qua discernere possẽt falsos sermones à veris; sed nonnulli quidẽ, quia patres habuerũt, aut Empiricos, aut Dogmaticos, aut Methodicos; quidam autem quia præceptores; nonnulli verò quia amicos, aut quia in ciuitate ipsorum admirationi fuit quispiam, ab hacce secta. Ita verò & cæterarum, quæ sunt in Philosophia, sectarũ, alius ex alia causa, aut Platonicus, aut Peripateticus, aut Stoicus, aut Epicureus factus est. Nunc autẽ à quo *tempore* & successiones sectarum sunt, non pauci hac occasione, seipsos prædicant ab ea vnde aluntur secta, maximè quum careãt alio vitæ subsidio. Ego sanè cùm mihi ipse persuasissem, ne, si à Musis ipsis scriptus sit liber aliquis, honoratiorẽ eum fore iis qui ab indoctissimis scripti sint, non appetieram vnquam, meorum commentariorum vllum inter homines versari, verùm diuulgatis in multos ipsis, inuito me, quemadmodum nosti, ad dandũ de cætero aliquem amicis commentarium, valdè cunctanter me habebã. At propterea coactus sum, & librum aliquem scribere de optima secta, nõ qualem multi antea scripserunt, & medicorum & philosophorum, nominatim sectam suam laudantes, sed viam tantùm ipsam indicans qua vtens quispiam, optimam sectam constituere queat, aut in Medicina, aut Philosophia, aut in aliqua alia arte. Dictum verò in eo libro est & ostẽsum quod dicebatur paulò antè, demonstrationis peritũ oportere

A Καλῶς μοι δοκεῖς, ὦ Εὐγενιανέ, γενέσθαι τι βιβλίον ἠξιωκέναι, τὴν τάξιν τῶν ὑπ' ἐμοῦ γεγραμμένων ἐξηγούμενον· οὔτε γὰρ εἷς αὐτῶν ἁπάντων ὁ σκοπός, οὔτε δύναμις, οὔτ' ἐπαγγελία. τὰ μὲν γὰρ φίλων, ὡς οἶσθα, δεηθέντων ἐγράφη, τῆς ἐκείνων μόνον ἕξεως στοχαζόμενα· τινὰ δὲ μειρακίοις εἰσαγομένοις ὑπηγορεύθη, σκοπὸν ἐπ' οὐδετέρων ἔχοντός μου, διαδοθῆναι τοῖς ἀνθρώποις αὐτά, φυλαχθῆναί τε τῷ μετ' ἐμὲ χρόνῳ· διὰ τὸ θεάσασθαί με, καὶ τῶν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν γεγραμμένων βιβλίων, ὀλίγους πάνυ τῶν ἀνθρώπων αἰσθανομένους. θαυμάζουσι γοῦν ἄλλος ἄλλον ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων, οὔτε τὰ ἑαυτῶν μεμαθηκότες, οὔτε ἐπιστήμην ἀσκήσαντες ἀποδεικτικήν, ᾗ διακρῖναι δυνήσονται τοὺς ψευδεῖς λόγους τῶν ἀληθῶν, ἀλλ' ἔνιοι μέν, ὅτι πατέρας ἔσχον, ἤτοι γ' ἐμπειρικούς, ἢ δογματικούς, ἢ μεθοδικούς, ἔνιοι δέ, ὅτι διδασκάλους, ἄλλοι δ', ὅτι φίλους, ἢ διότι κατὰ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐθαυμάσθη τις ἀπὸ τῆσδε τῆς αἱρέσεως· οὕτω δὲ καὶ τῶν κατὰ τὴν φιλοσοφίαν αἱρέσεων, ἄλλος κατ' ἄλλην αἰτίαν ἤτοι Πλατωνικός, ἢ Περιπατητικός, ἢ Στωϊκός, ἢ Ἐπικούρειος ἐγένετο. νυνὶ δέ, ἀφ' οὗ καὶ διαδοχαὶ αἱρέσεών εἰσιν, οὐκ ὀλίγοι κατὰ τήνδε τὴν πρόφασιν, ἀναγορεύουσιν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς αἱρέσεως, ὅθεν ἀνατρέφονται· μάλιστα δ' ὅταν ἀπορῶσιν ἀφορμῆς ἑτέρας βίου. ἐγὼ μὲν δή μοι πεπεικὼς ἐμαυτόν, ὡς οὐδ' ἂν ὑπὸ τῶν Μουσῶν αὐτῶν γραφῇ τι βιβλίον, ἐντιμότερον ἔσται τοῦτο, τῶν τοῖς ἀμαθεστάτοις γεγραμμένων, οὐκ ὠρέχθην οὐδεπώποτε τῶν ἐμῶν ὑπομνημάτων οὐδὲν ἐν ἀνθρώποις εἶναι· διαδοθέντων δ' εἰς πολλοὺς αὐτῶν, ἄκοντος ἐμοῦ, καθάπερ οἶσθα, πρὸς τὸ διδόναι τι τοῦ λοιποῦ τοῖς φίλοις ὑπόμνημα, λίαν ὀκνηρῶς ἔσχον. ἠναγκάσθην δὲ διὰ τοῦτο, καὶ βιβλίον τι γράψαι περὶ τῆς ἀρίστης αἱρέσεως, οὐ τοιοῦτον οἷον πολλοὶ τῶν ἔμπροσθεν ἔγραψαν ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων, ὀνομαστὶ τὴν ἑαυτῶν αἵρεσιν ἐπαινοῦντες, ἀλλὰ τὴν ὁδὸν αὐτὴν μόνην ἐνδεικνύμενος, ᾗ τις ἂν χρώμενος, ἀρίστην αἵρεσιν συστήσαιτο, ἢ κατ' ἰατρικήν, ἢ φιλοσοφίαν, ἢ τινα ἄλλην τέχνην· εἴρηται δ' ἐν αὐτῷ καὶ δέδεικται τὸ λεγόμενον ὀλίγον ἔμπροσθεν, ὡς ἀποδείξεως ἐπιστήμονα χρὴ γε-

γεγονέναι πρότερον, ὅστις ἂν μέλλῃ κριτὴς ὀρθὸς ἔσεσθαι τῶν αἱρέσεων. A οὐκ ἀρκεῖ δὲ οὐδὲ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ πάθους ἀπηλλάχθαι, καθ' ὃ φιλοῦντες, ἢ μισοῦντες τὰς αἱρέσεις, οὐχ ὡς οἱ πολλοὶ τυφλώττουσιν ἀμφ' αὐτάς. εἰ γὰρ, μὴ τοῦτ' ἔχων ἐθελήσειεν, ἤτοι κατὰ μέθοδον ἐπιστημονικὴν, αὐτὸς ζητῆσαι τὸ ἀληθὲς, ἢ τὰ τοῖς ἄλλοις εἰρημένα κρῖναι, μόνος ἂν οὗτος ἐξεύροι τὴν ἀρίστην αἵρεσιν. ἐπίστασαι δὲ καὶ σὺ, τοὺς πολλοὺς τῶν ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων, ὅταν ἐξελέγχωνται, ὡς μηδὲν ἀποδεικτικὴν μέθοδον ἠσκηκότας, ἐπ' ἐναντίας ὁδοὺς ἐκτρεπομένους· καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν μηδ' εἶναι φάσκοντας ἀπόδειξιν· ἐνίους δ' οὐ μόνον ὑπάρχειν ἀπόδειξιν, ἀλλὰ καὶ γινώσκεσθαι φύσει πᾶσιν, ὡς μηδὲν εἰς τοῦτο, μήτε μαθήσεως δεῖσθαί B τινα, μήτ' ἀσκήσεως· οἷς πῶς ἂν ἔτι διαλέγοιτό τις, εἰς τοσοῦτον ἐμπληξίας ἥκουσιν; ἀλλ' ἅ τις ἴσως αὐτῶν ἐρεῖ, καὶ γὰρ τολμηρότατοί πώς εἰσι περὶ ὧν οὐκ ἴσασιν ἀποφαίνεσθαι, τὴν τόλμαν ἐν ἐμοὶ μᾶλλον εἶναι, ἵνα οὖν μήτ' αὐτὸς ἀκούω ταῦτα, μήτε πρὸς ἑτέρους ἀναγκάζωμαι λέγειν, ἐγνώκειν μηδὲν ἐκδιδόναι βιβλίον. ἀλλὰ τῶν γε τοῖς φίλοις δοθέντων, ἐκπεσόντων εἰς πολλοὺς, ἐγράφη μὲν ἐξ ἀνάγκης δι' ἐκείνους, καὶ τὸ περὶ τῆς ἀρίστης αἱρέσεως· εἴρηται δ' ἐν αὐτῷ, καὶ ἡ τῆς γραφῆς αἰτία. τοῦτό τε οὖν, εἴ τις ἀναγινώσκειν ἐθέλοι πρῶτα πάντων, ὀρθῶς ποιήσει, καὶ εἰ πεισθεὶς αὐτοῖς, ἀποδεικτικὸς γενέσθαι βουληθείη, πρὶν ἐπὶ τὴν μάθησίν τε καὶ κρίσιν ἥκειν C ἁπασῶν τῶν αἱρέσεων, ἔχει πραγματείαν τὴν ὑφ' ἡμῶν γεγραμμένην, τὴν περὶ ἀποδείξεως· ἧς ἐὰν μὴ μόνας μάθῃ τὰς μεθόδους, ἀλλὰ κἂν γυμνάσηται κατ' αὐτὰς, ἐπὶ πάσης ὕλης πραγμάτων, ἐξευρήσει τὴν ἀλήθειαν· ἐάν γ' ἐραστὴς ὑπάρχῃ, καὶ μὴ κατὰ πάθος ἄλογον αἱρήσηταί τι, καθάπερ οἱ περὶ τὰς διαφορὰς τῶν χρωμάτων ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις ἐσπουδακότες. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος, ἐπὶ τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις παραγινόμενος, ἐξευρήσει τ' ἀληθῶς αὐτοῖς ἐγνωσμένα, καὶ ψευδῶς ὑπειλημμένα. μία μὲν οὖν ἥδε τῶν ἡμετέρων ὑπομνημάτων ἐστὶν ἀρχὴ τῆς ἀναγνώσεως, ἐκείνοις τῶν ἀνδρῶν, ὅσοι καὶ φύσει συνετοὶ, καὶ ἀληθείας ἑταῖροι. χωρὶς δὲ D ταύτης, ἐάν τις ἡμῶν, αὐτῶν ᾖ πεπειραμένος ἐπί τε τοῦ βίου παντὸς, καὶ κατὰ τῆς τέχνης ἔργα, τάχα ἐπ' αὐτῶν τῶν νοσούντων, ὥς τε πεπεῖσθαι περὶ μὲν τοῦ τρόπου τῆς ψυχῆς, ὅτι χωρὶς ἔχθρας, ἢ φιλονεικίας, ἢ φιλίας ἀλόγου πρὸς αἵρεσίν τινα πάντα πραττόμεθα· ἢ περὶ τῶν ἔργων τῶν κατὰ τὴν τέχνην, ὅπως μαρτυρῇ τῇ τῶν δογμάτων ἀληθείᾳ, καὶ χωρὶς τῆς ἀποδεικτικῆς θεωρίας, οὗτος ὠφελεῖσθαι δυνήσεται πρὸς τῶν ἡμετέρων ὑπομνημάτων· οὐ κατ' ἐπιστήμην ἀκριβῆ τῶν πραγμάτων, τοῦτο γὰρ ὑπάρχει μόνοις τοῖς ἀποδεικτικοῖς, ἀλλὰ κατὰ δόξαν ὀρθὴν ὑπὲρ ἧς εἰκότως εἴρηται τοῖς παλαιοῖς· ὢν, εἰς μὲν τὰς πράξεις, οὐδὲν ἐπιστήμης ἀπολείπεται, τὸ μόνιμον E δ' αὐτῇ καὶ βέβαιον οὐ πρόσεστιν. ἀναγνώσεται τοιγαροῦν οὗτος, ἁπάντων πρῶτα, τὰ τοῖς εἰσαγομένοις γεγραμμένα. τό τε περὶ τῶν αἱρέσεων, ὃ δὴ καὶ κατὰ τήνδε τὴν λέξιν ἐπιγέγραπται περὶ αἱρέσεως τοῖς εἰσαγομένοις, καὶ τὴν περὶ σφυγμῶν ὃ δὴ καὶ αὐτὸ παραπλησίως ἐπιγέγραπται, περὶ σφυγμῶν τοῖς εἰσαγομένοις· καὶ τρίτον, ὃ περὶ τῶν ὀστῶν τοῖς εἰσαγομένοις ἐπιγέγραπται, τῆς ἀνατομικῆς πραγματείας ὑπάρχον πρῶτον· ἣν δὴ καὶ πᾶσαν, εἴ τις βούλοιτο διελθεῖν, ἐπὶ τὴν τῶν ἀνατομικῶν ἐγχείρησιν ἱκέτω πρὸ τῶν ἄλλων, αὕτη γὰρ διδάσκει τὰ φαινόμενα μόρια κατὰ τὰς ἀνατομὰς, ὡς ἔχει μεγέθους τε καὶ θέσεως, καὶ διαπλάσεως, καὶ πλοκῆς, F καὶ χροιᾶς, καὶ τῆς πρὸς ἄλληλα κοινωνίας. ὁ δ' ἐν τῇ τούτων θέᾳ κατὰ τὰς ἀνατομὰς γυμνασάμενος, ἑξῆς αὐτῶν τὰς ἐνεργείας μαθήσεται· τὰς μὲν φυσικὰς, ἐν τρισὶν ὑπομνήμασι γεγραμμένας, ἃ περὶ φυσικῶν δυνάμεων ἐπιγέγραπται· τὰς ψυχικὰς δ' ὀνομαζομένας ἐν ἄλλοις πλείοσιν, ὧν προηγεῖται τό τε

A prius esse factum, quisquis rectus iudex sectarum futurus esset. At id nō solùm sufficit, sed & affectu liberum esse, per quem amantes, aut odio habētes sectas, veluti vulgus, circa ipsas cæcutiunt. Siquis enim id non habens voluerit, aut methodo scientifica, ipsum quærere verum, aut ab aliis dicta iudicare, solus vtiq; is veram sectam adinuenerit. Scis autē tu quoq; multos & medicos, & philosophos, quum redarguuntur, vt qui ne demonstratiuā quidem methodū vllo pacto exercuerint, in cōtrarias vias deuerti; & nonnullos quidem ipsorum, ne demonstrationem quidem esse dicere; quosdam autem non solùm demonstrationē esse, sed & naturā B cognosci ab omnibus, nihil vt ad id, neq; disciplina quisquā indigeat, neque exercitatione; quibus quomodo amplius quispiam loqui possit, in tātum stuporis venerint: sed aliquis ipsorū fortasse dicet, nam audacissimi quodammodo sunt, vt de iis, quæ ignorant, maximè pronuncient, audaciā in me potiùs esse. Vt ergo, neque ipse hæc audirē, neque ab aliis cogerer dicere, statueram librū nullum edere. Sed quum ij sanè quos amicis dederā, ad multos excidissent, scriptus quidē est necessario propter illos, & is de optima secta; dicta porrò est in eo etiā causa scribendi. Et hos igitur si quis omniū primos C legere voluerit, rectè faciet, & si ab ipsis persuasus, demonstrandi peritus fieri voluerit, antequam ad discendas & iudicādas sectas omnes veniat, habet tractationem à nobis scriptam, de Demonstratione, cuius si non solas didicerit vias ac rationes, sed etiam exercuerit se secūdum eas, in omni materia rerum, veritatem adinueniet, si modò amator fuerit, & non per brutum affectum aliquid elegerit, quemadmodum ij, qui diuersis coloribus in circēsibus dediti sunt; is autē ipse, in iis, quæ ante dicta sunt, versatus inueniet & quæ ipsi verè cognouerunt, & quæ falsò opinati sunt. Vnum igitur id cōmentariorum nostrorum, lectionis principium est D viris illis, qui & natura cordati, & veritatis sodales. Sine hac porrò, si quis nostrum, ipsa expertus sit inque vita omni, & in artis operibus, forsan & in ipsis ægris, adeò vt credatur de moribus quidem animi, nos sine odio, aut peruicacia, aut amore irrationabili erga sectam aliquam, omnia facere attestetur, vel de artis operibus, vt decretorum veritatem testificetur; is etiam sine demōstratiua contemplatione iuuari poterit à nostris commētariis; non in exacta rerum scientia, solis enim hoc demonstrandi peritis inest, sed in recta sententia, de qua iure ab antiquis dictum est; ad actiones qui-E dem scientiæ nihil deesse, stabilitatem porrò ipsi, & firmitatem non adesse, leget igitur is omnium primos, ad tyrones scriptos; & eum de sectis, qui sanè & his verbis inscriptus est, de sectis ad tyrones; & librū de pulsibus, qui sanè & ipse similiter inscriptus est, de pulsibus ad tyrones; & tertium, eum qui de ossibus, ad eos qui introducuntur, inscriptus est, rei anatomicæ primus; quam sanæ etiam omnem, si quis persequi velit, ad anatomicas administrationes ante alios se conferat. Hæ enim docent quam magnitudinem, quem situm, conformationem, nexum, colorem, & inter se F communionem habeant partes quæ per dissectiones apparent. Qui autem in harum speculatione fuerit in dissectionibus exercitatus, deinceps ipsarum functiones discet; naturales quidem in tribus scriptas commentariis qui de naturalibus facultatibus inscripti sunt; animales verò quas vocant, in aliis pluribus quos præcedere debet tum liber

de

de anatomia mortuorum, tum post hũc, alij duo de anatomia viuorũ; & duo præterea alij de dissentione anatomica. Post hos deinceps sunt tres quidem de thorace & pulmone, duo verò de causis respirationis; & ab his deinde, de voce, ex eodem porrò genere sunt, & ij de motu musculorum & quæ de nominibus demonstrata sunt; de elementorum autem demonstratione non omnia mihi dicta sunt in eo libro, sed *ea tantùm* quibus Hippocrates ipse vsus est. Ad absolutam autem elementorum corporis nostri cognitionem, legisse conuenit, ea quę in decimotertio de demonstrationibus dicta sunt, & quæ in quinto & sexto de decretis Asclepiadis; sed & quæ de purgantium medicamentorũ facultate *inscripsimus*. Dicta quidem sunt nonnulla in libro de elementis secundũ Hippocratem, scripta verò etiam sunt in alio libro. Hunc de Elemẽtis secundum Hippocratem sequuntur tres cõmentarij de Temperamẽtis; & hos, opus de simplicium medicamentorum facultate; & rursus hoc, quod est de medicamentorum compositione. In primis igitur, de animalibus agitur cũ propriis cuiusque notis, in quarto verò, de medicamentorum temperamento sermo est. Siue igitur post duos quis velit, siue post tres, tum librum de optima corporis constitutione legere, tum eum de bono habitu, tum etiam eũ de inæquali intemperie, id certè ordine conuenienti faciet. Exigui autem admodum sunt hi tres libri amicis postulantibus dictati, ac deinde ab illis editi. Cæterùm quum & horum facultas in libris de Sanitate tuenda contineatur, secũdum quos sunt: in quibus differentiæ constitutionis nostri corporis, * * * expositionum: quæque rectè dicantur, quęque secùs, priùs in operibus nostris exercitato. Habebis autem in aliqua Hippocratis *opera*, etiam nostra *Commentaria*; & quoniam hæc iam scripta sunt, reliqua adiũgere conabor. Id autem si vixerimus, fiet. Quòd si ante moriar quã præcipua Hippocratis scripta exposuerim, habebunt qui volent sẽtẽtias eius, & nostras, vt dictum est, lucubrationes cum iis, qui iàm facti sunt, commentariis. Et eorum quidem qui virum eum explanarunt, tum præceptoris mei Pelopis, tum & Numisiani si quid haberent, pauca autem sunt ea quæ supersunt, & præterea Sabini & Rufi Ephesij. Quintus verò & Quinti discipuli, Hippocratis mentem non axactè sunt assequuti; ideóq; multis in locis expositiones non rectè faciunt. Lycus autem aliquando etiam Hippocratem incusat, virũmque mentiri ait, eius dogmata non intelligens, tametsi Lyci opera illustria fuere omnia. Noster autẽ præceptor Satyrus (cum isto enim primùm cõgressi postea Pelopem audiuimus) non eodem quo Lycus modo Hippocratis libros interpretabatur. Fatetur autẽ Satyrus se Quinti placita exactissimè obseruare; neq; ipsis addere quicquam neque detrahere. Ephicianus quippè aliquid etiam ad Stoicũ magis sensum accommodauit. Nos igitur quum aliter quidẽ antea de Satyro Quinti expositiones audissemus; interpositoq; deinde tẽpore Lyci quædam legissemus, vtrumq; contempsimus, vt qui non accuratè mentem Hippocratis percepissent, rectiùs enim Sabinus & Rufus sunt assequuti. Qui autem in operibus nostris prius exercitatus fuerit, poterit & istorum scripta iudicare, & quæ probè ab eis dicta sunt, & sicubi fortè lapsi sint deprehendere. Verùm quoniam de Hippocratis quoque expositionibus sufficienter dictum est, transeamus ad reliquos nostros commentarios quicunque rationalis sunt instituti.

A περὶ τῆς ἐπὶ τῶν τεθνεώτων ἀνατομῆς, καὶ δύο ἐφεξῆς τῇδε, τὰ τῆς ἐπὶ τῶν ζώντων· καὶ δύο ἐπ' αὐτοῖς ἄλλα, τὰ περὶ τῆς ἀνατομικῆς διαφωνίας. ἐφεξῆς δὲ τούτοις ἐστὶ, τρία μὲν περὶ θώρακος, καὶ πνεύμονος· δύο δὲ περὶ τῶν τῆς ἀναπνοῆς αἰτίων· καὶ τούτων ἐφεξῆς, περὶ φωνῆς· ἐκ ταὐτοῦ δὲ γένους ἐστὶ, καὶ τὰ περὶ μυῶν κινήσεως, καὶ ἃ περὶ τῶν ὀνομάτων ἐπιδέδεικται· καὶ αὐτὰ δὲ τὰ περὶ τῆς ἀποδείξεως τῶν στοιχείων, οὐ πάντα εἴρηται κατὰ τὸ βιβλίον, ἀλλ' ὅσοις αὐτὸς Ἱπποκράτης ἐχρήσατο. πρὸς δὲ τὸ τελεώτατον τῆς ἐπιστήμης τῶν τοῦ σώματος στοιχείων, ἀναλέξαι προσήκει τὰ ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ περὶ ἀποδείξεως εἰρημένα, καὶ τὰ κατὰ τὸ
B πέμπτον, καὶ ἕκτον περὶ τῶν Ἀσκληπιάδου δογμάτων. ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τῆς τῶν καθαιρόντων φαρμάκων δυνάμεως· εἴρηται μέν τινα κἀν τῷ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων, γέγραπται δὲ καὶ κατὰ μόνας, ἐν ἑτέρῳ βιβλίῳ. τῷ δὲ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων, ἕπεται τὰ περὶ κράσεων ὑπομνήματα γʹ· καὶ τούτοις, ἡ περὶ τῆς τῶν ἁπλῶν φαρμάκων δυνάμεως πραγματεία κἀκείνη πάλιν, ἡ περὶ συνθέσεως φαρμάκων. ἐν μὲν οὖν τοῖς πρώτοις ζώοις, λέγονται μετὰ τῶν ἰδίων ἑκάστης γνωρισμάτων· ἐν δὲ τῷ δʹ. περὶ τῆς τῶν φαρμάκων κράσεως, ὁ λόγος ἐστίν. ἐάν τε οὖν μετὰ δύο βουληθείη τις, ἐάν τε μετὰ τρία, τό τε περὶ τῆς ἀρίστης κα-
C τασκευῆς τοῦ σώματος ἀναγνῶναι, καὶ τὸ περὶ τῆς εὐεξίας, καὶ τὸ περὶ τῆς ἀνωμάλου δυσκρασίας, ἐν τῇ προσηκούσῃ τάξει πράξει τοῦτο. μικρὰ δέ ἐστι πάνυ τὰ τρία ταῦτα βιβλία, φίλοις ἀξιώσασιν ὑπαγορευθέντα, κἄπειτ' ἐκδοθέντα ἐκείνων. ἐπεί τοι καὶ τούτων ἡ δύναμις ἐν τῇ τῶν ὑγιεινῶν πραγματείᾳ περιέχεται, καθ' ἣν αἱ διαφοραὶ τῆς τοῦ σώματος ἡμῶν κατασκευῆς * * * τῶν ἐξηγήσεων· ὅσαι τ' ὀρθῶς λέγονται, καὶ ὅσαι μή, προγεγυμνασμένῳ κατὰ τὰς ἡμετέρας πραγματείας. ἕξεις δὲ εἰς ἔνια τῶν Ἱπποκράτους, καὶ τὰ ἡμέτερα· καὶ ἐπεὶ ταῦτ' ἤδη γέγραπται, προσθεῖναι πειράσομαι τὰ λοιπά. τοῦτο μὲν ἐὰν ζήσωμεν, ἔσται.
D φθάσαντος δ' ἀποθανεῖν ἐμοῦ, πρὶν ἐξηγήσασθαι τὰ καιριώτατα τῶν Ἱπποκράτους συγγραμμάτων, ἕξουσιν οἱ βουλόμενοι τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ τὰς ἡμετέρας μὲν, ὡς εἴρηται, πραγματείας, ἅμα τοῖς ἤδη γεγονόσιν ὑπομνήμασι. καὶ τῶν ἐξηγησαμένων γε τὸν ἄνδρα τοῦ γε διδασκάλου Πέλοπος εἴ πού τι καὶ τοῦ Νουμισιανοῦ. ἔχοιεν, ἔστι δὲ ὀλίγα τὰ διασωζόμενα· καὶ πρὸς τούτοις, τά τε Σαβίνου καὶ Ῥούφου τοῦ Ἐφεσίου. Κόϊντος δὲ, καὶ οἱ Κοΐντου μαθηταὶ, τὴν Ἱπποκράτους γνώμην οὐκ ἀκριβῶς ἐγνώκασι· διὸ καὶ πολλαχόθι τὰς ἐξηγήσεις οὐκ ὀρθῶς ποιοῦνται. Λύκος δὲ, ἐνίοτε καὶ προσεγκαλεῖ τῷ Ἱπποκράτει, καί φησι ψεύδεσθαι τὸν ἄνδρα, μὴ γινώ-
E σκων αὐτοῦ τὰ δόγματα, καίτοι τά γε τοῦ Λύκου βιβλία, φανερῶς πάντα γέγονεν. ὁ δὲ ἡμέτερος διδάσκαλος Σάτυρος (τούτῳ γὰρ πρώτῳ συγγενόμενοι, μετὰ ταῦτ' ἠκούσαμεν Πέλοπος) οὐ τὰς αὐτὰς ἐξηγήσεις ἐποιεῖτο τῷ Λύκῳ τῶν Ἱπποκρατείων βιβλίων. ὁμολογεῖται δὲ Σάτυρος ἀκριβέστατα διασώζειν τὰ Κοΐντου δόγματα, μήτε προσθεὶς αὐτοῖς τι, μήτ' ἀφελών. Ἐφικιανὸς μὲν γάρ τι καὶ μετερρύθμησεν ἐπὶ τὸ Στωϊκώτερον. ἡμεῖς οὖν, ἑτέρως μὲν ἔμπροσθεν ἠκηκοότες Σατύρου τὰς ἐξηγήσεις Κοΐντου, μετὰ χρόνον δὲ ὕστερον ἀναγνόντες τινὰ τῶν τοῦ Λύκου, κατέγνωμεν ἀμφοτέρων, ὡς οὐκ ἀκριβῶς ἐγνωκότων τὴν Ἱπποκράτους
F γνώμην, ἄμεινον γὰρ ἔγνωσαν οἱ περὶ Σαβῖνόν τε καὶ Ῥοῦφον. ὁ δ' ἐν ταῖς ἡμετέραις πραγματείαις προγεγυμνασμένος, ἱκανὸς καὶ τὰ τούτων κρίνειν, καὶ φωράσαι τά τε καλῶς ὑπ' αὐτῶν εἰρημένα, καὶ εἴ που τὸ γιγνε ἐσφαλμένοι. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ περὶ τῶν Ἱπποκράτους ἐξηγήσεων αὐτάρκως εἴρηται, μεταβῶμεν ἐπὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἡμετέρων ὑπομνήματα, ὅσα τῆς λογικῆς ἐστι πραγματείας.

ἔστι δ' ἐξ αὐτῶν, σοὶ μὲν, ὦ Εὐγενιανὲ, καὶ ὅσοι τὴν ἰατρικὴν μόνην ἐσπουδάκατε, περὶ τῆς ἀποδείξεως αὐτάρκη· τοῖς δ' ἄλλοις ὅσοι φιλοσοφίᾳ σχολάζουσι, καὶ τἄλλα· πλὴν εἴ τις ἀμφοτέρας δύναιτο καλῶς μετέρχεσθαι τὰς θεωρίας, ἰατρικῆς τε καὶ φιλοσοφίας. εἶναι δὲ χρὴ τοῦτον ἀγχίνουν τε ἅμα, καὶ μνήμονα, καὶ φιλόπονον. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις εὐτυχηκότα τοιαύτην εὐτυχίαν, οἵαν ἡμεῖς εὐτυχήσαμεν, ὑπὸ πατρὶ παιδευθέντες, ὃς ἀριθμητικῆς τε, καὶ λογιστικῆς, καὶ γραμματικῆς θεωρίας ἐπιστήμων, ἡμᾶς ἐν τούτοις τε καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις, ὅσα παιδείας μαθήματα θρέψας, ἡνίκα πεντεκαιδέκατον ἔτος ἤγομεν, ἐπὶ τὴν διαλεκτικὴν θεωρίαν ἦγεν, ὡς μόνῃ φιλοσοφίᾳ προσέξοντας τὸν νοῦν. εἶτ' ἐξ ὀνειράτων ἐναργῶν προτραπεὶς, ἑπτακαιδέκατον ἔτος ἄγοντα, καὶ τὴν ἰατρικὴν ἐποίησεν ἐμὲ ἀσκεῖν, ἅμα τῇ φιλοσοφίᾳ. ἀλλὰ καὶ τοιαύτην ἐγὼ τὴν εὐτυχίαν εὐτυχήσας, ἐκμανθάνων τε, καὶ θᾶττον ἁπάντων τῶν ἄλλων, ὅ, τι περ ἂν ἐδιδασκόμην, εἰ μὴ τὸν ὅλον μου βίον εἰς τὴν τῶν ἐν ἰατρικῇ τε καὶ φιλοσοφίᾳ θεωρημάτων ἄσκησιν καθεστήκειν, οὐδὲν ἂν ἔγνων μέγα. μηδὲν τοίνυν μηδὲ τοῦτο θαῦμα. διότι πολὺ πλῆθος ἀνθρώπων, ἀσκούντων ἰατρικήν τε καὶ φιλοσοφίαν, ἐν οὐδετέρᾳ κατορθοῦσιν· ἢ γὰρ οὐκ ἔφυσαν καλῶς, ἢ οὐκ ἐπαιδεύθησαν, ὡς προσῆκεν, ἢ οὐ κατέμειναν ἐν ταῖς ἀσκήσεσιν, ἀλλ' ἐπὶ τὰς πολιτικὰς πράξεις ἀπετράποντο. Ταῦτα μὲν οὖν μοι κατὰ τὸ πάρεργον εἰρήσθω καίτοι οὐκ ὄντα πάρεργα. Τὰ γοῦν τῆς φιλοσόφου θεωρίας ἡμέτερα βιβλία, μετὰ τὴν περὶ τῆς ἀποδείξεως πραγματείαν, ἀναγινώσκειν χρή. τίνες δ' αὐτῶν εἰσιν αἱ ὑποθέσεις, καὶ πόσαι, καθ' ἑκάστην μὲν αὐτῶν γέγραπται· δι' ἐκείνου δὲ δηλωθήσεται τοῦ γράμματος, ἐν ᾧ τὴν γραφὴν ποιήσομαι ἁπάντων τῶν ἐμῶν βιβλίων. ἐπεὶ δ' ἐπύθου μου καὶ περὶ τῆς πραγματείας ἐν ᾗ τὰ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς γραφεῦσιν ὀνόματα, κατὰ τὴν τῶν πρώτων ἐν αὐτοῖς γραμμάτων ἤθροισται τάξιν, ἅπερ ἀπεκρινάμην σοι, βέλτιον ἡγοῦμαι κἀνταῦθα γράψαι σοι· πρόδηλον γὰρ ὅτι καὶ ἄλλοι πολλοὶ ζητοῦσιν, ἥ τις ποτ' ἐστὶν αὐτῶν ἡ ὑπόθεσις. οὐ γὰρ δὴ τοῦτο ἀξιοῦμεν ἡμεῖς ὅπερ ἔνιοι τῶν νῦν κελεύουσιν, ἅπαντας Ἀττικίζειν τῇ φωνῇ, κἂν ἰατροὶ τυγχάνωσιν ὄντες, ἢ φιλόσοφοι, καὶ γεωμετρικοὶ, καὶ μουσικοὶ, καὶ νομικοὶ, κἂν μηδὲν τούτων, ἀλλ' ἁπλῶς ἤτοι πλουτοῦσί τινες, ἢ μόνον εὐποροῦσι· τοὐναντίον γὰρ ἀπαξιῶ, μηδενὶ μέμφεσθαι τῶν σολοικιζόντων τῇ φωνῇ, μηδ' ἐπιτιμᾶν· ἄμεινον γάρ ἐστι τῇ φωνῇ μᾶλλον, ἢ τῷ βίῳ σολοικίζειν τε καὶ βαρβαρίζειν. ἐγράφη δέ μοί ποτε καὶ πραγματεία πρὸς τοὺς ἐπιτιμῶντας τοῖς σολοικίζουσι τῇ φωνῇ, τοσούτου δέω, παιδείας τι μόριον ὑπολαμβάνειν τὸ Ἀττικίζειν. ἀλλὰ διὰ τὸ, πολλοὺς ἰατροὺς καὶ φιλοσόφους, ἐν οἷς αὐτοὶ νομοθετοῦσι καινὰ σημαινόμενα τῶν Ἑλληνικῶν, ἐν τούτοις ἑτέροις χρῶνται, διὰ τοῦτο καὶ τῶν ὀνομάτων τὴν ἐξήγησιν ἐποιησάμην ἐν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα βιβλίοις ἀθροισάμενος ἐξ Ἀττικῶν συγγραφέων αὐτὰ, καθάπερ ἐκ τῶν κωμικῶν ἄλλα. γέγραπται μὲν οὖν, ὡς ἔφην, ἡ πραγματεία διὰ τὰ σημαινόμενα· σὺν τούτῳ δ' εὐθέως ὑπάρχει τοῖς ἀναγνωσομένοις αὐτὰ, καὶ ἡ τῶν Ἀττικῶν ὀνομάτων γνῶσις, οὐδὲν αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἄξιον ἔχουσα μεγάλης σπουδῆς. ἀλλά γε διὰ τοὺς κακῶς χρωμένους τοῖς ὀνόμασιν, ἄλλη μοι γέγραπται πραγματεία περὶ τῆς ὀρθότητος αὐτῶν, ἣν δὴ καὶ πρώτην ἁπασῶν ἄμεινον ἀναγινώσκειν.

A Sunt autem ex ipſis, tibi quidem, ô Eugeniane, & quicunque vni Medicinæ ſtuduiſtis, ſatis ij qui de Demonſtratione agunt; cæteris autem quotquot philoſophiæ dant operam, & alij quoque libri niſi ſiquis vtramque & medicinæ & philoſophiæ ſpeculationem rectè obire queat. Oportet autem hūc eſſe & ingenioſum & memorem, & laborioſum; ac præterea qui talem nactus ſit felicitatem, qualem nos conſequuti ſumus ſub patre inſtituti qui & Arithmeticæ & Supputatoriæ & Grammaticæ ſpeculationis peritus erat. In his aliiſque puerorum præceptis quum me enutriiſſet, vbi 15. annum egi, ad diſſerendi artem deduxit, tanquam ſoli philo-B ſophiæ animū applicaturum. Euidentibus deinde ſomniis admonitus, 17. agentem annum vnà cum philoſophia medicinam quoq; exercere me fecit. Eam tamen felicem fortunam ſortitus, citiúſque cæteris omnibus perdiſcens quodcumq; docerer, niſi omnem meam vitam in exercitium præceptorum medicinæ philoſophiæque collocaſſem, nihil magni cognouiſſem. Nec igitur hoc mirum eſt quum magna pars hominum medicinam & philoſophiam exercētium in neutra proficiant; nam aut benè nati non erant, aut vt decebat non ſunt inſtituti, aut in exercitationibus non perſeuerarunt, ſed C ad ciuilia negotia ſe conuerterūt. Hæc igitur mihi perperam dicta ſint, quanquam ſuperuacanea non ſunt. Noſtros ergo de philoſophica ſpeculatione libros, poſt opus de Demonſtratione legere oportet. Quænam autem eorum argumēta ſint & quot, in ſingulis quidem ipſorū ſcriptum eſt, in eo verò demōſtrabitur libro in quo deſcriptionem faciam omnium librorum meorum. Sed quoniam interrogabas me de illo opere in quo nomina quæ apud Atticos ſcriptores ſunt, iuxta primarum in ipſis litterarum ordinem collecta ſunt, quæ tibi reſpōderim ſatius duco hîc tibi referre; planum quippè eſt & alios multos quærere quodnam ſit eorum argu-D mentum. Non enim id volumus quod nōnulli eorum qui nunc iubent omnes voce Attica vti, ſiue ij medici ſunt, ſiue philoſophi, & geometrici & muſici, & Iuriſconſulti, ſiue horum nulli, ſed planè aut diuites quidam, aut copioſi tantùm; contrarium enim cenſeo, nullum vituperandum qui voce ſolœcizet aut reprehendendum; præſtat enim voce quàm vita ſolœciſmum aut barbariſmum facere. Scriptum porrò mihi aliquando eſt opus aduerſus eos qui voce ſolœciſmum committentes reprehendunt, tātùm abeſt vt Attici ſermonis eloquentiam, aliquam eruditionis eſſe partem exiſtimem. E Verùm quòd multi tum medici tum philoſophi in quibus noua Græcorum vocabulorum ſignificata ſtatuunt, in his aliis vtuntur, propterea nominum Atticorum expoſitionem in 8. & 40. libris conſcripſi, quum ipſa ex Atticis ſcriptoribus collegiſſem, vt & ex Comicis alia. Scriptum igitur eſt, vt dixi, opus id propter ſignificata; cum eo autem ſtatim ſuppetit iis qui ipſos lecturi ſunt Atticorum quoque nominum cognitio nihil ipſa per ſe magno ſtudio dignum habens. Veruntamen propter eos qui malè nominibus vtuntur, aliud à me ſcriptum eſt opus de ipſorum rectitudine, F quam ſanè etiam omnium primam legere præſtat.

Ἐκ Ἰωάννου τοῦ Στοβαίου, λόγου ιγ'.

Ἱπποκράτην ἔπειθέ τις πρὸς Ξέρξην ἀπαίρειν, χρηστὸν εἶναι φάσκων βασιλέα· ὁ δὲ, οὐ δέομαι, ἔφη, χρηστοῦ δεσπότου.

Ex Ioanne Stobæo, ſermone 13.

Hippocrati quidam perſuadebat ad Xerxem proficiſci, bonum eſſe Regem dicens; At ille; Ne bono quidem Domino mihi opus eſt.

VITA
CLAVDII GALENI
PERGAMENI MEDICORVM
OMNIVM AB HIPPOCRATE PRINCIPIS,

Ex ipſo, & probatis authoribus à RENATO CHARTERIO collecta digeſtáque.

CAPVT PRIMVM.

Proœmium, quo biographi mens explicatur.

LAVREATAM Galeni omnium ab Hippocrate Medicorum Principis vitam, præſtantiſſimis ac immortalibus vitæ humanæ functionibus inſignitam, morum probitate decoratam, virtutum illuſtratam amplitudine, ſcientiarum ac doctrinæ vbertate locupletatam, ſapientiæ propugnaculis obuallatam, & quamplurimis rerum medicarum monumentis ab hominum ſilentio & poſteritatis obliuione vindicatam nobis conſcribentibus, viri celebres tanti Medici memores, ac famæ eius præcones tot immortalitatis amaranthos, tot triumphales epiniciorum lauros, tot vegetos gloriæ flores, & manibus lilia plenis confertim aduehunt, ac tam conſpicuas encomiorum notas ſuppeditant, vt hęc vniuerſa, & quæ cætera huius vitæ periodus ſole digna peperit, vita noſtra iam conſeneſcente neq; complecti poſſimus, neque apud æquiſſimos ſapientum oculos expromere. Verùm quemadmodum immēſam vniuerſi orbis amplitudinem ductis quibuſdam lineis plana tabula, aut globulus complectitur, oculiſque addiſcendam ſubiicit: ſic peranguſtis in membranis vaſtum rerum præclarè ac medicè geſtarum pelagus, ampliſſimus artium ac ſcientiarum orbis, & altum morum ac virtutum cælum delineabitur. Siquid autem memoria dignum à nobis inconſultò prætermiſſum, aut ſponte obtruncatum non in lucem emergat, id à ſapientiſſimis hiſtoriographis ac Medicis tum recentioribus, tum vetuſtioribus poſteros nobis accuratiores mutuari, ac in vulgus proferre concedimus. Quęcunque tamen ad encomiaſticam Galeni biographiam ſapienter acta, ac dictata ſpectare animaduertimus, ea iam ſingula non moleſto ordine, ac idonea ſerie ſcriptis prodidimus, tum vt perpetuæ Pergameni Archiatri memoriæ ſatisfaceremus, tum tanti ducis exemplo Medicinæ candidatis facilis pateret aditus, ac vniuerſa doctrina compararetur. Nam quicunque Medicinæ adipiſcendæ, faciendæ, ac edocendæ ſtudio flagrant, eos omnes vt hancce Galeni hiſtoriam prælegant, Galenum legitimæ medendi artis præceptorem ſibi ducem eligant, quibus artibus ac ſcientiis ſtuduit, eas omnes ſtudio conſequantur, & qua via medicam ſcientiam adeptus eſt, eâdem tanquam omnium tutiſſimâ procedant adhortamur.

CAPVT II.

De Medicinæ ortu, ac progreſſu ad Galenum vſque.

IAM verò quis ortus Medicinæ, quódque incrementum ab Apolline & Æſculapio ad Hippocratem, & ab Hippocrate ad Galenum, quæque huius artis facies aduſque noſtrum ſeculum fuerit imprimis diſcendum eſt. Inuentionem autem Medicinæ Græci omnes Diis, aut Deorum filiis acceptam referunt. Eos autem Deos Apollinem & Æſculapium fuiſſe à Romanis, Græcis, cæteriſque vetuſtatis hominibus conſtructa ipſis templa, poſitæ ſtatuæ, celebrati ludi publici, & facta ſacrificia teſtabantur. Apollinem ἰητρὸν ac Medicinæ Deum vocat ac inuocat Hippocrates; veram medendi artem Apollini & Æſculapio priſcos conceſſiſſe in libris methodi conſcripſit Galenus; τὴν ἰατρικὴν Ἀπόλλωνος, & Apollinem σωτηρίων φαρμάκων εὑρετὴν remediorum ſalubrium inuentorem Philo Iudæus appellitat. At Apollinem Iouis & Latonæ filium Æſculapij patrem intelligimus, qui quo ſeculo editi floruerint, id abditum hiſtoriographi non explicant. Quibuſdam tamen chronologicis placuit Æſculapium Iudæ ſeculo vitam duxiſſe; nonnullis verò Pandionis quinti Athenarum Regis, qui annis quadricenis & quadraginta ante Hippocratis ortum reipublicæ gubernaculum moderatus eſt. Tradunt itaque Æſculapium ab Apolline progenitore eruditum filios ſuos Machaonem, Podalirium, eiúſque nepotem Nicomachum poſtea Medicinam docuiſſe, atque hunc in modum artem ipſam medendi cœptam diuinis auſpiciis, ſucceſſione quadam hæreditaria, à parentibus propagatam ſemper in liberos, ad Hippocratem vſque ab Æſculapio quoque ipſo oriundum perueniſſe. Cautum ſiquidem erat in illa Aſclepiadarum familia nequis artem Medicam, poſſeſſionem planè diuinam, & à Deo ſolis ipſis conceſſam, cuiquam communem faceret, qui ab eodem non eſſet genere exortus, cuius rei gratia peritos artis illius τῶν ἰατρῶν παῖδας Medicorum filios Græci perpetuò vocarunt. Hippocrates autem primo nonageſimæ Olympiadis anno natus, omnium primus diſperſam priùs nec digeſtam artem, vel artis potius partes, & principia, operá-

que collegit, & vniuersalia præcepta rationali methodo condidit; nobísque volumina octoginta reliquit, quæ incomparabilem eius doctrinam profuturámque mortalibus vitæ integritatem testantur. Enimverò postea sequuti sunt Diocles Carystius, Praxagoras, Chrysippus Sophista, ac Erasistratus ex Aristotelis filia genitus qui rationalis sectæ professores extiterunt. Nam sub Philistino Cóo eodem propè tempore Empirica secta exorta est, cuius authores ac principes fuerunt Serapion Alexandrinus, Apollonius Antiochenus, & Menodotus, qui sanè diffidebant à Rationalibus, quòd illi quidem ratione simul, & experientia vterentur ad præsidia inuestiganda morbis ipsis congruentia, hi verò solo vsu niterentur eorum quæ aliàs aliquoties obseruauerant. Ab vtrisque recesserunt peræquè Methodici nuncupati, causarum abditarum indaginem, quas Logici summo studio explorabāt respuentes, nec quicquam tribuentes particularibus experimentis quibus Empirici nitebantur. Vt verò hi particulares omnes affectus ad generales duos astrictum, & laxum reducebant: sic vniuersas ipsorum curationes ad duas similiter cùm laxorum astrictionem, tum astrictorum laxationem. Huic autem sectæ auspicia dedit Themison Laodiceus, eam verò absoluit Thessalus ille Trallianus qui sex duntaxat mensibus ipsam artem accuratissimè se docturum pollicebatur. Quibus omnibus omnium sapientissimus Galenus succedens, medicinam in tot sectas diuulsam laceratámque suæ integritati atque nitori restituit; quæ praua suo tempore in hominum animos irrepserant dogmata penitus euulsit, ac Germanam Hippocraticámque medendi artem per sexcentos aut plures annos sepultam neglectámque reuocauit. Quo verò studio, quáque fide id egerit, tum eius monumenta, tum vitæ series edocebit.

CAPVT III.

Galeni nomen.

QVanquam Euripides in Alexandro ita vaticinetur, δεῖ δ' οὐ ταῖς φήμαις τῶν ὀνομάτων ἐξελέγχεσθαι τοὺς τρόπους, *haud nominum vocabulis mores explorandi sunt*; Huic tamen obnixè reluctatur hisce verbis Nicocles Isocratis, Οἵων τῶν ὀνομάτων ἕκαστα τῶν πραγμάτων τετύχηκε, τοιαύτας ἡγεῖσθε καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῶν εἶναι, *vt nomina res quæque sortitæ sunt, ita earum etiam vires & effectus existimetis respondere.* Hanc sententiam veritati consonam Galeno nomen proprium non temerè à parentibus impositum declarat. Γαληνὸς enim tranquillus & serenus Latinis redditur, quod vocabulum Medicis præstantioribus aptè datum est. Nam morbum omnem hominem vexare, eiúsque functiones interturbare ac per se oblædere animaduertimus, cui profligando contrario opus est Medico tranquillo, tum remedio tranquillante, hoc est, quod intemperatum est, contemperante; & incommoderatum, commoderante; quod obtingit vbi depulso morbo succedit sanitatis serenitas. Vnde summus senex Medico ad laborantem accedenti ac curanti ἱλαρὸς καὶ εὔδιος hilari ac sereno vultu esse imperat, memorem nihil cum perturbatione moliendi. Quas ob res quum Galeni pater vir eruditissimus filio suo, quem in optimis quibuscunque disciplinis, quibus animi maximè tranquillantur omnésque perturbationes serenantur, instituendum proposuisset, imposito hoc nomine feliciter ominatus est. Licet verò Γαληνὸς nomen adiectiuè vel appellatiuè vsurpatum vltimam syllabam tantùm acuat, primam verò Γάληνος, quum proprium nomen habetur, nullam tamen subit dictio, celebris significationis iacturam. Quidam Galeni biographi annotarunt quædam nomina adiectiuè aut appellatiuè vsurpata, esse oxytona vt Γαληνὸς, βοηθὸς, ἀδελφὸς, etiam γλαυκὸς, χρηστὸς, ἀργὸς, quæ singula quum propria habentur, nomina proparoxytona esse qualia hæc polysyllaba, Γάληνος, Βόηθος, Ἄδελφος. Verùm hæc Grammaticis vt quæ ad institutum nostrum nihil conferant, reliquimus, quorum leges sæpenumero ab authoribus abrogantur. Nam apud Suidam & quos legimus cæteros & adiectiuè & appellatiuè, & propriè sumptum nomen Γαληνὸς oxytonum perpetuò compertum est. Enimverò Γαληνὸς, ἡ γαλήνη non à vocabulo, γαλα (licet λευκὴν γαλήνην *tranquillitatem* Homerus concinat) imò potius à γελάω deriuatur. Nec mehercule iniuria. Nam vt nautis periclitantibus maris tempestas crebrò lacrymas, ita iisdem in tuto nauigantibus tranquillitas serenam faciem ac risum promouet. Γαλήνη maris, νηνεμία ventorum aut cæli tranquillitas est. Itaque propriè ἡ γαλήνη tranquillitas est, qua mare placidum ventis ac fluctibus conquiescit, inde ortum adagium ἐκ κυμάτων ἡ γαλήνη *ex tempestatibus tranquillitas* quod de iis effertur qui grauia ac molesta effugere, & quibus res prosperrimè sublatis obstaculis succedunt. Hinc Xanthias Aristophanis.

---θάῤῥει, πάντα τἀγαθὰ πεπράγαμεν,
Ἔξεστι δ', ὥσπερ Ἡγέλοχος, ἡμῖν λέγειν
Ἐκ κυμάτων γὰρ αὖθις αὖ γαλῆν' ὁρῶ.

---bono animo es, nam benè nobiscum agitur; &
Idem nobis, quod Hegelocho, dicere licet;
E fluctibus serenitatem conspicor.

Γαλήνη quoque metaphoricè de vultus serenitate & hilaritate explicatur, quam Medicos decere dictat senex, quos temperatos esse præcipit, quique hilari ac serena facie ægrum consolentur. Age verò prænomen Galeno datum perquiramus, & exploremus. Claudium Galenum plerique vocitant Syluius, Lynacer, Mirandula, Andernacus, aliique viri præstantissimi ipsius interpretes. Nos quoque in quibusdam manuscriptis Galeni commentariis quos è bibliotheca Regia concessos reuoluimus, hocce prænomine Claudio Galenum nominatum esse conspeximus. Verùm ipse Galenus plerisque in locis nomen suum meminit, nominauítque, sed Claudium prænomen aut silentio condidit, aut minimè nouit. At Romani Liberi omnes duntaxat honoris causa suis nominibus prænomina præmittere consueuerunt, qui mos Græcis cæterísque populis non vsitatus est. Quare Galeno honoris gratia prænomen illud à Romanis datum fuisse auguramur. Cæterum hæc singula nomina Claudius Galenus, Tranquillus, Serenus quibus princeps noster donatus est, præstantissimis, ac illustrissimis viris Regibus, ac Imperatoribus priùs ac posteriùs data fuisse omnibus innotuit.

CAPVT IV.

Galeni patria.

ASiam tertiam terræ partem Geographi delinearunt, quæ quum amplissima variis regionibus & climatibus circunscribatur, varias quoq; temperaturas sortiri, proindeque homines magnitudine, formâ, & moribus diuersos parturire, ac alere necesse est. Hinc ad dilucidiorem plagæ dignotionem duplicem ipsi Asiam definierunt, alteram maiorem, alteram minorem. Hæc autem ipsa est, cuius descriptio ab Hippocrate magis, quàm à quouis Geometra traditur libro de aëre, locis, & aquis, vnde hæ depromptæ sunt sententiæ. Τὴν Ἀσίην πλεῖστον διαφέρειν φημὶ τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰς φύσιας τῶν ξυμ-

πάντων

πάντων τῶν τε ἐκ τῆς γῆς φυομένων, καὶ τῶν ἀνθρώπων. πολὺ γὰρ καλλίονα, καὶ μείζονα πάντα γίγνεται, ἐν τῇ Ἀσίῃ· ἥτε χώρη τῆς χώρης ἡμερωτέρη, καὶ τὰ ἔθεα τῶν ἀνθρώπων ἠπιώτερα, καὶ εὐεργότερα· τὸ δὲ αἴτιον τουτέων, ἡ κρᾶσις τῶν ὡρέων. *Asiam ab Europa plurimùm differre dico secundum naturas tum eorum omnium quæ è terra producuntur, tum hominum; longè enim pulchriora & maiora omnia in Asia gignuntur, regióque ipsa hac nostra mitior, & hominum mores humaniores & benigniores. Causa verò horum est tempestatum anni temperatio.* At in ipsa Asia Pergamus insignis vrbs ita dicta, quod ἐν τῷ Περγάμῳ *in edita* rupe sita sit, Πέργαμον, τὴν πόλιν Ἴωνες λέγουσιν· οἱ δὲ, πάντα ὑψηλά. *Pergamum Iones vrbem, alij verò excelsa omnia vocitant. Suidas in vita Oribasij.* Ex hac autem famosa vrbe Pergamo viri illustrissimi orti sunt Galenus noster Medicorum clarissimus, Apollodorus rhetor & Augusti præceptor, Dionysius Atticus huius discipulus, & Oribasius Medicinæ Princeps, quē ob patriam Galeni nomine insignitam Romæ quamprimùm, aliísque in locis magnam gloriam & existimationem sibi comparasse memoriæ prodit Eunapius. Quod autem Galenus huiusce Pergami fuerit soboles multi historiographi, multíque Medici scriptis prodiderunt. Ac primum id testatur vulgatum Galeni agnomen, quo Pergamenum Galenum omnes appellitant, quóque omnium eius operum titulus præfigitur ac inscribitur. Deinde verò selectæ quinque ex Galeni monumentis sententiæ iam iam in medium adducendæ, quibus ipse testis propriæ genealogiæ locupletissimus tum Asiaticus, tum Pergamenus iudicatur. Prima scribitur secundo de tuenda sanitate libro vbi temperatum ad pondus ac commoderatum corpus in Asia duntaxat reperiri asserit. Αὐτῆς δὲ τῆς ἡμετέρας χώρας ἱκανὸν ἐχούσης πλάτος, εὐκρατότατον ἐστὶ τὸ μεσαίτατον. *At huius nostræ regionis quæ amplissimam habet latitudinem, quod in medio habetur, id sanè temperatissimum est.* Secunda verò libro quinto de sanitate tuenda legitur, vbi vinum calidioris facultatis senibus exhibendum esse consulit, *& quod Mysium vocatur,* καὶ ὁ καλούμενος Μύσιος, οὐκ ἐκ τῆς περὶ Ἴστρον Μυσίας, ἀλλ' ἐκ τῆς Ἑλλησποντίας ὀνομαζομένης, ἥτις ἐστὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν Ἀσίαν, ὁμοροῦσα Περγάμῳ, *non ex ea Mysia quæ ad Istrum est, sed ex ea quæ Hellespontia dicitur, quæ in nostra est Asia Pergamo vicina.* Tertia verò insignis reuoluitur libro primo de compositione medicamentorum secundum genera, quum de emplastro albo ita eloquitur; τοῦτο τὸ φάρμακον, οὐ τῶν ὑπ' ἐμοῦ πρώτου συντεθέντων ἐστὶν, ἀλλ' ἤδη πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἀπὸ τοῦ βασιλεύσαντος ἡμῶν τῶν Περγαμηνῶν Ἀττάλου σπουδάσαντος ἀνδρὸς περὶ φάρμακα παντοῖα, *Hoc medicamentum non ex iis est quæ à me primum composita sunt; sed iam ante multos annos à Rege nostro Pergamensibus imperante Attalo, viro cuiuscumque generis medicamentorum studioso.* Quarta deinceps secundo de compositione medicamentorum secundum locos libro, ita editur; καὶ γὰρ εὐπορία ψυχρῶν πηγῶν ἐν Ῥώμῃ, πολλὴ καὶ χιόνος, ὥσπερ γε καὶ παρ' ἡμῖν ἐν Περγάμῳ, καὶ κατὰ τὰς πλείστας τῶν ἐν Ἀσίᾳ τε, καὶ κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεων, *Nam & frigidorum fontium, & niuis multa Romæ est vbertas, quemadmodum apud nos Pergami, & plurimis Asiæ Græciæque ciuitatibus.* Ex eodem volumine quinta hæc ac postrema educitur sententia. Nostrum Pergamenum atramentum scriptorium præcellit. Ad hæc Suidas Galenum τὸν διασημότατον ἰατρὸν Περγαμηνὸν celeberrimum Medicum Pergamenum appellitat, imò omnes tum Medici, tum Philosophi Pergamenum Galenum communi suffragio denominant. Taceant itaq; quotquot aut historiarum, aut Geographiæ, aut doctrinæ Galenicæ ignari, Galenum neque Asiaticum, neque Pergamenum esse, temerè pronunciant. Hæc autem Pergamus Asiæ ciuitas nobilissima, ingeniorúmq; optimorum altrix extitit, quæ diu sub regibus Attalicæ familiæ floruit, postea verò Romanorum legibus paruit, ciuitas, inquam, amplissima quæ quadraginta ciuium millia complectebatur alebátque, in regione temperatissima, Mysiæque vicina, à qua meritò se oriundum esse Galenus gloriabatur. Ciuitatis huius meminit Diuus Ioannes in Apocalypsi. Pergamenum autem vulgo dictum, aut Pergamenam membranam Pergami vel Eumenes, vel Attalus primus inuenisse dicitur, cuius beneficio hominum res conceptæ & actæ conseruantur. In hac itaque celeberrima ciuitate vitæ & doctrinæ ortum sortitus est Galenus, vbi percelebre Æsculapij Dei Medici fanum fuisse constat, quò quæcunque experimentis & obseruationibus in ægrotantium curationibus inuenta fuissent remedia deferebantur, & in cuius ambitu scripta veluti præcepta ac diuina oracula religiosè seruabantur.

CAPVT V.

Galeni parentes.

PRæclarè concinit Euripides.

Οὐκ ἔστι παισὶ τούτου κάλλιον γέρας
Ἢ πατρὸς ἐσθλοῦ κἀγαθοῦ πεφυκέναι.
Haud liberis eo est decus præstantius,
Parente quàm è probissimo natos esse.

Te itaque amplissimis honoribus beatissimum amplectimur (ô Galene) quod tibi à natura, aut à Deo probum honestúmque parentem fueris consequutus. Hippocrates legem tulit, qua sanxit præstantissimum Medicum eum euasurum qui ducem naturam fortunatam sibi comparauerit. Sic autem effatur Medicorum omnium præstantissimus, πρῶτον μὲν οὖν πάντων δεῖ φύσιος· φύσιος γὰρ ἀντιπρασσούσης, κενεὰ πάντα· φύσιος δὲ εἰς τὸ ἄριστον ὁδηγεούσης, διδασκαλίη τέχνης γίνεται, *Primum igitur omnium natura opus est. Natura namque repugnante, irrita sunt omnia; natura verò ad optimum deducente, artis doctrina oboritur.* Enimuerò Galenus in climate ac loco omnium temperatissimo in lucē est editus, sed quem temperatissimus & virtutibus vniuersis cumulatissimus pater procreauit. Niconem eum vocitant germanum Galeni patrem, generosæ ac nobilissimæ familiæ Pergami sobolem, ac ciuem opulentum, iustitia, frugalitate, temperantia, & clementia insignem, ab omni iracundia alienum, liberalem, modestum, & omnino optimum virum ac probis omnibus admiratione mouentem, vt qui nullius rei iactura aut interitu commoueretur, sed aduersus omnia quæ aduersa fortuna mortalibus in vita obseruantur fortissimus ac imperterritus insurgeret; qui gloriam, honorem, ac diuitias sperneret; qui solam ac nudam veritatem amplecteretur rebúsque omnibus præponeret, iisque virtutibus ac moribus filium suum institueret. Is Græcæ linguæ peritissimus extitit, eámque ad amussim ita comparauit vt Græcas literas non citra splendorem edocuerit; Is variis disciplinis humanioribus, philosophicis, ac mathematicis fuit deditus; Is callebat Geometriam, Arithmeticam, Astronomiam, potissimúmque ita architecturam vt Pergami Architecti munere fungeretur. Is denique præsertim in senectute rei rusticæ studiosus operam nauauit. Quibus plerisque artibus auus quoque & proauus Galeni non paululum eruditi fuerant. Quum autem iam adolescentiam ingressus Galenus doctrinæ studiis ardentiùs quàm cæteri condiscipuli interdiu, noctúque operam daret, pater in agrum agriculturæ studio concessit; vbi quum iam ætate inclināte agricultura delectaretur, triticum, & hordeum aliquando seminauit, omnibus diuersi generis seminibus, quæ ipsis erāt admixta secretis, quò certè agnosceret, num ex ipsorū mutatione lolium

& ægilops nafcerentur, an propriam hæc quoq; femina naturam retinerent. Idem aliquando adipem, & oleum recondit, vt illis quàm antiquiffimis aliquando vti liceret. At vt familiæ fuæ de falubribus eduliis profpiceret, femina & fructus aliquot (vt amygdala, iuglandes, auellanas, diuerfa legumina, triticum) in aqua priùs macerare, aut elixare folebat, vt inde, an intumefcerent, & quantum, & quàm citò perciperet, atque ita de eorum falubritate ftatueret. In vnoquoque enim feminum genere alia quidem (pro foli natura, aliifque caufis diuerfis) coqui, & intumefcere facilè folent, alia difficilè, hæc minùs, illa magis falubria funt. Narrat Galenus parentem fuum confueuiffe vina debilia ab acore conferuare in cellis vinariis atque lagenis ftœbe multa calida obtectis. Vita autem functus eft Nico, quum annum propè vicefimum Galenus ageret. Mater autem licèt in ancillas, ac maritum quoque ardentiori ac frequentiore iracundia percelleretur, mulier tamen pudica & de re familiari adaugenda ac feruanda folicita plurimùm commendabatur. De parentibus autem propriis hæc Galenus. Εὐτύχησα δὲ μεγάλην εὐτυχίαν, ἀοργητότατον, δὲ δικαιότατον, καὶ χρηστότατον, καὶ φιλανθρωπότατον ἔχων πατέρα, μητέρα δὲ ὀργιλωτάτην, ὡς δάκνειν μὲν ἐνίοτε τὰς θεραπαίνας, ἀεὶ δὲ κεκραγέναι τε καὶ μάχεσθαι τῷ πατρὶ, μᾶλλον, ἢ Ξανθίππη Σωκράτει. *At magnam felicitatem adeptus fum, quòd patrem ab omni iracundia alienum, & iuftißimum, & optimum, & humanißimum fortiar; At matrem habui adeo iracundam, vt interdum etiam ancillas morderet, femper autem & vociferaretur, & contenderet cum patre, ac magis, quàm Xantippe illa cum Socrate.* Hæc de parentum Galeni vita ac moribus dixiffe fatis.

CAPVT VI.

Galeni παιδομαθία, *aut prima inftitutio in humanioribus literis.*

EX Hippocratis lege lata futuro Medico præftantiffimo pædomathia puerilifue inftitutio fancita eft. Hæc enim tempeftiuæ fationi quam induftrius agricola molitur, refpondet. Si etenim in aratum aruum opportunè electa femina cadant, agriculturæ aderit feracitas ac felicitas. Quod quum fapienter animaduerteret Nico Galenum fuum ad fapientiam ac Medicinam euecturus, prima primùm elegit præcepta, & priores artes ac fcientias quibus decoratus adolefcens faciliùs ac tutiùs ad philofophiam promoueretur. Itaque Nico tum pater temperatiffimus, tum præceptor fapientiffimus Galeni extitit, proindéque literas omnes Græcas filium pater docuit, ac artes quæ congruè, ornatè, & cum ratione hominem loqui efficiunt Grammaticam, Rhetoricam, & Dialecticam, quas planè ignorabant Medici Romani, qui Galeni temporibus medicam artem profitebantur, in quos frequentiùs inuehitur. At quum Grammaticam proferimus, non eam duntaxat, quæ ex literis fyllabas, ex fyllabis dictiones, & ex dictionibus congruam orationem conftruit, intelligimus; verùm etiam artem poëticam, mythologiam, & hiftoriam. Artem etenim adeptus eft poëticam, & poëtas legit qui varios verfus, multáfque poëtarum fententias fuis fcriptis paffim inferuit, qui de poëtis fuam profert fententiam, qui poëtas delectare, ac auditores attonitos reddere, non idoneas fæpe metaphoras vfurpare, argumenta fophifmatis confimilia canere, iifque nullam aut perexiguam probandi fidem ineffe pronunciat. Nam eiufmodi de poëtis tulit iudicium Galenus in plerifque libris, quemadmodum tertio de vfu partium, tertio de differentiis pulfuum, fecundo de decretis Hippocratis A & Platonis. Imò in plerifque commentariis vt documentorum fuorum fidem conftruat, multos poëtas maximè verò Homerum, Hefiodum, Pindarum, Ariftolochum, Euripidem, Sophoclem, Ariftophanem & Cleanthem commemorat, eorúmque verfus, odas ac hymnos recinit. Hiftoriam autem an minimè nouit Galenus, qui ipfam Medico neceffariam effe commentario in tertium Epidemiorum profert? qui eam vt rerum antè actarum thefaurum vbique extollit? qui multas paffim refert hiftorias? Quas autem Mathematicas difciplinas Galenum Nico parens docuit, eas priùs ex Hippocrate didicerat Medico medenti fore neceffarias Arithmeticam, Geometriam, Muficam, & Aftrolo- B giam, quas tanti duxit Galenus, vt qui in his minimè verfati funt, eos & ad Philofophiam, & ad Medicinam, & alias fublimiores fcientias adipifcendas tanquam afinos ad Lyram accedere protulerit. Hippocrates Theffalum filium fuum ad Geometriæ & Arithmeticæ cognitionem ineundam pulchra epiftola adhortatur, tum vt gloriam, & vberiorem vtilitatem, & acutiorem ac dilucidiorem mentem fibi comparet, tum vt affectuum dignotionem ineat, varios variorũ affectuum & febrium circuitus, mutationes, crifes, & curationes deprehendat. Imprimis itaque quod adagium ad rerum omnium ignaros refertur, id Galenum prorfus non læfit (*haud* C *numeros nouit*) Arithmeticam etenim nouit Medicorum fapientiffimus, quam nobilem, quam principem fcientiam appellitat; cui architecturam & aftronomiam inniti afferit, quam adolefcentum exercitationem effe prodit, cuius profeffores apud Deum Mercurium primum chorũ occupare in fuaforia ad artes oratione ampliffimè ratiocinatur. Geometriam didicit Galenus qui ipfam fcientiam nobilem ac principem effe contendit, eámque quamplurimùm ad artem medendi conferre fcribit libro qui infcribitur optimum Medicum, eundem & philofophum effe, & ante medicamenta edifcendam in methodo medendi. Præclarè Philo, τὰς τῆς ψυχῆς γαλακτώδεις τροφὰς τὰ τῆς ἐγκυκλίου μουσικῆς προ- D παιδεύματα εἶναι, *lactea animæ alimenta effe liberalis Mufices rudimenta*; τὴν δὲ θεραπαινίδα τὴν σοφίας μουσικὴν, *& fapientiæ famulam appellat Muficam*; quam nobilem fcientiam ante Medicinam edifcendam Galenus per initia libri primi methodi percelebrat; quam in corde fedem habere narrat author libri anatomes viuorum fuperftitis, vbi inter duos cõtinuos motus fyftolen & diaftolen, quietem intercidere edocet, vbi mufica comperitur; quam denique vt & cæteras mathematicas difciplinas Galenum didiciffe ex propriis ipfius commentariis innotefcit. Hippocrates ὅτι οὐκ ἐλάχιστον μέρος συμβάλλεται ἀστρονομίη ἐς ἰατρικὴν, ἀλλὰ πάνυ πλεῖστον. *Aftro-* E *nomiam non minimum, fed quamplurimùm ad artem medendi conferre fanciuit*, quam fententiam in epidemiis, aliifque operibus, vbi vtrumque folftitium & occafum meminit, veriffimam effe comprobauit. Proinde non temerè Nico fuum Galenum aftronomiam docuit, quam ad medendi artem neceffariam effe animaduertit, quámq; nobilem fcientiam, imò, vt Philo loquitur, βασιλίδα τῶν ἐπιστημῶν fcientiarum reginam, ac Medicinæ prædifcendam Galenus ipfe effeuerat. Quum autem architecturæ potiffimum incumberet Nico, ipfam artem Galenum fuum quoque docuiffe rationi confentaneum eft, quam & arithmeticæ, & geometriæ in- F niti Galenus ipfe fcripferit, & architectos in fecunda prope Mercurium fede locauerit, rationaléfque effe protulerit. Quod etiam innotuit ex comparatione architecti ædificatoribus fibi inferioribus plurimis imperantis, cum Medico multis quoque ac diuerfis fibi fubiectis imperante, quam commentario fexti Epidemiorum in medium protulit. Ad eam Architecturam intelli-

intelligimus, quam Vitruuius scientiam definit pluribus disciplinis & variis eruditionibus ornatam ac concomitatam, cuius participes soli sunt geometræ, musici, arithmetici, philosophi, historici, Iurisconsulti, ac Medici.

CAPVT VII.

Galenum plurimas ac diuersas linguas, accuratiùs Ionicam & Atticam, parciùs Doricam & Aeolicam nouisse.

SApienter Philo, εἰ μέντοι τις ἀνὴρ πλείους ἀναμάθοι διαλέκτους, εὐδόκιμος εὐθὺς παρὰ τοῖς ἐπισταμένοις ἐστίν. *Equidem siquis vir plures linguas didicerit, quamprimùm peritus admirandus est.* Hinc δίγλωττος veteribus *qui duas callebat linguas*, miraculum videbatur. Admiremur itaque Galenum qui plurimarum linguarum cognitionem adeptus est; primùm autem accuratiùs Ionicæ ac Atticæ, parciùs verò Doricæ & Æolicæ. Quod autem Ionicam linguam abundè calluerit Galenus, tum quæ de Ionicis dialectis, prout pollicitus est commentaria edidit; tum doctrina Hippocratica Ionicè tradita & ab eo exculta, & quæ exoletorum Hippocratis vocabulorum exegesis posteris sacrata est, luculentam fidem faciunt. At communem dialectum siue linguam sibi propriam elegit Galenus, ac seruare studuit, neque in eius leges quicquam committere, neque patrare; hancq; Atticorum vnà esse profert, Attica forsan perfectiorem, quòd Atheniensium lingua multas induerit mutationes, multùmque Galeni tēpore à proprietate deciderit. An verò Romanam linguam agnouit Galenus? Per Romanam linguam interdum latinam, interdū Italicam vulgarem intelligimus. At vtramq; nouisse Galenum sua monent monumenta, in quibus primùm multæ compositorum medicamētorum species comperiuntur, quas ex latino sermone in Græcum trāslatas edidit, è Largo, Antonio Musa, aliisque Romanis Medicis depromptas. Deinde verò quum Romæ multos annos commoratus sit Galenus, Medicorúmq; Romanorum consuetudine, & consultationibus vsus, & plurimos insignes viros latinitatis nectare præditos ægrotātes curandos susceperit, rationi cōsentaneum est ipsum tum latinè, tum Italicè aut vtroque sermone loquutum fuisse; imò plerisq; in Galenicis contextibus quædam cōperiuntur vocabula quæ latina Græcè comperta sunt. Quidam tamen obiiciunt Galenum latinas dialectos ignorasse, tum quòd ipse Romam iam ætate prouectior accessisset, illicque lucubrandi & medendi muneribus addictus tantopere fuisset, vt latinæ loquutioni animum intēdere ipsi tempus non concesserit; tùm quòd nihil ad hoc opus Grammaticum obeundum nostrum Archiatrum impulisset, quia perpauca aut nulla philosophica ac medica commentaria latinè constructa aderāt, quę ex Gręcorum operibus non fuissent excerpta, cæteras verò linguas barbaras æstimabat Galenus, solásque Græcas colebat. Respondemus hasce rationes irritas esse, neque tantum virum tanto ingenio exornatum, tanto discendi studio raptum, tam fœcunda ac fausta memoria donatum, Romanæ linguæ aut etiam aliarum imperitia conuincere. Persicam præterea linguā & Æthiopicam se didicisse diuulgat Galenus, qui Persicam Æthiopica meliorem esse iudicium tulit. Cæterùm diuersarū linguarum cognitionem quatuor consequuntur ἡ φιλία, κοινωνία, συνήθεια, καὶ διδασκαλία. Non itaque mirum est, si quamplurimos Romæ, aliisque in regionibus amicos sibi conciliarit Galenus; si cum viris virtute, authoritate, ac diuitiis locupletioribus societatem ac consuetudinem τῷ ὁμοιογλώσσῳ inierit; si tantam scientiarum ac doctrinę vbertatem accumulauerit.

A Verùm Gręcam sibi vernaculam ac natalitiam linguam cæteris omnibus prætulit, à patre (quem doctorem ac pædagogum Græcum fuisse publicat) comparatam, ac cæteras propè omnes potissimúmque Septētrionalium barbaras appellauit, & brutorum linguis comparauit, quòd aliæ porcorum, aliæ ranarum, alię graculorum, vel coruorum linguas repræsentent, quas propterea rudes ac inhumanas vocitat, Gręcam verò omnium iucundissimam, humanissimam, & ornatissimam, cuius vocabulis sensus maximè explicatur, mens alterius percipitur, ac scientiæ omnes facillimè discuntur, ac edocentur. Notant Biographi Galenum tanta linguæ puritate excel-
B lusisse, vt nunquam barbarismum, vel solœcismum, vel minùs benè, vel propriè dictum cuiquam obiecerit, aut scripserit; proindéque se rerum ac verborum studiosissimum fuisse passim prodiderit.

CAPVT VIII.

Galeni philosophica seu secunda institutio.

GALENVM suorum studiorum testem locupletissimum quicunque vel philosophiam; vel Medicinam, vel vtramque consequi desiderant, hisce verbis ita eloquentē percipiant. *Vt aliquis philosophiæ ac Medi-*
C *cinæ speculationes probè ediscat, ipsum duo sortiri necesse est.* Primum εἶναι χρὴ τοῦτον ἀγχίνουν τε ἅμα καὶ μνήμονα, καὶ φιλόπονον *eum ingeniosum & memorē, & laboriosum esse oportet;* ἔτι δὲ πρὸς τούτοις εὐτυχηκότα τοιαύτην εὐτυχίαν, οἵαν ἡμεῖς εὐτυχήσαμεν ὑπὸ πατρὶ παιδευθέντες, ὃς ἀριθμητικῆς τε καὶ λογιστικῆς, καὶ γραμματικῆς θεωρίας ἐπιστήμονας ἡμᾶς, *alterum eandem sortitum felicitatem, quæ nobis obtigit, qui sub patre docti, arithmetica, geometria, grammaticáque sumus instituti; in hisque humanioribus disciplinis adúsque decimumquintum ætatis annum enutriti, ad dialecticam tandem ab illo contemplationem, vt soli deinceps philosophiæ vacaremus, perducti sumus.* Cur autem disserendi artem
D Galenus ante cæteras sublimiores philosophiæ partes Ethicam, Physicam & Metaphysicam studio prosequutus est? Primùm vt præsidia & propugnacula aduersus sophisticas fallacias sibi compararet. Philo Logicam τῷ φραγμῷ καὶ περιβόλῳ *agri sepi & maceriæ* comparabat. Quemadmodum enim maceria fructus agri, stirpésque conseruat, & ab incidentium incursionibus tuetur: Ita logica tutissimum est cæterarum philosophiæ partium præsidium. Deinde quò acutiori animo donatus solidis ac certis veritatis sermonibus ad altiora clarissimus promoueretur. *Quemadmodum*, inquit, *nemo Olympia vincere potest, nisi priùs multo tempore sit exercitatus: sic in*
E *veritatis sermonibus nemo clarus euadet, nisi etiam horum luctas logicas didicerit.* Qui nanque logicam scientiam ignorantes naturali priùs speculationi, quàm logicæ incumbunt, eos & in fallaces hominum argumentationes ac sophismata periculosè lapsuros de euidentibus tanquam sensu ac iudicio spoliatos differere Medicinæ coryphæus profert; imò quum Athenæum erroris damnat, & alios cum Athenæo in errorem labi prohibet, morborum dignotioni & curationi obfuturos, testatur Deos citra opem logicæ disciplinæ accuratum aliquod decretum constituere posse neminem. Hoc autem ratiocinandi organo armatus Galenns tantopere claruit, vt coæuis suis præstantioribus Medicis, qui eo præsidio
F destituti, neque probè definire, neque diuidere, aut distinguere nouerant, ac proinde in sophismatum, ac errorum scyllam & carybdim irruebant præcipites, palmam præriperet. At ex logicis operibus quæ quamplurima libro de libris propriis se conscripsisse ipse refert Galenus, & quorum quædam quo tempore pacis templum conflagrauit, perierunt, quædam verò aduersa

forte, aut temporis iniuriis, sapientum damno posteris erepta ad nos non peruenerunt, eorum de demonstratione quindecim iactura digna lacrymis facta est, quæ plerique Græci Aristotelis interpretes qualis Philoponus, & Arabes multi vt Mesueus & Auerroës maximis laudibus euehunt. Quod autem decreuit ac statuit bonorum omnium author ab omnibus habitus Hippocrates, id Galenus pro aris focisque tuetur. Ille ille Medicum philosophum aut sapientem Deo æqualem, & quæ ad sapientiam requiruntur, ea in medendi arte esse vniuersa, candémq; viam tum ad sapientiam, tum ad Medicinam studiosè conterendam esse protulit. Eam autem viam philosophiam intelligimus, quam diuinorum bonorum maximum, omniúmq; artium parentem Pergamenus præceptor appellauit; hac iter Elysium Medicum Galeno & omnibus philiatris. Nam quod de regibus vulgò dicebatur, aut *Reges philosophentur, aut philosophi imperent*, id de medendi artificibus proferimus, aut Medici philosophentur, aut philosophi Medicinam exerceant. Verùm quamplurimas oppositis dogmatis inter se digladiantes sectas cōtemplamur, quæ studioso nostro Philosophiæ candidato sectandæ quamprimùm occursant. Ac primùm generales quatuor sese proferunt, Stoica, Sceptica, Eristica, & Mixta. Stoica cæteris stabilior quibusdam firmis ratisq; fulta dogmatis quædam constanter concedebat, quædam impugnabat ac propellebat. Sceptica seu Pyrrhonia de omnibus inquirit, ac de singulis dubitat, neque quicquam definit, decernitue, proindéq; res ex æquo indifferentes, suspensas, ac indeterminatas relinquit. Eristice seu contentiosa sophismatis in concertationibus esse solet. Mixta denique quibusdam in decretis collocata est, ac de multis dubitat, neque vt ea approbet, differit. Deinde verò ad has aut illas propiùs, aut remotiùs accedunt aliæ multæ, Academica, Peripatetica, Epicurea, Cyrenaïca, Erytriaca, Eclectica, & quæ duo prima omnium Philosophiæ genera prædicantur Ionicum & Italicum. At quęnam est omnium præstantissima, quam Galenus sectaturus est? Respondet præceptor in Philosophia quemque, sectam sibi aliquam eligere Platonicam, Peripateticam aut Stoicam, aut Epicuream, & plerosque eam profiteri in qua fuerunt à pueris enutriti, maximè verò quum iam aliam vitæ formam quam sequātur, habeant nullam. Ille verò non in sola Philosophia consenescere, sed & in sapientia & Medicina commorari, ac commori imò viuere sibi proponebat, propterea vt scientiarum omnium auidus, opinionum ac dogmatum æquissimus & sapientissimus arbiter euaderet, *nullius addictus iurare in verba magistri*, sectas quidem omnes adhortante patre scriptis aut præceptoribus percepit, & quęcunque in iis meliora, & rationi magis consona condiebantur, animo amplexatus est, adeout veluti Eclecticus Philosophus habeatur. Sectas autem omnes Galenum nouisse produnt sacratæ posteritati eius lucubrationes. Primùm enim adolescēs Stoicam dogmaticámve Philosophiam studio sectatus est, eámque in primis tum ex Chrysippi operibus, tum communicatis sibi cuiusdam discipuli Philopatoris præceptis, parentis consilio deprompsit, idque triplici ratione peractum est. Primùm quòd Stoica Philosophia certis quibusdam firmísque dogmatis niteretur, quibus constanter proposita quæque sibi consona concedebat, dissona verò improbabat, proindéque mentem adolescentis nullis adhuc philosophiæ dotibus, aut præceptis imbutam huc illuc oberrare non sineret. Deinde quò magis ac magis candidati animus acueretur, quòd ea secta validis argutísque argumentis ac rationibus sua dogmata tueatur, ac contentiosam sectam aut æmuletur, aut inuehere studeat, etsi minùs accuratè in dialecticis Stoici, quàm Peripatetici versa-

A bantur. Qui namque optima, & perfectissima sibi proponunt, ad ea enitendo & aspirando si minus finem propositi sui, medium certè aut propiorem fini locum, plerumque assequuntur. Postremò quò animi impetus ac perturbationes coërcerentur, vagæque cupiditates, quibus adolescentia ab optimo ac felicissimo vitæ statu plerumque deturbatur, emendarentur, actiones commoderarentur, qui hominem diuinum doceant, mores formarentur, ac perpetuus virtutis amor inflammaretur, perennique exercitatione foueretur. Scio improbari Stoicos qui requirant ἀπάθειαν, quæ tamen, quò eius studio ad μετριοπάθειαν perueniamus, præcipienda fuerit. Hæc autem in philosophia tantopere præcel-
B luit, vt quamprimum adolescens de ea secta, eiúsque dogmatis tredecim amplissimos libros composuerit, quibus quicquid in philosophia Stoica verum, vtile, ac honestum didicit, id commendat, probátque; quicquid verò inutile, & rationi dissentaneum, contentiosum, ac inutile, improbat, validísque rationibus euincit. Nam quum multa, ea in philosophia paradoxa tum sensum, tum rationem fugientia sophisticis quibusdam contentionibus debiliùs propugnata, litigioséque inuecta animaduertisset, philosophiam ipsam contentiosam, Stoicósque in rebus vtilibus inexercitatissimos, in inutilibus exercitatos, libris de Hippocratis & Platonis de-
C cretis vocitauit. Deinde verò Platonicam didicit coluítque doctrinam, Platonémque omnium Philosophorum eminentissimum, ac diuinum Philosophum appellitat, cuius authoritatem summam agnouit, tantique facit, vt eum cum Hippocrate, medicorúmque omnium placitis præ cæteris consentire priuatim dicato rei huic volumine liquidò ostenderit. Quòd autem Academicam Platonicámque Philosophiam animo conceperit, ac etiam illustrauerit, testantur tria ac triginta volumina quę ad Platonicam hanc disciplinam spectantia posteris reliquit, quorum quædam temporis iniuria perierunt. Vt autem huic Academicæ Philoso-
D phiæ incumberet, Caium præceptorem habuit Platonicæ disciplinæ professorem, quum is à ciuibus suis ad Rempublicam minùs traheretur, optimum sanè virum, mansuetum, & aditu facilem, quíque Pergami solus ferè iusti, & pecuniis inuicti existimationem sustineret. At licet Platonem maximis encomiis euehat Galenus, eiúsque doctrinam amplexus sit, quibusdam tamen in operibus erroris ac negligentiæ diuinum Platonem arguit, maximè verò quum respirationem & perspirationem ipsum confundere; quum calorem natiuum prauè ignem appellare; quum vnguium vsum malè munimentum esse; quum aëris exuperantia febres quotidianas; ex aquæ verò tertianas, ex ignis,
E continuas oboriri & consimilia dogmata erronea edidisse protulit. Præterea apud Galenum legimus Aristotelem solum veritatis ostensorem vocari; eiúsq; scripta physiologię Hippocratis esse commentarios, ipsúmque Aristotelem tum Hippocratis, tum Platonis germanum esse interpretem. Quare quamprimum Nico curauit filium suum Peripateticam Philosophiam ediscere, cui quò faciliùs incumberet, ciuem quendam Pergamenum Aspasij Peripatetici discipulum accersiuit, qui post longam peregrinationem domum redierat non minùs in Aristotelica disciplina, quàm in morum probitate versatus. Galenus huic disciplinæ Aristotelicæ sic
F animum adhibuit, vt viginti nouem commentarios in Aristotelis libros conscripserit, quos ipse in tractatu de libris propriis recenset. Veruntamen Galenus in Aristotelica philosophia tantopere præualuit, vt Aristotelem præceptorem multis in dogmatis cæcutire notet. Primùm quòd triplicem facultatem naturalem, vitalem, & animalem in corde situm habere constituerit;
quòd

quòd vasorum spermaticorum coniunctionem in mulieribus ignorauerit; quòd vnde somnus fieret non perceperit; quod confusè de neruis & indistinctè tractauerit; quòd cor temperamento frigidum posuerit; quòd cor sanguinis & venarum, tum neruorum ac motus voluntarij, tum sensus principium esse duxerit; quòd caloris cordis refrigerandi causa cerebrum procreatum esse censuerit, & quamplurima alia dogmata à rei veritate aliena prodiderit, quæ Galenus doctrinæ acie & rationibus oppugnat & euincit. Age verò Epicuream Philosophiam quæ summum bonum, aut hominis felicitatem in sola voluptate, vel, vt Plutarchus scribit, ἐν τῷ βαθυτάτῳ τῆς ἡσυχίας, ὥσπερ ἐν ἀκλύστῳ λιμένι καὶ κωφῷ τεθέμενος *in altissima quiete tanquam in portu ab vndis tuto ac silente collocat.* Galenum suum haud ignorare contendebat Nico clarissimus, qui Athenis ad proprios lares, aut ad vrbem suam Epicureum quendam Philosophum tum in Epicurea philosophia, tum in morum probitate præstantissimum accersiuit, cuius documentis Galenus Epicuream illam Philosophiam ita sibi propriam adoptauit, vt quamprimum quæcunque in ea animaduertit, rei veritati, & rationi analoga laudibus euexerit, contraria verò erronea multis voluminibus improbauerit. Octo namque commemorat volumina sese cõscripsisse, quæ ad Epicuream Philosophiam spectabant, aut Epicureorum errores arguebant. Constat itaq; Galenum adolescentem à Stoicis virtutum ac morum studia, à Platonicis rerum diuinarum cognitionem, à Peripateticis Physicam speculationem, & ab Epicureis positam in voluptate felicitatẽ potissimũ adeptum fuisse, quamuis cæteras etiam philosophiæ partes ab his omnibus, sed diuersis docendi modis didicerit. Philo Iudæus Philosophiam agro, agríque φραγμῷ *sepimento;* Logicam, τοῖς δένδροις *arboribus* Phisyologiam, καρποῖς δὲ *fructibus*, Ethicam comparabat. Quis autem huius agri cultorẽ Galenum beatissimis Moralis Philosophiæ fructibus locupletatum non admirabitur, qui tot Ethices authores legit, tot præceptores audiuit, tot Ethica præcepta condidit, tot amplissimos Moralis Philosophiæ commentarios in lucem edidit? Quatuor enim & triginta libros ad Moralem Philosophiam spectãtes ab eo constructos numerauimus. Physicam deniq; Galenum didicisse nemo negabit Medicus qui tantillum tẽporis Galeni volumina euoluerit, quibus Physicam exordium aditúmq; Medicinæ, & Physicam priùs quàm Medendi artem addiscendam esse ipse præceptor edocet, qui, nisi priùs naturalia innotescant, quæ præter naturã sunt haud innotescere profitetur, qui Physicam Medicinæ, & Medico necessariam esse publicauit; qui huic disciplinæ se operã nauasse loquitur, quòd huius penuria artificiosum aliquod opus inueniri nequeat. Quas ob res Galenum Pergamenum Logicum, Ethicum, Physicum, imò vniuersæ Philosophiæ ἀφροδίτην καὶ λύραν præterea ἰατρὸν φιλόσοφον ac proinde ἰσόθεον, esse concludimus.

CAPVT IX.

Galeni tertia institutio in artem Medicam.

QVatuor Galenum ad medendi artem promouerunt, diuinum numen, paternum imperium, Medicinæ nobilitas, & rerum ad Medicinam consequendam necessariarum concursus. Primùm enim diuinum numen est, quod somnium, diuinitus ac cælitus missum, Niconem adhortatus est, vt filium eius ad Medicinam deduceret. Atque huiusce rei fidem faciunt quæ ab eius eloquentia verba profluunt. Εἶτ᾽ ἐξ ὀνειράτων ἐναργῶν προτραπεὶς, ἑπτακαιδέκατον ἔτος ἄγοντα, καὶ τὴν ἰατρικὴν ἐποίησεν ἐμὲ ἀσκεῖν ἅμα τῇ φιλοσοφίᾳ. ἀλλὰ καὶ τοιαύτην ἐγὼ A τὴν εὐτυχίαν εὐτυχήσας, ἐκμανθάνων τε καὶ θᾶττον ἁπάντων τῶν ἄλλων, ὅ, τι περ ἂν ἐδιδασκόμην, εἰ μὴ τὸν ὅλον μου βίον εἰς τὴν τῶν ἐν ἰατρικῇ τε καὶ φιλοσοφίᾳ θεωρημάτων ἄσκησιν καθεστήκειν οὐδὲν ἂν ἔγνων μέγα. *Annum postea decimum septimum agentem claris somniis monitus pater me monuit vt medicinam simul cum philosophia ediscerem, At etiam talem ego felicitatem sortitus, quòd celerius cæteris omnibus quæcunque docebar ediscerem, nisi tamen per vniuersam meam vitam in illis tum medicinæ, tum philosophiæ theorematis me exercuissem, nihil magnum arduúmque nouissem.* Deinde verò in eo paternum imperium deprehenditur, vbi Galeno denunciauit pater somnium, quo cælitùs misso filium B ad artem medendi duci imperabatur. Parentes hercle magna sunt numina prudentibus, quibus tam prospera incidunt imperia. Ad hæc quę verè bona, quę pulchra, quæ nobilia, diuina, & necessaria sunt, à prudentibus per se expetuntur, indagantur, comparantur. Medicinam autem omnium artium ἐπιφανεστάτην nobilissimam sapientia excultam esse tradit Medicorum sapientissimus Hippocrates; omnium scientiarum ἀρίστην præstantissimam, necessariam, diuinam ab Æsculapio ad hominum salutem, & ad vsum vitæ inuentam agnouit, & publicauit Galenus, à Deo denique potentissimo procreatam diuulgat Ecclesiastes; cur itaque Galenus adolescens, omnibus philosophiæ dotibus adornatus, C sapientięque igniculis inflammatus Medicinam sapientiæ amicam & sororẽ studio non prosequeretur? Postremo denique philiatro cuique vt Medicinam consequatur tria in ipsum concurrant necesse est, idonea natura, puerilis institutio, & perpetuum studium. Quæ tria in Galeno comperta esse tum ipse fatetur, tum eius monumenta amplissimè declarant; plerisque tamen Medicinam profitentibus omnino denegata, quemadmodum hisce verbis ipse testatur. Μηδὲν τοίνυν μηδὲ τοῦτο θαῦμα· διότι πολὺ πλῆθος ἀνθρώπων, ἀσκούντων ἰατρικήν τε καὶ φιλοσοφίαν, ἐν οὐδετέρᾳ κατορθοῦσιν· ἢ γὰρ οὐκ ἔφυσαν καλῶς, ἢ οὐκ ἐπαιδεύθησαν ὡς προσῆκεν, ἢ οὐ κατέμειναν ἐν D ταῖς ἀσκήσεσιν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὰς πολιτικὰς πράξεις ἀπετράποντο. *At id minime mirum est cur magna hominum tum Medicinam, tum philosophiam profitentium multitudo in earum neutra rectè ac feliciter proficiant; Aut enim non idoneam naturam sortiti sunt, aut non vt decebat sunt instituti, aut non in exercitationibus remanserunt, aut ad ciuilia negotia digressi sunt.* Cum his autem tribus quartum etiam concurrere necesse est, facultatum suppeditationem, quarum penuria philosophari, sapere, ac mederi nemo potest. At Galenus sibi omnia ad vitæ vsum necessaria à parente Nicone suppeditata fuisse multoties paternorum beneficiorum memor testatur, suásque facultates E hisce sententiis satis commemorat. Τοῦτον γὰρ ἐτίθετο πρῶτον ὅρον ἐκείνων κτημάτων, ὡς μὴ πεινῆν, μὴ ῥιγοῦν, μὴ διψῆν· εἰ δὲ πλείω τις εἰς ταῦτα χρεία εἴη, καὶ πρὸς τὰς καλὰς πράξεις ἔφη χρηστέον αὐτῶν. Ἐμοὶ τοίνυν ἄχρι δεῦρο τοσαύτη χρημάτων χρῆσίς ἐστιν, ὡς καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας πράξεις ἐξαρκεῖν. *Hunc primum illarum quæ possidentur diuitiarum finem pater statuebat, non esurire, non algere, non sitim perpeti; quòd sicui plura, quàm horum vsus postulat, fuerint, iis sanè vtatur ad res honestas agendas. Mihi autem adhuc tantus pecuniarum superest vsus, vt ea etiam ad eiusmodi probas actiones suppetant.* Galenum tanquam strenuum Argonautam speculamini, qui quò Medendi arte illustraretur, ipsámque Medicinam Medicorum Cory- F phæus ac princeps illustraret, libros omnes veterum & coæuorum Medicorum studiosè reuoluit, præceptores quamplurimos audiuit; varias scholas adiuit; singulas Medicorum sectas scrutatus est; multas regiones peragrauit, mentem speculationi, oculos & manus operibus adhibuit, adeo vt quod aureum vellus conquisiuit, amplissimè sit adeptus. Quos itaque apud Xenophon-

tem commendat Socrates, profuturósq; auguratur thesauros sapientum priscorum, quos ipsi literis mandatos reliquerunt, euoluit Galenus, & quæcunque Medica & Philosophica mens concepit, aut comperit, inde hæc exhausit vniuersa. Sed quos & quot authores, & quæ authorum opera Galenus reuoluit? Multa hercle ac propè innumera vix sub fidem prolabentia, quorum quædam in medium proferam vnde physiologica, pathologica, semeiotica, hygieina, therapeutica, diætetica, chirurgica pharmaceutica, & alia deprompsit. Prodeant itaque omnium authorum illustrissimi quos in suis ac patriæ, Pergami, Alexandriæ, Romæ, cæterisque insignibus bibliothecis comperit Galenus, Hippocrates omnium tum priscorum tum succedentium Medicorum Princeps. & Hippocratis interpretes quamplurimi; Acron Agrigentinus auctor Sectæ Empiricæ; Andromachus Neronis Medicus memoria dignissimus; Antigonus insignis Medicus; Antipater Methodicæ Sectæ auctor; Antonius Musa; Archigenes Apanæus Syrius Methodicæ sectæ author exercitatissimus; Erasistratus Chius auctor sectæ Rationalis par dictus Hippocrati; Eudemus qui restaurauit Anatomen, & Herophilus post Hippocratem insignis; Chrysippus proauus sectæ Archigenis; Herophilus Chalcedonius auctor sectæ Rationalis; Philinus Cous auctor sectæ Empiricæ; Philotimus Medicus grauissimus; Euriphon antiquus scriptor anatomiæ, cui Cnidiæ sententiæ ascriptæ sunt; Heraclides Erytræus interpres sexti Epidemiorum; Heraclides & Zeusis qui omnia Hippocratis opera commentati sunt; Leonides Alexandrinus Methodicæ sectæ princeps; Menemachus Aphrodisieus Methodicæ sectæ auctor; Menodotus Empiricæ sectæ auctor in libris suis longissimus; Metrodorus Hippocratis interpres; Mnasias Methodicæ sectæ auctor; Mnesitheus Atheniensis auctor sectæ Rationalis Athenæus Pneumaticæ sectæ auctor; Thessalus filius Hippocratis; Polybus discipulus Hippocratis; Praxagoras Cous Princeps sectæ Rationalis, eiusque discipulus Herophilus; Proclus Methodicæ sectæ author; Serapio ex primis Empiricis vnus; Soranus Ephesius in Methodica secta Princeps; Themison Laodiceus Syrius Methodicæ sectæ auctor; Alexander Philalethes, eiusq; discipulus Aristoxenus; Bacchius antiquus Empiricus; Carterus insignis Medicus pharmaceuticus; Demetrius Bithynus in theriaca primarius; Erasistratus Sicyonius; Heraclianus nouus scriptor anatomes; Lycus interpres Hippocratis nouus scriptor anatomes; Sextus Empiricus; Helius Hallus qui antidoto Cæsarem liberauit, Ælius Gallus; Antiochus; Basilius; Caius Neapolitanus; Charicles; Cornelius; Epagathus Delicius; Euclides Palatianus; Nicodemus Romæ Medicus; Olympiacus Milesius Methodicę sectæ auctor; Pamphilus; Philistonicus antiquus Medicus; Harpocras; Herodotus; Lecanius Areus; Lysias; Marcus Talentius Asclepiades; Menecrates qui ante Andromachū extitit; Moschio; Nicostratus; Pasicrates; Diocles; Theophanus, Teutas; Xenocrates; Ælius Talius; Antigenes; Antonius Epicureus; Apollonius discipulus Hippocratis Abderitanus. Apollonius Empiricus, Arathus Atheniensis. Asclepiades Arius; Breuitus; Charixenes; Euergetes Ptolomæus; Herax Cappadox; Magnus Tarsensis; Menesteus; Nileus, Paccius Antiochus; Philistion vnus ex primis Empiricis; Philistonicus grauissimus; Possidonius; Talentius Marcus Asclepiades; Tryphon Gortyniates, Æsopus Mantica; Agalhonius, Alcetius; Antiochus Isidorus; Apollonius Claudius; Biennius; Chrysippus; Epigonus, Eugenius; Herophilus grauissimus, Ligorius; Marcus Gallus Asclepiadæus; Musa; Philonides Siculus, Prodicus, Telamon; Thessalus Trallianus; Theophilus; Theophrastus; Scribonius Largus, Menœtus; Menelaus; Massiliota Demosthenes; Eunomus Asclepiades; Agathius, Agrippa Iulius; Antyllus, Apollodorus; Apollonius Tarseus; Heraclides Tarentinus; Hipparchus Hygienus; Macherio; Acrito; Agargeus; Agathocles; Anithao; Betinus; Ctesiphon; Ciclas Apollonius; Largus; Meliton, Ælianus; Pelops, & Lycus, quorum dissectio musculorum in pretio habita est; Æscrion Empiricus; Alcimion; Amatho; Amoro; Andronicus; Bassus; Hieras Thebanus; Hipparchus; Arathus Atheniensis; Melitus; Mnemon; Archelaus; Denique cæteri longè plurimi, quorum opera tum Medica, tū Philosophica studiosè perlegit Galenus, adeout tum librorum, tum Bibliothecarum vorax seu bibliophagos appellari iure possit. Licet verò librorum coëmptionem comparationémque Galenus inter res egregias numeret; attamen cum non latuit libros neq; vniuersa complecti, neque si desint qui accuratè eos explicent, facilè intelligi, neque ad discendum præceptoribus esse meliores; neque idem à libro, & à viua voce condisci. Quare tum paterno consilio, cui nunquam reluctabatur, tum natiua, aut cælitùs concessa genij prouidentia præceptores Empiricos, Dogmaticos, & Rationales cōquisiuit. Primùm enim annum ætatis agens decimum nonum, quendam Athenæi sectatorem sortitus est, à quo de Elementis scientiam ediscere, ac sententiam audire desiderabat, cuius quum in Logica speculatione imperitiam agnouisset, & pugnātes inter se Athenæi sententias non dilueret, ad alios eruditiores conuolauit. Hîc notandum est Galenum primum hunc præceptorem ob imperitiam non nominasse, ne nominis prolatione in perpetuam ignorantiæ labem ipsum deturbaret. Itaque Satyrus Quinti Medici magni nominis discipulus, rei anatomicæ peritissimus primus Galeni præceptor extitit, quemadmodum ipse multis in commentariis præclarè commemorat, ad quem Pergami quarto iam anno cum Costunio Rufino, qui Diui Æsculapij templum extruxerat, degentem accessit, anatomen reliquásque Medicinæ partes ab eo percepturus. Secundus verò præceptor Pelops qui Smyrnæ docebat, discipulus celeberrimus Quinti (qui ea ætate secundum habuit neminem) hic Pelops in anatomicis præclarus habebatur, etiam in reliquis Medicinæ partibus, quemadmodum multoties eloquitur Galenus. Tertius Numisianus, qui Corinthi docebat, auditor quoque Quinti celeberrimus. At quæ de Pelope ac Numisiano verba profert Galenus, abundè demonstrant eos pręceptores Hippocraticæ doctrinæ, proindéque Medicinæ Rationalis fuisse peritissimos. *Vtinam*, inquit, *Pelopis mei præceptoris & Numisiani (pauca enim illorum monumenta ab interitu salua manent) & præterea Sabini, Rufique Ephesij in Hippocratem interpretationes omnes haberentur.* Alios præterea Medicos præceptores agnouit Galenus Fecianum Quinti quoque discipulum, & Satyri condiscipulum; Stratonicum Sabini Hippocratici auditorem; Albinum Platonicum; Lucium cuius in medicamenti compositione ad fracturas ipse meminit, & quos Romę cæteros libello de theriacæ vsu enunciat. Hic autē apud Græcos & Asiaticos etiam apud Romanos multis in vrbibus Medicinæ cultura ac propagatio ex variis locis ad quæ Galenus edocendus appulit, notanda est. Nam Smyrnæ sub Pelope, Corinthi sub Numisiano, Pergami sub Stratonico, Alexandriæ sub quibusdam Quinti discipulis medicinæ operam nauauit. Strabo scriptis prodidit sua tēpestate inter Laodiceam & Carura fuisse scholam Medicinæ Herophileæ, quemadmodum parentum suorum temporibus Smyrnæ Erasistrateæ ea schola fuit præside Nicesio. Licet verò Archiatros noster amicos præceptores habuerit, amiciorem tamen perpetuò coluit rei veritatem, proindéque quum quis paradoxum

paradoxum aut dissonũ rationi aliquod dogma astrueret, aut proponeret, quamprimum data occasione Galenus non præceptori, sed eius doctrinæ reluctabatur, eámque validissimis rationibus destruebat. Pelops Hippocratis interpres rei anatomicæ peritissimus à Galeno decantatur, præceptorque à discipulo elogiis effertur; sed is quum cerebrum vasorum omnium originem astruere niteretur, huic reluctatus est Galenus qui cor arteriarum, hepar venarum, ac neruorum duntaxat cerebrum initium esse demonstrauit. Stratonicus autem Physicus marem à muliere venis & arteriis differre duxit, sed eum præceptorem arguit anatomes imperitiæ, & vtrumque masculum ac fœminam non modo venarum & arteriarum numero, distributione, situ, verùm etiam forma consimili prçditum esse demonstrat. Quintus ille celeberrimus Medicus præceptorum Galeni præceptor arguitur à Galeno, quòd Hippocratis minimè sententias intellexerit, quòd gymnastę interroganti quanam facultate præpolleret vnctio, vestis submouendæ, responderit; quòd vrinarum cognitionem ad pictores pertinere, ac consimilia erronea protulerit; verumtamen à Galeno protegitur, quum Quintum nullũ opus medicum posteris reliquisse, sed discipulos habuisse doctissimarum eius interpretationum, ac præceptorũ optimorum, aut minimè participes, aut immemores, suis operibus passim inseruit. Quum autem triplex Medicorum secta Galeni temporibus floruerit, quænam à Galeno celebrior & Medico dignior habita est? An Empirica, aut Methodica, an verò Logica? Sectas omnes agnouit Galenus, omnésque Medico præstantissimo dignissimas iudicauit, omnes didicit, omnes quibuscunq; amicis explicauit, de his conscripsit, imò omnium sectarum sese peritissimum esse gloriatur, sed nullam reliquis neglectis vnicam sectatus est: *vt nullam mentiendi fallendique causam haberet*; οὐδὲ γὰρ αἰτίαν ἔχω τοῦ ψεύδεσθαι, καθάπερ οἱ μαθόντες αἵρεσιν μίαν, εἶτα πάντη αὐτοί τε καὶ πάντως, ἔνδοξοι κατ᾽ αὐτὴν γενέσθαι προῃρημένοι, τούτοις γὰρ ἀναγκαῖόν ἐστιν φιλονείκως ἀγωνίζεσθαι περὶ τῆς κατὰ τὴν αἵρεσιν ἀληθείας ἣν μόνην γινώσκουσιν, ὡς αἱ ἐξ ἄλλης ἀγωγῆς λόγων, ἀδυνατοῦσι πορίζεσθαι δόξαν. Ἐγὼ δὲ ἔργῳ διεδειξάμην ἐν ἐπιδείξεσίν τε δημοσίαις, καὶ τοῖς τῶν βουληθέντων ἥντινα οὖν αἵρεσιν ἐκδιδαχθῆναι παρ᾽ ἐμοῦ, μηδενὸς ἧττον, ἵνα μή τι μεῖζον εἴπω, γινώσκων ἁπάσας αὐτάς. *Non enim* (inquit) *mihi mentiendi, aut fallendi causa est, quemadmodum iis qui vni sectæ addicti sibi mox penitus ac omnino clari in ea euadere priùs proposuerunt; iis siquidem necessarium est obnixè de sectæ veritate contendere, quam vnicam nouerunt, vt qui ex alterius vitæ instituti disputationibus gloriam comparare nequeunt. Ego verò re & priuatim & publicè iis demonstraui qui quamcumque sectam à me ediscere voluerunt quum nemine minus (vt ne quid maius proferam) ipsas vniuersas agnoscant.* Οὐ μὴν οὐδὲ λόγων αὐτοσχεδίων ἀπορίᾳ, συναγορεύειν ἑλόμενος αἱρέσει μιᾷ, ῥᾳδίως ἂν ὑπό τινος ἐξηλέγχθην. ἔμαθον γὰρ οὐκ ἐξ ὑπομνημάτων αὐτάς, ὥς τινες, ἀλλὰ παρὰ τοῖς πρωτεύουσι διδασκάλοις καθ᾽ ἑκάστην αἵρεσιν. οὔτ᾽ οὖν πρὸς Ἐμπειρικοὺς ἐστί μοί τι μῖσος, ὧν γε τοῖς λόγοις ἐνετράφην, οὔτε πρὸς Δογματικῶν τινας· ὁμοτίμως τε γὰρ ἐσπούδασα τὰ πάντων ἐκμαθεῖν, ἐφοίτησά τε τοῖς ἐνδοξοτάτοις διδασκάλοις καθ᾽ ἑκάστην αἵρεσιν. *Enimuero quamuis tempestiuarum rationum penuria vnius sectæ patrocinium suscipere noluerim, non tamen ab aliquo conuinci toleraui: Non enim ex libris, vt quidam, didici, sed ex principibus in quaque secta præceptoribus. Neque sanè odisse Empiricos; quorum sermonibus sum institutus, neque vllos dogmaticos, pari enim studio omnibus dedi operam, versatúsque sum cum præstantissimis in vnaquaque secta præceptoribus.* Quòd autem in sectarum omnium Medicarum præceptis ac doctrina præcelluerit Galenus, quamplurima de iis ab

A eo conscripta volumina fidem faciunt amplissimam. Primùm enim nouem ad Asclepiadem, eiúsq; dogmata spectantes libros edidit Galenus; ad Logicam deinde sectam quamplurimos. Præterea verò contra Empiricos trigintaquatuor, quorum errores validis rationibus detegit ac euincit; septem denique commentarios qui ad Methodicam hæresin referuntur.

CAPVT X.

Galenum in Isagogicis opusculis præstantissimum fuisse.

B QVum Medicina sit ars amplissima; nullis propè limitibus circunscripta (si perfectus sit Medicus τέλειος ἰατρὸς ὁ τὰ δυνατὰ, καὶ τὰ μὴ δυνατὰ δυνάμενος διαγινώσκειν, *qui quæ possunt dignosci, & quæ non possunt, potest dignoscere*) priusquam vniuersa Medicinæ præcepta philiatris integra tradantur, quædam opuscula, quibus ad artem Medicam ipsi faciliùs introducantur, condenda ac delineanda sunt, quæ vulgo Isagogica nuncupantur. Multa herclè huius generis opuscula condidit Galenus, quorum quædam in secundo nostræ editionis tomo locauimus, quædam verò in cæteris tomis prodita sunt; quædam demum multiplicia ad interitum celeriùs, quàm ad nostrum conspectum peruenerunt. C Quæ ordine conscripsimus, & Isagogicis Hippocratis documentis adornauimus, ea sunt quibus Sacrosanctum summi præceptoris Iusiurandum præfiguratum est; Galeni Pergameni paraphrastę Menodoti Suasoria ad artes oratio; liber De optima doctrina; ascriptus liber, Quod qualitates incorporeæ sint; Fragmentum ex Simplicio; Fragmentum ex Auerroë à nobis emendatum, ac Græcè traditum; Notæ Galeni in Hippocratem ex Stobæo; libellus De sophismatis penes dictionem; Explicatio linguarum exoletarum Hippocratis, cui Herotiani lexicum adiunximus, & Herodoti onomasticum quarundã dictionum Hippocratis. D Quatuor deinceps inseruntur Hippocratis libelli, vnus inscribitur Lex Hippocratis; alter De Arte; tertius De prisca Medicina; quartus, Præceptiones; quibus explicationis lucem adferunt subsequentia Galeni volumina; libellus De constitutione artis Medicæ ad Patrophilum; Ars Medica seu parua; Ascriptæ Galeno definitiones Medicæ, quas ex manuscripto Regio emendauimus, illustrauimus, & amplificauimus; liber De artis Medicæ partibus; liber De sectis ad eos qui introducuntur; liber De optima secta ad Thrasybulum; fragmentum De subfiguratione Empirica; & productis duobus Hippocratis libellis, altero Medico; altero De E decenti habitu; finem imponunt duo libri Galeni, alter inscriptus, Optimum Medicum eundem esse & Philosophum; alter ascriptus est, Introductio seu Medicus. Duos prætermittimus libellos qui tomo primo continentur, alterum De libris propriis; alterum De librorum suorum ordine. Quod autem his in opusculis docetur, mente reuoluat Philiatros, primùm iusiurandum, legem, & præcepta quibus obtemperet, & directas ad medendi artem vias comperiat. His succedente oratione Galenus, ratione homines Deorum societatem inire, brutis præcellere, atque non fortunæ, non corporis, sed animi bona comparanda edocet; plurimísque tum sententiis, tum exemplis ad bonarum ar- F tium, potissimúmque Medicinæ studia adolescentes exhortatur. Deinde verò aduersus Fauorinum & cæteros qui veritatis iudicium e rerum natura sustulerunt librum De optima doctrina inscripsit. Quum vero Medicum priùs Philosophum esse deceat, quæ sit Philosophi scientia, doctrina, ac materia copiosa, concisis multis rerum propè omnium ac maximè Physicarum

ſententiis aperit. In paruo ex Philoponi fragmento A quòd Quicquid interitus, non omninò id & ortus expers eſſe neceſſe ſit, & quod Plato ſit eiuſdem ſententiæ. Qualitates incorporeas eſſe, & prauè à Stoicis qualitates & accidentia corpora appellari, aliàs abſurda in primam materiam, ac in Iouem cadere, & corporis definitionem. Ne verò in dictionibus Medicinæ candidati decipiantur, ſophiſmata penes dictionem explicat. Vt autem Ionica Hippocratis oratio percipiatur, difficiliorem eiuſmodi dictionum explanationem adhibuit, vt & Erotianus, & Herodotus. Poſtea verò quum Hippocrates lege Medicinam præſtantiſſimam artem docuit, & ad quam comparandam B ſeptem res enumerauit, quas priùs ſortiri oportet, & verum Medicum explicauit; Mox Medicinam artem eſſe, & arti non ſorti curationem tribuendam demonſtrat; ac ſubiungit priſcam Medicinam, qua probat Medicinam exiſtere; vbi de vario victu tum ſanorum, tum ægrorum agit; de cauſis probè ac prauè hominem afficientibus, & morbos propulſantibus; demùm breuiſſimas adfert præceptiones, quibus ad artem Medendi tum adipiſcendam, tum exercendam Medicum inſtruit. Galenus fidus Hippocratis interpres omnes Medicinæ partes ex finis cognitione conſtituit libello quo finem, ſubiectum Medicinæ, & C corporis partes ſimilares & organicas & elementa, vnde ipſæ comparantur, edocet, pauca quoque ὑγιεινά, pathologica, diagnoſtica, ſemiotica, therapeutica, & prophylactica. Deinde Medicam artem conſtituit ex corporum, ſignorum, & cauſarum definitione, vbi paucis omnes Medicinæ partes, maximè verò generalem therapeuticen explicat. Sequitur Medicarum definitionum collectio introducendis omnibus perutilis; quod opus breuiſſimas cuiuſque rei Medicæ definitiones complectitur. Galenus varias artis Medicæ partes ex variis authoribus, & à diuerſis rebus petitas adfert. Ne verò ſectarum quas Galenus nactus eſt pugnantibus dogmatis Philiatri aberrarent, ſectas ipſas D explicat & numerat tres præcipuas Rationalem, Empiricam, & Methodicam. Ac præſtantiſſimam omnium ſectam libro declarat, vbi agit de præceptis probis, vtilibus ac cuique ſectæ propriis; illic ſectarum omnium principem, ac primarium interpretem ſe prodit Galenus, vbi aduerſus Empiricos & Methodicos præclarè diſputat, eorum errores arguit, ac Rationalem cæteris præfert. Aduerſus Empiricos latinus qui ſupereſt libellus obtruncatus nonnulla duntaxat, quæ in Empiricos Galenus narrauit, explicat. Ὑποτυπώσεις Ἐμπειρική Empiricam ſectam, eiúſque doctrinam, experientiam, rei ſimilis ad ſimile tranſitum, & ſymptomatum concurſus & hiſtoriam complectitur. Vbi verò E ars Medica explicata eſt, Hippocrates deinceps Medicum idoneo tum corporis, tum animi cultu illuſtrat; Medicam officinam Medico, luce, inſtrumentis, medicamentis, operationibus, cucurbitularum admotione, ſcarificatione, phlebotomia, telorum extractione, vlceribus & tuberculis curandis extruit; Deinde Medicum inſtruit de iis omnibus quæ illi apud ægros obſeruanda ſunt, vt doctus, prudens, ac peruigil habeatur. Nequis verò philoſophiæ præceptis haud imbutus ad Medicinam profanus accedat, docet primùm Galenus Medicum eundem & philoſophum eſſe; deinde Philoſophum Philiatrum in Medicinam introducit F libello pulcherrimo, in quo inuentio Medicinæ, principia, ſectæ, ſectarum principes diuulgantur; quid Medicina, an ars, an ſcientia, Medicinæ partes; hominis elementa, partium corporis nomina ac anatome, oſteologia, humores, facultates, morbi, morborum cauſæ, curationes, purgationum compoſitiones, curationum diuiſiones, interiores & exteriores oculorum, capitis, & cutis affectus, chirurgia & chirurgiæ ſpecies, fracturæ, & luxationes compendioſè edocentur.

CAPVT XI.

Galenum in phyſiologicis excelluiſſe, ac multa στοιχειακὰ inueniſſe, ac ſcripſiſſe.

At verò quem ſtudiorum Medicæ artis ordinem triuerit Galenus, & in quibus Medicinæ partibus magis excelluerit, an verò in omnibus parem peritiam fuerit conſequutus, iam nobis ſpeculandum occurrit. Ac primùm Medicorum omnium conſenſus eſt Phyſiologiam primam eſſe Medicinæ partem (cuius prolatione elementa, temperamenta, humores, partes, facultates, functiones, & ſpiritus complectimur, ex quibus corpus humanum artis Medicæ ſubiectum conſtruitur.) Hanc autem naturalem ſcientiam medenti neceſſariam eſſe hoc ſacro Hippocratis Medicum alloquentis oraculo ſancitum eſt, πειρῶ δὲ φυσικὸς εἶναι, πρὸς τὴν ἀνθρώπου τὴν ἕξιν καὶ τὴν ἰσχὺν ὁρῶν, *ſed conare*, inquit, *vt phyſicus ſis ad hominis habitum, ac robur reſpiciendo.* Phyſiologica namque Στοιχεῖά σοι ταῦτά ἐστιν *ea tibi ſunt elementa.* At Phyſicæ nauauit operam Galenus, vt veris vſus principiis artificioſa inueniret, quemadmodum hiſce ſententiis ipſe prodidit. *Ego quidem opus aliquod artificioſum haud inuenire poſſum, niſi veris vtar principiis, quare naturalem ſcientiam accuratè perdiſcere mihi fuit neceſſarium.* Quod autem Phyſiologica præcepta non modo per initia ſtudiorum Medicinæ didicerit, verùm etiam toto vitæ curſu illuſtrauerit, luculentam fidem faciunt quamplurima Pergameni Medici monumenta, quorum pleraque temporum iniuria perierunt; reſidua verò in tomis tertio, quarto, & quinto noſtræ editionis potiſſimum continentur, quorum quædam στοιχειακὰ à nobis vocantur, quæ de elementis, temperamentis, & humoribus agunt; De elementis libri duo; De temperamentis libri tres; in Hippocratis libros De natura humana duo commentarij, quorum ſecundus pathologicus eſt; liber vnus, An ſanguis in arteriis naturâ contineatur; libellus De atra bile; libellus De humoribus; libri tres De ſemine quorum poſtremus aſcititius habetur. Quæ verò his in libris comprehenduntur, aut elementa ſunt omnia, aut ad elementa referuntur. Elementa quidem ſunt corporis Phyſici quatuor ignis, aër, aqua, & terra; hominis verò quatuor humores, bilis flaua, ſanguis, pituita, & humor melancholicus; generationis denique ſemen & ſanguis menſtruus. Quum autem de elementis agit, quid & quotuplex ſit elementum edocet; nec vnicum eſſe forma & poteſtate hominis elementum Hippocratis ratione & experientia demonſtrat. Epicuri, Democriti, & Leucippi ſententiam euertit, qui omnia vnum numero eſſe ſtatuebant, ac proinde hominis naturam vnum eſſe profitebantur. Eorum qui vnum elementum poſuere, in quo ſibi ipſi pugnant, ac conſentiunt, id explicat. Qui hominem vnum eſſe humorem proferunt, eorum ſententiam explodit, rationeſque priùs adductas rationibus validioribus euincit. Docet rerum omnium naturam ex quatuor elementis conſtitui. Aduerſus Athenæum primas qualitates non eſſe prima elementa. Crebrò qualitatum vocabulis omnium corporum elementa Hippocratem appellare. Calidum, frigidum, humidū, & ſiccum elementa, ac cætera quæ alterantur corpora conſtituere, & primas eſſe qualitates, quæ totâ ſubſtantiam alterant, & tranſmutant. Corpori humano ineſſe plura, quòd à primis & ſecūdis qualitatibus alteretur, & varios inde morbos, & dolores patiatur. Elemēta prout

I. corporis

corpus constituunt, alimenti vel medicamenti vsum præstare, & egere nos medicamentis & cibis ob substantiæ nostræ alterationem ac difflationem. Animalium sanguine præditorum, ac proinde hominis proxima elementa quatuor humores esse, & in sanguine naturâ contineri. Hominem non vnum esse humorem, sed ex quatuor humoribus constare, quibus ipse valet, dolet, & ægrotat. Hominem non vnum esse sanguinem, aut bilem, ætates & anni tempestates in quibus prædominatur humor, arguere. Quæ constituunt hominem, ipsa in eo perpetuò & lege, & natura inesse similia. Non ab vno generationem fieri. Ex humoribus quatuor procreari, nutriri, & augeri animalium sanguine donatorum corpora. Homini quatuor inesse humores, eorúmque nullum absolutè calidum, frigidum, humidum, & siccum esse. Humores quatuor ab inuicem differre nomine, specie, qualitate, colore, consistentia. Humores specie & facultate discrepantes non vnum esse. Pituitam, frigidissimam hyeme augeri; sanguinem, calidum humidum vere; bilem flauam, calidam siccam æstate; atram denique bilem, autumno, eámque paucissimam generari. Humores pro tempestatum mutationibus, & augeri & imminui. Varias & mutabiles tum anni, tum hominis temperaturas. Vniuersum annum calidi, frigidi, humidi, & sicci esse participem, nec elementum purum dari. Quòd quæ generant, ea misceri, eiusdémque generis ac facultatis esse oporteat. Commoderatum & consentaneum temperamentum tum vteri, tum seminis ad generationem conducere. Non ab vno, neque à pluribus, nisi hæc mutuam temperiem probè sortita sint, generationem fieri. Qualem quodque ad generationem contulit, talem id in corpore facultatem habere. Ab hominis interitu quo diremptorum elementorum quodque in suam naturam secedit, hominem non ex vno constare probat. Sanitatem hominis tum in symmetria, tum in eucrasia consistere. Hominem aut ab humorum copia, vel penuria, & ab intemperie dolere. Dolorem ab humorum affluxu, translatione, & decubitu in tempore fieri. Dolorem ab immoderata vacuatione oboriri. Ab humorum defluxu, vnde & quò fertur partem dolere. In superpurgationibus humorũ omnium vacuationem mortis causam esse. Aduersus Asclepiadem pharmaca proprium humorem vacuare. Purgans medicamẽtum primùm familiarem sibi humorem, deinde reliquos attrahere. Quod phlegmagogum superpurgationem adfert mortis causam, id primùm pituitam, deinde reliquos humores euacuare. Purgantia medicamenta, generationis principia, sanguis effusus, & alimenta ex quatuor humoribus constare probant. Ex mortuis in superpurgationibus, & iugulatis hominem sanguinem, aut humorem aliquem esse ferunt, negántque. Oppositas anni tempestates morborum esse medicatrices. Morbos anni tempestatibus analogos, & quòd naturam vniuersalem priusquam particularem præscire oporteat. Quum verò temperamenta edocenda aggreditur, primùm de vocabulis temperamenta significantibus agit, deinde docet rationes quibus multi duo tantùm temperamenta, nonnulli quatuor posuere. Malè veteres temperatam naturam omisisse, eámque non esse calidam & humidam. Veris temperamentum calidum & humidum & εὔκρατον esse. Priscos in temperamentis errasse, quòd rectam nominum significationem perspectam non haberent, quæ temperamentis adhibentur. Idem nonnunquam nomen suscipienti, susceptæque rei accommodari. Quot numero temperamenta sint. Quomodo medium temperamentum, ac cætera dignoscantur. Postea verò de homine temperatissimo differit; de ætatum, partium, ac vniuersi corporis temperamentis,

A ratione & actu; crassitie & gracilitate; pilis & glabritie dignoscendis. Denique de rerum externarum temperamentis; & quot modis potestate aliquid tale dicatur; vbi quæ assumuntur, quæque medicamenta foris admouentur, eorum differentiæ, actiones, & alterationes dignoscuntur. Deinde verò humores quatuor describit, quos quatuor primis elementis igni, aëri, aquæ, & terræ; quatuor anni tempestatibus veri, æstati, autumno, & hyemi; quatuor ætatibus adolescentiæ, iuuentuti, declinanti ætati, & senectuti; quatuor oppositis vniuersi angulis Orienti, Occidenti, Meridiei, & Septentrioni; primis & secundis qualitatibus, temperamentis, & mutationibus B analogos esse demonstrat; procreationem ac domicilia humorum quoq; delineat qui sanguinem in arteriis contineri docet, & oppositum Erasistrati dogma euertit, & Erasistrateos Erasistratum non satis intelligere prodit, & quid Erasistratum in errorem induxerit, exponit, ac imperitiam dialectices errandi occasionem hominibus præbere. Paucis verò deinceps humorum species ac differentias iterum explicat, & generationis atræ bilis necessitatem, & morbos ab humore melancholico oriundos diuulgat, denique de lienis vsu, & nigrorum excretione in Erasistratum controuersias mouet ac diluit. Hippocrates quum de genitura agit quæ ad venerem spectant, dictat, ac de conceptione, volu-C ptate venerea, spuma seminis, pollutionibus nocturnis, de iis qui semen non profundunt, de liberorum ad parentes similitudine ac dissimilitudine differit. Galenus Hippocratem interpretatur, ac primùm hominis procreationem describit quum seminis naturam, substantiam, facultatem ac vsum edocet, & quo pacto, & quibus instrumentis id aptum sit ad animal formandum. Semen muliebre deinceps, eiúsque facultatem, vsum, & accidentia explicat. Quæ de marium semine, ac vasis spermaticis narrat, ea ad fœmineum refert, & dilucidam animalium generationem demõstrat, vbi primùm Hippocratis & Aristotelis dissensionem in facultate seminis notat; deinde aduersus Aristotelem qui in vtero D semen dissolui, & in flatum verti existimat, doctissimè differit. Præterea fœminas semen emittere, eiúsque vsum ad fœtus generationem concurrere aduersus Herophilum, Aristotelem, & Athenæum concertat. Concertat & aduersus Empedoclem qui diuulsas futuri fœtus partes in maris & fœminæ seminibus inesse opinatus est. Aduersus Athenæum, Aristotelem, & Empedoclem de seminis vsu; de triplici similitudine fœtus aduersus Stratonicum Physicum & alios; denique de parastatum seu astitum vsu differit à veteribus ignorato, quod inuentum pro suo iure suum sibi Galenus arrogat. Et hæc στοιχειακὰ sunt quæ numeris omnibus com-E pleuit Galenus, in quibus Medicæ doctrinæ series studiosos summa recreat oblectatione.

CAPVT XII.

Galenum Anatomæ studuisse, anatomica multa inuenisse, ac posteris reliquisse.

QVVM homini τὸ γινώσκειν ἑαυτὸν *seipsum cognoscere* Delphicus præcipiebat Apollo, Medicum hominum sapientissimum maximè alloquebatur, & ad corpus humanum Medicinę subiectum adipiscendum ad-F hortabatur. Quis enim seipsum nouit qui diuinam corporis humani structuram ignorat? quis læsas partium functiones integras restituet, qui partium substantiam, temperiem, conformationem (quæ in symmetria & naturali constitutione multorum consistit, figuræ, magnitudinis, numeri & situs) actionem & vsum nõ intelligit? Quis λόγῳ καὶ τῷ ἔργῳ Medicus celebrabitur quem pror-

ſus fugit anatomes peritia? Quod quum animaduerteret Medicorum Coryphæus primùm ac quamprimum rebus anatomicis incubuit, partibus diſſecandis manus & animum adhibuit, adeout nemo ante & poſt Galenum in re anatomica noſtro Pergameno præſtãtior floruerit. Fidem autem orationis faciunt diuina eius monumenta anatomica quæ Medicos erudiunt, & ad nobilem Medicinæ partem digniſſimos euehũt. Quæ nobis ſuperſunt, ea quarto noſtræ editionis tomo concluſa ea ſerie præleguntur. Præcedit autem Hippocratis libellus De oſſium natura, quem ſequitur Galeni liber De oſſibus ad tyrones; Poſtea verò nouem ſuperſtites libri De adminiſtrationibus anatomicis; aſcriptus liber De viuorum anatome; Galeno aſcriptus liber De anatomia parua; libellus De vocalium inſtrumentorum diſſectione; Galeno aſcriptus liber De oculorum anatomia; liber De venarum, arteriarúmq; diſſectione; liber De neruorum diſſectione; De muſculis liber quem ex Oribaſij codice Græco mutuati ſumus. Subſequitur libellus Hippocratis De corde, & libellus De glandulis, liber De vteri diſſectione, & diuini De vſu partium libri ſeptẽdecim. Quid autem his in operibus docetur, ac ab eo inuẽtum comperitur, paucis aperiendum. Legiſlator Medicinæ Hippocrates primùm rem anatomicam ſubiicit oculis quum quarũdam corporis partium ac præcipuè oſſium ac venarum naturam, ſitum, numerum & vſum, neruorum ac venarum in corporis partes propagationem ac diſtributionem edocet. Fidus deinde Hippocratis interpres celebri ordine oſſa ſingula oſſiúmque differentias, partes, epiphyſes, apophyſes, ſyntheſin duplicem diarthroſin & ſynarthroſin, numerum, ac vſum tyronibus explicat. Ac deinceps primo anatomicarum adminiſtrationum libro muſculorum & ligamentorum manus anatomen edocet, quæ quò minus ardua cõparetur ſceletum præmittit, & veterum anatomicorum in muſculis diſſecandis negligentiam arguit; cúrque Galenus ipſis, cúrque ipſi inuicem aduerſentur rationes profert. Secundo anatomen tum muſculorum, tum ligamentorum pedis, & quæ prætermiſerunt anatomica ſponte, aut negligentia veteres, diuulgat, ac de vnguibus aduerſus Eraſiſtratum mouet, diluitque controuerſias; quoſq; tibiæ muſculos inuenit priſcis ignotos ſibi arrogat. Tertio artuum anatomen, neruorum, venarũ, & arteriarum in artus, ac ſingulas corporis partes & cutim propagationem vſumq; accurata methodo deſcribit. Quarto capitis, ceruicis, faciei, & ſcapularũ anatomen, & muſculos, genas, labra, maxillam inferiorem, caput, ceruicem, & ſcapulas mouentes aggreditur, vbi quod veteribus fuit ignoratum aperit. Quinto thoracis, abdominis, lumborum, ac ſpinæ muſculos diſſecat. Sexto quæ organa alimentum conficiunt, ac diſtribuunt, quæq; excrementa recipiunt, & excretioni inſeruiunt, inteſtina, ventriculum, hepar, ſplenem, renes, veſicam, & cæteras partes imo ventre concluſas ſubiicit oculis. Septimo de ſpiritalibus organis, corde, pulmone, arteriis, ſuccingente mẽbrana, pericardio, ac de ſubſtãtia ac motu cordis aduerſus veteres diſſerit, vbi pueri hiſtoriã narrat, cuius ſternum aperuit & abſceſſu liberauit, ſanauitque; Eraſiſtrati quoque ſectatores deridet, qui arterias ſanguine vacuas oſtendere pollicebãtur. Octauo reliqua vniuerſi thoracis vt coſtarum anatome cõcluditur, & errores veterum de thoracis motu notantur, & quæ ſectionem intercoſtalium muſculorum ſequuntur ſymptomata quæque neruorum ac muſculorum ſectionem, qua totus thorax immobilis redditur, & noxæ partium quæ ex medullæ dorſi ſectione oboriuntur, ac demum qui à pulmone in amplam thoracis capacitatem ſpiritus traiicitur. Abſoluta verò partium inferioris ac mediæ regionis corporis anatome, partium ſuperioris vt cerebri, ac ſpinalis me-

A dullæ diſſectionem adit, vbi de cerebri meningibus, ac meningum venis, & venarum in cerebrum aditu, de plexu choroide, de conario, pſalloide corpore ſeu fornace, cerebri vẽtriculis, natibus, de corpore vermiformi ampliſſimè diſſerit. Conquerebatur Galenus de obliteratis præceptorum ſuorum Pelopis & Numeſiani operibus, nos verò de cæteris adminiſtrationũ anatomicarum libris, vt & quamplurimis Galeni monumẽtis quæ in iacturam ſanitatis hominum poſteris erepta ſunt, grauiori animo cõquerimur. In quibuſdam præterea libris Galeno aſcriptis partium corporis diuiſio, natura ac dignitas; arteriarum, venarum, neruorum, mẽbranarum, medullæ, oſſium, ligamentorum, carnis, cartilaginum,
B muſculorum, tẽdonum, oculorum, aurium, oris, linguæ, dentium, ſtomachi, inteſtinorum, hepatis, veſicæ fellis, ſplenis, veſicæ, vteri, ſecundarum, pudendorum, cordis, pulmonis, diaphragmatis, cerebri & cæterarũ partium anatome reuoluitur. Nec verò parui ducẽdum eſt opuſculum, quod cauſam, materiam, inſtrumẽta, locum, & modum vocis declarat. Huic ſuccedit oculorũ anatome, & venarum, arteriarum, ac neruorum vbi vt venarũ & arteriarum propagationes, ſic & variæ neruorũ tum cerebri, tum ſpinalis medullæ συζυγίαι conſpiciuntur. Succedit inſignis tum exortu, tum inſertione explicata μυολογία; quã excipit præclara ex Hippocrate cordis hiſto-
C ria, qua figura cordis, color, ſtructura, temperamentum, humor quo id viget, ſubſtantia, ſitus, oſcula, inuolucra, tunica, ventriculi, fontes, aures, folles, vaſa, & ſingulæ ipſius partes explicantur. Ex eodem Hippocratis fonte glandularum quoq; exurgit anatome qua glandularum natura, ſtructura, affectus, tubercula, ſtrumæ, ſitus, & vſus innoteſcunt. Poſtea verò Galenus ſitum vteri, magnitudinem, figuram, partes eius proprias & adiacẽtes, teſtes, & vaſa ſpermatica mulierum, fœtum, & ſecundas declarat. Iam verò quæ anatomica quiſque fert diuinus liber De vſu partium cũ admiratione ſpeculemur. Omnes libri ex actionibus ſingularũ corporis partium vſus
D ſcrutantur. Primus partium extremę manus, digitorum, vnguium, carnis, oſſium ac conſimilium, & aberraſſe in vnguium vſu Platonẽ & Ariſtotelem prodit; Et Socratis de pulchritudine ſentẽtiam explicat; ac de tendonibus aduerſus Epicuri & Aſclepiadis ſectatores diſſerit. Secũdus reliquas totius manus, carpi, cubiti, & brachij partes exponit. Tertius naturæ artem in cruribus, ac pedis vſum complectitur, vbi aduerſus Pindarum de cẽtauris diſſerit; cur homo bipes, cur ſolus ſit rectus, ac ſolus ſedeat, cur exanguia polypeda; ac de bonitate, ſapientia, ac admirabili virtute Creatoris, ac de ſitu pedis extremi contra Eudemũ loquitur. Quartus & Quintus nutritio-
E nis organa, œſophagum, ventriculum, omẽtum, peritonæũ, hepar, lienẽ, tenuia & craſſa inteſtina, diaphragma, renes, vreteres, veſicã, anum, aniq; muſculos, ſphincteres explanant. Sextus, vſus interiorum thoracis partium cordis, pulmonis, venæ cauæ, arteriæ magnæ & aliarum explicat, vbi antiquos de vſu arterioſæ venæ, & venoſæ arteriæ conuincit, & Aſclepiadem de vaſis à corde ad pulmonem prodeuntibus; ac ſanguinẽ in arteriis contineri, ac de arteriarũ cum venis anaſtomoſi aduerſus Eraſiſtratum diſſerit. Septimus quę ad thoracem & pulmonem ſpectant partes, aſpera arteria, larynx, os hyoides, ſtomachus, diaphragma, mãmæ, arteriæ, earum ſtructu-
F ram, ſubſtantiam, ſitũ ac vſum coercet. Octauus partium capitis, cerebri, colli, & neruorum à cerebro ortorum vſus; vbi cerebrum ob cordis refrigerium factum non fuiſſe, nec caput ob cerebrũ, & aduerſus Ariſtotelem & Philotimũ de cerebri vſu diſſeritur. Nonus excrementorum cerebri vias & euacuationes, cranium, meningas, venas, arterias, plexum retiformem, neruos, cerebri propagines, eorúmq; coniugationes ac neruos in faciei muſculos

musculos, & gingiuas, tunicas narium & palati insertos, suturas deniq; ac ossa squamosa profert. Decimus vsum oculorum ac partium visioni inseruientium exponit, vbi admirabilis oculorũ historia ac doctrina detegitur. Vndecimus reliquas faciei & capitis proprias partes absoluit. Agit namque de temporum musculis, ac ijs qui aperiendo & claudendo ori, & masticationi inseruiunt; de ortu neruorum faciei; de dentibus, ore, lingua; ac partibus oris, deglutitioni, voci, ac respirationi inseruientibus; auribus, nasi alis, pilis, cute, labij musculis, ossibus, ac ossium suturis capitis. Duodecimus ceruicē, ac spinam dorsi, vtriusque vertebras, cartilagines, neruos, tendones, musculos, ac cæteras partes explanat, earúmque vsum prodit, vbi aduersus sophistas de capitis diarthrosi concertat. Tertius decimus reliquas dorsi partes ac scapulas exponit. Quartus decimus quæ ad genitales virorum & mulierum partes attinent, explicat; vbi agitur de operum naturæ successione; & an mulier viro imperfectior; & quare fœtus masculi aut fœminæ procreentur; de vasorum vteri & mammarum societate; de venerea voluptate; de seminis generatione & emissione & vsu, ac de vtero. Quintus decimus reliquas partes genitales, fœtuum humores ac tunicas, ac musculos articulum coxendicis mouentes congerit. Sextus decimus neruorum, arteriarum, & venarũ communes vniuerso corpori distributiones exequitur. Decimus septimus quid vsus ab actione differat, de partiũ corporis proportione & cõmodis quæ ex horum librorum lectione depromuntur vberrimis, agit. Quanquam verò Galenus suis inuentis ac commentarijs Anatomicorum omnium princeps ab omnibus Medicis iudicetur, & Vesalius tantum tribuat Galeno vt eum Medicinæ parentem, rarum naturæ miraculum, summum naturæ admiratorem & omnium bonorum authorem appellitet, Vesalius tamen ipse, Columbus, & Fallopius neoterici rei anatomicę scriptores oppositis quibusdam sententijs suum principem læserunt. Ij quidem fatentur Galenum ex frequenti anatomès speculatione multa neutiquam priùs conspecta animaduertisse, sed plurima ipsum fugisse, ac ignorasse. Primum, Galenũ corpus humanum nunquam dissecuisse proferunt, sed in simiæ dissectionibus sese duntaxat exercuisse, & vtriusquę anatomen confudisse, ac eum in errores incidisse hisce consimiles; synthesin ossium ac connexionem per articulationem ac symphisin fieri; mixtam esse naturam musculorum, mediámq; inter ligamentum & neruum; musculos omnes in tendines desinere. Tendonem primum esse motus organum, peritonæo tanquam manu premente sicci alimenti excrementa celerius propelli, venas ab hepate oriri; ossa capitis esse trilatera, & cæteros quos plures hìc recensere, vt & his respondere nefas, quum præsertim HENRICI MAGNI Archiatros Laurentius Vesalium, Columbum, Fallopium, & alios audaciores ac temerarios ignorantia arguerit, & prauis eorum obiectis subsequenti serie, & cæteris concertationibus anatomicis satisfecerit.

CAPVT XIII.

Quid de Anatome scripserit Galenus, & quàm malè à Neotericis accusetur.

GALENVM Græci propè omnes, Arabes, & Latini alterũ ab Hippocrate Medicinæ parentem non immeritò prædicant. Is enim vniuersam medendi artē diuinis planè scriptis tantopere & exornauit, & amplificauit, vt sub eo rursum nata Medicina videatur. Multa quidem extabant monumenta veterum, sed confusa & ἄτακτα erant omnia, quibus summus ille vir ornamentum attulit, sparsa colligens, inculta illustrans, confusa

A certo ordine distinguens, multa particularibus experimentis obseruans. De cæteris Medicinæ partibus nihil dicam, hoc vnum audacter affirmabo, Galenum rem anatomicam ita illustrasse, vt quum prioris seculi tenebras discusserit, posteriori lucem splendorémq; attulerit eximium. Nam quum tria sint media, quæ ad perfectam Anatomes cognitionem quasi manu nos ducunt, sectiones partium, actiones earundem, & vsus; singula ita accuratè descripsit, vt in eo scribendi genere omnibus excelluerit. Sectionis modum libris De anatomicis administrationibus, de musculorum & neruorũ sectione, aperuit. Actiones partium indicauit, libris de
B facultatibus naturalibus, de Placitis Hippocratis, & Platonis; de vsu verò singularum corporis partium libros edidit septemdecim, qui posteros in tantã pertraxerunt admiratione, vt diuini ab omnibus appellentur. Maxima ergo sunt Galeni in nos beneficia. Hunc tamē (proh dolor!) Neoterici ferè omnes vbiq; carpunt, imò discerpunt; hunc quo iure, quáque iniuria lancinant? hic ambitionis stimulo, ille cauillandi gratia, pauci veritatis studio. Sed quemadmodũ fluctus in scopulum impingentes, quanto violentiùs sese inferunt, tanto miseriùs dissipantur, ita inanes & ridiculos eorum conatus existimo, qui alieni nominis, maximè verò præceptorum ruina, gradum sibi parant ad gloriam. Accusatur Gale-
C nus à Neotericis; Primùm, quòd brutorum non hominis anatomen descripserit, neq; enim humana corpora vnquam secuisse dicunt. Deinde, multa eum ignorasse, quæ hodie sunt notissima, vbique iactitant. Tertiò, pugnantia, & dissentientia sæpe loquutum fuisse. Postremò, omnia confusè & sine methodo scripsisse. Quæ enim (aiunt) in libris de vsu partium, quos diuinos vocatis, methodus obseruari potest? Primùm enim de manu, deinde de cruribus & pedibus, postmodum de imo ventre & partibus naturalibus disserit. Verùm quàm futiles sint hæ calumniæ, & quàm miserè hi hallucinentur, audiant omnes. Namq; vt à prima aggrediar,
D dico non simiarum modò, sed etiam hominum cadauera sæpè Galenum secuisse: proferam auctoris ipsius testimonia. Libro decimo tertio de vsu partium: *Propositum mihi est* (inquit) *solius hominis structuram explicare.* Primò de anatomicis administrationibus; *Inspicere oportet quamque particulam præsertim in hominibus.* Secundo libro; *Iam* (inquit) *simiæ pes ab humano differt, quòd structura digitorum huic animali sit dissimilis.* Quarto de anatomicis administrationibus, & tertio de vsu partium, discrimen affert tendinum, qui in crura & pedes feruntur. Primo de anatomicis administrationibus, femoris caput obliquius esse vult, & musculos dissimiles, qui in
E tibiam inseruntur; tradit etiam lumborum differentiam inter hominem & simiam. Secundo de ratione victus, hominem differre ait à quibusdam animalibus in exortu venæ iugulatæ; decimo tertio de vsu partium, humanũ vterũ ab aliis animalibus differre scribit. Si ergo quid habeant simile, quid item dissimile hominum & simiarum corpora, agnouit Galenus, verisimile est eum humana corpora secuisse; nam in similibus dissimilia dignoscere solius est artificis, eiusque periti. Atque hæc prima sit in Galeni calumniatores depulsio. Dicũt multa ignorasse Galenum, quæ ad humani corporis structuram spectabant, quasi verò proprium hominis non sit ignorare. Nunquid Vesalius multa ignorauit, quæ
F posthæc à Fallopio sunt animaduersa, & nos multa quotidie prioribus seculis incognita obseruamus. Sumus, vt bonus dicebat Cauliacensis, in collo gigantis, &, vt vetustissimus canit Poëta, εἷς ἀνὴρ οὐ πάνθ' ὁρᾷ. Quod autem obiiciunt, Galenum sibi ipsi non consentire, sed pugnantia sæpé scripsisse: Discant fuisse veteribus hoc in more positum, vt sæpe ex aliorum

sententia multa proferant. Sic Hippocratem, Aristotelem, & Platonem more vulgi sæpè loquutos fuisse, testantur interpretes. Dum ergo ex aliorum sententia loquutus est Galenus, dissentientia fortasse scripsit; at dum ex professo de re anatomica disputat, sibi ipsi consentit perpetuò. Postremo libros de vsu partium confusè, & sine methodo scripsisse clamitant. Sed nescio quo rapiat eos contradicendi & calumniandi æstus; admirabilis enim est eorum librorum methodus, quam multis incognitam, nunc ego in apertum proferam. *Propositum est*, inquit Galenus, *hominis structuram & singularum eius partium vsum explicare; ergo quid habeat in sui structura peculiare, quidque à cæteris animantibus distet, priùs aperiendum. Habet autem pro nuditate animæ, rationem, quæ ars est ante omnes artes; & pro nuditate corporis, manum organum ante omnia organa.* De manu itaque, quam solus habuit homo, primo & secundo libris tam accuratè & eleganter differit, vt posteris gloriam omnem præripuerit. Quia verò crura maximam cum manibus habent affinitatem, estq; in eorum structura quid peculiare; nam solus ad amussim rectus crurum beneficio incedit homo, ideò de cruribus libro tertio agit; id enim doctrinæ ordo postulare videtur, vt quæ similia sunt, simul explicentur. His explicatis, quæ homini propria sunt, ad ea quæ sunt homini cum cæteris animantibus communia, accedit. Earum autem partium, quæ hominis, & perfectorum animalium corpora constituunt, quum aliæ conseruent, vel indiuiduum, vel speciem, aliæ conseruantibus famulentur, vt venæ, arteriæ, nerui, de his quæ indiuiduum conseruant, primo loco differit. Hæ porrò vel naturales sunt, vel vitales, vel animales, vnde corpus in tres regiones diremptum; de naturalibus quarto, & quinto libris; de vitalibus, sexto, & septimo; de animalibus cerebro quippè, octauo, & nono; de iis quæ à cerebro pendent, sensuum quippè αἰσθητηρίοις, decimo, vndecimo, duodecimo, tertiodecimo libris, ornatè differit, qui ordo naturæ dici potest. Quæ speciei propagandæ dicata sunt organa, genitales partes intelligo, tum virorum, tum mulierum, libris decimo quarto & decimo quinto describuntur. Quæ verò his omnibus famulantur, venæ, arteriæ, & nerui, decimo sexto, & decimo septimo delineantur. Postremus liber, est velut omnium epilogus. Abeant ergo isti calumniatores.

CAPVT XIV.

Galenum τὰ ψυχικὰ quæ ad animam, facultates, functiones, & spiritus spectant nouisse ac conscripsisse.

SApienter Plato ὅστις ἄρα τὰ τοῦ σώματός τι γιγνώσκει, τὰ αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχ ἑαυτὸν ἔγνωκεν, *Quicunque corpus cognoscit, sua quidem, non seipsum nouit.* Animam igitur nosse iubet Apollo Delphicus cui præcipit γνῶναι ἑαυτὸν *nosse seipsum.* τὸ γὰρ ἡγεμονικὸν κυριώτερον, *pars enim hominis princeps maior est ac superior*, quæ quò noscatur, ac homo, illius τὰ ψυχικὰ facultates, actiones, & corporis animæ vincula spiritus agnoscat Medicus oportet, de quibus amplissima conscripsit Galenus opera, quæ tomo quinto à nobis conclusa reuoluuntur. Ac primum ex Nemesio Fragmentum Galeni de anima, quô constat Galenum de anima plura quàm quæ nobis supersunt, conscripsisse, ac animam esse temperamentum edidisse, sed non asseruisse. Multi tum Philosophi ac Theologi, tum Medici Galeno obiectant ipsum protulisse animam τὴν κρᾶσιν temperamentum seu temperiem esse, ac proinde mortalem. Non omnem animam Galenum intelligere respondet Nemesius, ἀλλὰ τὴν ἄλογον ψυχὴν μόνην, sed brutam solam animam. Qua de re ita ratiocinatur Laurentius. Dum animam temperiem appellat Galenus, non vult temperiem formam esse hominis ratione vtentis, sed formam Medicam, quæ sola in Medici considerationem cadit. Illud namque quod nec seruari potest præsens, nec absens restitui, non cadit in Medici contemplationem; at intelligens anima, nec præsens seruari potest, nec absens restitui, solùm autem temperamentum & præsens seruari, & absens restitui potest. Erit igitur solum temperamentum forma hominis medica, quia Medicus humanum corpus considerat, non quatenus Physicum, materiâ constans & formâ; sed quatenus sanitati ac morbo obnoxium. Quod mortalem asseruerit animam esse, hisce verbis abnegat. Rationalem animæ partem esse immortalem Plato credidit; Ἐγὼ δὲ οὔθ' ὡς ἔστιν, οὔθ' ὡς οὐκ ἔστιν ἔχω διατείνασθαι πρὸς αὐτόν. *Ego vero* (inquit) *sit ne, an non sit, quod aduersus ipsum obiiciam, non habeo.* Differit itaque non asserit Galenus. Deinde verò sequitur Fragmentum Galeni de substantia facultatum naturalium; & libellus de facultatibus corpus nostrum dispensantibus, vbi triplicem facultatem esse naturalem, vitalem & animalem edocet, quibus humanum corpus gubernatur. Tres libri De naturalibus facultatibus subsequuntur, qui naturæ facultatum numerum & officia complectuntur. In priore Galenus de facultate procreatrice, auctrice, & nutrice differit, vbi de attractrice facultate & quibusdam aliis in priscos Asclepiadem, Erasistratum, & Epicurum controuersiam mouet diluitque. In altero de alimenti distributione, de vrinæ & bilis secretione, de nutritione, concoctione cibi, ac humorum generatione contra Erasistratum. In posteriori de retentrice ac expultrice facultatibus, ac de mutua facultatum naturalium consequutione pertractat. Succedunt nouem libri de placitis Hippocratis & Platonis, qui philosophica multa, multa physiologica, ac maximè ψυχικὰ medica concludunt. Primus enim (quem Græcum à Caio Britannico datum edidimus) neruorum cerebrum, arteriarum cor esse principium prodit. Secundus agit de sumptionum absurditate, quibus Stoïci ac Peripatetici in rationalis facultatis sede probanda vtebantur, ac ex dissectionibus, actionum omnium principia docet esse dignoscenda. Tertius iterum meminit sumptionum, numerum & substantias facultatum docet, & quæ desunt ad dicta Chrysippi refellenda persequitur. Quartus errores Chrysippi de animi affectibus, ac de ea à qua ipsi manant facultate comprehendit. Quintus tres animæ facultates & affectus esse probat, Chrysippique errores in affectibus animi dignoscendis curandisque prodit. Sextus tres animæ facultates sedibus esse distinctas, ac iecur venarum, sanguinis, & concupiscibilis facultatis principium esse; vt cor arteriarum & irascibilis facultatis. Septimus, cerebrum neruorum, & omnis tum sensus, tum motus originem esse, & quomodo ad sentiendi & mouendi organa facultas à cerebro deferatur, & organa ipsa alterentur. Octauus Hippocratis & Platonis sententiam de quatuor elementis explicat, de prima corporum ex ipsis, & de secunda ex quatuor humoribus constitutione; de sanitatis & morbi causis; de calido innato, ac de respiratione. Nonus denique rationem docet similitudinis & dissimilitudinis distinguendæ, & veritatis in vniuersum indagandæ, propositis exemplis ex Hippocrate & Platone. Hos sequitur Fragmentum libri in Timæum Platonis, quo rursum de facultatibus, functionibus, de venis & arteriis, nutritione, & respiratione; & tres esse animæ facultates sedibus, functionibus, pugna, & ope distinctas differitur. Præclarissimus deinde libellus De fœtuum formatione, qui numerum & ordinem singularum partium quibus fœtus absoluitur, declarat; ac

etiamnum

etiamnum inuestigat quid de causa formatrice, omissis A philosophorum erroribus, sentiendum. Nequid verò ψυχικῷ tomo desit & Hippocrates Galeno explicetur, cedrinos libros Hippocratis, vnum inscriptum De carnibus seu principiis, alterum De natura pueri subiunximus, quos tum interpretatione, tum capitibus illustrauimus; Ille quidem de singularum partium principiis, generatione, & formatione; de visus, odoratus, & auditus organis; de septenarij numeri facultate in partu, morbis acutis, vlceribus, inflammationibus, dentiumque complemento. Hic verò De fœtus procreatione, ac principiis; de omnibus tũ ad fœtum, tum ad fœtam spectantibus; de tempore formationis; de motu in vtroque sexu; de mensibus, & lactis generatione; quæ omnia cum terræ plantis & ouis conferuntur; de gemellis, ac diuerso sexu. Tres libelli latinè duntaxat superstites hac serie sequuntur. Primus inscribitur, An omnes partes animalis, quod procreatur, fiant simul, qui haud simul fieri concludit. Secundus ascriptus Galeno De natura & ordine cuiusque corporis, qui de humoribus, de fœtus formatione ac de febribus tractat. Posterior Galeno quoque ascriptus, De compage membrorum siue de natura humana titulum gerit, qui de cerebro, de quinque sensibus, de respirationis organis, de corde, œsophago, stomacho, de coïtu, semine, embryone, & planetis fœtui conferentibus. Galeni liber inscriptus, C An animal sit, quod in vtero est, fœtũ tametsi vtero radicitus inhæserit, naturæ & animæ participem, ac omnino animal esse probat. Libro de septimestri partu, docet Hippocrates quot dierum numero septimestris partus perficiatur, & cur vitalis; agit de septenarij numeri in mensibus ac diebus vi ac præstantia; de octimestri partu, nonimestri, decimestri nonnulla; ac de masculi & fœminei fœtus perfectionis tempore. Huncce verò Hippocratis librũ explicat alter Galeni De septimestri partu ex manuscripto Regio, & Ricco à nobis depromptus. Huic subnectitur Hippocratis liber De octimestri partu, quo docetur cur octimestris partus minimè D fit vitalis, decimestris frequentissimus, & fœtus quomodo securius edatur; de vmbilico quædam; de menstruis purgationibus, & de vndecimo partus mense. Galeni liber De instrumento odoratus, quid sit odoratus, & odoratus organũ in anterioribus cerebri ventriculis situm esse fert. Eduntur præterea duo insignes De motu musculorum libri, quorum alter vnicam esse musculorum actionem, plures motus, & accidentium quæ in motu contingunt causas explicat; alter de figuris quæ per motum variantur, ac de motu naturali & voluntario doctrinam complectitur. Galeno ascriptus liber De motibus manifestis & obscuris agit de partium corporis naturali, ac voluntario motu. Hunc Galeni fragmenta E pauca ex Themistio excipiunt, vt & De motu thoracis & pulmonis fragmentum; & Galeno ascriptus liber De respirationis vsu, quo celebrior alter est legitimus De vsu respirationis liber, quo respirationis vsu calorem innatum conseruari, & spiritum animalem nutriri diuulgat. Hunc comitatur De causis respirationis libellus, qui tres esse respirationis causas, facultatem voluntariam, instrumenta deseruientia, & vsum proponit. Galeno ascriptus est De voce & anhelitu. Liber De pulsuum vsu, vsum pulsuum esse in caloris innati singularũ partium conseruatione, quæ ventilatione, refrigeratione, & noxij eductione perficitur, declarat. Liber Galeni F Quòd animi mores corporis temperamenta sequantur, temperamentum esse animam, cuius mores mutantur locorum, alimentorum, ac in vniuersum temperamenti ratione subiicit oculis. Et hæc supersunt τὰ ψυχικὰ Galeni opera quæ præceptorem totum ψυχικὸν fuisse produnt.

CAPVT XV.

Quòd τὰ ὑγιεινὰ nouerit, ac de ijs doctissimè scripserit Galenus.

PRæclarè vt perpetuò Hippocrates ποῖον ἀνθρώποισι πλεῖστον ἄξιόν ἐστιν ἡ ὑγιείη, *Res est hominibus pretiosissima sanitas*, cui conseruandæ dicata est ὑγιεινὴ dicta pars Medicinæ, quæ res non naturales vulgò dictas complectitur sex numero, aërem; cibum, potum; motum, & quietem; somnum, & vigiliam; excretorum, & retentorum ametriam; & animi pathemata; quas omnes studiosè didicit adolescens Galenus, accuratéque suis edocuit operibus, quæ posteris conscripta reliquit. Res autem ipsas salubres ad actum redegit & vsum, vbi hominum sanitati tuendæ multis in vrbibus, ac regionibus suas dicauit, ac tulit operas. Prodeant in conspectum præclara serie τὰ ὑγιεινὰ salubria Galeni opera quæ sextus nostræ editionis tomus concludit, salubribus Hippocratis operibus coniuncta. Primum est Galeni De optima nostri corporis constitutione liber, qui proprium sanitatis subiectum; quid sit optima corporis humani constitutio; quomodo dignoscenda, ac oblædentibus reluctetur, aperit. Secundum, De bono habitu liber, quo quid habitus; quid bonus habitus; quid bonus habitus simpliciter, & ad aliquid; & vbi bonus habitus simpliciter; & quid ab Athletarum habitu differat, ediscitur. Tertium, Galeni ad Thrasybulum liber inscriptus, vtrum Medicinæ sit, an Gymnastices hygiene, quo quid Medicina; quid Gymnastice; quid, & vbi sanitas; quæ & quot artes circa humanum corpus versentur, ac plurima notatu digna narrantur. Quartum, complent sex pretiosi De sanitate tuenda libri, quorum primo summa quædam proponitur earum rerum quibus ars sanitatis tuendæ continetur; vitæque ratio adusque tertium septennium præscribitur. Secundo, differentiæ omnes, ac vires frictionis, & exercitationis explicantur; & quo pacto sanitas tertio septennio seruetur. Tertio, plena lassitudinum, & cæterorum affectuum dignotio & curatio exhibetur, quatenus exercitationes sequuntur, & sunt sanorum hominum symptomata. Quarto, docet quo pacto lassitudines persanandæ sint, quum aliunde, quàm ab exercitatione oboriuntur. Quinto, senum victus ratio absoluitur; ac communia præcepta docentur, quibus affectus morbosi omnes emendantur & intemperies corrigitur. Sexto denique demonstrantur præcepta, quæ ad omnes lapsus, & affectus prouidendos, & declinandos attinet in ijs corporibus quæ ab optima sanitate labuntur. Quintum opus tres in Hippocratis librum de aëre, locis, & aquis Commentarij perficiunt quorum Græca nobis deest oratio. Hi quas vires ambientis aëris, aquarum, & regionum varietas ad naturam hominis immutandam, mores formandos, & affectus concitandos consequatur, edocent. Prior De aëris, ac locorum differentijs quæ ex diuerso ad quatuor mundi partes situ, & ventorum flatibus eliciuntur. Alter De aquis, earúmque natura, causis & facultatibus in diuersis temperie corporibus differit. Posterior, quæ anni constitutiones salubres sint, quæ morbosæ; quomodo cæli, aërisque temperies, & conditio ad humanorum corporum naturam conspiret, quæ sit societas, & consensus systematum aëris cum illis secundum ætates, sexus, temperamenta, & anni tempora explanat. His subnectitur Hippocratis De flatibus liber, quo flatus tum externi tenuiores siue aër ambiens, tum interni crassiores corpus permeantes, omnes plurimorum morborum causæ explicantur, vbi multiplices

generationis morborum modi aduertuntur. Sextum opus Galeni Commentarius est in Hippocratis vel Polybi librum De salubri victus ratione priuatorum, vbi Archiatros rationem victus iis qui sibi viuunt, instituit, pro temporis, habitus, ætatis, affectuum, sexus, & consuetudinis ratione. Septimum quatuor commentarij formant in Hippocratis librum de alimento constructi, qui quid alimentum, alimentorum genera, & facultates explicant, & à quibus, per quas, & ad quas deuehantur partes; assimilationem alimenti coctione triplici, plenitudinem, penuriam, exuperantiam & consectaria diuulgant. Octauum construunt Galeni de alimentorum facultatibus tres libri quibus facultates alimentorum ratione & experientia compertas enarrat. Prior de seminibus vniuersis agit, quæ in vsum alimenti prodierunt. Alter De fructibus, qui vel ex arboribus, vel oleribus proueniunt; ac de ipsis oleribus quæ ad corpus alendum assumuntur. Posterior, de alimentis quæ ex animalibus parantur; ac postremò de melle, de vino, de sale condiendis, ac mediis eduliis pertractat. Nonum, ascriptus liber De dissolutione continua; qui de alimentorum facultatibus quartus est, vbi varia alimentorum genera describuntur. Decimum, De attenuante victus ratione liber qui de eduliis agit, quibus tenues ac salubres humores in corpore redduntur. Vndecimum, De probis prauisque alimentorum succis, ex quibus probos, prauósque corporum humores procreari; indéque affectus secundum & præter naturam, sanitatem & morbos oboriri docet. Duodecimum, Præceptum Galeno ascriptum est, meo iudicio, quod ex manuscriptis Regiis codicibus Græcum deprompsimus, & Latinè dedimus, quo diæta quatuor anni tempestatum, & duodecim mensium præscribitur. Hîc opera duo Hippocratis inseruntur ad τὸ ὑγιεινὸν spectantia. Primum est Hippocratis De liquidorum siue humidorum vsu liber, in quo aquarum calidarum frigidarúmque, nec non maris aquæ, vini, acetique effectus & facultates; & quæ partes; & qui effectus calidis magis, quàm frigidis delectentur, afficiantúrque. Alterum Hippocratis De victus ratione sanorum tres libri conficiunt. Primus docet quæ diætam salubrem instituenti prænoscenda sint; ex quibus animantium corpora constituantur; humanos artifices cum natura confert; necnon masculos cum fœminis in corporis robore, auctione, & nutritione; de temperamentis ætatum, sexúsque agit, ac de variis animi pathematis. Altero, enarrationem principiorum & differentiarum humani corporis sequitur diætæ tractatio, qua corpus humanum vel conseruatur in eodem statu, vel secundum qualitatem & quantitatem mutatur. Vbi agitur de ventorum ac regionum singularum naturis, ac situ, de alimentorum facultatibus ac differentiis ex animalibus ac plantis petitis, de balneis, & externis rebus, ac de variis exercitiis. Posteriore, diætæ applicandæ methodum instituit Hippocrates; Quod perarduum sit diætam præscribere, laboribus analogam; quæ diæta singulis anni tempestatibus, tum diuitibus, tum plebi sit idonea; de repletionibus, lassitudinibus, carúmque signis, & curatione, de diarrhœis, cruditatibus, faciei decoloratione, ructibus, stercoris vomitione, & cæteris similibus. Decimumtertium Galeni opus construunt, De aquis, vinis, & pane quædam fragmenta, à nobis ex Oribasio, Rufo, Diocle, & Athenæo collecta. Decimumquartum est De ptisana liber, qui ptisanæ confectionem, facultates, mensuram, & idoneum vsum declarat. Decimumquintum De paruæ pilæ exercitio libellus, quo paruæ pilæ exercitatio cæterarum omnium

A saluberrima, ac præstantissima iudicatur. Decimumsextum est Fragmentum de venereis, quo quando salubris fuerit venus, aperitur. Decimum septimum est De dignotione ex insomniis libellus qui quid tum sanis, tum ægris portendant insomnia, prodit. Sed hunc vt commentarium præcedit Hippocratis liber de insomniis, quo explicantur insomnia ex quibus certa tum prosperæ tum aduersæ valetudinis signa depromuntur, & quæ anima in somniis imaginatur. Decimum octauum est De propriorum animi cuiusque affectuum dignotione & curatione liber, qui quo pacto quis sua ipsius & aliorum vitia cognoscat ac emendet, explicat. Decimum
B nonum De cuiusque animi peccatorum dignotione atque medela libellus. Vicesimū, De consuetudine liber, quo consuetudinis vires explicantur, earúmque causæ ratione, & veterum auctoritate declarantur.

CAPVT XVI.

Τὰ παθολογικὰ καὶ διαγνωστικὰ Galenum accuratissimè nouisse ac conscripsisse.

QVi tres affectus præter naturam à Medicis dignoscuntur, morbus, causa morbi, & symptoma; pathologiam tertiam Medicinæ partem constituunt, quæ
C plerumque διαγνώσεως vocabulo inuoluitur, vnde haud raro τὰ διαγνωστικὰ παθολογικὰ nuncupantur. Quum autem hi periculosi hominum hostes sanitatem proscribant, ac dum corporis eucrasiam ac symmetriam demoliuntur ac partium omnium ἕνωσιν euertunt, id ad interitum deducant, eos diagnosticis notis detegere, dignoscere, ac profligare medentis hoc opus, hic labor est. Quare quum Medicorum Coryphæus Galenus habeatur, ac multa, doctaque pathologica ac diagnostica volumina scriptis mandauerit, quis eum pathologicis ac diagnosticis Medicinæ præceptis quàm amplissimè decoratum fuisse non profitebitur? Septimus au-
D tem librorum Galeni tomus à nobis congestus ac digestus hæc τὰ παθολογικὰ quæ Galeni extant singula opera Hippocraticis operibus inserta complectitur, quorum priora quidem vniuersalia καὶ κατὰ γένη, posteriora verò κατὰ μέρη pathologica discernuntur, in quibus σημειωτικὰ multa, multa θεραπευτικὰ ac permixta alia quamplurima præleguntur. Primum autem opus liber vnus est De morborum differentiis quod quid morbus vocetur, quot morborum genera sint, quot & quæ morborum tum simplicium ac similarium, tum compositorum ac organicorum differentiæ sint, explicatur. Secundum, liber de causis morborum, quo morborum
E similarium, organicorum & communium causæ traduntur. Tertium, De symptomatum differentiis liber vnus, quo quid sanitas, morbus, πάθος, affectus, actio, causa, ac symptoma sit, explicatur, & ad quæ capita differentiæ omnium symptomatum reducendæ sint, vt ad simplices corporis affectus, actionum læsiones, & excretorum & retentorum ametriam. Quartum, de symptomatum causis tribus libris coërcetur. Priore quidem symptomatum causæ recensentur, quæ in sensuum organis, & ipso fonte sensus consistunt; Altero causæ symptomatum declarantur, quæ motum ac principem actionem deprauant; Posteriore causæ symptomatum ad actiones naturales læsas, excremen-
F ta vitiata, & immutatas simplices qualitates spectantium innotescunt. Quintum, De febrium differentiis libri duo constituunt, quibus prima quædam principia docentur, ac singularum febrium differentiæ intelliguntur: Primo de ephemeris & hecticis febribus agitur, secundo de febrium putridarum differentiis, ac de morbis qui ex humorum defluxione generantur. Sextum

tum, liber De inæquali intemperie, qui quibus modis inæqualis intemperies & in vniuerſo corpore, & aliqua animalis parte oriatur, explanat. Septimum, De marcore liber, quo quid marcor ſit, quotuplex, quis curari, quíque curari nequeat, & quæ idonea curatio, explicatur. Octauum, De tumoribus præter naturam liber, vbi quid & quotuplex ſit tumor præter naturam, & quæ quótque ſint tumoris cauſæ conſpiciuntur. Nonum, De plenitudine liber, quo quid, quotuplex plenitudo, eiuſque cauſæ ac ſigna comprehenduntur, refelluntur que Empiricorum iudicia, quibus plenitudinem percipi arbitrabantur. Decimum, De cauſis procatarcticis, quo Galenus probat cauſas dari procatarcticas, & priſcorum Medicorum ſophiſmata refellit. Vndecimum, De tremore, palpitatione, conuulſione, & rigore liber, quo quot & quæ motus genera, quæ differentiæ, quæ loca, quæ cauſæ tremoris, conuulſionis, rigoris, & palpitationis. Duodecimum de Comate ex Hippocratis ſententia libellus, quo quid Coma, quotuplex, eiuſque cauſæ, & ſigna declarantur. Decimum tertium tribus libris coërcetur, quibus tum ſimplicium, tum compoſitarum difficultatum reſpirationis cauſæ omnes enodantur. Priore, tum primæ ac ſimplices, tum ſecundæ ac compoſitæ difficultatis reſpirationis differentiæ ac cauſæ: Altero, quæ ab Hippocrate primo & tertio libro Epidemiῶn de reſpiratione dicta ſunt, cum rationibus ſuperiori libro traditis conuenire produntur; poſteriore, quæ cæteris libris Epidemiῶn Hippocrati aſcriptis continentur, iis quæ primo libro de differentiis reſpirationis prodita ſunt, aſtipulari. Decimum quartum De morborum temporibus liber, qui quot ad ſummum ſint particularia morbi tempora, & quàm hallucinentur veteres, in temporibus morbi dignoſcendis explanat. Decimum quintum De totius morbi temporibus liber, quo indicia temporum totius morbi ſalutaris, lethalis, ſimplicis, & compoſiti declarantur. Decimum ſextum, De typis libellus, quo typorum tum ſimplicium, tum compoſitorum natura, ac differentiæ explicantur. Decimum ſeptimum Contra eos qui de typis ſcripſerunt liber; quo quot in errores lapſi ſint veteres Medici, qui ſpecies & multitudinem typorum falſa methodo inquirebant, edocetur; his autem opuſcula duo ſuccedunt à nobis in manuſcriptis Regiis codicibus comperta ante hunc diem non edita, alterum De ſiti; alterum De hemitritæo. Hæc verò vniuerſalia dicta ſint pathologica. Quæ ſequuntur παθολογικὰ κτ' μέρη ſunt quæ partim θεραπευτικὰ productis priùs Hippocratis operibus prout commentaria ac ſcolia poſtulant, ſubiicientur. Primum Hippocratis opus περὶ νούσων De morbis inſcriptum quatuor libris concluditur, quod ad Polybum Hippocratis diſcipulum quidam referunt. Alterum περὶ παθῶν De affectionibus Polybo quoque à pleriſque aſcriptum. Tertium περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν De internis affectionibus. Quartum περὶ παρθενίων De virgineis affectibus. Quintum De natura muliebri. Sextum ex duobus libris conflatum De mulierum morbis. Septimum περὶ ἀφόρων De ſterilibus quæ vtero non gerunt. Octauum περὶ ἐπικυήσιος De fœtatione, & ſuperfœtatione. His omnibus ſuccedit liber Galeni περὶ γυναικείων παθῶν De mulierum affectibus qui aſcriptus eſt Galeno ex multis authoribus collectus nondum priùs editus, quem ex Bibliotheca Regia deſumptum ac tranſcriptum Latinè Græcèque dedimus. Nonum Hippocratis opus περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον De locis in homine, quem excipit celeberrimum Galeni opus De locis affectis ſex libris adornatum. Primo docet methodum vniuerſalem dignoſcendi locos affectos qui ſenſum effugiunt, vnà cum multis partium quarundam exemplis. Secundo, dolorum exemplo docet exercitationem propoſitæ methodi, ac in Archigenem inuehitur, qui in doloribus dignoſcendis aberrauit. Tertio propulſis veterum erroribus, ad dignoſcendos cerebri affectus pertranſit. Quarto, partium faciei, ſpinalis medullæ, pulmonis, & cæterarum ſpirabilium affectus venatur. Quinto affectus cordis, thoracis, diaphragmatis, gulæ, ſtomachi, & iecoris explicat. Sexto de lienis affectibus agit, inteſtinorum, renum, veſicæ, vteri & colis. Subſequitur vltimum Hippocratis opuſculum De dentitione. At τῷ λόγῳ καὶ τῷ ἔργῳ ratione duce & comite experientia pathologicus ac diagnoſticus Galenus extitit, qui à primo febrium inſultu, primo ipſo morbi die quoſcunque morbos, & ſingulas febrium ſpecies ita dignoſcebat, vt ægros finito paroxyſmo millies ad conſueta negotia, aut balnea remiſerit, quos ephemera laboraſſe perceperat. *Optimum eſt* (inquit) *ſi in ipſo primo die & tertianos, & quartanos & quotidianos circuitus dignoſcamus, quos primo ſtatim die agnouimus*. Ex denſata cute obortam ephemeram primo die Galenum nouiſſe, & finito paroxyſmo laborantem lauiſſe libri methodi diuulgant, quum Medici diatritarij diaria ſibi ignota laborantes διατρίτῳ conficerent. Hecticam febrem cum putrida incipientem ex pulſu, vrina, & caloris qualitate Galenum nouiſſe decimus methodi liber explicat. Nouit Galenus Eudemi Peripatetici triplicem quartanam; nouit vxoris Iuſti amores abditos; nouit depaſcentes artus ſenis cuiuſdam mœrores; Nouit Siculi Medici hepaticum affectum; immoderatiorem vxoris Boëthi fluorem; Commodi Cæſaris filij phlegmonem & febrem; Marci Aurelij ventriculi grauitatem & oppreſſionem, alioſque quamplurimos affectus præter naturam nouit & curauit Galenus, quorum hiſtorias huc referre prohibet huiuſce vitæ ſynopſis.

CAPVT XVII.

Galenum τὰ σημειωτικὰ καὶ κριτικὰ nouiſſe, conſcripſiſſe, ac in his excelluiſſe.

ΣΗμειωτικὴν partem Medicinæ eſſe quæ morborũ & cauſarum morbificarum ſigna frequentiùs ex ſymptomatis prodeuntia edocet, cui propriè ſubiicitur Diagnoſtice, & Prognoſtice, quarum prior præſentia, poſterior futura ſpeculatur, prænoſcit, prædicit. Hippocrati τὸν ἰητρὸν δοκέει ἄριστον εἶναι πρόνοιαν ἐπιτηδεύειν. *Medicum prænotionem adhibere optimum eſſe videtur.* Optimus itaque Medicorum ab Hippocrate Galenus ducitur, quem in Prognoſticis ac Criticis multopere floruiſſe ac excelluiſſe ſua produnt monumenta, quæ Hippocraticis operibus copulata tomum octauum noſtræ editionis conſtruunt. At primum Galeni opus, De pulſibus ad tyrones libellus eſt, quo pulſuum differentiæ, cauſæque paucis eduntur, quæ candidatis Medicinæ introducendis ſatis ſint. Secundum complent De pulſuum differentiis libri quatuor, quibus prima genera, ac ſingulæ pulſuum differentiæ produntur; Primo quidem de his ex propria opinione Galenus diſſerit; Secundo rationem propriorum & idoneorum nominum profert, & Archigenis errores prodit in nominibus pulſuum generibus ac differentiis adhibendis; Tertio, vehementis pulſus & languidi; pleni & vacui, duri item & mollis exemplo, Archigenis & reliquorum Pneumaticorum tractatio conuincitur; Quarto refelluntur veterum definitiones, quibus ſectæ vnuſquiſque propriæ placitis adhærens, pulſuum ſe notitiam tradere opinabatur. Tertium conſtituunt quatuor quoque περὶ

διαγνώσεως de dignotione pulsuum libri, quibus quæcunque pulsu nostram notitiam ineunt, enodantur; Ac primo, De diastole & systole primis & principibus pulsus partibus sensu dignoscendis disseritur; Secundo De ijs quæ in diastole considerantur, ac de ratione moderati pulsus in vnoquoque genere inueniendi. Tertio, ratio docetur pulsuum dignoscendorum, qui in qualitate motus, quantitate item distentionis, ac proportione motuum & quietum consistunt. Quarto denique exponitur, quo pacto ictus in pulsu comprehendatur, refelluntur que Archigenes & Agathinus, qui in pleno pulsu dignoscendo aberrarunt. Quartum componunt quatuor De pulsuum differentiis libri. Primus vehementis, duri, magni, & crebri pulsus, & horum contrarij causas à quibus editur, explanat. Secundus inæqualium pulsuum causas, & eorum qui ordinem & rhythmum seruant vel euertunt, explicat. Tertius de naturalibus agit, ac non naturalibus causis, quæ non per se sed continentibus ac primis mutatis, causæ pulsuum dicuntur, & Isagoges pulsuum capita refert, explicátque. Quartus, De causis præter naturam, quæ tum animi, tum corporis affectione pulsus immutant. Quintum de præsagitione ex pulsibus libri quatuor efformant. Primo docetur, quo pacto ex pulsibus, qui in arteriæ distentione consistunt, præsens dispositio, & præcedentes ipsius causæ & externæ, deprehendantur. Secundo prænotio ex pulsibus, qui in contractione arteriæ, tempore quietis, inæqualitate, ordine, ac inordinis perturbatione intelliguntur. Tertio, De præsagitione ex pulsibus, qui in propriis cordis & arteriarum affectibus deprehenduntur. Quarto prænotio ex pulsibus, qui reliquis affecti corporis affectibus tracto in consensum corde, oriuntur. Sextum, est librorum suorum sexdecim de pulsibus synopsis. Septimum libellus ad Antonium studiosum ac philosophum ex Regio manu scripto codice à nobis depromptus ac primùm editus qui licèt Galeno ascribatur, & Stephano Atheniensi vel Palladio proprius ducatur, genuinam tamen Galeni de pulsibus doctrinam paucis complectitur. Octauum libellus alter est Galeno ascriptus cui titulus est, Compendium pulsuum, segmentum librorum de pulsibus Galeni prauè collectum ac Latinè duntaxat editum. Nonum est liber De vrinis, quo docetur quid ex vrinæ substantia, colore, odore, ac contentis in sanis & ægrotantibus iudicandum sit. Duo libri de vrinis quoque à nobis Græcè comperti sunt Galeno dati, quorum alter Concisus Galeni libellus de vrinis, alter verò liber De vrinis ex Hippocrate, Galeno, aliisque præstantissimis Medicinæ principibus titulo insignitus est, Græcè ex manu scriptis codicibus Regiis vterque à nobis collectus & primùm editus. Decimum, Experta ac omnino vera Galeni prænotio Græcè nunc tradita & emendata. His inseruntur Hippocratis duo libri, quorum prior περὶ κρισίων, de Iudicationibus morborum aut ægrotantium; alter περὶ κρισίμων De diebus iudicatoriis; quos Hippocratis libros quæ subsequuntur Galeni opera explicant. Vndecimum enim efficiunt Galeni opus tres de Crisibus libri, quorum primus de dignoscendis morborum temporibus agit, ac signorum omnium naturam explicat, quibus vniuersa iudicationis morborum prænotio consistit. Secundus quibus signis morborum natura cognoscatur, aperit, ex qua potissimum præsens ac futura in ipsis mutatio præsentitur. Tertius agit de fine omnium tum salubrium, tum lethalium morborum, ac de futuræ in eis crisis temporis & modi præcognitione. Duodecimum libri tres περὶ τῶν κρισίμων ἡμερῶν, De diebus iudicatoriis seu decretoriis construunt, quorum primo iudicatorij dies enumerantur, eorumque facultas vt & ipsorum prænoscendorum methodus explicatur. Secundo experientia ac ratione iudicatoriorum dierum vis explicatur; eorum item tum ordo, tum proportio indicatur, & qui quos ad morbos pertineant. Tertio de cælesti, ac materiali causa dierum iudicatoriorum, ex quibus & ipsorum ordo, & facultas pendet vniuersa, disserit. Decimum tertium tribus in Hippocratis librum περὶ χυμῶν De humoribus commentariis nititur, vbi multa παθολογικὰ, σημειωτικὰ & κριτικὰ, ac variæ Medicis obseruandæ præceptiones reuoluuntur; verùm hæc commentaria lacunis ac mendis plena Græci textus penuria in lucem proferuntur. Hîc autem connectitur Hippocratis τὸ προγνωστικὸν, in quod decimum quartum opus Galeni ex tribus commentarijs conflatum est. Hisce verò libris prænotionis præstantia, ac vtilitas; quænam ex vultu, decubitu, gestu, respiratione, sudoribus, vrinis, sputis, aliisque excrementis & accidentibus præsagienda; quæ in ægris bona, ac mala; ac variorum affectuum naturæ ac notæ deteguntur. Decimum quintum tribus commentariis τὸ προῤῥητικὸν πρῶτον interpretantibus absoluitur, quibus quæ morbis & ægris succedunt predicuntur. His tum alter προῤῥητικὸς liber Hippocratis subnectitur; tum Coacarum prænotionum amplissimum opus, in varias distinctum sententias. Decimum sextum περὶ τοῦ προγινώσκειν, De præcognitione ad Epigenem vel Posthumum liber, quo Medicum posse quod singulis ægris euenturum sit prænosse ac prædicere probatur. Decimum septimum liber est Galeni περὶ προγνώσεως De prænotione inscriptus à me ex manuscriptis Regiis codicibus collectus & à sapientissimo Prateolo Latinè redditus. Decimum octauum περὶ κατακλίσεως, De decubitu, prognostica sunt ex mathematica scientia libello vno conclusa, Astrologiæ imperitis neglecta, bardis ac ignaris lacerata, sapientissimis perutilia ac celeberrima; quibus consona sunt, consimillima Mercurij Trismegisti prognostica. Decimum nonũ, Quomodo morbum simulantes sint deprehendendi, libellus. Vigesimum, Fragmentum est Galeno ascriptum ex prognosticis & aphorismis collectum cui titulus inest, Quæsita in Hippocratem; Cui etiam ascribitur libellus prædictionis qui Capsula Eburnea in Hippocratis sepulchro inuenta vocitatur Quæ multa huc cætera σημειωτικὰ Galeni non adducuntur, ea aut inter commentarios Galeni in Hippocratis libros scripta patent, aut negligentioribus seculis exciderunt, quemadmodum commentarij in Archigenis libros octo de pulsibus, ac consimiles de quibus libello de propriis libris loquitur ipse Pergamenus.

CAPVT XVIII.

Θεραπευτικὰ Galenum studio comparasse, amplissimè conscripsisse, ac sese in eis exercuisse.

PRæstantissimam omnium Medicinæ partium eam esse auguramur, quæ cæteris imperat, ac θεραπευτικὴ curandíue methodus nominatur. Hanc qui ignorant & τὴν θεωρητικὴν & πρακτικὴν, mederi nequeunt, quæ propriè ipsa est Medicina. Quandoquidem θεραπεία ἐστὶν ἡ τῶν νοσημάτων ἀναίρεσις *curatio morborum est ablatio*, proindéque sanitatis restauratio. An verò in Therapeutica, vt & cæteris Medicinæ partibus primas obtinet Galenus? Duo rei fidem faciunt tum permultæ ac celebres quas ipse curationes peregit; tum quamplurima therapeutica volumina, quæ philiatris etiam Medicis certam ac tutam medendi curandique rationem edocent. Imprimis autem occurrunt admirandi quatuordecim libri therapeutici, qui doctrinæ Medicæ vbertate, ac certa remediorum inueniendorum, ac præscribendorum methodo

thodo nullis cedunt. Ac primo quidem Galenus Thessalum ac reliquos methodicos conuincit qui in sanitate, ac morbo dignoscendo plurimum aberrarunt; docétque principia methodi, qua morbus tum dignosci, tum curari debeat. Secundo, quid sit morbus, ac quæ prima ipsius genera; & quo pacto statuendæ sint indicationes, quibus vniuersa morborum curandorum methodus, tanquam fundamentis subsistit. Tertio, docet qua methodo vlcera haud maligna curanda sint. Quarto, qua methodo maligna vlcera curentur ex Hippocrate. Quinto, sanguinis profluuia, quæcunque venis vel arteriis læsis succedunt, ac penis & sedis vlcera sanantur. Sexto, neruorum, tendinum, ligamentorũ, & partium illis analogarum, ossium quoq; curatio absoluitur. Septimo, ventriculi exemplo vniuersa partium intemperies tum simplex ac nuda, tum cõposita ac humori cõiuncta curatur. Octauo, vniuersa curãdi methodus absoluitur, qua diariæ febres percurentur. Nono, continentium febrium curandarum methodus, ordo, ac dignitas indicationum continetur. Decimo, docetur quomodo præcauendæ sint diariæ in hecticas mutationes, ac quo pacto ipsæ hecticæ curentur. Vndecimo, indicationes explicantur, quæcunque in putridis febribus curandis æstimantur; ac disseritur de cataplasmatis, perfusionibus, & balneis quę pro partium inflammatarum ratione admouentur, illic in methodicos inuehitur Galenus, quòd omissa phlebotomia hypocondria cataplasmatis & embrochis laxarẽt. Duodecimo, symptomatum grauiorũ vires euertẽtium ac eum febribus oboriẽtium maximè verò syncopes ac dolorum curatio docetur. Decimotertio, inflammationibus ac reliquis præter naturam tumoribus medendi methodus comprehenditur, indicationibus diligenter ascriptis, ac iis maximè quæ ab affecta parte sumuntur, vbi Galenus in Attalum methodicum inuehitur, qui Theagenem Cynicum inflãmatione iecoris laborãtem laxantibus cataplasmatis enecauit; ac de loco Principis animæ facultatis aduersus Thessali sectatores disserit. Decimoquarto, de reliquis agitur tumoribus & affectibus præter naturã curandis, sumpta ex singulorũ generibus curandi indicatione. His therapeuticõn ad Glauconem libri duo succedunt quorũ priore docet Galenus methodum medendi tum febriũ exemplo quę vel citra putredinem, vel cum putredine hominẽ inuaserint, tum propositis symptomatis frequentius, aut vehementiùs lædentibus, insignis à me Stephani Atheniensis Græcè ac Latinè cõmentarius edetur ipsum galeni librũ explicaturus. Alter tumorum pręter naturã omnium curandi methodũ prodit. Decimus septimus (libellus est De hyrudinibus, reuulsione, cucurbitula, scarificatione) qui subsequẽti Oribasij libello explicatur, vbi de curatione per reuulsionẽ ac deriuationẽ agitur. Decimus octauus, De venæ sectione aduersus Erasistratum liber, in quo Galenus increpat Erasistratum, qui posthabito venæ sectionis auxilio, neque efficacibus, neque tutis remediis vteretur, & quòd phlebotomiæ inediam pręlulerit. Decimus nonus, De venæ sectione aduersus Erasistratæos Romæ degẽtes liber, quo ostẽdit Galenus Erasistratum venæ sectione nunquã vsum fuisse; Et quòd his quum nõ intellexissent eius sectatores, tum sibi mutuo pugnauerint, tũ in grauissimos errores inciderint. Vigesimus, liber de curandi ratione per sanguinis missionẽ, quo explicatur vniuersa venarũ secandarũ methodus, affectus, scopi, mensura, locus, tempus & quæ cætera ad venas & arterias cum ratione secandas necessario intelligenda sunt. His inseritur fragmẽtum Hippocrati ascriptum ac inscriptum περὶ φλεβοτομίας ἐκ τ Ἱπποκράτους à nobis in manuscriptis codicibus Regiis cõpertum, queadmodũ aliud quoq; Galeni De venæ sectione quod ex libro posteriori galeni totũ depromptũ est. Subsequitur Hippo-

A cratis libellus περὶ τ φαρμάκων καθαιρόντων De medicamentis purgantibus. Huic cõsimili propè titulo donatus vigesimus primus est Galeni περὶ τῆς τ καθαιρόντων φαρμάκων δυνάμεως de purgantiũ medicamẽtorũ facultate. Hunc excipit vigesimus secundus Galeno ascriptus de catharticis Latinè ac mendosè priùs editus. Vigesimus tertius libellus eo insignitus titulo, Quos, quibus, & quãdo purgare oporteat à nobis latinè datus. His Hippocratis magni de insania liber annectitur. Vigesimus quartus est liber De melancholia ab Ætio ex Galeno & Rufo collectus. Vigesimus quintus, De puero epileptico præceptum ὑποθήκη liber inscribitur, qui pueri epilepsia laborantis curationem edocet. Sed hunc præcedit liber
B Hippocratis περὶ ἱερᾶς νόσου de sacro morbo, quem Galenum legisse ac probasse passim sua monẽt monumenta. Præcedit quoque Hippocratis libellus περὶ ὄψιος de videndi acie, seu visione aut oculis, Galeni librum vigesimum sextum De oculis, vbi quæ physiologica, pathologica, & therapeutica ad oculos spectant, amplissimè describuntur. Alter Galeni liber ex manuscripto Regio codice collectus de oculorum affectibus inscriptus & à me primùm editus est, Vigesimus octauus subsequitur Galeni de colico dolore liber à domino Moræo collega nostro mihi Gręcè proditus. Vigesimus nonus, De icteri cura Galeno ascriptus. Trigesimus, Galeno ascriptus
C liber qui affectuũ Renum dignotio atque curatio inscribitur. Reliqui multi sunt, Galeno ascriptus liber de cura lapidis ab Arabe quodam priùs editus ex manuscripto codice collectus. Galeno ascriptus liber De Medicinis expertis ab Arabibus ad nos reuocatus, sed inconcinna latinitate donatus. Galeno ascriptus liber secretorum ad Monteum qui licet Galenica quæque nõ complectatur, non tamen citra fructum colitur. Galeno ascriptus liber De incantatione, adiuratione, & suspensione, quo meliorem libellum De Homerica medicatione Galenus composuit, cuius fragmentum ex Tralliani libro nono collegimus. Tres libri de medicamẽtis paratu facilibus,
D quorum primus Galeno proprius iudicatur cui principium obtruncatum desiderabatur. Secundus autem ad Solonem Medicorum principem scriptus est. Tertius Græcè nondum editus est; & hi duo posteriores Galeno ascripti comperiuntur. Duo libri Galeno attributi, περὶ δυνάμεων ἰδίων, De propriis remediorum facultatibus inscripti, quos barbari de dynamidiis vocitarunt, quorum prioris maior pars desideratur. Alter ex Aëtio quanquã desumptus, plurimis tamen squatet erroribus. Horum omnium librorum tomũ nonum Hippocratis & Osantri Hippiatria à nobis primùm ex Regio codice manuscripto collecta perficiunt. Reliqua denique quamplurima
E Galeni opera aut aliis in tomis conscripta patent, aut ad nos nondum peruenerunt. At verò therapeuticã methodum, morborúmve curationem non modò libris docuit Medicinæ princeps, verùm etiã prosperrimis ægrotantium rebus multis in locis exercuit, non vt vulgus Medicorum, qui quum opinioni sapientiæ magis, quàm veritati inhiant, alios docere tentant, quæ nec ipsi vnquam fecerunt, nec aliis demonstrarunt. Nono Methodi duos adolescentes vnum liberum palæstræ peritum, alterum seruum febribus synochis laborantes miro iudicio curauit. Iuuenem febricitatem διατρίτῳ confectum à Diatritariis Medicis non modo ab hectica febre liberauit,
F verùm etiam sanitati integræ restituit. Sexagenarius decimiquarti Methodi lingua adeo prætumida laborabat, vt ore hominis haud contineri posset, sed eum Galenus pilulis ex aloë, scammonio, & colocynthide compositis vesperi exhibitis, ac admoto linguæ lactucæ succo percurauit. Romæ Eudemum Peripateticum magni nominis virum propè septuagenarium, media hyeme triplici quartana laborantem pręnunciata prognosi tempestiuo

theriacæ vſu curauit, ac præter aliorum medicorum opinionem ac deſiderium ſanauit. Ad Iuuenem 1. die, primóque febris inſultu accerſitus ſpeciem febris quàm primum dignouit, & morbi ſolutionem præfatus ægrum ſanauit. Accerſitus à Poſthumo familiarem Charilampi cubicularij neruo vulnerato laborantem curauit, quem aulicorum Cæſaris Medicorum nemo ſanare potuerat. Demadem rhetorem ſanauit, cuius morbum Aulici præſtantiores Medici ignorabant. Ad Iuſti vxorē citra cauſas manifeſtas tabeſcentem vocatus, eius morbum, morbíque cauſas ex pulſu, vultu, ac geſtu detexit, eámque non modo amare, ſed quem deperiret etiam miro artificio deprehendit. Seruum diuitis officio malè functum, hero haud ſatisfaciendi metu contabeſcentem agnouit. Ad Siculum Medicum ægrotantem proprium morbum ignorantem à Glaucone Philoſopho deductus ægrum hepaticum eſſe prænouit curauitque. Boëthi viri Conſularis vxorem aquoſo fluore vteri laborantem tum quæ Romæ aderāt optimæ obſtetrices, tum etiam principes Medici curauerant, ſed in dies deterior morbus reddebatur, tandem verò ſoli Galeno curatio demandata eſt, qui victus ratione vniuerſa optimè inſtituta, ac idoneis remediis præſcriptis, dierum quindecim ſpatio morbum propulit, & menſis curriculo mulierē naturali colore decoratam ſaluam prorſus ac incolumem reddidit, cuius beneficij memor Boëthus Galeno aureos quadringentos coronatos honorarium ſoluturus miſit. Oeconomum Romanum à cæcitatis periculo liberauit. Imò quicunque Magni Galeni ampliſſima volumina ſcrutabitur, ea certè quamplurimis ægris referta reuoluet, quos tum morbis liberauit, tum ſanitati reſtituit.

CAPVT XIX.

Ἐπίμικτα permixta opera Medicinæ Galenum ſtudio comparaſſe, ac quamplúrima conſcripſiſſe.

QVæ non pauca Galeni opera ad pleraſque ac vniuerſas Medicinæ partes ſpectant, ea τὰ ἐπίμικτα permixta vocauimus, quæ Hippocraticis connexa decimo noſtræ editionis tomo protulimus. Eorum autem omnium operum pars maior τὰ αἰτιολογικὰ, σημειωτικὰ καὶ προγνωστικὰ ſubiicit oculis, ac Medica præcepta Medicis neceſſaria continet. Qui autem cæteros præcedit liber Hippocratis eſt primus Epidemiῶn, quem Galenus tribus commētariis interpretatur. Ac priore Auſtrina cæli aut temporis conſtitutio ſubfrigida, pluuia, nubila, caliginoſa cum quibuſdā ſqualoribus deſcribitur, ac morbi huius tempeſtatis propagines. Altero duæ cæli tempeſtates explicantur, altera humida frigida, aquilonia, & procelloſa; altera frigida ſicca, ac ex parte inæqualis, & qui inde epidemici morbi orti ſunt. Poſteriore docentur præcepta quædam ad morbos dignoſcendos & ad præſagiendum vtilia, & ad finem quatuordecim ægroti deſcribuntur. Liber ſecundus Epidemiῶn Hippocratis temporum circumſcriptiones & aëris tempeſtates, quibus morbi Epidemij procreantur, explanat, ac tumultuariam rerum variarum collectionem vt περὶ φλεβῶν, φυσιογνωμονίην, καὶ τὸ φυσιογνωμονικὸν & conſimilia complectitur. In hunc autem libellum commentarius vnus Galeni nuper, ſed non integer editus eſt. Liber tertius Epidemiorum Hippocratis ægrotantium plurimas hiſtorias, & quæ ſymptomata pro peſtilenti illa aëris conſtitutione ægros inuaſerant, enumerat. Hunc librum tres Galeni commentarij explicant, quorum primus quæ ab Hippocrate in tribus ægris obſeruata ſunt, explicat. Secundus obſeruationem prodit ſymptomatum quæ nouem ægris oborta ſunt. Tertius Auſtrinam, humidam ac peſtilentem tempeſtatem deſcribit, ægrotis

A ſexdecim ad finem in medium productis. Quartum & Quintum Epidemiorum libros aut ſuis commentariis non illuſtrauit Galenus, aut ipſi nobis non ſuppeditant. Illo quidem ægri plurimi, & eorum affectus, & affectuum euentus, & iudicationes recenſentur: hoc verò ægrotantium hiſtoriæ proponuntur, vt & quæ remedia profuerunt, aut obfuerunt, qui morbi ad ſalutem, & qui ad mortem deſierunt. Sextus ſuccedit Epidemiorum Hippocratis liber ſex Galeni commentariis explicatus, qui nullos propè Epidemios morbos cōplectitur, ſed aphoriſtica multa ab Hippocrate ad memoriā collecta. Qui Palladij in eum librum repertus eſt commentarius, ipſum honoris & vtilitatis gratia hîc appoſuimus. B Septimus Epidemiorum liber Hippocratis ægrotantium quoque hiſtorias, morbi naturas, ſymptomata, remedia, & iudicationes continet. Huc ſeptem Hippocratis libri aphoriſmorum adducuntur totidem Galeni commentariis comitati. Primo iudicationum ſcopi, vires ægrotantis, morbi natura, humor noxius, humoris motus, ſymptomata, morbi tempora, acceſſiones, dies criticus, partis natura, ætas, tempus, conſuetudo continentur. Secundo autem morborum cauſæ, quæ ſemina, ſigna ſalubria, inſalubria, lethalia. Tertio, Quæ morborum genera, quibus anni, cælique tempeſtatibus, quibus ætatum mutationibus oriantur. Quarto De C purgationibus agitur tum arte tum ſponte factis, & de ſingulis per quas fiunt partibus, ex quibus morborum euentus, moreſq; cognoſcimus. Quinto De calidi, frigidi, humidi, & ſicci exuperātia ac immoderatione, vnde variæ morborum ſpecies. Sexto corporis partium notæ, quibus futura in morbis prædicimus, edocentur. Septimo prædicendi in morbis ars, ea continens, quorum aduentu pernicies, aut ſalus ægris accedit. Octauus à quibuſdā recentioribus adfertur aphoriſmorum liber ex quibuſdam Hippocratis præceptionibus collectus. Eſt & Galeni aduerſus Lycum, commentarius inſcriptus, Quod nihil in eo aphoriſmo Hippocrates pec- D cet, cuius initium. Qui creſcunt plurimū habent innati caloris. Alter quoq; Galeni commentarius contra ea, quæ à Iuliano in Hippocratis aphoriſmos dicta ſunt. Fragmenta quædā Galeno attribuuntur ex aphoriſmis Raby Moyſis collecta, quæ meliori latinitate à me donata ſunt. Alia quoq; ex Raſis libris excerpta, quæ ſingula tum Galeni tum Hippocratis doctrinam redolent.

CAPVT XX.

In victus ratione ægris præſcribenda Galenum præcelluiſſe.

E SApienter vt omnia Medica ſanciuit Hippocrates, ac ſacro iureiurando deuinxit Medicū idoneam ægris diætā pro facultate iudicióq; præſcribere. Siquis enim animaduertat ægrotantium victum, & ſanorum victui comparet, is certè ægrotantibus ſanorum δίαιταν βλαβερωτέραν *nocentiorem victum* comperiet, ἤπερ τὴν τῶν θηρίων τε καὶ ἄλλων ζώων, *quàm eum qui ferarum, & aliorum animalium, ſanis*, proindéque vt medicus ſuo perfungatur munere, idoneam ægris diætam religioſè præſcribat neceſſe eſt. At hancce Medicinæ partem maximam Galenum coluiſſe & illuſtraſſe, tum diætetica quæcunque ſcriptis nauauit præcepta ac commentaria, tum F complures ægroti quos ſola diætæ lege percurauit, fidem faciunt. Quum autem Medendi ſcientia ratione duce & comite experientia conſtituta tribus inſtrumentis morbum expugnet, diæta, pharmacia, & chirurgia, in tres propterea partes probè diſtribuitur διαιτητικὴν, φαρμακευτικὴν, καὶ χειρουργικὴν, ex quibus mutuo ſubſidio ac vinculo connexis conſtat θεραπευτικὴ, ita vt

ſimul

simul omnes in morbi expulsionem ac curationem concurrant, ac accedant opitulaturæ; proindéque διαιτητικὴ θεραπευτικὴ peculiari opere neque ab Hippocrate, neque à Galeno prodita est, sed passim & vbiq; in vtriusque operibus therapeuticis tum vniuersalibus, tum particularibus luculenter descripta. Quare in vndecimo nostri ordinis tomo διαιτητικὰ opera pauca continentur, sed planè diuina. Hippocratis est liber De diæta acutorum morborum, & Galeni in eum librum commentarij quatuor, quibus quæ in acutorum morborum victu veteres omiserint, & in quibus defecerint, edocetur. Ac primo quæ sit ptissanæ conficiendæ, & exhibendæ ratio, & quæ facultates explicantur. Secundo primùm exemplo pleuritidis de fomentorum facultate ac vsu; deinde de repentina tum in victu tum in reliquis rebus mutatione fusè, latéque Galenus differit. Tertio vini, mulsæ, oxymelitis, aquarum, & balnearum facultates exponit. Quartus ex multis ac diuersis theorematis conflatus est, quorum plurima ad morbos acutos referuntur. Quintus commentarius latinè prostat editus, qui Galeni liber De Diæta in morbis acutis inscribitur, principio obtruncatus, quo in paroxysmis quiescendū, & quo tempore tum morbi, tum paroxysmi alendum tractatur. Cæterùm victus ratione febres immutari in libris De febribus docetur. Qualis debetur ægris victus, secundo De diebus decretoriis legitur. Quod ignorato morbo diæta non sit præscribenda, liber primus De crisibus aperit. Quod victus non statim ante febrem, neque in febre, sed in febris declinatione, si ferant vires, sit exhibendus, in aphorismis reuoluitur, vbi abundè de victu multiplici, tenui, tenuissimo, & pleno differitur; hos & alios libros legite, & Galenum diæteticum præstantissimum extitisse iudicabitis.

CAPVT XXI.

Galenum non verbo, sed opere medicum extitisse; ac in chirurgicis tum documentis, tum operationibus palmam cæteris præripuisse.

Hippocraticum illud oraculum magni ducendū est ac celebrandū, ἰητροὶ φήμῃ μὲν πολλοί, ἔργῳ δὲ παῦροι *medici fama quidem ac nomine multi; re verò seu opere, quàm paucissimi curationem aggredi* μὴ λογισμῷ πιθανῷ *non probabili tantùm ratiocinatione,* ἀλλὰ τριβῇ μετὰ λόγου, *sed etiam exercitatione cum ratione copulata conspiciuntur.* χειρουργικὴ pars therapeutices altera pręcipua est, quæ manu medetur, ac θεῶν χεῖρας habet sibi proprias, cuius oratio ac ratio ab Hippocrate laudabatur, sic ἐκ διαπλάσιος ποιῆται τ̀ ἀρχὴν *ab experimēto principium ducat.* Hanc artem chirurgicam non theoria duntaxat, sed & opera ac manu tantopere coluit ac excoluit Galenus, vt chirurgum Medicum eo præstantiorem neminem nouerit posteritas. Exploretur rei veritas primùm chirurgicis operibus, quæ humano generi opitulantia supersunt, quæq; tomum nostræ editionis duodecimū simul cōgesta constituunt. Præcedit Hippocratis κατ' ἰητρεῖον De Medici chirurgi officina, seu Medicatrina liber, tribus Galeni commentariis explicatus. Ac primus quibus instrumentis Medici officina adornari debeat, & chirurgus indigeat, explanat. Secūdus deligationum species, ac ferulas exprimit. Tertio quæ de deligationibus in genere dicta sunt, ea ad fracturarum deligandarū rationē trahuntur. His subnectūtur quatuor Hippocratis libelli. Prior De vlceribus, quo partium vlcera, ac quæ his succedunt, tumores etiam, explicantur, curantúrque. Alter De fistulis liber, quo fistularum generatio, causæ, curationes, intestini recti inflāmatio, humectatio, prolapsus, & strāguria exponūtur. Posterior liber De hæmorrhoïdibus, quo earum ortus, variique curandi modi proponuntur. Quartus De capitis vulneribus liber, quo capitis vulnera tractātur, ac curantur, qui osse detecto, aut nudato, aut etiam perforato fieri solēt, aut quæ læsa membrana caluam tegente inferuntur. Hos libros quatuor quanquam commentariis non illustrauit Galenus eos tamen Galenum legisse & celebrasse eius commemorant opera. Succedit Hippocratis de fracturis liber tribus Galeni cōmentariis decoratus. Primo namq; communis methodus curandi simplices cubiti fracturas tractatur. Ac primùm brachio proposito docetur quo pacto extensiones, cōformationes, deligationes & posituræ partium fractarum fieri debeant. Secūdo curatio reliquarum fracturarum simplicium, luxationū, ac dimotionum, quæ in brachio, summa manu, pede, tibia, calce, & femore contingunt, exponitur. Tertio fracturarum in quibus ossa nudata sunt, aut partes exulceratæ, noxarúmque gibbi cubiti, & genu curatio absoluitur. Vt autem Galeni cōmentaria clariora fiant, & ad doctrinam Hippocraticam nihil frugiferum tenebris obliteretur, Palladij scholia in ipsum Hippocratis librum De fracturis in lucem protulimus. Serie verò sua reuoluitur Hippocratis liber De articulis, eximiis quatuor Galeni cōmentariis explicatus. At vt in libro De fracturis multa dicta sunt, quæ ad luxationes attinent; ita his in libris multa de fracturis tractantur. In primo namque commentario de humeri articulo restituendo, de summo humero, ac de iugulo differitur. Secundo de reliquis manus articulis, de maxillis, de naribus ac auribus curandis agitur, quum luxata vel fracta fuerint. Tertio luxationes absoluuntur, ac quæ cæteræ manibus & cruribus obortę noxæ manu tractantur. Intertexitur quoque excidendorum ossium methodus, & structuræ illius machinamenti, quod scamnū Hippocratis appellatur. Iam verò De fasciis tres auctores Galenum, Soranum & Heliodorum aduertimus, quorū libri prout in manu scriptis Regiis codicibus comperiuntur, à nobis sunt Grecè primū editi. Laudatur liber De laqueis à Galeno, in libris de fasciis, veruntamen qui de laqueis ex Heracle liber à nobis editur, is ad Oribasium auctorē refertur. Id autē opus vtilissimum est quum laquei non modo ad fasciandum, sed etiam ad extendendū ossa fracta vel luxata, tum ad curanda atq; alliganda membra, dum manus adhibetur. Liber Oribasij sequitur ex Heliodoro De machinamentis, quæ ex Hippocrate, Galeno, aliisq; auctoribus ab Oribasio collecta ad chirurgicas operationes, & morborū curationes maximè cōducunt. Duo deniq; tomū hunc claudunt Hippocratis libri quorum memor est Galenus; Prior mochlicus seu vectiarius, qui de ossiū per molitionē impellendorum ratione agit, alter de fœtus mortui exectione & extractione: In his autē omnibus ac pluribus cæteris in alias classes distributis operibus de chirurgia amplissimè differitur, vbi Medicorum chirurgorum indumenta, dotes, mores, studia, ingenia, paratæ manus, ac manuum vngues, situs, instrumēta, ferramenta quamplurima, & cōsimilia multa tum chirurgicis operationibus obeundis, tū ægrotantibus curandis idonea enarrantur. Quod si tumores pręter naturā, vlcera, vulnera, fracturæ & luxationes manus opem ac operam efflagitent, ac in chirurgorū manus incidant, ac de his omnibus dignoscendis, præsagiendis, ac citò, tutò, & iucundè curandis agat noster Archiatros, non hercle oratione duntaxat, verùm etiam opere chirurgus agnoscitur. Reuoluite paululum libros De compositione medicamentorum κατὰ τόπους καὶ κατὰ γένη, illic illic sylua remediorum ratione compositorum, & experientia comprobatorum comperietur, quibus tumores præter naturam detument, arcentur, resoluuntur, suppurant, detergentur, mundantur, carne caua vlcera replentur, exiccantur, vulnera agglutinantur, & cicatrice obdu-

cuntur, fracta oſſa & luxata reponuntur, ac demùm percurantur. Quam ἑνώτητος ἢ συνεχείας λύσιν, *vnitatis aut continui ſolutionem*, Chirurgi ſibi propriam vſurpant, ad σύνθεσιν reducendam, ipſam Galenus excogitauit, ac in proprias partitus eſt differentias. Galenus Iuuenis vigeſimum nonum ætatis annum incipiens neruorum vulneratorum curationem inuenit, quemadmodum palam ſignificauit, quum vulneratos gladiatores (quibus curandis à Pontificibus præficiebatur) in priore infernáque femoris parte inuento præſidio curauit, qui priùs aliorum Medicorum curâ peribant. *Mihi ne quidem vnus*, inquit, *vel ex neruorum vulnere, vel alio mortem obiit*. Qua verò methodo, & quibus remediis ipſos curauit, hiſtoria reuoluenda perdocet. Galenus anno ſuæ ætatis trigeſimo quinto ſummi humeri laborauit luxatione, quam vinculi præſidio, & illitu ex oleo ipſe curauit. In anatomicis adminiſtrationibus pueri interiore ſterni abſceſſu laborantis hiſtoria legitur, cui ſanando curatrices manus attulit Galenus qui aperto ſterno, & purulentæ materiæ data porta, ægrotantem ſanitati reſtituit. Quas ob res Galenum in Chirurgicis operationibus Medicorum omnium celeberrimum, tum Medici, tum Chirurgi agnoſcunt quorum præcepta, ac theoremata ex Galeni operibus depromuntur.

CAPVT XXII.

Galenum in ſimplicibus ac compoſitis medicamentis excelluiſſe; ac ipſum medicamenta compoſuiſſe.

PHARMACEVTICEN Medicinæ partem quæ medicamentis perficitur, vocat Galenus; proinde numeros omnes artis Medicæ non compleuit qui pharmaceutices documenta, & exercitationes negligentia prætermiſerit. At non eam duntaxat φαρμακευτικὴν intelligimus manuariam, quæ delectu, præparatione, & compoſitione medicamentorum conſiſtit, quam artem quibuſdam Medicorum miniſtris pharmacopolis politica lex commiſit, vt medicamenta quæque ad vſum medicum parata ex Medicorum præſcriptis in officinis proſtarent, & aſſeruarentur; verùm etiam φαρμακευτικὴν Medicam quæ primùm tum ſimplicium, tum compoſitorum medicamentorum facultates ſcrutatur; deinde indicationibus à morbo, cauſa morbifica, partibus affectis, & ægrotantium natura, ratione duce, & experientia comite petitis φάρμακον ποιεῖ, *medicamentum conficit*, quum id parandum, aut componendum ex arte pharmacopolæ obſequenti miniſtro pharmacopœus Medicus imperat. Vtramque verò pharmaciam tum manuariam, tum pharmacopœïam Medicam exercuit Galenus, licet quidam imperiti, quos meritò ſues ſtolidos vocitat Syluius, Galenum calumnientur, quòd operibus de compoſitione medicamentorum κατὰ τόπους, καὶ κατὰ γένη, catalogum tantùm compoſitorum & à ſe & cæteris medicamentorum recenſeat, ſed componendi methodum nuſquam tradat. *Probamus* (inquit Syluius) *hanc methodum ceu animam quandam Galenicis locis propè omnibus interſperſam*. Prodeant itaque Pharmaceutica Galeni opera vltimo noſtræ editionis tomo concluſa, quo philiatri Galeni Medicinæ principis exemplo non modò medicamentorum theoriæ mentem adhibeant; ſed & compoſitioni ingenioſas manus admoueant, ſolóque nomine Medicos habeant, qui ſimplici pharmaco vt ſenna, & vnica phlebotomia ægros omnes ſanandos impunè ſuſcipiunt. Imprimis autem reuoluendi veniunt vndecim illi germani Galeni libri De ſimplicium medicamentorum facultatibus; quorum primo exemplis aquæ & aceti propoſitis, quibus rationibus explorandæ ſint ſimplicium medicamentorum facultates oſtenditur. Secundo vnde veteres errauerint exponitur, prauæ eorum rationes propelluntur; ac olei, & roſacei exemplo vera docetur ratio facultatis medicamentorum iudicandæ. Tertio quæſtiones logicæ de actione ſimplicium medicamentorum abſoluuntur, quæ ceu elementa ſunt totius tractationis de ipſorum facultatibus. Quarto agitur de tenuibus & craſſis partibus; ſaporum & odorum eſſentia & facultate, quæ in medicamentis ſimplicibus conſpiciuntur. Quinto de cæteris principiis facultatum quæ primis ſuccedentes medicamẽtis inſunt, & ex affectibus quos edunt denominantur. Sexto agitur de effectricibus ſingulorum medicamentorũ ex plantis ductorum qualitatibus, quorum hiſtoria ad nonum vſque librum excurrit. Nono itaque terrarum ac metallicorum facultates explicantur. Decimo ſimplicium quæ ex animalibus ſumuntur medicamentorum facultates. Vndecimo medicamenta ſimplicia quæ ex animalibus deprompta ſupra haud explicata ſunt, ac quæ ex mari & ſalſis aquis proueniunt, explanantur. Duodecimus eſt Galeni liber, qui ſimplicium medicamentorum ſynopſis inſcribitur ex manu ſcriptis codicibus à nobis deſcriptus, ac latinè proditus. Decimus tertius Galeno aſcriptus liber De ſimplicibus medicamentis ad Paternianum. Decimus quartus aſcriptus Galeno liber De plantis ab Arabico in latinum duntaxat reuocatus. Decimus quintus Galeno aſcriptus liber De virtute centaureæ, qui quamuis haud Galeni ſit, Galenicam tamen doctrinam ſapit. Decimus ſextus ſuccedanea complectitur ſimplicia. His ſuccedit opus De compoſitione medicamentorum ſecundum locos decem libris illuſtratum, quorum primus pilorum ac ſummę cutis capitibus idonea medicamenta complectitur. Secundus ad dolores, contuſiones, vlcera, & cæteros capitis affectus medicamenta. Tertius ad aurium & narium affectiones medicamenta. Quartus medicamenta oculorum affectibus idonea. Quintus ad reliquas faciei, dentium, & gingiuarum affectiones medicamenta. Octauus ad ventriculi & hepatis affectus medicamenta. Nonus cætera affectuum hepatis, & lienis, inteſtinorum, ſedis, pudendorum, ac vteri medicamenta explicat. Decimus ſuccurrentia renum, veſicæ, coxæ, & articulorum affectibus remedia complectitur. Opus conſtruunt egregium ſeptem libri De compoſitione medicamentorum per genera. Primo namque methodus & vſus componendorum medicamentorum, & emplaſtra quædam ἐπουλωτικὰ vt candida exponuntur. Secundo emplaſtra viridia, melina, gilua, aliiſque donata coloribus, cephalica & catagmatica. Tertio quæ ad vulneratos, punctos, contuſos & quocunque modo læſos neruos conferunt medicamenta proferuntur. Quarto quæ putridis ac malignis vlceribus, nomis, & δυσεπουλώτοις ſuccurrunt medicamenta continentur. Quinto multiplicis vſus emplaſtra, paſtilli, & arida comprehenduntur. Sexto emplaſtra multiplicis vſus ad nomas conferentia, quæ attrahunt, concoquunt, & diſcutiunt, declarantur. Septimo agitur De emollientibus, laxantibus, & laborem tollentibus emplaſtris, quæ malagmata, chalaſtica, & acopa dicuntur. Opus de antidotis duo libri condiderunt. Primo theriacæ tum Andromachi, tum Damocratis compoſitio docetur, & quæ eam ingrediuntur ſimplicia explicantur. Altero de Mitridaticis & quibuſdam Andromachi, Damocratis, Aſclepiadis, Apollonij medicamentis agitur ad phthiſin, venena, ſerpentium noxas, ſcorpiones, phalangiorũ morſus, viperæ, canis rabidi morſum & ſimiles affectus cõferentibus antidotis. Subſequitur lib. De theriaca ad Piſonem, in quo de theriacæ cõmendatione & compoſitione tractatur; Alter quoq; ad Pãphilianum, quẽ Galeno quidã aſcribunt.

ascribunt. De clysteribus fragmentum paruum editum est Galeni, sed paulo maius nobis sapientissimus Moræus in Philiatrōn beneuolentiam suppeditauit. Duo denique libelli tomum absoluunt; alter de ponderibus & mensuris inscribitur; alter τὰ ἀντιβαλλόμενα complectitur. At quatuor modis artis pharmaceuticæ summum Galenus adeptus est. Primò peregrinationibus quocunque in plurimas Asiæ, ac Europæ regiones diductis, ex quibus varia remedia variis gentibus vsitata in patriam deuexit quæ sibi ac amicis Medicis exploranda partitus est. Nam vt tum noua & incomperta simplicia intueretur, & in vnoquoque genere exquisitissima sibi compararet, nauigauit Cyprum, Lemnum, Cretam, & Palæstinam Syriæ, & quæ loca peragrare non potuit, inde sibi adferri curauit. Itaque in operibus de compositione medicamentorum per genera, adhortor, inquit, amicos meos, si artis opera pulchrè obire voluerint, vt me imitentur, qui ex omni natione quotannis præstantissima medicamenta, vt mihi adferantur curo, quòd perditi illi rerum cuiuscunque generis emptores illa in dies deprauent. Enimuerò in simplicibus medicamentis non modò vniuersè eruditus fuit Galenus; verumetiam in singulis summopere exercitatus. Quanquam nullum propè medicamentum nominauerit, cuius Dioscorides quique eum præcesserunt botanici Medici non meminerint, nihilque prætêrquam quod iam prisci docuerant, ipse doceat, nihilominus non modo iam dictata, scripta & cognita simplicia summo studio expertus est, verùm etiam ea ad vniuersalia quædam redigit & graduum differentias assignat, in quo certè plurimum iudicij diligentiæque adhibuit, in iis præsertim quæ gustare & iudicare accuratiùs voluit & ausus est, quædam enim vehementiora gustare non sustinuit, vt thapsiam, aliáque erodentia & vniuersales tertiasque facultates ex primis & secundis, quemadmodum & ex his primas quasdam collegit, licet hæc non perpetuò succedant. Quædam enim tota agunt substantia, aut qualitatibus & facultatibus occultis; quædam verò per accidens; imò idem interdum à diuersis capitibus produci videtur. Deinde verò collectione tum simplicium tum compositorum medicamentorum quæ passim apud expertos Medicos comperiebat, quorum multitudine eius opera κατὰ τόπους, καὶ κατὰ γένη, de antidotis decorata ac locupletata sunt. Tertiò medicamentorum sedulo quæsitorum reconditorio (ἀποθήκην ipse vocitat) quo quæque tum simplicia, rariora, tum composita pretiosa oculis perpetuò obuersabantur, manibus tractabantur, & promptiora ad morborum curationes prodibant. Quartò denique frequenti medicamentorum compositione, quam ex simplicibus ab apotheca propria, aut Cæsaris, aut aliunde mutuatus construebat, quemadmodum in libris De antidotis sese Cæsari Antonino theriacam apparatè confecisse libris diuulgauit.

CAPVT XXXIII.

Galenum Cosmeticen, non Commoticen artis Medicæ partem statuisse; neque comptoria, neque venena, neque phthorica, neque philtra probasse; sed Oneirocriticum somniis credidisse.

KΟμμωτικὴν artem comptoriam definitã quæ fuco ascititiam pulchritudinẽ inducit, inter vitiosas artes reponit Galenus, Medicinæq; partem esse negat, & eam veteribus probro fuisse historiæ fidem faciunt. Rex Macedonum Philippus quemdam capillorum tinctura superbientem ex ordine iudicum proscripsit. Vir Chius iam senex canitiem tinctura obliterare conatus, quũ in

A publicum de rebus susceptis orationem habiturus progressus esset, tum surgens Archidamus τί ἂν, ἔφη, οὗτος ὑγιὲς εἴποι, ὃς οὐ μόνον ἐπὶ τῇ ψυχῇ τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ περιφέρει; *Quid ille tandem* (dixit) *rectum diceret, qui mendacium non in animo solùm, sed capite quoque circumfert? At verò* (inquit Galenus) *faciei colorem per pharmaca nitidiorem, aut rubicundiorem efficere, aut pilos capitis crispos, aut fuluos, aut nigros, aut quemadmodum mulieres assolent, in longitudinem porrectos & auctos, hæc ipsa, & eiusmodi cætera comptorij maleficij existunt non Medicæ artis opera. Verùm propter societatem quam cum illis haberem, interdum ad regiarum fœminarum; atque adeo ipsorum regum imperium etiam* B *comptoria adiungimus, quum his negare non liceat, docendo tamen comptoria Medicinæ partes non esse.* Licet verò Galenus Comptoriam hanc artem ab arte medica procul expulerit, ac de ea nulla præcepta quò seculi sui calumnias vitaret, scriptis tradiderit, Heraclides tamen Tarentinus, Archigenes, Crito, aliique insignes Medici scripsere, quorum vt & Cleopatræ quædam comptoria pharmaca libris κατὰ τόπους Galenus ipse inseruit, neque tam seuerus extitit, vt omnem prorsus ornatum è medicina submoueret; propterea inter partes Medicinæ τὴν κοσμητικὴν *exornatoriam* recepit, vt quæ naturalem corporis pul- C chritudinem tueatur. Siqua verò princeps, aut alia mulier fastu non turgida, genuino aliquo pulchritudinis radio non donata, marito suo non placeat, ac de cosmeticis aut commoticis remediis quibus iustos mariti venetur amores, medicum consulat, is ne ipsa in aliena ac periculosa argitarum comptoria incidat, vt artem medendi rerum Physicarum vniuersalium ac particularium scientiam vberrimam esse, séque omnia sapere significet, ac si mihi ignoscant Galeni manes, tam molesto ac honesto morbo succurrat, quamprimum cosmetica, etiam commotica pharmaca præscribere, ac conficere pietatis ac meden- D tis opus est, si neque corpori, neque sanitati, neque animæ moribus officiant. Οὐ δώσω δὲ οὐδὲ φάρμακον οὐδενὶ αἰτηθεὶς θανάσιμον, οὐδὲ ὑφηγήσομαι ξυμβουλίην τοιήνδε. *Nemini vera venenum lethale precibus euictus dabo, neque huiusce consilij author ero*, ita iurandum sanciuit Hippocrates, cuius mens Galenus nunquam venenorum vsum probauit, quæ quia toto genere præter naturam sunt, ea in hominum perniciem ac subitaneam necem edita philanthropos noster à medicorum schola ac probitate releganda ac reticenda esse censuit; scriptis verò mandare reprehensionis; eorum compositiones docere, improbitatis; ali- E cui propinare, supplicij mulcta dignissimum iudicauit. Orpheum namque Theologum, Horum, Mendesium, Heliodorum Atheniensem & Aratum arguit, quòd deleteria pharmaca composuerint. Exemplum ipse adfert Medici qui quòd venenum præscripsisset, meritas supplicij pœnas luit; deleterias tamen venenorum omnium qualitates ac facultates ignorare Medicos non decet, imò vt homines veneno aliquo oblæsos veris ac propriis alexipharmacis, ac alexiteriis ipsi curent sanitatique restituant, venenorum theoriam omnem, ac prauos vsus sapere necesse est, aliàs ab Apollineo tripode ac principum aula *procul ô procul ite* F *prophani.* Plena sunt Galeni opera remediis quamplurimis, quibus quodque venenum certissimis priùs signis detectum expugnari queat, & quæcunque horrenda ab eo prodeunt symptomata profligari. At magica opera, φίλτρα, ἀγώγιμα, ὀνειροπόμπα, ac μίσητρα quæ amores conciliant, quæ ad voluptates pelliciunt, quæ somnia ac somnos mittunt, quæ odia pariunt ac concitant, nominauit duntaxat Galenus, sed hæc ne-

que scriptis probauit, neque experiri voluit, aut si fuerit expertus, reticuit, quemadmodum & θανάσιμα φάρμακα lethalia venena, quæ παθοποιὰ vocitant. Ἐκεῖνα μὲν γὰρ αὐτῶν, καὶ γελοῖα καταδῆσαι τοὺς ἀντιδίκους, ὡς μηδὲν ἐπὶ τῶν δικανικῶν συνηθειῶν φθέγξασθαι, ἢ ἐκτρῶσαι ποιῆσαι τὴν κύουσαν, ἢ μηδέποτε συλλαβεῖν, ὅσα τἄλλα τοιαῦτα. *Nam illa sanè ridicula sunt, constringere, ac vincire aduersarios, vt in indicio nihil possint eloqui, aut grauidæ abortum adferre, aut vt ne vnquam deinceps concipiat, efficere, & quæcunque sunt huius generis cætera*, quorum plurima aut sunt ἀδύνατα, aut si δυνατὰ, βλαβερὰ τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων, *confici queant, mortalium vitæ sunt noxia*. Hæc & plura de magicis, vanis, ac perniciosis artibus loquitur sapientissimus Hippocratis interpres, ac multis rationibus ac documentis in tot nugarum ac scelerum authores inuehitur. Vtrum Galenus somniis fidem adhibuit? id quę sequuntur soluunt. Quæ somnia diuinitus somno sepultis mittuntur, θεοπέμπτοις ὀνείροις Philo vocitat; theorematica Scaliger, θεόπνευστα Herophilus, & prædiuina Plinius, quibus quod est cernitur; quod futurum est prædicitur; quod profuturum ac obfuturum beatioribus à Deo aut Angelo, aut ab arte denunciatur. Galenus itaque eiúsque pater Nico θεοπέμπτῳ ὀνείρῳ fidem adhibuerunt quo Æsculapius, aut sanctior Angelus Niconi apparuit, imperauitque vt filium Galenum ad medendi scientiam adipiscendam adhortaretur ac promoueret. Paruit somnio Nico, paruit Galenus, neutrúmque fefellit somnium. Prætumente lingua sexagenarius quidam ægrotus laborabat, cui curando Galenus reuellentes pilulas deorsum annuentibus cæteris Medicis præscripsit, repellens verò topicum in posterum diem refrigerans ob dissentaneam Pergamenæ propositionis astantium Medicorum sententiam distulit, sed per quietem somnio illud comprobatum ac iudicatum remedium (quod lactuca erat) parti laboranti admouit. Quum etiam Galenum hypochondrij dextri, diaphragmatis, & hepatis dolores vexarent, & abscessus metueretur, tum archiatros somnio monitus, positam inter pollicem & indicem digitos dextri brachij arteriam secuit, quæ quoad sanguis (qui adusque propè libram effluxit) sponte sisteretur, aperta relicta est; subindéque à prauo affectu liberatus est. Præterea Sacerdos Dei Æsculapij Pergami somnio monitus secta summæ manus arteria lateris dolore solutus est. Quin etiam in plerisque commentariorum Galeni foliis consimiles historiæ reuoluuntur, quæ Galenum somniis credidisse diuulgant. Enimuero partes morbis affectas prædominantes in corporibus humores, humorúmque qualitates & exuperantias, iudicia, & opportuna remedia ex insomniis nouisse, tum Hippocratem, tum Galenum, eósque ὀνειροπόλους *somniorum interpretes*, ac proinde μάντεις *vaticinantes*, Iouis ministros (ab Ioue namque somnia mitti, ac obiici scribit Galenus) ac Medicos ὀνειροκριτικοὺς, ὀνειροσκόπους *somniorum coniectores & scriptores* esse animaduertimus, ὀνειρολογίαν Medicam pervtilem esse, non autem magicam & inanem quæ vltra Medicinæ limites diuagatur commoticen.

CAPVT XXIV.

Cur, quomodo, qua ætate, & quot libros conscripsit Galenus, in scholis Medicorum probatos.

Libros Galenus eo consilio vt diuulgarentur perpaucos tribus causis impulsus scriptis mandauit. Prima, quò amicis ac familiaribus præcipuè longam profectionem suscipientibus gratificaretur, aut sponte illis rogantibus, aut inuitò propemodum exoratus. Eiusmodi verò sunt omnes, quos introducendis composuit. Ac præ cæteris libri, Quod animi mores corporis temperamenta sequantur; De optima nostri corporis constitutione; De bono corporis habitu; De diebus decretoriis; In Epidemiorum libros commentarij; De medicamentorum facultatibus; Contra Iulianum; Aduersus Lycum; De differentiis pulsuum; Methodi medendi libri priores ad Hieronem, & eo defuncto reliqui ad Eugenianum; Commentarius in Prorrheticum Hippocratis. Sic in Glauconis philosophi, Boëthi viri consularis, & aliorum quorundam primariorum gratiam multa scripsit; multa etiam in communem amicorum, aut inferioris conditionis hominum vsum; quod eum facere non piguit, vt voce vti interdum non dubitarit humanissima illa, se vel vnius tantùm gratia, quem modò veritatis studiosum nouisset, dicturum, scripturúmque omnia. Altera, vt commentando, ad rem aliquam propositam sese exerceret, & ingenium non sineret otio languere, sed lucubrando excitaret. Tertia denique, suorum studiorum opportuna commoditas, cuius gratia paucis tantùm suorum inuentorum capita consignare solebat (amicis verò rogantibus postea elaborabat, & pleniùs explicabat) & vt Plato, inquit, aduersus obliuionem senij commentarios reponebat. In primis autem operam dedit, vt quæ ante ipsum ab aliis obscuriùs, aut imperfectiùs erant tradita, ipse dilucidiùs, ac pleniùs exponeret. Vt autem veritatis vnicæ adusque diuinum quendam furorem perpetuò studiosus extitit: Ita neque loquendo, neque scribendo, gratiæ, aut odio quicquam dedit; & vt quàm verissimè omnia literarum monumentis traderet, summopere curauit, mentiendi causas nullas se habuisse testatus. Quinimo sibi etiam nequis credat, nisi accedente ratione, hortatur. Id verò est veritatem, quàm seipsum magis amare, quo nihil pulchrius, nihil diuinius, neque φιλοσοφώτερον, quicquam homini contingit. Hinc adeò nihil nisi in ipso medendi actu à se declaratum, aut aliter examinatum, probatúmque in conscriptos à se libros retulit. Qua in re Medici priores multi aberrarunt, ac Erasistratus vir aliàs prædicandus, arguitur; & Dioscorides Anazarbensis, notatur; & nostro quoque tempore factitare homines assolent, qui domi desides quicquid in mentem venerit, promulgare statim non verentur, & de remotissimis etiam rebus, quæ fortassis nunquam ad eas, in quibus scribunt regiones accedent, vt trippotami, aut elephanti sanguine, aut re alia consimili, aut peregrina, aut etiam detestanda citra experientiam, nullóque fructu aliqui nugantur. At Galenus accuratam dierum criticorum explorationem fecit, priusquam artem traderet. Nec enim ita mouit senis authoritas, vt illi fidem citra sensus assertionem de rebus omnibus simpliciter haberet. Medicamentorum simplicium commentarios, quum longè priùs cœpisset, vndecimo demùm anno pòst in lucem edidit, quòd pharmacorum quorumdam naturam ipsemet adhuc non comperisset; vt comperiret autem ad diuersa, remotaque loca se contulit, vt abundè prodidimus. In artis etiam vsu, alia haud adhibuit remedia, quàm de quibus experientia ipsi constaret. Ab ambitione verò cùm aliàs, tum scribendo, quàm fuerit alienus, hoc vnum luculenter aperit, quòd nulli librorum suorum suum ipse nomen inscripserit; quæ inter alias fortassis causa est cur spurij quidam pro germanis accepti sint. At quum adolescens sui exercendi causa potiùs quàm alios docendi quædam opera condiderit:

ac

ac ætatis progressu ad vltimam vsque senectutem, nunquam à lucubrandi ac eleborandi labore destiterit, magnum ætatis ratione qua singuli ab eo conscripti sunt libri, in eis discrimen esse quis dubitet? fatetur ipse se iuuenem, ante annum ætatis suæ quadragesimum tertium curiosius, & ambitiosius quædam scripsisse, quid igitur de illis sentiendum, quæ in adolescentia, ac fere puer etiamnum exarauit? sed ea forsan pleraque non ampliùs extant. Tradit se anno ætatis suæ trigesimo quarto multos iam libros scripsisse; rursusque eo tempore quo Romæ degeret secundò (circa trigesimum quintum, & trigesimum sextum suæ ætatis annum) quum Antonini è Germanico bello reditum expectaret, multos quoque ad Philosophiam, ac Medicinam (de pulsibus præsertim, de signis aliis, crisibus, diebusque criticis, & de differentiis febrium) spectantes libros conscripsisse; quos postea amicis flagitantibus legendos permiserit; Et apud illos tantùm moraturos sperauerit, quos indignis (qui non vt edíscant, sed vt calumnientur, legunt) offerendos arbitratus esset, ne amicis quidem præbuisset. At librum de locis affectis in senectute composuit. Plurima certè scripsit opera Galenus Philosophica, Medica, Grammatica, Geometrica, & alia quorum numerum, rationem, & modum ipse exponit duobus libris huic muneri dicatis, quibus partem eorum iam tum interiisse docet templi pacis incendio (quo simul omnes etiam bibliothecæ palatij conflagrarunt) in quo reponere suos labores consueuerant eius temporis scriptores. Porro, qui Galenum scribendi commentandique diligentia vicerit, scriptorúmue in singulis propè artibus numero superarit, inuenias neminem. Ad quingentos enim omnes scripsit; quot vix scribendo tantum absoluere quisquam, nedum meditari simul, ac literis mandare potuisse credatur; quorum tamen vix dimidia ad nos pars appulit, vt doctissimus Iulius Alexandrinus animaduertit. Horum autem quidam incendio sunt absumpti; Alij propter barbariem temporum Asiam, Græciámque obsidentem, aliásque ob causas perierunt; nonnulli forsan, quòd declamatoriè & iuueniliter essent conscripti: Ioannes verò Fernelius in Medicinæ suæ præfatione, præter ducentos & quadraginta, inquit, quos de aliis disciplinis, de Medicina supra quadringentos conscripsit. Athæneus dipnosophista, Galenus, inquit, tot philosophica & medica volumina condidit, vt scriptores ante se superarit omnes. Hanc Galeni scriptorum excellentiam, non ita multò post doctissimorum hominum scholæ omnes agnouerunt, quum relictis sectarum nugis, veram Hippocratis artem, ita tum stabilitam, vt nulla sophistarum iniuria subuerti posset, amplecti solum & candidè colere cœperunt; quo tempore ex ea ipsa certam opem, & auxilium tutum mortales homines percipere potuere, quum priùs non minùs periculi ab arte sæpe, quàm ab ipso morbo extitisset. Agnouerunt quoque non postremi viri Arabes, impigri disciplinarum cultores, qui monumenta eius vniuersa & in suam linguam conuerterunt, & assidua manu versarunt, donec sublatis iniuria temporum, aut certè suppressis Græcis exemplaribus, Latinis quoque scholis interpretationes suas commodarent, non quidem tanta cum fruge, quantam ex ipso haurire studio licebat; attamen non sine sua quoque vtilitate. Præstitit enim ex illorum monumentis ita philosophari, quàm in pristinum sectarum lubricum relabi rursus. Sed rediit ille tandem nobis, & in gymnasiis audiri iterum gestit. Gallicis autem atque Italicis scholis vehementer gaudet, quarum soliditatem, integritatémque in disciplinis vtinam hodierna iuuentus studiosius æmuletur.

CAPVT XXXV.

Vtrum Galenus ingenio aut studio manifestius excelluerit?

DVo potissimum idoneo Philiatro, facili citóque modo Medicinã adepturo necessaria, Hippocratis lege sanciuntur, εὐφυΐα seu φύσις *ingenium*, ac φιλοπονία *studium oblectabile*; quæ duo in Galeno comperta hanc in controuersiam concidunt, quodnam in eo maioris sit admirationis. Tria apud Xenophontem acuta, *ac proba ingenia* ἀγαθὰς φύσεις sequuntur & explorant; τὸ ταχὺ μανθάνειν, τὸ μνημονεύειν, καὶ τὸ ἐπιθυμεῖν τῶν μαθημάτων πάντων, δι' ὧν ἐστιν εὐχρηστῶς, *celeriter discere, memoria tenere, & iis studere disciplinis, quibus prospera succedit vtilitas*. Quartum addit Philo, *rebus inuentis intuitu difficilia comminisci*, προσεπινοεῖν τὰ δυσθεώρητα, πολλὰ γὰρ αἱ μεγάλαι φύσεις καινοτομοῦσι τῶν εἰς ἐπιστήμην. *Nam magna ingenia multa noua ad scientias moliuntur*. Quintum denique Tullius, *explicandi ornandique vbertatem*. Quæ singula Galenum si decorauerint, ipsum hercle ingeniosissimum venerabimur. Num celeriter didicit qui decimoquinto ætatis anno scientiarum liberalium encyclopediam vniuersam adeptus est? qui præuias Medicinæ disciplinas nullas ignorauit Grãmaticam, Rhetoricam, Poëticã, Historiam, Arithmeticam, Geometriam, Opticam, Musicã, Cosmographiam, Geographiam, Chronologiam, Astrologiam, Logicam, Physicam, Ethicam, Metaphysicam, Theologiam? qui linguas vniuersas nouit Græcas, Ionicam, Atticam, Cõmunem, Aeolicam, Doricam? Latinas vernaculas, & barbaras? Num citò didicit qui cõdiscipulos suos omnes cita doctrina superauit? Qui Sectas Philosophicas omnes studiò consequutus est? Qui vniuersæ Medicinæ partes & Sectas anno ætatis vigesimo non ignorauit? At horum omnium thesaurum memoriam fœlicissimã habuisse Galenum operæ pretium est, qui innumeras Asiæ & Europæ bibliothecas adiit, cedrinosque earum thesauros exhausit; qui plurimorum authorum volumina oculis ac mẽte reuoluit; qui plerosque scientiarum professores audiuit; qui multas regiones peragrauit, & quæ in illis nascebantur ac parabantur remedia, ea singula ad Pergamensium vsum, ac deinceps ad posterorum hominũ salutem contulit? Age verò perpetuam sibi memoriam construxit Galenus propriis operibus quæ authorem suum emori, eiusque sapientiam contabescere ac consenescere prohibent. Nónne communi hominum vtilitati studuit ac incubuit qui medendi artem omnium artium vtilissimam, imò maximè necessariam numeris omnibus absolutam suis cõmentariis reddidit? Qui nugis sophisticis omnibus prætermissis nudam, vnicámque veritatem optimam professus indagauit, ac obtinuit? Qui sensibus haudquaquam perpetuò immoratus, ad diuiniorẽ partem rationem, solàm diis ac hominibus cõmunem, accessit? Qui (inquit) τοὺς μεθ' ἡμᾶς ἀνθρώπους ὠφελῆσαι καθ' ὅσον οἷός τέ εἰμι προθυμούμενος, *posteros homines iuuare quãtum in me situm est peropto?* Ἀγχίνους καὶ εὑρετικός τις πάνυ, *admodum solers ac inuentor*, Galenus dicendus est qui tot ac tam præclara præcepta tum Philosophica tum Medica excogitauit docuitque, quàm plurima verò marte suo, propriόque genio didicit, nullo edoctus ac ductus præceptore, adeo vt quæ de Mose Philo, eadem de Galeno hæc effari cælitus cogar, εὐφυὴς ψυχὴ προαπαντῶσα τοῖς λεγομένοις, ὑφ' αὑτῆς μᾶλλον ἢ τῶν διδασκόντων ὠφελεῖται, *anima bene nata præceptis obuiam sese offerens, à seipsa magis quàm à magistris adiuuatur*. Quas enim partes in anatomicis administrationibus priùs ignotas posteris suo marte per anatomen promulgatas non edidit?

Quos vsus, quas actiones partium ante suas dissectiones nondum diuulgatas in diuinis de vsu partium libris, aliisque in commentariis non edocuit? Quæ de pulsibus noua ac admiranda non descripsit? Quæ pharmaceutica, quæ diætetica, quæ chirurgica, quæ denique therapeutica omnia sanitati restituendæ, & morbis profligandis idonea non excogitauit, de quibus hîc iam semel disseruimus? Quum autem aliquod dogma astruit Galenus, tot tantísque rationibus illud explicat, tam manifestis experimentis tutatur, ac tanta verborum amœnitate & vbertate prosequitur, vt certum ratúmque ab omnibus iudicetur. Quare certissima in Galeno conspicitur oratoris sententia. Vt hominis decus, est ingenium, sic ingenij lumen est eloquentia quæ vbique monumentorum Galenicorum deprehenditur. Quæ quum ita sint, Galenum αὐτομαθῆ, εὐμαθέστατον, μνημονικώτατον, χρησιμώτατον, προσεπινοητικώτατον, καὶ εὐθυρρήμονα, ac proinde εὐφυέα ingeniosum fuisse speculati sumus. An verò peræquè studiosus fuerit, iam iam examinandum. Si certè studium assidua sit ac vehemens ad rem aliquam applicata magna cum voluptate occupatio, quemadmodum eloquentiæ parens protulit, & in disciplinis omnibus, ac potissimùm in medicina ediscenda & exornanda totus toto vitæ suæ curriculo occupatus fuerit, quemadmodum omnium propè operum ab eo conditorum pelagus declarat, quis præter otiosum & ignarum, nostrum Hippocratis genium studiosum fuisse negabit? Præclarè summus præceptor medendi scientiam adepturo φιλοπονίαν necessariam esse sanciebat, φιλοπονίην προσενέγκασθαι ἐς χρόνον πολύν, *laboris studium ad multum tempus, quoad disciplina veluti grauidata fœliciter ac prosperè crescendo maturos fructus afferat*, quales in Elisyis Galenicis melle dulciores, & Panacæa salubriores quisque Medicus bonis ægrotantium rebus colligit. Nonne studiosus est qui permultas scientias ac artes sublimiores, & vniuersam Medicinam studio amplexus & consequutus excoluit, earúmque præcepta ac commentaria quamplurima construxit? Qui plurimas regiones inspiciendi ac discendi studio ductus peragrauit? Qui plantarum, metallicorum, & animalium facultates, proprietatésque omnes studiosè perscrutatus conscripsit? Qui denique studiorum suorum monumentis vniuersum orbem saluberrimè repleuit. Quas ob res vtrum φιλοπονίαν magis, quàm εὐφυΐαν, aut vtramque peræque coluerit, aut in qua magis excelluerit Galenus, quisque bonæ indolis, studiosus ac ingeniosus æquissimam dabit sententiam.

CAPVT XXVI.

Galenum Hippocratis doctrinam excoluisse, explicasse, illustrasse, eiúsque æmulum extitisse.

Σέβειν καὶ τοὺς κρατοῦντας, ἀρχαῖος νόμος, *venerari principes prisca lex imperat.* Hippocratem autem Medicorum ac Philosophorum omnium Principem, diuinum bonorum omnium authorem Galenus agnoscit, eiúsque verissima dogmata sequutus, ac æmulatus est. At quantopere Hippocratis doctrinam omnis solidioris medendi artis fundamentum, & vniuersam priscam Medicinam excoluerit, vt & illustrauerit multifariam ordine, methodo, ac præceptis, & argumentis confirmarit disertissimè, oratione verò diserta, ac eleganti exposuerit vberrimè, & remediorum simplicium, compositorumq; descriptionibus locupletarit copiosissimè, tanquam Medicorum qui sunt, quíque fuerunt omnium διαλεκτικώτατος, ἢ φιλοσοφώτατος μᾶλλον, ἅμα τε ἰητρικώτατος, καὶ λόγῳ καὶ ἐμπειρίᾳ ἐπιφανέστατος, res ipsa, & omnium eruditorum consensus loquitur clarius, quã vt multis ad id explicandum sit opus verbis, nisi quis in ipsum meridiē lumen inferri postulet. Pauca tamen, vt in ipsius laudibus animos pascamus, tantiq; beneficij grata commemoratione nos oblectemus, & ad eius exempli imitationem optimum, ac ingeniosissimum quemq; inuitemus, dicenda fuerint. Quum igitur olim principes tantum viri philosopharentur, Hippocratis præsertim seculo, & ante id, ipse etiam Hippocrates è magna gente Heraclidæ nimirum filius, ab Hercule, Æsculapióq; genus ducens, genere, & opibus præclarus, ad Philosophiam, ac Medicinam accessit. Et quanquam gentiles eius Asclepiadæ, artem suæ familiæ hæreditariam detinerent, nec exteris communicarent; ipse literis, non solùm particulares historias, & remedia singula, sed artis etiam methodum, præcepta, & pręcipua capita mandare cœpit, ingenuo candore, & magna liberalitate, quasi hoc ipsum ageret, vt non Asclepiadæ solùm qui degenerare poterant, & genus eorum extingui, sed optimus quisque ad artis cõmunicationem omnibus necessariæ, ideoq; in medium proponendæ admitteretur. Sed vt nihil inchoari simul & perfici perpetuóque integram seruari à mortalibus potest; ita & ars Medica ab Hippocrate inchoata & scriptis primùm ratione tradita, multis postea seculis tanquam vaga variisq; diuulsa ingeniis, à Galeno demum tanto post tempore veluti altero Hippocrate, quem in illo ἀναβιώσαντα dixeris, expolita, & confirmata, perfectaque propemodum tota est. Quum enim peræque ac Hippocrates in philosophia præclarè versatus, & ingenio liberali donatus esset, rebusq; ad hoc efficiendum, quãtum tulit humanitas, omnibus instructus, opus tam eximium, & conari voluit, & perficere potuit. Videntur autem primi illi circa Hippocratem Medici, & ipse primus in singularum tantummodo rerum inquisitione, quæ demonstratione peragebatur, versati. Qua ratione etsi permulta problemata subtiliter inuenirentur, ac dissoluerentur, non tamen per illam cõstabat modus vllus totam disciplinam constituendi, ex suis partibus in proprium ordinem digestis; sed sparsim, & absque arte plerunque tradebatur, quòd præcepta artium tradendarum nondum haberentur; adeóq; ne demonstrationum quidē regulæ præscribebantur; sed vtebantur quidem demonstratione illi ad inquisitionem rerum, artem verò demonstrandi, quæ præceptis constaret, nullam tradebant, quemadmodum eodem tempore in philosophia etiam à Platone factum videmus, apparet enim ex eius libris demonstratiuæ artis præcepta eum non satis calluisse, aut certè non absoluisse (& ea interdum pro firmis ratisque principiis posuisse, quæ è sacris literis, aut maiorum authoritate petuntur; quæ si è sacris sumenda sint ad demonstrationes, eadem opera quæstio ex eisdem sumi poterat, vt demonstrari eam nihil necesse sit) & scientiarum limites non obseruasse, vt qui multa è diuersis scientiis, in eundem librum congesserit. Sed philosophiam, statim sequutus Platonem, Aristoteles perfecit, præcepta demonstrationum reliquit, scientiarum limites circumscripsit; & ne quid ad perfectionem totius artificij in docendo deesset, quo disciplinarum quęstiones per inquisitionē ἀποδεικτικὴν inuentæ, ac dissolutę, aptè cõnecterentur, postremò ipsarũ ordinē pulchrè digessit, quatenus iubet ab vniuersalibus incipientes ad singularia descendere, idq; cùm alibi disertè, tum clarissimè in libro de generatione animalium ostendit. Sic in Physiologia affectiones τὰς καθόλου, quæque rebus naturalibus vniuersis conueniunt, primo loco exposuit; deinde ea quæ sunt minùs communia, & in pluribus rebus naturæ, non tamen omnibus conspiciuntur; vltimo loco, quæ singulis speciebus peculiariter insunt. Eóque modo totam Physiologiam in totidem libros diuisit, quot sunt affectionum differen-

differentiæ. Quum igitur vniuersa disciplinarum methodus consistat in singularium quæstionum inquisitione, quæ demonstratione fit; aut in positione, atque ordine partium totius disciplinæ, vbi demonstratione fuerint inuentæ; illam totam absoluit Aristoteles, acceptis quibusdam, à maioribus, seminariis, hanc autem primus ipse commonstrauit; & insuper obscurè ab illis, aut etiam ænigmaticè dicta, tanquam vel ostentatione, vel inuidia quippiam, ipse clarè & dilucidè exposuit. Hoc ipso autem καὶ διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν ταῖς ἀποδείξεσι προσέθηκε, Simplicius eum antiquioribus Philosophis præfert; Platoni verò, καθ' ὅσον εὐθετεστέρας τίθησι τὰς τῶν ἀποδείξεων ἀνάγκας, καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτὸς ἀπό τε τῆς αἰσθήσεως, καὶ ἀπὸ τῶν προχείρων δοξῶν σπουδάζει λαμβάνειν. Cæterùm eadem ferè Galenus in re Medica præstitit, effecitque primus, quæ in philosophica Aristoteles. Nam plerisque pulchrè inuentis ab Hippocrate, sed remissiùs atque debiliùs traditis, rationes validiores adiecit, & multas rerum causas assignauit, ab illo prætermissas, aut nondum fortassis cognitas, aut breuiùs sanè, atque obscurè traditas. Denique non modo quæstionum singularum demonstrationes perfecit, verùm etiam methodi ordinem addidit, ita vt triplicis methodi (neque enim plures laudatæ inueniuntur) vsum, & tractationem in arte Medica copiosè ostenderit. In plerisque enim suis libris Analyticam sequitur methodum, in libro autem de constitutione artis, compositiuam, vt definitiuam in arte parua; de quibus omnibus, & quomodo à Galeno sint obseruatæ, aut animaduersæ, qui plura nosse desiderat, doctissimam Gemusæi in Græca Galeni opera præfationem adeat. Intereà verò dum tanti ducimus Galenum, Hippocratis Medicinæ parentis laudibus, ac dignitati nihil detrahimus. Principij namque vis vbiquè maxima est, etiamsi reipsa perexiguum sit. Et religio quædam, ac reuerentia, rerum bonarum omnium causis, ac principiis debetur. Itaque & veteribus qui nobis rudimenta quædam tradiderunt, & posterioribus, qui absoluere nisi ab illis aliquid accepissent, nunquam potuissent, plurimùm nos debere, gratis animis fateri, & agnoscere par est. Tantum profectò Galenus lucis addidit arti post Hippocratem, vt nisi Medicinæ diu iam, multùmque laboranti Medicinam adhibuisset, & tradita ab Hippocrate principia illustrasset, iaceret fortassis etiamnum neglecta: Nunc verò, quòd ars sit exculta, quódque Hippocrates legatur, ac intelligatur, quòd eum ex illo fructum capiamus quem sentimus, hoc Galeni beneficium totum est. Cætera nunc vt omittam, de arteriarum certè pulsibus propè nihil quum tractasset Hippocrates, (id ad practicam magis quàm theoreticam Medicinam pertinere ratus) de horum differentiis, causis, diagnosi, & prognosi prolixè confecto ipse opere, hac quoque ex parte Medicinam auxit, & locupletauit. Enimuerò præter Hippocratem, & Galenum Medicinæ principes, cæteri ferè omnes tum Græci, tum Arabes, eorúmque sectatores, nihil ad artis constitutionem contulerunt; & ex illorum libris ferè quicquid aut lectione, aut imitatione dignum habent, tanquam è purissimis fontibus hauserunt, doctissimo viro Iacobo Syluio teste. *Adeo, inquit, ingeniosa, & studiosa, & Dis accepta fuit veneranda illa antiquitas. Pauca quædam tamen, non ignaua omninò posteritas, rudis quidem, sed exemplorum fide plena, aut clariora reddidit, aut vsu, experientiáque frequenti certiora.* Quæ vnusquisque etiam mediocriter institutus, his velut fundamentis adiungere potuit, hoc est, Hippocratis Galenique placitis. Quibus de medio sublatis, medicina fit velut chaos antiquum, & certa hominum carnificina; & id omne quod in stupidos suæ ætatis Medicos iustissimè Plinius inclamat. At Galeni

A in Hippocratem scripti commentarij hi pauci, sed præclari numerantur. Primùm enim in Hippocratis librum De natura humana duo commentarij. Deinde De Hippocratis & Platonis decretis nouem commentarij; In Hippocratis librū De aëre, locis, & aquis, tres; In Hippocratis librum De salubri victus ratione priuatorum vnus; In Hippocratis libellum De alimento quatuor; In Hippocratis librum De humoribus tres; In Hippocratis prognostica commentarij tres; In Hippocratis prorrheticum primum tres; In libros Epidimiōn quatuordecim, aut plures; In aphorismorum libros septem, totidem commentarij; In librum Hippo-

B cratis De diæta acutorum, quatuor; In Hippocratis librum De Medici officina tres; In librum Hippocratis De fracturis, tres; In Hippocratis librum De articulis Galeni commentarij quatuor. Cæteri demum temporum iniuriis interierunt. Imò quæ Galeni opera typis mandantur, hæc vniuersa sunt doctrinæ Hippocraticæ commentaria.

CAPVT XXVII.

Galeni doctrina, assiduitas, dogmata, & in Hippocratem animaduersiones.

C DOctrinam Galeni iam adulti Philosophi, ac Medici medentis speculemur, quam ipse tum cōscriptis operibus, tum productis dogmatis amplissimè prodit, quibus vir & in Philosophiæ & Medicinæ cognitione omnium post Hippocratem præstantissimus agnoscitur. Ad hanc autem doctrinæ vbertatem Galenū peruenisse minùs mirum est, tum propter illas quas attulimus causas, tum quòd per omnem vitam veritatis studio, demonstrandíque scientiæ vnicè fuit deditus; cætera verò quibus diuitias, voluptates, aut gloriam plerique venantur, prorsus neglexit. Itaque iure libro περὶ ὑποτυπώσεως ἐμπειρικῆς negat sibi in artis muneribus occu-

D patissimo tantum otij superesse, vt sterilibus nugis fabulisque differendis tempestiuas Musis horas conterat. Animaduertit enim haud in alia distractum esse negotia illum oportere, qui medendi artem exercere statuerit, rem adeo per se immensam & amplam, vt præclarè nobiscum agi augurandum sit, si vel in primo senectutis limine hanc ipsam, quoad satis sit, fuerimus assequuti, nedum liceat alienis ac diuersis occupationibus detineri. Quamobrem hæc vniuersa, vt & ebrietates, intempestiuas comessationes, turpissimas libidinum ventrisque & gulæ illecebras fugere medentem decet. Itaque non solùm illa scientiarū ac virtutum adipiscendarum

E obstacula vitauit, verùm etiam tempus omne in literarum, & rei Medicæ amplificandæ studiis assiduè collocauit; quo consilio ductus apud Cæsarem in Germaniam proficiscentem religionis excusatione vsus est, vt ab ea bellica profectione, armorúmque strepitu solutus continuo discendi, scribendi, ac docendi studio vacaret. At hic improbus studiorum labor deprehenditur qui Galeni valetudini noxam attulit. Ob immoderatiores enim vigilias continuis lucubrationibus concitatas diaria febre correptus est, & prouectior ætate factus dormiendi beneficio fuit orbatus. Hac tam assidua diligentia indefessus quæ arti adiecit quamplurima consequutus est. Suis operibus testatur se pulsum cuidam

F sex mensium spatio tetigisse, qúmque de arteriæ systole, & quibusdā aliis consimilibus ancipiti agitaretur iudicio, ea qua pollebat rei perquirendę constantia tandem reperiisse. Eodem studio ab adolescentia dies decretorios obseruare cœpit, & omnem propè simpliciū medicamentorum de quibus aliquid veteres conscripserant, materiam inspicere, & facultates scrutari &

cognoſcere voluit, quemadmodum iam ſupra retulimus. Neque verò ſcribendo ſolùm (itaut nec in oratione puritas & elegantia, nec in ſententiis, & tractatione vel oratoria, vel dialectica virtus deſideretur) ſed etiam dicendo, differendóque alio ſemper valuit, vt propoſitis in æde Pacis pro conſuetudine quæſtionibus improuiſis, publicè ſæpiſſimè ad omnia reſponderit, idque iuuenis, quum Romæ degeret. Anno ætatis nonodecimo Athenæi ſectatorem conuicit; poſtea Stoïcos & Peripateticos de animæ ſede concertando ſuperauit, & ſæpenumero apud eruditos viros extemporales ſermones habuit. Anno triceſimo publicè docuit. Sophiſticam perpetuo odio habuit, nihílque tam ſtuduit, quàm vt demonſtrandi primùm ſcientiam teneret, deinde ſummo ſtudio eam exerceret; quod ei haud arduum fuit, quòd in mathematicis, & ſcientiam facientibus diſciplinis verſatus eſſet. Quinimo tanquam furore quodam percitus, & diuino inſpiratus afflatu, ad veritatis ſtudia perſequenda, & vulgi famam ſtrenuè nihili ducendam, vt ipſe Methodi ſeptimo diſſerit, ferebatur. Quæ præcipua dogmata tum philoſophica, tum Medica Galenus probarit, ea nunc compendioſè ſcribere præter opus eſt, quum in eius operibus ipſa ſparſim expoſita pateant. Quanquam verò in arte medendi veriſſima Hippocratis placita ſectabatur, ſeruos tamen appellitabat quicunque ſe vel Hippocraticos vel Praxagoricos vel ab alio quocunque viro nominabant. Eligenda autem ex ſingulis cenſebat, quæ eſſent præſtantiſſima. Hippocratem ſummis honorum ac encomiorum titulis vbique ſuorum operum euexit Galenus; Ipſum Dogmaticum & Rationalis ſectæ principem, probum virum, veracem, Philoſophum, ſenem venerandum, magnum, omnium Philoſophorum & Medicorum primarium ac principem, accuratiſſimum, nobiliſſimum, omnium bonorum inuentorem, bonarum diſciplinarum ducem & authorem, optimum præceptorem, verum legitimæ gymnaſtices auctorem, maximè admirabilem, diuinum, rectæ methodi inuentorem, appellitat; eiuſque dogmata recta, ac vera, imò veriſſima eſſe cenſuit; Hippocratem nihil fruſtra ſcripſiſſe, nihil fruſtra protuliſſe, aſſeruit; denique Hippocratis dictionem tanquam Dei vocem ac oraculum admiratus excepit, ac ipſum tanquam parentem & artis Medicæ conditorem celebrauit, & æmulatus veriſſima eius dogmata ſectatus eſt. Nihilominus quidam obiiciunt, Galenum apud Hippocratem obſcuriùs enunciata, negligentiùs ſcripta, prætermiſſa, obtruncata, indefinita, incondita, animaduertiſſe ac diuulgaſſe. Verumtamen Hippocratem ſummum Medicæ reipublicæ legiſlatorem ſua præcepta, ſua dogmata, ſuáſque leges medicas conciſis ac aphoriſticis ſententiis, ac proinde ſubobſcuris conſcripſiſſe, ac poſteris Medicis interpretibus ea vberiùs amplificanda ac dilucidiùs explicanda reliquiſſe augurandum eſt. Neque verò Galenum rerum veriſſimarum profeſſorem Hippocratem aliquoties ſemel aberraſſe quiſquam ſapientiſſimus enunciauit; quicquid ediderint plerique Galeni Biographi; Imò ſiquid rationi diſſentaneum, & à rei veritate alienum apud Hippocratem nactus fuerit, id aut ſapientiſſimo ſeni aſcriptum, aut Hippocratis non eſſe palam profeſſus eſt. Nónne Galenus σολοικῷ λόγῳ in prorrhetici commentariis Hippocratem arguit? Minimè verò, ſed quod σολοικὸς λόγος in prorrhetici oratione conſpiciatur, ideo librum hunc haud genuinum eſſe Hippocratis fœtum aſſerit. Hippocratem reprehendit Galenus quòd hunc aphoriſmum indefinitè protulerit. *Dolores oculorum ſoluit meri potio, aut balneum, aut fotus, aut phlebotomia, aut purgatio*, non autem adiecit quos dolores quodque curet. Reſpondemus Hippocratem ἀφοριστικῶς loquutum fuiſſe, ac propterea vberiorem explicationem non attuliſſe. Hippocratem damnat, quòd quum Medicos conuincit, qui ſummam inediam infirmis præſcribunt; deinde eos quamprimùm alij ad ſorbitionem, alij ad potus vſum deducunt, nullam tamen eorum mentionem fecerit, qui cibos validiores ante morbi concoctionem miniſtrant. Conſueuit (inquit Galenus) interdum prætermiſſis maximis erroribus, leuiores culpare, & eam quæ ex illis oritur, læſionem demonſtrare. Hîc immeritò conuincitur Hippocrates quòd nemo Medicus cibum validiorem pleuriticis (de quibus agitur) offerat.

CAPVT XXVIII.

De ſtilo Galeni, latinis interpretibus, perſpicuitate, idea orationis, prolixitate, breuitate.

STILVS Galeni medius inter ſolutam orationem & carmen fluit tanta ſuauitate & copia, vt Alexander Benedictus Galenum & intelligendi & dicendi grauiſſimum auctorem fuiſſe protulerit. Summa ſanè in eo paſſim eloquentiæ vis innoteſcit; oratio & fœcunda, & elegans, non perplexa, non accerſita, ſed ſponte latéque fluens; admiranda quædam eloquendi quæcunque animo cōcepit facilitas, ſiue doctrinam ipſe explicat ſuam, ſiue quæſtiones diſſoluit, ſiue ambiguitates enodat. Dialecto Græcæ linguæ vtitur communi, ſed elegantiore, & ad Atticam deflexa, vbicunque citra affectionem (à qua prorſus alienus eſt, ita vt nec Atticus videri, nec affectator malit) fieri potuit. Quàm verò Atticæ, & Ionicæ dialectorum fuerit peritus, paulò ante commemorauimus. Athenæus hercle his de ipſo teſtatur, ὅτι οὐδενὸς τῶν ἀρχαίων, τὴν ἑρμηνείαν ἀδυνατώτερος γέγονε. Proprietati dictionum vehementer ſtuduit; itaut impropriè loquutos non raro notet; ac interdum, haud crebrò tamen, rerum, aut affectionum quibus vocabula nondum propria erant poſita, ipſe comminiſcatur. Vtinam verò, quantum patrij ſermonis puritate, elegantia, & cæteris laudibus valuit; tantum etiam interpretum, quorum magna in eius libris vertendis diuerſitas, oratio valeret latina, ac non multum venuſtatis, gratiæ multum ſubito deponeret latinus factus. Quod in interpretum ſugillationem minimè dictum intelligi volumus; ſed in arduum potius quoddam interpretandi munus, figurarum diuerſitatem, & linguæ ac verborum in illo copiam, paupertatem in hac. Verùm ſic quoque, quàm non impolitus, neque inelegans, imò verò, quàm nitidus, quàm lacteus totus fluit? vt quicunque his poſthabitis, Arabum malunt, atque horum ſimilium quorundam meram ſequi barbariem; hos ego eo natos ingenio exiſtimem, vt obſcura manifeſtis, perplexa explicitis, aſpera nitidis, tenebras luci præponere eodem exemplo poſſint. Quanquam autem vbique magnam in oratione perſpicuitatis curam adhibuit, adeò vt qui ſcripta eius præcipua, eo quo par eſt ordine legunt, vt ſine præceptoribus artem addiſcere queant, modo neque ingenio tardiores ſint, neque in primis diſciplinis nimium rudes, & perexiguum aliquid adiumenti à præceptoribus, aut aliis in arte peritis, aliqua demonſtrantibus ſentiant; non tamen humi repit ipſius dictio, nec artificio caret collocatio, vt neque contrà nimium vel aſcendit, vel affectat, vel παθητικωτέρα eſt iuſto; ſed auream planè mediocritatem ſeruat, & modò κάλλος, modò σεμνότητα, modo alias opportunas ideas, & laudatas in oratione virtutes repræſentat. Hinc neſcio, quæ dulcedo ex doctrinæ ſimul, & eloquutionis eius temperamento oborta, mirificè legentium omnium animos allicit, vt qui ſemel guſtarit, abſtinere ampliùs ab eius ſcriptis non poſſit.

possit. Librum quidem de venæ sectione aduersus Erasistrateos humiliore stilo à se scriptum conqueritur. Arguitur à multis prolixitate, cuius tamen iustas videtur interdum causas habuisse; non enim vnum in omnibus libris ei consilium fuit. In multis se accommodat introducendis, & illorum captui, atque vsui priuatim, in quorum gratiam quædam scribebat, quorum nonnulli præceptoribus carebant, & procul ab eo discedebant. Itaque in his libris, quædam alibi copiosius explicata contrahit, alia verò fusiùs exponit. *Galenum* (inquit Fernelius in sua præfatione) *multi Asiaticæ redundantiæ insimulant, quòd* πολύγραφος *nimiùm multa artium, librorúmque congerie, multorum studia restinguat, & ad rem properantes detineat. Eum quidem fatemur mira persuadendi necessitate disputasse subtiliùs; sed quod initio minimè statuisset vniuersam artem complere, breuem præcipiendi legem non obseruasse; eadem identidem locis compluribus inculcasse, nunc huc, nunc illuc, studio reprehendendi auidè ferri, sicque sæpiùs ambiguitate lectoris animum distrahere.* Hæc ille. Sed vtcumque est, qui præceptoribus destituuntur, ij certè Galeno plurimum debent, quòd fundamenta & præcipua artis capita tam plenè, & διεξοδικῶς sit persequutus. Est vbi seculi eius mores, & in re medica sectarum peruersitas, aut Philosophorum quorundam pertinacia, hanc prolixiùs quædam discutiendi abundantiam ei extorserint. Huc accedit, quod natura ipse Asiaticus, in dicendo copiosior erat; & insuper ingenij bonitas, qua præditus, cupiebat summo candore, & optima fide, omnes omnia quàm liberalissimè, καὶ ὡς ἀφθονώτατα, edocere, ita vt ne hebetiores quidem desiderare in eo quicquam possent; atque ita factum est, vt plerumque sit prolixior, in iis præsertim libris, quos adhuc iunior condidit. Sed vt in multis quantum dicendi copia possit, ostendit; ita in duobus ad Glauconem therapeuticis; Arte Medica, & aliis fortè paucis, quantum artificiosa breuitate valeat, declarauit. In libro tertio De respirationis difficultate, malle se esse loquacem scribit, quàm suspicionem falsi dogmatis incurrere; huius enim nulla solatia esse ait; loquacitatis verò, aliqua, deinde hortatur eos, qui etiam pauca fastidiunt, vt quæ voluerint sibi deligant, reliqua ceu non scripta transgrediantur. Quemadmodum (inquit) in splendido epulo, quum multa sint apparata, alius aliud eligit, hoc quidem, vt dulce, aliud verò, vt salubre; sic etiam sermonum apparatum, opiparum esse oportet, electionem autem in vtentibus. In fine tertij De pulsibus dignoscendis, quum eos conuicisset qui φιλονεικίας, ceu morbo laborantes, omnia definire volunt, etiam manifesta, & de quorum recta significatione nulla est dubitatio, quum interdum veras definiendi rationes non didicerint. *Ego* (inquit) *de quaque re ad definiendum proposita, demonstraui dici posse totum diem; nec alios hac in re nimios accuso, quòd ipse verbis ad definiendum accommodatis destituar: sed quum omnium me ad eam loquacitatem esse instructissimum intelligerem, humanitatis duxi esse, si artibus insudantium haberem rationem, veritatémque sine ostentatione aperirem, & eorum quæ nouissem semper distinguerem vtilia ab inutilibus.* Libro septimo Methodi; *Neque*, inquit, *grauari debemus, iterum atque iterum sermonem repetere, quò nunc saltem Medicorum vulgus veram methodum condiscat.* Et libro tertio De differentiis pulsuum; *Vbi ergo*, inquit, *homines qui nec Logicam speculationem accuratè tenent, nec interpretari queunt, ad res aspirare, quæ superant ipsorum facultatem, audent, cùm ipsi verba funditant, tum reprehensiones impellunt, licet maximè studeant breuitati, in eandem orationis prolixitatem, id scilicet, quod mihi nunc vsu venit. Siquidem à mea perpetua breuitate diuellit ipsorum me numerus erratorum, tamen faciam etiam hìc vt sim, quantum possum, breuis. Breuitatis quidem studio, plerumque minoris momenti quædam prætерit data opera.*

CAPVT XXIX.

Lectionem operum Galeni non Medicis solùm, verùm etiam literatis omnibus Grammatic[illegible], Rhetoribusque, & aliis philologis perutilem esse.

DEMOCRITVM Hippocrati hæc scripsisse legimus, χρὴ πάντας ἀνθρώπους ἰατρικὴν τέχνην ἐπίστασθαι *omnes homines artem Medicam scire oportet*, καλὸν γὰρ ἅμα καὶ ξυμφέρον ἐς τὸν βίον *ad vitam namque præclara simulque perutilis res existit.* Vbi verò ars hæc diuina condiscitur? Vbi tantæ scientiæ præcepta conscripta prostant? In cedrinis Galeni operibus. Artis quidem fundamenta ac elementa iecit Hippocrates, sed eam numeris omnibus integram edidit Galenus doctissimis eius monumentis proditam. Hæc autem Medicis omnibus pernecessaria, cæteris verò hominibus esse perutilia concedendum. Hominibus certè vniuersis salubris vita summo desiderio desideratur, proscripta sanitas reuocanda, ac restituenda; præsens conseruanda; concidens erigenda; conualescens, stabilienda, sed eâ quam libri sex de sanitate tuenda scripti edocent, methodo, & libri De alimentorum facultatibus, ac De probis prauísque succis; & in librum Hippocratis De alimento commentarij, quemadmodum & qui in Hippocratem De aëre, locis & aquis, & qui cæteri sexto nostræ editionis tomo comprehenduntur. Cuique homini saluberrimum est Apollinis oraculum sapere, quod ad sui cognitionem quemque virum concitat. Hanc autem ex corporum dissectione, prout ipsa in administrationibus anatomicis, in libris De vsu partium, & cæteris tomo quarto conclusis conscribitur, facillimè consequemur. Homini prosperrimum ac sanctissimum est, Dei notitiam assequi εὐδαιμονίας γὰρ καὶ μακαριότητος ὅρος οὗτος *hic enim prosperitatis ac fœlicitatis finis est*, quemadmodum Philo speculabatur. At diuinos de vsu partium libros reuoluite, & his vobis summi naturæ humanæ Archetypi cognoscendi & adorandi scientia demonstrabitur. Non enim ἀόρατος Deus nisi per suam imaginem aspectabilem, quod δημιούργημα diuinum homo ipse est, agnoscitur, cuius structura his & cæteris anatomicis operibus innotescit. Quod autem literatis omnibus Galeni opera profutura sint, & ex his cuique arti emolumentum ac decus exurgat, mecum iamiam perpendite. Ac primùm huc accedant Grammatici linguæ Græcæ studiosi; qui Attica, aut Ionica, aut communi dialecto orationem congruam contexere postulant. Si namque Thessalum aut etiam Hippocratem σολοικῷ λόγῳ conuincat Galenus (quemadmodum iam ex prorrhetici commentariis annotauimus) hi ab omni solœcismo, ac loquendi erroribus alieni procul emergent. Deinde verò qui rhetores ac oratores pleni atque perfecti futuri sunt, vt de omnibus rebus variè copioséque dicere, ac verbis ad audiendum iucundis & sententiis ad probandum datis vti queant, hi tum ad subiectum Medicinæ corpus humanum anatomicis Galeni libris descriptum ac dissectum, tum ad ea subiectum illud spectãtia quamplurima quæ de simplicibus ac compositis medicamentis & alimentis agunt opera studio properent; illic illic puritatem, delectum, & copiam verborum, stili elegantiam, sententiarum, dogmatum, & argumentorum messem ac vim prodigiosam colligent. Priuatim sanè philologi homines, qui vocabula magis, ceu vmbras rerum, quàm ipsas res captant, & veluti venantur, οἱ ὀνοματοθῆραι, πολυΐστορες magnam nominum syluam ex his libris haurient, vt

omne genus stirpium, ac simplicium medicamentorũ, morborum, & humani corporis partium, & alia quædam Medicæ artis, eiusque partibus Chirurgicæ, ac Therapeuticæ peculiaria; variæ autem cognitionis miscellaneam congeriem ex aphorismis, aut Aphorismorũ Commentariis, & cæteris quibusdam; ita continget vt eruditione instructis multiplici, quouis in loco, apud quosuis homines, de qualibet re doctius ac elegantiùs vulgo hominum disserendi materia eis non desit. Si pictores qui quæ cernunt ea ductis coloribus delineant, corpus humanũ partibus omnibus absolutum cum decenti conformatione, & partium symmetria depingere voluerint, adeant priùs anatomica Galeni opera, ac potissimùm administrationes anatomicas, libros de musculis & ossibus; si hominem morbo aliquo vel febre hectica, vel hydrope, laborantem, pathologica cõspiciant Galeni opera; si herbam aliquam, arborem, aut aliam stirpem, de simplicium medicamentorum facultatibus libros reuoluant. Quę pictores coloribus, ea versibus efformant ac parturiunt poëtæ. Hi verò si poëticum opus perfectum edere, quemadmodum suam Mineruam Phidias, optauerint temperiem ac symmetriam, intemperiem ac ametriam tum vniuersi tum partium corporis humani Galeni operibus conclusas scrutentur & examinent; si fabulas quasdam construere velint, aut nouas metamorphoses quæ tectam rei veritatem adumbrent (quales de Daphne, de Croco, de Electro ac similibus plerique concinunt) adeant priùs de simplicium medicamentorum facultatibus libros, ne in eorum facultatibus describendis inconcinnos ac dissonos in errores procidãt. Præclarè Philo Medicis consimiles esse in ciuitate leges, & Magistratus legitimos, Senatores, Iudicesque tulit, οἱ φροντίζοντες τῆς τ κοινῆς σωτηρίας, καὶ ἀσφαλείας ἀκολάκευτοι, *qui communi saluti ac securitati inexorabiles prouident.* Quare iudicibus, iurisperitis, magistratibus ac principibus Medica præcepta ac dogmata perutilia, proindéque Galeni libros quibus hæc concluduntur reuoluendos ac legendos esse contendimus. Nam quemadmodum in optima corporis humani structura, in humorum & partium similarium εὐκρασίᾳ, organicarum symmetria, & omnium ἑνώσει sanitas; in deprauato autem corporis statu, partium similarium dyscrasia, & organicarum ἀμετρίᾳ καὶ ἑνώσεως λύσει morbus astruitur: Sic etiam in optimè constituta ac gubernata ciuitate ac Monarchia, actionum ac ordinum ciuilium harmonia, & triplicis hominum status, Theologorum, nobilium ac plebeiorum symmetria & omniũ vnione & conspiratione salus, vt & deprauato statu, discordia, ac diuortio publicum exitium residet. Et quemadmodum Medici prauos corporis humani humores alloioticis remediis, attenuantibus, incidentibus ad purgationem præparant, & purgando euacuant; & vbi ferinum vlcus, aut gangræna partem obsederit, ne pars emortua corpus quoque vniuersum perimat, ipsam igne & ferro resecant: Sic qui reipublicæ præsunt, vitiosos mores & prauas ciuium actiones quibusdam remediis reprimunt ac coërcent, grauiores grauioribus pœnis euertunt, ac flagitiosos perditósque homines laqueo, ferro, & igne è medio tollunt, sicque vniuersam rempublicam saluam & incolumem tuentur.

CAPVT XXX.

Lectionem operum Galeni Philosophis omnibus, Logicis, Ethicis, ac Physicis, perutilem esse.

NOn equidem vmbras Philosophia, sed res ipsas certis circumscripta limitibus, & conspicua veritatis lumina sectatur. Huic autem Medicinam iunxit Galenus, & Philosophiæ Medicinam vniuersi sororem agnoscunt. Quemadmodum ad artem medendi adipiscendam planè necessaria est Philosophia; sic ad Philosophiam vniuersè consequendam Medicina rerum omnium complementum adfert. Vtrique corpus naturale subiectum est, huic quidem sanabile, illi verò mobile. At Philosophiæ prior pars Logica præcurrit, quam Medicis omnibus perutilem imò necessariam esse profitetur Galenus, qui in Romanos sui temporis Medicos inuehitur, qui nullis Logicæ præceptis armati vera à falsis secernere, & genera summa ad species vsque infimas diuidere, penitus ignorabant; Quæ in Logica priùs discenda sint; Quòd Logicæ initium sit prædicamenta diuidere; Quæ Logicæ sint principia; Et quòd illis adhibenda sit fides siquid demonstrandum sit, & consimilia multa in libris methodi leguntur. Vtinam libri de demonstratione Galenica nobis suppeterent, his sanè tum Logica, tum ars Medica illustrior ac perfectior conspiceretur. Quæ pars Philosophiæ omnium vtilissima plerisque probatur, Ethica seu Moralis vocata est, quæ mores, actiones & studia vitæ priuatim publicéque informat. Qui Morales Philosophi morum & affectuum animi siue perturbationum causas intelligunt, & quòd animi mores corporis tẽperamentum sequantur, & quæ singularum animæ partium in hominis corpore sunt instrumenta, quantúmque pro diuersis temperamentis diuersa sint; & qui ex immoderatioribus perturbationibus quot & quanta naturæ vehiculo mala oboriantur animaduertunt, ij & opportuniùs ac doctiùs de his disserere, & sibi sapere, & ipsa vita, agendíque studiis veram doctrinam & virtutem præ se ferre poterunt. Extant inter alios egregij duo, & ἠθικώτατοι huius authoris libri, De dignoscendis & curandis animi affectibus ac vitiis, in quibus vt & in libris De Hippocratis & Platonis placitis virtutes ac probas actiones laudibus euehit, vitia verò ac potissimum ambitionem & auaritiam ita damnat, vt passim eius virtutes scriptis & oratione tanquam speculo elucescant, ad quas viri exemplo & doctrina quisque lector raptus non modo moralem, verumetiam Christianam felicitatem consequetur. Physicam pulcherrimam Philosophiæ partem vocitant quòd naturam speculetur pulchritudine florescentem, à qua tanquam vberrimo fonte artes quamplurimæ ac Medica scaturiunt. At non solùm naturæ cognitio ad Medicinam confert, cui sibi subiectæ & ὑπαλλήλῳ arti principia, dogmata, & axiomata suppeditat; verùm etiam vicissim ars Medica rerum ad corpus humanum spectantium, quas complectitur, amplitudine Physicam illustrat. Nam vtrique corpus subiectum est, huic naturale, mixtum, mobile, illi humanum ac sanabile. Enimuero Medicina tota circa humanum corpus versatur, ad quod quæcunque cæteris insunt corporibus, aut quæ externa patent, ἀναλογικῶς referuntur. Ignotiora namque ad id quod notius est referri perpetuò assolent. Itaque multarum rerum cognitio ex posterioribus, vt quæ nobis ac sensibus manifestiora sint, magis elucescit; vt animæ partium seu facultatum ex ipsis actionibus; harum verò ex corporis partibus ipsis addictis quæ per anatomen cognoscuntur. Anatome autem partium internarum & externarum vniuersi corporis Physicæ Philosophiæ opus est, ab Aristotele primùm accuratè explicata, à Physicis tamen propè deserta, solis exculta est Medicis, quorum Galenus omnium accuratissimus extitit. Huius rei fidem faciunt amplissimam multa anatomica opera, in quibus non simplicem duntaxat historiam tradidit, vt in animalium historia Aristoteles; sed in aliis quoque libris vsum & causas singulorum adiecit, vt in libris De partibus animalium, eorúmque causis Aristoteles; cui multa

certè sunt ignorata, circa præcipuas etiam corporis nostri partes, & principum animæ facultatum instrumenta. Galenus verò multa imperfectè, aut obscurè ab Aristotele dicta compleuit & explicauit; multa etiam falsò redarguit; vnde vniuersa etiam animæ, quâ viuimus, sentimus, mouemur natura, ac vires, multò planiùs quã Aristotelis seculo, hodie constant. Age verò aliis quoque suis partibus Medicina Physicam vel perficit, vel illustrat, & plurima sibi ac ipsi communia complectitur, non enim circa finem solùm totius Physicæ speculationis, quæ in hominem desinit, à cuius naturæ circa corpus, & facultatum corpori, animæque cõmunium consideratione incipit Medicus; sed singularum ferè partium & librorum Physicæ Philosophiæ exitus ad medicam aliquam tractationem ingressum præbent, vt vbicunq; Physicus desinit, incipiat Medicus. Primum enim de elemẽtis vniuersè agit Physicus; Medicus verò sumptis ab eo principiis quibusdam de elementis hominis duntaxat, eius naturam indagasse contentus, etiamsi quæ homini conueniunt, cæteris etiam plerisque animalibus communia sint, ita vt, qui hominis historiam nouit, animalium historiam magna ex parte nouerit. Deinde de iis qualitatibus quæ primæ dicuntur, & elementis primùm insunt, quibúsq; omnes rerum naturalium mutationes ascribuntur, vt calidi, frigidi, humidi, & sicci actionibus, ac passionibus tum Physici docent, vt in quarto Meteororum inscripto Aristoteles, tum in libris de tẽperamentis ac alibi Galenus. Tertiò ad mixta corpora transeunt quæ ex elementis constant; quorum prima sunt inanimata, vt omne lapidum, metallorúmq; genus; de quibus paucissimum veteres Physici, quod extet, tradiderunt. Apud Galenum verò, aliósque Græcos Medicos & nominum copia est, & descriptiones, facultatésque multorum sunt explicatæ; vnde sumpta occasione doctissimus Georgius Agricola Medicus, plenam eorum historiam Physicè simul, ac medicè cõscripsit. Quartò vniuersum stirpium genus sequitur; de quibus etsi Theophrasti libros habeamus doctissimos, ad imitationem Aristotelis librorum de historia, & partibus animalium conditos, ij tamen ne intelligerentur quidem, nisi ex Dioscoride, Galeno, & paucis aliis præcipuè Medicis veteribus Græcis, occasione sumpta recentiores Medici Matthiolus, Dalechampius, Fuchius, Matthias, Lobelius Petrus Pena, Clusius, Gesnerus & nonnulli pauci obliteratam ferè penitus omnis stirpium generis cognitionem reuocassent, vsque adeo, & philosophi Physici, & omnes aliarum artium professores cessant, solis verò Medicis, anatomica, metallica, physica, & huius generis cætera relinquunt; ita vt, periculum sit, in tanta hominum tum negligentia, tum luxuria, ne tota ferè philosophia ad solos deueniret Medicos, qui per initia quidẽ Physicis theorematis student, propter medicam artem, quæ ad rem familiarem eorum plerisque necessaria est, multi verò iam prouecti, & acrioris ingenij, ex iis quæ necessario didicerunt, altiùs, à gradibus exemplisque naturæ, ad virtutes & ad Deum ascendũt. Quinto ad animalia procedimus, quorum in animam ac corpus historia diuiditur. De anima autem, & diuersis eius facultatibus naturalibus, vitalibus, ac animalibus multa multis in locis scribit Galenus, maximè verò in libris, de Naturalibus facultatibus, Déque placitis Hippocratis, & Platonis. Partium verò corporis accuratissimas descriptiones, & rationem omnem in Anatomicis, vt iam enarratum est, explicat. Singulorum verò plurimorum in diuersis generibus medicæ simul & alimentariæ materiæ rationes, & nomina in diuersis libris exponit, ex quibus itidem, & paucis aliorum veterum, vt Athenæi, & Plinij libris, recentiores Medici prima occasione sumpta, rebus ipsis cognitis ex eorum scriptis

A integras animalium historias perfecerunt, quemadmodum Gesnerus in quadrupedum, auium, pisciúmque historia; Auium verò & Aquatilium Bellonius, Aquatilium duntaxat Rondeletius. Quòd si argumenta librorum qui physici minores vulgo apud Aristotelẽ dicuntur (quales inscribuntur de sensu & sensili, de memoria, respiratione, iuuentute, & senectute, longitudine, ac breuitate vitæ, de vita, & morte) spectes; de iisdem omnibus Medici quoque disserunt, & multa sanè meliùs, opportuniúsve docent, quàm hactenus Physici Philosophi. Itaque genuina doctrina physicæ nusquam extat aut accuratiùs, aut vberiùs quàm in plerisque Galeni libris tradita. Quæ verò & quanta Medicinæ ac Physicæ
B societas ac cognatio sit, pulcherrimè Aristoteles in libro de respiratione his verbis explicat; Περὶ δὲ ὑγιείας, καὶ νόσου, οὐ μόνον ἐστὶν ἰατροῦ, ἀλλὰ καὶ φυσικοῦ, μέχρι τοῦ τὰς αἰτίας εἰπεῖν. ᾗ δὲ διαφέρουσι, καὶ ᾗ διαφέροντα θεωροῦσιν οὐ δεῖ λανθάνειν, ἐπεὶ ὅτι γε σύνορος ἡ πραγματεία μέχρι τινός ἐστι, μαρτυρεῖ τὸ γινόμενον, τῶν τε γὰρ ἰατρῶν ὅσοι κομψοί, ἢ περίεργοι, λέγουσι τὰ περὶ φύσεως, καὶ τὰς ἀρχὰς ἐκεῖθεν ἀξιοῦσι λαμβάνειν, καὶ τῶν περὶ φύσεως πραγματευθέντων οἱ χαριέστατοι, σχεδὸν τελευτῶσιν εἰς τὰς ἀρχὰς ἰατρικάς. *At de sanitate ac morbo non solùm Medici, sed & Physici est adusque causas disserere. Quatenus verò hi differant, & quatenus diuersa contemplentur, haud ignorandum est. Equidem quòd con-*
C *finis sit quadantenus hæc Medici Physicique tractatio, res ipsa testatur. Nam & Medici quicunque paulo elegantiores ac diligentiores sunt, de natura disserunt, & artis suæ principia inde sumere dignantur, & Physici omnes ferè, quicunque concinnitatis aliquid habent, naturæ tractationem adusque Medicinæ principia persequuntur.* Legat igitur Physicus Physiologicos primùm omnes Galeni libros, de Elementis, temperamentis, & naturalibus facultatibus, deinde libros tum administrationum anatomicarum, & de vsu partium, & cæteros ad humani corporis naturam spectantes, quos sigillatim iam iam enumerauimus. His præterea addat pathologica opera, quorum vniuersam
D doctrinam complectuntur quæ morborum & symptomatum differentias explicant, & quę simplicium medicamentorum elementorúmque materiam continent. Licet enim Medico prior sit Physicus, proximè tamen illius est, quod Physicus κοινότερον, καὶ βραχύτερον protulit, id μερικώτερον καὶ διεξοδικώτερον pertractare; Et quæ Physicus ratione magis considerarit, hæc ille ad sensum magis transferat, & quæ Physicus generatim de animalibus omnibus, aut pluribus (cùm aliàs, tum in morborum, tum in remediorum genere) Medicus ad hominem contrahat. Denique causæ propè omnes rerum medicarum Physicis acceptæ ferendæ fuerint. Causæ namque principia quædam sunt. Principia verò ab ar-
E tificibus superioribus mutuari consueuimus. Sic autem propemodum ad Physicum se habet Medicus, vt artes, & scientiæ omnes ad primam Philosophiam seu veram dialecticam, quæ prima & communia omnium principia, ac veritatis methodum edocet. Hæc, inquam, & consimilia Medicum oportebat à Physiologis mutuari, quod herclè passim præstitisset Galenus, si à Physicis prodita comperisset. Quoniam verò Physiologia nè hodie quidem à quoquam Physicis numeris omnibus perfecta est (etsi methodum & summa capita præclarissimis scriptis mandauerit Aristoteles) coactus est ipse aggredi, id quod ei adeo fœliciter cessit (vt & postea
F cæteris medicinæ auctoribus aliis in libris) vt contrà quàm fieri debebat, plura nunc habeant philosophi naturales, quæ ex Medicorum libris addiscant, & sibi sumant, quàm ex ipsorum libris Medici. Quum ergo ad Physicam tantopere conducat Medicina, adeóque in omnibus ei cognata, coniunctáque sit, eædem omnino laudes, quæ totius Physicæ sunt, de ipsa quoque

poterunt prædicari. Nam vt Physici subiectum est μεγαλόκοσμος mundus maior, & res in eo naturales omnes; ita Medici μικρόκοσμος mundus minor. Nihil autem in illo reperias rerum, affectionum, & actionum, cui non aliquid in homine responderit, quemadmodum in plerisque Galeni operibus cuique Physico reuoluendis conscriptum est.

CAPVT XXXI.

Artis Medicæ, ac librorum Galeni lectionem Theologis perutilem ac fructuosam esse.

Diuinam Philosophiam rerum diuinarum scientiam Theologiam vocitant, quòd ipsa Deum speculetur, & ad diuinam fœlicitatem suis præceptis hominem prouehat. Quum autem verum amorem cognitio præcedat, hancque doctrina procreet Theologica, Deum sanè altissimum primum agnoscant Theologi necesse est. At is vniuersi creator ac moderator potentissimus non ipsis humanis sensibus, sed pia mente comprehenditur; Is λόγος τῷ fidei λόγῳ concipitur & agnoscitur; is magnus orbis vniuersi architectus non oculis sed solis eius operibus conspicitur. Celeberrimum autem omnium Dei opus homo est quem τύπον τινὰ καὶ χαρακτῆρα θείας δυνάμεως *characterem quendam & effigiem diuinæ potentiæ* Philo & proprio nomine Moses vocat imaginem. Hunc ἄρχοντα stirpium, animalium & rerum mortalium principem apud Galenum partibus omnibus adornatum quales mundi conditor condidit, quærat Theologus, & nota sibi Dei imagine, Deus ipse prototypus quamprimum innotescet. Deum verum vnum esse Theologi credendum prædicant vniuersi motorem primarium, qui solis fidei oculis conspicitur; animam quoque corporis humani motricem sola fide aspectabilem proponunt. Age verò Sanctissimam Triadem Theologi agnoscunt triplici persona patre, filio, & spiritu sancto distinctam, quæ personæ sese sub aspectabili forma conspicuas hominibus tradiderunt. Pater procreauit, resque procreatas vberrimis alimentis cuique speciei propriis aluit, auxitque. Filius propè omnes emortuas creaturas nobiliores vitali sanguinis nectare restaurauit, & æterna vita decoratas astruxit. Spiritus sanctus facultatum tum patris, tum filij vector, creaturis salutis motum & sensum elargitus est. Hæc Trias in augusta Dei imagine facultas triplex triplici parti principij insidens elucescit. Naturalis hepati insita vniuersum partium orbem procreat, alit, auget; vitalis cordi incumbens per arterias vitæ spiritum partibus allatura aut seruatura vehitur; animalis in cerebro sedens per neruos motum & spiritum partibus elargitur. Homo τὸ ζῷον λογικὸν diuinitatis radium ac sobolem animam rationémque Deo sibique communem à Deo sortitus est. Sed anima animæque mens solis actionibus perspectis, exploratisque per anatomen earum instrumentis agnoscitur. Ergo vt nos ipsos, vt animam, vt Deum noscamus, notúmque colamus, iustis honoribus veneremur, & pia religione metuamus, amemus, adoremus hoc animæ domicilium medicinæ subiectum ab eo constructum, vt mens sancta quæ sola Deum capit, templum Dei optimi maximi sacrosanctum inhabitet, admirari, & mirabilem partium omnium structuram, proportionem, & opificium vniuersum speculari oportet. Hac in ipsa admiratione, qui copiosius & eruditius omnia nostro Galeno inuestigarit, docueritque, ante & post ipsum inuenio neminem. Certè ex fabricæ nostri corporis inspectione, quæ & quanta architecti omnium parentis potentia, sapientia, atque bonitas elucescit. Vnde proculdubio, si vel naturæ du-

A ctum sequamur, perfectissimum bonum ipsum esse, intelligimus; quis autem potentissimum non metuat, non reuereatur sapientissimũ, non adoret iustissimum, non amet pulcherrimũ simul, ac benignissimũ? Et quoniam ex vera cognitione, actiones etiam rectæ manant, quis non ad summi illius boni (quod tanti facit, vt id vnicum cæteris omnibus anteponat) imitationem sese comparet? In his autem duobus coniunctis, vt vera Theologia, ita quoque recta hominis Christiani vita consistit, cognitione, dico, & actionibus (quemadmodum ars medica, aliæque plurimæ in ratione & experientia) in his quidem magis, quod ad homines, qui-
B buscum versamur, attinet; in illa verò tanquam fundamento cum firma persuasione, & fiducia coniuncto, tum magis, tum priùs, quod ad Deum. Actio namque hominibus vtilior est, animus verò Deo acceptior, vt in arte medendi vtilior est experientia, prior verò, & nobilior ratio. Sed eo reuertor, vnde digressus sum. Itaque si ad Dei cognitionem simul, & secundum eam actiones non politicas solùm, sed etiam meliores, & nostræ religioni congruentes, corporis nostri, eiusque partium cognitio ex Galeni libris potissimum petenda, vtilis sit, ad Theologiam profectò plurimùm confert, quod ipse etiam Galenus intellexit qui sub finem librorum de vsu partium hæc scriptis prodidit. *Nam siquis*
C *nulli sectæ addictus libera sententia rerum speculationem inierit, conspicatus in tanta carnium & humorum colluuie, tantam mentem habitare, conspicatus quoque & cuiuscunque animalis constructionem (omnia namque declarant opificis sapientiam) mentis, quæ homini* κατὰ τὸν ἄνθρωπον, *alia lectio habet* οὐρανὸν, idest, *cœlo inest, excellentiam intelliget, tum opus de partium vsu, quod prius exiguum sibi esse videbatur, perfectissimæ Theologiæ rerum principium constituet, quæ quidem Theologia multo est maior atque præstantior vniuersa Medicina.* Non igitur Medico hi libri sunt vtiles, sed multo certè magis Medico Philosopho, qui totius naturæ scientiam studeat sibi comparare,
D eúmque oportet his potius sacris (quæ perspicua Naturæ opera in omnibus animantibus explicant) quàm Eleusiniis, aut Samothratiis, nimis, quæ profitentur, obscurè docentibus initiari. Tria potissimum artem Medicam complere videntur, subiectum artis corpus humanum; finis, sanitas; & materia Medica triplex ex tribus deprompta, animalibus, stirpibus, ac metallicis. Quis Theologus sacras scripturas ipsorum trium ignarus interpretabitur? Quis Theologus structuræ ac conformationis naturalis hominis inscius psalmũ huncce explicabit? *Celebrabo te Domine, quia mirabiliter sum formatus.* Num hoc canticum faciliùs enodabit? *Con-*
E *fitebor tibi domine, quia tuæ sapientiæ magnitudinem declarasti in mei corporis fabrica.* Nonnullas humanæ structuræ partes speculemur ac theologicè dissecemus, & à capillis exorsi adusque pedum extrema orationem perducamus. Cur Moses Leuitis vt omnes sui corporis pilos abraderent, imperauit? Cur in diuinis literis animæ, mentisque cogitationes capilli hieroglyficè significant? Cur Deus pater canitie figuratur, de quo apud Danielem hoc edictum, *Capilli capitis eius quasi lana munda,* prædicatur? Caput diuinitatis, ac diuinæ prouidentiæ symbolum existit, barba sapientiæ, & perfectionis, hinc Dominus ad Aaronis filios, *non radent caput, neque barbam:* Superbiæ, ceruix; hinc Esaïas,
F *filiæ Sion ambulauerunt extento collo:* Dorsum, fugæ; hinc psalmus, *Quoniam pones eos dorsum:* humerus, virium; hinc Esaïas, *potestas super humerum eius,* Oculus humanus, Dei; hinc à Iacobo *pater luminum Deus* nuncupatur: Nasus, sagacitatis; hinc illud ex libro Regum, *ascendat fumus de naribus eius,* lingua, sermonis; Cor, consilij, & facultatis ratiocinatricis; hinc Paulus, *Qui*

ostendunt

ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis. Iecur, cupidinis, hinc Salomon, *donec transfigat sagitta iecur eius.* Excisus vmbilicus, castimoniæ; hinc Ezechiel ita lamentatur, *in qua die nata es, non est excisus vmbilicus, vuluæ igitur matris adhæresçit.* Pellis, mortalitatis; hinc Genesis; *Et fecit eis tunicas pelliceas.* Manus, operis, & Filij Dei; hinc Esaias, *omnia hæc manus mea fecit.* Pedes, vacillationis; hinc in Psalmo legitur, *mei penè moti sunt pedes*, ἐσαλεύθησαν, *vacillarunt.* Genua, misericordiæ & humilitatis; Digiti, Prophetarum; hinc Dauid, *videbo cælos tuos opera digitorum tuorum.* Hasce omnes corporis partes, partiúmque speculationem & doctrinam apud Galenum quærant & ediscant Theologi, vt inspecta partium natura, Metaphysica & Hieroglyphica quæque mysteria doctiùs enuncient. Iam verò quæ materia medica ad hominem reducitur Theologis perutilis, ipsam paululum aduertamus à metallicis corporibus quæ è terræ aut aquæ penetralibus eruuntur, exordio ducto. Vt autem terra Maltensis & bolus armena alexipharmaca & alexiteria significant; sic lapis, pietatis nostræ stabilitatem; hinc Hebræi, *Quia petra mea & munitio mea*; etiam Christum nostrum; hinc Esaias, *Ecce ego mitto in fundamenta Sion, lapidem pretiosum, electum, summum, angularem, honorificum.* Lapis molaris, vitæ commercia. Aurum, prudentum inuenta & præsentium pretia; hinc propheta, *Odi illius aurum & argentum.* Carbunculus, animæ nostræ igniculum; smaragdus, virorem, viuacitatem & virginitatem. Adamas inexpugnabilem virum ac Christum, de quo Deus Pater. *Ecce ego ponam adamantem in medio populi mei.* Sapphyrus, imperium, summum sacerdotium, Dei optimi, maximi sedem, & cælum decimum; hinc diuinæ litteræ, *Intuebuntur pij quæ sub pedibus Dei sunt, quasi opus lapidis sapphyri.* Iaspis, gratiam; Amethystus, sobrietatem; vniones, lachrymas. Hortos Medicinæ ingrediamur, ac inde nobiliores stirpes Theologis explicandas concedamus. Ac primùm in diuinis literis palma, iustitiam ac piorum vitam significat; hinc psalmographus, *Iustus vt palma germinabit ac florebit*; Innocentiam ex Ambrosio & Cantico, *statura tua similis facta est palmæ.* Laurus, victoriam; ac remedium. Cedrus excelsiorem potentiam; hinc Esaias, *confringet dominus cedros Libani.* Myrtus, ouationem. Quercus, imperium firmum. Amygdala, senectutem, aut senectutis canitiem, vt & capparis concupiscentiam; hinc Ecclesiastes, *florebit amygdalus, & pinguescet locusta, & dissipabitur capparis, atque hæc inceptabunt homine iam in domum æternitatis suæ profecturo.* Cupressus, ac pinus, mortem; Colocynthis, amaritudinem; Apium, luctum; salices, castitatem; hinc Esaias, *quasi salix super fluentem aquarum oriuntur.* Morus, prudentiam; lotus, Dei aduentum; olea, pacem, condonationem, Eleëmosynam, hinc Psalmus, *Oliua fructifera in domo domini*; vitis, lætitiam, hilaritatem, Ecclesiam, sanguinem; hinc psalmographus, *sanguinem vuæ biberunt.* Ficus, suauitatem sublatam, hinc Dominus Nathanaëli, *quum esses sub ficu, vidi te.* Malus punica, multarum gentium societatem; hinc Ecclesia, *& cortex mali punici gena tua, & floruit vitis, floruerunt mali granatæ.* Rosa, bonum malo circunseptum, vepres, scelera ac iniquitates; hinc apud Salomonem, *spinæ nascuntur in manu temulenti.* Lilium album, Christum, Angelos; hinc apud Salomonem, *flos campi, & lilium conuallium.* Lolium, prauos mores; hinc in Euangelio, *inimicus superseminauit Zizania*, hoc est, lolium inter triticum. Verbena, Diui præcursoris caput; hyssopus, elotionem & gratiam spiritalem; hinc psalmographus; *asperges me Domine hyssopo, & mundabor.* Mandragora, lætitiam, hinc ad Rachelem Lia; *Parúmne tibi videtur quòd maritum mihi praeripueris, nisi Mandragoras etiam filij mei industria conquisitas tibi vendicare cogites?* Sed à plantis ad animalia progrediamur. Num leo, fortitudinis, roboris, ac Christi hieroglyphicum existit? Num elephantus, temperantiæ, æquitatis, pietatis, ac mansuetudinis? Rhinoceros robustum ac fortem significat; hinc Iobus, *Nunquid vult Rhinoceros seruire tibi? terribilis fera Rhinoceros, cui gemina in naribus cornua.* Taurus, continentiam, ac temperantiam, modestiam, iustitiam, Christum; hinc Paulus ex Mose, *non alligabis os bouis trituranti. Quasi bos ductus ad victimam.* Canis rerum sacrarum professores, ac Prophetas, hinc Paulus, *cauete canes, cauete malos operarios.* Equus immoderatum impetum, hinc Deuteronomos, *Qui rex fuerit constitutus, non multiplicabit sibi equos, nec reducet populum in Ægyptum.* Asinus, populum Iudaïcum; Lepus vigilantiam, vulpes, dolum. Ouis & Agnus, Innocentiam; Camelus, fortem; talpa, hæreticos; Basiliscus, æternitatem; vipera, filium in matrem conspirantem; scorpius, innocuam prauitatem in hoc Euangelio, *Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones.* Ciconia, pietatem & animum diuinis intentum; hinc psalmographus, *Ciconia nidum suum ponit in abiete.* Miluus, rapacitatem; aquila Apostolos, hinc Matthæus, *vbi fuerit cadauer, illic & aquilæ congregabuntur.* Passer, voluptates & nequitiæ laqueos, hinc Psalmus, *anima mea sicut passer erepta est de venantium laqueis.* Columba, Cygnus, anser, & alia volatilia aliorum consimilium sunt symbola. Sed quid hæc ac plura huc referenda prodeunt, quæ in Galeni libris de simplicium Medicamentorum facultatibus in libris de sanitate tuenda, in commentariis libri de alimento, aliisque in operibus ita prodita sunt, & eorum omnium temperamenta, facultates, proprietates, & effectus describuntur, vt inde Theologi suas parabolas, suas allegorias, sua hieroglyphica depromere ac leui negotio doctius in vulgus efferre ac explicare valuerint.

CAPVT XXXII.

Galenum ab Hippocrate cæteros Medicos praecelluisse; cum Hippocrate, Platone, Aristotele, non autem cum Auicenna, aliisque Medicis conferendum prodire.

SCholæ vniuersi orbis, sapientiæ ac litterarum, Platonem & Aristotelem Philosophiæ; Hippocratem & Galenum Medicinæ præ cæteris principes extitisse communi suffragio concedunt; ac quidam tum Philosophi, tum Medici cum Platone, quidam cum Aristotele Galenum ipsum conferunt. Quòd autem Galenus Platonicam & Aristotelicam Philosophiam didicerit & amplificauerit, paulò antè iam à nobis enunciatum est, & quæ ab vtroque dissentanea dogmata prodierint. Plato tanta Græcæ facundiæ amœnitate decoratus, & diuinæ sapientiæ vbertate locupletatus fuit, vt melle dulcior eius flueret oratio, adeo vt si è cælo in terras migrasset Iuppiter lingua humana vsurus, ipsum Platonicam eloquentiam eloquuturum esse vulgus protulerit. Deinde verò Plato de hominum fine, ac de diuina natura, cæteris altiùs philosophis disseruit, hinc sapientiæ Philosophus Plato, ac diuinæ Philosophiæ princeps,

imò à Labeone semideus vocatus est, Deo quidem inferior, sed homine superior. Postremò Plato non modò omni doctrina eruditus est, sed & omnium naturalium & diuinarum rerum cognitionem, omnium denique bonarum artium experientiam sortitus est. At Galenus artium præcepta conscripsit, Plato minimè. Galenus Græco idiomate loquutus est non obscuris, aut concisis orationis periodis, sed qua pollebat eloquentia Asiatica vberiùs ita contextis vt prælegentibus studiosis flumina tum lactis, tum flumina nectaris fluere videantur. Neque verò iam priùs inuenta, ac dictata scripsit ac repetiuit Galenus, sed plerumque memoratu digna Philosophica multa, ac medica quamplurima suopte ingenio addidit. Hinc Auicenna Arabum Medicorum princeps Galenum inter Medicos principem vocitat, qui vniuersos Medicos ingenio & sapientia superauit, cuius sese dicit esse interpretem. Auerrhoës autem Philosophorum Arabum Coryphæus verus Aristotelis interpres veracem Galenum vocat, cui nullus possit comparari. Admirantur omnes Galeni vitam, doctrinam, eruditionem, sapientiam, omnium denique optimarum artium disciplinarúmque peritiam. Ab hac Auerrhois sententia nemo deflectit, nemo ipsum improbat. Quare factam Galeni cum Platone comparationem non iniquam esse concedimus. Iam verò Galenum cum Aristotele collatum contemplemur. Hi namque duo illustrissimi viri conformes extiterunt, qui propria virtute, non maiorum stemmate, aut opibus ad rerum naturalium cognitionem accesserunt; verùm Aristoteles nondum prominentibus ac palmas ferentibus philosophis Athenis claruit Peripateticæ scholæ princeps; Galenus autem ex paruo municipio amplissimam vrbem, orbis caput ingressus est. Aliud verò fuit Empedoclem, Melissum, Parmenidem iam mortuos inimicos habuisse; aliud fuit cum Thessalo, & cum Romanis Medicis ac Philosophis pro rei veritate ac doctrina decertasse. Aristoteles in Philosophia à Platone secundas habuit sedes, ac præclara serie Philosophica præcepta Logica, Physica, Metaphysica, Ethica & Politica præclarissimè tradidit. Galenus in Medicina principatum adeptus est, Medicorúmque omnium ab Hippocrate princeps præcepta Medica, imò vniuersam artem partibus omnibus decoratam ac absolutam reddidit. Ab omnibus Philosophis vt Philosophiæ Coryphæus laudatur Aristoteles, sed nemo Philosophus Galenum non probat, laudat, admiratur, tum præsertim in Logica Philosophia, cuius nobiliorem partem explicabant libri de demonstratione quamplurimi, qui hominum interitu interierunt; tum in Physica, cuius celebriorem partem anatomica & de vsu partium opera complectuntur in rebus naturalibus; & ad hominis structuram spectantibus omnes citra controuersiam palmam Galeno tribuunt, eúmque tanquam Physicorum dogmatum legislatorem sectantur; ac Medici plerasque Aristotelis sententias Medicos decipere proferunt, sed Damascenus palam profitebatur, vbi Galenus, & Aristoteles dissentiunt, difficilè verum inueniri. An verò Auicennas Galeno conferendus est? Auicennas quidem Arabum Medicorum & Corbubæ princeps fuit, qui multa Medicinæ opera Arabicè conscripsit, ac multa Medicamenta inuenit ac composuit, quæ priorum temporum Arabes etiam Græci non agnouerant. Vtinam illa ex Arabico idiomate in Latinam aut Græcam loquutionem nobis eo sensu essent prodita, quali priùs Arabicè fuerunt primùm edita. Ex iis enim tutiorem doctrinam docti, & vtiliorem opem ægroti perciperent. Galenus quòque & medica quamplurima scripsisse ac inuenisse opera iam satis innotescit. Vterque domi, forísque suos habuit æmulos, suos expugnauit aduersarios, & arte ac ingenio, consilióque res gessit maximas. Galenus enim si expugnatis in Asia Philosophis in Italiam erumpere, Romanos docere, & contra Thessalum scribere sit ausus, quis sapientiam eius non mirabitur? Laudi quoque datur quod aperto marte in Erasistrati, Themistij Asclepiadis, ac Dioclis dogmata, suas rationes ac decreta æquo animo protulerit. Auicennas Auerrhoëm maximum Philosophum, imò fidum Aristotelis interpretem promulgatum, rationibus aggressus expugnauit. Quicquid tamen in Auicennæ decus ac commendationem tum Philosophi tum Medici enunciarunt, id ipsum Arabem haud satis à vulgari Medicorum turba prouehit vt cum Galeno prodeat conferendus. Hebræus Raby Moyses esto iudex, qui vtriusque consortio vsus de Galeno hæc protulit. Galenus quidem in arte Medica vniuersa nouit, ac plura quàm quiuis alius cuius famam audiuimus, aut scripta vidimus; & in re Medica, cui mentem totam addixit, saniùs quàm Aristoteles edidit. Doctrina vero tanta in Galeno fuit, vt Rhasis Galenum & intelligendi ac dicendi grauissimum authorem fuisse diuulgauerit. Vt autem Tullius malebat cum Platone errare, quàm cum cæteris rectè sentire: Ita sanè malint viri Medici potissimúmque Galli cum Galeno in errores procidere, quàm cum Auicenna, aut Auerrhoë vera sapere. Vt enim Auicennas ac Arabes cæteri Medici à Græcis artes ac scientias mutuati sunt: ita ex Galeni operibus suas Medicinæ synopses, ac Logica dogmata collegerunt. Denique Auicennas se duntaxat Galeni interpretem, non autem parem Medicorum omnium principem vocitat. In conuiuio illo celeberrimo, quod Athenæus Dipnosophistarum titulo descripsit, & quo Laurentius quidam Romanus doctissimos quosque ex omni scientiarum genere excipiebat (omitto Philosophos, iurisconsultos, poëtas, rhetores, grammaticos) tres Medici aderant, Galenus, Rufinus Nicaënsis, & Daphnus Ephesius, qui & Medicus veluti sacer habebatur, & Academicus excellens. Sed Daphni, & Rufini, præter hæc nomina, nihil opinor superest; Galeni verò scripta optima, & maxima quæque; adeóne nominatissimi quidem eiusdem ætatis Medici, vel aliqua ex parte cum eo comparari potuerunt? An verò cum Hippocrate Galenus conferendus? Vterque Græcus erat Medicorum omnium princeps virtutum & scientiarum omnium amasius. Verùm Hippocrates Galenum tempore præcessit; primus artis semina & fundamenta iecit; primus medica documenta posteris tradidit. Galenus verò successit Hippocrati; proiecta artis semina excoluit, irrigauit, propagauit; artis fundamenta astruxit, obscuriora præcepta dilucidauit; concisa amplificauit, & artem numeris omnibus integram efformauit, deditque. His paucis sed præclaris encomiis Champerius Medicus Galenum euexit. Erat in Galeno Chrysippi dialectica, Aristotelis Philosophia, Platonis Theologia, Euclidis Geometria, Ptolomæi Astrologia, Pythagoræ Musica, Demosthenis facundia, Homeri ars Poëtica, Hippocratis Medicina. Quas ob res vterque Medicinæ ac Medicorum omnium princeps vt veteribus omnibus, sic posteris in perpetuum æuum erit admirationi.

CAPVT XXXIII.

Galeni peregrinationes, & res gestæ in peregrinationibus ac potissimum Romæ.

EX Hippocratis lege Medicos ἀτρεκέως αὐτῆς ἰατρικῆς γνῶσιν λαβόντας, οὕτως ἀνὰ τὰς πόλιας φοιτεύοντας, μὴ λόγῳ μοῦνον, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἰητροὺς νομίζεσθαι. *Eius artis Medicæ vera cognitione percepta, hoc modo vrbes obeundo, non solùm nomine, sed etiam opere Medici existimationem tueri oportet.* Galenus Hippocratis legibus ac præceptis prorsus addictus, omnibus Medicinæ præceptis priùs imbutus Pergamo discessit alias regiones & gentes; aliud cælum & solum; alias scientias & artes; alias siquæ sint medendi methodos; alios affectus, & alia remedia indagaturus. Primùm namque totam Græciam ac Asiam, maximè verò eminentiores ac celebriores ciuitates ac regiones peragrauit, Alexandriam ac vicinam Ægyptum perlustrauit, ad Palæstinam Syriæ, in Cyprum insulam insignem metallorum inspiciendorum gratia appulit, ac inde cadmiam, pompholygem, diphryges, ac ingentem chalcanthi copiam in patriam exportauit. Lyciam quoque sola rerum inuestigatione pellectus paruo nauigio totam prætereuectus est. In Ciliciam, Phœniciam, Palæstinam, Scyrum ac Cretam venit. Præterea verò in plures Orientis prouincias se contulisse testatur, inter quas præcipuas Ciliciam & Syriam intelligit. Quidam, sed citra testes, narrant Galenum Athenis philosophiæ ac Medicinæ primùm studuisse, ac posteà adolescentem Romam adijsse, illicque philosophos, Mathematicos, ac Medicos omnium præstantissimos quæsiuisse, ac conuenisse, eorum doctrinam scrutaturum, & adepturum, vnde quum de Athenis ac Roma loquitur, sese vtriusque encomiasten prodit, quum Athenis paucos fatuos ac imprudentes, philosophos verò fuisse quamplurimos; & probos Romæ haud prauos euadere profert. Verùm ex eius commentariis certiùs constat ipsum priùs quas memoraui regiones peragrasse, deinde verò annos octo & viginti natum ex Alexandria in patriam se recepisse, & quæcunque noua in exteris locis nouerat, eorum participes suos amicos fecisse, & quæ inde attulerat medicamenta patriis medicis exploranda medendo dedisse. Quum autem Galenum iuuenem medicum, sedulum, vigilem & expertum Pergameni communi ciuium suffragio extollerent, quod eo tempore vulnerum neruorum curationem primus excogitasset, vrbis Pontifex gladiatorum curationem ei soli quamuis iuueni commisit, quæ tam fœliciter successit, vt quanuis plerique à prioribus ac senioribus Medicis curati interiissent, nemo tamen aut neruorum aut alio vulnere oblæsus occubuerit, proindéque meritò succedentes tres aut quatuor Pontifices, Galeno gladiatores curandos tradiderunt. At oborta Pergami seditione Galenus haud diu in patria commoratus, trigesimo tertio ætatis anno Romam iuuenis profectus est, quam vrbem caput mundi cum Polemone ob hominum multitudinem, orbis terrarum compendium in libris de articulis appellauit. Sed quid Romæ gessit Galenus? Quicquid Philiatros, aut medicus vbicunque peregrinus ad artis gloriam, ac nominis incrementum gesturus est. Primùm namque Ciues Romanos, moribus, virtutibus, authoritate ac fama percelebres sibi amicos, sibique beneuolos conciliauit, quales fuisse prædicat Eudemum Peripateticum, & Alexandrum Damascenum, qui postea Athenis publica Peripateticæ disciplinæ professione dignabatur; Sergium Pau-

A lum Consularem qui paulò post Prætor vrbanus extitit, virum tum rebus publicis tum disciplinis Philosophicis in omnibus insignem, Fabium Boëthum virum singularem, & alios multos, quibus præsentibus multas dissectiones moliebatur ac demonstrabat. Deinde verò tum Philosophos tum medicos quæsiuit, eorum consortium inijt, omnium doctissimos ac sapientissimos sibi habuit præceptores, imperitos verò aut edocuit, aut ne ab illis oblæderetur, deseruit. Quòd autem præceptores Romæ Medicos habuerit Galenus, id libro de Theriaca ad Pamphilum hisce verbis explanat. *Romæ quosdam è præceptoribus meis obseruauimus in ἀγροικικοῖς*
B *hominibus eo remedio vti consueuisse quod ex subere constat.* Tertiò loci tum situm, tum gradum latitudinis & longitudinis percepit, & animaduertit, vt vrbis statum, & incolarum temperamenta, ingenia, mores, ac naturales & præter naturam etiam vernaculos affectus agnosceret. Ipse rei fidem facit, quum maximos dies ac noctes Romæ quindecim horarum, aut paulo maiores in libris de sanitate tuenda notauit. Hinc Romæ bonos non malos fieri protulit, sed prauos prius existentes malè agendi materiam nancisci. Quartò quæ ad τὰ Romanorum ὑγιεινὰ spectabant, scrutatus est, vnde commentario in sextum Epidemiῶν eorum qui Romæ erant fontium elegantiam ac multitudinem admi-
C rabilem laudat, quorum nullus fœtidas aquas, aut medicatas, aut turbidas, aut asperas, crudasque effundebat. Damnat autem eas quæ ex Tiburtinis montibus per lapideos ductus Romam deriuabantur, tanquam crudas ac omnino vitiosas. Damnat quoque aquas niue & glacie refrigeratas Romæ vt Pergami copiosissimas. In tertio de alimentorum facultatibus libro duo casei genera cæteris præfert, alterum Pergamenum quem oxygalactinum, alterum Romanũ quem βαθὺν nuncupat. Quintò medicamenta tum simplicia tum composita, quæ Romanis erant vsui, conspexit, scrutatus, & expertus est. Hinc in libro de Antidotis narrat Ro-
D mæ simplicia optima esse, & quotannis præstantissima quæque simplicia ex omnibus prouinciis Romam comportari. Paulò post, *Medicus*, inquit, *omnium stirpium si fieri potest, peritiam habeat, consulo, sin minùs, plurium saltem, quibus frequenter vtimur. Ego equidem in Italia multis in locis inueni, quæ neque in ortu, neque in incremento isti Medici nouerunt, qui stirpes siccas tantummodo cognoscunt. Nullus extat Romæ vnguentarius, qui Cretâ allatas herbas, & ipsarum semina non agnoscat; at in suburbanis vrbis non paucas ex ipsis nascentes prorsus ignorant, idcircoque nec quo tempore semen ferant, obseruant. Ipse verò & chamæpityn, & chamædryn,*
E *& thlaspim & centaureum, & hypericum, & polium, & cæteras id genus herbas Romæ vidi, quas obseruato vigoris tempore, neque æstiuo sole arefactas, neque citiùs quàm par fuit, euulsas collegi, nondum maturis seminibus.* Quòd autem pharmaca, electuaria, antidota, & cætera composuerit Galenus, iam amplissimè innotuit tum ex ijs quæ inter τὰ φάρμακα recensuimus, tum ex compositionum principe Theriaca quæ tunc temporis apud Romanos Imperatores tanto in pretio fuit, vt ipsius parandæ ac conficiendæ munus solis primariis Aulæ Imperatoriæ Medicis committeretur. Quumque Antoninus Archiatro suo Demetrio Theriacam paranti & componenti Gale-
F num semper astitisse animaduertisset, eo mortuo id munus soli Galeno Augustissima Maiestas demandauit, quæ quum Theriacam quotidie assumeret, eius facultates accuratissimè dignoscebat, vnde quæ à Galeno prima confecta fuit antidotus, ea cæteris adeo præstare visa est, vt degustata, medicamenti concoctionem (quod in aliis fieri solebat) expectare noluerit, sed

quamprimum ea vsus sit Cæsar etiam ante duos menses à peracta compositione elapsos. Qui Antoninum subsequutus est Commodus, nec theriacæ, nec aliorum curam habuit vllam, quo factum est vt Imperator postea Seuerus quum theriacam conficere eodem modo quo Antoninus, Galeno præcepisset, simplicium materia, quæ Trajani, & Antonini temporibus reposita fuerat, vti cogeretur, imbecillior planè extitit antidotus. Sextò Endemios familiares ac frequentiores ciuitatis morbos animaduertit & agnouit, ac occurrentium ægrorum curationem suscepit. Hinc commentario in primum Epidemiῶn secundo hæmitritæum febrem Romæ incolis vernaculam ac frequentissimam conspexit. Quod autem ægrotos Romæ plurimos curauerit ac sanauerit, testantur eius opera, quibus innotescit Eudemum ætate iam ingrauescentem quartana triplici per hyemem ob intempestiuum theriacæ vsum laborantem, tempestiuo eiusdem antidoti vsu à Galeno sanitatem recuperasse. Sic & iuuenem quartana quoque iacentem euentum morbi præfatus sanauit. Sic familiarem Charilampi cubicularij neruo vulnerato prostratum curauit. Curauit Demadem Rhetorem; vxoris Iusti amores detexit curauitque, quemadmodum & seruum diuitis ob prauam rei domesticæ administrationem oborto metu contabescentem. Siculum medicum hepaticum; Boëthi vxorem humida intemperie & muliebri fluore aquoso, proindéque fœdis coloribus affectam, aliósque quamplurimos curauit, quos eius opera studiosis amplissimè diuulgant. Quum autem rerum quamplurimarum Medici sapientiæ dignissimarum inspectione nostri archiatri animus continuò teneretur, Romam celeriori qua potuit occasione reliquit, ac tres annos ibi commoratus & ingruente magna peste expulsus in Alexandriam denuò profectus est, vnde quòd antea res eius singulares ac pretiosas iam nouisset, quamprimum discessit, & ad Palæstinam opobalsami quærendi ac asportandi, & bituminis inspiciendi desiderio deuectus est. In Lyciam minoris Asiæ regionem nauigauit, quò quæcunque in ea rara sunt, inspiceret. Vniuersum Lyciæ littus perlustrauit vt Gagatem fluuium in quo plerique lapidem inde gagatem dictum procreari iactitant, detegeret, sed neque fluuium illic, neque lapidem gagatem sese comperisse asserit, sed crustaceos lapides nigros, qui in ignem proiecti exilem flammam ederent, compluresque ex Cœlesyria asportasse, in colle mare mortuum circundante productos. Bis in Lemnum Ægæi maris insulam nauigauit, vt quæ de terra lemnia tradebantur veráne essent præsens inspiceret, & ipsius copiam secum asportaret. Prima namque profectione quum ex Asia Romam Imperatoris iussu pedestri itinere per Thraciam & Macedoniam proficisceretur, potius à Troade Alexandria in Lemnum adnauigauit, non tamen ad eum, vbi terra Lemnia reperitur, locum à Nauclero deductus est, itaq; ad suum in Asiam reditũ distulit. Secunda verò, quum in Asiam ab Italia rediret, Macedoniam traiecit, totamque pedestri itinere peragrauit, Philippos peruenit ciuitatem Thraciæ finitimam, in mare descendit, Thason transit, in Lemnum Hesphestiada deductus est, vbi sacerdotem terram lemniam colligere, ac citra sanguinem hircinum, aut caprinum parare, eiusque facultates ex libro patrio conscriptas agnouit. Quum autem de aquoso vino febricitantibus idoneo loquitur Galenus, plurimas regiones memorat, vbi eiusmodi vina proueniunt, vt in Italia imbecillum Sabinum, in Asia Titacazenum, & Tibicenum; talia comperit in Cilicia, Phœnicia, Palæstina, Scyro, Bithinia, & Creta, etiam in Ægypto, quas omnes regiones noster Coryphæus Medicinæ peragrauit. Ac sanè Alexander scribit in Ægypto vina

A fieri debilia, quòd calore regionis intestinus terræ calor expirans vites quibuscunque alterationibus obnoxias non tueatur, neque fructum validum concoquat, procreétque. Contrarium verò in Scythia euenire. Campaniam quoque se adiisse prodit Galenus quum illic quemdam renum arenulis aut lapillis laborantem gracili donatum corpore, cui attenuantia insalubria ac inimica erant, hordei cremore seu ptissana, ac piscium saxatiliũ & pelagiorum; carniũ quoq; lentæ ac glutinosæ substantię expertium vsu curauit. Quum ex Alexandria in patriam rediret, ex itinere in villam quandam diuertit, vbi ægrotabat dominus, ac penè vuulæ, ac amygdalarum glandium tumore suffocabatur; B Quum autem illic deessent alia remedia, ac iam nuces maturescerent, considerata corticum natura austera & astringente, ex illis corticibus expressit succum, cui mel addidit, quo remedio ægrum subitò liberauit, eodémque semper se felicissimè vsũ narrat. Imò libro De locis affectis quarto ægrotos, quales suffusione affectos, antea sibi ignotos, nec conspectos, quod in alienis terris degerent, se curasse profitetur. Sic ex Iberia, Celtica, Asia, Thracia, cæterisque regionibus per epistolas ab eo postulata remedia oculorum affectibus curandis idonea, qualem hieram picram esse memorat, acceperunt. His vnum addam minimè prætermittendum. C Quidam iuuenis quintum morbi diem agebat, quo quum Medici venam incidere decreuissent, nec mittendi sanguinis indicationes dehortarentur, Galenus opportunè quidem eos in opinionem mittendi sanguinis venisse protulit; verùm naturam ad sarcinam qua grauiter premebatur euacuandam properare (nam accuratè quæcunque hæmorrhagias futuras ex Hippocrate portendunt, speculatus erat) ac breui admodum, quod Medici obeundum decreuissent, idem vltro acturam. Dum Medici hæc admirantur, æger è lecto prosilire tentauit, qui cur exilire vellet interrogatus, rubri coloris serpentem per laquearia repere à se visum respondit, ideoque è lectulo se aufugere D velle. Reliquis Medicis nihil id ad futurum sanguinis profluuium pertinere visum est, verùm Galeno tum alia singula perpendenti, tum ruborem, qui priùs in dextra nasi parte ad malam vsque obscurus fuerat, auctum, valde intuenti, sanguinis paulò post è dextra nare fluxuri, manifestum id attulit indicium, quod ita contigit. Quum autem immoderatus sanguis profflueret, irritis aliis remediis ipsum cucurbitula hypochondrio dextro apposita sedauit. Qui plures huiusmodi historias expostulauerint, adeant Galeni libros, aut Symphoriani Campegij campos historicos Galeni, in quibus res Medicas præclarè gestas archiatrῶ dignissimas, amplissimasque conspicient. E

CAPVT XXXIV.

De postrema Galeni Romam profectione, mansione, decessione, ac de concitato in Galenum Medicorum odio.

GAlenum nonmodò pestis Romæ ingruentis metu, verùm etiam oborto medicorum odio, & succenso, rerum aliis in regionibus inspiciendarum desiderio, caput mundi reliquisse animaduertimus. Peruulgata namque per orbem cum Imperatore Marco F Aurelio Antonino Galeni gloria, Medicum Cæsar quamprimum accersiuit secum in bellum quod contra Germanos mouebat, abducturus. Quum autem Galenus se abscessu periculoso laborantem auspice Æsculapio seruatum fuisse; ac proinde Deum ipsum patrium non Imperatorio comitatui, sed votis soluendis annuere proposuisset; Ita persuasus Antoninus, Archiatrum Romæ

Romæ reliquit, ac Pitholao Commodi Antonini filij gubernatori imperauit, vt si quando puer ægrotaret, Galenum accerseret, ipsi arte medendi opitulaturum. Relictus itaque Romæ Galenus toto Germanici belli tempore memor prauitatis medicorum ac Philosophorum qui tum in vrbe medebantur ac Philosophabantur, ex ciuitate frequentiùs secedebat, ad eum locum in quo puer princeps Commodus alebatur, qui quum in phlegmonen ac febrem comitem incidisset, prospera Archiatri cura repente sanus euasit, Reuerso tandem imperatore, Sextus alter Antonini filius acuto morbo correptus ita ægrotabat, vt septimo morbi die crisin futuram quarto die Galenus cognouerit, ac eum septimo, vel sexto die prorsus iudicatum iri prædixerit. Quòd si sexto iudicaretur, reuersurum; sin septimo, integram tum solutionem fore, eámq; per sudorem. Crisis autem die sexto contigit, & quanquam post id tempus Princeps Sextus, vt Galeni prædictionẽ argueret, & febris non rediret, exquisita victus ratione vteretur, die tertio decimo tamen iterum febrire cœpit, quum rursum vocatus Galenus, post tres dies eam febrem, quę magna iterum esset futura, desituram, atque septimodecimo die à priore decubitu crisin facturam prædixit; ac rursus die quintodecimo sententiam suam rogatus, in eadem permanere se respondit, hoc etiam addẽs, septimo decimo die accedẽte sudorem hora secunda noctis erupturum, quæ omnia prout prænunciata sunt, euenerunt. Præterea verò reuersus ex bello M. Aurelius se aliquando febrire credidit, quod & Medici eius peregrinationis comites autumabant; Ascitus Galenus, iussusque arteriam tangere, dixit nullam subesse febrem, sed potius ab assumpto cibo immoderatiore ventriculũ opprimi, quod mox Imperator ipse ter ita rem se habere repetens confirmauit; sentire namque se cibo frigido grauari, ventriculum enim fouens nardino vnguento purpurea lana excepto calido, ac epoto sabino vino cum pipere, quemadmodum Galenus præscripserat, minimo negotio fuit restitutus, vnde Galenum postea summis laudibus crebrò Antoninus euehebat, eumque medicorum pręstantissimum esse, virum ingenuum, ac summum Philosophum prædicabat. Neque verò argumentum vulgare Galeni doctrinæ, atque morum integritatis est, quòd Marcus Impetator omnium iustissimus, qui à singulari sapientia philosophi nomẽ adeptus est, eum & laudibus ornauerit, ac Medicum asciuerit. Interea verò in Galenum tum Philosophorum, tum Medicorum insurgunt odia, inuidiæ accenduntur, ac parantur insidiæ, quibus propagatæ viri scientiæ, prolatæ rationes, detecta veritas, insignes curationes, probatæ virtutes, & parti honores ortum & incrementum aduexerunt, ἀεὶ τὰ σεμνὰ πάντα κέκτηται φθόνον *semper omnia præcellentia comitem habent inuidiam*. Ex eodem fonte tum μισολογία tum μισανθρωπία scaturit. Medici Romani quod vix essent Grammatici, ac nullo modo dialectici, nec cõgruè, nec probabiliter loquebantur, quúmque rationibus logicis vteretur Galenus, tum rationes, tum hominẽ rationum authorem odio prosequebantur, hinc ipsi μισόλογοι ac μισάνθρωποι oblatrabant, qui quum tales à Galeno notarentur, ipsum nunc dialecticum, nunc physicum, nunc rhetorem, nunc Grammaticum subdolè vocitabant, & quum eorum imperitia longiori concertatione rationibus detegeretur, res agitatas sibi ignotas parui ducẽtes, & cætera omnia se nosse iactitantes, ad τὰ πάρεργα quędam sibi forsan notiora πάρεργοι confugiebant. Hi ęmuli quò Galeni gloriæ insidiarentur, contumeliasque apud populum pararent; variis eum cognominibus notabant. Nam λογίατρον appellabant in maximam qua pollebat eloquentiam; παραδοξόλογον, in rationes quibus exuberabat optimas à vulgi medicorum ignorantia alienas;

A παραδοξοποιόν, in eas haud vulgares quas edebat sententias; interdum deludentem, quod eorum eluderet ineptias, interdũ præstigiatorem ac vatem, in eas quas proferebat prænotiones ac prædictiones. Sed isti Æsopicã limam rodebant, quem enim opprimere studebant, vt palma perpetuis florẽs laudibus exurgit, viuitque. Quòd Galenus coram omnibus Romæ aut omnium sapientissimis corpora dissecaret, ac anatomicas quæstiones ex subiecto doctissimè dilueret, quòd plurimis ægris sanitatem restitueret ventura singula præfatus, quòd à Cæsaribus accersitus eos beneuolos curaret, ac proinde primorum medicorum famam euerteret, aut obscuraret, eò medicos sibi inuidiosos, odiosos, ac maleuolos B comparauit. Optabat Galenus, æquumque augurabatur eiusmodi Medicos rationes patienter audire, & amicè quæ ignorabant addiscere, non autem in eos qui vera, ac rationi consona priùs ignota edocent, odio diuexare. In libello de purgantium medicamentorum facultatibus; *Quidam*, inquit, *Medicus statim atque nouit me sola purgatione plures capillorum defluuio liberasse, me ilicò prosequi odio cœpit. Sic alter quum incipiens carcinoma, elephantiasim, depascentia, aliáque* δύσλυτα *vlcera sanassem.* Sic alij Medici, quòd solis purgationibus, scotomata, ægros maniâ affectos, epilepticos, melancholicos, aliosque diuturnis capitis, & aliarum partium C doloribus cruciatos Galenus curasset, ipsum repentino odio prosequuti sunt. Quum Galenus Eudemum sexagesimum tertium annum agentem, tribus quartanis laborantem, media hyeme ventura præfatus curasset, tum inuidiæ primordium Galeno obortũ est. Qui Antigenes tunc temporis inter medicos Romæ principatum tenebat, Martianus quoque, aliique Medici primò hominem Græcum illudebant, deinde attoniti admirati sunt, qui Deos precabãtur, vt successu frustraretur. Verùm quum Galeni votis ac sapientiæ, bonis ægrotantium votis curationes successissent, ipsi Romanorũ medicorum principes Galenum diuinum medicum agnouerunt, & humi D coram Galeno prostrati, temerarias in Pergamenum latas obloquutiones magnis encomiorũ celebrationibus eluerunt. Ita solent maleuoli, quum vincere nequeunt, doctorum amicitiam ambiunt, vt hoc nomine apud vulgus postea famam tueantur. Quum itaque sapiẽtissimus medicorũ Galenus, istorum medicorum odia, iniurias, ac scelera perferre diutiùs haud valeret, de his apud Eudemum conquestus est (quos à latronibus duntaxat esse dissimiles protulit, quòd illi in vrbe, hi in montibus sua facinora perpetrent) & quod in eum coniurati agerent; quum primùm, inquit, seditio ac belli tumultus in patria mea cessauerit, conspicies me ex hac vrbe discessurũ, & breuem hîc moram facturum, quò cito celeriùs ab imE probis istis nebulonibus liberer. Cui Eudemus dixit eos si non improbis vaframetis oblæderẽt, ad insidias pharmacis descensuros. Orationẽ autem recenti historia cõprobauit iuuenis Medici, qui quum Romam accessisset, & experiẽtia peritiam suam & vtramque operibus proderet, eum deleteriis pharmacis cum famulis duobus è viuis sublatum fuisse narrauit. Qua audita, gratias Eudemo egit Galenus, qui paucissimis post diebus Roma digressus anno ætatis trigesimo septimo in patriã sese recepit, vbi à Pergamenis acceptus, honoratus, ac trãquillus reliquũ æuum traduxit, quemadmodũ plures historiæ fidẽ faciunt. Quòd verò Galenus diuturniorẽ RoF mæ morã fecerit, nonnullos legimus hisce verbis ratiocinari. Quũ Galenus theriacã Seuero Imperatori cõfecerit, ob idq; se dicat cinnamomũ accepisse, Traiani, & Hadriani tempore reconditum, æquum esse videtur, ipsum Romæ fuisse quo tẽpore iam sexagesimum annum erat prætergressus, etiamsi Seueri qui 18. annos imperauit, primum principatus annum accipiamus.

Imò verò si rectè considerentur quæ à Galeno scribuntur tractatu de libris propriis, dicit se Roma in patriam profectum iam annos 37. natum; sed paulò post ab Imperatoribus Aquileiam reuocatum, ac inde Romam profectum, vbi quum vltra duos annos permansisset, iam quadragenarium in patriam iterum rediisse necessariò proferendum est.

CAPVT XXXV.

Galeni fortuna.

QVum tria bonorum genera numerentur, animi, corporis, & fortunæ; ac constet Galenum bonis tum animi, tum corporis, præditum fuisse; iam quæruntur quintuplicia fortunæ bona εὐγένεια, φιλία, τιμὴ, δόξα, πλοῦτος, *nobilitas, amicitia, honores, gloria, diuitiæ.* Nobilitatem Galeni, genus, patria, doctrina, ac res præclarè gestæ amplissimè prodiderunt. Εὐγένειαν ἀρετὴν γένους, *nobilitatem generis virtutem* esse tradit Aristoteles. Niconem nobilem Galeni parentem esse narrauimus, qui ciuis Pergamenus è nobili stirpe ortus, morum probitate, virtutum celebritate, & senatoria dignitate nobilis habebatur: Εὐγενὴς ὁ ἀγαθὸς ἀνήρ. *nobilis fuerit vir bonus.* Quis degenerem Galenum imaginabitur? imò, quis eum ab ortu nobilem ad summa ac altiora Nobilitatis fastigia virtutum gradibus prouectum esse non profitebitur. Amicos habuit veritatis amicus quamplurimos, quos ei familiares εὐφυΐα, socios litterarum studia, gratos ars medendi, ac beneuolos blanda consuetudo. Amicos habuit Galenus Pergami, Romæ, aliisque in ciuitatibus, ac regionibus quas peragrauit, non inopes duntaxat ac plebeios quibus gratis medebatur; sed & diuites viros consulares, qualem Boëthum; Philosophos, qualem Eudemum; Medicos Pelopem, Fecianum, Satyrum & cæteros non paucos; Cæsares Antoninum, Commodum, Seuerum; patrios innumeros. Præclarè Isocrates φίλους κτῶ μὴ πάντας τοὺς βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους ὄντας, *Amicos tibi compara non omnes qui id desiderant, sed qui ingenio tuo digni sunt.* Probi viri ac sapientissimi Galeni amicitiam & consuetudinem inibant auidi; Improbi verò ac ignari eius consortium subterfugiebant, de quibus his verbis ita conqueritur. *Millies sum expertus, qui iucundè ac libenter mea consuetudine vterentur, propter mea in ægrotos opera, in quibus illis videbar exercitatissimus, quódque me in disciplinis quoque versatum esse nouissent, eos plerumque mihi insultare, neque admodum meo ampliùs consortio delectari.* Age verò à prioribus Galeni laboribus ac temporibus ad hoc vsque seculum quot Pergamenos, Alexandrinos, Græcos, Asiaticos sibi amicos conciliauit? quot Romanos, Italos, Gallos, Anglos, Germanos, Europæos, imò vniuersi terrarum orbis incolas sibi amicos suis deuinxit operibus quibus veri Medici edocentur, sanis sanitas conseruatur, ægrotisque restituitur. Consulantur Medicinæ facultates vniuersi orbis, hæ præceptorem Galenum proclamant, eius dogmata ac præcepta sectantur, Principem honoribus euehunt, & editos archiatri libros Philiatris explicant. Primarios itaque honores ac titulos, primariámque gloriam medicam Galenus consequutus est, qui inter Musas ac doctores optimus ac doctissimus vixit, inter ægrotos, ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ εὐδαίμων, inter Cæsares ægrotantes, Æsculapius; inter Medicos, Apollo; inter Philosophos σοφώτατος; huic immortalis gloriæ hieroglyphicum laurus tribuitur, hunc Roma in patriam reuersum senatorio magistratu indutum fuisse constat; denique ab Hippocrate Medicorum omnium principem & Coryphæum, sapientum omnium suffragia declarant. Quicunque doctoratus lau-

A reolam medicam, aut medici nomen citra Galenum, aut neglectis Galeni voluminibus sibi arrogant, eos profanos, agirtas, nebulones, ignaros, asinos, respublicæ bene moratæ, ac æquissimi iudices proscribunt, aut grauiori mulcta euertunt. Ad quas diuitias Galenum promouit fortuna? Præclarè Eusebius πλούσιον χρὴ νομίζειν, τὸν ἡγούμενον ἔχειν τὰ ἀρκέοντα, *Qui se satis possidere sibi persuasit, dives existimandus est.* Locupletissimus itaque Galenus qui diuitias sibi nunquam defuisse profert, cui tantus pecuniarum vsus aderat, vt ad res honestas agendas, scientias adipiscendas & aduersus sitim, famem, ac frigus ipsæ tanquam antidoti perpetuò

B suppetierint. Sese iactitat Pergamenus fortunis omnibus nunquam spoliatum fuisse, neque vlla ignominia notatum, quem parens ita alloquutus est. *Haud me latet te fortunarum plus duplo quàm me possidere, & in nostra ciuitate non mediocri honore præditum.* Num Galenus multas tum à parente diuite traditas, tum ab arte propagatas facultates comparauit? Legimus à Boëtho viro consulari solummodo quadringentos numos aureos pro honorario accepisse. Et quemadmodum Nico assueuerat filium suum & gloriam & honorem, sic & diuitias parui ducere; vnam verò ac nudam veritatem in pretio habere ac maximi facere. *Diuitiis*, inquit, *præstare, non virtutis, sed fortunæ est munus, quæ & seruos*

C *& libertos, facit plerumque nobis qui generosi & nobiles appellamur, ditiores. Ego verò* (loquitur Galenus,) *quemcunque mihi pater prouentum reliquit, cum totum relinquo, qui ex eo neque quicquam residui reposui, neque thesaurum vllum congessi, neque ampliùs quàm impenderim quicquam recondidi.* Ex his patet Galenum pluris virtutes quàm diuitias fecisse, neque sorti sed arti amicitias, honores, gloriam, nobilitatem ac facultates retulisse. Nonnulli tamen Galenum fortunam magni duxisse proferunt, quam in curationibus sibi ducem fuisse interpretantur. Vnde quum à Glaucone ad Medicum quendam ægrotantem duceretur Galenus, & animad-

D uerteret laborantem hepatide non pleuritide (qua se obsessum æger putabat) dixit fortunam sibi viam præbere, qua apud Glauconem clarum nomen esset adepturus. Ita verò res accidit. Nam primùm & partem affectam nouit Galenus & morbi speciem; deinde certam prænotionem attulit, vnde non paruam tum apud Medicum decumbentem, tum apud Glauconem consequutus est Pergamenus. Sed per hanc fortunam, occasionem intelligit quam vir prudens sibi obiectam manibus arripit. Hinc paulò post, *Sæpè*, inquit, *fortuna haud contemnendam adipiscendæ laudis ansam suggerit, ea tamen vulgus medicorum ob imperitiam vti nescit;*

E *sed doctissimus quisque quum symptomatum aliquod huiusmodi conspexerit, haud leui negotio cætera quoque comperiet, quorum alia quidem necessariò, alia verò magna ex parte & locum affectum & morbum ipsum sequuntur.* Atque hæc ex quinto de locis affectis. Quare mihi quidem cum satyrico fortuna rationem & prudentiam sequi videtur, non separata aliqua vis, vel causa esse.

Nullum numen abest, si sit prudentia, sed te
Non facimus, fortuna, Deam, cæloque locamus.

CAPVT XXXVI.

F

Galeni Prudentia.

PRæclarè Hippocrates in Medico τὴν ξύνεσιν, prudentiam desiderat, cuius est & morbos dignoscere, & curare. Orientales autem viros Borealibus, & Asiaticos Europæis prudentiores iudicat. Quare quum Galenus Asiaticus, Orientalis & Archiatros extiterit,

eum

eum prudentiſſimum fuiſſe decebat. Ac ſanè qui virtutum omnium erat hoſpes, quam τὴν ἡγεμονεύουσαν τῶν ἀρετῶν φρόνησιν, *virtutum principem prudentiam* Iamblichus vocitat, καὶ Θεὸν μέγαν, *& Deum magnum* Agatho, eam ipſam diuinum medicorum principem ſibi priorem quàm cæteras virtutes conciliaſſe concedendum. Ex Ariſtotele. Ἔργα δὲ τῆς φρονήσεώς ἐστι, τὸ εὖ βουλεύεσθαι· τὸ κρῖναι τὰ ἀγαθὰ, καὶ τὰ κακὰ, καὶ τὰ πάντα ἐν τῷ βίῳ αἱρετὰ καὶ φευκτά· τὸ χρῆσθαι καλῶς πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς· τὸ ὁμιλῆσαι ὀρθῶς· τὸ συνιδεῖν τοὺς καιρούς· τὸ ἀγχινόως χρῆσθαι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ· τὸ ἐμπειρίαν ἔχειν τῶν χρησίμων πάντων. *Res autem & effectus prudentiæ ſunt, probum inire conſilium; proba ac praua diſcernere; & quæcunque in vita ſequenda & fugienda ſunt; probè bonis exiſtentibus vti; honeſtam habere conſuetudinem; occaſiones opportunas ſpeculari; ſolerter verbo & rebus vti; vtilium omnium experientiam habere.* Εὔβουλος *vir conſultus* extitit Galenus, qui diuino ſomnio, ac venerando parenti conſulentibus obſequutus artem medendi peractis humanioribus diſciplinis amplexus eſt; qui ab adoleſcentia aſſidua conſuetudine ductus præcipitem ac temerarium aſſenſum refugit; quamobrem nulli ſectarum addictus rationes omnium audiuit, percepit, diiudicauit. Imò his in omnibus quæ ſenſu aut ratione cognoſcuntur, niſi horum alterutro; vel vtroque impulſus, nihil ratum certúmque habuit. Eodem conſilio ab omni ſuperſtitione ac præſtigiis, quarum hæ ferè ſenſibus, illa rationi pugnat, ſemper alienus fuit. Κρίσις χαλεπὴ *arduum iudicium* eſt; verùm Galenus iudicia & inſtrumenta per quæ tum ſermones veri parantur, tum quæ ab aliis dicuntur iudicare poſſimus, in vniuerſum ſe traditurum pollicetur περὶ τῆς διδασκαλίας libello. Cui tum exquiſitum ſenſum, tum mentis aciem naturam dediſſe, ac proinde ampliſſimum iudicium conceſſiſſe, ſcriptorum eius veritas edocet. Eo autem iudicio vera à falſis, proba ab improbis, tum philoſophica, tum medica variarum ſectarum dogmata diiudicabat, ac ſeligebat. Ἀγχίνοος χρῆται τῷ λόγῳ *ſolers vſus eſt tum ſermonibus* extimis, tum intimis rationibus, qui logicas demonſtrationes adeptus, libros quamplurimos de demonſtratione condidit, qui logicis rationibus ſui ſeculi tum philoſophos tum medicos euicit, qui Romanis Medicis diſſerendi ſcientiam ignorantibus palmas eripuit. Τῷ ἔργῳ ἀγχίνοος *opere ſolers* extitit, qui res præſertim anatomicas perſcrutatus, & remedia ſimplicia & compoſita expertus, de his ſuas lucubrationes Medicis omnibus perutiles & ægrotantibus ſaluberrimas conſcripſit. At mira eius ingenij ſagacitas & animi ſolertia fuit ex multis diuerſiſque circonſtantiis aliquid promptè colligendi, adeo vt ea quæ peritia & ſagacitate præſtabat, diuinatione quadam, aut etiam præſtigiis moliri videretur multis illud ignorantibus μάντις δ᾽ ἄριστος ὅστις εἰκάζει καλῶς. Num prudentiſſimum Galenum in ſuperſtitionem concidiſſe quædam commentaria detegunt? Medicamentum hydropicis vtile ex cancri & azari pulueribus compoſitum refert, ſed cancros in qua nati ſunt aqua vult incoqui, quod ſuperſtitionis eſt. Ex ſeminis dauci, aniſi, cucumeris, petroſelini, myrrhæ, ſingulorum drachmis quinque, & caſiæ, daphnidis, cinnamomi, nardi celticæ, ſingulorum drachmis quatuor nephriticum parat remedium, idque tanta religione, vt pila lignea, & piſtillo conſimili terenda teri oporteat, & qui tundit teritue, eum neque annulum ferreum, neque calceamenta clauis ferreis transfixa gerere. Nonne hæc ſuperſtitionis? Si quis comedendo aliquid quo ſuffocetur deuorauerit, & rei deuoratæ portio vtrique auri & capiti ſuperponatur, quòd res deglutita ac ſtrangulans ſtatim deuoluatur, num ſuperſtitionis, quemadmodum & aſſum muris iecur luna ſilente eductum ac epileptico datum? Alia conſimilia in libris κατὰ γένη καὶ κατὰ τόπους & περὶ εὐπορίστων vndique collecta narrantur quæ Galenum ſuperſtitione conuincunt. Imò ſapientiſſimum ac prudentiſſimum Galenum indicant quæcunque ab eo conſcripta ſunt. Quæ verò obiiciuntur, ea aut ex Archigene, aut Andromacho, aut Aſclepiade, aut aliis à Galeno collecta referuntur, aut Galeno aſcribuntur. Quam enim δεισιδαιμονίαν ſuperbiæ tanquam parenti morigeram eſſe dicebat Socrates, ei Galenum vllo modo fauiſſe nequaquam proferendum eſt.

CAPVT XXXVII.

Galeni temperantia.

Ex Menandro ταμεῖόν ἐστιν ἀρετῆς ἡ σωφροσύνη· *Penus virtutis eſt temperantia*, quæ virtus non modo viris morum probitati incumbentibus, verùm etiam ac præcipuè ſapientiam æmulantibus Philoſophis ac Medicis idonea, ac neceſſaria eſt. Hanc autem virtutem prudentiæ comitem coluit Galenus, qui voluptates, venerem, ebrietatem, ingluuiem, diuitias immoderatiores, & excandeſcentiam perpetuò auerſatus eſt, damnauit, fugit. Quum enim Medico aſſiduè ſtudendum, aut medendum ſit, nihilque ſuperſit temporis aut otio, aut oblectationibus conterendum, ipſe præceptor integer vitæ ſceleriſque purus, omnium Medicorum vigilantiſſimus, ac temperantiſſimus primùm deprauatos ſui temporis hominum mores arguit, qui ſcientias nobiliſſimas ac ſapientiam nihili ducentes, ad voluptates, pecunias, ciuilia munera aduolabant; qui ad vberes epulas, fæcundoſque calices ferebantur, vbi de mutua vini propinatione, de poculorum magnitudine ac numero concertabant, crapula rumpebantur, inebriabantur, ſcorta ac fædas veneres adibant, ac veluti luto ſues volutati languidos artus ſopore placabant. Deinde verò in Theſſalum alióſq; Romanos Medicos inuehitur, qui matutinis horis ad vrbis potẽtiores ſalutem nunciaturi prodibant, appulſi adulabantur, qui frigidam, qui balneum concedebant, qui niuem vinúmque poſtulantibus porrigebant, quicquid denique deſiderabatur, iuſſi tanquam mãcipia moliebãtur. His pranſuris ac cœnaturis ædium fores quotidie patebant, qui breui euadebãt diuites. At his prauis moribus & adulationibus, huic honoris Medici ac temporum iacturæ prorſus temperauit Galenus, ratus vtilibus honeſta præferenda eſſe, & maiorum qui ab Æſculapio oriundi ſuis ægris tanquam duces militibus & reges ſubditis imperabant, ſequenda opportuniùs veſtigia, quàm Getarum, & Tibiorum & Phrygium emptitiorum ritu obſequi. Præceptor autem à voluptatibus omnibus ac potiſſimùm venereis abhorruit, vt cælibem vitam duxiſſe multi augurentur, ne coniugis commercio & rei domeſticę onere à philoſophia ac arte medendi deturbaretur; aut Hippocratis iuriiurando addictus ita loquebatur; ἁγνῶς δὲ καὶ ὁσίως διατηρήσω βίον τὸν ἐμὸν, καὶ τέχνην τὴν ἐμὴν *caſtam verò & ab omni ſcelere puram tum vitam, tum artem meam perpetuò ſeruabo.* Ad pecunias accumulandas haud animum attulit qui paterna hæreditate ſatisfactus alebatur ac neceſſariis veſtimentis induebatur. Quum autem adoleſcens fugacium fructuum vſu in morbum incidiſſet, & ſanitatis tuendæ methodum didiciſſet, his adeò temperauit, vt incolumis diuturnum æuum deinceps traduxerit. Is re, nomine, & moribus adeo tranquillus, grauis, manſuetus, ac minimè iracundus extitit, vt qui nunquam ira percitus famulos aut manu, aut baculo, aut iniuriis, quemadmodum & pater etiam commeritos, læſerit, ſed tum minis,

tum paternis exhortationibus eorum errores emendauerit, qui irascentis impetum haud ab insania ac furore discrepare prædicabat. Illum certè qui nihil antiquius studio veritatis, nihil dulcius artis ad hominum salutem inuentæ amplificatione duxit, in quibuscunque rebus, propter quas homines plerīq; incontinentiæ, aut luxus, & intemperātiæ accusantur, quamminimum deliquisse consentaneum est. Quin & ægros moribus semper placidissimis ita exhilarabat, vt vel solo sermone videretur eos sanitati restituere. Contrà in disputando adeo grauis, atque seuerus extitit, vt perpetuò suis antagonistis pudorem, sibíque gloriam maximam conciliarit. Fuit enim tam acris & vehemens in refellendis, siue sermone, siue scripto, aliorum tam Medicorum, quàm Philosophorum erratis, vt asperioribus etiam verbis & conuiciis non abstineat, (quemadmodum contra Thessalum & Iulianum) tantúmque valuit, vt eorum quos prosequutus est, vniuersa scripta perierint.

CAPVT XXXVIII.

Galeni fortitudo ac magnanimitas.

Τὴν ἀνδρείαν μεσότητα δειλίας καὶ θρασύτητος fortitudinem timiditatis ac temeritatis medium obtinere philosophatur Aristoteles ab Hippocrate, ac Platone altiores mutuatus sententias. Vt autem ex Hippocrate δειλίη μὲν γὰρ ἀδυναμίην σημαίνει· θρασύτης δὲ ἀτεχνίην, *timiditas impotentiam, temeritas artis ignorationem arguit*: Sic doctrinam amplissimam ἡ ἀνδρεία καὶ μεγαλοψυχία prodit, qualem Galeno Medicorum Coryphæo sapientissimi viri vniuersè concedunt. Fortissimum virum Galenum fuisse multa detegunt, primùm autem quòd ὁ δυσέκπληκτος ὑπὸ φόβων τῶν περὶ τὸν θάνατον, *mortis metu inconcussus fuerit*, vt qui mare ac terras plurimas peregrinus oppugnantibus periculis peragrauit; qui ad tot ægros Græciæ ac Italiæ accersitus à mortis via seu morbis nullo eorum cacoëthiæ ac corruptionis metu commotus, ad tutum salutis portum reuocauit. Deinde εὐθαρσὴς καὶ εὔτολμος περὶ κινδύνους *constans ac intrepidus ad pericula* quæcunque in vita quotidie oboriuntur (qualem quoque fuisse parentem prædicat) æquam quibuscunque in rebus aut casibus mentem seruare consueuit. Quum autem Romæ propè omnes Medicos æmulatione imò inuidia, ac odio in eum commoueri ac flagrare animaduertisset, & quosdam vitæ clanculum insidiari, vrbe relicta Pergamum minorem ciuitatem ceu tranquilliorem, & vbi omnes incolæ inter se noti essent, simulationis verò & inuidiæ minus obreperet, migrare statuit, non timiditate, vt quidam coniiciunt; sed partim tranquillitatis studio, partim vt improbis hominibus maleficij occasionem subtraheret. Quæ tranquillitas ab Epicharmo ἡσυχία χαρίεσσα καὶ σωφροσύνης πλατίον οἰκεῖ *gratiosa est ac vicina temperantiæ*, quæ ad scientiarum & prudentiæ exercitationem perutilis existit, ἥτις ἐξομοιοῖ θεῷ τὸν αὐτὸν ἀναλαβόντα *quæ Deo similem reddit sui participem*; eam Galenus paternis documentis cedens sibi comparauit, gloriam honorémq; spreuit; vnicam duntaxat, eámque nudam veritatem amplexus. Rerum quantumuis humanæ vitæ perutilium interitu, quemadmodum iactura, in mœrorem nunquam prolapsus est iis solis recreatus, quæ corpori tuendo idonea suppeterent. Præclara probi parentis documenta se perpetua memoria, & continua exercitatione coluisse, & his ob nullam rerum, fortunæque vicissitudinem, animo perturbatum fuisse scriptis aperuit. Irritam gloriam, & popularem auram sic perpetuò neglexit, vt nulli librorum suorum suum nomen præscripserit, & amicos etiam ne id facerent, rogauerit, vt-

A potè μόνης τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιστήμης ἐπιθυμῶν, καὶ οὐδὲν εἶναι νομίσιος, οὔτε θειότερον ἀνθρώποις, οὔτε κάλλιον κτῆμα· quibus de se conscriptis septimo therapeutices, hæc mox succedunt, διὰ ταῦτ᾽ οὐδ᾽ ἐπέγραψά ποτε ἐμὸν ὄνομα τῶν ὑπ᾽ ἐμοῦ γεγραμμένων βιβλίων οὐδενί. In libelli quidem de libris propriis initio, non simpliciter, nullis suorum librorum, sed illis, quos introducendis, aut in discipulorum vel amicorum rogantium gratiam ad priuatum ipsorum captum, vsúmque conscripsisset, non editionis gratia nomen suum se addidisse profert. Constat autem aliquos etiam, vt ederentur, ab eo conditos, proindéque ipsum sibi pugnare. Verùm oppositam se res
B habet. Nam in libello ad Bassum De libris propriis, causam reddens, cur quidam ex libris ab eo conscriptis, ab aliis atque aliis commutati & corrupti; à nonnullis etiam sibi ipsis vendicati sint, subdit huius rei causam esse, quòd nomen suum ipse non addiderit. Quæ tamen verba haud inferunt ipsum accuratiùs, & ad editionem conditis libris nomen suum inscripsisse; sed potiùs neque his, ne quid ambitioni, & gloriæ daret; neque illis, vt imperfectioribus. De gloria populari & laude apud multos ita sentiebat; nonnullis viuentibus eam aliquando commodum ceu instrumentum esse; mortuis autem nihil omninò prodesse; Imò nec viuentium quibusdam; quum his quamplurimùm
C philosophiæ indulgentibus, non leui foret obstaculo apud vulgus fama, quæ ipsos à rebus pulcherrimis immersos euocaret. Quod Galenus gloriam ac sui commendationem nihili duxerit, paradoxum aduertitur. Nam ipse sua crebrò inuenta promulgat, suas medelas, & prædictiones prolixè commemorat, cùm aliis in operibus, tum in vulnerum potissimúmque neruorum curationibus propriis encomiis effertur, quorum vnicum ex libris de locis affectis collectum id precor speculamini, quum ipse se sectarum omnium dogmata didicisse & coryphæum esse prædicat. *Innotui Romæ*, inquit, *tum primoribus eius vrbis ciuibus, tum Imperatoribus deinceps omnibus, & quidem ob artis opera, non ob sophisti-*
D *cas rationes*. Ego verò rem & priuatim, & publicè iis demonstraui qui quamcunque sectam à me ediscere voluerint quum nemine minus (vt ne quid maius proferam) ipsas vniuersas agnoscant. Num igitur Galenus sese inani gloria iactitat qui suarum laudum præconem se denunciat? His obiectis pauca satisfaciunt. Quas namque Galenus comparatas laboribus virtutes, ac scientias, résque Medicas proprio marte inuentas sibi pro suo iure ac merito vendicat, eorum herclè se auctorem clarissimum propria encomiorum tuba proclamare potest. Verùm non tam seipsum quàm res præclarissimas à se compertas ac humano generi saluberrimas
E modestè prædicat. Qui verò gloriam tanquam bonum aliquod spectant ac venantur ambitiosi & iactatores, ij gloriam ipsam veritati plerumque anteponunt, & si quid fortè veri boníque inuenerint, sese tamen potius quàm res ipsas extolli exoptant. Præterea quum gloria alia popularis sit, quæ τὸ φαινόμενον magis quàm τὸ ὂν affectat; alia verò contra, quæ non tam multis, quàm paucis ingenuè bonis, & eruditis innotescere quærit; Hanc posteriorem & virtuti coniunctam gloriam Galenum non parui duxisse dicimus. Denique quum res nouæ quanquam præclaræ à paucis probentur, ac in vsum prodeant, nisi maiori aliquo præconio commen-
F dentur, Galenum vtilissima vitæ inuenta sua, & artis excellentiam generis humani iuuandi animo extulisse augurandum est. Plerique autem obtusiori in veritate indaganda mentis acie, maiori impulsione & animi impetu, vt quæ bona sunt, bona esse credant ac amplectantur, indigent.

CAP.

CAPVT XXXIX.

Galeni Iuſtitia, ac in Deum pietas.

XENOPHONTEM politicum nobiliſſimum cunctis Regibus ac Imperatoribus tutò conſulentem, Iuſtitiam *Regum artem* τὴν βασιλέων τέχνην τε, ἢ βασιλικὴν *& regiam* nuncupare legimus, quam non vnicam philoſophus conſtituit; ſed omnium primam πρὸς τοὺς Θεοὺς *erga Deos*, alias in Dæmonas, in patriam, in parentes, in defunctos, ἐν οἷς ἐστὶ ἡ εὐσέβεια ἤτοι μέρος οὖσα τῆς δικαιοσύνης, ἢ παρακολουθοῦσα, *in quibus eſt pietas, vel pars Iuſtitiæ, vel eius comes.* Hac autem regia virtute imbutum fuiſſe Galenum multa eius pietatis argumenta in Deos immortales, in parentes, in patriam, in præceptores, & eos à quibus aut diſciplinas, aut artes, aut dogmata conſequutus eſt, in amicos, in egenos in artem ipſam, ac vniuerſos denique homines fidem faciunt. Εὐσέβειαν Θεοῦ θεραπείαν *pietatem Dei cultum*, qualem profeſſus ſit Galenus pauxillum perpendamus. Si Deum agnoſcere, amare, hymnis inuocare, adorare, ac pura mente colere, pietatis ſint effectus ac opera, pius ſanè noſter Pergamenus prædicandus eſt. Primùm namque Deum agnouit vnum eſſe ſummum Deorum principem, optimum, maximúmque, & cogitationum noſtrarum conſcium exiſtimauit. Nono de Hippocratis & Platonis placitis Deum mundi authorem & conditorem eſſe credidit. Illic quoque noſtri corporis fabricatorem agnouit. Libro Quod animi mores corporis temperamenta ſequantur, ab æterno Deum bonum eſſe protulit, & naturaliter amari. Ad Deum aut naturam pertinere vult tota per tota miſceri elementa quum ex his mixta producuntur, ex primo De temperamentis. Ex Deo & cælo omne pulchrum, ordinatum & artificioſum eſſe, primo De diebus decretoriis edidit. Deum fœtum formare; primò nouiſſe, an quod in vtero eſt, ſit animal; ſolum Deum noſſe quæ pars in generatione prima conſtiterit. In tertio de locis affectis, *Deum igitur*, inquit, *teſtem facio, me dicturum eſſe, quod poſt diuturnam inquiſitionem in ipſo artis exercitio, & in diſceptationibus, cum doctiſſimis viris comperi, & veriſſimum eſſe ſtatuo.* Quis verò talem animum, tantopere veritatis amantem, & humani generis iuuandi cupidum, non perpetua laude dignum eſſe iudicet? Cæterùm, vt alibi non raro, ita potiſſimum in ſeptemdecim de vſu partium corporis humani libris veluti totidem hymnos, vt ipſe vocitat, conditori compoſitos, opificis noſtri ſapientiam, prouidentiam, iuſtitiam, ac bonitatem, non ſolùm lubens agnoſcit, ſed & magna cum admiratione, & reuerentia vbique prædicat & extollit. Imò hoc ſacrificium Deo acceptiſſimum eſſe cenſet, non ſi hecatombas, victimaſque offerat quiſpiam cruentas, aut caſiam, & thura accendat; verùm ſi illius myſteria, operáque primùm vnuſquiſque cognoſcat expendatque, poſtea verò aliis communicet; in horum enim ignoratione ſummam impietatem conſiſtere profitetur; vt veram pietatem in opifice noſtro laudando, cuius ſapientia ſit infinita, potentia inuicta, benignitas perfecta. Prodeant eius verba, nequis addi aut fingi à nobis quicquam ſuſpicetur. Ον ἱερὸν λόγον ἐγὼ τοῦ δημιουργήσαντος ἡμᾶς ὕμνον ἀληθινὸν συντίθημι, καὶ νομίζω τοῦτ' εἶναι τὴν ὄντως εὐσέβειαν· οὐχὶ εἰ ταύρων ἑκατόμβας αὐτῷ παμπόλλας καταθύσαιμι, καὶ τἄλλα μυρία μύρα θυμιάσαιμι, καὶ κασίας· ἀλλ' εἰ γνοίην μὲν αὐτὸς πρῶτος, ἔπειτα δὲ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξηγησαίμην, οἷος μέν ἐστι τὴν σοφίαν, οἷος δὲ τὴν δύναμιν, ὁποῖος δὲ τὴν χρηστότητα. τὸ μὲν γὰρ ἐθέλειν ἅπαντα τὸν ἐνδεχόμενον κόσμον, καὶ μηδενὶ φθονεῖν τῶν ἀγαθῶν, τῆς τελεωτάτης χρηστότητος ἐγὼ δεῖγμα τίθεμαι· καὶ ταύτῃ μὲν ὡς ἀγαθὸς ἡμῖν ὑμνείσθω. τὸ δ' ὡς ἂν

A μάλιστα κοσμηθείη, πᾶν ἐξευρεῖν, ἄκρας σοφίας· τὸ δὲ, καὶ δρᾶσαι πάνθ' ὅσα προείλετο, δυνάμεως ἀηττήτου. Alibi; Εγὼ μὲν οὐδ' ἐπαινεῖν ἔτι κατὰ τὴν ἀξίαν τοῦ δημιουργήσαντος τὰ ζῶα, τήν τε σοφίαν, καὶ τὴν δύναμιν ἱκανὸς εἶναι νομίζω. μείζονα γὰρ οὐκ ἐπαίνων μόνων, ἀλλὰ καὶ ὕμνων τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων ἐστίν. Miror quidem quorundam hominum imperitiam aut temeritatem, qui quum Galenum ſapientiſſimum ac pietate inſignem virum conſpiciant, ipſi nihilominus probra quædam diluenda nobis obiectant. Primum ſui oblitum non Deum, ſed naturam hoc principium vocare, quanquam hanc principem eſſe cauſam haudquam ſenſerit. Sic autem de natura Galenus. Εἰς τὴν διανομὴν εἴ τις ἐπιβλέψειεν ἐν ταῖς ἀνατο-
B μαῖς, καὶ σκέψαιτο πότερον πλημμελῶς ἢ δικαίως, οὐκ ἴσα τοῖς μέρεσιν ἅπασι διένειμεν, ἀλλὰ τοῖς μὲν μείζω, τοῖς δὲ ἐλάττω, τοὺς αὐτοὺς Ἱπποκράτει, κἂν εἰ μὴ βούλοιτο, πάντως φθέγξαιτο φωνὰς, ὡς εὐπαίδευτός τε, καὶ δικαία, καὶ τεχνικὴ, καὶ προνοητικὴ τῶν ζώων ἡ φύσις ἐστὶν, εἰ γὰρ δὴ τὸ κατὰ τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ σκοπεῖσθαί τε, καὶ διανέμειν, ἔργον δικαιοσύνης ἐστὶ, πῶς οὐ δικαιοτάτη πάντων ἡ φύσις; *Ad quam distributionem neruorum ſiquis in diſſectionibus inſpexerit, conſiderarítque, vtrum inconcinnè, aut iuſtè natura neruos non eadem menſura omnibus partibus diſtribuerit, ſed aliis quidem liberaliùs, aliis verò parciùs, eadem cum Hippocrate, velit nolit, de natura omnino pronunciabit; quòd ſagax,*
C *iuſta, artificioſa, animaliúmque prouida, ac conſultrix ſit. Nam ſi pro merito cuique proſpicere, ac diſtribuere iuſtitiæ ſit officium, quid oberit, quominus omnium iuſtiſſima ſit natura?* Quod ſi natura iuſtiſſima ſit, perita, arte prædita, & prouida, quorum nihil ſine ratione eſt; iam rationalis quoque videbitur, & planè Deus apparebit ſicuti dolabræ, aut cuiuis inſtrumento fabri, ſi rationem & artem aliquis attribuat, fabri etiam nomen merebitur. Alicubi Galenus, vt gentilium vulgus, naturam, veluti ſubſtantiam quandam per ſe; aut numen quoddam exiſtimauit. Nam ſub finem vltimi de vſu partium mentem vnam per omnia diffuſam, quæ in cæleſtibus corporibus nobiliſſima, & ſumma ſit, igno-
D bilior verò in terreſtribus, naturam facere videtur, eámque rationis compotem (quam quidam veterum philoſophorum animam mundi appellarunt) huiúſque ſubſtantiam in corporibus ſolidis eſſe putat, cum Hippocrate calorem innatum, aut calidi, frigidi, humidi, & ſicci temperaturam; & Platonem ait naturam appellaſſe creationis noſtræ authorem, de ſubſtantia verò eius nihil auſum eſſe pronunciare. Atque huic ſæpiùs opificium, artificiúmque omne, quod in noſtris & animalium corporibus eſt, aſcribit. Libro vndecimo de vſu partium aliiſque in operibus diſertè duo princi-
E pia, Deum, quem opificem κατ' ἐξοχὴν nominare conſueuit, & naturam diſtinguit; itaut Deum ex iis quæ ſecundum naturam fieri poſſunt, vbi materia proſtat commoda, id quod melius eſt, ac ſimul materiã ad id aptam eligere, ac expetere, dicat; quæ verò natura facere non poteſt, vt quum deeſt materia, aut inepta adeſt, ea ipſum ne aggredi quidem, medium quodam modo inter Epicuri, & Moſis ſententiam ſe eſſe profeſſus; quoniam hîc Deum ſimpliciter omnia poſſe, & facere dixerit; ille verò prorſus otioſum fecerit; Ac ſi Deus non quidem potentior, quàm natura ſit, ſed duntaxat ſapientior; quum interim non rarò naturam nihil prorſus ſine cauſa, aut temerè facere ſcribat, ſed omnia ſumma cum ſagacita-
F te, ac prouidentia. Verùm de his plura dicendi locus non eſt. Nos qui altiorem fœliciorémque, quàm ratio noſtra per ſe cõſequi potuiſſet, doctrinam hauſimus ab vnigenito Dei filio, qui omnia ſui parentis ſacra myſteria nobis per Eccleſiam Catholicam tradita reuelauit, Deum non omnium ſolùm ſecundum naturam rerum, ſed ipſius quoque naturæ totius, ac materiæ vni-

uersæ, creatorem, dominum, & opificem esse, ac tanquam organum mouere naturam, informare verò materiam quamcunque qua ipse voluerit forma, & supra contráque naturam quæ voluerit efficere, vt verè sit omnipotens, & à natura, & artificibus reliquis differat, qui sine idonea materia perficere nihil possunt, didicimus, atque credimus: Et vt in rebus naturalibus, atque medicis ingenium ac doctrinam Galeni suscipimus; ita in iis quæ ad Deum spectant, quoniam Deum ex ipsa natura & ratione humana inuestigari posse existimauit, neutiquam approbamus. Non extendimus quidem vniuersam ac immensam Dei potentiam ad mala, & falsa, vel quæ inter se pugnant, itaut simul consistere nequeant; quæ ideò non potest Deus, quia ne vult quidem, ne secum ipse, qui summum est bonum, & summa veritas, pugnet. At quæcunque vult, ea potest omnia vt sunt non solùm, quæ secundum naturam sunt; nam hæc quoque omnia in suo genere bona sunt, & in aliquem mortalium vsum, diuinitatis bonitate concessa; sed etiam supra, contráue naturam aliqua, quæ scilicet iis quæ secundum naturam sint, meliora fuerint, vt nostra etiam mens in nobis ad Dei imaginem condita, sæpè, quæ contra naturam (corporis saltem) sunt bona, naturalibus præfert. Vt verò naturalia vt plurimum vult Deus, neque solitum, & institutum à se naturæ cursum sine causa abrumpit; ita quæ veritatis & Iustitiæ sunt perpetuò, nulla re excepta vult; mala quidem vniuersalia nunquam; particularia verò non rarò quæ ad bonum vniuersorum reuocat. Ac tum naturæ imperium suo imperio subiici manifestauit, quum solis eclipsim contra naturam fecit, quum pateretur vnigenitus eius, vt homines inde naturam non esse Deum, sed aliquod ea prius meliúsque principium intelligant. Hac ratione à Christo nostro, & mortui excitati sunt, & à morbis lethalibus ægri sanitati restituti, & multa contra naturam facta miracula, vt per hæc ipsa naturæ dominus se nobis detegeret probarétque. Hæc iam in latina Iuntarum Venetorum editione fortassis à Gesnero conscripta, in Galenum fuerunt edita. Sed quicunque hæc aut consimilia Galeno obiectant, ac si naturam Deo altissimo superiorem aut parem ipse statueret, ij certè Galeni doctrinam haud sapiunt, aut negligentiùs eius opera legerunt, aut authoris mentem non assequuti sunt, aut Physica ac Medica à Metaphysicis ac Theologicis seiungere non didicerunt, aut ipsum modò ex Platone, Aristotele, & Hippocrate, modò ex proprio ingenio loquutum fuisse non percipiunt. Paucis, precor, aduertite quæ tum de natura, tum de Deo protulerit oracula noster Pergamenus. Nónne naturam ad omnia minus idoneam, quàm animam esse pronunciauit? Naturam mortalem, eiúsque opus mortale dixit, *quæ si potuisset*, inquit, *suum opus esse immortale, voluisset, sed propter materiam non licuit*. Naturam semper per similia instrumenta similiter operari voluit. Hanc naturam humorum copia aut vitio phlebotomia & catharsi medentis ope iuuari & exonerari præcipit, aliàs ipsam cum animali cui primo inest, interituram. De Deo autem præter priùs commemorata, hæc loquutus est, ad naturam haud quaquam spectantia, nisi primariam, vniuersalem ac Metaphysicam naturam Deum esse meditemur, quem immortalem, quem citra materiam esse, qualem sapientissimus hominum Socrates & Plato quibus annuit, existimabant; quem solum exactam motuum mixtionem nosse; quem fœtum formare, quem primum An animal sit quod in vtero est, & quæ pars prior efformetur nouisse pronunciauit. Sed quid plura? Num quæcunque Medica docentur, ea sub sensum ac rationem cadere, Theologica verò sola fide inniti à sapientissimis viris concessum est? Obiiciunt, Galenum Mosis & Christi scholas repudiasse ceu nulla stabilitas demonstratione, ac proinde ipsum temerarium ac impium appellitant. Procul abeant calumniæ quas Christiana pietas proferri non sinit; sed Galenum vt Physicum, & Medicum loquutum fuisse animaduertant. Quæque scientia suas sibi quibus probetur demonstrationes complectitur, alteri plerumque denegatas, quales Medicina Physicas, & Theologia Metaphysicas. Neque verò negauerim Galenum tum prodigiosis Christianorum miraculis, ac Catholicæ religionis incremento raptum, tum adolescente ac insurgente in tyrannica supplicia Christianorum constantia commotum Christianum euasisse, qualem nostra peroratio declarabit. Sed non vulgaris Galeni apparet pietas, qui Deum vnũ, rerum omnium opificem, motorem, ac conseruatorem & naturæ principem agnoscit, eiúsque magnitudinem, & prouidentiam magna cum alacritate plurimis in locis prædicat; & vt naturæ causam, opificem ac gubernatorem inquirant, homines studiosos seriò hortatur; modestia verò, quòd licet ab adolescentia opifex ille rerum, quisnam esset, à Philosophis addiscere cupierit, de eius tamen substantia, vt etiam animæ nunquam dogma pronunciare ausus est.

CAPVT XL.

Galeni pietas in parentes, patriam, ac pauperes.

QVA verò in homines pietate ductus fuerit Galenus, eam paululum speculemur, ex Theognide οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι πατρὸς καὶ μητρὸς ἄμεινον ἔπλετο, *nihil inter homines patre & matre præstantius habetur*. Quare ex Menandro νόμος γονεῦσιν ἰσοθέους τιμὰς νέμειν *lex iubet parentibus honores diuinis æquales præstare*. Parentem suum Niconem maximis honorum titulis perpetuò euexit, honorauítque Galenus; idque pietatis vestigium permultis in operibus ita piè insignitum reliquit, vt nunquam suauiorem sibi vocem ediderit, quàm quæ parentis sui laudes decantare vbique appareat. Historiæ veritatem obiicit oculis commentarius De dignoscendis curandísque animi affectibus, quod sanè opus veluti paternarum virtutum encomiasticum est, sed iam de Galeni parentibus semel dixisse satis. At patriã & ciues suos tanto amore prosequutus est, vt tanquam Vlysses alter, præ horum amore maximorum Imperatorum fauorem, ac studia negligeret. Neque enim cæterorum more stulta ambitione illectus (quod sępenumero insectari, & damnare in artis professoribus solitus est) neglecto veritatis studio, assentationibus, & reliquis imposturis principum fauores venari tentauit. Et quanquam vtplurimum nemo sit patriæ acceptus (sic enim à natura ferè inter homines comparatum est, vt exotica quidem & aduentitia ingenia admirentur; sua verò, domesticáque ob familiarem vsum despiciant) Galenum tamen Pergamenses sui tam studiosè redamabant, colebant, & obseruabant, vt ipsum & seruatorem suum, & patrem patriæ, omnes communi ore vocarent, neque id iniuria; siquidem non modò curabat sedulò, vt suorum ciuium rectè valerent corpora; sed quemadmodum Legislator, summúsque Philosophus, etiam erat solicitus, vt eorum animi optimis documentis instituerentur. Quocirca varios commentarios scripsit ad excolenda iuuentutis ingenia admodum salutares. Conciliauit autem sibi maximè plebis, & tenuioris fortunæ hominũ animos, quòd medicamentis simplicibus, vulgaribúsque & paratu facilibus plurimùm vtens, & recta victus ratione sine pharmacis, vbi id fieri poterat, curans, eorum quos suscipiebat, facultates minimè opprimeret; contra quàm faciunt plurimi nostra ætate Medici,

dici qui in aggerandis plerunque pharmacis, oſtentationi ſuæ indulgent, & ſi ægrotos iis non lædunt, pharmacopolarum certè (à quibus plerunque vel muneribus corrumpuntur, vel lucri partem habent communem aliqui) maiorem, quàm ægrotantium, rationem habent; aut ſi etiam iuuant, poterant tamen, & debebant, præſertim anguſtioris fortunæ ægros citra apparatum, minoréque ſumptu iuuare, ſi qua in ipſos pietate mouerentur; quæ in Galeno certè erga pauperes maior extitit, quàm in pleriſque hodie Chriſtum ore, non opere profitentibus Medicis. Itaque ſeplaſiariis, aromatariis, & inſtitoribus eiuſmodi (qui ſæpè viliſſimis calculis, aut vitro, gemmas, & pretioſiſſima quęque, nullius, aut minimi pretij, ſiue ſponte, ſiue per imperitiam ementiuntur) relictis, Galenus, vt meliori fide, ac leuiori ſumptu medicamenta haberet compoſita, ſuis manibus plerunque confecta, officioſiſſimè ægris adminiſtrabat; in egenos interea non exiguam ſuarum facultatum portionem erogans; artémque ipſam, non per auaritiam, aut cupiditatem, ſed propter ſolam virtutem piè ſimul & religiosè exercens. Quod ſiqui minùs locupletes ſint, quàm Galenus fuerit, Medici, nec eis redundat fortaſſis, quod egenis largiantur, tanto maiore ſtudio illi hoc agere debeant, ne ſuis etiam facultatibus eos defraudent; ſed victus imprimis ratione, & medicamentis minimi ſumptus, illis conſulere. Iam quòd ſæpius interdiu noctúque ad eundem quandoque ægrum, vt ipſe de ſeſe ſcribit, Galenus acceſſit, diligentiæ ſimul eius (qua ſubinde magis magiſque in arte profecit, & hominum in ſe animos conuertit) & humanitatis & pietatis in ægrotos argumentum eſt. Quin & pernoctare interdum apud ægros ſolebat, quum miniſtrorum ei ſuſpecta erat diligentia; interdum etiam domum ſuam curandos deducebat. Eadem pietate nihil vnquam (ex validioribus præſertim auxiliis) ægrotis exhibuit, cuius vis & vſus ei per experientiam non conſtaret, vt ipſe ſcribit in primum Epidemiorum Hippocratis Commentario ſecundo; idque in primis ſtuduit, vt ſi non multum iuuaret ægrotum ſuis conſiliis, ſaltem non læderet. In ſe verò pleraque ipſe expertus eſt, quæ non ſolùm colore, odore, & ſapore iudicabat, ſed etiam tactu, vt quæ cuti ſuæ imponebat. Sic aceti facultates adepturus, in ſeipſo periculum fecit; & oxyrhodino ſępè perfuſus eſt, vt certiorem eius facultatem exploraret. Quum ab initio iuuenis etiamnum multa egregia, & à præceptoribus cæteriſque ſapientibus celebrata pharmaca nactus eſſet, quò celerius certiúſque de omnibus conſtaret, nulla inuidia, ſummo candore, amicis medicis, vt experirentur, communicauit. Quinto quoque θεραπευτικῶν libro, *horum*, inquit, *quæ retuli, vel modò, vel ante, ſiue ea inueni ipſe, ſiue ex Hippocratis methodo vſurpaui, nihil ſanè non examinatum, aut iudicio comprobatum eſt, ſed per experientiam omnia iudicata, in quibus erroris pericula ipſi pertulimus.*

CAPVT XLI.

Galeni in amicos, familiares, ac præceptores pietas.

QVO ſtudio in ſuos ciues fuit Galenus, eodem in amicos ac familiares eum fuiſſe dicimus, quorum gratia tum in curationibus obeundis, tum in libris conſcribendis grauiſſimos labores ac vigilias, etiam interdum non citra vitæ periculum tolerauit, idque non honoris, non ambitionis, ſed ſolius pietatis & philanthropiæ ſtudio accenſus peregit. Amicos ac familiares prudentiores ac ſapientiores ſibi comparabat. Amicos διαφερομένους conciliauit, lugentes blanda oratione recreauit; iniuriis laceſſitos ſolatus eſt; ira percitos demulxit; ægrotantibus ſanitatem reſtituebat; indigentibus res neceſſarias ſuppeditabat, ac periclitantibus opitulatus eſt. In præceptores, quos ante protulimus, eo fuit cultu ac ita eos reuerenter habuit, vt nuſquam non magna religione, illorum commemorationem, idque frequenter ac perſtudiosè faciat; ſic libros eorum quoque nonnunquam deſiderat, quanquam haud par tantùm illis omnibus eſſet, ſed & longo eos interuallo in arte ſuperaret. Hippocratem verò omnium primarium ita admiratus eſt, vbi eorum quæ tradidit obſeruatione ac experientia viri fidem cognouit, vt religioſiſſimè perpetuò coleret, omniáque eius inuenta ingenuè agnoſceret, rarò aut nunquam, aut veritate coactus & perpetua honoris pace ab eo diſſentiret. Hunc paſſim prudentiſſimum, & ſapientiſſimum ſenem, ſummúmque Medicinæ parentem & authorem, bonorúmque omnium inſtitutorum largitorem prædicat. Viſus eſt artem illi authori vniuerſam acceptam referre, quamuis non minùs ipſi Hippocrates, quàm ipſe illi debeat. Atque hæc omnia ingenui ſunt candoris, & magnæ pietatis indicia. Poterat namque priorum Medicorum illuſtrium exemplo nouam ſectam conſtruere, ſéque hæreſeos alicuius, proprij nominis authoramento principem conſtituere, cui ſolus præficeretur ac imperaret; ad quod opus moliendum, ſi id in votis habuiſſet, nihil eorum ſanè quæ huc ſpectabant, defuit. Quod tamen fieri, ſumma eius modeſtia prohibuit. Sed quemadmodum Trajanus olim omnes Italiæ vias præruptas, aut rupibus inuias ac inacceſſas refecit, inſtauraúitque: ſic ille fatetur ſe non quidem artem condere (quam tamen laudem iure ſibi vendicare potuiſſet) ſed iam ab Hippocrate inuentam, incultam tamen & aſperam, explanare, vt ab omnibus intelligi ac percipi queat. De probis autem Galeni moribus cuique noſtra ſatisfecerit oratio, ſi virum illum prudentem, ingenioſum, ſolertem, frugalem, temperantem, fortem, magnanimum, liberalem, humanum, iuſtum, innoxium, integrum, veracem, vndique bonum; neque ſolùm patriæ & amicis, ſed & toti humano generi iuuando natum, & ab alto datum fuiſſe perorauerimus.

CAPVT XLII.

Galeni ſeculum, æuúmque.

QVVM Galeni æuo prolabente ad multos Cæſares imperium conciderit, pleriſque ſtudioſis, quo in ſeculo, quóque ſub Imperatore vitam traduxerit Medicorum princeps, controuerſia oborta eſt, iamiam tum hiſtoriarum fide, tum propriis Galeni monumentis ita dirimenda. Sub Adriano Cæſare anno Imperij propè quintodecimo, ætatis ſuæ primordium ortúmque duxit Galenus, totámque infantiam compleuit. Hic Imperator latinis, græciſque literis ornatus, artes omnes ac ſcientias ſublimiores magiſque abditas profitebatur; cuius imperium anno Domini centeſimo vigeſimo cœpiſſe; ac viginti annos, decem menſes & viginti nouem dies perduraſſe hiſtoriæ prodiderunt. Hunc Adrianum tum libro de dignoſcendis curandiſque animi morbis, tum libro de typis meminit. Illic enim Adrianum ſeruo ſuo oculum ſtilo eruiſſe ac μονόφθαλμον reddidiſſe legimus, cuius rei calamitate commotus Imperator, ſeruo quæ vellet petere, conceſſit, ea daturus, optauit ſeruus oculum deperditum, quod nullo munere Adrianus inſtaurare potuit. *Enimuero*, inquit Galenus, *quod tandem munus comperitur quo erutus oculus rependatur?* Hîc verò Antoninum Pium Adriano

in Imperium successisse profert. Itaque Adriani interitu Antoninus Pius nullo reclamante Romano, imò applaudentium omnium ordinum suffragio Imperij clauum tenuit imperauítque. Is in Deos, in populum Romanum, ac in literatos viros pius erat, qui prostrata Deorum templa restaurauit, qui ius suum cuique tribuit, qui populos vectigalibus obrui, vexarique prouinciarum gubernatoribus prohibuit; qui populos pace fœlicitauit, qui scientiarum Philosophiæ artiúmque professores stipendiis honorauit, fouitque, qui familiares honesta consuetudine complexus est. Ille, ille Pius, pater populi duos & viginti annos, menses septem ac dies sex & viginti imperium gubernauit, cui anno salutis centesimo ac vigesimo successerat. Huius autem Imperatoris meminit Galenus libro De typis. *Decesserat*, inquit, *paulò antè de vitâ Antoninus, qui Adriano in imperium successerat.* Quidam obiicient Galenum non de Antonino Pio, sed de Aurelio Antonino loquutum fuisse, quod reliqua Galeni series explicare videtur. *Regnabat autem*, inquit, *Seuerus qui se ipsum nomine mutato Antoninum appellauit, Lucium verò, quem Imperij fecerat participem, Seuerum nominauit.* Verùm post Antonini Pij obitum, annis vndeviginti & vndecim diebus, Marcus Aurelius Antoninus Philosophus tum scientiarum encyclopedia, tum virtutum Imperatoriarum splendoribus illustratus, Reipublicæ Romanæ gubernaculum tenuit; collegámque Lucium Aurelium sibi adiunxit, vtrique innotuit Galenus Seueri nondum Imperatoris commendatione notatus. *Seuerus*, inquit, *mentionem de me facere solebat apud Imperatorem Marcum Aurelium Antoninum, qui Romæ tunc degebat; Nam Lucius iam ad Parthicum bellum à Vologeso illatum ab vrbe decesserat.* Sub his Imperatoribus Galenus Romæ, aliisque in regionibus Medicinæ imperium consequutus est, qui narrat in libro De libris proprijs iam se trigesimum septimum ætatis annum prætergressum esse, quando ab Imperatore Marco Aurelio, & Lucio Vero Aquileiam è patria, quo Roma sese contulerat, reuocatus est. Quo verò tempore Marcus & Lucius Aquileæ hybernantes ob pestem coacti discesserunt, Lucius qui per octo annos cum Aurelio imperauerat, in itinere obijt, & Galenus Romam Marcum Aurelium sequutus est. Claruit quoque sub Commodo omnibus Romanis per duodecim, quibus imperauit, annos, octo menses, & dies quindecim incommodo Galenus. Vixit & imperante per tres menses Pertinace à Læto interfecto. Vixit & sub Dido Iuliano qui vix Imperator capite mulctatus potentiori Seuero cessit Imperium, huic theriacam se fecisse primo De Antidotis Galenus conscripsit. Is Seuerus annis duodecim, mensibus octo, ac diebus quindecim imperauit. Vixit Galenus & obijt imperante Antonino Bassiano Caracalla. Quas ob res Eusebius, Suidas, cæteríque præstantissimi viri, qui Galenum meminerunt, meritò omnes ipsum Imperantibus Cæsaribus Adriano, Antonino Pio, Marco Aurelio cum Lucio, Commodo, Pertinace, Iuliano, Seuero, & Caracalla, vitæ periodum duxisse consentiunt, ac ex Suida annos septuaginta; ex Laërtio & Champerio, septem & octoginta; ex Imperatoribus enumeratis, octo & nonaginta cum sex mensibus & diebus viginti quatuor; aut ad summum annos centum & quinque, non autem centum & quadraginta vixisse, quicquid Rhodiginus scriptis mandauerit.

CAPVT XLIII.

Galeni valetudo.

VTRVM prospera, an aduersa valetudine donatus fuerit Galenus; & vtrum quibusdam aliquoties morbis correptus, controuersia iamiam diluenda est. Primùm namque vt corpus summa sanitate fruatur, id imprimis tria sortiri, naturalem structuram numeros omnes adæquantem, partium solidarum, humorum, & spirituum εὐκρασίαν ac συμμετρίαν; eásque dotes optimo rerum naturalium vsu tueri necesse est. Deinde verò paucissimis aut nullis vnquam morborum incursionibus obsideri. Quæ si vniuersa ac singula Galenum cumulate adornauerint, eum sanè sanum totam vitæ suæ periodum traduxisse proferendum est. Enimuero Galenum in regionum omnium temperatissima, à temperatissimis progenitoribus procreatum, εὐκράτῳ καὶ συμμέτρῳ corpore, statura magno, crassis, latisque scapulis & humeris præditum, obatro colore decoratum, ipsúmque εὔσαρκον, ac proinde concinnè constitutum fuisse ab eius biographis editum legimus. Omnes prætera conscribunt eum diuturnam vitam vixisse, imò totam vitæ humanæ periodum confecisse, aut prætergressum fuisse, tantáque in cibo & potu frugalitate vsum, vt ad satietatem nunquam comederit, aut biberit, nec crudum quicquam vnquam delibauerit; vnde fragrantem perpetuò spiritum expirauerit; & citra vllam prauam affectionem sola senectute defecerit; hinc etiam adagio exorto, vt Galeni valetudinem proferamus, pro ea quæ vltra humanum captum, nimis fit prospera, nimisque inoffensa; hæc Cælius Rhodiginus, quibus annuit hisce verbis Galenus. *Ego vtique*, inquit, *plerunque multis athletis, qui præstantissimi esse videbantur, quique multas in certaminibus coronas meriti sunt, me ipsum valentiorem esse expertus sum: quandoquidem illi in omnibus itineribus faciendis, in militaribus actionibus magis, præterea in ciuilibus atque rusticis negotiis inutiles prorsus reperiebantur.* Nihilominus Galenum puerum ac adolescentem valetudinarium extitisse, ipse suis prodit monumentis, sed summâ parentis vigilantiâ priorem pueritiam sanum traduxisse. *Me pater*, inquit, *puerum etiamnum morbo illæsum seruauerat præscripta victus ratione.* Adolescens autem absente parente feruente canicula tum immoderatioribus studiis ac lucubrationibus, tum fugacium fructuum esu per autumnum acuta febre laborauit, ad cuius curationem phlebotomia ex arte celebrata est: ad pristinum autem victum à patre reuocatus anno ætatis vndeuicesimo euasit incolumis. Anno sequenti mortuo parente adolescentis moderatore, coætaneorum sodalium consuetudine ad fugaces iterum fructus obrepsit, quorum insalubri vsu in febrem priori consimilem acutam concidit, ita vt ad phlebotomiam tanquam ἡγεμονικὸν remedium confugerit; singulis autem aut alternis deinceps annis adusque vigesimum octauum aliquo morbo correptus vixit. Quum verò eo tempore ne abscessus in hypochondrio dextro periculosè stabularetur metueret, tum interdicto sibi prorsus fugacium omnium fructuum (præterquam ficuum ac vuarum maturarum) vsu, tum salubriori quàm sequutus est, viuendi methodo, & praescriptis per exercitationem eruditatibus, à morbis multorum annorum spatio immunis perseuerauit. Vndè ætate prouectior hisce verbis libri quinti De sanitate tuenda loquitur. *Ex lassitudine nonnunquam febricitauimus nullum aliàs morbum experti. Quinctiam percussis*

cuſſis quibuſdam corporis partibus, vnde alij in phlegmo- A *nes, buboneſque prolapſi febricitarunt, ipſe nunquam phlegmonen bubonémve ſenſi, nec febre laboraui, non aliundè ſanè quàm ex ſeruandæ ſanitatis arte, tanta commoda conſequutus; quum alioqui nec ſalubrem corporis ſtatum ab ortu ipſo ſim nactus, nec vitam planè liberam ſortitus, ſed in qua tum artis officiis ſeruierim, tum amicis, cognatis, & ciuibus; in pluribus inſeruierim, tum plurimam noctium partem nonnunquam ægrotantium ipſorum causâ, ſemper autem dulcedinis ſtudiorum gratia peruigilauerim; nec tamen vllo ſenſi me eorum qui è corpore originem ducunt morbo obſeſſum, multis iam annis, excepta, vt dixi, diaria quandoque* B *febre, quæ tamen & rariſſimè, nec niſi ex laſſitudine oborta eſt, quanuis in puerili ætate, atque etiam in* ἐφηβείᾳ, *& adoleſcentia, morbis nec paucis, nec his leuibus premerer. Sed poſt octauum & vigeſimum annum quum perſuaſiſſem mihi eſſe conſeruandæ ſanitatis rationem quandam, præceptis eius per totam deinceps vitam ita parui, vt ne minimo morbo pòſt laborarim, niſi fortè (quæ tamen rariùs incidit) diaria febre.* Hæc Galenus qui ſe iuuenem quater tertiana febre, ſemel cauſo, quartana nunquam laboraſſe, ac proinde non quartanarios, ſed tertianos, & cauſi rigores expertum fuiſſe, ac de eorum qualitatibus teſtimonium ferre poſſe, ſcriptis prodidit. Imò tantopere cauſo fuit accen- C ſus, vt ſuccedente phrenitide floccos velleret, & feſtucas colligeret. Quum autem mens adhuc conſtaret, & rationalem facultatem in ſe vacillare animaduerteret, embrochis caput perfundi iuſſit, & poſtero die phrenitica abierunt ſymptomata. Iuuenis Galenus bile ſcatebat qua aſſiduè cruciabatur ventriculus, ad quem refrigerandum lactuca vtebatur, ætate autem inclinante, eodem olere aduerſus vigilias veſperi vtebatur; iunior autem crudo, ſenex verò quòd ex dentibus malè haberet, elixo. Quin & tenebricoſa vertigine ſtomachi faſtidio, nauſea, anxietate & iactatione nonnunquam laborauit; Interdum verò vehementiſſimum ventris D dolorem ita tulit; vt in intimo ventre terebro perforari videretur, in eo potiſſimùm ſpatio, per quod à renibus ad veſicam vreteres porriguntur, & iniecto rutaceo oleo grauiſſimo cum dolore humorem vitreum à Praxagora appellatum excreuit. Denique anno ætatis trigeſimo quinto ſummi humeri luxationem, vel potius clauiculæ curuaturam expertus eſt, quemadmodum ipſe commentario in textum ſexageſimum ſecundum libri primi de articulis hiſce verbis teſtatur. Ἔγωγ᾽ ἀπεπειράθην αὐτὸς ἐπ᾽ ἐμαυτοῦ καμπτομένης αἰσθανόμενος τῆς κλειδός. *Ego* E *in me ipſo expertus ſum ac ſenſi clauiculam curuari, quod ego pertuli quadraginta dies, quibus clauicula ad humeri caput ita adacta eſt; vt iis qui nunc aſpiciunt, nunquam receſſiſſe videatur; quippe tunc quum receſſit, diductum interuallo trium digitorum viderunt, rem admirentur; inde tamen factum eſt, vt humerus id temporis minimè nutriretur, ita vt penitus emarceſceret; cúmque eo brachium etiam nutriri deſineret. Sed his omnibus, vno vinculi præſidio ſuccurrens non multo tempore à ſoluto vinculo totum membrum refeci. Ego verò quum id mihi accidit, in palæſtra annum agebam trigeſimum quintum.* At periculum illud, quod ſuprà retuli de abſceſſu dex- F tri hypochondrij non aliud eſſe auguror, quàm cuius meminit ſub finem libri De curandi ratione per phlebotomiam; nempe quòd in iuuentute duobus euidentibus inſomniis monitus, arteriam quæ inter pollicem & indicem dextri brachij ſita eſt ſecuerit, & donec ſanguis ſponte ſiſteretur (nam hoc quoque inſomnium dictarat) expectarit, ſubſtitiſſe autem ſanguinem ſcribit, antequam integra libra effluxiſſet, & continuò diuturnum dolorem, in illo præcipuè loco fixum, quà iecur cum diaphragmate committitur, ceſſaſſe; ac ſimiliter ſacerdotem Dei (Æſculapij) Pergami, in ſomnio monitum, ſecta in ſumma manu arteria, diuturno lateris dolore liberatum fuiſſe. Hoc idem etiam coniicio lethale illud apoſtema eſſe, à quo ſe per Æſculapium olim liberatum dixit Antonino Cæſari excuſans ſe à profectione in Germaniam cum ipſo, quaſi tunc etiam idem Deus per inſomnium prohibuiſſet. Adſunt morbi omnes quibus Galenus in pueritia, adoleſcentia ac iuuentute diuexatus eſt, quóſque ipſe conſcripſit. Reliquam verò ætatem tum probo eduliorum ac potulentorum vſu, tum maximè exercitio ſaluam ac incolumem peregit. In libris de ſanitate tuenda. *Ipſe, inquit, aliquando per hyemem deprehenſus in agro tum ligna findere, tum hordeum tundere exercendi corporis cauſa ſum coactus, quæ nimirum agreſtes quotidie pro opere faciebant.*

CAPVT XLIV.

Galeni obitus.

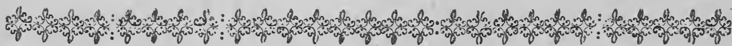
SApienter Philoſophus ἄφυκτον ἐστὶ τὸ τῆς πεπρωμένης κακόν. *Ineuitabile malum fati.* Vitæ ortus, bonum; malum, interitus. Malum mors, quæ tantum virum quibuſcunque hominibus arte opitulantem è viuis eripuit. Ecce Laureatus Medicorum Princeps virtutum ac ſcientiarum omnium ornamentis decoratus, ab omnibus literatis viris ac ſapientiſſimis Medicis celebratus, humanam vitam cum morte commutauit. Imò corpus duntaxat Galeni ſenio confectum caloris natiui extinctione, & humidi primigenij iactura laborans ὁ θάνατος λοῖσθος ἰατρὸς νόσων, vt concinit Sophocles, *vltimus morborum Medicus mors* abſtulit; anima verò, quemadmodum de Claudio Cæſare Seneca, Diis omnibus Romæ ac Græciæ relictis, ſola febre comite in cælum euolauit. Quum enim prodigioſa Chriſtianorum miracula è Iudæa Romam, Pergamum ac in vniuerſum terrarum orbem famâ deueherentur, audirétque ſenex Medicus à Chriſtianis ſolo Chriſti nomine infirmos quamplurimos ipſis oblatos curari, ſurdos audire, cæcos videre, claudos & paralyticos rectà incedere, febres ſedari, omnes cacodæmonas hominum corpora poſſidentes, aut obſidentes fugari, mortuos denique ab inferis ad priſtinam vitam reuocari, aliáque in dies maiora Medicorum αἰσθητηρίοις reluctãtia oboriri prodigia, quæ non modò vulgus indoctum, verùm etiam viros doctiſſimos & Reipublicæ & ſacris præfectos in admirationem rapiebant; hæc abdita ac diuina diſcendi ac cernendi deſiderio accenſus, & occaſionem paratæ nauigationis nactus cum ſocia hominum multitudine mare conſcendit, in Iudæam profecturus. Verùm in medio itinere ea qua ipſe vehebatur nauis magna tempeſtate iactata ac periclitata ad littus appulit, terrámque nauigantes adepti, ſaluti conſuluerunt. Interea verò Galenus violentis tum aëris ac ventorum, tum aquarum iniuriis ferendis impar ſæuiſſima febre correptus eſt, quæ tanta in ſpiritus, humores, & ſolidas partes iam ſenio tabeſcentes ſæuitie graſſata eſt, vt eluſis ac euictis remediorum omnium arte & methodo paratorum generibus, decimo die Medicorum & Philoſophorum principem incendio deleuerit. At quomodo ipſe ſe in morbo geſſerit,

& quid egerit, nemo in medium profert; sed aut in mari, aut maris littore Galenum ad miracula Christianorum conspicienda accedentem morti accubuisse historici plerique & Biographi quidam, qualis Mundinus Bouoniensis & Hertmannus Schedela Nuremburgensis fidem faciunt, vnde Crito in Palæstina Galenum mortuum esse asserit. Verumtamen quibusdam placuit septuagenarium, aut octogenarium aut etiam seniorem se in patriam recepisse, proindéque ipsum in Græcia, ac Pergami, è vita discessisse proponunt, non tamen asserunt. Quas ob res quum prior sententia posteriorem euertat, nos Galenum sancti Spiritus remigio ad prodigiosa Christi miracula conspicienda prouectum, & in peregrinatione mortuum ad cælum, vbi Christiani sempiterno felicitatis æuo fruuntur, conuolasse melioribus auspiciis ducti concludimus.

MAGNI MEDICI EPIGRAMMA
in Epigrammatum Græcorum anthlologio repertum.

ΜΑΓΝΟΥ ΙΑΤΡΟΥ ΕΙΣ ΕΙΚΟΝΑ ΓΑΛΗΝΟΥ.

Ἦν χρόνος, ἡνίκα γαῖα βροτοὺς διὰ σεῖο, Γαληνέ,
Δέχνυτο, καὶ θνητούς, ἔτρεφε δ' ἀθανάτους.
Χήρευεν δὲ μέλαθρα πολυκλαύστου Ἀχέροντος,
Σῇ παιωνίῃ χειρὶ βιαζόμενα.

IN SINGVLOS TOMI PRIMI ΤΩΝ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ OPERVM TVM HIPPOCRATIS TVM GALENI LIBROS CONCISÆ NOTÆ, ET VARIÆ LECTIONES.

Vnc tomum primum τῶν βιογραφικῶν ἢ γενεαλογικῶν appellamus, quòd quæcunque is complectitur opera, ea magis ad Hippocratis & Galeni vitam describendam, quàm ad Medicinæ præcepta explicanda spectent. Quare hæc opuscula τὰ ἐξωτικὰ καὶ ἐξωτερικὰ sapientissimus Foësius appellitat, quòd extra rem Medicam, & populariter scripta sint, quibusdam tamen exceptis, Medica pauca inseruntur.

IN VITAM HIPPOCRATIS EX SORANO.

SVidas tres fuisse Soranos memorat, duos Ephesios, tertium Cilicem. Primus Traiani, & Adriani principatu Romæ medicinam fecit; alter iunior de medica arte doctè copioséque scripsit, qui & vitæ huius author à Mercuriali iudicatur. Hîc legitur Hippocratis ortus, patria, maiores; educatio, præceptores; peregrinatio, peregrinationisque causæ. Hippocrates Perdiccam curauit: Abderam ad Democritum curandum vocatus est; pestem præuidit, fugauit; patriam bello liberauit; summos honores adeptus est, candidè docuit; pecuniam spreuit; eius obitus, sepultura, imago. De scriptis Hippocratis variæ sententiæ. Descriptam Hippocratis à Sorano vitam, & subsequentes Epistolas interpretati sunt Cornarius, & Foësius ex quibus tertia versio hæc emendatior collecta est.

Pag. 1. v. Ἱππ. γένει μὲν) τῷ γένει. At M. R. τὸ γένος μέν.

v. υἱός, Ἡρακλείδου) Ἡρακλείδα, M. R.

Φαιναρέτης. Cornarius Hippocratem Heraclidæ & Praxitheæ filiæ Phænaretes filium esse notauit, quum ipsum Phænaretes filiũ alij propè omnes proferant.

v. ἀφ. ἐννεακαιδέκατος] ἐννεακαιδεκαταῖος M. R.

v. πς. ἑβδόμη) ἕκτη codices scribunt, ἑβδόμη explicant interpretes. At in M. R. ζ. & κ. scribitur, vt sit, ἑβδόμη καὶ εἰκοστῇ.

Ἀβειάδα) Ἀχειάδου M. S. alij Ἀβειανοῦ.

v. δια. ἐμπορῆσαι) ἐκπορῆσαι M. S. & F.

v. καὶ. ποικιλώτερον] τελεώτερον M. R.

v. παρακληθέντα) παρακληθέντος. M. R.

v. παρὰ δημοσίᾳ] δημοσίως M. S. F.

v. ὡς. αὐτοῦ] αὐτὸς F.

v. φίλας) φίλλας S.

v. φιλ. τὸ γεγονός] τὸ γένος M. R.

ἐπειδή.) ἔπειτα M. R. ἐπὶ F.

v. τρέπεσθαι] τέρπεσθαι F.

v. παρ. πρὸς αὐτοὺς) ὡς αὐτοὺς M. R. ὡς πρὸς αὐτοὺς F.

v. μου. παιόνων] πλειόνων M. R. V. Ald. Cornar. Alij tamen melius dici volunt παιόνων. Nam Pæones qui Pannonij dicuntur proximi sunt Illyriis. At & Ιλλυριῶν & παιόνων in Epistolis meminit Hipp.

P. 2. v. του. ὑπῆρξεν) ἐπῆρχεν, M. R. ὑπῆρχεν, F.

v. σῶν. διαπύσου M. R. V. διαπλύσου Cod. an διαπλύσου peruolasset, vt proponit Foësius qui mauult διαπύσου.

ἢ τοῦ Ἀρταξέρξου, præponitur διὰ ex M. S.

διὰ Υστάνιδος] Υστάνης dicitur in epistol.

v. σολ. δηλοῦται) δηλοῦσθαι. M. V. ἑαυτοῦ] ἰδίας M. V.

v. λεις. ἀφ' Ἡρακλέους) ὑφ' Ἡρακλέους F.

v. περ. ἐπελθόντα δὲ, ἔτυχε δὲ, M. V. Mercurial.

v. δέ. τέθαπται δὲ] τελευτῆσαι δὲ M. V.

v. μεχ. ἐργαζόμενον] ante ponitur μελισσῶν; M. R. V. ἀφ' οὗ) ἀφ' ὧν F.

v. πα. χρίουσαι) αἱ τίτθαι χρίουσαι F.

v. σιτ. εἰκόσιν) postea additur αὐτοῦ F.

v. αὐτ. ἐν πίλῳ, πίλῳ. M. F.

παράσημον) τῷ παρασήμῳ S.

v. οἱ. δι' εὐπρέπειαν] δι' εὐπρεπείας Ald.

v. τῆς. δι' ἔμφασιν.] Sic legit Foës. V. Ald. verùm δὴ ἔμφασιν priùs legebatur.

v. φρουρεῖν] τηρεῖν, M. R. F. videtur esse scholion.

v. χρά. κἂν τῷ ὑγιαίνειν] κἂν τοῦ vitiosè legunt Ald. exempl. παράστασιν) παράτασιν, Ald.

v. ὑγι. χείζων] χρήσων M. R. χωρίζων M. R.

v. τό. ἐπισκοπεῖν) ἐπισκοπεῖν vitiosè Ald.

v. δεύτ. τηρῆσαι] τηρεῖν M. V. τηρεῖσθαι M. R.

v. λε. συνέγραφεν) συγγραφὴν vitiosè Ald. μετὰ τούτων) omittunt Ald. exempl.

v. μετ. τὸν τρόπον M. R. V.) τρόποις priùs.

v. συμπάσῃ) σὺν πάσῃ F.

v. ἀλλὰ καὶ] ἀλλὰ μὴν & M. R. V.

v. φα. λέγεται καταλιπών.) λέγεται γενέσθαι M. R. V. Ald. interpretes.

IN

v. δεύτ. πρῆ σαι] πρῆσαι M. V. πρέσθαι M. R.
v. λο. συγξεάφειν] συγξεάφω vitiosè Ald. μετ' πύτων] omittunt Ald. exempl.
v. μετ. τὸν τόπον M. R. V.] πρόποις priùs.
v. συμπάση] σὺν πάση F.
v. ἀλλὰ δὲ] ἀλλ' αὐτῷ δὲ M. R. V.
v. φα. λέγεται καταλιπών.] λέγεται ἀφεῖσθαι M. R. V. Ald. interpretes.

---

1. IN DECRETVM ATHENIENSIVM.

Hoc Senatusconsultum Athenienses in perpetuam Hippocratis memoriam, & gratiam tulerunt, quo magnis mysteriis ipsum initiari, corona ciuica coronari, ciuitatis iure donari, publico ali victu, ac Coorum liberos cum Atheniensium liberis educari decernunt.

P. 3. v. Αθη. καθάπερ] id non legitur in Aldin. exempl.
v. ὑμ. πύνομα] ὄνομα] ὄνομα.

---

2. IN THESSALI HIPPOCRATIS FILII LEGATI ORATIONEM.

Thessalus Hippocratis filius legatus hanc orationem apud Athenienses habuit, quâ primùm se Hippocratis filium esse, suúmque nomen, dignitatem, ac patriā explicat; deinde verò quatuor commemorat beneficia, quibus respublica sibi suisque deuincta est. Primum commune, quo Nebrus proauus Medicus insignis, armis Crisæos, & remediis obsidentem Amphyctionem castra pestem fugauit. Alterum, quo nec terram nec aquam Atheniēsium hostibus Coi cōcesserunt Cadmi & Hippolochi ducti consiliis, vnde patria ab hostibus deuastata est. Tertium, quo Græciam totam ab ingruente peste liberauit Hippocrates. Quartum sibi proprium, quo Thessalus Alcibiadem in Siciliam cum magno exercitu missum in belli ac morbi periculis sequutus est. Postremò Atheniensibus supplicat, vt in suam patriam arma hostilia non ferant, imò tum patriam amicam, tum fœdere coniunctos ament ac tutentur.

P. 3. v. πολ. Ελλήνων] ἀλλήλων V. Ald. ex Caluus quoque.
v. ἰδ. οὐδεὶς] οὐθείς.
v. ἐπουργιῶν] ἐπουργιῶν, Ald. vitiosè.
v. πά. καταλάβοιτε] καταλάβοι. V. Ald. ex. μυθωδέστερα] μυθωδέστερα, V. Ald.
P. 4. v. λε. κίρφιον] κριφίον. κιρράιοι, Cornar. κίρφιον, Caluus.
v. περ. συλλέγοντες) συλλέγοντες, Ald. Vat. ἀγείροντες pro ἀγείροντες Mercur. συναγαγόντες.
v. πς. μάχη) μάχην. Ald.
v. λι. ἀχρείως) ἀχρείων M. R. μείω] μειόνων τιμήσας. M. R.
v. ται. οἰκίζοντες) οἰκίζοντο pene omnes, οἰκτίζοντο Corn. ἑαυτῶν) ἑωυτῶν.
v. φρά. λοιμοῦ interpretes omnes] λιμοῦ codices.
v. ἀγανακτέοντες) ἀγανακτήσαντες M. R.] ἀπογνωσιμαχήσαντες) αὐτοῖς γνωσιμαχήσαντες. V. Ald. & M. R. legunt.
v. ἐπίσχεψιν] ἐπισκέψαι. M. R.
v. παῦσ. ἀγάγοντο) ἀγάγωνται. Ald.
P. 5. v. ἐπελίσμασι] πλέπις.
v. φύτ. οἱ δὲ ἀπεσαλκότες] τοῖς δὲ ἐδόξαν οἱ ἀπεσαλκότες, Foës. legit cum interpretibus.
v. π. διηκονέεσθαι] διηκονέεσθαι. Ald.

v. σαν. πόσπλιδι οὖ, pro πόσπλι δὶ οὗ, vitiosè.
v. θεωτ. ἀναβάσαντι] ἀναβάσει exempl. ἀναβάσιμος Ald. & ἡ πόλει pro ἡ πόλις.
v. δι. λελυθὼς) ἐλελυθὼς M. R.
v. δια. χώρῃ] χώρῃ, Ald. vitiosè.
v. δόν. δέδωκε) ἐδέδωκε M. R.
v. πεξ. Ασκληπιάδαις) Ασκληπιάδες Ald. vitiosè.
v. βροσ. ξυνέταξαι] ξυνέταξε. Ald. vitiosè.
v. λέμ. ἀποστείλη, ἀποστεῖλαι, Ald. vitiosè.
v. ἡμε. καθήμενος] καταθήμενος M. R.
v. σε. πατέρων) πατρώων] M. R.
v. πολ. καταθαλλουμένων.] καταθαλλουμένων. Ald. vitiosè legunt.
P. 6. v. τιχ. ἐξαγνίζωσι) ἐξαγνίζωσι, Corn. Foës.
v. λεώς. post δὲ adde καὶ M. R.
v. παιτ. αἰνικέων) Foës. V. Ald. interpr. αἰτικέων Codic.
v. ψυφ. ἑτέροις) δὲ ἑτέροις. Foës. interpr.
v. πς. Ιππόλοχος) Ιππόχολος, M. R. & vbique sic.
v. θύερ. θεραπεύσητε, Ald. Tarin.] θεραπεύσητε præfert Foës.
v. ρου. πλεόνων] πλειόνων. Ald.
v. κιτ. χαύματα] πθύματα, fortè legi putat Foës.
v. πάντων. χωρεῖν) χωρεῖν. Ald. vitiosè. μαθήσιας) μαθήσει, V. Ald.
v. ἀποφ. μὴ οἷός τι ἦν) μὴ οἷός τι ἦν δύναμιν ἐς χώρην τὴν ἐκείνων ἰέναι. V. Ald. legunt.
v. δέ. ἤρεσε] ἤρτύετο. M. R. Ald.
P. 7. v. καὶ. πρεσβευομένους] παρεσομένων, V. ex Ald.
v. βον. ἄλλοις, non est in V. & Ald.
v. π. ἐξέλκειν] ἐξελκέα. Ald. vitiosè. χειῶν pro χειῶν legit Foës.
v. μέν. συνθύμοις) συνθυμέως, Foës. & Corn.
P. 8. v. δαι. μὴ tollitur in Ald. ὑποδέεσθαι) ὑποδέεσθαι, Cornar.
v. χέων. ψυχὰς, omittit Ald.
v. ὑμ. μανίῃ.] μηκέτι. Foës. cum interpr.
v. ἐπαιδάσαντι) ἐπ' αἰδάσαντι, Foës.

---

3. IN HIPPOCRATIS ORATIONEM AD ARAM.

Hac oratione ad Mineruæ aram habita, quis sit Hippocrates, enarrat; ac seipsum, liberos, & patriam Thessalis commendat; eósque rogat vt Co in libertatem asserant. Huius orationis Hippocratis meminit Erotianus in procemio, quæ ab eo πρεσβευτικὸς, ab aliis ἐπιβώμιος λόγος vocatur, quam orationem genij Hippocratis quidam esse volunt.

P. 9. v. ἀξ. ὑμετέροις) ἡμετέροις. ὑμῖν ἡμῖν.
v. τιο. καρπεῖ, Cornarius legisse non videtur.
v. πρ. εἰκὼν.) εἰκὸς, Caluus.
v. δρες. ὁμοίως] Καὶ ὅς. Cornar. & Foës. qui tollunt, οὐ.
v. καὶ. γνώσκετε] γνώσκεσθαι, Foës.
v. θεο. δοκέω, Caluus δοκέει, Foës. & Cornar. δοκεῖ δὲ, Cod. vulgar.
v. ἐσ. ἐξουσίῃ) ἐξουσί.
v. ερυ. δεηθέντων) δεηθέντες. Foës.
v. κεῖν. θεοῖς) θεὸς ἡμᾶς. Foës.

---

4. IN EPISTOLAM ARTAXERXIS AD PAETVM.

Hanc epistolam ad Pætum scripsit Artaxerxes Rex Persarum, qua pestis ingentis feritas describitur, & ad ipsam propulsandam consilia & auxilia petit Imperator.

v. ἐμ. ἢ πτος) ἢ π, M. R. quædam ἤπι.

v. ταμ. ἔχος] ταχέως, M. R.
v. ὑχ. λύε] λύεται. Caluus & quædam M. S.

---

5. IN PÆTI EPISTOLAM ARTAXERXI RESPONDENTEM.

Pætus Artaxerxi respondet, ac consulit Hippocratem diuinum Medicum accersiri, quò pestem propulset, curétque hîc pestis & aliorum morborum remedia inter se maximè diuersa esse prodūtur, ac Hippocratis ortus, dij maiores, patria, ars, & merita celebrantur.

P. 10. v. σις. ὅσα δ' ἐξ ἐπιδημίας τέχνη] Caluus addit negationem.

---

6. IN EPISTOLAM ARTAXERXIS HYSTANI.

Ex Pæti consilio Magnus Artaxerxes Hystani Hellesponti præfecto scribit vt ad se Hippocratem mittat; & alium virum comparet, qui consilio polleat.

---

7. IN EPISTOLAM HYSTANIS AD HIPPOCRATEM.

Hystanes Hippocrati imperium Regis Persarum denunciat literis, & vt ad eum properet exhortatur.

P. 11. v. Υστά. Υπαρχος Ελλησπόντου) hæc verba desiderantur in quibusdam codicibus; sed sequentia sic leguntur. Υστάνης Ιπποκράτει ἰητρῷ Ασκληπίου γεγονότι.

---

8. IN EPISTOLAM HIPPOCRATIS AD HYSTANEM.

Hippocrates Hystani respondet, se ad Regem Persarum non iturum; quòd Barbaris Græcorum hostibus opitulari sit nefas.

V. τάχ. ὅτι] διότι, M. R.

---

9. IN EPISTOLAM HIPPOCRATIS AD DEMETRIVM.

Hippocrates Demetrio scribit apud se potiores esse sapientiæ, quàm auri facultates, quòd Artaxerxem vt hostem patriæ & barbarum adire negauerit, vt à peste Persicum exercitum liberaret.

---

10. IN EPISTOLAM HYSTANIS AD ARTAXERXEM.

Hystanes Artaxerxi paucis aperit sé ad Hippocratem Coum, quæ Maiestas imperauerat scripsisse; scriptúmque Hippocratis responsum ad eam mittere.

v. Υστάν.] Οστάνης, quædem exempl.
v. συ. Γυμνάσδιν) Γυμνάσδιν, quædem exempl.

---

11. IN MINACEM ARTAXERXIS AD COOS EPISTOLAM.

Rex Regum magnus Artaxerxes quòd opem Medicam ei denegauerit Hippocrates, barbarúmque ac patriæ hostem nominauerit, ita percitus minacem

Cois epiſtolam ſcribit, qua iis imperat vt iniurioſum Hippocratem ad læſam Maieſtatem quamprimum mittant, aliàs ſe Co Metropolin penitus euerſuram.

P. 11. v. εἰς. ἐπὶ πόντῳ] ἐπὶ ἐν πόντῳ.

12. IN COORVM RESPONSVM.

Irritum irati Artaxerxis imperium moliuntur Coi, qui Hippocratem ſeſe læſæ Majeſtati non daturos reſpondent, quanquam Co & ciuitatem & inſulam penitus ſe euerſuram ipſa minetur.

P. 12. v. οὐκ. ταὶ αὐταὶ ἀπόκρισι] hæc vitioſè legunt Ald. quæ δίδονται etiam pro δίδοντι legunt.

v. ἀμελ. ἀμέων] δόντες Ἱπποκράτεα ἀμέων, addunt Ald. exempl.

v. θρω. ἀπολέσθαι] ἀπολέσθαι, M. R.

13. IN SENATVS POPVLIQVE ABDERITANI EPISTOLAM AD Hippocratem.

Quum Abderitani Democritum Abderæ præfectum, inſignem Philoſophum, rerum ſublimium ac abditarum philoſophicæ ſpeculationi incumbentem, res humanas, ad quas indoctum vulgus rapitur, deridere animaduerterent; ſapientiſſimum virum delirare ac inſanire augurati, ad Hippocratem ſcribunt, ipſumque rogant vt Abderam ſe conferat Democritum curaturus. Hac autem epiſtola tum quæ deliria ſint Democriti, tum quæ Hippocratis merita diuulgantur.

v. αἰεὶ, μηδὲν τῶν δὲ] μηδὲν τῶν ὧδε, Ald.

v. φθ. ὅστις] ὅτως, Ald.

v. χρ. πεπρώσεται] πέπρωται, M. R.

v. λά. lege τὴν ἡμῶν πατρίδα M. R.

v. ξία. οὐδ.] εἰδ. exempl. quæd. & Caluus.

v. ρον. θεραπεύσεις] θεραπεύεις. Ald.

v. θηρ. ἀρίσημοι] ἀρίδηλοι, M R.

P. 13. v. τῆς. χαρεῖ] χαίρει. Ald.

v. πρ. προσεκλιπεῖν] προσεκλιπεῖν Vat. & Ald.

v. προτρήσειν] προτρέψειν, v. Ald. προ ρης M. R. προσαπέπλεξαι] προσέπλεξαι, M. R.

v. π. ἡ Δημοκρίτου) ἐι Δημοκρίτου, V. Ald.

v. φέρ. εὐχαρπίζει] εὐχαριστῆσαι. Ald. εὐχαριστῆσαι M. R.

14. IN EPISTOLAM HIPPOCRATIS AD SENATVM POPVLVMQVE. Abderitanum.

Abderitis reſpondet Hippocrates ſe Abderam profecturum, Democritum curaturus. Hæc autem epiſtola doctrinæ plena eſt, in qua bonorum virorum conſilia, & artes deorum munera dicta celebrantur. Argenti cupiditas, morbus mania grauior virtute curatur. Quæſtum ſpreuit Hippocrates qui hoſtes ſeruare & amicos mercede curare idem peccatum eſſe ſanciebat.

v. τῆς. ὁ Ἀμελησαγόρας] Ὀμελησαγόρος, M. R.

v. μακ. ὀκόσοι] ἢ ὁκόσοι.

v. ἡμ. ὑμῖν] ἡμῖν.

v. αἰσθ. σοφαὶ γνῶμαι] σοφαὶ non legunt Ald. legunt Vat.

v. θε. τεμιωσόντι M. R. τεμεσόντι.

v. ἀμ. μισθαρνέοντες) μισθαρνέωντες.

v. ιδό. ἀναγκάζοισι] ἀναγκάζεσθαι, M. R.

P. 14. v. λαρ. διαδέδυκαι) διαδέδυκεν, V. & Ald. quæ & legunt ἐφ' ἣν ἐπὶ μάλιστα ἅπαντες ἰνδοὶ ξυνελθόντες ἀποθεραπεῦσαι.

15. IN HIPPOCRATIS EPISTOLAM AD PHILOPOEMENEM.

Hanc ad veterem amicum Philopœmenem epiſtolam ſcribit Hippocrates, qua ſe Abderam profecturum Democritum curaturus denunciat, eúmque rogat vt ſibi hoſpitium præparet. Hîc autem tum melancholicorum, tum ſapientię ſtudioſorum mores, pathemata, & conſueta loca narrantur. Conjicitque ſenex Abderitanos falli, ac Democritum ſapere, non inſanire.

v. οἱ τὴν. αἰαδόντες) ἀποδόντες, M. R.

v. ἐν. καθεστῶτες] καθεστῶτα, M. R.

v. ἐ. μονήρεες] μανήρεες. V.

v. ξυμ. ἀλλοτείην) ἀλλοτειωτέρην, M.

v. ἢ ἀπανθρωπίσαι) ἀπανθρωπίην & ἀπανθρωπεῖν rectè dici teſtatur Pollux, ἀπανθρωπίσασθαι verò non recipit.

P. 15. v. ὁ. φροντίδων) θορύβων, V. vtrumque legit Caluus, αἰαπαῦσαι) ἀναπαύσασθαι, M. R.

v. τό. ἀρχηΐου ἐξελεγχθῆναι] ἀρχηίῳ, Foëſ. mauult; ἐλεγχθῆναι verò V. & Ald.

v. πς. μετῴκισαι) κατῴκισαι M. R.

v. ιοτ. ἔρρωσο) σὺ ἔρρωσο. V.

16. IN HIPPOCRATIS AD DIONYSIVM EPISTOLAM.

Hippocrates Abderam profecturus Dionyſio ſuo amico profectionis cauſas aperit, eúmque orat vt quoad redierit, patriæ, familię, ac vxoris curam habeat. Hîc tum imperitorum cõſuetudo, tum mulierum intemperantia notatur.

v. αὐτὴν) αὐτὴ V.

P. 16. v. ἐ. τῇ ἀποιοίῃ) τὴν ἀποιοίην M. R.

v. δι. ἐπισκιάζονται] ἐπισκιάζεται.

17. IN HIPPOCRATIS AD DAMAGETVM EPISTOLAM.

Hippocrates à Damageto celerem petit nauem, qua Abderam vehatur; profectionis cauſas narrat, & multa de riſu probanda ac improbanda loquitur.

v. φορ. ἐρειδωσας) ἐρδωμώσας, M. R.

v. σας. ἐπιζή) ἐπιπια, Ald.

v. φοιν. κτίσαδε] κνίσαδε, V.

v. ξει. μαρμαρείζων] μαρμαίρων, M. R.

v. τας. εὐτυχῆς, εὐτυχὴς melius.

18. IN HIPPOCRATIS AD PHILOPOEMENEM EPISTOLAM SECVNDAM.

Hippocrates Philopœmeni ſomnium aperit, quo Democritum neque inſanire, neque ægrotare, ac proinde Medico non indigere didicit. Vbi notandum eſt ſomnia quum ordinem ſeruant, à Medicis non eſſe reiicienda.

P. 17. v. θηρ. χήματι) σχήματι. V. Ald. Cal. χήματι ἐρπηστῷ) σχήματι ἐρπηστῷ.

v. σρα. ἀφελὲς) ἀσφαλὲς. ἀφελὲς πεπλοκισμένην) ἀσφαλὲς πεπλοκισμένην. Ald. λαμπρείμονα) λαμπρήμονα Cod. Foëſ.

v. οἱ. ἢ.) Ald. non habent, V. verò μόνοι & interpretes.

v. ἐ. αὐτὴ) αὐτὴν, Ald.

v. οὐκ. ἀκαλῆς] ἀκαλῆς. V. ἀλλ Caluus. οὐ κακῇ) οὐκ ἀκαλῆς, V.

19. IN HIPPOCRATIS EPISTOLAM AD CRATEVAM.

Hippocrates ad Democritum accerſitus, ne præſentibus remediis indigeret, Crateuæ herbario ſcribit, vt medicas herbas, maximéque veratrum ad ſe mittat. Hîc vbi colligendæ, ac ſeruandæ ſint herbæ paucis docetur.

P. 18. v τοδ. ἐδωπαν.) ἐδωπαν. Ald.

v. τοι. ἐκαθήσαρθαι) ἐκάθησαρθαι Ald.

v. ὑψηλόφοις) ὑψηλολόφοις, M. R.

v. τοτα. ἑλκουσι) ἕλκουσα. M. R.

v. πφ. ποταμίοις) παραποταμίοις M. R.

v. χν. ὑλήεσσι, ὑελίεσσι, M R.

v. καιν. διαχυραζόμενα) διαεκπιζόμενα aut διαρριπιζόμενα, quæd. exemp. Foëſ. & interpretes.

v. ἄτ. πάγχυ) τάχα Ald. ταύτη M. R.

v. σαι. χέος] χέων, M. R.

v. ἀνθρώπου) ἀνθρώπινον, Ald.) τῇ ἐπιστήμῃ) τῆς ἐπιστήμης, M. R.

P. 19. v. ἐπρ. τὸ πᾶν ἀπόλεσε ἢ] iſtud non legitur in Cod. V. neque Ald. idque ſuſpectum. legitur, ἔνιοι δὲ τοῖς βοταίαις.

v. πιν. ἰοβόλοισι) ἐν ἰοβόλοισι. Ald. ἀόρη) ἄδρη.

v. π. αὐτοῖς) αὐτῆσι, Foëſ.

v. σις. ἐμφόρων) ſubiunge, διὰ τῶν καθαρ. & dele, εἰσὶ, M. R.

v. ἐ. μὴ χρησαίμεθα] tollunt μὴ M. R.

v. σοφίη] σοφίης, Ald.

20. IN HIPPOCRATIS AD DAMAGETVM EPISTOLAM SECVNDAM.

Quæ de Democrito Abderæ habuit Hippocrates, ea multa Damageto his narrat literis, quibus tum Hippocratis prudentia & gloria, tum Democriti ſapientia, riſus, & ridendi cauſæ ampliſſimè diuulgantur.

v. τῆ. ἢ.) ἣν. Ald. vitioſè. ὑψηλὴν) ὑψηλῷ. Ald.

v. δαί. ἰσοδρόμικε] ἰσοδρόμικε, Ald.

v. ἐπίρω. σῶζε) ὦ ζεῦ M R.

v. διόρθωσιν) διόρθωσιν. M. R.

v. σω. αἰγίλωπος] αἰγιλωπος. αἰγίλιπος, Cod. Ald. αἰγίλιπος. Corn. αἰγιλήφος, quæd. αἰγιληφὸς aut αἰγιλιφὴς, legit Foëſ. αἰγίλιφος M. R.

v. κη. κουρείων] κουρειῶν, Foëſ.

v. τῶ. ἐγκελαρύζει] ἐγκελαρύζει, Ald.

v. ἐκεῖ. ἐκ] ἐν.

v. σεσώρευτο) σεσόρευτο, Foëſ. σεσώρευτο, Ald. V.

P. 20. v. παρ. ἀπολέσαντα) ἀλλ' ὀλέσαντα. Ald.

v. δέ. ὑμεῖς. μίμνετε] μίμνετε, Ald.

v. μῦθος ὅτε ἐπῆλθον] ἐπελθὼν. γράφων) γράφειν. Ald. vtrumque.

v. προ. διζήμενος] διζώμενος.

v. τοπ. μὴ) οὐκ.

v. ταδ. μὴ] ἢ. M. R.

v. τοῦτ. τυγχάνω) τυγχάνων. Ald. V.

v ὀπ. προσόψεσι) προσόψεσι, M. R.

v. ἐ. ἀπολωφέοιτο) ἀπολοφέοιτο, exempl. Ger. ἀπόλοιτο. V. Ald.

P. 21. v. ἢ. σοὶ ἐκάγχασι) αὖ ἐκάγχασι, quæd. exempl. ἐπισπεῦσασι) ἐπισπεῦδασι, Ald.

v. λογ. ἢ) κτ. M. R.

v. τῆ. ἐδὴ) μὴν.

v. δρ. σεῖο) σημείου, Ald.

v. λαδ. τὸν ἄνθρωπον) ἐς τὸν ἄνθρωπον, Ald.

v. πι. κτίσθμον) κτίζοντα, τίθοντα. Ald. fortè πιθόντα Foëſ.

v. αὐτ.

v. αὐτ. αἰσχυνήνται.] αἰσχύνεται.
v. μένος. δεσμίων) διζήμενος δεσμίων. Rectè legeretur sic.
P. 22. v. ὦν. ἐπιπιπτούσης) πεσούσης, Ald.
v. λιω. ἐγείροντες) ἐγέραντες, Ald.
v. ἐς. τὸ δὲ μίλω) aliàs πολεμίλω.
v. ςκου. ἀποδόμενοι] ἀποδεχόμενοι, Ald.
v. οὐσ. ποθέουσιν) ποθέοντες, Ald.
v. ρον. γλίχονται) aliàs γλήχονται.
v. δαζ. ἀδξαπλωσίη] ἀδξάπλωσιν. V.
P. 23. v. τὸ. ἄλλος) ἄλλως, Ald.
v. λῆ. εἰ δέ τις ἑμερμήνευζεν] εἰ δ' ἑμερμήνευζεν. Ald.
v. σι. ὁδοιπορέων) ὀρέων, Ald. vtrumque Foësio probatur.
v. ἐν. τῶν πέλας) aliàs παλαιῶν.
v. τὰ. προθεωρεῦντες] θεωρεῦντες, V. Ald.
v. δὲ. ἀπροαιρεσίην) Corn. & Cal. προόρωσιν. Foësius vulgatam lectionem licet suspectam sequitur. Budæus hunc locum ita legit, τό, τε ὂν καὶ τὸ ἐσόμενον προορώμενον δυσαρεστεῦνται πᾶσι.
v. πρὶν ἀλλοτρίης αὐτῆς φθορῆ] φθορῆ αἰαιδέης πτωχοῖς V. Ald.
P. 24. v. λα. ξυμφερόντως) ξυμφέροντος. Foës. Corn.
v. μολ. δ' ἂν ῥιψοκινδύνως ἦ) δ' αὖ ῥιψοκινδυνῇ.
v. ἀλλ'. πεχωμένον πωγωνία) ἰώμενον πέπονα, M. R. ἰώμενον, Ald. πεχωμένην, V. πεχώμενον, Foës. Cornar.
v. που. μισανθρωπίης) μισανθρωπίνης, Ald. vitiosè.
v. οὔτ. εἶδον μὲν ἄν) εἴδωμεν ἄν. quæd.
v. πιζ. κυκεῶντας] κυκεῶντα, vitiosè Ald.
v. λο. ἔκφρονας) ἔμφρονας M. R.
v. τας. ἐλπιζομένας] ὑπεφορύους, V.
v. μενοι. ἐπιονημένοι] ἐπαιρόμενοι, V. Ald. ἐπαιρώμενοι, M. R.
v. μέν. στεφανηφορίαις) στεφανοφορέοντες.
v. δὲ. στρατιήν] ὀφθαλμίην, M. R.
v. ἀναξίοις) ἀνασίνοις, M. R. [ψυχάς] σπουδάς V.
v. μή. τοιῶνδε) τοιῆσδε. M. R. ἀκρασίην) ἀκρασίης.
P. 25. v. νομ. ἤπου γὰρ] ἤκουσα γὰρ καὶ, V. Caluus, λωβᾶσθαι) λωβάζεσθαι, Budæus; sic enim hunc locum legit. ἤκουσα γὰρ νοσεόντων σαφέως λωβάζεσθαί σου τὰ, &c.
v. πολ. ἀχαριστίην) ἀχρηστίην, V. Ald. Cal.
v. νέμ. ἐχθαίρουσι] ἐχθέρουσι, Ald. vitiosè.
v. ζον. χρηοφειλέεται] χρέεσθαι, M. R.
v. ἐχ. καθαιρουσι) καθαίρουσι.
v. οὔτ. ἄπειρος σὺ) ἀπείροις, Ald.
v. νι. ἀτρεκίης] ἀτρεκὴς. φιλοτωθάσαντα] φιλοτωθάσοντα.

21. IN DEMOCRITI EPISTOLAM AD HIPPOCRATEM.

Democritus Hippocrati rationes scribit, quibus ipsum insania laborare temerè Abderitani iudicabant, adeo vt ciuibus potius, quàm ciuitatis præfecto veratrum exhibendum fuerit. Hîc autem Hippocratis exemplo colligitur iudicium & diagnosticum Medico esse necessarium, quem non ignaræ plebi, sed artis dogmatis fidem adhibere decet; aliàs veratrum, & alia medicamenta contrarios effectus parturire.
v. οὐρ. γνώσεις δὲ] γνώσῃ, Ald.
v. ὡς. εὐκαίρως) ἀκαίρως, Ald. vitiosè.
v. ζει. ἀμείβοντα] ἀμείνοντα, Ald. vitiosè.
v. χεὶ. πιουσιν ἐπ' ὤποισιν] πιῦσις ἐπ' ὤποις, Ald.
v. ξυν. ὧν νόος ἀκρόπολος.] Ald. exemplar. asteriscum præfigunt, eáque verba sic legunt, ἀκρόπολις καὶ ἀπάτη μεγίστη καθέστηκεν;

esque suspicio pro ἀβέβαιος ista poni, & legendum esse, ὧν ὁ νόος ἀκρόπολος ἐν ἀπάτῃ μεγίστῃ καθέστηκεν: *quorum mens in summo fluctuans, in maximo errore versatur*, ἀκρόπολις, M. R.
v. σαι. πινυτῇ μανίῃ) ἐν μανίῃ. Ald. asterisco supposito. V. verò legunt, ἐν πινυτῇ μανίῃ ἐγγενήν, & sequutus est Caluus.
P. 26. v. γνω. προσέχοντα] προσιόντα, Ald.
v. χερ. ἀπέσταλκα) ἐπέσταλκα, M. R.

22. IN HIPPOCRATIS TRACTATVM DE INSANIA, SEV MANIA.

Quæ hic tractatus complectitur, ea ex libello περὶ ἱερῆς νούσου desumpta sunt. Hîc autem insaniæ causæ cerebri humiditas & motio constituuntur; quies verò & eucrasia, sapientiæ. Insaniæ pro vario cuius est soboles, humore, varia ac multiplex diuersis symptomatis ac signis dignoscitur. Hunc tractatum non esse Hippocratis censet Mercurialis, Hippocraticam tamen in eo doctrinam detegi nemo negauerit.
v. μαινομένῳ δὲ, ὡς ἔφην,) τὸν περὶ μανίης λόγον αὐτοῦ γραφέντα, M. R.
v. ὄψ. ἀλλοῖα ὁρέοντι) ἀλλοῖα τι. Ald.
v. χολ. πλήκται) φρήκται, V. Ald. Caluus.
v. χλύ. σφόδρα πικρή. τὰ πολλὰ] σφόδρα πικρὴ τὰ πολλά, Foës. Cor. ex 5. Epid.

23. IN HIPPOCRATIS AD DEMOCRITVM EPISTOLAM.

Hippocrates tum hominum in artem medendi μεμψιμοιρίην, tum artis finis consequendi difficultatem prodens, superiori Democriti epistolæ respondet, vbi se Democritum sapientem, & Abderitanos insanos Medicina egentes inuenisse profert.
P. 27. v. αὐτ. συνήγαγον] ἤγαγον, V. Ald.

24. IN HIPPOCRATIS LIBELLVM AD DEMOCRITVM DE VERATRI purgatione.

Hic libellus catalogum eorum quos purgare non oportet, ex libris de ratione uictus in morbis acutis collectum complectitur, qui quòd veluti cento ex quibusdam aphorismis, aliisque sententiis Hippocratis non satis concinnè conflatus est, à Mercuriali genuinus Hippocratis fœtus non iudicatur. Verùm multa de purgatione præcepta hîc colliguntur quam optima.
v. προγ. εὐθετῇ) εὐθετεῖ.
v. μέν. ὠφελέουσιν) ἀφαιρέουσιν. Foës. Corn. & ἐνδιδοῖ pro διαδίδωσιν.
v. ἠ. φύμασιν] ἐμφυσήμασιν ἐόντας, l. de rat. vict. in morb. acut. Caluus ἐν κώμασιν. (ἀσφαλής) ἀσφαλέως, Foës. vt in lib. acutorum.
v. ροις. καθεύδειν μικρὰ, ὀδυνώδεας] καθ' ἥβην μικρὰ ὀδυνώδεες, in Porrhet. sic agnoscit Gal. & variè explicat, ὀδυνώδεα, Ald. vitiosè.
v. μένον.) κεκλεισμένον, in Porreth. Gal. ὑποδοῦντας, Ald.
v. ἐγκαυματώδεας, κατακεκλασμένους] κωματώδεας κατακεκλιμένους.
v. δρα. πτισμένῳ) πτισμένον, Foës. vt in l. de morbis. acut.

25. IN HIPPOCRATIS PRÆCEPTVM AD THESSALVM FILIVM.

Præceptum id Philiatro perutile est, quo Thessalum exhortatur vt Geometriæ & Arithmeticæ studio incumbat, tum vt mentem acutiorem comparet, tum vt in arte Medica ijs scientiis iuuetur.
v. ἀρθ. διαφορίῃ] διαπρῆσαι, V. Ald.
v. σοις. ἔσαι] ἔσω. Ald.

26. IN DEMOCRITI TRACTATVM AD HIPPOCRATEM DE NATVRA humana.

Democritus Hippocrati hunc de natura humana tractatum scripsit, vbi primùm Medicinæ cognitionem omnibus hominibus necessariam, & magnam Medicinæ cum sapientia cognationem esse docet; deinde concisam naturæ humanæ, vel potius partium fere omnium corporis descriptionem speculatur. Hæc autem epistola cum subsequenti in quibusdam Vaticanis codicibus non scribuntur, neque eas adscripsit Caluus.
P. 29. v. δὲ. θυμὸς, Corn. Foës.
v. σα. ὀχυροῖς ὀδόντων θριγκοῖσι] ἐχυροῖς & στοιχοῖσι, vitiosè, Ald.
v. ρυγξ. κέλευθον] ἐκέλευθον, vitiosè Ald.
v. ὀργ. ἐνδέδυκε) ἐνδέδηκε.
v. ἔσαι] ἐστι, Foës. Corn.
v. σας. βλαβερὸς] βλαβερῶς.
v. λής. σπλὼ] πλεῦ. εὖδε] εὖδες, Ald. αἰτεύμενος) αἰτεόμενος.
v. πυ. ἔνοχα) ἔνυχα, Ald. vitiosè.
v. λήψ. ἐνδεχυσμένοι, &c. δημῶ.] pessimè Ald. ἐνυδρασμένοι, & δῆμοι, asterisco etiam apposito.
P. 30. v. πλήθ. ἐκ τόκου προνοίης] ἐκ δημιουργίης προνοίης.

27. IN HIPPOCRATIS SALVBRE CONSILIVM AD REGEM Demetrium.

Constat Hippocratem ad Regem Demetrium Physiologica priùs Documenta misisse, & hanc epistolam obtruncatam esse, quum plura ὑγιεινὰ, meliori ordine Medico præscribenda, Regia Majestas sibi arroget.
v. κεφ. αἷμα κατὰ τὰ ὦτα ῥαγῇ) ὅταν κατὰ τὰ ὦτα ῥαγῇ τὰ, Ald. vitiosè.
v. γὰρ. στόματι] στόματι. Ald. Corn. ἐπικειμένην] ἐπικειμένη, Ald.
v. ὑπὲρ. ἀγυμνάστου) ἀγύμναστον, V.

28. IN EROTIANI COLLECTIONIS DICTIONVM OBSCVRIORVM Hippocratis prooemium.

Hoc in tomo primo Onomastici Erotiani seu collectionis dictionum obscuriorum Hippocratis prooemium duntaxat positum est, quòd quæ in eo comprehenduntur Βιογραφικὰ sint, & ad Hippocratis gloriam conferant, quem non Grammaticorum modò Ionicæ linguæ, verùm etiam Medicorum principem esse testantur. At Erotianus Hippocratis opera in quatuor primarias classes distribuit, quas quisque animaduertat.

P. 31. v. EPOT. Εροπαιοδ τὸ στοματικὸν ἢ τῶν, &c. παρ' Ιπποκράτεις) παρ' Ιπποκράτει, Steph.

v. ερπ. ἠβουλήθης] ἠβουλήθην, Steph.

v. πρὸς. τῆς ἐν διανοίᾳ) τῆς ἐν τῇ διανοίᾳ, Steph.

v. φαν. ἀποκεχωρηκυίας] ἀνακεχωρηκυίας.

v. αὐ. συμβεβηκέναι) συμβέβηκεν, Steph. νενομίκασι μόνον, κεκομίκασι μόνως; διχθήσεται] διχθεῖσα, Henr. Steph.

v. λίαν. ὁμόιοον) ὁμονοοῦν, Steph.

v. Καλλ. Ηροδοφίλου] Ηροφίλου.

v. εἰς. ὡς δὴ) ᾧ δὴ, Steph.

v. παρ. τοῦ Κρητοις) τοῦ omittit Steph.

P. 32. v. καὶ, Διοσκυείδου] Διοκοείδου Steph.

v. φαί. ἢ γὰρ] εἰ γὰρ. Steph.

v. ὧν. ἐμφρόνως εἰδότες πνὲς, Ανδρ.) πνὲς, ἐμφρόνως εἰδότες ἄνδρες & pro ὅσις] ὅτε πς Steph.

v. Ανδρ' ἐπαμυνάσθαι] ὅτε πς πρότερον χαλεπήνῃ.

v. ἱστορ. ἀσαφῶς] σαφῶς, Steph.

v. μθυ. μακρὸν] μακρῶς, Steph.

v. τέλ. δικαία] δικαίως.

v. ἰδ. οὑρήσεως] εὑρέσεως, Steph.

v. γυλ. καινοτέρων] καινοτέρως.

v. δικαίαν] δικαίως.

v. ἀστρ. ἀκρόπλοον] ἀκροκόλιον Steph. στενωπὸν quidam.

v. γνσ. ἀδυνάτον] ἀδυνάτω.

v. γιν. τῷ] τὸ Steph.

P. 33. v. ἑκ. ἕκαστον] ἕκαστος, [σιωπὴ ἱκανὴ] σιωπῆς ἱκανῆς Steph.

v. ρος. ἐν αἷς] ἐν οἷς, Steph.

v. τλωικ. ἐξάπλωσιν] ἀνάπλωσιν.

v. πων. εἰς χειρουργίας] εἰς χρόνους. Steph.

v. μάτ. καὶ τῶν] περὶ τῶν.

v. περὶ ἀρχαίας ἰατρικῆς] περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς Steph.

P. 35. v. σκοις. ἤρητο] εἴρητο. Bas.

29. IN EA QVÆ SVIDAS REFERT.

Suidas primùm hîc vitam Hippocratis & vitæ acta scribit; deinde septem viros insignes Hippocratis nomine donatos, tertiò Draconem Hippocratis filium; quartò Soranos tres Medicos; quintò denique Galeni vitam subijcit oculis.

30. IN LIBRVM GALENI DE LIBRIS PROPRIIS.

Hic liber index est librorũ Galeni quem quid ad hanc inscriptionem de libris suis seu propriis impulerit; & de libris falsò ei ascriptis, & de indice suorum commutato, prooemium explicat, hunc autem librum, aliúmque subsequentem lacunis scatere, nemini est abditum.

P. 39. v. ἤ. παραλέλειπται] παραλέλειπτο.

P. 40. v. ἐμ. προσιέμενος] προϊέμενος.

v. ἀπὸ. διδασκαλιῶν) διδασκαλείων.

v. ἐμοδ. γραφόντων] γραφόντων.

P. 44. v. περὶ. ἐν κεφαλῇ] ἐγκεφάλου.

P. 46. v. των. ἑαυτῶν] ἑαυτοις.

31. IN LIBRVM GALENI DE ORDINE LIBRORVM SVORVM AD EVGENIANVM.

Quid hic complectatur libellus aut libelli fragmentum, titulus satis explicat. Sequendum enim librorum suorum ordinem subijcit oculis, quo quæ in eis doctrina scripta est, faciliùs excipiatur.

P. 49. v. των. θαυμάζουσι] θαυμάσι.

P. 51. v. τῶν πραγματείας] πράγματα.

IN GALENI VITAM.

Animaduertat lector Procemium huius vitæ, quo nos hanc vitam Galeni in philiatrũn beneuolentiam, & Galeni laudem construxisse constat.

TOMI I. MENDA EMENDATA.

PAgina 1. v. ρει. Θεσσαλὸν. 3. v. τοῖς. Αμφικτύονας. 6. v. ἐν. προσέχεσθαι. v. ag. Peloponnesum. v. ἐων. ἐλλείπων. 8. θερ. ἡμετέρης. v. νων. γινώσκεσθαι. 10. v. iub. etiam] enim. 11. v. rum. im. seque vtili honestum, &c. 15. v. ναῦ. χωνάιου. v. μετ. εἰδότες. 16. ne. rursus] risus. 17. v. οἱ. τὸ φῶς. 18. v. νοσ. ἰσθ. v. ψυ. λίμναις. 19. v. po. hîc. v. frondosa. v. ἔπειτα κατόπτ. 20. v. add. consideto. 2(. v. γνῶ. ἐφιστάντα. 31. v. Hist. manibus] omnibus. 57. v. π. λογικῆς. 58. v. for. temporum. v. mod. deceant. v. bar. quòd req. v. fu. Hac. 60. v. Alc. Antiochæus. v. Fec. condiscipulum. v. mi. Et Al. 61. v. duo. de Med. 62. v. de. componantur. v. med. loco, luce, 65. v. gnos. cuiusque per. 66. v. rum. venarum hepar, & art. 71. ven. hi qu. 73. v. cuius. si ἐκ. v. abs. d. quæ. 76. v. biunt. hippopotami. 78. v. hil. integrum. 79. v. nanque. reipsa id. 80. v. dice. alio] adeo. v. tiore. affectationem. 84. v. omn. qualem v. part. principi. 85. v. querc. amygdalus. 90. v. Eod. Pelo. v. assuefecerat. v. vert. hepatitide. 91. v. lib. vitam eum 93. v. solúmque. 95. v. ea. quod] quem. 97. v. ticulis. ἐπιμελεῖσθαι.